

ಅಮರ್ ಕೊಂಕಣಿ

Amar Konkani 64 **अमर कोंकणी**

ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸ್ಥೊ,

ಸಾಂ. ಲುವಿಸ್ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ್, ಮಂಗ್ಳುರ್

Institute of Konkani, St Aloysius College, Mangalore

AMAR KONKANI

December 2015 / 64

ರೆಕ್ಟರ್: ಬಾಪ್ ಡೆನ್ಜಿಲ್ ಲೋಬೊ ಜೆ.ಸ.
रेक्टर: बाप डेन्जील लोबो जे. स.

ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲ್/ನಿರ್ದೇಶಕ್: ಬಾಪ್ ಸ್ವೀಬರ್ಟ್ ಡಿ'ಸಿಲ್ವಾ, ಜೆ.ಸ.
प्रांशुपाल/निर्देशक: बाप स्वीबर्ट डि'सिल्वा, जे.स.

ಸಂಪಾದಕ್/ಪ್ರಶಾಸಕ್: ಎಡ್ವಿನ್ ಜೆ.ಎಫ್.ಡಿಸೊಜಾ
संपादक/प्रशासक: एडवीन जे.एफ.डिसोजा

ಖಾಸ್ಗಿ ಸೆಲ್ಲ್ ಫೋನ್: 09845083148 ನಿವಾಸ್: 0824-2432413
खास्की सेल्ल फोन: ०९८४५०८३१४८ निवास: ०८२४-२४३२४१३

ಸಂಸ್ಥ್ಯಾಚೆಂ ಫೋನ್: 0824-2449700/1 Extn: 112
संस्थ्याचें फोन: ०८२४-२४४९७००/१ Extn: ११२

eMail- konkaniinstitute@gmail.com

ಪ್ರಗಟ್ಟಾರ್:
ಸಾಂ.ಲುವಿಸ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸ್ಥೊ, ಸಾಂ.ಲುವಿಸ್ ಮಹಾ ವಿದ್ಯಾಲಯ್
ಮಂಗ್ಳುರ್ – 575 003

प्रगटनार
सां. लुवीस कोंकणी संस्थो, सां.लुवीस महाविद्यालय
मंग्ळूर – ५७५ ००३

Printed at
Assisi Press, Jail Road, Mangaluru 575 003

"ಅಮರ್ ಕೊಂಕಣಿ-64"

ಮಾಂಡಾವಳ್

“ಅಮರ್ ಕೊಂಕಣಿ-64”

ಸಂಪಾದಕಾಚೆ ಶ್ಬರೆ

ಹ್ಯಾ ಅಂಕ್ಯಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಗಟ್ಣೆಂತ್ ‘ಅಮರ್ ಕೊಂಕಣಿ’ ಸಂಸೊಧಿಕ್ ಕೊಂಕಣಿ ಶಣ್ಮಾಸಿಕಾಕ್ 32 ವರ್ಸಾಂ ಸಂಪ್ಲಿಂ. ಹೊ ಎಕ್ ಸುವಾಳೊಚ್ಚ್ ಸಯ್. 32 ವರ್ಸಾಂ ಲಗಾಯ್ತ್ ಎಕ್‌ಚ್ ಎಕ್ ಅಂಕ್ ಖಳಾನಾಸ್ತಾಂ ಸಾಂ.ಲುವಿಸ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸ್ಥ್ಯಾನ್ ಕಾನಡಿ ಆನಿ ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಂನಿ ಹೆಂ ಶಣ್ಮಾಸಿಕ್ ಪ್ರಗಟ್ ಕೆಲಾಂ ಆನಿ ಹ್ಯಾ ಅಬಿಯಾನಾಂತ್ ಪಾತ್ರ್ ಘೆತ್‌ಲ್ಲ್ಯಾ ಸರ್ವಾಂಚೊ, ಚಡ್ ಕರುನ್ ಲೇಖಕಾಂಚೊ ಆಮಿ ಉಪ್ಕಾರ್ ಆಟಯ್ತಾಂವ್.

ಹ್ಯಾ ಅಂಕ್ಯಾಕ್ ಎಕ್ ವಿಷೇಶತಾ ಆಮ್ಕಾಂ ಜಾಯ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ಆನಿ ತಿ ಆಮ್ಕಾಂ ಲಾಬ್ತಾನಾ ಆಮಿಂ ಖುಶ್ ಜಾಲ್ಯಾಂವ್ – ಹ್ಯಾ ಅಂಕ್ಯಾಂತ್ಲಿಂ ಸರ್ವ್ ಲಿಖಿತಾಂ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾವಾಂನಿ ಧಾಡ್ಲೆಲಿಂ ಆಸಾತ್. ಹಾಂಚೊ ಸಹಕಾರ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಕೆನ್ನಾಂಯಿ ಲಾಬ್ಲಾ ಪುಣ್ ಖಾಸ್ ಕರುನ್ ಆಮಿ ಹ್ಯಾ ಅಂಕ್ಯಾ ಖಾತಿರ್ ಲೇಖನಾಂ ಮಾಗ್ತಾನಾ ಸರ್ವಾಂನಿ ಆಮ್ಕಾಂ ತುರ್ತಾನ್ ಲೇಖನಾಂ ಧಾಡುನ್ ದಿಲ್ಯಾಂತ್.

ತುಮ್ಕಾಂ ಧನ್ಯವಾದ್.

ಹ್ಯಾ ಸಂತೊಸಾಂ ಮದೆಂ ಎಕ್ ದುಖಾಚಿ ಸಂಗತ್ ಮಿಸ್ಳಾಯ್ನಾಸ್ತಾ ರಾವೊಂಕ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾನ್ ಜಾಲೆಂ ನಾ–

ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸಾರಾಂತ್ಲಿ, ಆಮಾ ಸರ್ವಾಂಕ್ ವಳ್ಕಿಚಿ ಆನಿ ಮೊಗಾಚಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಾಧವಿ ಸರ್ದೇಸಾಯ್ ಆಜ್ ಆಮ್ಚೆ ಮದೆಂ ನಾ. ತಿಕಾ ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸಾರಾನ್ ದಿಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ದಾಂಜಲಿ ಹ್ಯಾ ಅಂಕ್ಯಾತ್ ಆಸಾ. ‘ಅಮರ್ ಕೊಂಕಣಿ’ ಶಣ್ಮಾಸಿಕಾಕ್ ಕಶೆಂ ತಿ ಲಾಗ್ಗಿಲಿ ಆಸ್‌ಲ್ಲಿ ತಶಿಚ್ ಆಮಿ ತಿಚ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸೊಧಿಕ್ ವಾವ್ರಾಕ್ ಆನಿ ತಿಣೆ ಸಂಪಾದನ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ‘ಜಾಗ್’ ಮ್ಹಯ್‌ನ್ಯಾಳ್ಯಾಕ್ ಆಪ್ತ್ ಜಾವ್ನಾಸ್‌ಲ್ಲ್ಯಾಂವ್.

ತಿಕಾ ಸಾಸಣ್ ಶಾಂತಿ ಲಾಬೊಂ ಆನಿ ತಿಣೆ ಕೊಂಕಣಿ ಖಾತಿರ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಮೊಠ್ಯಾ ವಾವ್ರಾನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತಾಚಿ ಗಿರೇಸ್ತ್‌ಕಾಯ್ ವ್ಹಾಡೊಂ.

ಎಡ್ವಿನ್. ಜೆ.ಎಫ್.ಡಿಸೋಜಾ

ಸಂಪಾದಕ್

ಛಾಪೀಲ್ ಕೊಂಕಣಿಚಿಂ 333 ವರ್ಸಾಂ

ಹೊರ್ಟಸ್ ಇಂಡಿಕಸ್ ಮಲಬಾರಿಕಸ್ ಹ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಾಕ್ ಕೊಂಕಣಿಚೆಂ 'ಯೋಗ್‌ದಾನ್.

– ಭೂಷಣ್ ಭಾವೆ, ಗೋವಾ

'ಹೊರ್ಟಸ್ ಇಂಡಿಕಸ್ ಮಲಬಾರಿಕಸ್' ಹ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಾಚೊ ಪಯ್ಲೊ ಖಂಡ್ ಕೆನ್ನಾ ಉಜ್ವಾಡಾಕ್ ಆಯ್ಲೊ? ಹೆ ವಿಶಿಂ ಜಾಣ್ಕಾರಾಂ ಮದಿಂ ವಿಂಗಡ್ ವಿಂಗಡ್ ಮತಾಂ ಆಸಾತ್. 'ಹೋರ್ಟಸ್' ಬುಕಾಂತ್ ತಾರಿಖೊ, ನಾಂವಾಂ ಹಾಂಚೆ ಬಾಬ್ತಿಂತ್ ಜಾಯ್ತ್ಯೊ ಚುಕೊ ಆಸಾತ್. ತಶೆಂಚ್ ತಾಚಿ ಉಜ್ವಾಡಾವ್ಣೆಚೆ ತಾರಿಖೆ ವಿಶಿಂ ಮತ್‌ಭೇದ್ ಆಸಾತ್. ನೋಂದ್ ಜಾಲ್ಲೆಂ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ಖಂಡಾಚೆಂ ಉಜ್ವಾಡಾವ್ಣೆಚೆಂ ವರಸ್ ಕಾಂಯ್ ಕಡೆನ್ 1673, ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಹೆರ್ ಕಡೆನ್ 1678 ಅಶೆಂ ಆಸಾ. ಪಯ್ಲ್ಯಾ ಖಂಡಾ ಭಾಶೆನೂಚ್, ಮುಖಾವಯ್ಲ್ಯಾ ಖಂಡಾಂಚೆ ಉಜ್ವಾಡಾವ್ಣೆ ವಿಶಿಂ ಲೆಗೀತ್ ಸಾಬಾರ್ ನೋಂದಿ ಆಸಾತ್. ಪುಣ್ ನಿಮಾಣೆ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ 12ವೊ ಖಂಡ್ ಮಾತ್ 1703 ವರ್ಸಾ ಉಜ್ವಾಡಾಯ್ಲಾ, ಹಾಚೆ ವಿಶಿಂ ಜಾಣ್ಕಾರಾಂ ಮದಿಂ ಏಕ್‌ವಾಕ್ಯತಾಯ್ ಆಸಾ. ಹ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಚೆಂ ನಾಂವ್ ಲೆಗೀತ್ ಮುಳಾವೆಂ ಎಕೆ ತರೆನ್ ಆನಿ ಚವ್ಥ್ಯಾ ಖಂಡಾಸಾವ್ನ್ 'ಹೊರ್ಟಸ್' ಅಶೆಂ ಕೆಲ್ಲೆಂ ದಿಶ್ಟಿ ಪಡ್ಟಾ.

ಆಯ್ಜ್ ಆಮಿ ಮಾನ್ತಾತ್ ತೆ ಪ್ರಮಾಣ್ ಹೊ ಗ್ರಂಥ್ ಇ.ಸ. 1678 ವರ್ಸಾ ಛಾಪ್ಲೊ. (ಪಯ್ಲೊ ಖಂಡ್), ಆನಿ ದೆಖೂನ್ 2011 ವರ್ಸಾ ಹ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಾಚ್ಯಾ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ಖಂಡಾಕ್ ಆನಿ ಮ್ಹಣೂನ್ ತಾತೂಂತಲ್ಯಾ 'ಕೊಂಕಣಿ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಕ್' ಲೆಗೀತ್ 300 ವರ್ಸಾಂ ಪುರಾಯ್ ಜಾಲಿಂ. ಹೆಂ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರ್ 'ನಾಗರಿ' ಲಿಪಿಂತ್ ಬರಯ್ಲಾಂ ಆನಿ ಮ್ಹಣೂನ್ ನಾಗರಿ ಲಿಪಿಂತಲ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ಬರ್ಪಾವಳಿಕ್ 333 ವರ್ಸಾಂ ಪುರಾಯ್ ಜಾಲಿಂ. ಪುಣ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಂತ್ ಮಾತ್ ಹೆ ಕೊಂಕಣಿ ಬರ್ಪಾವಳಿಕ್ 336 ವರ್ಸಾಂ ಪುರಾಯ್ ಜಾಲ್ಯಾಂತ್.

ಹ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಾಚ್ಯಾ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ಖಂಡಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಂತ್ ಬರಯಿಲ್ಲೆ ಕೊಂಕಣಿ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಚೆ ಪಯ್ಲೆಚ್ ವೊಳಿಂತ್: 'ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಶಾಲಿವಾಹನ್ ಶಕ್ 1597 ರಾಕ್ಷಸ್‌ನಾಮ್ ಸಂವತ್ಸರ್ ಚೈತ್ರ ಬಹುಲ 10' – ಅಸೊ ಉಲ್ಲೇಖ್ ಆಯ್ಲಾ. ವಯ್ರ್ ಅರ್ಧೊರೇಖಿತ್ ಕೆಲ್ಲಿ ವರ್ಸ್‌ಸಂಖ್ಯಾ 1587 ಕಾಯ್ 1597 ಹೆ ವಿಶಿಂ ಪ್ರಸ್ತುತ್ ಲೇಖಕಾಕ್ ತಿಚ್ಯಾ ಅಕ್ಷರ್–ವಳಣಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ದುಬಾವ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಪುಣ್ ಶಾಲಿವಾಹನ್ ಶಕ್ ಪಂಚಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಆದಾರಾನ್ ತಪಾಸ್ತಕಿಚ್ ಮಾತ್ ಹೀ ತಾರಿಖ್ 1597 (ಪಂದ್ರಾಶೆಂ ಸತ್ತ್ಯಾಣ್ಣವ್) ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾಚೆಂ ಸಿದ್ಧ್ ಜಾತಾತ್. ತಾಚಿ

ವಿಸ್ಕಟಾವ್ಣಿ ಅಶಿ:

ಶಕೆ 1587	ವಿಶ್ವವಸ್‍ನಾಮ್ ಸಂವತ್ಸರ್	= ಇ.ಸ. 1665
ಶಕೆ 1596	ಆನಂದನಾಮ್ ಸಂವತ್ಸರ್	= ಇ.ಸ. 1674
ಶಕೆ 1597	ರಾಕ್ಷಸನಾಮ್ ಸಂವತ್ಸರ್	= ಇ.ಸ. 1675
ಶಕೆ 1598	ನಲನಾಮ್ ಸಂವತ್ಸರ್	= ಇ.ಸ. 1676
ಶಕೆ 1599	ಪಿಂಗಲನಾಮ್ ಸಂವತ್ಸರ್	= ಇ.ಸ. 1677
ಶಕೆ 1600	ಕಾಲಯುಕ್ತನಾಮ್ ಸಂವತ್ಸರ್	= ಇ.ಸ. 1678

(ಬಹುಲ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷ. ಹೊ ದಾಖ್ಲೊ ಚೈತ್ರ ದಶಮಿಕ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ 19 ಎಪ್ರಿಲ್ 1675 ಹ್ಯಾ ದಿಸಾ ಬರಯಿಲ್ಲೊ).

'ಹೊರ್ತುಸಾ'ಂತಲ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತ್ 'ರಾಕ್ಷಸನಾಮ್ ಸಂವತ್ಸರಾ'ಚೊ ಉಲ್ಲೇಖ್ ಆಯ್ಲಾ. ಹಾಚೊ ಅರ್ಥ್ ಹೆಂ ಪ್ರಮಾಣ್‍ಪತ್ರ್ ಶಕೆ 1597 ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಇ.ಸ. 1675 ವರ್ಸಾ ಬರಯ್ಲಾಂ. ಹಾಚೆ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ನಾಗರಿ ಲಿಪಿಂತ್ ಬರಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ಲಿಖಾಣಾಕ್ ಆಯ್ಚೆ ತಾರ್ಕೆಕ್ (2011 ವರ್ಸಾ) 336 (ತಿನ್ಶೆಂ ಶಾತ್ತೀಸ್) ವರ್ಸಾಂ ಪುರಾಯ್ ಜಾತಾತ್. (ಶಕೆ ವರ್ಸ್ +78 ವರ್ಸಾಂ = ಇಸವಿ ಸನಫ್ ಕ್ರೀಸ್ತೀ ವರಸ್). ತೀನ್ ಕೊಂಕಣಿ ವೈಜಾಂನಿ ಹೊ ದಾಖ್ಲೊ ಇ.ಸ. 1675 ವರ್ಸಾ ಬರೊವ್ನ್ ದಿಲೊ ಆನಿ ಉಪ್ರಾಂತ್ 3 ವರ್ಸಾಂನಿ ಇ.ಸ. 1678ತ್ ಹೊ ಗ್ರಂಥ್ (ಪಯ್ಲೊ ಖಂಡ್) ಛಾಪ್ಲೊ. ದೆಖೂನ್ ಹೇ ಕೊಂಕಣಿ ಬರ್ಪಾವಳಿಚಿ ಕಾಲ್ ನಿಶ್ಚಿತಿ ಕರ್ತನಾ, ಲಿಖಿತ್ ಕೊಂಕಣಿಚಿಂ 336 ವರ್ಸಾಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಛಾಪೀಲ್ ಕೊಂಕಣಿಚಿಂ 333 ವರ್ಸಾಂ, ಅಶಿ ಕರ್ಚಿಂ ಪಡ್ಟಲಿಂ.

'ಕೊಂಕಣಿ' ಭಾಶೆಚೆ ಆದ್ಲೆ ಉಲ್ಲೇಖ್"

ವಯ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ 'ಲಿಖಿತ್ ಕೊಂಕಣಿಚೆಂ' ಆಸ್ತಿತ್ವ್ ಸಿದ್ಧ್ ಜಾತಾ. ಮೂಳ್‍ಪೀಠ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಗೊಂಯಾ ಸಾವ್ನ್ ಹಜಾರ್-ದೇಡ್ ಹಜಾರ್ ಕಿ.ಮಿೂ. ಪಯ್ಸ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಮಲಬಾರ್ (ಕೇರಳ್) ವಾಠಾರಾಂತ್, ಸತ್ರಾವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಲೆಗೀತ್ ಕೊಂಕಣಿ 'ಗ್ರಂಥ್‍ನಿವಿಶ್ಟ್' ಭಾಸ್ ಜಾವ್ನ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ, ಆನಿ ತೀ ಬರೊವ್ಪಾಖಾತಿರ್ 'ನಾಗರಿ' ಲಿಪಿಚೆ ವಾಪರ್ ಕರ್ತಾಲೆ, ತಶೆಂಚ್ ತಿಚ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ನಾಗರ್-ಅವತಾರಾಕ್ 'ಲೋಕ್' ಮಾನ್ಯತಾಯ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ಹೆಂ ಸಿದ್ಧ್ ಜಾತಾ. ಪೂಣ್ ತಾಚೆ ಪಯ್ಲಿಂ 'ಕೊಂಕಣಿ' ಭಾಶೆಚಿ ಸ್ಥಿತಿ ಕಿತೆಂ ಆಶಿಲ್ಲಿ? ತೀ 'ಉಲೊವ್ಪಾಚಿ ಬಾಸ್' (spoken language) ಮ್ಹಣ್ ಅಸ್ತಿತ್ವಾಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ವಾ ನಾ? "ಲಿಖಿತ್ ಭಾಸ್ (written language) ಮ್ಹಣ್ ತಿಕಾ ಅಸ್ತಿತ್ವ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ವ್ಹಯ್? ಹ್ಯಾ ಪ್ರಶ್ನಾಂಚೊ ಜಾಪೊ ಸೊದ್ಪಾಕ್ ಇತಿಹಾಸಾಚೆರ್ ನದರ್ ಮಾರ್ಚಿ ಪಡ್ಟಿ.

1. ಕರ್ನಾಟಕಾಂತಲ್ಯಾ ಹಾಸನ್ ಜಿಲ್ಲ್ಯಾಂತಲ್ಯಾ ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಗೊಳಾ ಗಾಂವಾಂತಲ್ಯಾ ದೊಡ್ಡಟ್ಟ ನಾಂವಾಚೆ ದೊಂಗುಲ್ಲೆಚೆರ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ 'ಶ್ರೀ ಚಾವುಂಡರಾಜೇ ಕರವಿಯಾಲೆಂ' ಹೊ ಶಿಲಾಲೇಖ್ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಂತ್ ಕೊಂತ್ರಾಯಿಲ್ಲೊ ಆಸಾ ಹೆಂ ಡಾ.ಸು.ಬಾ. ಕುಳಕರ್ಣಿ ಹಾಂಣಿ ಸಪ್ರಮಾಣ್ ಸಿದ್ಧ್ ಕೆಲಾಂ. (ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಾ: ಪ್ರಕೃತಿ ವಾ ಪರಂಪರಾ – ಡಾ. ಸು.ಬಾ. ಕುಳಕರ್ಣಿ, ಗೋವಾ ಕೊಂಕಣಿ ಅಕಾದೆಮಿ). ಹಾಚೊ ಅರ್ಥ್ 'ಕೊಂಕಣಿ' ಭಾಸ್ ಏಕ್ 'ಉಲೊವ್ಪಾಚಿ ಬಾಸ್' (spoken language) ಮ್ಹಣ್ ದಕ್ಷಿಣ್ ಕರ್ನಾಟಕಾಂತ್ 10–11ವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಮಾನ್ಯತಾಯೆಕ್ ಪಾವಿಲ್ಲಿ ಹೆಂ ಸ್ಪಷ್ಟ್ ಜಾತಾ. (ಶಿಲಾಲೇಖ್ 'ಬೊಲಿ' ರೂಪಾಂತ್ ಬರಯ್ತಾಲೆ, ಹೊ ಸಿದ್ಧಾಂತ್ ಮಾನೂನ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾರ್)
2. 12.13ವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಕೊಂಕಣಿಚೆಂ ಬೊಲಿ ರೂಪ್ (spoken form) ಸಿದ್ಧ್ ಕರೂಂಕ್ ಕೊಂಕಣಿಚೊ ಗಿರೇಸ್ತ್ ಲೋಕ್‌ವೆದ್ ಯೆತಾ.
3. 14–15ವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಂತ್ ಕಾವ್ಯಾಚೆಂ ಏಕ್ ಅಜ್ಞಾತ್ ಯುಗ್ ಜಾವ್ನ್ ಗೆಲ್ಲೆಂ ಆಸ್ತಲೆಂ, ಅಸೊ ಅದ್ಮಾಸ್ ಜಾಯ್ತ್ಯಾ ಜಾಣ್ಕಾರಾಂನಿ ಪರ್ಗಟಾಯ್ಲಾ. ತಾಕಾ ಆದಾರ್ ಮ್ಹಣ್ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ಲ್ಯೊ ಗಿರೆಸ್ತ್ ಮ್ಹಣ್ಣ್ಯೊ, ವೊಂಪಾರಿ, ವಾಕ್‌ಪ್ರಚಾರ್, ಕವನಾಂ ತಶೆಂಚ್ ಕಾಂಯ್ ಛಂದ್ ಬದ್ಧ್ ಕಾವ್ಯ್ ಹಾಂಚೊ ದೆಖಿ ಮುಖಾರ್ ಯೆತಾತ್.
4. ತಾಚೆ ಉಪ್ರಾಂತ್ 16ವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಾರಂಭಾಕ್ ಕೃಷ್ಣದಾಸ್ ಶಾಮಾ ಉರ್ಫ್ ಶಾಮರಾಜ್, ವಿಷ್ಣುದಾಸ್ ನಾಮಾ, ಜ್ಞಾನ್‌ದೇವ್ ಆದಿ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ಲೇಖಕಾಂಚೆಂ ಗದ್ಯ್ ಮೆಳ್ಟಾ.
5. ತ್ಯಾಚ್ ಕಾಳಾಂತ್ 1512–1515 ಮಜಗತಿಂ, ಗೊಂಯಾಂತ್ ರಾಬಿತೊ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ತೊಮೆ ಪಿರಿಶ್ ಹ್ಯಾ ಭೊಂವ್ಡೆಕಾರಾನ್ ಬರಯಿಲ್ಲ್ಯಾ 'ಸುಮಾ ಓರಿಯಂತಾಲ್' ಹ್ಯಾ ಮುಳಾವೆ ಭಾಶೆಂತಲ್ಯಾ ಪ್ರಸ್ತಕಾಚ್ಯಾ ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಅಣ್ಕಾರಾಂತ್, ಗೊಂಯಾಂ ಸಂಬಂದಿಚೊ ಉಲ್ಲೇಖ್ ಕರ್ತನಾ, ಪಿರೀಶ್ ಹಾಣೆಂ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಚೆಂ – 'ಬೊಲಿ' (Dialeet / Spoken Language) ಮ್ಹಣ್ ಅಸ್ತಿತ್ವ್ ಸಿದ್ಧ್ ಕೆಲಾಂ:

   "Now our road takes us to the magnificient kingdom of Goa - The key to the first and second India. On the sea-coast it is seperated from the Deccan by Khare-Patan, the chief river in India..., and inland it is bounded by the kingdom of Narsinga the language which is spoken in this kingdom is Konkani.... The language of this kingdom of Goa does not resemble that of the Deccan, nor that of Narsinga, but is a seperate language...."

(The Suma Oriental of Tome Pires - Vol. I - Edited by Armando Cortesao - Asian Educational Services 1990)

6. ತೇ ಪಯ್ಲಿಂ ಲೆಗೀತ್ ಅರಬ್ ಪ್ರವಾಸಿ ಅಲ್ಬೆರೂನಿ (ಆಲ್-ಬೆರೂನಿ) (ಇ.ಸ. 970-1031) ಆನಿ ಇಟಾಲಿಯನ್ ಪ್ರವಾಸಿ ಮಾರ್ಕೊ ಪೋಲೊ (ಇ.ಸ. 1290) ಹಾಂಣಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಚ್ಯಾ ಸ್ವತಂತ್ರ್ ಆಸ್ತಿತ್ವಾಚೊ ಉಲ್ಲೇಖ್ ಕೆಲಾ. ಅಶೆಂ ಜಾಣ್ಕಾರ್ ಸಾಂಗ್ತಾತ್, ಪುಣ್ ಪ್ರಸ್ತುತ್ ಲೇಖಕಾಚ್ಯಾ ಹಾತಾಕ್ ತೋ ಲಾಗೂಂಕ್ ನಾ.

7. ತಶೆಂಚ್ ಜೊನ್ ಲೇಡನ್ (1775-1811) ಹ್ಯಾ ಜಾಣ್ಕಾರಾನ್ ಲೆಗೀತ್, ಕೇರಳಾಂತ್ ಭೊಂವ್ತಾನಾ ಆಪ್ಣಾಕ್ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ರಚಿಲ್ಲಿಂ ಭಾಗವತ್‌ಪುರಾಣ್, ಲಿಂಗಪುರಾಣ್ ಆನಿ ಥಳ್‌ಪುರಾಣ್ ಅಶೆಂ ಪುರಾಣಾಂ ಸಾಂಪಡಿಲ್ಲ್ಯಾಚಿ ನೋಂದ್ ಬರವ್ನ್ ದವರ್ಲ್ಯಾ. ಪುಣ್ ಅಜೂನ್ ಮೆರೇನ್ ತಶಿಂ ಪುರಾಣಾಂ ಹಾತಾಕ್ ಲಾಗೂಂಕ್ ನಾತ್.

ಹೊರ್ಟಸ್ ಇಂಡಿಕಾಸ್ ಮಲಬಾರಿಕಸ್ ಗ್ರಂಥಾಕ್
ಕೊಂಕಣಿ ಯೋಗದಾನ್
ಸ್ವರೂಪ್ ಆನಿ ಪ್ರಕಾರ್:-

'ಹೊರ್ಟಸ್' ಗ್ರಂಥಾಕ್ ಕೊಂಕಣಿ ವೈಜಾಂನಿ ದಿಲ್ಲೆಂ ಯೋಗ್‌ದಾನ್ ತೀನ್ ಪ್ರಕಾರಾಚೆಂ ಜಾವ್ನ್ ಆಸಾ.

1. ಹ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಾಚ್ಯಾ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ಖಂಡಾಕ್ ಹ್ಯಾ ತೀಗ್ ಕೊಂಕಣಿ ವೈಜಾಂನಿ ಬರಯಿಲ್ಲೆಂ ಪ್ರಮಾಣ್‌ಪತ್ರ್ / ಶಿಫಾರಸ್‌ಪತ್ರ್ / ದಾಖ್ಲೊ.
2. ಮುಖಾವಯ್ಲ್ಯಾ ಸುಮಾರ್ 800 (ಆಠ್‌ಶಿಂ) ಪಾನಾಂನಿ ಕಾಡಿಲ್ಲ್ಯಾ ವನಸ್ಪತಿಂಚ್ಯಾ ನಮುನೊ ರೇಖಾಟನಾಂಕ್ (ಸ್ಯಾಂಪಲ್ ಸ್ಕೆಚಸ್) ಸುಮಾರ್ 750 (ಸಾಡೇಸಾತ್ಶಿಂ) ವನಸ್ಪತಿಂಚಿ ವಳಖ್ ಪಟೊವ್ನ್ ತಾಂಚಿಂ ಬರಯಿಲ್ಲಿಂ ನಾಂವಾಂ (ಹಾಚೊ ಅರ್ಥ್ ಸುಮಾರ್ 750 ವನಸ್ಪತಿಂಚಿಂ 'ಕೊಂಕಣಿ' ನಾಂವಾಂ ಸೊದೂನ್ ಕಾಡೂನ್ ತಿಂ ಗ್ರಂಥಬದ್ಧ್ ಕರಪಾಚೊ ಸಂಶೋಧನ್ -ವಾವ್ರ್ ತಾಂಣಿ ಕೆಲಾ.)
3. ಪ್ರಮಾಣ್‌ಪತ್ರಾಂತಲೆ ಉಲ್ಲೇಖ್ ಆನಿ ಪ್ರಸ್ತುತ್ ಲೇಖಕಾನ್ ಕಾಡಿಲ್ಲೆ ತರ್ಕ್ / ಅನ್ವಯಾರ್ಥ್

336 ವರ್ಸಾಂ ಆದಿಂಚೆಂ ಕೊಂಕಣಿ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರ್

'ಹೊರ್ಟಸ್' ಗ್ರಂಥಾಕ್ ಮಲಯಾಳಮ್, ಕೊಂಕಣಿ ಆನಿ ಅರಬಿ ಹ್ಯಾ ಭಾಸಾಂತಲಿಂ ತೀನ್ (3) ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂ ಲಾಭ್ಲ್ಯಾಂತ್. ತಾತೂಂತ್ಲೆಂ ಕೊಂಕಣಿ

ಪ್ರಮಾಣ್‌ಪತ್ರ್ ವಯ್ರ್ ಸಾಂಗಿಲ್ಲೆ ಪ್ರಮಾಣ್ ಇ.ಸ. 1675ತ್ ಬರಯಿಲ್ಲೆಂ ಆಸಾ. ತಾಚಿ ಮೂಳ್ ಸಂಹಿತಾ (ಟೆಕ್ಸ್ಟ್) ಅಶಿ ಆಸಾ (ಪಳಯಾತ್ ತಕ್ಕ್ಟೊ 1). ಹೆ ಸಂಹಿತೆಚೆಂ ಪ್ರಸ್ತುತ್ ಲೇಖಕಾನ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ ಭಾಶಿಕ್ ಅಧ್ಯಯಾವತೀಕರಣ್ ಅಶೆಂ ಆಸಾ (ಪುನರ್‌ಲೇಖ್) (ಪಳಯಾತ್ ತಕ್ಕ್ಟೊ 2). ಹ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣ್‌ಪತ್ರಾಂತ್ಲೆ ಆನಿ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಕಾಡಿಲ್ಲ್ಯಾ ರೇಖಾಚಿತ್ರಾಂತಲ್ಯಾ ನಾಮಾವಳಿಂತ್ಲೆ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಕ್ 'ಕೊಂಕಣಿ' ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣನಾಸ್ತಾ 'Lingoa Bramanum' ವ್ಹಾ 'Brahmanum' ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಬ್ರಾಮಣಾಂಚಿ ಭಾಸ್ ಅಸೊ ಕೆಲಾ. ತಶೆಂಚ್ ತೀನೂಯ್ ಕೊಂಕಣಿ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಕ್ 'ಬಾಮಣ್' ಅಶೆಂ ಮ್ಹಳಾಂ. ಕೊಂಕಣಿಚೆಂ ಬಾಮಣಿ ಭಾಸ್ ಹೆಂ ನಾಮಕರಣ್ ಭಶೆನೂಚ್ ಆಸಾ.

ಹೆ ಸಂಹಿತೆ ವೆಲ್ಯಾನ್ ಸಕಯ್ಲ್ ದಿಲ್ಲ್ಯೊ ಗಜಾಲಿ ಸಿದ್ಧ್ ಜಾತಾತ್:

ಕ) ಹೊ ವಾವ್ರ್ (ಆಯುರ್ವೇದಿಕ್ ವಖದಾಂ ಎಕ್ಠಾಂಯ್ ಕರೂನ್ ತಾಂಚಿ ಮ್ಹಾಯ್ತಿ ಬರೊವ್ಪಾಚೊ) ತಾಂಣಿ (ತೀನ್ ಕೊಂಕಣಿ ವೈಜಾಂನಿ) ಕೊಚಿ ಶಾರಾಚೆ ಕಮಾಂಡರ್ ಎಂಡ್ರಿಕ್ ಫ್ರಾಂಡೆ ಹಾಚ್ಯಾ ಆದೇಶಾವೆಲ್ಯಾನ್ ಕೆಲೊ.

ಖ) ಮಲಬಾರ್ ವಾತಾರಾಂತ್ಲ್ಯೊ ವಖದಿ ವನಸ್ಪತಿ ಎಕ್ಠಾಂಯ್ ಕರಪಾಚೆಂ ಕಾಮ್ ತಾಂಣಿ ಜಾಣ್ಕಾರ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಕ್ 'ಮುಸಾರೊ' (ಬಿದಾಗಿ, ಮಾನ್‌ಧನ್) ದೀವ್ನ್ ಕರೂನ್ ಘೆತ್ಲೆಂ.

ಗ) ಹೇ ತೀಗೂಯ್ ಕೊಂಕಣಿ ವೈಜ್ ಕೊಚಿ ಹ್ಯಾ ರಾಜಧಾನಿ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಶಾರಾಂತ್ ರಾಬಿತೊ ಕರೂನ್ ಆಸ್ಲೆ.

ಘ) ಉಪ್ರಾಂತ್ 'ತ್ಯಾ' ಮನ್ಶ್ಯಾಂನಿ ಹಾಡಿಲ್ಲಿಂ ವಖದಾಂ ತಾಂಣಿ ಋತು–ಕಾಳಾವರಿ ವಿಭಾಜಿತ್ ಕೆಲಿಂ ಆನಿ ತ್ಯಾ ವಖದಾಂಚ್ಯಾ ಝೂಡಾಂಚಿಂ ಚಿತ್ರಾಂ (ರೇಖಾಟನಾಂ) ಕಾಡ್ಲಿಂ (ಚಿತಾರ್ಲಿಂ).

ಚ) ಉಪ್ರಾಂತ್ ಹ್ಯಾ ವನಸ್ಪತಿಂಚಿ ಆನಿ ವಖದಾಂಚಿ ಮ್ಹಾಯ್ತಿ ತಾಂಣಿ ಬರಯ್ಲಿ. ತೀ ತೀನ್ ತರಾಂನಿ:

1) ತಾಂಗೆಲ್ಯಾ (ಉಪಲಬ್ದ್) 'ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥಾಚ್ಯಾ ನಿಘಂಟು' ಪ್ರಮಾಣ್

2) ವಖದೀ ವನಸ್ಪತಿಂಚೊ ಜೊ ಗೂಣ್ ತಾಂಕಾಂ ತಾಂಚ್ಯಾ –ಅಣ್ಭವಾಂನಿ ಕಳ್ಳೊ, ತಾಚ್ಯಾ ಆದಾರಾನ್, ಆನಿ

3) ತ್ಯಾ ವಖದಾಂಚಿಂ ನಾಂವಾಂ ಪಳೊವ್ನ್

ಹಾಚೊ ಅರ್ಥ್ ಹ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಾಂತಲಿ ವೈಜಕೀ ಮ್ಹಾಯ್ತಿ (ಟೆಕ್ಸ್ಟ್) ಬರೊವ್ಪಾಕ್ ಲೆಗಿತ್ ಹ್ಯಾ ತೀನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಪಂಡಿತಾಂನಿ ಯೋಗ್‌ದಾನ್ ದಿಲಾಂ. (ಹಾ ಗ್ರಂಥಾಚ್ಯಾ ವಟ್ಟ ಆನಿ ಧರ್ಮಿಕ್ ಕಾರಣಾಂಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಘಾರ್ಶಿ ಲಿಪಿಂತ್ ಕೊಂಕಣಿ

ಬರಯ್ತಾತ್) ಚಡ್ ಕರೂನ್ ಹೆಂ ನಿಮಾಣೆಂ ಕಾರಣ್‌ಚ್ ಚಡ್ ಜಾಪ್ಸಾಲ್ದಾರ್ ಆಸುಯೆಂ. ದೆಖೂನ್ ಅಕ್ಷರಾಂಚಿಂ ವಳಣಾಂ ಆಯ್ಜ್‌ಚೇ ಪರಸ್ ಜಾಯ್ತಿಂ ವೆಗ್ಳಿಂ, ಕಾಂಯ್ ಘಾಪ್ಪಿಂ ದುರ್ಬೋಧಕ್ ವಾಚೂಂಕ್ ಕುಸ್ತಾರ್ ಅಶಿಂ ಆಸಾತ್:

ದೆಖಿಕ್ 'ಝ' ಅಕ್ಷರಾಚೆಂ ವಳಣ್ ಪಳೊವ್ಚೆಂ. (ಚೌಥಿ ಆನಿ ಪಾಂಚ್ವಿ ವಳ್). ತೆಚ್ ಪ್ರಮಾಣ್ 'ಚ' ಹೆಂ ಅಕ್ಷರ್ ಕಾವ್ಯಾಚೆ 'ಚೊಂಚಿ ಪ್ರಮಾಣ್' ಬರಯಿಲ್ಲೆಂ ಮೆಳ್ಟಾ (ದೆಖಿಕ್ 'ಕೊಚಿ' = ವಳ್ 2). 'ಭ' ಅಕ್ಷರಾಕ್ ವಯ್ಲಿ ಗಾಂಠ್ ದಿಶ್ಟಿ ಪಡನಾ. 'ಉಕಾರ್' ದಿತನಾ ಮೂಳ್ ಅಕ್ಷರಾಚಿ ಆಡಿ ಗಾಯಬ್ ಜಾತಾ (ದೆಖೀಕ್: ಅಪೂ ಭಟ್ = ವಳ್ 2). ಜಾಯ್ತೆ ಕಡೆನ್ 'ಉ' ಕಾರ್ ದಿತನಾ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ ಸಕಯ್ಲ್ 'ಉ' ಹೋ ಸ್ವರ್ ಜೊಡಪಾಚಿ ಚಾಲ್ ಆಸಾ. (ದೆಖೀಕ್ 'ಬಹುಲ' ಹೆಂ ಉತರ್ = ವಳ್ 1 ವಾ 'ಋತು' ಹೆಂ ಉತರ್ = ವಳ್ 6) 'ಧ' ಆನಿ 'ಫ' ಮದಿಂ ಭೇದ್ ನಾ. (ದೆಖೀಕ್ ಔಷಧ್ ಹೆಂ ರೂಪ್ 'ಜೌಷಫ್') ಅಶೆಂ ಬರಯ್ಲ್ಲಾಂ =ವಳ್ 4). 'ಬ' ತಲಿ ಪೋಟ್‌ಚೇರ್ ದಿಂವ್ಕ್ ನಾ ದೆಖೀಕ್ 'ಬೀಜ್' = ವಳ್ 6) ಪುಣ್ ಹೆರ್ ಕಡೆನ್ ತೀ ದಿಲ್ಯಾ. ದೆಖಿಕ್ ಬೈಸಿಕೆ = ವಳ್ 2, ಮಲಬಾರ್ = ವಳ್ 3, ಬರಪಾನ್ ಆನಿ ಬರವ್ನ = ನಿಮಣಿ ವಳ್. 'ನ' ಹೆಂ ಅಕ್ಷರ್ ತಾಚಿ ಘುಡ್ಲಿ ಗಾಂಠ್ ನಾಶಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ 'ತ' ಕಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ. (ದೆಖಿಕ್ 'ನಿಸಾಣಿ'=ವಳ್ 10). ಹೆಂ ಉತರ್ 'ತಿಸಾಣಿ' ಕಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ.) ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತ್ ದೋನ್ ಉತ್ರಾಂ ಮದಿಂ ಅಂತರ್ ಸೊಡಿಲ್ಲೆಂ ನಾ. ಅರ್ಥಾ ವೆಲ್ಯಾನ್ ತೀಂ ಆಮ್ಕಾಂ ವೆಗ್ಳಿಂ ಕರ್ಚಿಂ ಪಡ್ಟಾತ್. ತಶೆಂಚ್ ದೇವ್‌ನಾಗರಿಚೆಂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ 'ಅಧೋರೇಖಾ' ದರೇಕಾ ಉತ್ರಾಚೆರ್ ದಿನಾಸ್ತನಾ ಎಕೇಚ್ ವಳೀಚೆರ್ ಸಗ್ಳಿಂ ಉತ್ರಾಂ ಹುಮ್ಕಾಳಾಯ್ಲ್ಯಾಂತ್.

ದೋನ್ ಸಂಖ್ಯಾ ವಾಚಕ್ ಉತ್ರಾಂ '1597' ಆನಿ '10' ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾಂತ್. ತಾಂಚೆಂ ವಳಣ್ ಲೆಗೀತ್ (ಖಾಸಾ ಕರೂನ್ ಸಂಖ್ಯಾ 1, 5, 8 ಹಾಂಚೆ ಬಾಬ್ತಿಂತ್) ಸಾಪ್ಪ್ ವೆಗ್ಳೆಂ ಆಸಾ. '9' (ಣವ್) ಹಿ ಸಂಖ್ಯಾ '8' (ಆಠ್ ಕಶಿ ದಿಸ್ತಾ. ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಚ್ ಉತ್ರಾ / ಶಬ್ದಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮ್, ಸ್ವಲ್ಪವಿರಾಮ್ ದಾಖೊವ್ಪಿ ಕುರು ನಾ.)

ಪ್ರಮಾಣ್‌ಪತ್ರ್ ಲೇಖನಾಂತಲ್ಯೊ ಚುಕೊ / ದೋಶ್:

ಹ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣ್‌ಪತ್ರಾಚೆಂ ಲಿಖಾಣ್ ಕರ್ತಾನಾ ವಾ ತಾಚೆ ಛಾಪ್ಣಾವಳೀ ಖಾತಿರ್ 'ಬ್ಲೊಕ್' ತಯಾರ್ ಕರ್ತಾನಾ ಕಾಂಯ್ ಚುಕೊ ಜಾಲ್ಯಾತ್. ಹ್ಯೊ ಚುಕೊ ಏಕ್‌ತರ್ ಆಯ್ಜೊ ಭಾಶೆ ಸಂದರ್ಭಾಂತ್‌ಚ್ ಜಾಲ್ಯಾತ್ ಹೆಂ ಮತಿಂತ್ ದವರಪ್ ಗರ್ಜೆಚೆಂ.

1. ಉಲಯಿಲ್ಲೆ, ಉಚ್ಚಾರಿಲ್ಲೆ ಶಬ್ದ್ / ಉತ್ರಾಂ ಸಾರ್ಕಿಂ ಬರೊಂವ್ಕ್ ನಾತ್: ದೆಖಿಕ್ ಸಪಾದುನ್ (ಸಂಪಾದುನ್), ಸವತ್ಸರ್ (ಸಂವತ್ಸರ್) ಆದಿ.
2. ಚುಕಿಚಿಂ ಅಕ್ಷರಾಂ ವಾಪರ್ಲ್ಯಾಂತ್, ದೆಖಿಕ್ ದೇಶಾವು (ದೇಶಾಂತು).

3. ಕಾನೊ (ಆಡಿ), ಮಾತ್ರಾ ಹಾಂಚ್ಯೊ ಚುಕೊ, ದೆಖಿಕ್ ಹಾ (ಹೊ), ತೆ (ತೆಂ), ಹ (ಹೆಂ).

4. ಅಕ್ಷರಾಂ ಮದಿಂ ಗೊಂದಳ್, ದೆಖಿಕ್ ಜೌಷಫ್ (ಜೌಷಧ್) (ಫ ನೀ ಧ ಮದಿಂ ಗೊಂದೊಳ್), 'ಜೌಷಧ್' ಹೆಂ ರೂಪ್ ತತ್ಕಾಲೀನ್ ಬೊಲಿರೂಪ್ ಅಸೂಂ ಯೆತಾ. ಪೂಣ್ ಜೌಷಧ್' ಹ್ಯಾ ಉತ್ರಾ ವಾಂಗ್ಡಾಚ್ ಕೊಂಕಣಿ ಮನ್ಶಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾರ್ ತ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ 'ಆಖದ್' ಆನಿ 'ವೊಖದ್' ಹಿಂ ಉತ್ರಾಂ ಲೆಗೀತ್ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ. ಹೆಂ ಮತಿಂತ್ ಧರೂಂಕ್ ಜಾಯ್ (ಪಳಯಾತ್ ತಕ್ತೊ). ಅರ್ಥ್ ಆಕಲನ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಕುಸ್ತಾರ್ ಅಶೆಂ ಉತ್ರಾಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್.

ಉತರ್	**ಸಂಭಾವ್ಯ್ ಅರ್ಥ್**
ದೇಶವು	ದೇಶಾಂತು / ದೇಶಾಂತ್
ದಾನಿ	ದೋನಿ / ದೋನ್
ಸಕಾಚಿ	ಸಕಾಳಿಂ

ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತಲಿಂ ಬೊಲಿ ರೂಪಾಂ:

ಹ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ನಿಶ್ಚಿತ್‌ಪಣಾನ್ ಕೇರಳೀ ಮೋಡಿ/ ಬೊಲಿ ಜಾವ್ನ್ ಆಸಾ. ಪುಣ್ ಹೇ ಮೊಡಿಚೆರ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾನ್ ವ್ಹೆಲ್ಲ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ವಿಶಿಷ್ಟ್ ಉತ್ರಾಂಚೊ ಠಳಕ್ ಪ್ರಭಾವ್ ಆಸಾ. ಅಶಿಂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪುರಾಯ್, ಖಾಶೆಲಿಂ, ನಿಜಾಚಿಂ ಕೊಂಕಣಿ ಉತ್ರಾಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್:

1) ತೇಗ್ (ತೀಗ್); 2) ವೊಖದ್ (ವಖದ್) 3) ಕಾಳಾವರಿ (ಕಾಳಾವರಿ = ಕಾಳಾ ಪ್ರಮಾಣ್) 4) ಆಮ್ಗೆಲ್ಯಾ 5) ಸಾಜೇ (ಸಾಂಜೇ), 6) ಲಾಗಿ (ಲಾಗಿಂ), 7) ಲಟಿಕ್ (ಲಟೀಕ್ = ಅಸತ್ಯ್ / ಫಟ್), 8) ನಜ (ನ್ಹಜ) 9) ನಿಸಾಣಿ (ನಿಶಾಣಿ), 10) ರಾಜಪಾಟಣಿಂ 11) ಬರೊವ್ನ್.

ವಯ್ರ್ ಉಲ್ಲೇಖ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣ್ 'ಬೊಲಿ' (ಮಂಗ್ಳುರಿ/ಕೇರಳಿ) ಉತ್ರಾವಳ್ ಆನಿ ತಾಂಚೆಂ ಆಯ್ಚೆಂ ರೂಪ್ ತಕ್ತ್ಯಾಂತ್ ದಾಖಯ್ಲಾಂ. ಹೆಂ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರ್ ಬರೊಪ್ಪಿ ತೀಗೂಯ್ ಕೊಂಕಣಿ ವೈಜಾಂಚೊ ಸಂಸ್ಕೃತ್ ಭಾಶೆಚೊ ಬರೊ ಅಭ್ಯಾಸ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ, ಹೆಂ ವಯ್ರ್ ಸಾಂಗ್ಲಾಂಚ್, 10 ವಳಿಂಚ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣ್‌ಪತ್ರಾಂತ್ ಸುಮಾರ್ 12 ಸಂಸ್ಕೃತ್ ಉತ್ರಾಂ ಆಯ್ಲ್ಯಾಂ ತೀಂ ಅಶಿಂ:

ಸಂಸ್ಕೃತ್ ಉತ್ರಾವಳ್:

ತಥಾ, ಸ್ವಸ್ತಿ, ವೈದ್ಯ, ವೃಕ್ಷ, ಖಂಡ, ಮನುಷ್ಯಾಕ್, ಬೀಜ, ಸಮಸ್ತ, ಗ್ರಂಥ, ನಿಘಂಟಾ (ನಿಘಂಟು), ಗುಣ, ಸತ್ಯ, ಶ್ರೀ

ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತಲೆ ಕೊಂಕಣಿಚೆ ವ್ಯಾಕರಣ್ ಸಂದರ್ಭ್

1. ಸರ್ವನಾಮಾಂಚೊ ವಾಪರ್:

ಹ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತ್ ತಾನಿಂ ತ್ಯಾಚಾ, ತೆ ತೆ, ತಿಂ ತಿಂ, ತ್ಯಾ ತ್ಯಾ, ತ್ಯಾ ಆಮಿಂ, ಆಮ್ಗೆಲ್ಯಾ, ಜೊ ಜೊ, ತೊ, ತ್ಯಾಂ, ಹಾ (ಹೊ), ತೆಂ, ಆಮಿ, ಆಂಮ್ಚಿ, ತೆ (ತೆಂ), ಹ (ಹೆಂ) ಇತ್ಲಿಂ ಸರ್ವನಾಮಾಂ ಆಯ್ಲ್ಯಾಂತ್.

ಹಾತೂಂತ್ಲಿಂ ವಯ್ರ್ ಅಧೋರೇಖಿತ್ ಕೆಲ್ಲಿಂ (ಠಳಕ್ ಕೆಲ್ಲಿಂ) ಸರ್ವನಾಮಾಂ ಆವೃತ್ತಿವಾಚಕ್ ಆಸಾತ್ ಆನಿ ತಾಂಚೊ ವಾಪರ್ 'ಸರ್ವನಾಮಿ ವಿಶೇಷಣಾಂ' ಕಸೊ ಜಾಲಾ. ಹಿಂ ಆವೃತ್ತಿವಾಚಕ್ ದರ್ಶಕ್ ಆನಿ ಸಂಬಂದಿ ಸರ್ವ್‌ನಾಮಾಂ ಬರಯ್ತಾನಾ ಎಕೆಚ್ ತರೆನ್ ಬರೊಂವ್ಕ್ ನಾತ್. ದೆಖಿಕ್ 'ತಿಂ ತಿಂ' ಹೆಂ ಸರ್ವ್ ನಾಮ್ ತಿಂ ತಿಂ, ತಿಂ ಂತೀ (ತೊಪಿಯೆಚ್ಯಾ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಅನುಸ್ವಾರ್) ಆಶ್ಯಾ ದೋನ್ ತರಾಂನಿ ಬರಯ್ಲ್ಯಾಂತ್.

2. ಉತ್ರಾಂಚಿಂ ಭೌವ್‌ವಚನೀ ರೂಪಾಂ:

ಕೊಂಕಣಿ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತ್ 'ತ್ಯಾ ಆಖದಾಂಚಿಂ ನಾವಂ' ಅಸೊ ಉಲ್ಲೇಖ್ ಆಯ್ಲಾ, 'ನಾವಂ' ಹೆಂ ಉತರ್ ನಾಂವ್ (name) ಹ್ಯಾ ಉತ್ರಾಚೆಂ ಭೌವಚನೀ ರೂಪ್ ಜಾವ್ನ್ ಆಸಾ. ಆಯ್ಜ್ ತ್ಯಾ ರುಪಾಚ್ಯಾ ಜಾಗ್ಯಾರ್ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ 'ನಾಂವಾಂ' ಹೆಂ ರೂಪ್ ವಾಪರ್ತಾತ್. ತೆಚ್ ಭಾಶೆನ್ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತ್ಲೆಂ 'ವರ್ಷಂ' ಹೆಂ ಉತರ್ 'ವರ್ಷ' (ವರ್ಸ್) ಹ್ಯಾ ಉತ್ರಾಚೆಂ ಭೌವಚನೀ ರೂಪ್ ಜೆಂ ಆಯ್ಜ್ 'ವರ್ಸಾಂ' ಮ್ಹಣ್ ವಾಪರ್ತಾತ್.

3. ಸಪ್ತಮಿಚೊ ಅನುಸ್ವಾರ್:

ಕೊಂಕಣಿ ಪ್ರಮಾಣ್‌ಪತ್ರಾಂತ್ 'ಕೊಚಿ ರಾಜಪಾಟಣಿಂ ಬೈಸಿಕೆ' ಹ್ಯಾ ವಾಕ್ಯಾಂತ್ 'ಪಾಟಣಿಂ' (ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತ್ 'ಣಿ' ವಯ್ಲೊ ಉಸ್ವಾರ್ ತೊಪಿಯೆಚ್ಯಾ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ದಿಲಾ) ಹೆಂ ಉತರ್ ವಾಪರ್ಲಾಂ. ತಾಚೊ ಅರ್ಥ್ 'ಪಾಟಣಿಂತ್ ಆನಿ ಪಾಟಣಿ ಹಾಂಗಾ' ಅಸೊ ಜಾತಾ. ದೆಖಿಕ್ 'ತುಂ ಖಂಯ್ ಗೆಲ್ಲೊ?' – ಹಾಂವ್ 'ನಾಗೇಶಿಂ' ಗೆಲ್ಲೊಂ (ತೆಚ್ ಭಾಶೆನ್ ಕವಳ್ಯಾಂ, ಮಂಗೇಶಿಂ... ಆದಿ).

4. ಅನುಸ್ವರಾಂಚೆಂ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ್: ಕೊಂಕಣಿಚೆಂ ಖಾಶೆಲ್‌ಪಣ್:

ವಟ್ಟ್ ಸುಮಾರ್ 125 ಉತ್ರಾಂಚ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತ್ ಎಕೂಣ್ 32 ಉತ್ರಾಂಚೆರ್ ಮೆಳೂನ್ 36 ಅನುಸ್ವಾರ್ ದಿಲ್ಯಾತ್. ತಶೆಂಚ್ ಸುಮಾರ್ 10 ಉತ್ರಾಂಚೆರ್ ಅನುಸ್ವಾರ್ ದಿವ್ಪಾಚೆ ಉರ್ಲ್ಯಾತ್. ಹಾತೂಂತ್ಲೆ 9 ಅನುಸ್ವಾರ್ ಉಕ್ತ್ಯಾ ಉಚ್ಚಾರಾಂಚೆ (ಟಿಂಬಾಂ), ಜಾವ್ನ್ ಆಸಾತ್. ಅನುಸ್ವರಾಂಚೆಂ ಹೆಂ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ 17 ವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತಲೆ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಂತ್ ಲೆಗೀತ್

ಆಯ್ಚೆ ಭಾಶೇನ್‌ಚ್ ಆಶಿಲ್ಲೆ ಹೆಂ ಸಿದ್ಧ್ ಕರೂಂಕ್ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತ್ಲೆಂ 'ಗಾಂವಾಂತು' ಹೆಂ ಏಕೂಚ್ ಉತರ್ ಪುರೊ.

ನಿಶ್ಕರ್ಶ್ ಆನಿ ಸಮಾರೋಪ್:

ವಯ್ಲೆಂ ಪ್ರಮಾಣ್‌ಪತ್ರ್ ಆನಿ ತಾತೂಂತ್ಲೆ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಚೆಂ ರೂಪ್ ಪಳಯ್ತುರ್‌ಚ್ ತ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ಲೆ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆ ವಿಶಿಂ ಚಡ್ ಸಂಶೋಧನ್ ಜಾವ್ಪಾಚಿ ಗರಜ್ ದಿಶ್ಟಿ ಪಡ್ಟಾ. ಮೌಖಿಕ್ ಕೊಂಕಣಿಚಿ ಪರಂಪರಾ 9–10ವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾ ಸಾವ್ನ್ ಮೆಳ್ಟಾ, ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಲಿಖಿತ್ ಕೊಂಕಣಿಚಿ ಪರಂಪರಾ ಕೆನ್ನಾ ಸಾವ್ನ್ ಸುರು ಜಾಲಿ? ಹಾಚೊ ತಪಾಸ್ ಘೆವ್ಚೊ ಪಡ್ಟಲೊ. ಹೀ ಪರಂಪರಾ ಗೊಂಯಾ ಸಾವ್ನ್ ಸುರು ಜಾವ್ನ್ ಕರ್ನಾಟಕ್–ಕೇರಳ್ ಮೆರೇನ್ ಕೆನ್ನಾ ಆನಿ ಕಶಿ ಪಾವ್ಲಿ ಹಾಚೊ ಸೊದ್ ಘೆವ್ಚೊ ಪಡ್ಟಲೊ. ತೆ ಖಾತಿರ್ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶಕ್ ಸಮಾಜಾಚ್ಯಾ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಾಚೊ ಅಭ್ಯಾಸ್ ಕರ್ಚೊ ಪಡ್ಟಲೊ. ಗೊಂಯಾಂತಲ್ಯಾ ಇಂಕ್ವಿಜಿಶನಾ ಪಸೂನ್‌ಚೊ ಇತಿಹಾಸ್ ಉಸ್ತುಚೊ ಪಡ್ಟಲೊ.

ಪುರಾಯ್ ಪುಸ್ತಕಾಚೊ ಅನುವಾದ್ ಜಾವ್ಪಾಚಿ ಗರಜ್:

ಹ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಂತ್ಲೆಂ ಕೊಂಕಣಿ ಮನ್ಶ್ಯಾಚೆಂ ಯೋಗ್‌ದಾನ್ ನಿಶ್ಚಿತ್ ಕರಪಾಚೆ ನದ್ರೆನ್ ಮೂಳ್ 12 ಖಂಡೀಯ್ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಗ್ರಂಥಾಚೊ ಕೊಂಕಣಿ ಅನುವಾದ್ ಕರಪಾಚೆಂ ಕಾಮ್ ಝುಂಝಾ ಪಾಂವ್ಡ್ಯಾರ್ ಹಾತಿಂತ್ ಘೆವ್ಚೆಂ ಪಡ್ಟಲೆಂ.

ಗೊಂಯಾಂತಲ್ಯಾ ವೈಜ್–ವೈಜಕೀ ಪರಂಪರೆಚೊ ಸೋದ್

ತೆಚ್ ವಾಂಗ್ಡಾ ಗೊಂಯಾತಲ್ಯಾನ್ ಪ್ರಾರಂಭ್ ಜಾವ್ನ್ ಸಕಯ್ಲ್ ಕೇರಳ್ ಮೆರೇನ್ ಪಾವಿಲ್ಲೆ ಗೊಂಯ್ಚೆ / ಅಸ್ಸಲ್ ಕೊಂಕಣಿ ವೈಜ್‌ವೈಜಕೀ ಪರಂಪರೆಚೊ ಅಭ್ಯಾಸ್ ಕರ್ಚೊ ಪಡ್ಟಲೊ. ಹ್ಯಾ ತೀನ್ ಕೊಂಕಣಿ ವೈಜಾಂಚೆ ವಾರಸ್ ಆಯ್ಜ್ ಆಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಂಚಿ ವಂಶಾವಳ್ ಅಭ್ಯಾಸುನ್, ತಾಂಚ್ಯಾ ಕುಟುಂಬಾಕಡೆನ್ ವಾ ಹೆರ್ ಕಡೆನ್ 'ನಿಘಂಟು' (ಲಿಖಿತ್ ವಾ ಮೌಖಿಕ್ ಪರಂಪರೆಂತ್) ಸಾಂಪಡ್ಟಾತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಸೊದ್ಚೆ ಪಡ್ಟಲೆಂ.

ಸ್ಥಳಾಂತರಿತಾಂಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾ ವಯ್ಲ್ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚೊ ಸೋದ್:

ಸ್ಥಲಾಂತರಿತ್ ಲೋಕ್ ಆಪ್ಲಿ ಮುಳಾವಿ ಭಾಸ್, ಸಂಸ್ಕೃತಾಯ್ ಚಡ್ ಚಿವಟ್‌ಪಣಾನ್ / ಕಡ್ವಟ್‌ಪಣಾನ್ ರಾಖೂನ್ ದವರ್ತಾತ್. ಹಾಚೆಂ ಕಾರಣ್ ಸ್ಥಲಾಂತರಿತ್ ಪ್ರದೇಶಾಂತ್ ಭಾಸ್ ಆನಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹೊಚ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಅಸ್ತಿತ್ವಾಚೊ ಏಕಮೇವ್ ದುವೊ/ಜೊಡ್ಣಿ ಆಸ್ತಾ. ದೆಖೂನ್ ಕಾರ್ವಾರ್ ಸಾವ್ನ್ ಕೊಚಿನ್ ಮೆರೇನ್ ಫಾಫೈಲ್ಲ್ಯಾ ಸಮಾಜಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾ ವಯ್ಲ್ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚೊ ಆನಿ ಭಾಶೆಚೊ ಸೋದ್ ಲೆಗೀತ್ ಘೆವ್ಚೊ ಪಡ್ಟಲೊ. 'ಗೊಡ್ಡೆ ರಾಮಾಯಣ್', 'ಶ್ರವೊಣ್‌ಗೀತ್' ಹ್ಯಾ ಸಾರ್ಕಿಲೆ ಹೆರ್ 'ನಿಘಂಟು'ತ್ಲ್ಯೊ ಲೋಕ್‌ವೆದ್ ತಾಂಚೆ ಜಿಬೇರ್ ಆಯ್ನುಯ್ ಜಿತೊ ಆಸುಂ

ಯೆತಾತ್. ಪದ್ಯಾನ್ ಬಾಂದಿಲ್ಲ್ಯೊ 'ಋಚಾ' ತಾಂಚೆ ಜಿಬೇರ್ ಘಡ್ಯೆ ಆಸೂಂ ಯೆತಾತ್. ತ್ಯೋ ಮೆಳತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ದಾದಾ ವೈದ್ಯಾಂ ಮೆರೇನ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ್ ನದ್ರೆನ್ ಜಿವಿತ್ ಆಶಿಲ್ಲೆ ವೈಜಕೀ – ಪರಂಪರೆಚೆಂ ಮೂಳ್ ಹಾತಾಕ್ ಲಾಗ್ತಲೆಂ.

ಕೊಂಕಣೆಚ್ಯಾ ಆದ್ಲ್ಯಾ ಲಿಪಿಯಾಂಚೊ ಅಭ್ಯಾಸ್

ವಯ್ರ್ ಸಾಂಗಿಲ್ಲೆ ಪ್ರಮಾಣ್ ಆದಿಂ ಕಾಳಾ ಸಾವ್ನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಬರೊವ್ಪಾ ಖಾತಿರ್ ಸುಮಾರ್ 10–12 ಲಿಪಿಯಾಂಚೊ ಉಪೇಗ್ ಜಾತಾಲೊ. ಡಾ। ಕುಳಕರ್ಣಿ ಹಾಂಚ್ಯಾ ಮ್ಹಣ್ಣ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣ್ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ್ಳ್ಯೊ ಶಿಲಾಲೇಖ್ 'ನಂದಿನಾಗರಿ' ಲಿಪಿಯೆಂತ್ ಬರಯಿಲ್ಲೊ ಆಸಾ. (ಪಳಯಾತ್; ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಾ ಪ್ರಕೃತಿ ವಾ ಪರಂಪರಾ, ಗೋವಾ ಕೊಂಕಣಿ ಅಕಾಡೆಮಿ 2007). ತಶೆಂಚ್ 16ವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ 'ಕಾನದೇವಿ' (ಕನ್ದೇವಿ?) ಲಿಪಿ ವಾಪರ್ತಾಲೆ ಅಶೆಂ ಕಾಂಯ್ ಜಾಣ್ಕಾರಾಂಚೆಂ ಮ್ಹಣ್ಣೆಂ ಆಸಾ. (ಪಳಯಾತ್ ಡಾ. ಒಲಿವಿನ್ಯೊ ಗೊಮಿಶ್, ಜುಜೇ ಪಿರೇರ್). ದೆಖೂನ್ ಕೊಂಕಣೆಚ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಆದ್ಲ್ಯಾ ಲಿಪಿಯಾಂಚೆಂ ಸಂಶೋಧನ್ ಜಾವ್ನ್, ತಾತೂಂತ್ ಬರಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚೆರ್ ಉಜ್ವಾಡ್ ಘಾಲೂಂಕ್ ಜಾಯ್.

ಶಿಲಾಲೇಖ್ ವಾ ಮೌಖಿಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಹೆಂ ಭಾಶಿಕ್ ಅಭ್ಯಾಸಾಚೆಂ ಸಾಪ್ಪ್ ದುಬ್ಳೆಂ ಸಾಧನ್. ಪುಣ್ 'ಹೊರ್ಟುಸ್' ಸಾರ್ಕಿಲ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಾಚೆಂ ಪ್ರಮಾಣ್‌ಪತ್ರ್ ಆನಿ ತಾತೂಂತಲಿಂ ಸುಮಾರ್ 750 ಕೊಂಕಣಿ ವನಸ್ಪತಿಂಚಿಂ ನಾಂವಾಂ (ಪಳಯಾತ್ ನಾಂವಾಂಚಿಂ ಕಾಂಯ್ ಲೇಬಲಾಂ), ಲಿಖಿತ್ ಕೊಂಕಣಿಚೆಂ ವಿಕಸಿತ್ ಆನಿ ಸ್ಥಿರ್ ರೂಪ್ ದಾಖೊವ್ಪಿ ಆಸಾತ್. ದೆಖೂನ್ ಹ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಲೆ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಚೊ "ಭಾಶಿಕ್' / ಶಾಸಶಾಸ್ತ್ರೀಯ್ (Linguistic) ಅಭ್ಯಾಸ್ ಜಾವ್ಪಾಚಿ ಗರಜ್ ಆಸಾ.

(ಪುರಾಯ್ ಲೇಖಾಂತ್ ಭಾರತೀಯ್ ಸಂಖ್ಯಾ ವಾಪರ್ಲ್ಯಾ. ಹಾಚೆಂ ಕಾರಣ್ ಪ್ರಮಾಣ್ ಪತ್ರಾಂತ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾ ಭಾರತೀಯ್ ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಮಾಣ್ ಆಸಾ ಆನಿ ತಿಚೆ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಾಲೀಕ್ ನಿಷ್ಕರ್ಶ್ ಕಾಡ್ಲ್ಯಾತ್.)

ತಕ್ಟೊ ಕ್ರ. 2

ಪ್ರಮಾಣ್‌ಪತ್ರಾಚೆಂ ಪುನರ್‌ಲೇಖನ್ (ಅಧ್ಯಾಯ್‌ವತೀಕರಣ್)

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಶಾಳಿವಾಹನ್ ಶಕ್ 1597 ರಾಕ್ಷಸ್ ಸವತ್ಸರ್ ಚೈತ್ರ ಬಹುಳ 10 ಕೊಚಿ ರಾಜಪಾಟಣಿಂ ಬೈಸಿಕೆ ರಂಗಭಟ್ಟ ತಥಾ ವಿನಾಯಕ್ ಪಂಡಿತ್ ಆಪು ಭಟ್ಟ ತೇಗ್ ವೈದ್ಯ ತಾನಿಂ ಕೊಚಿಚಾ ಕುಮದೊರ್ ಆ್ಯಂಡ್ರಿಕ್ ಪಾಂಡ್ರೆ ತ್ಯಾಚಾ ನಿರೋಪಾನ್ ಹ್ಯಾ ಮಲಬಾರ್ ದೇಶಾವು ಆಶಿಲೆ ಓಷಧ್ ಮಾತ್ರ್ ವೃಕ್ಷ ವಾಲಿ ಝೂಡ್ ಖಂಡ್ ವೊಳ್ಖತೆಲ್ಯಾ ಮನುಷ್ಯಾಕ್ ಮುಸಾರೊ ದೆವೂನು ತೇ ತೇ ಗಾಂವಾಂತು ಪಟ್ಟವುನ್

ತಿಂ ತಿಂ ವೊಖದ್ ಆಣವುನ್ ತ್ಯಾಂ ತ್ಯಾ ಝಾಡಾಚೆಂ ಫಲ್ ಫೂಲ್ ಪಾನ್ ವೀಜ್ ಸಮಸ್ತ್ ತ್ಯಾ ತ್ಯಾ ಋತು ಕಾಳಾವರಿ ಸಪಾದೂನ್ ತಿಂ ತಿಂ ಚಿತಾರಿಲಿ. ತ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಆಮಿಂ ಆಮ್ಗೆಲ್ಯಾ ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥಾಚಾ ನಿಘಂಟಾ ಪ್ರಮಾಣಿಂ ತ್ಯಾಂ ತ್ಯಾ ಔಷಧಾಚೆ ಗುಣ್ ವಾ ಅನುಭವಾನ್ ಜೋ ಜೋ ಗುಣ್ ಆಮ್ಕಾ ಕಳೆಲೊ ತೊ ವಾ ತ್ಯಾಂ ಆಖದಾಂಚಿಂ ನಾವಂ ಪಳೆವುನು ಆಜಿ ದಾನಿ ವರ್ಷ ಸಕಾಚಿ ಸಾಜೆ ಆಮಿಂ ಲಾಗಿ ರಾವುನು ಹಾ ಲಿವ್ರು ಸಪಾದುನ್ ದಿಲಾ. ತೆಂ ಲಟಿಕ್ ಅಶಿ ಮ್ಹಣುಂಚಾಕ್ ನಜ ಅಶಿ ಮ್ಹಣು ಆಮಿ ಆಮಂಚಿ ನಿಸಾಣಿ ಕರ್ಙು ದಿಲಿ. ತೆ ಸತ್ಯ ಮ್ಹಣು ಮಾನುಚೆಂ ಜಾಇದ್ ಮ್ಹಣು ನಾಗರ್ ಬರ್ಪಾನ್ ಹ ಬರುವುನು ದಿಲಾಂ ಶ್ರೀ:

ರಂಗಭಟು ವಿನಾಯಕ ಪಡಿತ್ ಆಮುಚಿ ವೋಪ್

ತಕ್ಟೊ 3

ಲೇಖನ್ ಶೈಲಿ / ಶುದ್ಧ್ ಲೇಖನ್

'ಹೊರ್ಟಸ್' ಂತ್ಲೆಂ ರೂಪ್	**ಆಯ್ಚೆಂ ರೂಪ್**
ತಾನಿಂ	ತಾಣಿಂ
ಕೊಚಿಚಾ	ಕೊಚಿಚ್ಯಾ
ತ್ಯಾಚಾ	ತ್ಯಾಚ್ಯಾ
ಆಶಿಲೆ	ಆಶಿಲ್ಲೆ
ತಿಂ ತಿಂ / ತಿಂ ತೀಂ	ತೀಂ ತೀಂ
ವೊಳ್ಖತೆಲ್ಯಾ	ವಳ್ಖತೆಲ್ಯಾ
ಮನುಷ್ಯಾಕ್	ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ / ಮನುಶ್ಯಾಕ್
ದೆವೂನು	ದಿವ್ನ್ / ದಿವ್ನು
ತೇ ತೇ (ಗಾಂವಾಂತು)	ತ್ಯಾ ತ್ಯಾ (ಗಾಂವಾಂತ್)
ವೊಖದ್	ವಖದ್
ಆಣವೂನ್	ಹಾಡೂನ್
ಕಾಳಾವರಿ	ಕಾಳಾವರೀ
ಚಿತಾರಿಲಿ	ಚಿತಾರ್ಲಿ
ಆಮಿಂ (3 ಫಾವ್ಟಿಂ)	ಆಮಿ
ಗ್ರಂಥಾಚಾ	ಗ್ರಂಥಾಚ್ಯಾ

ಪ್ರಮಾಣಿಂ	ಪ್ರಮಾಣ್ / ಪ್ರಮಾಣೀಂ
ತ್ಯಾಂ ತ್ಯಾ	ತ್ಯಾ ತ್ಯಾ
ಆಖದಾಂಚಿ	ವಖದಾಂಚಿಂ
ನಾವಂ	ನಾವಾಂ
ಪಳೆವುನು	ಪಳೆವ್ನ್ / ಪಳೆವ್ನು
ನಿಘಂಟಾ	ನಿಘಂಟು
ಕಳೆಲೊ	ಕಳ್ಳೊ
ಲಾಗಿ	ಲಾಗಿಂ
ರಾವೂನು	ರಾವ್ನ್ / ರಾವೂನ್ / ರಾವ್ನು
ಲಟಿಕ್	ಲಟೀಕ್
ಅಶಿ	ಅಶೀ / ಅಶೆಂ
ಮ್ಹಣುಂಚ್ಯಾಕ್	ಮ್ಹಣ್ಚ್ಯಾಕ್ / ಮ್ಹಣ್ಪಾಕ್ / ಮ್ಹಣೂಂಕ್
ನಜ	ನ್ಹಜ
ಮ್ಹಣು (3 ಘಾಪ್ಪಿಂ)	ಮ್ಹಣ್ / ಮ್ಹಣೂ / ಮ್ಹಣೂನ್
ಆಮಂಚಿ	ಆಮ್ಚಿ
ನಿಸಾಣಿ	ನಿಶಾಣಿ
ಕಣ್ರು	ಕರೂನ್ / ಕರ್ನು
ಮಾನುಚೆಂ	ಮಾನ್ಚೆಂ
ಜಾಇದ್	ಜಾಯ್ತ್
ಬರವೂನು	ಬರೊವ್ನ್ / ಬರವೂನ್ / ಬರವ್ನು
ವಾಲಿ	ವಾಲೀ

ಬೊಲಿ ರೂಪಾಂ

ತತ್ಕಾಲೀನ್ (ಮಂಗ್ಳುರಿ / ಕೇರಳಿ)	**ಸದ್ದಾಚೆಂ**
ಬೈಸಿಕೆ	ಬಶಿಲ್ಲ್ಯಾ / ರಾಪ್ಪಿ / ರಾಬಿತೊ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ
ತೇಗ್	ತೀಗ್ / ತೀನ್
ಪೆಟ್ಟವೂನ್	ಧಾಡೂನ್
ಶಾಳಿವಾಹನ್	ಶಾಲಿವಾಹನ್

ಆಣವೂನ್	ಹಾಡೂನ್
ನಿರೋಪಾನ್	ಆಜ್ಞೆನ್ / ಆದೇಶಾನ್ / ಸಾಂಗ್ಣೆವೆಲ್ಯಾನ್

ಚುಕೊ / ಚುಕಾವಳ್

ಜಾಲ್ಲಿ ಚೂಕ್	**ಯೋಗ್ಯ್ ರೂಪ್**
ಹಾ (ಲಿವ್ರು)	ಹೊ (ಲಿವ್ರ್ / ಲಿವ್ರೂ)
ತೆ (ಸತ್ಯ್)	ತೆಂ (ಸತ್ಯ್)
ಹ (ಬರವೂನು ದಿಲಾಂ)	ಹೆಂ (ಬರೊವ್ನ್ ದಿಲಾಂ)
ಸವತ್ಸರ್	ಸಂವತ್ಸರ್
ಔಷಧ್	ಔಷಧ್ (ಮಂಗ್ಳುರಿ / ಕೇರಳಿ)
ಸಾಜೆ	ಸಾಂಜೆ
ದೇಶಾವು	ದೇಶಾಂತು / ದೇಶಾಂತ್
ಸಪಾದೂನ್	ಸಂಪಾದೂನ್
ಆಮಿ	ಆಮಿಂ (ಮಂಗ್ಳುರಿ / ಕೇರಳಿ)
ಮ್ಹಣು	ಮ್ಹಣುಂ (ಮಂಗ್ಳುರಿ / ಕೇರಳಿ)
ಲಾಗಿ	ಲಾಗಿಂ (ಮಂಗ್ಳುರಿ / ಕೇರಳಿ)

ಆವೃತ್ತಿ ವಾಚಕ್ ದರ್ಶಕ್ ಸರ್ವನಾಮಾಂ:

ತೆ ತೆ, ತಿಂ ತಿಂ, ತ್ಯಾಂ ತ್ಯಾ, ತ್ಯಾ ತ್ಯಾ, ತಿಂ ತೀಂ, ಜೊ ಜೊ

ಹೆರ್ ಸರ್ವನಾಮಾಂ:

ತೇಗ್, ತಾನಿಂ, ತ್ಯಾಚಾ, ಹ್ಯಾ ತ್ಯಾ, ಆಮಿಂ, ಆಮ್ಗೆಲ್ಯಾ, ಆಮ್ಕಾಂ, ತೊ, ತ್ಯಾಂ, ತೇಂ, ಆಮಿ, ಆಮಂಚಿ,

ತಕ್ಟೊ ಕ್ರ. 5

'ಖಂಡ್'

'ಖಂಡ್' ಹ್ಯಾ ಉತ್ರಾಕ್ ವನಸ್ಪತಿ ಸಂದರ್ಭಾಂತ್ ಜಾಯ್ತೆ ಅರ್ಥ್ ಆಸಾತ್:

1. 'ಖಂಡ್' ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಖೋಡ್. ದೆಖೀಕ್ ಚಂದನಾಚೆಂ ಖೋಡ್.
2. 'ಖಂಡ್' ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ದೋನ್ 'ಪೆರಾಂ ಮದ್ಲೊ' ಭಾಗ್. ದೆಖಿಕ್ ಉಸಾಚೊ ದೋನ್' ಪೆರಾಂ ಮದ್ಲೊ' ಭಾಗ್ (ಉಶೀ ಕಾಂಡೊ / ಊಸ್ ಖಂಡ್)
3. 'ಖಂಡ್' ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮೂಳ್. (ದೆಖಿಕ್ 'ವೆಖಂಡ್').

******

ಲೋಕ್‌ರಂಗ್

ಡಾ. ಜಯಂತಿ ನಾಯಕ್, ಗೋವಾ

ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ : ಮುಳ್ಗಿಂ ಮಂತ್ರ್ ಗಿತಾಂ

ಎಕೆ ಪಿಳ್ಗೆಕಡ್ಚ್ಯಾನ್ ದುಸ್ರೆ ಪಿಳ್ಗೆ ಮೆರೇನ್ ಮೌಖಿಕ್ ಪರಂಪರೆನ್ ಚಲತ್ ಆಯಿಲ್ಲಿಂ ಅಸಂಖ್ಯ್ ಗಿತಾಂ ಆಜ್ ಸಂಪ್ವಾರ್‌ಭರ್ ಸಾಂಪಡ್ಟಾತ್. ಹಿಂ ಗಿತಾಂ ರಚ್ಪ್ಯಾಂಚೆಂ ನಾಂವ್ ಮೆಳನಾ ಆನಿ ತಾಂಚೆರ್ 'ಲೊಕಾಂಚಿ', ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಪುರಾಯ್ ಸಮೂಹಾಚಿ ವಾ ಸಮಾಜಾಚಿ ಮಾಲಕಿ ಆಶಿಲ್ಲಿ ದಿಸ್ತಾ. ಹೆ ಮಾಲಕೆಕ್ ಲಾಗೂನ್‌ಚ್ ತಾಂಕಾಂ 'ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ' ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್.

ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಸಮಾಜಾಂತಲ್ಯಾ ಆಮ್ಕ್ಯಾಚ್ ವಯಾ - ದರ್ಜಾಚೆ, ಆಮ್ಕೆಚ್ ವ್ಯಕ್ತಿನ್ ವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಂನಿ, ಆಮ್ಕ್ಯಾಚ್ ಕಾರ್ಯಾ-ಪ್ರಸಂಗಾರ್ ಗಾಪ್ಚಿಂ, ಹಾಚೆ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ನಿತಿ-ನೇಮ್ ಆಶಿಲ್ಲೆ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಟಾತ್. ತಿಂ ಆತ್ಮಸಾತ್ ಕರಪಾಚೆರ್ ಮಾತ್ ಕೊಣಾಚಿ ಕಸಲಿಚ್ ಅಡ್ವಳ್ ನಾಸ್ತಾ. ಪುಣ್ ದರ್ ಏಕ್ ಲೋಕ್‌ಗೀತ್ ಖಂಯ್ಚೆ ನ್ಹಯ್ ಖಂಯ್ಚೆ ಚಾಲಿ - ಪ್ರಥೆಕಡೆನ್ ಜೊಡಿಲ್ಲೆಂ ಅಶಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಆನಿ ಹ್ಯೊ ಚಾಲಿ-ಪ್ರಥಾ ಆಮ್ಕೆಚ್ ಜಾತಿಚ್ಯಾ ವಾ ದರ್ಜಾಚ್ಯಾ ಲೊಕಾಂ ಕಡೆನ್ ಸಂಬಂಧಿತ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ ದುಸ್ರ್ಯಾ ಸಮಾಜಾಂತ್ಲೆ ಲೋಕ್ ತೀಂ ಆತ್ಮಸಾತ್ ಕರೂಂಕ್ ಫಾಟಿಂ ಸರ್ತಾತ್. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ್ ಸೊಯ್ರಿಗತ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ದೋನ್ ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯಾಂಚ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಕ್ ಎಕಾಮೆಕಾಂಚ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂನಿ ಬರಿಚ್ ತೊಂಡ್‌ವಳಖ್ ಆಸ್ತಾ. ಕೆನ್ನಾ ಕೆನ್ನಾ ನಕಳ್ಟಾಂ ತಿಂ ತಾಂಚ್ಯಾ ಉತ್ಸವ್-ಕಾರ್ಯಾಚೆಂ ಪಂಗ್ತಿಕ್‌ಯ್ ವಚೂನ್ ಬಶಿಲ್ಲಿಂ ಆಸ್ತಾತ್.

ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಲೋಕ್ ಸಮೂಹಾಚ್ಯಾ ಭಾವ್-ಭಾವನಾಂಚೊ ಸಂಗೀತ್‌ಮಯ್ ಆವಿಷ್ಕಾರ್. ತಾಂಚೆ ನಿರ್ಮಣೆಚೊ ನಿಶ್ಚಿತ್ ಕಾಳ್ ಸಾಂಗಪ್ ಕಠಿಣ್. ತರೀ ತಾತೂಂತ್ ವರ್ಣನ್ ರೂಪಾಂತ್ ಮನಿಸ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚೆ ಜೆ ಅವಶೇಶ್ ಸಾಂಪಡ್ಟಾತ್, ತಾಂಚೆ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ತೀಂ ಅತಿಶಯ್ ಪ್ರಾಚೀನ್ ಕಾಳಾಂತ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾಲ್ಯಾಂತ್ ಹೆಂ ಸ್ಪಷ್ಟ್ ಜಾತಾ.

ಮನ್ಶಾಕ್ ಕೆನ್ನಾ 'ವಾಣಿ' ಗವಸ್ಲಿ ತೆನ್ನಾ ತಾಕಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಆದಿಂ ಕಾವ್ಯಾಚೊ ಉಮಾಳೊ ಆಯ್ಲೊ. ಹ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ತಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಭಾಯ್ರ್ ಸರಿಲ್ಲಿಂ ಉತ್ರಾಂ ಲಯ್-ತಾಲ್ ಘೆವ್ನೂಚ್ ಆಯ್ಲಿಂ. ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಮನಾಂತ್ಲ್ಯೊ ಭಾವ್-ಭಾವನಾಂ, ವಿಚಾರ್-ಉತ್ಘರ್ಕೆ ಉಮಾಳೆ ಹಾವೇಸ್ ಬೀ ತಾಲಾ-ಲಯೆಂತ್ ಸಾಂಗಾನಾಸ್ತಾನಾ ಸಾದೆ, ಸರಳ್ ಆನಿ ಗದ್ಯ್ ಪದ್ಧತಿಂತ್ ಸಾಂಗಪಾಚಿ ತಾಚಿ ವೃತ್ತಿ ಉಪ್ರಾಂತ್ಲಿ. ಮಾನಸಿಕ್ ಆನಿ ಭೌತಿಕ್ ವಿಕಾಸಾಚ್ಯಾ ಅತಿ ಉಚ್ಚ ಅಶ್ಯಾ

ಪಾಂವ್ಡ್ಯಾರ್ ಉಬೊ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಮನ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಅತಿ ದು:ಖಾಚ್ಯಾ ಆನಿ ಅತಿಖೊಶ್ಯೆಚ್ಯಾ ಪ್ರಸಂಗಾರ್ ಆಯ್ಸ್ ಭಾಯ್ರ್ ಸರಿಲ್ಲಿಂ ಉತ್ರಾಂ ಲಯೆ-ತಾಲಾಂತ್‌ಚ್ಚ್ ಆಯಿಲ್ಲಿಂ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಟಾತ್ ಆನಿ ಹೀ ಗಜಾಲ್ ಮನಿಸ್ ಜಿಣೆಕಡೆನ್ ಜೊಡುನ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆರ್ ನಕಳ್ಟಾಂ ಉಜ್ವಾಡ್ ಘಾಲ್ತಾತ್.

ವೇದ್, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್‌ಗ್ರಂಥ್, ಪುರಾಣಾಂ, ಬೌದ್ಧ್ ಜಾತಕಾಂ, ಜೈನ್‌ಚುರ್ಣಾ, ಉಪನಿಷದಾಂ ಹ್ಯಾ ಸಾರ್ಕ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಾಂನಿ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂಚೊ ಬರೊಚ್ ಉಲ್ಲೇಖ್ ಸಾಂಪಡ್ಟಾ. ಉಪ್ರಾಂತ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಅಭಿಜಾತ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್‌ಯ್ ತಾಂಚ್ಯೊ ಕುರ್‍ವೊ ಸಾಂಪಡ್ಟಾತ್. ಹಾಚೆವೆಲ್ಯಾನ್ ತಾಂಚಿ ನಿರ್ಮಣಿ ಜಾಲ್ಲಿ, ವಾ ತಿಂ ರಚ್ಲೆಂ ತ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಸಮಾಜಾಂತ್ ಘೊಳ್ಟಾಲಿಂ ಹೆಂ ಸಿದ್ಧ್ ಜಾತಾ. ವೈದಿಕ್ ಕಾಳಾರ್ ಪುತ್ರಜಲ್ಮ್, ಉಪನಯನ್ ಆದಿ ಶುಭ ಪ್ರಸಂಗಾಂನಿ ಪಾರಂಪರಿಕ್ ಗಿತಾಂ ಗಾಯ್ತಾಲೆ ಅಶಿ ಮ್ಹಾಯ್ತಿ ಮೆಳ್ಟಾ. ಅಶಾ ಗಿತಾಂಕ್ ವೈದಿಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ 'ಗಾಥಾ' ಮ್ಹಣ್ಟಾಲೆ ಆನಿ ತಿಂ ಗಾವ್ಪ್ಯಾಂಕ್ ವಾ ಗಾಯಕಾಂಕ್ 'ಗಾಥೀನ್' ಮ್ಹಣ್ಟಾಲೆ ಅಶೆ ಉಲ್ಲೇಖೊಯ್ ಮೆಳ್ಟಾತ್.

ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಹಿಂ 'ಗೇಯ್' ಆಸ್ತಾತ್. ತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂಚೆರ್ ಸುರಾಂಚೆಂ ಅಧಿಪತ್ಯ್ ಆಸ್ತಾ. ಹೆ ಸೂರ್ ಸಾದೆ-ಸುಟ್ಸುಟಿತ್ ಆಸ್ತಾತ್. ದೆಖೊನ್ ಪಂಗ್ಡಾಂತ್ಲೆ ದರ್ ಏಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿಕ್ ವಯಾ-ಮಾನಾಚೊ ಫರಕ್ ಕರ್‍ನಾಸ್ತಾನಾ ತೆ ಅತ್ಮಸಾತ್ ಕರಪ್ ಶಕ್ಯ್ ಆಸ್ತಾ. ಮಣಿಪುರ್, ತ್ರಿಪುರಾ ಆನಿ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ್ ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಆದಿಮ್ ಜಮಾತಿ ಮದಿಂ ಕಾಂಯ್ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಅಶಿಂ ಆಸಾತ್, ಜಾತೂಂತ್ ಉತ್ರಾಂ ನಾಸ್ತಾತ್. ತಾತೂಂತ್ ಫಕತ್ ಲಯ್‌ಪ್ರಧಾನ್ ಸೂರ್‌ರಚನಾ ಆಸ್ತಾ. ಹ್ಯೊ ಜಮಾತಿ ಲೋಕ್‌ನೃತ್ಯ್ ಕರ್ತಾನಾ ಅಶೆ ತರೆಚಿಂ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಗಾಯ್ತಾತ್.

'ಮಂತ್ರ್‌ಗೀತ್', 'ಗೀತ್' ಆನಿ 'ಗೀತ್‌ಕಾಣಿ' ಆಶಾ ತೀನ್ ರೂಪಾಂನಿ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಆಜ್ ಸಮಾಜಾಂತ್ ಘೊಳ್ಳುಕೆಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ ದಿಸ್ತಾತ್. 'ಮಂತ್ರ್‌ಗೀತ್' ಆಕಾರಾನ್ ಸಾಪ್ ಲ್ಹಾನ್ ಆಸ್ತಾ. ಸರ್ವ್ ಸಾದಾರಣ್‌ಪಣಾನ್ ಚಾರ್ ತೇ ಸ ವಳಿಂ ಭಿತರ್ ತೆಂ ಮೆಳ್ಟಾ. 'ಗೀತ್' ಹೆಂ ತಾಚೆ ಪರಸ್ ವ್ಹಡ್ ಆಸ್ತಾ. ತೆಂ ಮಂತ್ರ್‌ಗಿತಾಪರಸ್ ಚಡ್ ಗೇಯ್ ಆಸ್ತಾ. ಜಾಲ್ಯಾರ್ 'ಗೀತ್‌ಕಾಣಿ' ಚಡ್ ಪ್ರದೀರ್ಘ್ ಆಸ್ತಾ. ತಾತೂಂತ್ ಗದ್ಯಾಚೊ ಭಾಗ್ ಆಸ್ಲೊ, ತರೀ ಸುರಾಂಚೆಂ ಚಡ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ್ ಆಸ್ತಾ. ಗದ್ಯಾಂತ್‌ಯ್ ಏಕ್ ತರೆಚಿ ಲಯ್ ಆಸ್ತಾ. ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ ಜಾಲ್ಲಿ 'ದಿಶ್ಟ್‌ಬಾಧಾ' ಆನಿ 'ರೆಂಚ್‌ಬಾಧಾ' ಪಯ್ಸ್ ಕರಪಾಖಾತಿರ್ ಮುಖೆಲ್‌ಪಣಾನ್ 'ಮಂತ್ರ್‌ಗೀತ್' (ಮಂತ್ರ್‌ರೂಪಾಂತ್ಲೆಂ) ಗಾಯಿಲ್ಲೆಂ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ. 'ಗೀತ್' ಹೆಂ ಸರ್ವ್ ಸಾದಾರಣ್‌ಪಣಾನ್ ಲಗ್ನ್‌ಕಾರ್ಯ ಸಾರ್ಕ್ಯಾ ಪ್ರಸಂಗಾರ್, ತಶೆಂಚ್ ಥರಾವಿಕ್ ಉತ್ಸವಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಗಾಯಿಲ್ಲೆಂ ಮೆಳ್ಟಾ. ಗಿತಾಚೊ ಆನಿ ನೃತ್ಯಾಚೊ

ದಾಟ್ ಸಂಬಂದ್. ‘ಗೀತ್‌ಕಾಣಿ’ ಹೀ ಗೀತ್ ಆನಿ ಕಾಣಿ ಹೆ ಮದ್ಲೆ ಅವಸ್ಥೆಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ರಚನಾ. ತೀ ಮುಖೆಲ್‌ಪಣಾನ್ ವೆವಸಾಯಿಕ್ ಲೋಕ್‌ಗಾಯಕ್‌ಚ್ ಗಾಯ್ತನಾ ದಿಸ್ತಾತ್. ಭಾಟ್, ಚಾರಣ್, ಬಂದಿ, ಕುಶ-ಲವ್ ಅಶಾ ವಿವಿಧ್ ನಾಂವಾಂನಿ ಭಾರತ್‌ಭರ್ ಅಶೆ ವೆವಸಾಯಿಕ್ ‘ಕಥಾಗೀತ್ ಗಾಯಕ್’ ಸಾಂಪಡ್ತಾತ್. ಗೊಂಯಾಂತ್ ಕುಳಂಬಿ-ಗಾವ್ಡಿ ಜಮಾತಿಂ ಮದಿಂ ಅಶೆ ಪರಂಪರೆನ್ ಬಾಂದಿಲ್ಲೆ ಲೋಕ್‌ಗಾಯಕ್ ಆಸಾತ್. ತೆ ದೇವ್-ದೇವತಾಂಚ್ಯೊ ಗೀತ್‌ಕಥಾ ಥಾರಾವಿಕ್ ಉತ್ಸವ್-ಪ್ರಸಂಗಾರ್ ಗಾಯ್ತಾತ್. ತಾಂಕಾಂ ‘ಕಾಣ್‌ಯೆಕಾರ್’ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ‘ಗಾಣೆಲಿಂ’ ಹ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್‌ಯ್ ತಾಂಕಾಂ ವಳ್ಖತಾತ್.

ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಕೆನ್ನಾ ಬಾಯ್ಲಾಂನಿ ತರ್ ಕೆನ್ನಾ ದಾದ್ಲ್ಯಾಂನಿ ಸ್ವತಂತ್ರ್‌ಪಣಾನ್ ಗಾಯಿಲ್ಲಿಂ ಸಾಂಪಡ್ತಾತ್. ದಾದ್ಲ್ಯಾ-ಬಾಯ್ಲಾಂಚಿಂ ಜೋಡ್ ಲೋಕ್ ಗಿತಾಂಯ್ ಕಾಂಯ್ ವಾಠಾರಾಂನಿ ಮೆಳ್ಟಾತ್. ಮಾತ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಅಶ್ಯೊ ದೆಖಿ ಮೆಳನಾತ್. ಲ್ಹಾನ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚಿಂಯ್ ಜಾಯ್ತಿಂ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಮೆಳ್ಟಾತ್. ತಿಂ ಮುಖೆಲ್‌ಪಣಾನ್ ಬಡ್ಬಡ್‌ಗೀತ್ ರೂಪಿ ದಿಸ್ತಾತ್.

ದೇಶ್-ವಿದೇಶಾಂತಲ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂಚೊ ಅಭ್ಯಾಸ್ ಕೆಲ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ಗಜಾಲ್ ಸಾಮ್ಕಿ ಜಾಣವ್ತಾ ತೀ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್, ಬಾಯ್ಲಾಂಚ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂಚೊ ಆಂಕ್ಡೊ ದಾದ್ಲ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಪರಸ್ ಖೂಬ್‌ಚ್ ವ್ಹಡ್ ಆಸಾ. ಹಾಚೆಂ ಕಾರಣ್‌ಯ್ ಸ್ಪಷ್ಟ್ ಆಸಾ. ಬಾಯ್ಲ್ ದಾದ್ಲ್ಯಾಂಪರಸ್ ಚಡ್ ಸಂವೇದನ್‌ಶೀಲ್, ಚಡ್ ಹಳ್ವಿ, ಭಾವೂಕ್, ಧಾರ್ಮಿಕ್ ವೃತ್ತಿಚಿ ಆನಿ ಸುಂದರ್‌ಕಾಯೆಚಿ ಚಡ್ ಆವಡ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಾ. ಘರ್ ಸಂವ್ಸಾರ್, ಭುರ್ಗಿಂ ಬಾಳಾಂ, ಆಪ್ಲೆಂ ಕೂಳ್-ಕುಟುಂಬ್ ಹೆ ಭೊಂವ್ತಣಿ ದಾದ್ಲ್ಯಾ ಪರಸ್ ತೀ ಚಡ್ ಘುಸ್ಪಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಾ ಆನಿ ಮ್ಹಣುನ್‌ಚ್ ತಿಚೆಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂಚಿ ಚಡ್ ನಿರ್ಮಣಿ ಜಾಲ್ಲಿ ಆಸಾ. ಕುಟುಂಬಾಚೆಂ ಜನನ್, ಭರಣ್ ಆನಿ ರಕ್ಷಣ್ ಹ್ಯಾ ತೀನ್ ಕ್ರಿಯಾಂಕಡೆನ್ ಬಾಯ್ಲಾಂಚಿ ಭೌತೇಕ್ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಜೊಡಿಲ್ಲಿಂ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಟಾತ್.

‘ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ’ ಮ್ಹಣ್ಜೆ ಮನೋರಂಜನಾಚೆಂ ಸಾಧನ್ ವಾ ಮಾಧ್ಯಮ್ ಆಸಾ ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ವಿಧಾನ್ ಲೋಕ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಚ್ಯಾ ಪುರ್ವಿಲ್ಲ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಅಭ್ಯಾಸಕಾಂನಿ ಕೆಲ್ಲೆಂ ಆಸಾ. ಪುಣ್ ಹ್ಯಾ ವಿಶಯಾಚೊ ಖೊಲಾಯೆನ್ ಅಭ್ಯಾಸ್ ಕೆಲ್ಯಾರ್ ಹೆಂ ವಿಧಾನ್ ಚುಕಿಚೆಂ ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ಹೊಲ್ಮತಾ ಆನಿ ‘ಧಾರ್ಮಿಕ್ ವಿಧಿ’ ವಾ ‘ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಆಚಾರ್’ ಹೆಂ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಚೆಂ ಮೂಳ್‌ರೂಪ್ ಹೆಂ ಸತ್ಯ್ ಸಾಮ್ಕಾರ್ ಯೆತಾ.

ವೈದಿಕ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚೊ ಅಸರ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಸಮಾಜಾಂತ್ ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಉತ್ಸವ್ ಆನಿ ಲಗ್ನ್-ಕಾರ್ಯ್ ಸಾರ್ಕ್ಯಾ ಪ್ರಸಂಗಾರ್ ‘ವೈದಿಕ್ ಮಂತ್ರ್’ ಜೆಂ

ಕಾರ್ಯ್ ಕರ್ತಾತ್, ತೆಂಚ್ ಕಾರ್ಯ್ ಅವೈದಿಕ್ ಸಮಾಜಾಂತ್ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಕರ್ತಾತ್. ಮ್ಹಣ್ಜೆಚ್ ಖರ್ಯಾ ಅರ್ಥಾನ್, ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಹಿಂ ಅವೈದಿಕಾಂಚಿಂ 'ಮಂತ್ರ್‌ಗಿತಾಂ' ವಾ 'ಮಂತ್ರ್'.

ಹ್ಯಾ ಸಂವ್ಸಾರಾಂತ್ ಅತಿಶಕ್ತಿಮಾನ್ ಆನಿ ಅಚಾಟ್ ಅಶ್ಯೊ ಕಾಂಯ್ ದೈವೀ ಆನಿ ಅತಿ ಮಾನವೀ ಶಕ್ತಿ ಅದೃಶ್ಯ್ ರೂಪಾನ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಕ್ ವಾವುರ್ತಾತ್. ಹ್ಯಾ ಶಕ್ತಿಚೆಂ ಸಂವ್ಸಾರಾಂತಲ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಗಜಾಲಿಂಚೆರ್ ನಿಯಂತ್ರಣ್ ಆಸ್ತಾ. ದೀಸ್-ರಾತ್, ಉಜ್ವಾಡ್ ಕಾಳೊಖ್, ಪಾವ್ಸ್-ವೊತ್, ಜಲ್ಮ್-ಮರಣ್ .... ಹ್ಯಾ ಧರ್ತರೆ ವಯ್ಲ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಘಡ್ಣುಕಾಂಚ್ಯಾ ಮುಳಾಕಡೆನ್ ಹ್ಯೊ ಶಕ್ತಿಚ್ ಕಾರಣ್ ಆಸ್ತಾ. ತಾಂಚೆ ಕೃಪೆಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಹೆ ಧರ್ತರೆಚೆರ್ ಪಾವ್ಸ್-ಪಾಣಿ ವೆವಸ್ಥಿತ್ ಪಡೂನ್ ಧನ್-ಧಾನ್ಯಾಚಿ ವಿಪುಲತಾಯ್ ಜಾತಾ. ತಾಂಚಿ ಕೃಪಾ ನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಜೌರಾಂ-ದುಕೊಳ್ ಯೆವ್ನ್ ಸಗ್ಳೊಚ್ ತಳ್‌ತಳಾಟ್ ಜಾತಾ. ಮರಿ-ಮ್ಹಾರೋಗ್ ಯೆವ್ನ್ ಮನಿಸ್‌ಜಾತಿಚೊ ಸಂಹಾರ್ ಜಾತಾ, ಅಶೆ ಕಿತ್ಲೆಶೆಚ್ ಸಮಜ್-ವಿಶ್ವಾಸ್ ಆದಿಮ್ ಕಾಳಾರ್ ಮನ್ಶಾಮದಿಂ ಆಶಿಲ್ಲೆ. ದೆಖೂನ್ ಹ್ಯಾ ಶಕ್ತಿಂಕ್ ಪ್ರಸನ್ನ್ ಕರೂನ್ ಘೆವ್ನ್ ಆಪ್ಲೊ ಕಾರ್ಯಭಾಗ್ ಸಾದ್ಪಾಖಾತಿರ್ ತಾಣೆಂ ಕಿತ್ಲ್ಯಾಶ್ಯಾ ಯಂತ್ರ್-ತಂತ್ರಾಂಚಿ ನಿರ್ಮಣಿ ಕೆಲಿ. ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಹಿಂ ಹ್ಯಾ ಯಂತ್ರ್-ತಂತ್ರಾಂಚೆ ಪೂರ್ಣತಾಯೆಖಾತಿರ್ ರಚಿಲ್ಲೆ ಮಂತ್ರ್. ಹೆ ಮಂತ್ರ್ ಉಚ್ಚಾರ್‌ಪಾಚಿ ಶಕ್ತಿ ಆನಿ ತೆ ವರ್ವಿಂ ತಂತ್ರಾಂ ಸಿದ್ಧಿಕ್ ವ್ಹರಪಾಚೆಂ ಕಸಬ್ ಘರಾಣ್ಯಾಂತಲ್ಯಾ ವಾ ಸಮಾಜಾಂತಲ್ಯಾ ಜಾಣ್ಟ್ಯಾ-ಜಾಣ್ಕಾರ್ ವ್ಯಕ್ತಿಮದಿಂಚ್ ಆಸ್ತಾ ಅಸೊ ಸಮಜ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂಚೆಂ ಗಾಯನ್ ಮುಖೆಲ್‌ಪಣಾನ್ ಜಾಣ್ಟೆಚ್ ಕರ್ತಾನಾ ದಿಸ್ತಾತ್. ತಾಂಚೆ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂನಿ ಹೆಂ ದಾಯ್ಜ್ ಮುಖಾರ್ ವ್ಹರಪಾಚೆಂ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾನ್, ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ತಾಚೆಂ ಗಿನ್ಯಾನ್ ಜಾಂವ್ಚೆಂ ಹೆ ಭಾವನೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಗಾಯನಾಚೆ ಕಾರ್ಯಾವಳಿಂತ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕೂಯ್ ಸಹಭಾಗಿ ಕರೂನ್ ಘೆತಾತ್.

ಆದಿಮ್ ಕಾಳಾರ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾಲ್ಲಿಂ ಸಗ್ಳಿಂ ಯಂತ್ರ್-ತಂತ್ರಾಂ ಯಾತುವಿದ್ಯೆಚೊಚ್ ಏಕ್ ಭಾಗ್. ಯಾತುವಿದ್ಯೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್‌ಚ್ ಲೋಕ್‌ಧರ್ಮಾಚಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಜಾಲ್ಯಾ. ಲೋಕ್ ಧರ್ಮಾಚಿ ಕಲ್ಪನಾ 'ಅಭಿಜಾತ್' ಧರ್ಮಾ ಪರಸ್ ಖೂಬ್‌ಚ್ ವೆಗ್ಳಿ. ಅಭಿಜಾತ್ ಧರ್ಮಾಚಿ ನಿರ್ಮಣಿ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಯ್ ತರೀ ಎಕಾ ವಿಶಿಷ್ಟ್ ದೆವಾ ಪಸೂನ್ ವಾ ಸಂತಾ ಪಸೂನ್ ಜಾಲ್ಯಾ. ಹಾಚೆ ಉರ್ಫಾಟೆಂ, ಲೋಕ್ ದೈವತಾಂ ಹಿಂ ಲೋಕ್‌ಧರ್ಮಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಉದೇವಾಕ್ ಆಯಿಲ್ಲಿಂ ಆಸಾತ್. ಮನ್ಶಾಚ್ಯೊ ಮುಳಾವ್ಯೊ ಅಶ್ಯೊ ಭೌತಿಕ್ ಆನಿ ಆತ್ಮಿಕ್ ಗರ್ಜೊ ಭಾಗೊವಪ್ ಆನಿ ಎಕಂದರೀತ್ ತಾಚಿ ಜೀಣ್ ನಿಯಂತ್ರಿತ್ ಆನಿ ಸಂಯಮಿತ್ ಕರಪ್, ಹ್ಯಾ ಉದ್ದೇಶಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಲೋಕ್‌ಧರ್ಮ್ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಆಯ್ಲಾ. ಲೋಕ್‌ಧರ್ಮಾಚ್ಯಾ ನಿಯಂತ್ರಣಾಂತ್ ಯಾತುವಿದ್ಯೆಚೊ ವಾಂಟೊ ಶಿಂವಾಚೊ. ಪರ್ಯಾಯಾನ್ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂಚೆಂಯ್ ತಾತುಂತಲೆಂ ಮ್ಹತ್ವ್ ಅನನ್ಯಸಾದಾರಣ್.

'ಸಾರ್ಕ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸಾರ್ಕೆಂ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಯೆತಾ' ಹೆಂ ಯಾತುವಿದ್ಯೆಚೆಂ ಮುಖೆಲ್ ಸೂತ್ರ್. ಜೀ ಗಜಾಲ್ ವಾ ಘಡ್ಣೂಕ್ ಘಡ್ಚಿ ಅಶಿ ಅಪೇಕ್ಷಾ ಆಸ್ತಾ ತಾಚಿ ನಕ್ಕಲ್ ಕರೂನ್ ಸಂಪ್ವಾರಾಚೆರ್ ನಿಯಂತ್ರಣ್ ದವರ್ಪಿ ಶಕ್ತಿಂಕ್ ಹೊರಾಯಿಲ್ಲ್ಯೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಇತ್ಸಿತ್ ಫಳ್‌ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಘಡ್ಟಾ ಅಸೊ ಯಾತುಕ್ರಿಯಾ ಕರ್ತಲ್ಯಾಚೊ ಘಟ್ ಭಾವಾರ್ಥ್. ಸಂತತಿ ಜನನ್, ತಿಚೆಂ ಪೋಷಣ್ ಆನಿ ರಕ್ಷಣ್ ಹ್ಯಾ ತೀನ್ ಕಾರ್ಯಾಂ ಭೊಂವ್ತಣಿ ಪುರಾಯೆನ್ ಬಾಂದೂನ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಅದಿಮ್ ಸಮಾಜಾನ್ ನಿರ್ಮಿಲ್ಲ್ಯಾ ತಾಚ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂನಿಯ್ ಹ್ಯಾ ತೀನ್ ಮುಖೆಲ್ ಉದ್ದಿಶ್ಟಾಂಚ್ಯೊ ಕುರ್‍ವೊ ದಿಸ್ತಾತ್. ಗಿತಾಂನಿ ಯೆವ್ಪಿ ವಿಶಯ್, ಪ್ರತಿಮಾಂ, ಪ್ರತಿಕಾಂ ಆನಿ ಸಾಬಾರ್ ತರೆಚಿಂ ವರ್ಣನಾಂ ಹ್ಯಾ ತೀನ್ ಕಾರ್ಯಾಂಚೆ ಪುರ್ತತಾಯೆಂತೂಚ್ ಘುಸ್ಪಲ್ಲಿಂ ಆಸ್ತಾತ್.

ಆಪ್ಣಾಲೆಂ ಆಸ್ತಿತ್ವ್ ತಿಗೊವ್ನ್ ದವರ್ಪಾಖಾತಿರ್ ಅದಿಮ್ ಮನ್ಶಾಕ್ ತ್ಯಾ ಕಾಳ್ಜೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಕಡೆನ್ ಭೊವ್ ಕಠಿಣ್ ಅಸೊ ಸಂಘರ್ಶ್ ಕರ್‍ಚೊ ಪಡ್ಲಾ. ಜಲ್ಮಾ-ಮರಣಾಚ್ಯಾ ಚಕ್ರಾಂತ್ ತಾಚೆ ಖಾತಿರ್ 'ಸೃಜನ್' ವಾ 'ನವನಿರ್ಮಾಣಿ' ಹಿ ಗಜಾಲ್ ಖೂಬ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚಿ ಥಾರ್‍ಲ್ಯಾ. ಸೃಜನ್ ಸ್ವತಾಚೆಂ ಆಸುಂ ವಾ ಧರ್ತರೆಚೆಂ ಆಸುಂ, ತಾಚೆ ಖಾತಿರ್ ದೊನೂಯ್ ಕಾರ್ಯಾಂ ಗರ್ಜೆಚಿಂ, ಮುಳಾವಿಂ. ದೆಖುನ್‌ಚ್ ಯಾತುಕ್ರಿಯೆಚ್ಯಾ ರೂಪಾಂತ್ ತಾಣೆಂ ನಿರ್ಮಿಲ್ಲ್ಯೊ ಭೌಸಂಖ್ಯ ವಿಧಿ-ಪ್ರಥಾ ಸೃಜನಾಚ್ಯೊ ವಾ ಸುಫಲೀಕರಣಾಚ್ಯೊ ವಿಧಿ-ಪ್ರಥಾ ಮ್ಹೂಣ್ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯೊ ಆಸಾತ್ ಆನಿ ತಾಂಚೆ ಕಡೆನ್ ಸಂಬಂದಿತ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಗಿತಾಂನಿಯ್ ತೊಚ್ ಭಾವಾರ್ಥ್ ಭರಿಲ್ಲೊ ಆಸಾ.

ಜಿವಿತಾಚ್ಯಾ ಅಸ್ತಿತ್ವಾಖಾತಿರ್ ಝುಗಡ್ಟಿ ಆದಿಮ್ ಸಮಾಜ್ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಹ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಮಾತೃದೇವತಾಂಚೆಂ ವರ್ಚಸ್ವ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಮನ್ಶಾಕ್ ಜಲ್ಮ್ ದಿವ್ಪಿ ಮಾತಾ ಆನಿ ತಿಚ್ಯಾ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಪೋಟ್‌ರಕ್ಷಣಾರ್ಥ್ ಅಸಂಖ್ಯ್ ಜಿತಾಪತ್-ವನಸ್ಪತ್ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಘಾಲ್ಪಿ ಧರ್ತರಿ ದೊಗಾಂಯ್ಚೆಂಯ್ ಹ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಮನ್ಶಾನ್ ನಾತೆಂ ಜೊಡ್ಲೆಂ. ಹಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್‌ಚ್ ಧರ್ತರೆಚೆಂ, ಮ್ಹಣ್ಜೆ ಮಾತೃದೇವತೆಚೆಂ ಪುರೋಹಿತ್‌ಪಣ್ ಬಾಯ್ಲ್ ಮನ್ಶೆಕಡೆನ್ ಆಯ್ಲೆಂ. ಲೋಕ್ ಗಿತಾಂಚ್ಯಾ ಮಾಧ್ಯಮಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಬಾಯ್ಲ್‌ಮನ್ಶೆನ್ ಹೇ ದೇವತೆಕಡೆನ್ ಸಂವಾದ್ ಸಾದ್ಲೊ. ಆಪ್ಲಿ ಆನಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂ-ಬಾಳಾಂಚಿಂ ಗಾರಾಣಿಂ-ಮಾಗ್ಣಿಂ ತಿಚೆಕಡೆನ್ ಪಾವಯ್ಲಿಂ.

ಭುಂಯ್ ದೇವತೆಕಡೆನ್ ಸಂವಾದ್ ಸಾದ್ಟಾಚೆಂ ಮಾಧ್ಯಮ್ ಮ್ಹೂಣ್ ಕಾರ್ಯರತ್ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಆಜ್ ದಾದ್ಲ್ಯಾಂನಿಯ್ ಗಾಯಿಲ್ಲಿಂ ದಿಸ್ತಾತ್. ಆನಿ ಹಾಕಾ ಕಾರಣ್‌ಯೀ ಆಸಾ. ಕಾಳ್ ನ್ಹಂಯೆಚ್ಯಾ ಪ್ರವಾಹಾಂತ್ ಜಿಂ ಜಾಯ್ತಿಂ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಾಂ ಸಮಾಜಾಂತ್ ಜಾಲಿಂ ತಾಂತ್ಲೆಂ ಏಕ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆಂ

ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ದಾದ್ಲ್ಯಾಚೆಂ ಬಾಯ್ಲೆವೆಲೆಂ ವರ್ಚಸ್ಪ್ ಆನಿ ಬಾಯ್ಲ್ ಮನ್ಶೆಚೊ ಸಕಯ್ಲ್ ಗೆಲ್ಲೊ ಸಮಾಜಿಕ್ ದರ್ಜೊ. ಹ್ಯಾ ಕಾರಣಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ತಿಚಿ, ಗಾಂವ್ಚ್ಯಾ ಶಾಸನಾಂತ್ ಆನಿ ದೇವ್-ದೆವಳಾಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ಆದ್ಲಿ ಅಧಿಸತ್ತಾ ಗೆಲಿ ಆನಿ ಥಂಯ್ ದಾದ್ಲ್ಯಾಂಚಿ ಅಧಿಸತ್ತಾ ಆಯ್ಲಿ. ಹಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಆದ್ಲ್ಯಾ ಯಾತುಕ್ರಿಯಾಂನಿ ಆನ ಧರ್ಮವಿಧಿನಿಂಯ್ ಬದಲ್ ಜಾಲೊ. ದೇವ್-ದೇವತಾಂ ಕಡೆನ್ ಸಂವಾದ್ ಸಾದ್ಪಾಚಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಆತಾಂ ದಾದ್ಲ್ಯಾಂ ಕಡೆನ್‌ಯ್ ಆಯ್ಲಿ ಆನಿ ತಾಣೆಂ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಕರ್ತವ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಖಾತಿರ್ ಸಾಬಾರ್ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂಚಿ ನಿರ್ಮಣಿ ಕೆಲಿ. 'ಸ್ತ್ರೀರಾಜ್ಯ್ ತೆಂ ಪುರುಶ್‌ರಾಜ್ಯ್' ಹ್ಯಾ 'ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಾಂತ್ ಪುರುಶ್ ದೇವಾಂಚಿ ಸಂಕಲ್ಪನಾ ಉದೆವಾಕ್ ಆಯ್ಲಿ. ತಾಂಚೆಂಯ್ ಮ್ಹತ್ವ್ ತಯಾರ್ ಜಾಲೆಂ ಅನಿ ಸುಫಲೀಕರಣ್ ವಿಧಿಂನಿ ಗೀತ್ ರೂಪಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ತಾಂಚೀಯ್ ಹೊರಾವ್ಣಿ ಸುರು ಜಾಲಿ. ಹಿ ಹೊರಾವ್ಣಿ ದಾದ್ಲ್ಯಾಂ ವಾಂಗ್ಡಾ ಬಾಯ್ಲಾಂನಿಯ್ ಕೆಲಿ.

ಆದಿಮ್‌ಕಾಳ್ ತೊ ಆಯ್ಚೊ ಆಧುನಿಕ್‌ಕಾಳ್ ಹ್ಯಾ ಲಾಂಬ್ ಪ್ರವಾಸಾಂತ್ ಮನ್ಶ್ಯಾನ್ ಆಪ್ಲಿ ಕಿತ್ಲಿಶಿಚ್ ಭೌತಿಕ್ ಆನಿ ಮಾನಸಿಕ್ ಉದರ್ಗತ್ ಕೆಲಿ. ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಆದಿಮ್ ಜಿಣೆ ಮುಲ್ಯಾಂಚಿ ಜತನಾಯ್ ಕರ್ತನಾಚ್ ತಾಣೆಂ ಸಾಬಾರ್ ನವಿಂ ಮುಲ್ಯಾಂಯ್ ಆಪ್ಣಾಯ್ಲಿಂ. ಆದ್ಲ್ಯಾ ಅದೃಶ್ಯ್ ದೆವಾಂಕ್ ತಾಣೆಂ ಮೂರ್ತ್ ರೂಪ್ ದಿಲೆಂ. ತಾಂಚೆವಿಶಿಂ ತರಾಂ ತರಾಂಚಿ ಕಥಾ-ಮಿಥಕಾಂ ನಿರ್ಮಿಲಿಂ. ಆಪ್ಲೊ ದಿಸ್ಪಟ್ಲೊ ಗ್ರಾಸ್ ಮೆಳೊವ್ಪಾಚೆಂ ಏಕ್ ತಂತ್ರ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ಧೊಲಿಂತಲ್ಯಾ ವಣ್ಟಿಂಚೆರ್ ತಾಣೆಂ ಕಾಡಿಲ್ಲ್ಯಾ 'ಕ್ರೂಡ್' ಚಿತ್ರಾಂತಲ್ಯಾನ್ ವ್ಹಡ್ಲಿಂ ವ್ಹಡ್ಲಿಂ ಮಂದಿರ್-ಶಿಲ್ಪಾಂ ಸಜ್ಲಿಂ. ಗಾಂವ್-ಗಾಡ್ಯಾಚಿ ರಚನಾ ಬದಲ್ಲಿ. ಯೆಣಾವಳಿಚ್ಯಾ ಮಾರ್ಗಾಂತ್‌ಯ್ ಬದಲ್ ಘಡೂನ್ ಆಯ್ಲೊ. ಹ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಚೊ ಪರಿಣಾಮ್‌ಯ್ ಮೊಠ್ಯಾ ಪ್ರಭಾವೀಪಣಾನ್ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂಚೆರ್ ಜಾಲ್ಲೊ ದಿಸ್ತಾ. ತಾಂಚ್ಯಾ ಮುಳ್ಚ್ಯಾ ಆಶಯ್-ವಿಶಯಾಂತ್ ಬರ್‍ಯಾಚ್ ಪ್ರಮಾಣಾಂತ್ ಆಜ್ ಬದಲ್ ಆಯಿಲ್ಲೊ ಜಾಣವ್ತಾ. ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಭಾವ್-ಭಾವನಾ ಉಕ್ತಾವ್ಪಾಚೆಂ ಏಕ್ ಮಾಧ್ಯಮ್ ಹಿ ತಾಂಚಿ ಮುಳ್ಗಿ ಭೂಮಿಕಾ ಕುಶೀಕ್ ಪಡೂನ್ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ಲ್ಯೊ ವ್ಯಥಾ, ಉಮಾಳೆ, ಉತ್ಫೂರ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತ್ ಕರಪಾಚೆಂ ಏಕ್ ಸಾಧನ್ ಮ್ಹಣೂನ್‌ಯ್ ಕಾಂಯ್ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಹ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾಲ್ಲಿಂ ನದ್ರೆಕ್ ಪಡ್ಟಾತ್. ಖಾಸ್ ಕರೂನ್ ಬಾಯ್ಲಾಂಚ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ಗೀತ್ ಪ್ರಕಾರಾ ಸಂಬಂದಾನ್ ಅಶೆಂ ಚಿತ್ರ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ.

'ಉತ್ಸವ್‌ಗಿತಾಂ', 'ಸಂಸ್ಕಾರ್‌ಗಿತಾಂ' ಆನಿ ಶ್ರಮ್‌ಗೀತಾಂ ಅಶಾ ತೀನ್ ಮುಖೆಲ್ ಪ್ರಕಾರಾಂನಿ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಆಜ್ ಸಮಾಜಾಂತ್ ಘೊಳ್ಣುಕೆಂತ್ ಆಸಾತ್. ಹಾಂತ್ಲಿಂ ಉತ್ಸವ್‌ಗಿತಾಂ ಹಿಂ ಉತ್ಸವ್-ಕಾರ್ಯಾಂತಲ್ಯಾ ವಿಧಿಂಕಡೆನ್ ಸಂಬಂದಿತ್ ಆಸಾತ್. ಹಾತುಂತ್ಲೊ ಮೊಠೊ ವಾಂಟೊ ನೃತ್ಯ್ ಗಿತಾಂಚೊ. ಖೆಳ್ ಗಿತಾಂಯ್ ಹ್ಯಾಚ್ ವಿಭಾಗಾಖಾಲ್ ಯೆತಾತ್. ಆಜ್ ಧರ್ಮ್ ವಿಧಿಕಡೆನ್

ಸಂಬಂದ್ ನಾಸ್ತನಾ, ನಿಕ್ಟೆಂ ಮನೋರಂಜನ್ ಮ್ಹಣ್ ಖೇಳ್ ಖೆಳ್ಟನಾ ಗಾಯಿಲ್ಲಿಂ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂಯ್ ಮುಳಾಕ್ ಧರ್ಮಾವಿಧಿಕಡೆನ್ ಸಂಬಂದಿತ್ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ. ಸಂಸ್ಕಾರ್‌ಗಿತಾಂ ಹಿಂ ಜಲ್ಮ್, ಪೌಂಗಡ್ ಪ್ರವೇಶ್ ಆನಿ ಲಗ್ನ್ ಹ್ಯಾ ತೀನ್ ಸಂಸ್ಕಾರಾಂ ವೆಳಾರ್ ಮುಖೆಲ್‌ಪಣಾನ್ ಗಾಯಿಲ್ಲಿಂ ಮೆಳ್ಟಾತ್. ಶ್ರಮ್‌ಗೀತಾಂ ಹಿಂ ಘರ್ ಆನಿ ಘರಾಭಾಯ್ಲೊ ವಾವ್ರ್ ಕರ್ತಾನಾ, ಕಷ್ಟ್ ವಿಸರ್ಚ್ಯಾಖಾತಿರ್ ಆನಿ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಕಶ್ಟಾಂಚೆಂ ಚೀಜ್ ಮೆಳ್ಚಾಖಾತಿರ್ ಗಾಯಿಲ್ಲಿಂ ದಿಸ್ತಾತ್. ಹ್ಯಾ ತೀನೂಯ್ ತರಾಂಚ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂಚಿ ಉದ್ದಿಶ್ಟಾಂ ವೆಗ್ಳಿಂ ಆಸ್ಲಿಂ ತರೀ ತಿಂ ನಿಶ್ಚಿತ್‌ಪಣಾನ್ ಕಸಲೆ ನ್ಹಯ್ ಕಸಲೆ ಕ್ರಿಯೆಕಡೆನ್ ಸಂಬಂದಿತ್ ದಿಸ್ತಾತ್. ದೆಖುನ್‌ಚ್ ಸಗ್ಳಿಂ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಹಿಂ ಎಕಾ ಅರ್ಥಾನ್ 'ಕ್ರಿಯಾಗಿತಾಂ' ಆಸ್ತಾತ್.

ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂಚ್ಯಾ ವಯ್ಲ್ಯಾ ತೀನೂಯ್ ಪ್ರಕಾರಾಂಚೊ ಅಭ್ಯಾಸ್ ಕೆಲ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ಗಜಾಲ್ ಹೊಲ್ಮತಾ ತೀ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್, ಧಾರ್ಮಿಕ್ ವಿಧಿಂ ಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ಕುಶೀಕ್ ಕಾಡೂನ್ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ತಿಗೊವಪ್ ಶಕ್ಯ್ ನಾ. ಜಿಂ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಸಮಾಜ್ ಮಾನಸಾಂತ್ ಚಾಲಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಧರ್ಮವಿಧಿಂಕಡೆನ್ ಸಂಬಂದಿತ್ ಆಸಾತ್ ತಿಂಚ್ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಆಜ್ ಸಮಾಜಾಂತ್ ಮಿರಯ್ತಾನಾ ದಿಸ್ತಾತ್. ಆಯ್ಚೆ ಸ್ಥಿತಿಂತ್ ಶ್ರಮ್‌ಗಿತಾಂಚಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಖೂಬ್‌ಚ್ ವಾಯ್ಟ್ ಜಾಲ್ಯಾ. ಶ್ರಮ್ ಪರಿಹಾರಾಚ್ಯಾ ಸಮಾಜಾಂತ್ ತಯಾರ್ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾ ವಿವಿಧ್ ಸಾಧನಾಂ ವಾಂಗ್ಡಾ ಚಡ್‌ಶಿಂ ಶ್ರಮ್‌ಗೀತಾಂ ನಾ ನಪಯ್ತ್ ಜಾಲ್ಲಿಂ ಆಸಾತ್. ಸಂಸ್ಕಾರ್ ಗಿತಾಂಚೆಂಯ್ ಮ್ಹತ್ವ್ ಆಜ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ದಿಸ್ಪಟ್ಯಾ ಧಾಂವ್ಪಳಿಚ್ಯಾ ಜಿವಿತಾಂತ್ ದಿಸಾನ್ ದೀಸ್ ಉಣೆಂ ಜಾಯ್ತ್ ಆಸಾ. ಉತ್ಸವ್‌ಗಿತಾಂಚೆಂ ಮ್ಹತ್ವ್ ಆದ್ಲೆ ಸಾರ್ಕೆಂಚ್ ಆಸಾ ಅಶೆಂಯ್ ಮ್ಹಣಪ್ ಯೋಗ್ಯ್ ಜಾಂವ್ಚೆ ನಾ. ತರೀ ಹೆರ್ ದೊನೂಯ್ ಪ್ರಕಾರಾಂಚ್ಯಾ ಮಾನಾನ್ ತಾಂಚೆಂ ಸ್ಥಾನ್ ಅಜೂನ್‌ಯ್ ಸಮಾಜಾಂತ್ ಬರೆಂಚ್ ಮಾನಾಚೆಂ ಆಸಾ.

ಸಂವ್ಸಾರಾಂತಲ್ಯಾ ಅದೃಶ್ಟ್ ಶಕ್ತಿಂಚೆರ್ ಸಿದ್ಧಿ ಮೆಳೊವ್ಪಾಚೆಂ ಮಂತ್ರ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ಮುಳಾಕ್ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂಚಿ ನಿರ್ಮಾಣಿ ಜಾಲ್ಲಿ ಆನಿ ಉಪ್ರಾಂತ್ 'ಶ್ರಮ್ ಪರಿಹಾರ್' ಆನಿ 'ಮನೋರಂಜನ್' ಅಶಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಾಂ ತಾಂಚ್ಯಾ ಸಾದರೀಕರಣಾ ಕಡೆನ್ ಜುಳಿಲ್ಲಿಂ ಆಸ್ಲಿಂ, ತರೀ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ಹಿಂ ಮೌಖಿಕ್ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಚೊ ಏಕ್ ಸುಂದರ್ ಅಸೊ ಆವಿಷ್ಕಾರ್. ತೇ ಭಾಯ್ರ್, ಸಮಾಜಾಂತ್ ಆಜ್‌ವೆರ್ ಘಡತ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ತರೇಕ್‌ವಾರ್ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಾಂಚೊ ಆನಿ ಬರ್ಯಾ–ವಾಯ್ಟ್ ಗಜಾಲಿಂಚೊಯ್ ತೀಂ ದಸ್ತಾವೆಜ್ ಆಸಾತ್. ಮನಿಸ್ ಜಾತಿನ್ ಆಜ್‌ವೆರ್ ಮೆಳಿಲ್ಲ್ಯಾ ಗಿನ್ಯಾನಾಚಿ ತೀ ಜಿವಿ ಗಂಗಾ. ದೆಖೂನ್, ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂಚೆಂ ಜತನ್ ಆನಿ ಸಂವರ್ಧನ್ ಜಾವಪ್ ಭೋವ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆಂ ಆನಿ ಹೇ ಖಾತಿರ್ ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಪರಂಪರಾ ಸಮಾಜಾಂತ್ ಚಾಲ್ಲುಕೆಂತ್ ಉರಪ್ ಗರ್ಜೆಚೆಂ.

ಲೋಕ್‌ವೆದ್ ಆನಿ ಸಂಗೀತ್:

'ಸಂಗೀತ್' ಹೆಂ ಲೋಕ್‌ವೆದಾಚೆಂ ಏಕ್ ಅತಿಶಯ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆಂ ಆಂಗ್. ಹ್ಯಾ ಆಂಗಾನ್ ಪುರಾಯ್ ಸಂವ್ಸಾರ್ ಭಾರಾವಿಲ್ಲೊ ಆಸಾ. ಸಂವ್ಸಾರಾಂತ್ಲೊ ಖಂಯ್ಚೊಯ್ ಸಮಾಜ್ ವಾ ಖಂಯ್ಚೊಯ್ ಪಂಗಡ್ ಘೆಯಾತ್, ತಾಂಚೆಮಧಿಂ ಸಂಗೀತ್ ನಾ ಅಶೆಂ ಕೆನ್ನಾಚ್ ಘಡ್ಚೆಂ ನಾ. ಸಂವ್ಸಾರಾಂತಲೆ ದರ್ ಎಕೆ ಜಮಾತಿಂತ್, ದರ್ ಎಕಾ ಪಂಗ್ಡಾಂತ್ ಜಸೊ ಲೋಕ್‌ವೆದ್ ಆಸ್ತಾ, ತಶೆಂಚ್ ತಾಂಚೆಮಧಿಂ ಹ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ವೆದಾಚೆಂ ಮ್ಹತ್ವ್‌ಪೂರ್ಣ್ ಆಂಗ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ಸಂಗೀತ್ ಹೆಂ ಆಸ್ತಾಚ್ ಆಸ್ತಾ.

ಪರಂಪರಾಪ್ರಿಯ ಆನಿ ಸಮೂಹ್‌ಜೀಣ್ ಜಗ್‌ಪಿ ಲೋಕ್‌ಮಾನಸಾನ್ ರಚಿಲ್ಲ್ಯಾ ಸಂಗೀತಾಕ್ 'ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತ್' ಮ್ಹೊಣ್ ವಳ್ಖತಾತ್. ಆಯ್ಚ್ಯಾ ಲೋಕ್ ಸಮಾಜಾಚಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಜೆ ಪರೀನ್ ಆದಿಮ್ ಸಮಾಜಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಜಾಲ್ಯಾ, ತೆಚ್ ಪರೀನ್ ಆಯ್ಚ್ಯಾ ಲೋಕ್ ಸಂಗೀತಾಚೊ ಉದೆವ್‌ಯಿ ಆದಿಮ್ ಸಂಗೀತಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಜಾಲಾ. ಲೋಕ್‌ವೆದಾಚ್ಯಾ ಹೆರ್ ಜಾಯ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರಾಂತ್ ಜಶಿಂ ಆಮ್ಕಾಂ ಮನ್ಶಾಚ್ಯಾ ಆದಿಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚಿಂ ವೈಶಿಶ್ಟ್ಯಾಂ ಘೊಳ್ಣುಕೆಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ ಸಾಂಪಡ್ತಾತ್, ತಶೆಂಚ್ ಆದಿಮ್ ಸಂಗೀತಾಚಿಂ ವೈಶಿಶ್ಟ್ಯಾಂಯ್ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಂತ್ ವಾವುರ್ತನಾ ದಿಸ್ತಾತ್, ದುಸ್ರೆ ಭಾಶೆಂತ್ ಸಾಂಗಪಾಚೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್, 'ಆದಿಮ್' ಆನಿ 'ನಾಗರ್' ಅಶ್ಯಾ ದೊನೂಯ್ ತರೆಚ್ಯಾ ಸಂಗೀತ್ ಸಮನ್ವಯಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಆಯ್ಚೆಂ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತ್ ಘಡಿಲ್ಲೆಂ ಆಸಾ.

ಮನ್ಶಾಚೆಂ ಆನಿ ಸಂಗೀತಾಚೆಂ ನಾತೆಂ ಖೂಬ್‌ಚ್ ಪೊರ್ನೆಂ. ಜನಾವರಾಂ ಭಶೇನ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ಆಪ್ಲಿ ಜೀಣ್ ಬದ್ಲುಂಕ್ ಮನ್ಶಾನ್ ಜೆನ್ನಾ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ವಿಕಾಸಾಚಿ ಬುನ್ಯಾದ್ ಘಾಲಿ, ತೆನ್ನಾಚ್ ತಾಚ್ಯಾ ಹಾತಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಚೀಯ್ ಬುನ್ಯಾದ್ ಪಡ್ಲಿ. ಹಿ ಬುನ್ಯಾದ್ ಪಡ್ಟನಾಚ್ ಸಂಗೀತಾಚಿ ರಚ್ಣುಕ್ ಜಾಲಿ. ಮನ್ಶಾಕ್ 'ವಾಣಿ' ಗವಸ್ತಾಂಚ್ ತಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಜೀಂ ಪಯ್ಲಿಂ ಉತ್ರಾಂ ಭಾಯ್ರ್ ಸರ್ಲಿಂ ತಿಂ ಲಯೆ-ತಾಲಾಂತ್‌ಚ್ ಆಯ್ಲಿಂ ಅಶೆಂ ಸಂಬಂದಿತ್ ಶಾಸ್ತ್ರಾಂಚ್ಯಾ ವಿದ್ವಾನಾಂಚೆಂ ಮತ್ ಆಸಾ. ಸೈಮಾಂತ್ ವಾವುರ್ತಲ್ಯಾ ಮನ್ಶಾಚ್ಯಾ ಆಶಿಕುಶೀಕ್ ವ್ಹಾಂವ್ಪಿ ನ್ಹಂಯ್-ವ್ಹಾಳಾಂಚೆ ಖಳ್‌ಖಳಾಟ್, ಸುಕ್ಣ್ಯಾಂ ಸಾವ್ದಾಂಚೆ ಚೀತ್ಕಾರ್, ಪಾವ್ಸಾಚೊ ಝಿರಿಮಿರಿ ನಾದ್, ವಾರ್‍ಯಾಚಿ ಕುಂಕಾರ್ ಬೀ ಗಜಾಲಿಂಚ್ಯಾ ಪ್ರಭಾವಂತಲ್ಯಾನ್ ತಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಲಯೆ-ತಾಲಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಉತ್ರಾಂ ಭಾಯ್ರ್ ಸರಪಾಕ್ ಕಾರಣ್ ಜಾಲಿಂ. ಹಾಂಗಾಚ್ ಸಂಗೀತಾಚಿ ಆನಿ ಪರ್ಯಾಯಾನ್ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ಪಯ್ಲಿ ನಿರ್ಮಣಿ ಘಡ್ಲಿ. ಆಜ್‌ಯ್ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಜಾತಿಂ-ಜಮಾತಿಂ ಮಧಿಂ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಚೊ ಅಭ್ಯಾಸ್ ಥಂಯ್ಚೆಂ ಸೈಮ್ ಆನಿ ವಾತಾವರಣಾಚೊ ಅಭ್ಯಾಸ್ ಕರೂನ್ ಕೆಲ್ಯಾರ್ ದೊಗಾಂಯ್ಚೆಂಯ್ ಏಕ್‌ಮೆಕಾಂಕಡ್ಲೆಂ ನಾತೆಂ ಸ್ಪಶ್ಟ್ ಜಾತಾ.

ಮನ್ಶಾಕ್ 'ಬೊಲಿ' ಮೆಳ್ಟಾಂಚ್ ತಾಚೆ ಸಗ್ಳೆ ವೆವ್ಹಾರ್ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ಸುರು ಜಾಲೆ. ಆಜ್‌ಯ್ ಅತಿ ಖೊಶ್‌ಯೆಚ್ಯಾ ಆನಿ ಅತಿ ದು:ಖಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಸಂಗಾರ್ ಮನ್ಶಾಚ್ಯಾ ಅಂತರ್‌ಮನಾಚ್ಯಾ ಖೊಲಾಯೆಸಾಕೂನ್ ಯೆತಲಿಂ ಉತ್ರಾಂ ಕಾವ್ಯಾಂತ್‌ಚ್ ಆಸ್ತಾತ್, ಹಿ ಗಜಾಲ್ ತಾಚೆ ಜಿಣೆಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಚೆಂ ಆನಿ ಸಂಗೀತಾಚೆಂ ಮ್ಹತ್ವ್ ಸಾಂಗ್ತಾತ್.

ಮನ್ಶಾನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿ ಅವಸ್ಥೆಚ್ಯಾ ಸುರ್ವಾತೆಚ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ 'ಸಂಗೀತ್' ಹೆಂ ಸಂವ್ಸಾರಾಂತಲ್ಯಾ ಅದೃಶ್ಯ್ ಶಕ್ತಿಂಕ್ ಹೊರಾವ್ಪಾಚೆಂ ಮಾಧ್ಯಮ್ ಮ್ಹಣೂನ್‌ಚ್ ವಾಪರ್ಲಾಂ. 'ಜನನ್' ಆನಿ ತಾಚೆಂ 'ಪೋಶಣ್' ಹ್ಯಾ ದೋನ್ ಕ್ರಿಯಾಂ ಭೊಂವ್ತಣಿಂ ಘುಂವ್ತಲ್ಯಾ ಆದಿಮ್ ಮನ್ಶಾನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾಕ್ ಯೋಗ್ಯ್ ಶಿಕಾರ್ ಮೆಳ್ಚಾಖಾತಿರ್, ಭರ್ಪೂರ್ ಪಿಕಾವಳ್ ಯೆವ್ಪಾಖಾತಿರ್, ಪಾವ್ಸ್-ಆವ್ರಾಂ ಸಾರ್ಕ್ಯಾ ಸೃಮೀಕ್ ಆಪತ್ತಿಂತಲ್ಯಾನ್ ರಾಖಣ್ ಮೆಳ್ಚಾಖಾತಿರ್ ಗಾಯ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಆನಿ ನೃತ್ಯ್-ಖೇಳ್ ಕೆಲ್ಯಾತ್. ಹೆಚ್ ಪರಂಪರೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸಂಗೀತ್ ಹೆಂ ದೆವಾಕ್ ಹೊರೊವ್ಪಾಚೆಂ ಮಾಧ್ಯಮ್ ಮ್ಹೂಣ್ ಸಮಾಜಾ ಮುಖಾರ್ ಆಯ್ಲಾಂ, ಜಾಚೊ ಮೂಳ್ ನಿರ್ಮಿತಿ-ಉದ್ದೇಶ್ ಆಜ್‌ಯ್ ಬದ್ಲಿಲ್ಲೊ ನಾ. ಆಜ್‌ಯ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಮುಖೆಲ್ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಂಚ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರಾಂಚೊ ಸಂಬಂದ್ ಗಾಂವ್ಚ್ಯಾ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾ ನಾ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾ ಉತ್ಸವ್ ವಾ ಧರ್ಮ್‌ವಿಧಿ ಕಡೇನ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ದೇವ್-ದೇವತಾಂ ಮುಖಾರ್ ವಾ ಗಾಂವ್ಚ್ಯಾ ಭೌಶೀಕ್ ಮಾಂಡಾರ್ ತಾಚೆಂ ಸಾದರೀಕರಣ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಭೌತಿಕ್ ಆನಿ ಮಾನಸಿಕ್ ವಿಕಾಸಾ ವಾಂಗ್ಡಾ ಮನ್ಶಾನ್ ನಿರ್ಮಿಲ್ಲೆ ಆದಿಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚೆಂ ಜಶೆಂ ಲೋಕ್‌ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಂತ್ ರೂಪಾಂತರ್ ಜಾಲೆಂ, ತೆಚ್‌ಭಶೆನ್ ತಾಚ್ಯಾ ಆದಿಮ್ ಸಂಗೀತಾಚೆಂಯ್ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಂತ್ ಪರಿವರ್ತನ್ ಜಾಲೆಂ.

ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಂತ್ ಕಂಠ್‌ಸಂಗೀತ್, ವಾದ್ಯ್‌ಸಂಗೀತ್ ಆನಿ ಕಂಠ್-ವಾದ್ಯ್ ಸಂಗೀತ್ ಅಶೆ ತೀನ್ ಮುಖೆಲ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಮೆಳ್ಟಾತ್. ಕಂಠ್‌ಸಂಗೀತಾಂತ್, ಕಂಠಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಭಾಯ್ರ್ ಸರಿಲ್ಲ್ಯಾ ಬೊಲಾಂತಲ್ಯಾನ್, ಮ್ಹಣ್ಜೆಚ್ ಗಿತಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಜೆ ಸೂರ್ ಭಾಯ್ರ್ ಸರ್ತಾತ್ ತೆಚ್ 'ಸಂಗೀತ್' ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕರ್ತಾತ್. ಹಾಂಗಾ ಉತ್ರಾಂಚ್ಯಾ ಸಾಂಗಾತಾಕ್ ಕಸಲ್ಯಾಚ್ ವಾದ್ಯಾಚೆ ಸೂರ್ ನಾಸ್ತಾತ್. ನಿಖಳ್ ಗೀತ್ ಗಾಯನಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಸಂಗೀತಾಚಿ ರಚನಾ ಜಾಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಾ. ಹಾಚೆ ಉಲಟ್ ವಾದ್ಯ ಸಂಗೀತಾಚೆಂ, ಹಾಂಗಾ ವಾದ್ಯ ವಾದನಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಜ್ಯಾ ಸುರಾಂಚಿ ನಿರ್ಮಾಣಿ ಜಾತಾ, ತೆ ಸುರ್‌ಚ್ ಸಂಗೀತ್ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಘಾಲ್ತಾತ್. ವಾದ್ಯ ಸಂಗೀತಾಂತ್ ಗೀತಾಂಚೊ ಸಾಂಗಾತ್ ನಾಸ್ತಾ. ಕಂಠ್-ವಾದ್ಯ್ ಸಂಗೀತ್ ಪ್ರಕಾರಾಂತ್ ಗೀತ್ ಆನಿ ವಾದ್ಯ್ ದೊನಾಂಚ್ಯಾಯ್ ಎಕ್ವಟಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಸಂಗೀತ್ ತಯಾರ್ ಜಾತಾ. 'ಕಂಠ್‌ಸಂಗೀತ್', 'ವಾದ್ಯ್-ಸಂಗೀತ್' ಆನಿ 'ಕಂಠ್-ವಾದ್ಯ್ ಸಂಗೀತ್ ಹ್ಯಾ ತೀನೂಯ್ ಪ್ರಕಾರಾಂಚೆ ಆಪಾಪ್ಲೆಂ ಖಾಶೆಲೆಂಪಣ್ ಆಸಾ. ತಾಂಕಾಂ ಖಾಶೆಲೆ

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ್ ಆನಿ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಸಂದರ್ಭ್ ಜುಳಿಲ್ಲೆ ಆಸಾತ್. ಹಾಂತ್ಲೊ ಅಮುಕ್‌ಚ್ ಏಕ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಶ್ರೇಷ್ಠ್ ಆನಿ ದುಸ್ರೊ ದುಯ್ಯಮ್ ಅಶೆಂ ಮ್ಹುಣುಂಕ್ ಮೆಳ್ಚೆಂ ನಾ. ಮಾತ್, ಕಂಠ್‌ಸಂಗೀತಾಚ್ಯಾ ಮಾನಾನ್ ವಾದ್ಯಾಸಂಗೀತ್ ಪ್ರಕಾರ್ 'ಲೊಕಾಂ' ಮಧಿಂ ಕಮಿ ಸಾಂಪಡ್ಟಾತ್. ಸಂವ್ಸಾರಾಂತಲ್ಯಾ ಚಡ್‌ಶ್ಯಾ ಜಾತಿ-ಜಮಾತಿಮಧಿಂ ಬಾಯ್ಲಾಂಚೆಂ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತ್ ಹೆಂ ಕಂಠ್‌ಸಂಗೀತಾಚಾಚ್ ರೂಪಾಂತ್ ಮುಖೆಲ್‌ಪಣಾನ್ ಮುಖಾರ್‌ಯೆತಾ. 'ಲೌಕಿಕ್' ಸಂಗೀತ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಮಾತ್ ಹಾಕಾ ಆಡ್ವಾದ್ ಆಸಾತ್.

'ವಾದ್ಯ್ ಸಂಗೀತ್' ಆನಿ 'ಕಂಠ್‌ವಾದ್ಯ್ ಸಂಗೀತ್' ಹೆ ಪ್ರಕಾರ್ ದಾದ್ಲ್ಯಾಂಚಿಚ್ ಮಕ್ತೆದಾರಿ ಮ್ಹಣೂನ್ ಮುಖಾರ್ ಯೆತಾತ್. ಹಾಂಗಾಯ್ 'ವೆವಸಾಯಿಕ್' ಆನಿ 'ಹೌಶಿ' ಅಶೆ ಭೇದ್ ಸಾಂಪಡ್ಟಾತ್. ವಾದ್ಯ್ ವಾದನಾಚಿ ಕಲಾ ದಾದ್ಲ್ಯಾಂಕಡೆನ್ ಮರ್ಯಾದಿತ್ ಉರಪಾಕ್, ವಾದ್ಯಾಂಚೆ ನಿರ್ಮಿತಿಕ್ ವಾಪರ್ತಾತ್ ತೆಂ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಆನಿ ತಾಚೆ ಫಾಟ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪನಾ ಆನಿ ಸಂಕೇತ್ ಹೆಂ ಜಶೆಂ ಕಾರಣ್ ಆಸಾ, ತೆಚ್ ಬರೋಬರ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ವಾದನಾ ಖಾತಿರ್ ಆಂಗಾಂತ್ ಲಾಗ್‌ಪಿ ಬಳ್‌ಯ್ ಕಾರಣ್ ಆಸಾ.

ಲೋಕ್ ಸಂಗೀತಾಚಿಂ ಘುಡ್ಲಿಂ ಕಾಂಯ್ ಮುಖೆಲ್ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾಂ ಆಸಾತ್:

1. ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತ್ ಹೆಂ ಸಮೂಹ್ ಮನಾಚಿ ನಿರ್ಮಿತಿ. ಎಕೆಚ್ ತರೆಚ್ಯಾ ಭಾವ್-ವಿಶ್ವಾಂತ್ ಜಗ್ತಲ್ಯಾ ಆನಿ ಎಕೆಚ್ ತರೆಚ್ಯಾ ಪ್ರೇರಣಾಂನಿ ಭಾರಾವಿಲ್ಲ್ಯಾ ಸಮೂಹ್ ಮನಾಂತಲ್ಯಾನ್, ಜಲ್ಮಾಕ್ ಆಯಿಲ್ಲೆಂ ಆಸ್ತಾ. ಮುಳಾಕ್ ಜರೀ ಎಖಾದ್ರೆ ವ್ಯಕ್ತಿನ್ ತಾಕಾ ಶಬ್ದ್ ದಿವ್ಪಾಚೆಂ ಕಾರ್ಯ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ ಆಸ್ಲೆಂ ತರೀ ಉಪ್ರಾಂತ್ ತಾಚೊ ವಾವ್ರ್ ಸ್ವೀಕಾರೂನ್ ಮುಖಾವಯ್ಲೆ ಸಂಸ್ಕಾರ್ ಪುರಾಯ್ ಸಮೂಹಾನ್ ವಾ ಪಂಗ್ಡಾನ್ ಕೆಲ್ಲೆ ಆಸ್ತಾತ್. ಹೆಂ ಸಾಂಘಿಕ್ ಪದ್ಧತಿನ್ ಘಡ್ಟಾ. ನಿರ್ಮಿತಿ ವಾಂಗ್ಡಾ ಲೋಕ್-ಸಂಗೀತಾಚೊ ಪ್ರಸಾರ್ ಆನಿ ಸಾಂಬಾಳ್ ಸಾಮೂಹಿಕ್ ರಿತಿನ್‌ಚ್ ಜಾತಾ. ತಾಂತ್ಲೊ ಆಶಯ್-ವಿಶಯ್ ಆನಿ ಸುರಾವಟಿಚೆರ್ ಸಮೂಹಾಚೊ ಪಗ್ಡೊ ಆಸ್ತಾ.
2. ಮೌಖಿಕ್ ಪರಂಪರಾ ಹೆಂ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಚೆಂ ದುಸ್ರೆಂ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆಂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ್. ಸಮೂಹಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಚೊ ಮುಖಾರ್ ಜೋ ಪ್ರಸಾರ್ ಜಾತಾ ತೋ ಮೌಖಿಕ್ ಪರಂಪರೆನ್‌ಚ್ ಜಾತಾ. ಲೊಕಾಂಚೆ ಜಿಬೇರ್ ಘೊಳುನ್‌ಚ್ ತೆಂ ಎಕೆ ಪಿಳ್ಗೆ ಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ದುಸ್ರೆ ಪಿಳ್ಗೆ ಮೆರೇನ್ ಪಾವ್ತಾ. ಹೆಂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ್ ಕಂಠ್‌ಸಂಗೀತಾಕ್ ಖಾಶೆಲೆಪಣಾನ್ ಲಾಗೂ ಜಾತಾ.
3. ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತ್ ಶ್ರವಣ್ ಆನಿ ನಿರೀಕ್ಷಣ್ ಪರಂಪರೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಎಕೆ ಪಿಳ್ಗೆಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ದುಸ್ರೆ ಪಿಳ್ಗೆ ಮೆರೇನ್ ಪಾವ್ತಾ. ದೆಖೀಕ್, ವಾದ್ಯ್-ವಾದನಾಚೊ ಪ್ರಕಾರ್

ಜಾತೂಂತ್ ಉತ್ರಾಂಚೊ ಸಂಬಂಧ್ ನಾಸ್ತಾ, ದುಸ್ರೊ ವಾದಕ್ ವಾಜಯ್ತಾ ತೆಂ ಆಯ್ಕೂನ್ ಆನಿ ಪಳೊವ್ನ್ ತೆಂ ಆತ್ಮಸಾತ್ ಕರಪ್ ಜಾತಾ.

4. ಲೋಕ್ ಸಂಗೀತಾಂತ್ ಗಿತಾಂತ್ಲಿಂ ಉತ್ರಾಂ ಆನಿ ಕಡ್ವಿಂ ಹಾಂಚಿ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ಜಾತಾ. ಪುನರಾವೃತ್ತಿಚ್ ತಾಚೆಂ ಆಗ್ಳೆಂಪಣ್ ಥಾರ್ತಾ.

5. ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತ್ ಪ್ರಕಾರಾಂಚೆಂ ಪ್ರಯೋಜನ್ ಹೆಂ ಮುಳಾಕ್ ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಕೃತ್ಯ್ ಮ್ಹುಣೂನ್‌ಚ್ ಜಾಲ್ಲೆಂ ಆಸಾ. ಸರ್ಭೊಂವ್ತಣ್ಚೊ ಸೈಮ್ ಆನಿ ಹ್ಯಾ ಸೈಮಾಕ್ ನಿಯಂತ್ರಿತ್ ಕರ್‌ಪಿ ಕೊಣ್ ತರೀ ಅದೃಶ್ಯ್ ಶಕ್ತ್ (ಕಾಲಾಂತರಾನ್ ತಿಕಾ 'ದೇವ್' ಹಿ ಸಂಜ್ಞಾ ಪ್ರಾಪ್ತ್ ಜಾಲಿ.) ಹಾಂಕಾಂ ಹೊರೊವ್ಪಾಚೆಂ ಪ್ರಯೋಜನ್ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಚೆ ನಿರ್ಮಿತಿಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ಮನೋರಂಜನಾಚೆಂ ಪ್ರಯೋಜನ್ ತಾಕಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಜುಳ್ಳಾಂ.

6. ಲೋಕ್ ಸಂಗೀತಾಂತ್ ತ್ಯಾ ತ್ಯಾ ವಾಠಾರಾಚ್ಯಾ ಭೂಗೋಲಾಚೊ ಛಾಪ್ ಉದೆಲ್ಲೊ ಆಸ್ತಾ. ದೆಖೀಕ್: ನುಸ್ತೆಕಾರಾಂಚ್ಯಾ ವಾ ಖಾರ್ವ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಲೋಕ್ ಸಂಗೀತಾಂತ್ ಜಸೊ ನುಸ್ತೆಂ, ಸುಕ್ತಿ, ಭರ್ತಿ, ಪೊನೆಳ್, ವ್ಹಡಿಂ ಹೆ ಸಾರ್ಕಿ ಉತ್ರಾವಳ್ ಆಯ್ಕುಂಕ್ ಯೆತಾ, ತೆಚ್ ವಾಂಗ್ಡಾ ತಾಂಚೆ ಸುರಾವಟಿಂತ್ 'ದರ್ಯಾಚೊ ಗಾಜ್' ಸಾಂಪಡ್ತಾ.

ಶೆತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಂತ್ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಆನಿ ಶೆತಾಂ-ಭಾತಾಂತ್ ಘೊಳ್ಪಿ ಕಶ್ಟ್‌ಕರೀ ಗಾವ್ಡಿ-ನಾಯಕ್ ಸಮಾಜಾಚ್ಯಾ ಬಾಯ್ಲಾಂಚ್ಯಾ ಧಾಲೊ-ಸಂಗೀತಾಂತ್ ವಾರ್‍ಯಾಚೆರ್ ಧೊಲ್ತಲ್ಯಾ ಭಾತಾಚ್ಯಾ ಥಾಮಾಚೊ 'ತಾಲ್' ಜಾಣವ್ತಾ.

ಲೋಕ್ ಸಂಗೀತಾಂತ್ ಭೌಗೋಲಿಕ್ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತಾಯೆ ವಾಂಗ್ಡಾ ಥಳಾಂತರ್ ಗೂಣ್‌ಯ್ ಆಸ್ತಾತ್. ಹ್ಯಾ ಗುಣಾಂಕ್ ಲಾಗೂನ್‌ಂಚ್ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತ್ ಎಕಾ ವಾಠಾರಾಂತಲ್ಯಾನ್ ದುಸ್ರ್ಯಾ ವಾಠಾರಾಂತ್ ಪಾವ್ತಾ. ಹಿ ಭೊಂವ್ಡಿ ಕರ್ತನಾ ಥಂಯ್ಚ್ಯಾ ಥಳಾವ್ಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಕ್ ಆನಿ ಸೈಮಿಕ್ ವಾತಾವರಣಾಚೊ ಪ್ರಭಾವ್ ತಾಚೆರ್ ನಕಳತ್ ಜಾತಾ.

ದೋನ್ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ವಾಠಾರಾಂತಲ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಂತ್ ಬರೆಚ್ ಘಾವ್ಟ್ ಸಮಾನತಾಯ್ ದಿಸ್ತಾ ತಾಚೆ ಘಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ತಾಚೊ ಥಳಾಂತರ್ ಗೂಣ್ ಹೆಂ ಏಕ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆಂ ಕಾರಣ್ ಆಸ್ತಾ. ದೋನೂಯ್ ವಠಾರಾಂತ್ಲೆ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಚೆ ಘಾಂಟೆ ಕೆನ್ನಾ ತರೀ ಎಕಾಚ್ ಉಗಮಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಭಾಯ್ರ್ ಸರಿಲ್ಲೆ ಆಸ್ತಾತ್.

ಗೊಂಯಾಂತ್ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಚಿ ವ್ಹಡ್ ಪರಂಪರಾ ಆಸಾ. ತಾಚೊ ಉದೆವ್ ಇತಿಹಾಸ್‌ಕಾಳಾಚ್ಯಾಕ್‌ಯ್ ಬರ್‍ಯಾಚ್ ಘಾಟಂ ಜಾಲ್ಲೊ ಆಸಾ. ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಶೆತಿಪ್ರಧಾನ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಂತ್ ಜೆನ್ನಾ ಧಾಲೊ- ಶಿಗ್ಮ್ಯಾ ಸಾರ್ಕೆ ಉತ್ಸವ್ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಆಯ್ಲೆ ತೆನ್ನಾಚ್ ಹ್ಯಾ ಉತ್ಸವಾಂತ್ಲೊ ಮುಖೆಲ್ ಆಚಾರ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ಹೆಂ

ಸಂಗೀತ್‌ಯ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾಲೆಂ. ದುಸ್ರ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂನಿ ಸಾಂಗ್ಚಾಪೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್, ಸಂಗೀತ್‌ರೂಪೀ ಧರ್ಮ್ ವಿಧಿನ್‌ಚ್ ಮುಖಾರ್ ಉತ್ಸವಾಚೆಂ ಆಂಗ್ಲೆಂ ಘಾತ್ಲೆಂ.

ಗೊಂಯಾಂತ್ 'ಬಾಯ್ಲಾಂಚೆಂ' ಆನಿ 'ದಾದ್ಲ್ಯಾಂಚೆಂ' ಅಶೆ ದೋನ್ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳೆ ಸಂಗೀತ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಮೆಳ್ಟಾತ್. ಹಾತೂಂತ್ ಬಾಯ್ಲಾಂಚೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ಲೋಕ್ ಸಂಗೀತ್ ಹೆಂ 'ಕಂಠ್‌ಸಂಗೀತ್' ಜಾಲ್ಯಾರ್ 'ಕಂಠ್-ವಾದ್ಯ್ ಸಂಗೀತ್' ಆನಿ 'ವಾದ್ಯ್ ಸಂಗೀತ್' ದಾದ್ಲ್ಯಾಂನಿ ಸಾದರ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ ದಿಸ್ತಾ.

ಬಾಯ್ಲಾಂಚ್ಯಾ ಕಂಠ್‌ಸಂಗೀತಾಮದಿಂ 'ಹೊಂವ್‌ಯೊ,' 'ಧವ್ಳೆ', 'ಪಾಳ್ಣೆ' 'ಧಾಲೊ ಗೀತ್', 'ಘುಗ್ಡಿಗೀತ್' ಅಶೆ ಪ್ರಕಾರ್ ಮೆಳ್ಟಾತ್. ಹಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಘುಗ್ಡಿ ಗೀತ್ ಪ್ರಕಾರಾಕ್ ತಾಳ್ಯಾಂಚೊ ನಾದ್ ಸಾಂಗಾತ್ ದಿತಾ, ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಹೆರ್ ಸಗ್ಳೆ ಪ್ರಕಾರ್ ಗಾಯ್ತಲ್ಯಾಚ್ಯಾ ಕಂಠಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಭಾಯ್ರ್ ಸರಿಲ್ಲ್ಯಾ ನಿವ್ವಳ್ ಸುರಾಂಚೆರ್ ಉಬೆ ರಾವ್ತಾತ್.

ದಾದ್ಲ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಕಂಠ್-ವಾದ್ಯಾ ಸಂಗೀತ್ ಪ್ರಕಾರಾಂ ಮದಿಂ 'ಹೌಶಿ' ಆನಿ 'ವೆವಸಾಯಿಕ್' ಅಶೆ ತರೆಚೆ ದೋನ್ ಮುಖೆಲ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಘೊಳ್ಣುಕೆಂತ್ ಆಸಾತ್. ಹಾಂತ್ಲೆಂ ವೆವಸಾಯಿಕ್ ಸಂಗೀತ್ ಹೆಂ ಗಣಸಾಬ್ಯೆಲ್‌ಕಾರಾಚೆಂ ವಾ ಬಸವೊ ಕಾರಾಚೆಂ. 'ಖೆಳಿ' ಆನಿ 'ಕುಳಿ' ಅಶೆ ದೋನ್ ಪ್ರಕಾರ್ ತಾಚೆಕಡೆನ್ ಆಸಾತ್. ತಾಚ್ಯಾ ಗಾಯನಾಕ್ 'ಢೊಲ್ಕೆಂ' ಆನಿ 'ಶೆನಾಯ್' ಹ್ಯಾ ದೋನ್ ವಾದ್ಯಾಂಚೊ ಸಾಂಗಾತ್ ಆಸ್ತಾ.

ಬಸವೊಕಾರಾಚೆಂ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಇತಿಹಾಸ್‌ಕಾಳಾರ್ ಪಾವ್ಲೆಂ, ಪುಣ್ ತೆ ಆದಿಂ ಗೊಂಯಾಂತ್ ವೆವಸಾಯಿಕ್ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ಆಸೂಂಕ್ ಜಾಯ್ ಮ್ಹಣ್ಚಾಚೊ ನಿರ್ವಾಳೊ ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಜಾತಿಂಚ್ಯಾ ನಾಂವಾಕ್ ಜುಳಿಲ್ಲ್ಯೊ 'ಗಾಣ್', 'ಗಾಣೆಲ್' ಸಾರ್ಕ್ಯೊ ಉಪಾಧ್ಯೊ ದಿತಾತ್. ಹೆ ಲೋಕ್ ದೇಶಾಂತಲ್ಯಾ ಹೆರ್ ವಾಠಾರಾಂ ಸಾರ್ಕೆ ದಾರಾದಾರಾಂನಿ ಭೊಂವನ್ ಉಪಜಿವಿಕೆಚೆಂ ಸಾಧನ್ ಮ್ಹುಣೂನ್ ಆಪ್ಲಿ ಕಲಾ ಸಾದರ್ ಕರ್ತಾಲೆ ಕಾಯ್ ಕಿತೆಂ ಹೆವಿಶಿಂ ಆಜೂನ್ ಸಾರ್ಕೆಂ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ್ ಮೆಳನಾ.

ಕಲಾಕಾರಾಂಚ್ಯಾ ಆಂಗಾಂತಲ್ಯಾ ವಿಶೇಶ್ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಜ್ಯಾ ಸಂಗೀತಾಕ್ ವೆವಸಾಯಿಕ್ ಸಂಗೀತ್ ಮ್ಹುಣೂನ್‌ಚ್ ಉಲ್ಲೇಖುಂಕ್ ಜಾಯ್ ಆನಿ ಜಾಚೊ ಆಯ್ಚ್ಯಾ ಶಿಶ್ಟ್ ಸಂಗೀತಾಂತ್‌ಯ್ ಪ್ರಯೋಗ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್ ಅಸೊ ಪ್ರಕಾರ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ 'ಕಾಣ್‌ಯೊ-ಗಾಯನಾಚೆಂ ಸಂಗೀತ್'. ಅರ್ದ್ ಪದ್ಯ್ ಆನಿ ಲಯೆಂತ್ ಯೆತಲೆಂ ಅರ್ದ್ ಗದ್ಯ್, ಅಶ್ಯಾ ಸ್ವರೂಪಾಂತ್ ಪಾಂಚ್-ಪಾಂಚ್, ಸ-ಸ ವರಾಂ ಆನಿ ಕೆನ್ನಾ ಕೆನ್ನಾ ಪುರಾಯ್ ರಾತ್‌ಭರ್ ಮ್ಹೊಂವಾಳ್ ಸುರಾಂನಿ ಆಸ್ಮಂತ್ ಭಾರಾವ್ನ್ ಘಾಲ್ಪಿ ಹೊ ಸಂಗೀತ್ ಪ್ರಕಾರ್. ಹೊ ಪ್ರಕಾರ್ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಾಂತ್ ಆಜ್

ಲೌಕಿಕ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ಘೊಳ್ಳುಕೆಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಪೊವಾಡ್ಯಾಚೆ ಧರ್ತಿಚೆರ್ ಸಾದರ್ ಕೆಲ್ಲೊ ದಿಸ್ತಾ. ಏಕ್ ಮುಖೆಲ್ ಗಾಯಕ್ ಆನಿ ತಾಕಾ ದೋನಾಂ ಪರಸ್ ಚಡ್ 'ಸುರಾಂವ್ಪಿ' ವಾ 'ಸಾಥಿದಾರ್' ಹಾಂಗಾ ಆಸ್ತಾತ್. ಕೆನ್ನಾ ಸಾಧಿಕ್ ಘುಮಟ್ ಆಸ್ತಾ ತರ್ ಕೆನ್ನಾ ಕಂಠಾಂತ್ಲೆ ಸೂರ್‌ಚ್ ಗಾಯನಾಚಿ ತೆಂಗ್ರಿ ಗಾಂಠಾತ್.

ವಿಶೇಶ್ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಚ್ ಲೋಕ್ ಸಾದರ್ ಕರುಂಕ್ ಶಕ್ತಾತ್ ಅಶ್ಯಾ ಕಂಠ್‌ವಾದ್ಯ್ ಸಂಗೀತ್‌ಪ್ರಕಾರಾಂ ಮದಿಂ ಗೊಂಯಾಂತ್ 'ಬನವಡ್ ಗಾಯನ್', 'ಗೊಡ್ಡೆಂ ರಾಮಾಯಣ್', 'ಗುಡ್ಡುಲೊ ಗಿತಾಂ', 'ರಣಮಾಲ್ಯಾಂತಲಿಂ ಗಿತಾಂ', 'ಜಾಗರಾಂತಲ್ಯೊ ಹೊಂವ್‌ಯೊ' ಅಶೆ ಕಾಂಯ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಮೆಳ್ಟಾತ್. ಹಾಂಗಾ ಗಿತಾಂಚ್ಯಾ ಸಾಂಗಾತಾಕ್ ಘುಮಟ್ ಆನಿ ಕಾಂಸಾಳೆಂ ಹಿಂ ದೋನ್ ವಾದ್ಯಾಂ ಮುಖೆಲ್‌ಪಣಾನ್ ವಾಜಯ್ತಾತ್.

ದಾದ್ಲ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಹೌಶಿಕಂಠ್-ವಾದ್ಯ್ ಸಂಗೀತಾಮದಿಂ ಶಿಗ್ಮ್ಯಾಚ್ಯಾ ಉತ್ಸವಾ ವೆಳಾರ್ ಸಾದರ್ ಕರಪಾಚೆಂ 'ಚೌರಂಗ್', 'ತಾಳ್' ಆನಿ 'ದುಲ್ಪದ್' ಹೆ ತೀನ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಯೆತಾತ್. ಹಾಂತ್ಲೆ 'ತಾಳ್' ಆನಿ 'ದುಲ್ಪದ್' ಹೆ ಉಡ್ಟೆ. ತಾಂಚ್ಯಾ ಗಿತಾಂಚ್ಯಾ ಸಾಂಗಾತಾಕ್ ಧೊಲ್-ತಾಶಾಂಚೆಂ ವಾಜಪ್ ಆಸ್ತಾ. ಜಾಲ್ಯಾರ್ 'ಚೌರಂಗ್' (ಜತ್) ಹೊ ಥಂಡ್ ಗತೀನ್ ಚಲ್‌ಪಿ ಪ್ರಕಾರ್, ತಾಚ್ಯಾ ಸಾಂಗಾತಾಕ್ ತಾಳ್ ಝ್ಹಾಂಜೆಚೆಂ ವಾಜಪ್ ವಾಜಯ್ತಾತ್.

'ಧಿಣ್ಲೊ' ಹ್ಯಾ ರಾಖಣ್ಯಾಚ್ಯಾ ಉತ್ಸವಾ ವೆಳಾರ್ ಕಾಂಯ್ ಗಿತಾಂ ಗಾಯಿಲ್ಲಿಂ ಮೆಳ್ಟಾತ್. ಹಾಂತ್ಲೆಂ ಸಂಗೀತ್‌ಯ್ ಹೆಂ ದುಲ್ಪದ್-ತಾಳಾ ಸಾರ್ಕೆಂ ಮೊಡ್ವೆಂ ಆನಿ ಉಡ್ಟೆಂ ಆಸ್ಲೆಂ ತರೀ ತೆಂ ಥೊಡೆಶೆಂ ಭಾವಾರ್ಥಿ ಆನಿ ಶಿಸ್ಟ್ ವೃತ್ತಿಚೆಂ.

ಗೊಂಯಾಂತ್ ಅವತರಿಲ್ಲ್ಯಾ ಕಿರಿಸ್ತಾಂವ್ ಧರ್ಮಾಚೊ ಪ್ರಭಾವ್ ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಚೆರೂಯ್ ಜಾಲ್ಲೊ ಆಸಾ, ಜಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಿರಿಸ್ತಾಂವ್ ಬಾಯ್ಲಾಂಚೆಂ 'ಧಾಲೊ' ಆನಿ 'ಇಂತ್ರುಜ್' ತಶೆಂಚ್ 'ಮುಸಳ್‌ಗೀತ್' ಪ್ರಕಾರ್ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್. ಜಾಂಚ್ಯಾ ಸಾಂಗಾತಾಕ್ ಘುಮಟ್-ಕಾಂಸಾಳೆಂ ಸದಾಂಚ್ ವಾಪರಿಲ್ಲೆಂ ದಿಸ್ತಾ.

ದೇಶೀ ಆನಿ ಪಶ್ಚಿಮಿ ಹ್ಯಾ ದೋನ್ ಪ್ರಕರಾಂಚ್ಯಾ ಸಮನ್ವಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ 'ಮಾಂಡೊ', 'ದುಲ್ಪದ್' ಆನಿ 'ದೆಖ್ಣಿ' ಹೆ ತೀನ್ ಸಂಗೀತ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಕ್ರಿಸ್ತೀ ಸಮಾಜಾಂತ್ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್. ಹೆ ಖರೆ 'ಲೌಕಿಕ್' ಪ್ರಕಾರ್. ಪುಣ್ ಆದ್ಲ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಅಭ್ಯಾಸಕಾಂಕ್ ಲೋಕ್ ಸಂಗೀತ್ ಪ್ರಕಾರಾಚಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಸಾರ್ಕಿ ಸ್ಪಷ್ಟ್ ಜಾಲ್ಲಿ ನಾಶಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ ತಾಂಣಿ ತಾಂಕಾಂ ಲೋಕ್ ಸಂಗೀತ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಮ್ಹಣ್ ಉಲ್ಲೇಖ್ಲೆಂ ಆನಿ ತೆಂ ಮಾನ್ಯತಾಯೆಕ್ ಪಾವ್ಲೆಂ, ಪುಣ್ ಹೆ ಪ್ರಕಾರ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಖಾಶೆಲೆಪಣಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಲೊಕಾಂಕ್ ಆಕರ್ಶಿತ್ ಕರ್ತಾತ್ ಆಸ್ಲೆ ತರೀ ತೆ ಮುರಾಯ್‌ಪಣಾನ್ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಚೆ ಘಾಸ್ಕೆಂತ್ ಯೆನಾತ್.

ವಾದ್ಯ-ಸಂಗೀತಾಚೆ ದೋನ್ ಲೌಕಿಕ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಹಿಂದೂ ದಾದ್ಲ್ಯಾಂ ಮದಿಂ ಘೊಳ್ಟಿಕೆಕ್ ಆಸಾತ್, ತೆಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ 'ಸುಂವಾರಿ ವಾದನ್' ಆನಿ 'ಚೌಘುಡೊ ವಾದನ್'. ನಗಾರೊ, ಶೆನಾಯ್, ಸೂರ್ತ್ ಆನಿ ಕಾಂಸಾಳ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಎಕ್ವಟಾನ್ ಚೌಘುಡೊ ಸಂಗೀತ್ ಜಲ್ಮತಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಶಾಮೇಳ್, ಶೆನಾಯ್, ಕಾಂಸಾಳೆ, ಹಾತ್‌ಪೆಟಿ ಹಾಂಚ್ಯಾ ಮೆಳಾನ್ ಸುಂವಾರಿ ಆಕಾರ್ ಘೆತಾ.

ಗೊಂಯಾಂತ್ ಚಾರ್ ಪ್ರಕಾರಾಚಿಂ ಲೋಕ್‌ವಾದ್ಯಾಂ ಘೊಳ್ಣುಕೆಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ ಮೆಳ್ಟಾತ್.

ಅ: ಅವನದ್ದ್ ವಾದ್ಯ: (Membraphonic Instrument)

ಘುಮಟ್, ಮ್ಹಾದಾಳೆಂ, ಶಾಮೇಳ್, ಜೋಡ್‌ಶಾಮೇಳ್, ತಾಸೊ, ಧೋಲ್, ಧೊಲ್ಕೆಂ, ಘೂಮ್, ಚೌಘುಡೊ, ಡಮರು, ಮೃದಂಗ್, ಪಖ್‌ವಾಜ್.

ಆ: ಘನವಾದ್ಯ: (Idiophonic Instruments)

ಕಾಸಾಳೆಂ, ತಾಳ್, ಝ್ಹಾಂಜ್, ಜಗಾಂಟ್, ಘಾಂಟ್

ಇ: ಸುಶೀರ್ ವಾದ್ಯ: (Aerophonic Instruments)

ಕೊನ್ಸೊ, ಬಾಂಕೊ, ಶೀಂಗ್, ಸೂರ್ತ್, ಶೆನಾಯ್, ಸುರ್‌ಪಾವೊ, ನಾಗ್‌ಶೆರ್, ಪುಂಗಿ, ಶಂಖ್.

ಈ: ತಂತುವಾದ್ಯ: (Chardophoic Instruments)

ಏಕ್‌ತಾರಿ, ಸಾರಂಗಿ, ಗಿತಾರ್ (ಲೌಕಿಕ್ ವಾದ್ಯ)

ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತ್ ಹೆಂ ಸಾಮಾನ್ಯಾಕ್ ಆಪ್ಲೆಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ಭೌಸಾಕ್ ಆಪ್ಲೆ ವಟೇನ್ ಆಕರ್ಶಿತ್ ಕರಪಾಚಿ ತಾಚೆಭಿತರ್ ತಾಂಕ್ ಆಸ್ತಾ. ತಾತೂಂತ್ ಕಲಾತ್ಮಕ್ ಆನಿ ಸುಂದರ್‌ಕಾಯೆಚಿ ಜಾಯ್ತೆಚ್ ಘಟಕ್ ವಾವುರ್ತಾತ್. ಎಕಾ ಕಾಳಾರ್ ಹ್ಯಾ ಸಂಗೀತಾನ್ ಸಮಾಜ್‌ಮನಾಕ್ ಪುರಾಯ್ ಭಾರಾವ್ನ್ ದವರಿಲ್ಲೆಂ ಹೆಂ ಜಾಣೂನ್ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ್ ದೇಶಾಂನಿ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಂತ್ಲೆ ಕಾಂಯ್ ಲೋಕಪ್ರಿಯ ಪ್ರಕಾರ್ ನವ್ಯಾ ಸಂಗೀತ್ ಪ್ರಕಾರಾಂನಿ ಹಾಡ್ಪಾಚೆ ಪ್ರಯೋಗ್ ಮೊಠ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ ಜಾಲ್ಯಾತ್. ಭಾರತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಹೆರ್ ವಾಠಾರಾಂನಿಯ್ ಜಾಲ್ಯಾತ್. ಗೊಂಯಾಂತ್ ಅಶೆ ನದ್ರೆನ್ ವಾವ್ರಾಕ್ ನಿಕ್ತಿಚ್ ಸುರ್ವಾತ್ ಜಾಲ್ಯಾ. ಹ್ಯಾ ವಾವ್ರಾಕ್ ನೆಟ್ ಯೆವ್ಪಾಚಿ ಗರಜ್ ಆಸಾ. ಹಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ದೋನ್ ಗಜಾಲಿ ಘಡ್ಟಲ್ಯೊ. ಏಕ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್, ಲೋಕ್ ಸಂಗೀತಾಚೆಂ ಮ್ಹತ್ವ್ ಆನಿ ವೊಡ್ ನವೆ ಪಿಳ್ಗೆಮದಿಂ ವಾಡೀಕ್ ಲಾಗ್ತಲಿ. ದುಸ್ರೆಂ ಶಾರೀಕರಣ್ ಆನಿ ಸುಧಾರಣೆಚ್ಯಾ ನಾಂವಾಖಾಲ್ ಲೋಕ್‌ವೆದಾಚ್ಯಾ ಹೆರ್ ಪ್ರಕಾರಾಂ ವಾಂಗ್ಡಾ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತ್‌ಯ್ ಜೆಂ ಶೆಣತ್ ವಚೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲಾಂ, ತಾಂತ್ಲೆಂ ಥೊಡೆಂ ತರೀ ಹ್ಯಾ ನವ್ಯಾ ಪ್ರಯೋಗಾಂಚ್ಯಾ ಆದಾರಾನ್ ಸಾಂಬಾಳುನ್ ಉರೂಂಕ್ ಪಾವ್ತಲೆಂ.

****

‘ಗಾ ಆಮಿ ರಾಖಣೆ’ ತೀನ್ ದಸಕಾಂ ಉಪ್ರಾಂತ್

– ಮಾಧವ ಬೋರ್ಕ್ಕಾರ್, ಗೋವಾ

ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಆನಿ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತೆಚ್ಯಾ ಇತಿಹಾಸಾಂತ್ ವಿಸಾವ್ಯಾ ಶತಮಾನಾಚೆಂ ಸಾತ್ವೆಂ ದಶಕ್ ಹೆಂ ಖೂಬ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆಂ. ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ ಏಕ್ ನವೆ ಪಿಳ್ಗೆಚ್ಯಾ ಉದೆವಾಚೊ ಹೋ ಕಾಳ್. ಗೊಂಯ್ ಮುಕ್ತಿ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಏಕಾ ದಶಕಾಚೊ ಕಾಳ್ ಹೊ ಕಿತ್ಲ್ಯಾಶ್ಯಾಚ್ ಕಾರಣಾಂಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೊ ಥಾರ್ತಾ. ಹ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ಏಕೆ ನವ್ಯಾ ಸಮಾಜ್ ವೆವೆಸ್ಥೆಚಿ ಘಡಿ ಬಸ್ತಾಲಿ. ಸಮಾಜ್ ಅರ್‍ತೊ ಪರ್‍ತೊ ಜಾತಾಲೊ. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ನವಿಂ ಮೂಲ್ಯಾಂ, ಪೊರ್ಣ್ಯಾ ಮುಲ್ಯಾಂಚಿ ಸುವಾತ್ ಘೆತಾಲಿಂ. ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂಚೆ ಶೆಂಕ್ಡೆ ಚೆಪೂನ್ ದುಬ್ಳ್ಯಾ ಧಾಕ್ಟ್ಯಾಂಕ್ ಘಟಾಯ್ ಆಯಿಲ್ಲಿ. ಮೆಕ್ಳೊ ಸ್ವಾಸ್ ಘೆತಾಂ ಘೆತಾಂ ತಾಂಕಾಂ ಆಪ್ಲೊ ಅಸೊ ಕಂಠ್ ಘುಟ್ಲೊ ಆನಿ ಮನಾಚೆರ್ ಕಸಲೆಂಚ್ ಚೆಂಪಣ್ ದವರಿನಾಸ್ತಾನಾ ತೀ ಆಪ್ಲೆ ಹಾವೇಸ್ ಉತ್ಫರ್ಕೆ ಉಕ್ತೆಪಣಾನ್ ವ್ಯಕ್ತ್ ಕರಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ. ಹಾಚೆಂ ಏಕ್ ಮುಖೆಲ್ ಕಾರಣ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ತಾಂಕಾಂ ಆಪ್ಲಿ ನಿಜಾಚಿ ಭಾಸ್ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಖಾತಿರ್ ಮೆಳ್ಳಿ. ಹೆಂ ಸತ್ ಕೊಣಾಕ್‌ಚ್ ನ್ಹಯ್‌ಕಾರೂಂಕ್ ಮೆಳ್ಪಾಚೆಂ ನಾ.

ಜ್ಯಾ ಕಾಳಾಚೊ ಹಾಂವೆಂ ಉಲ್ಲೇಖ್ ಕೆಲಾ ತಾಚಿ ಫಾಟ್‌ಭೂಂಯ್ ಲಕ್ಷಾಂತ್ ದವರೂನ್ ಪುಂಡಲೀಕ್ ನಾಯಕಾಚೊ **‘ಗಾ ಆಮಿ ರಾಖಣೆ’** ಹೊ ಕವಿತಾ ಸಂಗ್ರಹ್ ವಾಚ್ಪಾಕ್ ಜಾಯ್. ಹ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಾಂತ್ 1970 ತೇ 1976 ಹ್ಯಾ ಕಾಳ್‌ಖಂಡಾಂತ್ ಬರಯಿಲ್ಲ್ಯೊ ಕವಿತಾ ಆಸ್ಪಾವ್ತಾತ್. ಹ್ಯಾಚ್ ಕಾಳಾಚ್ಯಾ ಕುಡ್ಕ್ಯಾಂತ್ ರಮೇಶ್ ಭಗವಂತ್ ವೆಲುಸ್ಕರ್, ಪ್ರಕಾಶ್ ಪಡ್ಗಾಂವ್ಕಾರ್ ಆನಿ ಖಾಸಾ ಹಾಂವೆಂ ಕಾಂಯ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೊ ಕವಿತಾ ಬರಯ್ಲ್ಯೊ. ನಾಗೇಶ್ ಕರ್ಮಲಿ ಹೊ ತಸೊ ತೇ ಆದ್ಲೆ ಪಿಳ್ಗೆಂತಲೊ. ಪುಣ್ ಹ್ಯಾಚ್ ಕಾಳಾಂತ್ ತಾಂಚ್ಯೊ ಕವಿತಾ ನವೆಂ ರೂಪ್ ಘೆವ್ನ್ ಯೆತಾ ಅಶೆಂ ಬಾರಿಕ್ಸಾಣೆನ್ ನಿಯಾಳ್ ಕರೀತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ದಿಸ್ತಲೆಂ. ಹ್ಯಾ ಕವಿಂನಿ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತಾ ಮುಖಾವೆಲ್ಯಾ ಪೆಣ್ಯಾರ್ ವ್ಹರೂನ್ ದವಲ್ಲಿ ಅಶೆಂ ಖಾತ್ರಿನ್ ಮ್ಹಣೂಂಯೆತಾ. ಹ್ಯಾ ಕವಿಂ ಮದ್ಲೊ ಪುಂಡಲೀಕೂಚ್ ಕವಿತೆಚೊ ಹಾತ್ ಸೊಡೂನ್ ಫುಡೆಂ ಗೆಲೊ. ಕಥಾ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕಾಂ ಆನಿ ಹೆರ್ ತರೆಚೆಂ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ತಾಣೆ ನೆಟಾನ್ ಬರಯ್ಲೆಂ. ತರೀ ತಾಚೆ ಭಿತರ್ಲೊ ಕವಿ ಹ್ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಪ್ರಕಾರಾಂನಿ ಝುಳ್ಕಲ್ಲೊ ದಿಸ್ತಾ. ಹ್ಯಾ ಸಂದರ್ಭಾಂತ್ ತಾಚಿ ತುಳಾ ಕರ್‍ಪಾಚಿಚ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಚಿಂ. ತ್ರ್ಯಂ. ಖಾನೊಲ್ಕರ್ ಹ್ಯಾ ಪ್ರಕೃತಿನ್ ಮರಾಠಿ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ್ ಲೇಖಕಾಕಡೆನ್ ಕರಪಾಕ್ ಯೆತಾ. ಪುಂಡಲೀಕ್ ಆನಿ ಖಾನೊಲ್ಕರ್ ಹೇ ಮೂಳ್ ಕಾಲೆತಿನ್ ಕವಿ. ಖಾನೊಲ್ಕರಾಂಚಿಂ ಕಾಂಯ್ ನಾಟಕಾಂ, ಕಾದಂಬರ್‍ಯೊ ವಾಚ್ತನಾ ಕವಿತೆಚಿ ಅನುಭೂತಿ ಯೆತಾ. ಪುಂಡಲೀಕಾಚಿ ಕಥಾ, ನಾಟಕಾಂ ವಾಚ್ತಾನಾ ತೇ ಅಣ್ಭವ್ ಆಯ್ಲೆ ಬಗರ್ ರಾವನಾ. ಮದಿಂ ತಾಚಿ ಕವಿತಾ ತಾಚೆರ್, ರೂಸೂನ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ಅಶೆಂ ಖಾಸಾ ಕವಿಚ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಸಾಂಗ್ತಾ. ಆತಾಂ ತೋ ತಿಚಿ ಹೊರಾವ್ಣಿ ಕರ್ತಾ. ಪುಣ್ ತೀ ತಾಚೆರ್ ಫಾವೊ ತಿತ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನ್ ಜಾಲ್ಲಿ ದಿಸನಾ. ತಿಚೊ ಶೀಣ್

ಉಣೊ ಜಾಂವ್ಕ್ ನಾ. ಮದ್ಲ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ತಿಚೆಕಡೆನ್ ಆಡ್‌ನದರ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಆಸತ್.

1976 ವರ್ಸಾ ಉಜ್ವಾಡಾ ಆಯಿಲ್ಲೊ ಹೊ ಸಂಗ್ರಹ್ ಸುಮಾರ್ ಚಾರ್ ದಶಕಾಂ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಪರತ್ ವಾಚ್ತನಾ ತಾಚಿಂ ಕಾಂಯ್ ವೈಶಿಶ್ಟ್ಯಾಂ ಲಕ್ಷಾಂತ್ ಯೆತಾತ್. ಹೋ ಕವಿ ತೆನ್ನಾ ವಿಶಿಚ್ಯಾ ಹುಮ್ಮ್ಯಾರ್ ಉಬೊ ಆಸಾ. ಪಯ್ಲಿಂ ಪಯ್ಲಿಂ ಪಾವ್ಲಾಂ ಮಾರ್ಚ್ಯಾಚೊ ಹೊ ಕಾಳ್. ಸಾಮಾನ್ಯತಾಯೆನ್ ಹ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ಬರಯಿಲ್ಲೆ ಕವಿತಾಂಕ್ ಆಪ್ಲೊ ಅಸೊ ಸೂರ್ ನಾಸ್ತಾ. ಆಪ್ಲೆಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮತ್ವ್ ಘಡೊವ್ಪಾಚ್ಯಾ ಯತ್ನಾಂತ್ ತೊ ದುಸ್ರ್ಯಾ ಕವಿಂಚಿಂ ಉತ್ರಾವಳ್, ಆಶಯ್, ಪ್ರತಿಮಾ ಬೀ ಉಶ್ಣಿ ಘೆವ್ನ್ ಆಪ್ಲೆ ಕವಿತೆಚೆಂ ಮುಖರ್ ಸಜಯ್ತಾ. ಕಾಳ್ ವತಾ ತಸೊ ತಾಕಾ ಆಪ್ಲೊ ಸೂರ್ ಸಾಂಪಡ್ತಾ ಆನಿ ತಾಚಿ ಕವಿತಾ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಪಾಂಯಾರ್ ಘಟ್ಟ್ ಉಬಿ ರಾವ್ತಾ. ಹೇ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಕ್ ಕಿತ್ಲಿಂ ವರ್ಸಾಂ ಲಾಗತ್ ಹೆಂ ಸಾಂಗಣ್ ಕಠಿಣ್. ಶಂಕರ್ ರಾಮಾಣಿ ಸಾರ್ಕಿಲ್ಲ್ಯಾ ಕವಿಕ್ ಆಪ್ಲೊ ಸೂರ್ ಮೆಳ್ಚಾಕ್ ವೀಸ್ ತೆಂ ಪಂಚ್ವೀಸ್ ವರ್ಸಾಂ ವಾಟ್ ಪಳೊವ್ಚಿ ಪಡ್ಲಿ ತಾಚಿ ಹಾಂಗಾ ಯಾದ್ ಜಾತಾ. ಪುಣ್ ಪುಂಡಲೀಕಾಚಿ ಕವಿತಾ ಸುರ್ವೆ ಸಾವ್ನ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಪ್ರಭಾವಾಂ ಪಸೂನ್ ಕಡೆಕ್ ರಾವ್ಲಿ ಹೆಂ ತಿಚೆಂ ಖಾಶೆಲೆಂಪಣ್. ತಾಕಾ ತಾಚಿ ವಳಖ್ ಪಯ್ಲೆಚ್ ಚಾಂಟೆಕ್ ಮೆಳ್ಳಿ ಆನಿ ತೀ ವ್ಹಡಾ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಾನ್ ಪಾವ್ಲಾಂ ಘಾಲಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲಿಂ.

'ಮ್ಹಜೊ ಬಾಂಗರ್ ಬೈಲ್,' 'ಆಮಿ ಕೊಣ್' ಸಾರ್ಕಿಲ್ಯಾ ಕವಿತಾಂಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಹ್ಯಾ ಕವಿಚೆರ್ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಆಶಯಾಚೊ ಕವಿ ಅಸೊ ಛಾಪ್ ತಾಚ್ಯಾ ಕಪಲಾರ್ ಬಸ್ಲೊ. ದುಬಾಪಾ ವಿರಯ್ತ್ ತಾಚೆ ಕವಿತೆಂತ್ ತೀ ಖರ್ಸಾಣ್ ಆಸಾಚ್. ಪುಣ್ ತೆಚ್ ವಾಂಗ್ಡಾ ಖೂಬ್ ನಾಜೂಕ್ ತರಲ್ ಸಂವೇದನಾ ವ್ಯಕ್ತ್ ಕರ್‌ಪಿ ಕವಿತಾಯ್ ಪುಂಡಲೀಕಾನ್ ಬರಯ್ಲ್ಯಾತ್. ತಾಚೆ ಕಡೆನ್ ಆಮ್ಚಿ ಆಡ್ ನದರ್ ಜಾಲ್ಯಾ. ಅಶೆ ಕವಿತಾಂಚೊ ಗಂಭೀರತಾಯೆನ್ ವಿಚಾರ್ ಜಾವ್ಪಾಚಿ ಗರಜ್ ಆಸಾ. 'ಮ್ಹಜೊ ಬಾಂಗರ್ ಬೈಲ್' ಹಿ ತಾಚಿ ಏಕ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚಿ ಕವಿತಾ. ಫಕತ್ ತಾಚೆಚ್ ನ್ಹಯ್ ತರ್ ವಟ್ಟ್ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತೆಚೊ ವಿಚಾರ್ ಕರ್ತನಾ ತಿಕಾ ಖೂಬ್ ವಯ್ಲಿ ಸುವಾತ್ ದಿವ್ಚಿ ಪಡ್ತಾ. ತಾಕಾ ಕಾರಣಾಂಯ್ ಕಿತ್ಲಿಶಿಂಚ್ ಆಸಾತ್. (ಕಾಂಯ್ ವರ್ಸಾಂ ಆದಿಂ ಮರಾಠಿ ಕವಿ ವಸಂತ್ ಸಾವಂತ್ ಹಾಣೆ ಆಪ್ಲಿ ಬೈಲ್ ಹೀ ಕವಿತಾ ಪಣ್ಜೆ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾ ಎಕಾ ಕವಿ ಸಮ್ಮೆಲನಾಂತ್ ಪುಂಡಲೀಕಾ ಬರಾಬರ್ ವಾಚಿಲ್ಲಿ ಆನಿ ಹ್ಯಾ ದೊನೂಯ್ ಕವಿತಾಂಚಿ ತುಳಾ ಕರಪಾಚಿ ಸಂದ್ ಮೆಳಿಲ್ಲಿ ತಾಚಿ ಹಾಂಗಾ ಯಾದ್ ಜಾತಾ. ಬೈಲಾಕ್ ಪ್ರತೀಕಾತ್ಮಕ್ ಅರ್ಥ್ ಆಸಾ. ಶೆತಿ ಪ್ರಧಾನ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚೊ ತೋ ಏಕ್ ಮಹತ್ವಾಚೊ ಘಟಕ್. ಗಾಯ್ ಆನಿ ಬೈಲಾ ಬಗರ್ ಹೆ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚೊ ವಿಚಾರ್ ಕರಪ್ ಜಮನಾ. ಬಾಂಗರ್ ಬೈಲ್ ಹೆಂ ಏಕ್ ಶಕ್ತಿಚೆಂ ಪ್ರತೀಕ್ ಆಸಾ. ಪುಂಡಲೀಕಾಚೆ ಕವಿತೆಂತ್ ಬೈಲ್ ಶಕ್ತಿಚ್ಯಾ ಪ್ರತೀಕಾಚ್ಯಾ ರೂಪಾಂತ್ ಯೆತಾ. ಹೊ ನಿಖ್ಳೊ ಬೈಲ್ ನ್ಹಯ್ ತರ್ ಬಾಂಗರ್ ಹೆಂ ವಿಶೇಶಣ್ ತಾಕಾ ಆಸಾ. ಆನಿ ಹೆಂ ವಿಶೇಶಣ್ ಶಕ್ತ್ ಆನಿ ಊರ್ಜಾ ಸುಚಯ್ತಾ ಆನಿ ಹ್ಯಾ ಪ್ರತೀಕಾಕ್ ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಅರ್ಥಾಚೆಂ ಪರಿಮಾಣ್ ಲಾಬ್ತಾ.

ಎಕಾ ಬಾಂಗರ್ ಬೈಲಾನ್
ಆತಾಂಚ್ ದಾವೆಂ ತೊಡ್ಲಾಂ
ಗವಣ್ ಮೊಡೂನ್
ಭಲ್ಲ್ಯಾ ಗೊತ್ಯಾಂತಲ್ಯಾನ್...

ಕವಿತೆಚೆ ಸುರ್ವೆಕುಚ್ ಕವಿ ತಾರ್ ಸಪ್ತಕಾಂತ್ಲೊ ಷಡ್ಜ್ ಲಾಯ್ತಾ. ದಾವೆಂ ತೊಡಪ್ ಹೇ ಕ್ರಿಯೆಂತ್ ತಾಚಿ ಶಕ್ತ್ ಆನಿ ಜುವಾನ್‌ಪಣ್ ಆಸ್ಪಾವ್ಲಾಂ. ಭಲ್ಲ್ಯಾ ಗೊತ್ಯಾಂತಲ್ಯಾನ್ ತೋ ಭಾಯ್ರ್ ಸರ್ತಾ. ತಾಕಾ ಕೋಣ್ ಆಡಾವ್ಪಿ ನಾ. ತಾಚೊ ಮುಖಾವೆಲೊ ಪ್ರವಾಸ್ ಪಳಯ್ಲ್ಯಾರ್ ತಾಕಾ ಕೋಣ್ ಆಡಾಂವ್ಕ್ ಶಕನಾ ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ತೇ ಪರಸೂಯ್ ತಾಕಾ ಆಡಾವ್ಪಾಚಿ ಕೊಣಾ ಭಿತರ್ ತಾಂಕ್ ನಾ. ತಾಚಿ ಶಕ್ತ್ ಯೆದಿ ಕೀ ಉಬಿ ದೊಂಡ್ ಹುಪೂನ್ ರೂಖಾ-ಝೊಪಾಂ ಮಾಡ್ಡಿತ್ ಮುಖಾರ್ ವೆತಾ. ತೋ ಕೊಣಾಕ್ ಬದ್ನಾ. ವಾಟೆರ್ ಆಡ್ವೊ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾಕ್ ತೋ ಆಯ್ಕನಾ ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ಶಿಂಗಾರ್ ರಗತ್ ಮಾಖಯ್ಲೆಂ, ಕಪ್ಲಾರ್ ತಿಬೆ ಸೊಬಯ್ಲೆ ಹೇ ವಳಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸ್ಪಷ್ಟ್ ಜಾತಾ. ತಾಚೆಂ ಮುಖೆಲ್ ಕಾರಣ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಹೊ ಬಾಂಗರ್ ಬೈಲ್ ಶಿರೆರ್ ಮದೆಲ್ಲೊ ಆನಿ ದೆಕೂನ್ ತೋ ಧೆಂಕರ್ ಗಾಜಯ್ತಾ ಆನಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಅಸ್ತಿತ್ವಾಚಿ ಜಾಣೀವ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಕ್ ಕರೂನ್ ದಿತಾ. ತಾಚೆಂ ಘುಡ್ಲೆಂ ಪಾವ್ಲ್ ತಾಣೆ ಜಾಗೊ ಬದಲಪ್, ಆಪ್ಲೆ ಮಾನೆ ವಯ್ಲೆಂ ಜೂಂ ಶೆಂವ್ಡಾವಪ್, ನಾಂಗರ್-ಗುಟೆ ಮೊಡಪ್. ತೆಗೀ ಕಿರಯ್ ಕಿರಯ್ತಾ ಆನಿ ಘಟ್ ಥಂಯ್ ಜಿರಯ್ತಾ. ಹೇ ವಳಿಂತಲ್ಯಾನ್ ತಾಚೆ ತಾಂಕಿಚಿ ಕಲ್ಪನಾ ಯೆತಾ. ತೋ ಮೋವ್ ಮಾತಿ ಸೊದೀನಾ. ತಾಕಾ ಆಪ್ಲೊ ಪರಾಕ್ರಮ್ ದಾಖೊವ್ಪಾಕ್ ಘಟ್ಟ್ ಭೂಂಯ್ ಜಾಯ್.

ಕಾಸರ್ಯಾ ಕಾನ್ಯೆಕ್ ಬದನಾ
ಬೈಲ್ ಚೆಚೂಂಕ್ ಜಮನಾ
ಬೈಲ್ ವಿಕೂಂಕ್ ಫಾವನಾ

ದೆಖೂನ್ ಕವಿ ಮ್ಹಣ್ಟಾ ಬೈಲಾಕ್ ಕಿರೊಂವ್ದಿ ಆನಿ ಜಾಯ್ ತಸೊ ಮಿರೊಂವ್ದಿ. ಕಿತ್ಯಾಕ್ ತರ್ ತಾಕಾ ಪಾಸಾಂತ್ ಬಾಂದಪ್ ಆತಾಂ ಕೊಣಾಚ್ಯಾಚ್ ಹಾತಾಂತ್ ಉರೂಂಕ್ ನಾ. ತೋ ಆತಾಂ ಕೊಣಾಕ್ ಆಯ್ಕುಪಾಚೊ ನಾ ಆನಿ ಕೊಣಾಕುಚ್ ಆಟಾಪಾ ಯೆವ್ಚೆಲೊ ನಾ. ಹೆ ವಳಿಂಚೆ ಫಾಟ್‌ಭುಂಯೆರ್ ಮುಖಾರ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಚಾರ್ ವಳಿಂಕ್ ವಿಶೇಶ್ ಅಶೆಂ ಮ್ಹತ್ವ್ ಆಸಾ.

ಬೈಲ್ ಘುಡ್ಲ್ಯಾ ಪಾಡ್ವ್ಯಾ ಯೆಂವ್ಚೊ ನಾ
ಮುಜೇ ಖಾತಿರ್ ತಿಶ್ಟ್‌ಚೊ ನಾ
ಜಾಯ್ ತಸೊ ಜಾಯ್ ತೆನ್ನಾ ಯೆತಲೊ
ಶಿಂಗಾಂ ದಾಖೊವ್ನ್ ಪುಜೂನ್ ಘೆತಲೊ.

ಬಾಂಗರ್ ಬೈಲಾಚಿ ಹೀ ವೃತ್ತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೇ ವಳಿಂತಲ್ಯಾನ್ ಬೆಸ್‌ಬರಿ ವ್ಯಕ್ತ್ ಜಾಲ್ಯಾ. ಶಿಂಗಾಂ ದಾಖೊವ್ನ್ ಪುಜೂನ್ ಘೆವಪ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಆಪ್ಲೊ ಅಧಿಕಾರ್ ತೋ ಹಾಚಿ ಜಾಣ್ವೆಕಾಯ್ ಕರೂನ್ ದಾಖೊವಪ್. ಹೊ ಬೈಲ್ ಸಾದೊ ನ್ಹಯ್. ತರ್-

ಬೈಲ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಬಾವನ್ನ್ಹ ಕುಳಾಂಚೊ ಉದ್ಧಾರಿ

ಬೈಲ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಕುಳಾಚೊ ವಾರಸ್.

ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಪಾಚೊ ಶಿಮೇ ಭಾಯ್ಲೊ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ್ ಹಾಂಗಾ ದಿಸ್ತಾ. ಹೆ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆ ಕವಿತೆಕಡೆನ್ ಆನಿ ಎಕಾ ಕೋನಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಪಳೊಂವ್ಯೆತಾ. ಮರಾಠಿ ಕವಿತೆಂತ್ ಕೇಶವಸುತಾಚ್ಯಾ 'ನವಾ ಶಿಪಾಯಿ'ತ್ ಹೋ ಬಾಂಗರ್‌ಬೈಲ್ ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ರೂಪಾಂತ್ ದಿಸ್ತಾ. ತೀ ಕವಿತಾ ನಾಗರಿ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚಿ ಘಾಟ್‌ಭೂಂಯ್ ಘೆವ್ನ್ಹ ಆಯಿಲ್ಲಿ. ತರ್ ಪುಂಡಲೀಕಾಚಿ ಅಸ್ಸಲ್ ಗಾಂವ್‌ಗಿರಿ. ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸಂದರ್ಭಾಂತ್ ಹೆ ಕವಿತೆಕ್ ವಿಶೇಶ್ ಅಸೊ ಅರ್ಥ್ ಆಸಾ. ರ.ವಿ. ಪಂಡಿತಾನ್ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಆಶಯಾಚಿ ಕವಿತಾ ಬರಯ್ಲಿ. ತಾಚೆ ಕವಿತೆಂತ್ಲೊ ಗಾವ್ಡೊ, ಭಾಟ್ಕಾರಾಲ್ಯಾ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣಾತ್ಲೊ ದೇಮು ವಾ ಝಿಂಗ್ಯೆ ಝಿಂಗಯ್ ಮದ್ಲೆ ಆಗರಿ ಹೇ ಸಮಾಜ್ ವೆವಸ್ಥೆಚೊ ಜುಲ್ಮ್ ಸೊಂಸ್ಪಿ. ತಾಂಕಾಂ ಆಪ್ಲೊ ಆವಾಜ್ ನಾ. ದೇಮೂ ದೀಸ್‌ಭರ್ ಭಾಟ್ಕಾರಾಖಾತಿರ್ ವಾವುರ್ತಾ ಆನಿ ದಿಸಾ ಅಖೆರ್ ತಾಚ್ಯಾ ಹಾತಾರ್ ಫಕತ್ ಏಕ್ ಪ್ರಸಾದಾಚೊ ದೊಣೊ ಪಡ್ತಾ. ಗಾವ್ಡೊ ಆಪ್ಲ್ಯಾಕ್ ಕಾಂಡೂನ್ ಘೆವ್ಪಿ ಪಿಠೊ ಜಾಯ್‌ಸರ್, ಆಪ್ಲೊ ಘಾಮ್ ವಾರೊವ್ನ್ಹಯ್ ಆಗ್ರ್ಯಾಂಚೆಂ ಮೀತ್ ಆಳ್ಣಿಚ್ ಉರ್ತಾ. ಸಗ್ಳೆ ತರೆಚೊ ಜುಲೂಮ್ ಸೊಂಸಪ್ ಹೆಂ ಏಕೂಚ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಹಾತಾಂತ್ ಆಸ್ತಾ. ಸಗ್ಳೆ ನದ್ರೆನ್ ತೇ ಘಟ್ವಲ್ಲೆ ಉರ್ತಾತ್. ಹೋ ಇತಿಹಾಸ್ ಗೊಂಯ್ ಮುಕ್ತಿ ಪಯ್ಲಿಂಚೊ. ಪಂಡಿತಾಚಿ ಕವಿತಾ ತ್ಯಾ ಕಾಳಾಚೆಂ ದರ್ಶನ್ ಘಡಯ್ತಾ. ಗೊಂಯ್ ಮುಕ್ತಿ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಸಮಾಜ್ ಕಸೊ ಬದಲ್ತಲೊ ಹಾಚಿ ಪಯ್ಲಿ ಸುಲೂಸ್ 'ಜಾಗಿ ಜಾಲ್ಯಾ ಗೊಂಯ್ಚಿ ಸಾಸಾಯ್' ಹೆ ಬಾಕಿಬಾಬ್ ಬೋರ್ಕರಾಲೆ ಕವಿತೆಂತ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಬೈಲ್ ಕೊಣಾ ಖಾತಿರ್ ತಿಶ್ಟೊಚೊ ನಾ ಆನಿ ಶಿಂಗಾ ದಾಖೊವ್ನ್ಹ ಪುಜೂನ್ ಘೆತ್ಲೊ ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ಭವಿಶ್ಯ ಹೇ ಕವಿತೆಂತ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ ಮೆಳ್ಟಾ. ಬಾಂಗರ್ ಬೈಲ್ ಹೀ ಕವಿತಾ ಸಾಸಾಯೆಚೆಂ ಮುಖಾರ್ ಪಡಿಲ್ಲೆಂ ಪಾವ್ಲ್ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣೂಂಯೆತಾ. ಎಕೆ ನದ್ರೆನ್ ಪಳಯ್ಲ್ಯಾರ್ ಬಾಕಿಬಾಬಾಕ್ ಘುಡಾರಾಚೊ ದಿಶ್ಟಾವೊ ಜಾಲ್ಲೊ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣಪಾಕ್ ಜಾಯ್.

'ಮ್ಹಜೊ ಬಾಂಗರ್ ಬೈಲ್' ಹೀ ಕವಿತಾ ಪ್ರಥಮ್ ಪುರುಶೀ. ಅಶೆಂ ಜರೀ ಆಸ್ಲೆಂ ತರೀಯ್ ತೊ ಬೈಲ್ ತಳಾಗಾಳಾಂತಲ್ಯಾ ಭೌಸಾಚೆ ಉತ್ಥರ್ಕೆ, ಹಾವೇಸ್ ವ್ಯಕ್ತ್ ಕರ್ತಾ. ಹೇ ಕವಿತೆಚೆಂ ಮುಖಾವೆಲೆಂ ಪಾವ್ಲ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ 'ಆಮಿ ಕೋಣ್' ಹೀ ಕವಿತಾ. ಹಾಂಗಾ ತೀ ಪ್ರಥಮ್ ಪುರುಶೀ ವಚನಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಭೌವಚನಾಂತ್ ಯೆತಾ.

ಆಮಿ ಕೊಣ್...

ಹಾಚಿ ಜಾಪ್ ತುಮ್ಕಾಂ ಕಾಳೂಚ್ ದಿತಲೊ

ಅಶೆಂ ಆಮಿ ಮ್ಹಣ್ಚೆನಾತ್

ತೀ ಆಮೀಚ್ ದಿತಲೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯತಾಯೆನ್ ಆಮಿ ಕಾಳೂಚ್ ಜಾಪ್ ದಿತಲೊ ವಾ ಕಾಳೂಚ್

ಥಾರಾಯ್ತಲೊ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ಪುಣ್ ಹಾಂಗಾ ಕಾಳ್ ಮ್ಹಣ್ಚೆ ಕೊಣ್? ಅಸೊ ಪ್ರಸ್ನ್ ಉಬೊ ರಾವ್ತಾ. ಹೊ ಕಾಳ್ ಮ್ಹಣ್ಚೆ ದುಸ್ರೊ ತಿಸ್ರೊ ಕೊಣ್ ನ್ಹಯ್ ತರ್ ತೇ ಆಮಿಚ್ ಅಶಿಚ್ ತೀ ಜಾಪ್. ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಚೆ ಶೆಂಕ್ಡೆ ಸಗ್ಳೆ ತರೆಚೆ ತ್ರಾಸ್, ಹಾಲ್ ಅಪೇಶ್ಟಾ ಹ್ಯಾ ಸಮಾಜಾನ್ ಸೊಂಸ್ಲ್ಯಾತ್. ತಾಚಿ ಜಾಪ್ ಮೆಳ್ಟಾಕ್ ಆನಿಕ್ ವಾಟ್ ಪಳೊವ್ಚಾಚಿ ತಾಂಚಿ ಇತ್ಸಾ ವಾ ತಯಾರಿ ನಾ. ತೇ ಕಾಳಾರ್ ಆಪ್ಲೆ ಮುಠಿಂತ್ ಘಟ್ಟ್ ಧರೂಂಕ್ ಸೊದ್ತಾತ್. '

ಆಮಿ, ಆಮಿ ನ್ಹಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್
ಕಾಡೂನ್ ವತಲೆ
ಆಮ್ಚೆಂ ನಾಂವ್ ನಿಶಾಣ್
ಆಮ್ಚ್ಯಾಚ್ ಹಾತಾಂನಿ ಧೂವ್ನ್ ಉಡಯ್ತಲೆ.

ವರ್ಸಾಂ ಸಂಖಿಣಿ ತಾಣಿ ಜೆಂ ಸೊಸ್ಲಾಂ ತೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ಉತ್ರಾಂ ಪಲ್ತಡ್ಚೆಂ ಆಸಾ. ವೇದನೆಚೊ ಆಖ್ರೊ ದರ್ಯಾ ತಾಂಣಿ ಪಿಂವನ್ ಉಡಯ್ಲಾ. ತಾಣಿ ಮಾತಿಯೆಕಡೆನ್ ಇಮಾನ್ ಘಾಣ್ ದವರೂಂಕ್ ನಾ ವಾ ನಿಖ್ಟೆ ವಾಡ್‌ವಡ್ಲಾಂಚ್ಯಾ ಪರಾಕ್ರಮಾಂಚೆರ್ ಜಿಯೆವ್ಪಿ ತಿಚ್ಯಾ ಧನೀಯ್ ನ್ಹಯ್. ತಾಂಚೆ ಸ್ವತಂತ್ರ್ ಅಸ್ಮಿತಾಯೆಚಿ ಭಾವನಾ ದರ್ ಏಕ್ ವಳಿಂತಲ್ಯಾನ್ ವಿಸ್ತಾರತ್ ವತಾ ಆನಿ ತೀ assertive ಜಾತಾ. ತೇ ಪರಧಿಗೆ ನ್ಹಯ್ ಹೀ ಖರ್ ಜಾಣೀವ್ ತೇ ಹಾಂಗಾ ವ್ಯಕ್ತ್ ಕರ್ತಾತ್. ಅನ್ಯಾಯ್ ಮೊನ್ಯಾಂನಿ ಸೊಂಸ್ಲೊ ತರೀ ಹ್ಯಾ ಸಮಾಜಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಕ್ಷಮೆಚಿ ಭಾವನಾಚ್ ಉಸಳೂನ್ ಭಾಯ್ರ್ ಯೆತಾ. ತಾಚೆಂ ಕಾರಣ್ ಆನಿ ಜಾಪ್ ಮೆಳ್ಟಾ ತೀ ಅಶಿ–

ಖರ್ಯಾನಿಚ್ ಸಾಂಗ್ತಾಂ
ಥಾವ್ ಲಾಗನಾಶಿಲ್ಲ್ಯಾ
ಹ್ಯಾ ಅಥಾಂಗ್ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್
ಸುಡಾಚಿ ಕಿಟಾಳೂಯ್ ಉಸ್ಕನಾ.

ಹೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ದುಃಖ್ ಅನ್ಯಾಯ್ ಸೊಂಸಪ್ ಆಂಗ್‌ವಳ್ಣಿ ಪಡ್ಲಾಂ ಮ್ಹಣ್? ಖೂಬ್ ಘಾವ್ಟ್ ಅಣ್ಭವಾನ್ ಮನಾಚಿ ಏಕ್ ಠೆವಣ್ ಜಾತಾ. ಹಾಂಗಾ ಕವಿ ತಾಚಿ ವಿಸ್ಕಟಾವ್ಣಿ ಕರ್ತಾ.

ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಜಲ್ಮಾ ವೆಳಾರ್
ಆವಯ್ಚ್ಯಾ ವೆಣಾಂಚೆಂ ಆಂಗ್ಲೆಂ
ಆಮಿ ಆಂಗಾಂತ್ ಘಾತ್ಲಾಂ ಮ್ಹಣೂನ್ ಜಾಯ್ತ್...
ಹ್ಯಾ ಸಂವ್ಸಾರಾಂತ್ ಯೆತನಾಚ್
ಖೊಪಿಚ್ಯಾ ಬುರಾಕಾಂತಸೂನ್
ಸುರ್ಯಾಚೆಂ ಬಿಂಬ್
ಆಮ್ಚ್ಯಾ ದೊಳ್ಯಾಂತ್ ಭಿಡ್ಲೆಂ
ಮ್ಹೊಣ್ ಜಾಯ್ತ್...

ಹೇ ಕವಿತೆಕ್ ಖೂಬ್ ಕಾರಣಾಂಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಮ್ಹತ್ವ್ ಆಸಾ. ನಿಗ್ರೊ ವಾ ಭಾರತೀಯ್ ದಲಿತ್ ಕವಿತೆಂತ್ ಏಕೇ ತರೆಚೊ ವಿದ್ರೋಹಿ ಸೂರ್ ಆಯ್ಕುಪಾಕ್ ಯೆತಾ ಆನಿ ಖೂಬ್ ಫಾವ್ಟ್ ತೋ ಆಯ್ಕತಾನಾ ಕಾನಾಕ್ ದಡೆ ಬಸ್ತಾತ್ ಹೆಂ ಮಾನ್ಯ್ ಕರಪಾಕ್ ಜಾಯ್. ಹೇ ಸೂರ್ ಕಲಾಕೃತಿಚ್ಯಾ ರೂಪ್‌ಕಾರಾಕ್ ಬಾದಾ ಹಾಡ್ಟಾ. ತೀ ರ್ಹೆಟೋರಿಕಲ್ ಜಾತಾ ಆನಿ ಮನಾಂತಲ್ಯಾನ್ ದೆಂವ್ತಾ. ಇತ್ಲೆಂ ಶಿಮೆ ಭಾಯ್ಲೆಂ ಸೊಂಸೂನ್ ಲೆಗೀತ್ ಸುಡಾಚಿ ಕಿಟಾಳ್ ಉಸಳ್ನಾ ತೆಂ ದುಬ್ಳೆಪಣಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ನ್ಹಯ್ ತರ್ ತಾಂಚೆಂ ಕಾಳಿಜ್ ಅಥಾಂಗ್ ಆಸಾ ಹೆಂ ವಿಸ್ರೊಂಕ್ ಫಾವನಾ. ಅಸೊ ಆಶಯ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ಕವಿತಾ ಥೊಡಿ ನಾಟಕೀ ಜಾವ್ಪಾಚಿ ಶಕ್ಯತಾಯ್ ಆಸ್ತಾ. ಕೆನ್ನಾ ಕೆನ್ನಾ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಚೊ ತೀ ಆಲಾಶಿರೊ ಘೆತಾ. ಪುಣ್ ಪುಂಡಲೀಕಾಚಿ ಹೀ ಕವಿತಾ ಅಸಲ್ಯಾ ದೋಶಾಂ ಪಸೂನ್ ಪಯ್ಸ್ ಆಸಾ. ಕವಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಾ ಸಮಾಜ್ ವೆವಸ್ಥೆಚೆರ್, ಇತಿಹಾಸಾಚೆರ್ ಕಸಲೆಂಚ್ ಭಾಶ್ಯ ಕರಿನಾ. ಫಕತ್ ಕಾಳಾಚೆಂ ಚಿತ್ರ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ದೊಳ್ಯಾಂ ಮುಖಾರ್ ಉಬೆಂ ಕರೂನ್ ತಾಚೆರ್ ಭಾಶ್ಯ ಕರಪಾಚೆಂ ಆಮ್ಚೆರ್ ಸೊಡೂನ್ ದಿತಾ ಆನಿ ಆಮ್ಕಾಂ ವಿಚಾರ್ ಕರಪಾಕ್ ಲಾಯ್ತಾ.

ಸಮಾಜಾಂತ್ ಪರಿವರ್ತನ್ ಜಾವ್ಪಾಕ್ ಜಾಯ್. ನಾಡಿಲ್ಲೆ ಆನಿ ನಾಡ್ಪಿ ಅಶ್ಯೊ ತ್ಯೋ ದೋನ್ ಜಾತಿ ಆಮ್ಚೆ ಮದಿಂ ಆಸಾತ್ ತ್ಯೋ ನಾ ಜಾವ್ಪಾ ಖಾತಿರ್ ಕವಿ ವಥ್ರೆತಾ. ಪಾಲ್ಖೆಕ್ ಖಾಂದ್ ಮಾರೂನ್ ತಿಚೊ ಭಾರ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಭುಜಾಂರ್ ಘೆವ್ಪ್ಯಾಂಕ್ ಮಾತ್ ತೇ ಪಾಲ್ಖೆಂತ್ ಕೆನ್ನಾಚ್ ಬಸೂಂಕ್ ಮೆಳ್ನಾ ಹೆಂ ವಾಸ್ತವ್ ತಾಚ್ಯಾ ಕಾಳ್ಜಾಕ್ ತೊಂಪ್ತಾ. ಜೇ ಕಶ್ಟ್ ಕಾಡ್ಟಾತ್ ತಾಂಕಾಂ ತಾಚೆಂ ಫಳ್ ಖಾವ್ಪಾಕ್ ಮೆಳ್ನಾ. ತಾಚೆಂ ಸ್ರಯ್ ಆನಿ ಕೊಣ್ ದುಸ್ರೊಚ್ ಹಾತಾಸೂನ್ ಬಸ್ತಾ ಹಾಚಿ ಖಂತ್ ಆನಿ ಕಿಂವಾಟೊ ಹೊ ಕವಿ ವ್ಯಕ್ತ್ ಕರ್ತಾ. ಫಕತ್ ಭೌಸಾನುಚ್ ಹೋ ಭಾರ್ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಉಖಲ್ಚೊ? ಪಾಲ್ಖೆಕ್ ಯೆವ್ಕಾರ್ ದಿವ್ಪಾಕ್ 'ಮಳಬ್‌ಭೇದಿ' ಕೊಂಡ್ಯಾಂನಿಚ್ ಅವುಳಿಲ್ಲಿ ತೊರ್ಣಾಂ ಆಸಾತ್. 'ಹೀ ಪಾಲ್ಖಿ ಭಿತರ್ ಘೆಯಾತ್' ಹೇ ಕವಿತೆಂತ್ ತೋ ಭೌಸಾಕ್ ಸಾಂಗ್ತಾ ಕೀ ತಾಂಚ್ಯಾಚ್ ಖಾಂದ್ಯಾರ್ ತಾಣಿ ಮಳಬ್ ತೊಲಿಲ್ಲೆಂ ಆಸಾ ಆನಿ ತಾಂಚಿ ಪುಣ್ಯಾಯ್ ಹಿಚ್ ಖರಿ ಮಂದಿರಾಚಿ ಸೊಬಾಯ್ ಆನಿ ಕಳಸಾಚಿ ಬುನ್ಯಾದ್. ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ಮುಖಾವೆಲೆ ವಳಿನಿ ತಾಣೆ ದಿಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಿತ್ ಶಿಟ್ಕಾವ್ಣಿ ಆಯ್ಕುಪಾಕ್ ಯೆತಾ:

ದಾರಾವಯ್ಲ್ಯಾ ಜಾಳ್ವಣ್ದಾರಾಂನೊ
ಹಾಂವೆಂ ತುಮ್ಕಾಂ ಮೆಜೂನ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾ
ಹಾಂವೆಂ ತುಮ್ಕಾಂ ತಿಜೂನ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾ
ತುಮ್ಚಿಂ ಘರಾಂ ಪಳೊವ್ನ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾ
ನಾಂಗರ್-ಫಾಳ್ ಪಾಜೂನ್ ಘೆತ್ಲಾ
ಹಾಂವ್ ಹೀ ತಾಂಬ್ಡಿ ಘುಡಿ ನಾಚಯ್ತಾಂ...
ಹ್ಯಾ ಭುಜಾಂಚ್ಯಾ ಕೋಳಾಂತ್
ಹೋ ರಗ್ತಾಚೊ ಆವಾಜ್
ತುಮ್ಕಾಂ ಆಯ್ಕೂಂಕ್ ಯೇನಾ?

(ಹೆ ವಳಿಂನಿ ಮೆಜೂನ್, ತಿಜೂನ್, ಪಾಜೂನ್ ಸಾರ್ಕಿಲ್ಲಿಂ ಅಂತರ್ಯಾಮಳಾಂ ಆಪ್ಲೂನ್ ಜುಳೂನ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾಂತ್. ತಾಂಚೆ ಕಡೆನ್ ಲಕ್ಷ ವೇಧಿನ್ ದಿಸ್ತಾ). ಭುಜಾಂಚ್ಯಾ ಕೊಳಾಂತಲೊ ರಗ್ತಾಚೊ ಆವಾಜ್ ಹೀ ಸ್ಫೊಟ್ ಕರಪಾಕ್ ದಾರು ಭರಿಲ್ಲ್ಯೊ ವೊಳಿ ಕಲಾತ್ಮಕತಾ ಸಾದೂನ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್. ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಯ್ ಅನ್ಯಾಯಾಕ್ ಏಕ್ ಶೀಮ್ ಆಸ್ತಾ. ದೆಖೂನ್ ಘುಗಾರ್ ಜಾಲ್ಲೆ ನ್ಹಂಯ್ಚೊ ಅಂತ್ ಪಳೊವ್ಚೊ ನ್ಹಯ್. ತೀ ಕೆನ್ನಾ ತಡೀ ಹುಪೂನ್ ಸರ್ವ್‌ನಾಶ್ ಕರೀತ್ ಹೆಂ ಸಾಂಗ್ಚಾಕ್ ಯೆನಾ. ದೆಖೂನ್ ಕಾಳ್, ವೇಳ್ ಪಾರ್ಖುನ್ ಪಾವ್ಲ್ ಉಖಲ್ಚಾಖಾತಿರ್ ಕವಿ ಆಮ್ಕಾಂ ಸಾಂಗ್ತಾ. ಆನಿ ಅಳೆರ್–

ಉತಾತ್
ಆತಾಂ ಮಾನೊ ವಯ್ರ್ ಕರೂನ್ ಪಳೆಯಾತ್
ಥಂಯ್ ಸರ್ಗಾರ್ ಕೊಣಾಲ್ಯಾ ಕಿತ್ಲ್ಯಾ
ಕುಳಾಂಚೊ ಉದ್ಧಾರ್ ಜಾಲಾ

ಕವಿಕ್ ಆತಾಂ ಕೊಣಾಚಿ ಆನಿ ಕಸಲಿಚ್ ವಾಟ್ ಪಳೊವ್ಚೆಲಿ ನಾ. ಕಿತ್ಲೊ ಕಾಳ್ ಆನಿ ಶೆಂಕ್ಡೆ ಹೀ ವಾಟ್ ಪಳೊವ್ಚೆಲಿ? ದೆಖೂನ್ ತೋ ಸ್ಪಷ್ಟ ಶಬ್ದಾಂನಿ ಸಾಂಗ್ತಾ–

ಅಸಲ್ಯಾ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್
ಸುರ್ಯಾಚಿ ವಾಟ್ ಪಳಯ್ತ್
ಆಮಿ ತಿಶ್ಚುಂಚೆ ನಾತ್,
ಮನ್‌ಗಟಾರ್ ಮನಗಟ್ ಘಾಸೂನ್
ಕೆಂಣ್ ಪಡ್ಲೆ ಬಗರ್
ಬಾಪಾಯ್ಚೆಂ ಶ್ರಾದ್ಧ್ ವಾಡ್ಚೆನಾತ್
ಪೆಟಲ್ಲ್ಯಾಚೊ ಗೊಬೊರ್ ಜಾತಾ
ಸತ್ ಹೆಂ ಮಾನುನೂಯ್
ಪೆಟ್ಲೆ ಬಗರ್ ರಾಂವ್ಚೆನಾತ್.
... ಆಮ್ಚ್ಯಾ ರಗ್ತಾಂತ್ಲೊ ಥೆಂಬಾನ್ ಥೆಂಬ್
ತಿಜೂನ್ ಘೆಯಾತ್
(ಪೆಟಪ್ ರಗ್ತಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್)

ಪುಂಡಲಿಕಾಚೆ ಕವಿತೆಂತ್ ವಿದ್ರೋಹಿ ಸೂರ್ ವ್ಯಕ್ತ್ ಜಾತೊ ತೊ ರಗತ್ ಹೆ ಪ್ರತಿಮೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್. ಹೊ ಕವಿ ನಿಖ್ಳೊ ಆಪ್ಲೆ ಖಾತಿರ್ ಉಲಯ್ನಾ ತರ್ ಎಕೂಣ್ ಸಮಾಜಾಚ್ಯಾ ವ್ಯಥಾ ಉಮಾಳ್ಯಾಂಕ್ ಉತ್ರಾಂಚೆಂ ರೂಪ್ ದಿತಾ. ತಾಚೆ ಕವಿತೆಂತ್ಲೊ ಹಾಂವ್ ಖಂಯ್ಚ್ ಸಂದಿಗ್ಧ ಉರ್‍ನಾ. ಆಶಯ್ ಆಡ್‌ವಾಟೆನ್ ವ್ಯಕ್ತ್ ಕರಪ್ ತಾಕಾ ಮಾನ್ವತಾ. ದೆಖೂನ್ ಹೊ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಆಶಯಾಚ್ಯೊ ಕವಿತಾ ಸಂವೇದನ್‌ಶೀಲ್ ಮನಾಚೊ ಥಾವ್ ಘೆತಾ. ಅನ್ಯಾಯಾ ವಿಶಿಂಚಿ ಜಾಣ್ವಿಕಾಯ್ ಕರೂನ್ ದಿವ್ಚಾಚಿ ವಿಲಕ್ಷಣ್ ತಾಂಕ್ ತಿಚೆ ಭಿತರ್ ಆಸಾ.

ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಆಶಯ್ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತೆಕ್ ಅನ್‌ವಳ್ಖಿ ನ್ಹಯ್. ಅಶೆಂ

ಆಸ್ಲೆಂ ತರೀ ಪುಂಡಲೀಕಾಚಿ ಕವಿತಾ ಆನಿ ತಾಚ್ಯಾ ಪೂರ್ವಸುರಿಂನಿ ಬರಯ್‌ಲ್ಲೆ ಕವಿತೆಂತ್ ಮುಳಾವೊ ಫರಕ್ ಆಸಾ. ಪುಂಡಲೀಕಾಚೆ ಕವಿತೆಂತ್ ವ್ಯಕ್ತ್ ಜಾಲ್ಲೊ ಅಣ್ಭವ್ ಖಾಸಾ ತಾಣೆ ಘೆತಿಲ್ಲೊ. ಭೌಸಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಉದೆವಾಕ್ ಆಯಿಲ್ಲೊ ಹೊ ಕವಿ. ಆಪ್ಣೆ ಅಣ್ಭವಿಲ್ಲ್ಯಾ ವಿಶ್ವಾಕ್ ತಾಣೆ ಶಬ್ದ್ ರೂಪ್ ದಿಲಾಂ. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಹ್ಯಾ ಕವಿತಾಂತಲಿ ಖರಸಾಣ್ ಜಾಣವ್ತಾ. ಹೊ ಉದ್ಗಾರ್ ತಾಚ್ಯಾ ಒಠಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಯೆಂವ್ಕ್ ನಾ ತರ್ ತೊ ಕಾಳ್ಜಾಚ್ಯಾ ತಳಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಫುಟ್ಲಾ. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ತಿಕಾ ಎಕೆತರೆಚಿ ಜಿವ್ಸಾಣ್ ಆಸಾ. ಧವಾಡ್ಯಾ ವರ್ಗಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಜೇ ಕವಿ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್ ತಾಂಚೆ ಕವಿತೆಂತಲೊ ತಾಂಣಿ ಘೆತಿಲ್ಲೊ ನ್ಹಯ್, ತರ್ ಪಳೊವ್ನ್, ಕಲ್ಪನೆನ್ ಘೆತಿಲ್ಲೊ. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಪರಿಣಾಮಾಚೆ ನದ್ರೆನ್ ತೀ ಉಣಿ ದಿಸ್ತಾ. ತಾಂಚೆ ಮೋಲ್ ಉಣೆ ಕರಪಾಚೊ ಮ್ಹಜೊ ಹೇತ್ ನ್ಹಯ್. ಪುಣ್ ಮುಳಾವೊ ಅಸೊ ಫರಕ್ ಉರ್‍ತಾಚ್. ಮರಾಠಿ ವಾ ಹೆರ್ ಭಾರತೀಯ್ ಭಾಸಾಂನಿ ಎಕಾ ಕಾಳಾರ್ ಧವಾಡ್ಯಾ ವರ್ಗಾಂತಲ್ಯಾ ಲೇಖಕ್, ಕವಿಂನಿ ಚೆಪಿಲ್ಲ್ಯಾ, ಚಿಡ್ಡಲ್ಲ್ಯಾ ಸಮಾಜಾಚಿಂ ದುಃಖಾಂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ ಮಾಂಡ್ಲಿಂ. ಪುಣ್ ಜೆನ್ನಾ ಸಮಾಜ್ ಶಿಕೂನ್ ವಯ್ರ್ ಸಲ್ಲೊ ಆನಿ ಆಪ್ಲೆ ಅಣ್ಭವ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂನಿ ಬರೊಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ ತೆನ್ನಾ ತಾಂಚೆಂ ಖರೆಂ ವಿಶ್ವ್ ಸಂವ್ಸಾರಾ ಮುಖಾರ್ ಆಯ್ಲೆಂ. 'ಬಲುತಂ' ಸಾರ್ಕಿಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಕೃತಿ ಫಕತ್ ತ್ಯಾ ಅಣ್ಭವಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಗೆಲ್ಲೊ ದಯಾ ಪವಾರುಚ್ ಬರೊಂವ್ಕ್ ಶಕ್ತಾ. ಪುಂಡಲೀಕಾಚೆ ಬಾಬ್ತಿಂತ್ ತೆಂಚ್ ಮ್ಹಣ್ಚೆಂ ಪಡ್ತಲೆಂ. ಸಾಹಿತ್ಯಾಚೆಂ ಸಮಾಜ್‌ಶಾಸ್ತ್ರ ಆಸ್ತಾ. ತೇ ನದ್ರೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚೊ ಅಭ್ಯಾಸ್ ಜಾವ್ಪಾಚಿ ಗರಜ್ ಆಸಾ.

ಕವಿ ಮ್ಹಣ್ ಪುಂಡಲೀಕಾಚೆ ಕವಿತೆಕ್ ಏಕ್ ಆಸಾ. ತೆಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸೈಮಾಚೆಂ. ಹೊ ಸೈಮ್ ಶಾರಾಂತ್ಲೊ ನ್ಹಯ್ ತರ್ ತೋ ಗಾಂವ್‌ಗಿರ್‍ಯಾ ವಾತಾರಾಂತ್ಲೊ. ತಿಕಾ ನಾಗರೀ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚೊ ವಾಸ್ ನಾ. ಜ್ಯಾ ವಾತಾರಾಂತ್ ಹೋ ಕವಿ ಲ್ಹಾನಾಚೊ ವ್ಹಡ್ ಜಾಲಾ ತೊ ಸೈಮ್ ಸಂಪನ್ನ್ ಅಸೊ ಭಾಗ್ ಆಸಾ. ಆನಿ ತಾಚೊ ಖೋಲ್ ಪರಿಣಾಮ್ ತಾಚೆ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಚೆರ್ ಜಾವಪ್ ಹೆಂಯ್ ಸಭಾವಿಕ್ ಆಸಾ. ಖೂಬ್ ಫಾವ್ಟ್ ಕವಿತೆಂತ್ ಸೈಮ್ ಯೆತಾ ತೋ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ್ ರೂಪ್ ಘೆವ್ನ್. ಅಶೆ ಕವಿತೆಂತ್ ಸೈಮಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಚಿತ್ರಾಂಚೆ ತಪಶೀಲ್ ಯೆವ್ಪಾಚಿ ಶಕ್ಯತಾಯ್ ಚಡ್ ಆಸ್ತಾ. ವಸ್ತಿಂಚಿ ಜಂತ್ರಿಚ್ ವಾಚಿಲ್ಲ್ಯಾಚೊ ಅಣ್ಭವ್ ಅಶಿ ಕವಿತಾ ದಿತಾ. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ತಿಚೆಂ ಕಲಾತ್ಮಕ್ ರೂಪ್ ಶೆಣ್ಟಾ. ಅಸ್ಸಲ್ ಸೈಮ್ ಕವಿತೆಂತ್ ಅಣ್ಭವ್ ಗೊಠೆಲ್ಲೊ ಆಸ್ತಾ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಕವಿ ವಿಲಿಯಮ್ ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ತ್ ಹಾಚ್ಯೊ ಕವಿತಾ ತೇ ನದ್ರೆನ್ ಅಭ್ಯಾಸಪಾಕ್ ಜಾಯ್. ಸೈಮ್ ಹೀ ಏಕ್ ಸಾಮಾನ್ಯಾ ಭಾಯ್ಲಿ ಶಕ್ತ್ ಮ್ಹೊಣ್ ತಾಣೆ ಸೈಮಾಕಡೆನ್ ಪಳೆಯ್ಲೆಂ. ಆಮ್ಚಿ ಘರ್ಚಿ ದೇಖ್ ರವೀಂದ್ರನಾಥ್ ಠಾಗೋರಾಮದಿಂ ಮೆಳ್ಟಾ. ಸೈಮಾನ್ ತಾಂಕಾಂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ್ ಅಣ್ಭವ್ ದಿಲೊ. ಆನಿ ತಾತೂಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ತಾಂಚಿ ಕವಿತಾ ಆಕಾರಾಕ್ ಆಯ್ಲಿ. ಬಾಕೀ ಬಾಬಾಲ್ಯೊ ಬರ್‍ಯಾಂತ್ಲ್ಯೊ ಬರ್‍ಯೊ ಸೈಮ್ ಕವಿತಾ ಅಂತಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾಕಡೆನ್ ವತಾತ್. ಕಾಂಯ್ ಫಾವ್ಟ್ ಪ್ರೇಮ್ ಆನಿ ಸೈಮ್ ಹಾಂಚೊ ಸುಮೇಳ್ ಕವಿತೆಂತ್ ಜಾಲ್ಲೊ ದಿಸ್ತಾ. ಪುಂಡಲೀಕಾಚಿ ಕವಿತಾ ಕಾಂಯ್ ಕಡೆನ್ ತೊಚ್ ಅಣ್ಭವ್ ದಿತಾ.

ಸಾಂಜ್ ವೇಳ್... ದರ್ಯಾವೆಳ್
ಧವ್ಯಾ ಲ್ಹಾರಾಂ ಮೊಗ್ರ್ಯಾಂ ಪಟಿ
ಖೊಪ್ಯಾಂತ್ ಮಾಳೂನ್ ಯೋ ಗೋ ಭೇಟಿ

ಹೆ ತ್ರಿಪದಿಂತ್ ವೆಂಚಿಕ್ ಉತ್ರಾಂನಿ ಚಿತ್ರ್ ಕಾಡ್ಲಾಂ. ಧವ್ಯಾ ಲ್ಹಾರಾಂಚಿ ಮೊಗ್ರ್ಯಾಂ ಪಟ್‌ಯೆ ಕಡೆನ್ ಕೆಲ್ಲಿ ತುಳಾ ದೊಳ್ಯಾಂ ಮುಖಾರ್ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರತಿಮಾ ಉಬಿ ಕರ್‍ತಾ. ಅಮೂರ್ತಾತ್ಲ್ಯಾನ್ ಮೂರ್ತಾಕಡೆನ್ ತೀ ಪ್ರವಾಸ್ ಕರ್‍ತಾ. ಹೆ ತ್ರಿಪದಿಚ್ಯಾ ಸಂದರ್ಭಾಂತ್ ತಿಚಿ ತುಳಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪೈ ಹ್ಯಾ ನಾಮ್ನೆಚ್ಯಾ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ಚಿತ್ರ್‌ಕಾರಾಚ್ಯಾ ಚಿತ್ರಾಂಕಡೆನ್ ಕರಪಾಚೊ ಮೋಹ್ ಜಾತಾ. ತಾಚ್ಯಾ ಸೈಮ್ ಚಿತ್ರಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರತಿಮಾ ಉಬೀ ಜಾತಾ.

ಚುಡ್ಟಾಂಚ್ಯಾ ಆಂಗಾ-ಪಾಂಗಾ
ಥರ್‌ಥರ್ಲಿಂ ಲ್ಹಾರಾಂ
ಘುಟ್ಲೆಂ ಹಡ್ಡೆಂ ದರ್ಯಾಚೆಂ
ತೀನ್‌ಸಾಂಜಚ್ಯಾ ಪಾರಾ...
ಉರ್‍ಫಾಟ್ಯಾ ಪಾವ್ಲಾಂಚ್ಯೊ
ಲಾಂಬ್ ಲಾಂಬ್ ಸಾಂವ್ಳ್ಯೊ
ಶಕಾರಿಲ್ಲ್ಯಾ ಮನಾಂ
ಥೆಂಬ್ಯಾ ಥೆಂಬ್ಯಾ ಪೊಂವ್ಲ್ಯೊ... (ಸಾಂವ್ಳ್ಯೊ)

ವಾರ್‍ಯಾನ್ ಥರ್‌ಥರ್‌ಪಿ ಚುಡ್ಟಾಂ ಮದಿಂ ಲ್ಹಾರಾಂಚೊ ಭಾಸ್ ಜಾತಾ ಆನಿ ವೆಳೂಯ್ ಸಾಂಜೆವೆಳ್ಳಿ. ಸುರ್ಯೊ ಅಸ್ತಮ್ತನಾ ಉರ್‍ಫಾಟ್ಯಾ ಪಾವ್ಲಾಂಚ್ಯೊ ಲಾಂಬೂಚ್ ಲಾಂಬ್ ಸಾವ್ಳ್ಯೊ ಪಡೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾತ್. ಅಶಿ ಹೀ ಮನಾಕ್ ಕಾತರ್ ಕರ್‌ಪಿ ವೇಳ್, ಹೀ ಅಸ್ಲಿ ಮನಾಚಿ ಅವಸ್ಥಾ ಕವಿ ಅಚೂಕ್ ಉತ್ರಾಂನಿ ಚಿತ್ರಾಯ್ತಾ.

ಪುಂಡಲೀಕಾಚಿ 'ಬಳಾರೀ' ಹೀ ಅಶೀಚ್ ಆನಿಕ್ ಏಕ್ ಸುಂದರ್ ಆನಿ ಅರ್ಥ್‌ಪೂರ್ಣ್ ಕವಿತಾ.

ಪಾರ್ದಿಕಾಚ್ಯಾ
ದೆಂತಾ ಪಾವ್ಲಾಂಚ್ಯೊ
ಬಳಾರೀ ಅಶ್ಯೊ ಬಟ್‌ಮೊಗ್ರಿ
ಸೂರ್ಯ ಅಸ್ತಮ್ತನಾ
ದರ್ಯಾಚ್ಯಾ ಗಳ್ಯಾಂ
ಧವೀ ಘುಲ್ಲ ಮಾಳ್ ಪಿಡ್ಡುಕಾಂಚಿ
ಪುನ್ವೆಚಿಂ ರೂಪಾಂ
ದಡ್ಕಾವ್ಲಿಂ ಲ್ಹಾರಾಂ-ಖೊಪಾಂ
ಮಳಬಾಂತ್ ನಾತಿಂ ಪಡ್‌ಬಿಂಬ್ಲಿಂ
ಶಿಣ್ಲೆಲಿಂ ಪಾಖಾಂ
ನಿಸ್ತ್ತಿಂ ಆತಾಂ
ನಕ್ಷಿದಾರ್ ಸಪ್ನಾ ಪಾವ್ಲಾಂ ಪೈಸ್ ಗಾಂವಾ

ಕವಿತೆಂತ್ ತುಳಾ ಆನಿ ಉಪಮಾಂ ದೊನಾಂಚೊಯ್ ಪ್ರಭಾವೀ ಉಪೇಗ್ ಕೆಲ್ಲೊ ದಿಸ್ತಾ. ತಾಚಿ ವಿಸ್ಕಟಾವ್ಣಿ ಅಶಿ ಕರುಂಯೆತಾ–

1. ಬಳಾರೀ– ಪಾರ್ದಿಕಾಚೆ ದೇಣ್‌ಪಾವ್ಲಾಂ– ಬಳಾರೀ – ಬಟ್‌ಮೊಗ್ರಿ.
2. ಬಳಾರೀ– ದರ್ಯಾವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಉಡತ್ ವಚ್‌ಪಿ ಬಳಾರಿಂಚಿ ಮಾಳ್–ಪಿಡ್ಡುಕಾಂಚಿ.
3. ಬಳಾರೀ– ದಡ್ಡಾಕ್ವಿ ಲ್ಹಾರಾಂ ಖೊಪಾಂ – ತಾತೂಂತ್ ಮಳಬಾಚೆಂ ಪಡ್‌ಬಿಂಬ್.
4. ಬಳಾರೀ–ಪಾವ್ಲಾಂ ನಕ್ಷಿದಾರ್ ಸಪ್ನಾಂ ಭಶೆನ್ ಪೈಸ್ ಗಾಂವಾಂ ವಚ್ಪಿ.

ಹೆ ಕವಿತೆಂತ್ ಬಳಾರೀಚಿಂ ಚಾರ್ ರೂಪಾಂ ಚಾರ್ ತರಾಂಚಿ ಪಳೊವ್ಪಾಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಪಾರ್ದಿಕಾಚಿ ದೆಶಾಂ ಪಾವ್ಲಾಂ, ದರ್ಯಾಚ್ಯಾ ಗಳ್ಯಾಂತಲಿ ಪಿಡ್ಡುಕಾಂಚಿ ಮಾಳ್, ದಡ್ಡಾವಲ್ಲಿಂ ಲ್ಹಾರಾಂ–ಖೊಪಾಂ ಪಡ್‌ಬಿಂಬಿತ್ ಚಾವ್ಪಿ ಹ್ಯೊ ಸಗ್ಳ್ಯೊ ಮೂರ್ತ್ ಪ್ರತಿಮಾ ಕವಿ ಹಾಂಗಾ ಗುಂಥ್ತಾ. ಪುಣ್ ನಿಮಾಣ್ಯಾ ಕಡ್ವ್ಯಾಂತ್ ಬಳಾರಿ ನಕ್ಷಿದಾರ್ ಸಪ್ನಾಂ ಪಾವ್ಲಾಂನಿ ಪಯ್ಸ್ ಗಾಂವಾಂ ಪಾವ್ತಾ ಥಂಯ್ ಅಮೂರ್ತ್ ಪ್ರತಿಮಾ ಯೆತಾ. ಮೂರ್ತ್ ಆನಿ ಅಮೂರ್ತ್ ಪ್ರತಿಮಾ ಹಾಂಚೊ ಅರ್ಥ್‌ಪೂರ್ಣ್ ಸುಮೇಳ್ ಹಾಂಗಾ ಸಾದಿಲ್ಲೊ ದಿಸ್ತಾ. ಹೇ ಕವಿತೆಕ್ ಆನಿ ಏಕ್ ಪರಿಮಾಣ್ ಆಸಾ. ತೆಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಚಿತ್ರಾಂಚೆಂ ಬಾರ್ಕಾಯೆನ್ ಹೇ ಕವಿತೆಕಡೆನ್ ಪಳಯ್ಲ್ಯಾರ್ ತಾತೂಂತ್ ಚಾರ್ ಲ್ಯಾಂಡ್‌ಸ್ಕೇಪ್ ಆಸ್ಪಾವಲ್ಲೆ ದಿಸ್ತಾತ್ ಆನಿ ನಿಮಾಣೆ ವಳಿಂತ್ಲ್ಯೊ ಪ್ರತಿಮಾ ನಾಜೂಕ್ ತರಲ್ ಭಾವ್–ಅಳಂಗ್‌ಪಣಾನ್ ವ್ಯಕ್ತ್ ಕರ್ತಾತ್. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಹೇ ಕವಿತೆಕ್ ಅರ್ಥಾಚಿ ಖೊಲಾಯ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾ. ಚಿತ್ರಾಚೊ ಹೊ ಘಟಕ್ ಪುಂಡಲೀಕಾಚೆ ಕವಿತೆಂತ್ ಹಾಂಗಾ ಥಂಯ್ ಶಿಂಪಡಿಲ್ಲೊ ದಿಸ್ತಾ. ಮುಖಾವೆಲೆ ದೋನ್ ವಳಿಂಚಿ ದೇಖ್ ದಿವ್‌ಯೆತಾ.

ಪಣಸಾ–ಪಾನಾಂ ಗೊರ್ವಾಂ

ಪಡ್ವೆಂತಲ್ಯಾ ರಾನಾಂ

ಎಕಾ ಕಾಳಾವೆಲೆಂ ಹೆಂ ಚಿತ್ರ್ ಆಜ್ ಪಳೊವ್ಪಾಕ್ ಮೆಳನಾ. ಆಜ್ ಗಾಂವ್‌ಗಿರೊ ವಾತಾರ್ ಬದ್ಲಲ್ ಆಸಾ ಆನಿ ತೆಚ್ ವಾಂಗ್ಡಾ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಪರ್ಯಾವರಣ್ ಮುಳಾಸಾವ್ನ್ ಬದಲ್ಲಾಂ. ಹೆ ದೋನ್ ವಳಿಂತಲ್ಯಾನ್ ಏಕ್ ಠಾಶೀವ್ ಅಶಿ ಪ್ರತಿಮಾ ಉಬಿ ಜಾತಾ. ಕಾಳಾಚ್ಯಾ ಘಾಟಿಂ ಗೆಲ್ಯಾರ್ ಬಾಕಿಬಾಬಾಲ್ಯಾ 'ಚಿಮಣೆಜಗ್ತ್' ಹೆ ಕವಿತೆಂತ್ ವಾಪರಿಲ್ಲ್ಯಾ ಪಣ್ಸಾಚ್ಯಾ ಪಾನಾಂಚ್ಯಾ ಗೊರ್ವಾಂಚೆ ಪ್ರತಿಮೆಚಿ ಯಾದ್ ಜಾತಾ. ಹರ್‌ಶಿಂ ಹ್ಯೊ ದೊನೂಯ್ ಕವಿತಾ ಏಕ್‌ಮೆಕಾಂ ಪಸೂನ್ ವೆಗ್ಳ್ಯೊ. ಹೇ ಎಕೆಚ್ ಪ್ರತಿಮೆ ಪುರ್ತೊಚ್ ತಾಂಚೊ ಸಂಬಂದ್ ದಾಖೊಂವ್‌ಯೆತಾ.

ಪುಂಡಲೀಕಾನ್ ಪ್ರೇಮ್‌ಭಾವನಾ ವ್ಯಕ್ತ್ ಕರ್‌ಪಿ ಕವಿತಾ ಬರಯ್ಲ್ಯಾತ್ ತಾಂಚೊ ವಿಚಾರ್ ಕರಪಾಚಿ ಗರಜ್ ಆಸಾ. ಹೀ ಪ್ರೇಮ್‌ಭಾವನಾ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳಿ ಆಸಾ.

ಬಸ್ಲಾಂ ತುಜಿ ವಾಟ್ ಪಳಯ್ತ್
ಕೆನ್ನಾ ಉದೆತಲೆ...
ಅಸ್ತಮ್ತೆಚೆ ರಂಗ್
ಪೊಲ್ಯಾರ್ ತುಜ್ಯಾ ಘೊಟಯ್ತ್.

ಅಶೆ ತಿಚೆ ಭೆಟೆ ಖಾತಿರ್ ತಿಷ್ಟುಪಿ. ಆಪ್ಲೆಂ ಆನಿ ತಿಚೆಂ ಕಿತೆಂ ಹಾಚೊ ಅರ್ಥ್ ಲಾವ್ಪಾಚೊ ತೊ ಯತ್ನ್ ಕರ್ತಾ. ತೆನ್ನಾ ತಾಕಾ ತೆಂ ಜೊಗ್ಲಾವಲ್ಲೆಂ ದಿಶ್‌ಯೆಚೆಂ ಕಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ರಾತ್ ಪಾಂಗ್ಳಿ ಜಾತಾ ಆನಿ ವಾತ್ ಸೊಂಪ್ತಾ ಸೊಪನಾ ಅಶಿ. ಪ್ರೀತ್ ತರೀ ಕಶಿ. ತೀ ದಿಶ್‌ಯೆ ಮಿಶ್‌ಯೆಂತ್ ಧರನಾ ಆನಿ ತಿಚಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಚ್ ಥಾವ್ ಲಾಗನಾ ಅಶಿ. ಅಮುರ್‌ಪಿಕ್ಯಾ ಪ್ರೇಮಾಚಿ ಭಾವನಾ ಆನಿ ಸಂವೇದನಾ ಚಡಾವತ್ ಕವಿತಾ ಉಕ್ತಾಯ್ತಾ. ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ ಕಿಲ್ಲೂನ್ ಆಯಿಲ್ಲೆ ರೊಪಿಯೆಕ್ ಆಂಕುರ್ ಫುಟ್ಟಾಚಿ ವಾಟ್ ತೋ ಪಳಯ್ತಾ.

ತುಜ್ಯಾ ಯೆವ್ಪಾಕ್ ಅರ್ಥ್ ಆಸಾ
ಚಟ್ಟ್ಯಾ ಕಾಂಠಾಚೊ
ತುಜ್ಯಾ ರಾವ್ಪಾಕ್ ಸೊಪೂತ್ ಆಸಾ
ತುಟ್ಟ್ಯಾ ದೆಂಠಾಚೊ

ನಾತ್ಯಾಚೊ ಹೊ ದೇಂಠ್ ತುಟತ್ ಹಾಚೊ ತಾಕಾ ಹುಸ್ಕೊ ಆಸಾ. ಥೊಡಿ ವಿರಹಾಚ್ಯಾ ದುಖಾಚಿ ಸಯಾ ಹೇ ವಳೀಂಕ್ ಆಸಾ, ತಿಕಾ ಸಮ್ಜಾವ್ಣೆಚ್ಯಾ ಸುರಾಂತ್ ತಿಣೆ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಯೆವ್ಚೆಂ ತೆಂ ಸಾಂಗ್ತಾ. ತೀ ಆಯ್ಲ್ಯಾರ್ ಬಚಕ್‌ಭರ್ ಆಬೊಲ್ಯಾಂಕೂಯ್ ಗಂಧ್ ಭರ್ತಲೊ. ತಶೆಂ ಪಳಯ್ಲ್ಯಾರ್ ಆಬೊಲ್ಯಾಂಕ್ ವಾಸ್ ನಾಸ್ತಾ. ದೆಖುನೂಚ್ ವಿರೋಧಾಭಾಸಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಹೀ ಭಾವನಾ ತೀವ್ರತಾಯೆನ್ ವ್ಯಕ್ತ್ ಜಾತಾ. ಹೇ ಪ್ರತಿಮೆಚೊ ಅರ್ಥ್‌ಪೂರ್ಣ್ ಅಸೊ ವಾಪರ್ ಹಾಂಗಾ ಜಾಲ್ಲೊ ದಿಸ್ತಾ.

'ಪೊಸೊಭರ್ ಚಾನ್ನ್ಯಾತ್‌ಯ್- ಖಳೆಂ ಭರತ್' ಹ್ಯೊ ವಳೀಯ್ ತಿತ್ಲ್ಯೊಚ್ ಭಾವನೆಕ್ ತೋಂಕ್ ಹಾಡ್ಪಿ.

ತುಜ್ಯಾ ಯೆವ್ಪಾಂತ್ ಪೈಸಾವತ್ಯಾ ಅಂತರಾಚ್ಯೊ
ಕುರ್ವೊ ಆಸಾತ್-
ತರೀ ತೂಂ ಯೋ
ಕಾರಣ್
ತುಜ್ಯಾ ಯೆವ್ಪಾಕ್ ಅರ್ಥ್ ಆಸಾ
ತುಜ್ಯಾ ರಾವ್ಪಾಕ್ ಸೊಪುತ್ ಆಸಾ...

ತೋ ತಿಚೆಖಾತಿರ್ ಕಿತ್ಲೊಯ್ ವಥ್ರೆಲೊ ತರೀ ತೀ ಯೇನಾ. ತಾತೂಂತ್ಲ್ಯಾನ್ 'ತೂಂ ಆಯ್ಲೆಂ ನಾ' ಹೀ ಕವಿತಾ ಆಯ್ಲ್ಯಾ. ತೀ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಆಯ್ಲಿನಾ ಹಾಚಿ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳಿಂ ಕಾರಣಾ ತೋ ಸೊದ್ತಾ. ಉತ್ರಾಕ್ ಜಾಗಪ್ ನಾ ಹ್ಯಾ ಎಕಾ ಕಾರಣಾ ವಾಂಗ್ಡಾ ಅನಿಕೂಯ್ ಅವ್ಯಕ್ತ್ ಕಾರಣಾಂ ಆಸಾತ್. ತೋ ತಿಚಿ ವಾಟ್ ಕಿತ್ಲೊ ಅಧೀರ್ ಜಾವ್ನ್ ಪಳಯ್ತಾಲೊ ಹೆಂ ಸಾಂಗ್ತನಾ ತೋ ತಿಕಾ ಸಾಂಗ್ತಾ-

ಭಲ್ಲ್ಯಾ ಕಳ್ಯಾಂತ್ ರಂಗ್‌ಹೀನ್ ಪಾಣ್ಯಾಚಿ ಥರ್‌ಥರ್
ತುವೆಂ ಪಳಯ್ಲ್ಯಾ?
ಸುಕ್ಯಾ ಪಾನಾಂರ್ ಝುಡ್ಪಲ್ಯಾ ದಂವಾಚ್ಯಾ ಪಾವ್ಲಾಕ್
ತುವೆಂ ಕೆನ್ನಾ ಕಾನ್ ದಿಲಾ?
ಖದ್‌ಖದ್ತ್ಯಾ ಆದನಾವಯ್ಲ್ಯಾ ಧಾಂಪಣಾಚಿ ಅವಸ್ಥಾ
ತುವೆಂ ಅಣ್ಭವ್ಲ್ಯಾ?

ಹೆ ವಳಿಂನಿ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯೊ ಪ್ರತಿಮಾಂ ಪಳಯಾತ್. ರಂಗ್‌ಹೀನ್ ಪಾಣ್ಯಾಚಿ ಥರ್‌ಥರ್, ದಂವಾಚೆ ಪಾವ್ಲ್, ಖದ್‌ಖದ್ಪಿ ಆದನ್ ಹ್ಯೊ ಪ್ರತಿಮಾ ಮನೋ-ಅವಸ್ಥಾ ಸುಚೊವ್ಪಿ ಆನಿ ಹ್ಯಾ ಪ್ರತಿಮಾಂತಲ್ಯಾ ಎಕ್ಸುರ್‌ಪಣಾಚಿ ಭಾವನಾ ವಿಸ್ತಾರತ್ ವತಾ. ತೀ ಯೆವ್ಚೆಲಿ ಹೆಂ ಘಡಿಯೆ ಕವಿಕ್ ಖಬರ್ ಆಸುಂಯೆ. ತರೀ ತೊ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಮನಾಕ್ ಸಮ್ಜಯ್ತಾ ಆನಿ ಸಮಾಧಾನ್ ಕರೂನ್ ಘೆತಾ.

ಯೆವ್ಪಾಚೆಂ ಆಸೂನೂಯ್ ತುಂ ಆಯ್ಲೆಂ ನಾ
ಹೆಂ ಎಕ್‌ಪರೀನ್ ಬರೆಂಚ್ ಜಾಲೆಂ
ತುಜ್ಯಾ ಯೆವ್ಪಾಚೆಂ ಮ್ಹತ್ವ್ ಕಳ್ಳೆಂ.

'ತುಜೆಂ ಯೆವಪ್' ಹೀ ಕವಿತಾ ಆನಿ 'ತೂಂ ಆಯ್ಲೆಂ ನಾ' ಹೆ ಕವಿತೆಚೆಂ ಲಾಗಿಂಚೆಂ ನಾತೆಂ ಆಸಾ. ಪಯ್ಲೆ ಕವಿತೆಂತೂಚ್ ದುಸ್ರೆ ಕವಿತೆಚೆಂ ಬೀಂ ಪಡಿಲ್ಲೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ತರೀಯ್ ತಾಕಾ ಥಾಕಾಯ್ ದಿವ್ಪಿ ಕವಿತಾ 'ತುಜೆ ಪತ್ರ್ ಪಾವ್ಲೆಂ' ಹೀ. ತೋ ಜಸೊ ತಿಕಾ ವಘ್ರೆತಾ ತೀಚ್ ಥೊಡಿ ಭೊವ್ ಅವಸ್ಥಾ ತಿಚಿ ಜಾಲ್ಲಿ ದಿಸ್ತಾ.

ಪಿಶ್ಯಾ,
ಅಶೆಂ ರಡಪ್ ನಾಸ್ತಾ
ಧಾಯ್ ದಿಕೊ ಪೆಟ್ಲ್ಯಾತ್ ಮ್ಹೂಣ್?
ಸಾಂಜ್ ಭಾಂಗೆತ್ ಕುಕೂಮ್ ಭರ್ತಲ್ಯಾ
ಸೂರ್ಯಾಕ್ ಲೆಗೀತ್
ದೀಸ್ ಸೊಂಸ್ಚೊ ಪಡ್ಚಾ...

ಹ್ಯಾ ತೀನೂಯ್ ಕವಿತಾಂನಿ ಹೊ ಪ್ರೇಮಾನುಭವ್ ಘಟ್ಟ್ ಆಳೂನ್ ಆಯ್ಲಾ. ಹ್ಯೋ ಕಪಿತಾ ಎಕೆಚ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಭೊಂವ್ತಣಿ ಘುಂವ್ತಾ ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ಲಕ್ಷಾಂತ್ ಯೆತಾ. ಹೇ ಕವಿತೆಂತ್ಲೊ ನಾಜೂಕ್ ತರಲ್ ಭಾವಾಚೊ ಆವಿಶ್ಕಾರ್ ಪಳಯ್ಲ್ಯಾರ್ 'ಮ್ಹಜೊ ಬಾಂಗರ್ ಬೈಲ್' ಸಾರ್ಕಿಲ್ಲಿ ಆವೇಶ್ ಪೂರ್ಣ್ ಬಂಡ್‌ಖೋರಿ ಕವಿತಾ ಬರೊವ್ಪಿ ಹೊಚ್ ಕವಿ ಕಾಯ್, ಅಸೊ ಪ್ರಸ್ನ್ ಪಡ್ಚಾ. ಹೆಂ ಕವಿ ಮ್ಹೂಣ್ ಮುಂಡಲೀಕಾಚೆಂ ಖಾಶೆಲೆಂಪಣ್ ಆನಿ ಯಶೂಯ್.

ಹ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಾಂತ್ಲ್ಯೊ ಸಗ್ಳ್ಯೊ ಕವಿತಾ ವಾಚ್ತಕಚ್ ತಾಚೆಂ ಕಾವ್ಯ ವಿಶ್ವ ತೀನ್ ಕೇಂದ್ರಾಂನಿ ವಾಟ್ಲಾಂ ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ಲಕ್ಷಾಂತ್ ಯೆತಾ. ಮ್ಹತ್ವಾಚೆಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ತೀಂ

ಎಕಾಮೆಕಾಂಕ್ ಪೊಸ್ವಣ್ ದಿವ್ವಿ ಅಶಿಂಚ್ ಆಸಾತ್. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ತೀ ಎಕ್ಸುರಿ ದಿಸನಾ. ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಆಶಯಾಚಿ ಕವಿತಾ ವಾ ಪ್ರೇಮ್ ಆನಿ ಸೈಮ್ ಕವಿತಾ ಎಕಾಚ್ ಪಾಂವ್ಡ್ಯಾರ್ ರಾವ್ತಾ. ತಾಂಚೊ ಕಸ್ ಥಾರಾಯ್ತಾನಾ ದಾವೆಂ ಉಜ್ವೆಂ ಕರಪಾಕ್ ಮೆಳನಾ. ಸಾಹಿತ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮಳಾರ್ ಪುಂಡಲೀಕಾನ್ ಪಾವ್ಲ್ ದವರ್ತನಾಚ್ ತೆಂ ವಯ್ಲ್ಯಾ ಪಾಂವ್ಡ್ಯಾರ್ ಪಡ್ಲಾಂ ಹಾಚಿ ನೋಂದ್ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತೆಚೊ ಇತಿಹಾಸ್ ಘೆತ್ಲೊ. ಖಂತ್ ಎಕೆಚ್ ಗಜಾಲಿಚಿ ದಿಸ್ತಾ. ತೊ ಥಂಯ್ ರಾವ್ಲೊ. ಘಡ್ಯೆ ತಾಚಿ ಹೀ ಕವಿತಾ ಹೆರ್ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಪ್ರಕಾರಾಂತ್ ಝಿರ್ಪಲ್ಲಿ ಜಾವ್‌ಂಯೆ.

ಪುಂಡಲೀಕ್ ಆಮ್ಚೊ ಸಮಕಾಲೀನ್. ಹೊ ಸಂಗ್ರಹ್ ಉಜ್ವಾಡಾ ಆಯ್ಲೊ ತೆನ್ನಾ ಆಮಿ ತೇ ಕವಿತೆಕ್ ಲಾಗಿಂಚ್ಯಾನ್ ಪಳಯ್ತಾಲೆ. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ತಿಚೆಂ ಖಾಶೆಲೆಂಪಣ್ ತಿಚ್ಯಾ ಗುಣ್‌ದೋಶಾಂ ಸಯ್ತ್ ಪಳೊವ್ಪಾಚಿ ನದರ್ ಆಮ್ಕಾಂ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ಆತಾಂ ಕಾಳಾಚೆಂ ಬರೆಂಚ್ ಅಂತರ್ ಪಡ್ಲಾಂ. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಘಾವ್ ತ್ಯಾ ಪರಿಪೇಕ್ಷಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ (ಪೊಸ್ಪೆಕ್ಟಿವ್) ಪಳೊವಪ್ ಸೊಪೆಂ ಜಾಲೆಂ. ತಿಚ್ಯಾ ಆಂಗಾವೆಲ್ಯಾನ್ ಪಸ್ತೀಸ್ ಛತ್ತೀಸ್ ವರ್ಸಾಂಚೊ ಕಾಳ್ ಗೆಲೊ ತರೀ ತಿಚಿ ರಸ್‌ಣಾಯ್ ಆನಿ ಕಾಂತ್ ದೆವಂಕ್ ನಾ...

****

ಭೂತಾನ್‌ಚಿ ಭೊಂವ್ಡಿ

- ದಿಲೀಪ್ ಬೋರ್ಕಾರ್, ಗೋವಾ

ಪಯ್ಲಿಂ ಭುರ್ಗೆಪಣಾರ್ ಜೆನ್ನಾ ಬಾಲ್‌ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾಚ್ತಾಲೊಂ ತೆನ್ನಾ ಜಾದೂಚಿ ನಗರಿ ಜಾಂವ್ ಅಸಲೆಚ್ ತರೆಚೆಂ ವರ್ಣನ್ ಆನಿ ತಸಲಿಂಚ್ ಅಜಾಪಿತ್ ಕರ್ಪಿ ಘರಾಂಚಿಂ ಚಿತ್ರಾಂ ಬೀಂ ಪುಸ್ತಕಾಂನಿ ಪಳಯ್ತಾಲೊಂ. ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಆಯ್ಚೆವರಿ ಚಿತ್ರ್‌ವಾಣಿ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ಅನಿಮೇಶನ್ ಚಿತ್ರ್‌ದರ್ಶನ್ ನಾಶಿಲ್ಲೆಂ. ಪುಸ್ತಕಾಂತ್ ಜೆಂ ಕಿತೆಂ ವಾಚ್ತಾಂ ವೊ ತ್ಯಾ ಕಾಣಿಯಾಂಚ್ಯಾ ಸಂದರ್ಭಾಂತ್ ಚಿತ್ರ್‌ಕಾರಾಚೆ ಕಲ್ಪನೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಜೀಂ ಕಿತೆಂ ಚಿತ್ರಾಂ ಛಾಪಿಲ್ಲಿಂ ಆಸ್ತಾಲಿಂ ತೀಂ ಪಳೊವ್ನ್ ಆಮ್ಚಿ ಕಲ್ಪನಾ ಆಮಿ ರಂಗಯ್ತಾಲೆ. ತಾತೂಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಜೆಂ ಕಿತೆಂ ಆಮ್ಚೆ ತಕ್ಲೆಂತ್ ರೂಪ್ ಘೆತಾಲೆಂ ತೆಂ ಸಾಮ್ಕೆಂ ಅಜಾಪಿತ್ ದಿಸ್ಪಾ ಸಾರ್ಕೆಂ ಆಸ್ತಾಲೆಂ. ಭುರ್ಗೆಪಣಾರ್ ಕಾಣಿಯಾಂಚ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಂನಿ ಜಾದುಚಿ ನಗರಿ ಪಳಯಿಲ್ಲಿ ತಿಚ್ ನಗರಿ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಹೆಂ ಭೂತಾನ್ ಆನಿ ಚಡ್ ಕರೂನ್ ಹೆಂ ಥಿಂಪೂ ಶಾರ್ ಅಶೆಂ ಪಯ್ಲ್ಯಾಚ್ ದರ್ಶನಾನ್ ದಿಸ್ಲೆ ಬಗರ್ ರಾವ್ಲೆಂ ನಾ.

ಥಿಂಪೂಕ್ ಪಾವ್ಲೆ ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ಕೊಣೆ ಕೊಣಾಕ್ ಸಾಂಗ್ಪಾಚಿ ಗರಜ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ಆಮ್ಕಾ ವರಾಂಚೆರ್ ಪಾವ್ತಲೆ ಅಶೆಂ ಡ್ರಾಯ್ವರಾನ್, ಗಾಯ್ಡಾನ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಸಾಂಗಿಲ್ಲೆಂಚ್. ಆಮಿ ಕಿತ್ಲೆ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಆತಾಂ ಮೆರೇನ್ ಸಾರ್ಲ್ಯಾತ್ ಆನಿ ಕಿತ್ಲೆ ಕಿಲೊ ಮೀಟರ್ ಉರ್ಲ್ಯಾತ್ ಆಸ್ತಲೆ ಹಾಚೊ ಅದ್ಮಾಸಾನ್ ಹಿಶೊಬ್ ಲಾಯ್ತಾಲೆ. ಆಮ್ಕಾಂ ಬೆಗೀನ್ ಪಾವ್ಪಾಚಿ ಘಾಯೀ ಕಸಲಿಚ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ವಚೂನ್ ತರ್ ಹೊಟೆಲಾಂತ್ ಘಾಲೂನ್ ಘೆವ್ಪಾಚೆಂ! ಪುಣ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಥಿಂಪೂ ಶಾರಾಂತ್ ಪ್ರವೇಶ್ ಜಾತಾ ತಿತ್ಲೊ ಉಸ್ರಾಂ ಜಾಲ್ಲೊ ಜಾಯ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಥಿಂಪೂ ಹೆಂ ಭೂತಾನ್‌ಚೆಂ ರಾಜ್‌ಪಾಟನ್. ತೆಂ ದೆಂಗಣಾಂತ್ ವಸಯಿಲ್ಲೆಂ ಆಸ್ತಲೆಂ, ಥಿಂಪೂ ಶಾರಾಂತ್ ಪಾವ್ಚೆ ಆದಿಂ ಆಮ್ಚಿ ಬಸ್ ಥಂಯ್ಚ್ಯಾ ದೊಂಗ್ರಾ ಮಾಥ್ಯಾ ವೆಲ್ಯಾನ್ ಘುಂವತ್ ಘುಂವತ್ ದೆಂಗಣಾಂತ್ ದೆಂವ್ತಲಿ ಹೆಂ ನಕ್ಕಿ. ಹ್ಯಾ ದೆಂಗಣಾಂತ್ಲೆಂ ಥಿಂಪೂ ಶಾರ್ ರಾತ್ಚ್ಯಾ ವೆಳಾರ್, ನಿದಾನ್ ಝಿಳ್ಮಿಟ್ಯಾ ಉಜ್ವಾಡಾಂತ್ ಕಾಯ್ ಜಾಯ್ತ್ನಾ ಲಾಯ್ಟಿ ಪೆಟ್ಪನಾ ಕಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ ಹಾಚೊ ಅಣ್ಭವ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಘೆವ್ಪಾಚೊ ಆಶಿಲ್ಲೊ.

ರಾತ್ಚೆ ವೆಳಾರ್ ಉಂಚಾಯೆವೆಲ್ಯಾನ್ ದಿವ್ಯಾಂಚಿ ಅರಾಸ್ ಕೆಲ್ಲೊ ಹೊ ವಾತಾರ್ ದೊಳ್ಯಾಂಕ್ ಏಕ್ ವೆಗ್ಳೆಚ್ ಖೋಸ್ ದಿತಾ. ವಿಮಾನಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಪ್ರವಾಸ್ ಕರ್ತನಾ ಹಾಂವ್ ಜನೆಲಾಚ್ಯಾ ಹಾರ್‌ಶಾಂಕ್ ನಾಕ್ ಘಾಸ್ತಾಂ ತೆಂ ತೆಚ್ ಪಾಸತ್. ಹಾಂಗಾ ಥಿಂಪೂಕ್ ವಿಮಾನ್‌ತಳ್ ನಾಶಿಲ್ಲೊ. ಭೂತಾನಾಕ್ ದೇಶಾಂತರ್ಗತ್ ವಿಮಾನ್‌ಸೇವಾ ಹಾಲಿಂಚ್ ದೋನ್ ವರ್ಸಾಂ ಆದಿಂ ಸುರು ಜಾಲ್ಯಾ ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ಆಯ್ಕಲ್ಲೆಂ. ಪಯ್ಲಿಂ ಪಾರೊ ಹೊ ಏಕೂಚ್ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ವಿಮಾನ್‌ತಳ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಉಪ್ರಾಂತ್ ಭೂತಾನ್ ಸರ್ಕಾರಾನ್ ಪರ್ಯಟಕಾಂಚ್ಯಾ ಆಕಡ್ಯಾವೆಲಿ

ಮರ್ಯಾದಾ ಶಿಥಿಲ್ ಕೆಲಿ ಆನಿ ಜಸ್ ಜಶೆಂ ಪರ್ಯಟಕ್ ವಾಡೊಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ ತಶಿ ತಾಂಚಿ ಯೆರಾದಾರಿ ಗರಜ್ ವಾಡೊಂಕ್ ಲಾಗ್ಲಿ. ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಕೂಯ್ ರಸ್ತ್ಯಾವೆಲ್ಯಾನ್ ಭೊಂವ್ಡಿ ಕರೂನ್ ಏಕೆ ಸುವಾತೆವೆಲ್ಯಾನ್ ದುಸ್ರೆ ಸುವಾತೆರ್ ವಚೊಂಕ್ ವೇಳ್ ಖರ್ಚುಪಾಚೊ ನಾಸ್ತಾ. ತಾಂಚೆ ನದ್ರೆಕ್ ಭೂತಾನಾಚೆಂ ಗಿರೆಸ್ತ್ ಸೈಮ್ ನಿಯಾಳ್ಪಾಚೆಂ ನಾಸ್ತಾ. ತಾಂಚೆಂ ಪರ್ಯಟನ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಜಂಯ್ ಮನಿಸ್ ವಸ್ತಿ ಆಸ್ತಾ ಥಂಯ್ಚ್! ಆನಿ ಭೂತಾನಾಕ್ ತರ್ ಮನಿಸ್ ವಸ್ತಿ ಏಕ್ ಹ್ಯಾ ತೆರ್ರಾರ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ದುಸ್ರಿ ತ್ಯಾ ತೆರ್ರಾರ್! ತೇ ಪಾಸತ್ ವೆಳೆಚಿ ಬಚತ್ ಕರೂಂಕ್ ವಿಮಾನ್‌ಸೇವಾ ಜಾಯಿಚ್, ತೆಚ್ ಪಾಸತ್ ಭೂತಾನಾಕ್ ಡೊಮೆಸ್ಟಿಕ್ ದೋನ್ ವಿಮಾನ್‌ತಳ್ ಆಸಾತ್. ಏಕ್ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಬುಮ್‌ಥಾಂಗ್ ಹಾಂಗಾಚೊ ಬಥಿಬಾಲಾಥಾಂಗ್ ಆನಿ ದುಸ್ರೊ ಪೂರ್ವ ಭೂತಾನಾಂತಲ್ಯಾ ತ್ರಾಸಿಗಾಂಗ್ ಹಾಂಗಾಚೊ ಯೊಂಗ್‌ಫುಲಾ ವಿಮಾನ್‌ತಳ್. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಸದ್ಯಾ ದಾಬೋಳಿ ಆಸಾ ಆನಿ ದುಸ್ರೊ ಮೋಪಾ ಜಾವ್ಪಾಚೊ ಆಸಾ. ಆಮ್ಕಾಂ ದಾಬೋಳೆಚ್ಯಾನ್ ಮೋಪಾ ವಿಮಾನಾನ್ ವಚಪಾಕ್ ಮೆಳ್ಟಲೆಂ ಕಾಯ್ ಖಬರ್ ನಾ ಪುಣ್ ಹಾಂಗಾ ಪರ್ಯಟಕ್ ವಿಮಾನಾನ್ ಪ್ರವಾಸ್ ಕರ್ತಾತ್. ಆಮ್ಕಾಂ ತಾಚಿ ಗರಜ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ವಿಮಾನಾ ಪರಸ್ ಚಡ್ ಬರೇ ತರೆನ್ ಬಸಿಂತ್ಲ್ಯಾನೂಚ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಭೂತಾನ್ಚಿ ರಾಜಧಾನಿ ಥಿಂಪೂ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಕೊನಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್, ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳೆ ಉಂಚಾಯೆವೆಲ್ಯಾನ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಪಾಚೆಂ. ಪುಣ್ ತೆಂ ರಾತ್ಚೆಂ ಕಾಯ್ ಸಾಂಜ್‌ವೆಳಾವೆಲೆ ಧುಂವ್ಟಾಂತ್ ತೆಂ ಖಬರ್ ನಾಶಿಲ್ಲೆಂ.

ಪಹಾಡಿ ವಾಠಾರಾಂತಲ್ಯಾನ್ ರಾಸ್ವಳ್ ಯೆರಾದಾರಿ ವಾಹಕಾಂಚೆ ಭೌತೇಕ್ ಕಾಂಯ್ ನೇಮ್ ಆಸ್ತಾತ್. ತಸೊ ಕಾಯ್ದೊಯ್ ಆಸುಂ ಯೆತಾ! ಸೂರ್ಯ ಅಸ್ತಮ್ಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಗಾಡಿ ಚಲವಪ್ ನಾ. ದಿಸಾಚ್ಯಾ ದನ್ಪಾರ್ಚ್ಯಾ ವೆಳಾರೂಚ್ ಧುಕ್ಯಾಂಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಜ್ಯಾ ವಾಠಾರಾಂತ್ ಫುಡ್ಲೆಂ ಕಾಂಯ್ ಝುಳ್ಕನಾ ತ್ಯಾ ವಾಠಾರಾಂತ್ ರಾತ್ಚೆ ವೆಳಾರ್ ಗಾಡಿಯೊ ಚಲೊವ್ನ್ ಕೊಣುಚ್ ದುಸ್ರ್ಯಾಚ್ಯಾ ಆನಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾಯ್ ಜಿವಿತಾ ಕಡೆನ್ ಖೆಳ್ಪಾಚೊ ನಾ. ಆಮ್ಚೆ ಮದ್ಲ್ಯಾ ಭೊವ್ ತೆಕಾಂನಿ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಹಾಲಿಂ ಹಾಲಿಂ ಪಡೊಂಕ್ ಲಾಗಿಲ್ಲ್ಯಾ ಧುಕ್ಯಾಚೊ ಅಣ್ಭವ್ ಘೆತ್ಲಾಚ್! ಬೆಳ್ಗಾಂವ್ಚ್ಯಾನ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಯೆತಾನಾ ಕಳಾವ್ ಜಾಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಆಂಬೊಲೆ ವಾ ಚೊರ್ಲಾ ಘಾಟಾಂತಲ್ಯಾ ಧುಕ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಪ್ರವಾಸ್ ಕೆಲಾಚ್! ಪುಣ್ ತೊ ಚುಕೂನ್. ಭೊವ್‌ತೇಕ್ ಲೋಕ್ ಧುಕೆಂ ಪಡ್ಪಿ ಕಾಳಾರ್ ಹೋ ಪ್ರವಾಸ್ ಟಾಳ್ಟಾಚ್. ಭೂತಾನಾಕ್ ತರ್ ಥಂಯ್ಚೆ ಉಂಚಾಯೆಕ್ ಲಾಗೂನ್ ವರ್ಸಾಂತ್ಲೆ ಬಾರಾಯ್ ಮ್ಹಯಿನೆ ಧುಕೆಂ! ದಿಸಾಚೆಂ ಆನಿ ರಾತಿಚೆಂಯ್! ತೆಚ್ ಪಾಸತ್ ಹೆಂ ಹಾಂಗಾಚೆಂ ಆಯೋಜನೂಯ್ ಅಶೆಂ ಆಸ್ತಲೆಂ, ಪರ್ಯಟಕ್ ಉಜ್ವಾಡ್ ಪಡ್ಚೆ ಆದಿಂ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಥಳಾರ್ ಪಾವ್ತಲೆ!

ಬಸ್ ದೊಂಗರ್ ಮಾಥ್ಯಾವೆಲ್ಯಾನ್ ಸಕಯ್ಲ್ ದೆಂವ್ತನಾ ಸಕಯ್ಲ್ ದೆಂಗಣಾಂತ್ ಝುಳ್ಕತಾ ತೆಂ ಥಿಂಪೂ ಶಾರ್ ಮ್ಹಣಪಾಚೊ ಅದ್ಮಾಸ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಆಯಿಲ್ಲೊ.

ದೆಂಗಣಾಂತ್ ಏಕ್ ನ್ಹಂಯ್ ಖಳ್ಬಳತ್ ವ್ಹಾಂವ್ತಾಲಿಂ ತೀ ಥಿಂಪೂಚ್ಯೊ ನ್ಹಂಯ್. ತಿಕಾ ವಾಂಗಚ್ಯೊ ಅಶೆಂಯ್ ದುಸ್ರೆಂ ನಾಂವ್ ಆಸಾ. ತೇ ನ್ಹಂಯ್ಚೆ ದೊನ್‌ಯ್ ತಡಿಂಚೆರ್ ರಂಗ್‌ರಂಗ್‌ಯಾಳೊ ಪುಣ್ ಎಕಾಚ್ ಆಕಾರಾಚೊ ಇಮಾರತಿ.

ದೊಂಗ್ರಾಚೆರ್ ಎಕಾ ಥಾರಾವಿಕ್ ಉಂಚಾಯೆ ಮೆರೇನ್ ಘರಾಂ. ವಿಸ್ಕಳ್ ವಿಸ್ಕಳ್. ಗೊಂಯಾಂತ್ ಹಾಲಿಂ ದೊಂಗರ್ ದಿಸ್ಲೊ ಕೀ ದಿಸ್ಲೊ, ಕಾಪ್ಲಿಂ ಝಾಡಾಂ ಆನಿ ಬಾಂದ್ಲ್ಯೊ ಇಮಾರತಿ ಜಶೆಂ ಘಡ್ಪಾ ತಸೊ ಪ್ರಕಾರ್ ಹಾಂಗಾ ದಿಸನಾ. ಗೊಂಯಾಂತ್ಲೆ ಸಗ್ಳೆ ದೊಂಗರ್ ಆತಾಂ ವ್ಹಡ್ಲ್ಯಾ ವ್ಹಡ್ಲ್ಯಾ ಬಿಲ್ಡಿಂಗಾಂನಿ ವ್ಯಾಪ್ಲ್ಯಾತ್. ದಾಟ್ ರಾನಾಂ ಬೊಡ್ಕಿಂ ಕರೂನ್ ಥಂಯ್ಚೆ ದೊಂಗರ್ ಪೊಖ್ರೂನ್ ಮೀನ್ ಕಾಡ್ಲೆಂ ಆಮಿ ಆನಿ ತ್ಯಾ ದುಡ್ವಾಂನಿ ಉರಿಲ್ಲೆ ದೊಂಗರ್ ಬೊಡ್ಕೆ ಕರೂನ್ ತೇ ಸುವಾತೆರ್ ಬಿಲ್ಡಿಂಗೊ ಆನಿ ಘರಾಂ ಬಾಂದ್ಲಿಂ. ದಾಬೋಳೆ–ವಾಸ್ಕೊಚೊ ವಾತಾರ್ ಪಳಯಾತ್, ರೇಯಿಶ್ ಮಾಗುಶ್ ಆನಿ ವೆರೆಂ ಬೆತಿಂಚೊ ಟಾಟಾಚೊ ಪ್ರಕಲ್ಪ್ ಪಳಯಾತ್. ನ್ಯಾಯಾಲಯಾಂತ್ ಪರ್ಯಾವರಣ್ ಪ್ರೇಮಿನಿ ಆಹ್ವಾನ್ ದೀವ್ನೂಯ್ ಟಾಟಾನ್ ತೀ ಕೇಸ್ ಜಿಕೂನ್ ಆದ್ಲೆ ಪರಸ್ ಚಡ್ ನೆಟಾನ್ ಥಂಯ್ ಕಾಂಕ್ರಿಟ್‌ಚೆಂ ರಾನ್ ಉಬಾರ್ಲೆಂ. ಬಾಂಬೊಳೆಚ್ಯೊ, ಶಿರ್‌ದೊನ್‌ಚ್ಯೊ ದೊಂಗುಲ್ಲ್ಯೊ ಪಳಯಾತ್, ಸೊಂಸ್ಪಾಚೆ ನ್ಹಯ್! ಪುಣ್ ಭೂತಾನ್‌ಚಿ ದರೇಕ್ ಇಮಾರತ್, ದರೇಕ್ ಘರ್ ಥಂಯ್ಚ್ಯಾ ದೊಂಗ್ರಾಳ್ ವಾತಾರಾಕ್ ಸೊಬಾಯ್ ಹಾಡ್ಪಾ ಪಾಸತ್‌ಚ್ ಬಾಂದ್ಲ್ಯಾಂ ಅಶೆಂ ದಿಸ್ತಾಲೆಂ! ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಯ್ ಕೋನಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಪಳಯ್ಲ್ಯಾರ್ ದರೇಕ್ ಫ್ರೇಮ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ಆಕರ್ಶಕ್ ಚಿತ್ರೂಚ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಜಾತಾ.

ದೊಂಗ್ರಾಳ್ ವಾತಾರಾಂತಲ್ಯಾನ್ ದೆಂಗಣಾಂತಲ್ಯಾ ಥಿಂಪೂ ಶಾರಾಂತ್ ಬಸ್ ಪಾವ್ಲಿ ತೆನ್ನಾ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಯೆವ್ಕಾರಾಕ್ ವ್ಹಡ್ಲೆಂ ಆರ್ಕ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಅಯ್ಸ್ ಪಯ್ಸ್ ರಸ್ತೆ ಆಶಿಲ್ಲೆ, ವಿಸ್ತೀರ್ಣ್ ಘೋರ್ ಲೆನಿಚೆ ತೇ ರಸ್ತೆ ಥಿಂಪೂ ನ್ಹಂಯ್ಚೆ ದೆಗೇವೆಲ್ಯಾನ್ ಧಾಂವ್ತಾಲೆ. ರಸ್ತ್ಯಾರ್ ಖಂಯ್ಚ್ ಘೊಂಡ್ಕುಲ್ ನಾ. ರಸ್ತ್ಯಾಚ್ಯಾ ವಿಭಾಜಕಾಂಚೇ ಸುವಾತೆರ್ ಫುಲಾಂಚಿಂ ಝಾಡಾಂ, ಅಸ್ತಮ್ತೆ ವೆಳಾವೆಲ್ಯಾ ಸೂರ್ಯಾಚೊ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾನ್ ತರೀ ಝಿರ್ಪೂನ್ ಆಯಿಲ್ಲೊ ಹಯ್‌ನ್ಹಯ್‌ಸೊ ಸಂಧಿ ಪ್ರಕಾಶ್ ತೇ ನ್ಹಂಯ್ಚೆರ್ ಪಡ್ಟಾಲೊ, ರಸ್ತ್ಯಾಚೆರ್ ಝುಳ್ಕತಾಲೊ ಆನಿ ಥಂಯ್ಚೆ ದರೇಕ್ ಇಮಾರತಿಚೆರ್, ಘರಾಚೆರ್ ನಿಶೇತಾಲೊ ಆನಿ ತ್ಯಾ ಎಕಂದರ್ ವಾತಾವರಣಾಚೊ ಎಕತ್ರಿತ್ ಪರಿಣಾಮ್ ಮ್ಹೂಣ್ ಜ್ಯಾ ಥಿಂಪೂ ಶಾರಾಂತ್ ಆಮಿ ಭಿತರ್ ಸರಿಲ್ಲೆ ತೆಂ ಥಿಂಪೂ ಶಾರ್ ಆರ್‌ಸಾಟೆ ಯೌವನೆವರಿ 'ಹೇ ಆನಿ ಕೊಣ್ ಸೊಯ್ರೆ ಕಾಯ್?' ಹೇ ಭಾವಮುದ್ರೆನ್ ಲಜತ್ ಲಜತ್ ನದರ್ ಭಿರ್‌ಭಿರಾಯ್ತ್ ಆಮ್ಚೆಕಡೆನ್ ಪಳಯ್ತಾಲೆಂ.

ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ರಂಗ್‌ರಂಗ್‌ಯಾಳೆ ರಾಜಧಾನಿಂತ್ಲೆಂ, ಥಿಂಪೂತ್ಲೆಂ ಏಕ್ ಸೊಬಿತ್ ಹೊಟೆಲ್ ಆಮ್ಚೆ ಪಾಸತ್ ಆರಕ್ಷಿತ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ. ಯಾತ್ರಿಕ್ ಟ್ರಾವೆಲ್ಸಾಚೆಂ ಮ್ಹಾಕಾ ಏಕ್ ಬರೆಂ ದಿಸ್ಲೆಂ, ಹಾಂವೆಂ ಆದಿಂ ಸಾಂಗಿಲ್ಲೆವರಿ ಹೇ ಆದಿಂ ಹಾಂವ್ ಖಂಯ್ಚೆಚ್ ಟ್ರಾವಲ್ ಏಜನ್ಸಿ ಮಾರ್ಫತ್ ಟೂರಾಕ್ ವಚೂಂಕ್ ನಾ. ತಾಕಾ

ಲಾಗೂನ್ ಹಾಂವ್ ಹೆರ್ ಏಜನ್ಸಿ ಆನಿ ಯಾತ್ರಿಕ್ ಹಾಂಚಿ ತುಳಾ ಕರೂಂಕ್ ಶಕನಾ. ಪುಣ್ ಟೂರಾಕ್ ವಚ್ಚೆ ಆದಿಂ ತಾಂಚ್ಯಾ ಜಾಳ್ವಣ್‌ದಾರಾಂನಿ ಜೆಂ ಕಿತೆಂ ಕಿತೆಂ ಸಾಂಗಿಲ್ಲೆಂ. ತಾಚೆಪರಸ್ ತಾಂಚೆಂ ಆಯೋಜನ್ ಆನಿ ವೆವಸ್ತಾ ಮಾತ್ಶಿ ಚಡೂಚ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಸೊದೂನ್ ಲೆಗೀತ್ ತಕ್ರಾರ್ ಕರಪಾಚಿ ಸಂದ್ ತಾಣಿಂ ದವರೂಂಕ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿ.

ಥಿಂಪೂಂತಲ್ಯಾ ಹೊಟೆಲಾಂತ್ ರಾತ್ಚ್ಯಾ ಜೆವ್ಣಾ ವೆಳಾರ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಕುಕ್ಕಾಚಿ ಕರಾಮತ್ ಅಣ್ಭವೂಂಕ್ ಮೆಳ್ಳಿ. ಆಯ್ಜ್ ಡಿನ್ನರಾಕ್ ತುಮ್ಕಾಂ ಗೊಂಯ್ಚೊ ಪದಾರ್ಥ್ ಮೆಳ್ಟಲೊ ಅಶಿ ಘೋಷಣ್ ದನ್ಪಾರ್ಚ್ಯಾ ಜೆವ್ಣಾ ವೆಳಾರ್ ಜಾಲ್ಲಿ. ಕಿತೆಂ ಜೆವಣ್ ಆನಿ ಗೊಂಯ್ಚೊ ಕಸಲೊ ಖಾಶೆಲೊ ಪದಾರ್ಥ್ ಹಾಚಿ ಕಲ್ಪನಾ ಡಿನ್ನರಾಕೂಚ್ ಯೆವ್ಪಾಚಿ! ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಹೊಟೆಲಾಂಕಡೆನ್ ಹ್ಯಾ ಟೂರ್ ಆಯೋಜಕಾಂಚಿ ಇಶ್ಟಾಗತ್ ಆಸ್ತಾ. ತಶೆಂ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಗೆಲ್ಯಾರ್ ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಹೊಟೆಲಾಂತ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಕ್ ಏಕ್ ಸಾರ್ಕೆ ವಾಗಣೂಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಹಾಂಗಾ ಜೆವ್ಣಾಚಿ ಬುಫೆ ಪದ್ಧತ್ ಆಸ್ತಾ. ಗೊಂಯಾಂತ್ ವೊ ಹೆರ್ ಕಡೆನ್ ಖಂಯಿಯ್ ಗೆಲ್ಯಾರ್ ಎಕ್ಚ್ಯಾ ದುಕ್ಟ್ಯಾಕ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾಕ್ ಜಾಯ್ ತೆಂ ತಾಂಚೊ ಮೆನ್ಯು ಕಾರ್ಡ್ ಪಳೊವ್ನ್ ಆರ್ಡರ್ ದೀಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಪುಣ್ ಹಾಂಗಾ ಭೂತಾನಾಕ್ ಮ್ಹಾಕಾ ತಶಿ ಪದ್ಧತ್ ನಾ ಅಶಿ ದಿಸ್ತಾಲಿ. ನಿದಾನ್ ಹ್ಯಾ ತಾರಾಂಕಿತ್ ಹೊಟೆಲಾಂತ್ ತರೀ ತೀ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ವಿದೇಶೀ ಲೊಕಾಂಕ್ ಜಾಂವ್, ದೇಶೀ ಲೊಕಾಂಕ್ ಜಾಂವ್, ತಾಂಕಾಂ ಪಯ್ಶೆ ಭರ್ಲೆ ಕಾಯ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಕ್ ಎಕಾಚ್ ದರ್ಜಾಚೆಂ ಜೆವಣ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಸಗ್ಳೆ ತರೆಚೆ ಪದಾರ್ಥ್ ಬುಫೆ ಪದ್ಧತಿನ್ ಮಾಂಡೂನ್ ದವರ್ತಾತ್ ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ಗಿರಾಯ್ಕ್ ವೊ ಗೆಸ್ಟ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾಕ್ ಜಾಯ್ ತಿತ್ಲೆಂ, ಜಾಯ್ ತೆಂ ಘೆತಾತ್. ಸರ್ವ್ ಕರಪಾಕ್ ವೆಯ್ಟರ್ ಬೀ ಆಸ್ತಾತೂಚ್! ವಿಶೇಶ್ ಕರೂನ್ ಕಿರಾ ಘಾಲ್ಲ್ಯೊ ಚಲಿಯೊ ಸರ್ವ್ ಕರ್ತಾತ್. ಹಯ್ ಹಾಂಗಾ ಹೊಟೆಲಾಚೊ ಖಾಶೆಲೊ ಡ್ರೆಸ್ ಆಸ್ತಾ. ತೋ ಕಿರಾ ಪದ್ಧತಿನೂಚ್ ನ್ಹೆಸ್ಚೊ ಪಡ್ಟಾ. ತ್ಯಾ ಭೆಸಾಂತ್ ತಾಂಚಿ ತೀ ನಮಳಾಯ್ ಆನಿ ಸೇವಾ ಪಳಯ್ತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಆಮಿ ತಾಂಚ್ಯಾ ಘರಾಚ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಅಸೊ ಭಾಸ್ ಜಾತಾ.

ಹಾಂಗಾಚೆಂ ಹಿಂ ತಾರಾಂಕಿತ್ ಹೊಟೆಲಾಂ ತಾಂಚ್ಯಾ ಕಿಚನಾಂತ್ ಭಾಯ್ಲ್ಯಾಂಕ್ ಪ್ರವೇಶ್ ದಿನಾಂತ್. ಪುಣ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಜಾಳ್ವಣ್‌ದಾರಾಂಚೆ ತಾಂಚೆಕಡೆನ್ ಸಾಟೆಲೊಟೆ ಆಶಿಲ್ಲೆ. ತಾಚೆಂ ಕಾರಣ್ ಥಳಾವೆ ಗಾಯ್ಡ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ಆಮ್ಚೊ ಕುಕ್ ರಾಜ್‌ಕುಮಾರ್ ಥೆಟ್ ಕಿಚನಾಂತ್ ಘುಸ್ತಾಲೊ. ತಾಣೆಂ ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ತ್ಯಾ ಹೊಟೆಲಾಂತ್ಲೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ಸಾಮಾನ್ ವಾಪಾರೂನ್, ವೊ ಆಪ್ಣೆಂ ಹಾಡಿಲ್ಲೆಂ ಸಾಮಾನ್ ವಾಪರೂನ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾನ್ ವ್ಹೆಲ್ಲ್ಯಾ ಸುಕ್ಯಾ ಬಾಂಗ್ಡ್ಯಾಂಚೆಂ ಹುಮಣ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ.

ಆಮಿ ಥಿಂಪೂ ಬೆಗೀನ್ ಪಾವಿಲ್ಲಿಂ. ಜೆವ್ಣಾಕ್ ಉಶೀರ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಪಂಗ್ಡಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಜಣೆಕ್ಲ್ಯಾಚೊ ಗ್ರೂಪ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಬರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೇಮ್ ಫೀದರ್

ಫ್ಲಾಯ್ ಟುಗೇದರ್. ತೀರ್ಥ್‌ಪ್ರಾಶನ್ ಕರ್‍ತ್ಯಾಂಚೊ ಏಕ್ ವೆಗ್ಳೊ ಗ್ರೂಪ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ತೇ ತಾಂಚೊ ಟಾಯ್ಮ್ ಜಾಲೊ ಕಾಯ್ ಭರ್ರ್ ಕರೂನ್ ಜಮ್ತಾಲೆ ಆನಿ ಆಪ್ಲೆಂ ಕಾರ್ಯ್ ಉರ್‍ಕೂನ್ ಜೆವ್ಣಾಕ್ ಯೆತಾಲೆ. ಮ್ಹಾಕಾ ಏಕ್ ಖೇಪ್ ತಾಂಚೆಂ ಆಮಂತ್ರಣ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಹಾಂವ್ ಗೆಲೊಂಯ್ ಬೀ. ಪುಣ್ ಮ್ಹಜೆಂ ತೆಂ ಅರ್ಧ್ ಪೆಗ್ ಫೆವ್ನ್ ಬರೊಚ್ ವೇಳ್ ಬಸಪ್ ತಾಂಕಾಂಯ್ ಪುಟ್ವಲೆಂ ನಾ ಆನಿ ಮ್ಹಾಕಾಯ್ ತೆಂ ಸಾರ್ಕೆಂ ದಿಸ್ಲೆಂ ನಾ! ಮ್ಹಣ್ಟಕಚ್ ಹಾಂವ್ ಆನಿ ಕಾಮಿನಿ ಜಮ್ತಾ ತಿತ್ಲೆಂ ಭೂತಾನ್ ಪಳೊವ್ನ್ ಫೆವ್ಪಾಕ್ ಹಾಂಗಾ ಥಂಯ್ ಭೊಂವ್ತಾಲಿಂ. ಚರ್ಚಾ ಕರ್‍ತಾಲಿಂ.

ಥಿಂಪೂ ದೆಂಗಣಾಂತ್ ತಶಿ ಥಂಡಿ ಆಶಿಲ್ಲಿಚ್ ಆನಿ ತ್ಯಾ ಭಾಯ್ರ್ ವಾತಾವರಣ್‌ಯ್ ಸಾಮ್ಕೆಂ ಮಸ್ತ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್ ತಸಲೆಂ. ಥಿಂಪೂ ಹೀ ರಾಜ್‌ಧಾನಿ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ರಸ್ತ್ಯಾಕ್ ಲಾಯ್ಟಿ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯೊ. ಸಾಂಜೆವೆಳ್ಚ್ಯಾ ತ್ಯಾ ಪ್ರಕಾಶಾಂತ್ ಸಗ್ಳ್ಯೊ ಖಾಸಗಿ ಆನಿ ಸರ್ಕಾರಿ ರಂಗ್‌ರಂಗಾಳ್ಯೊ ಇಮಾರತಿ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ನಾಟಕಾಚೊ ವೊ ಸಿನೆಮಾಚೊ ಸೆಟ್ ಉಬಾರಿಲ್ಲೆಪರಿಂ ದಿಸ್ತಾಲೊ. ಅಶ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ವಾತಾವರಣಾಂತ್ ಜೆವ್ಣಾ ಆದಿಂ ಥೊಡಿ ವಾಯ್ನ್ ಜರ್ ಮೆಳಿಲ್ಲಿ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮಸ್ತ್ ಮಜಾ ಯೆವ್ಪಾಚಿ!

ಹಾಂವೆಂ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣೂಂ ನಾಕಾ, ಕಾಮಿನಿ ಮ್ಹಣೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆಂ, 'ಪಳೆಯ್ ವಚೂನ್, ಖಂಯೀಯ್ ಮೆಳ್ಟಲಿ.' ವಾಟೆರ್ ವೆತಾ ಥಂಯ್ ಬಾರಾಂ ಆನಿ ತಾವೆರ್ನಾ ದಿಸ್ತಾಲಿಂಚ್! ಘುಯೆಂತ್ಯೊಲಿಂಗಾಕ್ ಹೊಲ್‌ಸೆಲ್ ದುಕಾನಾಂಯ್ ಪಾವ್ಲಾ ಕಣ್‌ಕಣಿ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ. ಜಾಯ್ ಕೊಣಾಕ್ ತೋ ಸೊರೊ? ಕೊಣ್ ಪಿತಾ? ಅಶೆಂ ಜರೀ ಹಾಂವೆಂ ಮನಾಂತ್ ಮ್ಹಣಿಲ್ಲೆಂ ತರೀ ವಾಯ್ನಾಚಿ ಏಕ್ ತರಿ ಬೊಟಲ್ ಆಸೂಂಕ್ ಜಾಯ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ಹೊ ವಿಚಾರ್ ಥಿಂಪೂ ಪಾವ್ಲಿಂ ತೆನ್ನಾ ಆಯ್ಲೊ.

ಪಯ್ಸ್ ಪಯ್ಸ್ ದಿಸ್ಪಿ ರೂಖಾವಳೀನ್ ಭರಿಲ್ಲೆ ದೊಂಗರ್. ತಾಂಚ್ಯಾ ಮುಳಸಾಂತ್ ಪಗೋಡಾ ಟಾಯ್ಪ್ ತರಾಂತರಾಂಚ್ಯಾ ರಂಗಾಂಚಿಂ, ತರಾತರಾಂಚ್ಯಾ ಆಕಾರಾಂಚಿಂ ಘರಾಂ! ತ್ಯಾ ಘರಾಂಚ್ಯಾ ಕುಶಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವ್ಹಾಂವ್ಪಿ ಎಖಾದ್ರಿ ನ್ಹಂಯ್! ಮದಿಂಚ್ ಖಂಯ್ ಖಂಯ್ ದಾಟಾಯೆನ್ ಕೊಂಡೆ ಪುರೂನ್ ತಾಂಕಾಂ ಲಾಯಿಲ್ಲಿಂ ತರಾತರಾಂಚ್ಯಾ ರಂಗಾಚಿಂ ಬೊಂದೆರಾಂ. ವಾರ್‍ಯಾನ್ ತಾಂಚೆಂ ತೆಂ ಫಡ್‌ಫಡಪ್! ಹೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ಪಳಯ್ತ್ ರಾವ್ಲ್ಯಾರ್ ಆಪುಣ್ ಏಕ್ ಪೇಂಟಿಂಗ್‌ಚ್ ಪಳಯ್ತಾಂ ಕಾಯ್ ಕಿತೆಂ ಅಸೊ ಭಾಸ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಹೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ಸೌಂದರ್ಯ್ ಪಳೆಯ್ತಾ ಆಸ್ತನಾ ಗ್ಯಾಲರಿಂತ್ ಬಶಿಲ್ಲೆಕಡೆನ್ ಹಾತಾಂತ್ ಜರ್ ವಾಯ್ನಾಚೊ ಗ್ಲಾಸ್ ಆಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತ್ಯಾ ಸರ್ಗ್‌ಸುಖಾಂತ್ ಏಕ್ ಆಗ್ಳಿಚ್ ಭರ್ ಪಡ್ಪಾಚಿ!

ಹಾಂವ್ ವಾಯ್ನ್ ಹಾಡೂಂಕ್ ಭಾಯ್ರ್ ಸರ್‍ಲೊಂ ತಶೆಂ ಕಾಮಿನಿಯ್ ಮ್ಹಣೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆಂ ಆಪುಣೂಯ್ ಯೆತಾಂ. ವಾತಾರ್ ಪರ್ಕಿ, ತಾತೂಂತ್ ಮ್ಹಾಕಾ ತ್ಯಾ ದಿಸಾಂನಿ ಎಕಾ ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ದುಯೆಂಸಾನ್ ಗ್ರಾಶಿಲ್ಲೆಂ. ಕಾನಾಂತ್ಲೆಂ ಸಂತುಲನ್ ದವರ್‍ಪಿ ದ್ರವ್ ಕಾಯ್ ಕಿತೆಂ ತರೀ ಕಮೀ ಜಾಲಾಂ, ತಾಕಾ ವ್ಹರ್ಟಿಗೊ

ಕಾಯ್ ಕಿತೆಂ ತರೀ ಮ್ಹಣ್ಚಾತ್ ಅಶೆಂ ದೊತೊರಾನ್ ಮ್ಹಣಿಲ್ಲೆಂ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಕೆನ್ನಾ ಘುಂವಳ್ ಯೇತ್ ಕಾಯ್ ಸಾಂಗೂ ಯೇನಾ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾನ್ ಭೂತಾನ್ ಮೆರೇನ್ ಪಾವಿಲ್ಲೊಂ. ತಸೊ ಕಾಯ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಘಡೊಂಕ್ ನಾಶಿಲ್ಲೊ. ಪುಣ್ ಹುಸ್ಕೊ ಹೋ ಆಸ್ತಾಚ್ ನ್ಹಯ್!

ಆಮಿ ಚಲತ್ ಚಲತ್ ಥಿಂಪೂ ಶಾರ್ ಭೊಂವ್ತಾಲಿಂ. ಕೊಣಾಕ್ ತರೀ ವಿಚಾರೂನ್ ಸೊರ್‍ಯಾಚೆಂ ದೂಕಾನ್ ಸೊದೂನ್ ಕಾಡ್ಲೆಂ. ತೋ ವಾಠಾರ್ ರೆಡ್ ಲಾಯ್ಟ್ ಏರಿಯಾ ಕಸೊ ವಯ್ಲೆ ತರಾಕ್ ದಿಸ್ತಾಲೊ. ದೂಕಾನಾಚ್ಯಾ ದಾರಾಂಚೆರ್, ಭಾಯ್ರ್, ಸಕಯ್ಲ್ ರಸ್ತ್ಯಾಕುಶೀಕ್, ವಣ್ಟಿಕ್ ತೆಂಕೂನ್ ಬೀ ಚಲಿಯೊ, ಬಾಯ್ಲೊ ಬೀ ಉಬ್ಯೊ ರಾವಿಲ್ಲ್ಯೊ. ಸೊಪಣಾಂಚೆರೂಯ್ ಬೀ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಪಿರಾಯೆಚ್ಯೊ ಚಲಿಯೊ, ಬಾಯ್ಲೊ ಬಶಿಲ್ಲ್ಯೊ ಆನಿ ಭಾಯ್ರ್ ಭೊಂವ್ಚಿ ಲೊಕಾಂಚೆರ್ ಏಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟ್ ಲಕಬಿನ್ ನದರ್ ಮಾರ್ತಾಲ್ಯೊ. ಮ್ಹಜೆರೂಯ್ ನದರೊ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯೊ. ಕಾಂಯ್ ಜಾಣಾಂನಿ ದೊಳೆ ಮಿಚ್ಕಾವೂನ್ ಹಾಂಸೊಯ್ ದಿವ್ಚಾಕ್ ಆರಂಭ್ ಕೆಲ್ಲೊ. ಹಾಂವ್ ತೋ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ರೂಪಾಚೊ ಪ್ರಭಾವ್ ಅಶೆಂ ಧರೂನ್ ತಾಂಚೆ ಕಡೆನ್ ಪಳಯ್ತ್ ಕೊಂಬೊ ಕಸೊ ಚಲ್ತಾಲೊ. ಕಾಮಿನಿನ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಚಿಮ್ಟೊ ಕಾಡೂನ್ ತಾಂಚೆಕಡೆನ್ ಲಕ್ಷ ದಿವ್ಂ ನಾಕಾ ಮ್ಹಳೆಂ, ತೀಂ ಕೋಣ್ ಹೆಂಯ್ ತಾಣೆಂ ಮ್ಹಾಕಾ ಸಾಂಗ್ಲೆಂ. ಹಾಕಾ ಬೆಶ್ಟೆಂಚ್ ವಾಂಗ್ಡಾ ಘೆತ್ಲೆಂ ಅಶೆಂಯ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಜಾಲೆಂ. ಹೀಯ್ ಏಕ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯ್. ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಸಾರ್ಕ್ಯಾ ಅಭ್ಯಾಸಕಾಕ್ ತೋಯ್ ಅಣ್ಭವ್ ಗರ್ಜೆಚೊ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ತ್ಯಾ ವಾತಾವರಣಾಚೊ ಉಪಭೋಗ್ ಘೆಂವ್ಕ್ ನ್ಹಯ್ ತರ್ ಅಸಲೆಂ ಜಿವಿತ್ ಸಹಸಾ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳನಾ. ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಆಮಿ ಸ್ವತಾಕ್ ಖೂಬ್ ಸಭ್ಯ್ ಮಾನ್ತಾತ್! ಬಾಯ್ಲಾಂ ರಸ್ತ್ಯಾನ್ ವತಲೆ. ಪುಣ್ ಬಾಯ್ಲಾ ಏರಿಯಾ ಆಯ್ಲಿ ಕಾಯ್ ಕಾರಣ್ ನಾಸ್ತಾನಾ, ಕೋಣೂಯ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ವಿಶಿಂ ಕಿತೆಂಯ್ ಸಮಜ್ ಕರೂನ್ ಘೇತ್ ಬೀ ಹ್ಯಾ ಭಂಯಾನ್ ಆಪ್ಲೆ ಭಿತರೂಚ್ ಆಂಗ್ ವೊಡೂನ್ ಘೆತಲೆ! ಕೆನ್ನಾ ಮುಕ್ತ್ ಜಾತಲೆ ಆಮಿ ಆಮ್ಚ್ಯಾಚ್ ಮನಾಂತಲ್ಯಾ ವಿಕೃತ್ ಭಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್?

ತ್ಯಾ ವಾಠಾರಾಂತ್ ಏಕೆಚ್ ಸುವಾತೆರ್ ಸೊರ್‍ಯಾಚಿಂ ಕಶಿಂ ಖೂಬ್‌ಶಿಂ ದುಕಾನಾಂ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ. ಥೊಡೆಕಡೆನ್ ಬಾರ್ ಟಾಯ್ಪ್ ವಾತಾವರಣ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ಆನಿ ತಾತೂಂತ್ ಬಾಯ್ಲಾಂಯ್ ಬಶಿಲ್ಲಿಂ. ಏಕಂದರ್ ವಾತಾವರಣ್ ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಸಿನೆಮಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಡಾಕುಂಚ್ಯಾ ಅಡ್ಡ್ಯಾವರಿ ದಿಸ್ತಾಲೆಂ. ದಾಡ್ಲೆ ಜುಗಾರ್ ಖೆಳ್ಚಿ, ತಾರ್ವಟ್ಲೆಲ್ಯಾ ದೊಳ್ಯಾಂಚೆ ಕಶೆ ದಿಸ್ತಾಲೆ. ಭಾಯ್ರ್ ಸಗ್ಳೆಕಡೆನ್ ತಸಲ್ಯಾಚ್ ಲೊಕಾಂಚಿ ವರ್ದಳ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಕಾಮಿನಿಕ್ ತೆಂ ವಾತಾವರಣ್ ಮಾತ್ತೂಯ್ ಆವಡ್ಲೆಂ ನಾ. ತೆಂ ಪರ್ಥೂನ್ ಯಾ ಮ್ಹಣ್ ಫಾಟೀಕ್ ಲಾಗ್ಲೆಂ. ಪುಣ್ ತೆಂ ಶಾರ್! ಮುಖೆಲ್ ವಾಠಾರ್ ಶಾರಾಂತ್ಲೊ. ಥಂಯ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಕಸಲೊ ಭಂಯ್? ಏಕಾ ದೂಕಾನಾಂತ್ ವಚೂನ್ ಹಾಂವೆಂ ಚವ್ಕಶಿ ಕೆಲಿ. 'ಕೆ–ಫಾಯ್' ಹೀ ವ್ಹಿಸ್ಕಿ ಮಾತ್ತಿ ಉಂಚಿ ಆನಿ ದರ್ಜೆದಾರ್. ಆಮ್ಚಿ ಹಾಂಗಾಚಿ ಸಿಗ್ನೇಚರ್ ಬೀ ಆಸ್ತಾ ತಸಲಿ. ಬಾಕಿಚ್ಯೊ ಹಲ್ಕ್ಯಾ ದರ್ಜಾಚ್ಯೊ. ಹಾಂವೆಂ ಏಕ್ ವಾಯ್ನ್ ಬೊಟ್ಲ್ ಆನಿ ಏಕ್ ಕೆ–ಫಾಯ್ ಘೆತ್ಲಿ ಆನಿ

ಥಂಯ್ಸಾನ್ ಬೆಗೀಬೆಗೀನ್ ಪರ್ತಲಿಂ. ಬಾಯ್ಲಾಂಚೊ 'ಹೂಲ್' ದಿವ್ಪಾಚೊ ಪ್ರಕಾರ್ ಚಾಲೂಚ್ ಆಸ್ಲೊ.

ಹೊಟೆಲಾರ್ ಯೆವ್ನ್ ಆಮಿ ಟಿ.ವಿ. ಪಳಯ್ತ್ ಪಳಯ್ತ್ ಥೊಡಿ ಥೊಡಿ ವಾಯ್ನ್ ಘೆತ್ಲಿ. ಟಿವಿಚೆರ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಭಾರತಾವರಿಂಚ್ ಹಿಂದಿ, ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಪಿಕ್ಚರಾಂಚೆ ಚಾನೆಲ್! ಆಮ್ಕಾಂ ಹುಸ್ಕೊ ಗೊಂಯ್ಚೊ, ಭಾರತಾಚೊ! ದೆಖೂನ್ ಆಮಿ ಚಡ್‌ಶಿ ಬಾತ್ಮಿ ನದ್ರೆಖಾಲ್ ಘಾಲ್ತಾಲಿಂ. ವಾಯ್ನ್ ಮಾತ್ಶಿ ಕಡ್ವಟ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ! ರೆಡ್ ವಾಯ್ನ್ ತಶಿ ಕಡ್ವಟ್ ಆಸ್ತಾಚ್ ಪುಣ್ ಹೀ ಹಾಂವ್ ಪೀತಾಂ ತಸಲಿ ಸದಚೆ ರುಚೆಚಿ ನಾಶಿಲ್ಲಿ.

ತಾಂಚ್ಯಾ ಟಾಯ್ಮಾ ಪ್ರಮಾಣೆಂ ಸಾಢೆ ಆಠಾಂಕ್ ಆಮಿ ಡಾಯ್ನಿಂಗ್ ಹೊಲಾಂತ್ ಗೆಲಿಂ. ಜೆವ್ಣಾಚೊ ಬೆತ್ ತಸೊಚ್ ಬುಫೆಚೊ. ಹಾಂಗಾ ಕಾಂಯ್ ವಿದೇಶೀಯ್ ಲೋಕ್ ಜೆವ್ಣಾಕ್ ಆಶಿಲ್ಲೆ. ಬುಫೆ ಮ್ಹಣ್ಟಕಚ್ ಕೊಣಾಕ್ ಜಾಯ್ ತೆಂ ಘೆವ್ಪಾಚೆಂ! ಹಾಂಗಾ ಆಮ್ಚಿ ಆನಿಕ್ ಏಕ್ ಡಿಶ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ಜೀ ತಾಂಚ್ಯಾ ಸದ್ಯಾಚ್ಯ ಮೆನ್ಯುಂತ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ತೀ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸುಕ್ಯಾ ಬಾಂಗ್ಡ್ಯಾಂಚೆಂ ಹುಮಣ್! ತೀ ತ್ಯಾ ಎಕಂದರ್ ಮಾಂಡಾವಳಿ ಪಾಸೂನ್ ಥೊಡಿ ಕುಶಿಕ್‌ಶೀ ದವರಿಲ್ಲಿ. ಪಯ್ಲಿಂಚ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಆನಿ ಆತಾಂಯ್ ಕಾಂಯ್ ಕಾಂಯ್ ಕಡೆನ್ ಅಸ್ತುರೆಕ್ ತಾಂಚೆ ಮಾಸಿಕ್ ಪಾಳ್‌ಯೆ ವೆಳಾರ್ ಭಶ್ಟಿ ಮ್ಹಣ್ ಹೆರಾಂ ಪರಸ್ ಕುಶಿಕ್ ಬಸಯ್ತಾತ್ ತಶಿ! ತೀ ರೀತ್ ಅರ್ಥ್‌ಹೀಣ್! ಮನಿಸ್‌ಪಣ್ ವಿರೋಧಿ! ಪುಣ್ ಹೀ ಡಿಶ್ ಅರ್ಥ್‌ಪೂರ್ಣ್!

ಸುಕ್ಯಾ ಬಾಂಗ್ಡ್ಯಾಂಚೆಂ ಹುಮಣ್ ಆಸಾ ಹೀ ಗಜಾಲ್ ಪ್ರತಿಯೆಕಾ ಮೆರೇನ್ ಪಾವಿಲ್ಲಿಚ್. ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಕ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಜೆವ್ಣಾಚೆ ವೇದ್ಯ್ ಲಾಗಿಲ್ಲೆ. ಸುಕ್ಯಾ ನುಸ್ತ್ಯಾಚ್ಯಾ ವಾಸಾನ್ ಲೆಗಿತ್ ಜೇವ್ನ್ ತೃಪ್ತಿಚೆ ಢೆಂಕರ್ ದಿವ್ಪಿ ಆಮ್ಕಾಂ ಗೊಂಯ್ಕಾರಾಂಕ್ ನುಸ್ತ್ಯಾಚಿ ಕಡಿ ಆಶಿಲ್ಲಿ! ಖಾರ್ಯ್ಯಾಚಿ ಜಾಂವ್ ತೀ ಮಾಗಿರ್! ಮ್ಹಾಕಾ ಖಾರೆಂ ಆವಡ್ನಾ ತರೀ ತಾಂಚೆ ವಾಂಗ್ಡಾ 'ಶೀತ್-ಹುಮಣ್' ಜೆವ್ಲೊಂ ಆನಿ ಮ್ಹಾಕಾಯ್ ತೆಂ ಬರೆಂ ಲಾಗ್ಲೆಂ.

ದುಸ್ರೆ ದೀಸ್‌ಯ್ ಆಮ್ಚೊ ಥಿಂಪೂತ್ ರಾಬಿತೊ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಪುರಾಯ್ ದೀಸ್ ಹ್ಯಾ ಶಾರಾಚಿ ಭೊಂವ್ಡಿ. ಹಾಂಗಾ ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ತಿಸ್ರ್ಯಾ ರಾಜಾಚೆ ಸ್ಮೃತಿಕ್ ವೊಂಪಿಲ್ಲೆಂ ಚೊರ್ತೆನ್, ಟೆಕ್ಸ್‌ಟಾಯ್ಲ್ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ್, ಭೂತಾನ್‌ಚಿ ಭೌತಿಕ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚಿ ವಳಖ್ ಘಡೊವ್ಪಿ ಆನಿ ತಾಂಚೆಂ ಜೀವನ್ ಪದ್ಧತಿಚೆಂ ದರ್ಶನ್ ಘಡೊವ್ಪಿ ದಾಯ್ಜ್ ಬೀ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಳೆಂ.

ತಕೀನ್ ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ್ ಜಾತೂಂತ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಪ್ರಾಣಿಯಾಂಚೆಂ ದರ್ಶನ್ ಘೆಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಳೆಂ. ಕಲಾ ಆನಿ ಹಸ್ತಕಲಾ ಶಾಳಾ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ವಾಚನಾಲಯ್ ಜಾತೂಂತ್ ಆದಿಮ್ ಕಾಳಾಂತಲ್ಯಾ ಬೌದ್ಧ ಲಿಖಾಣಾಚಿಂ ಹಸ್ತಲಿಖಿತಾಂ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಗಾವ್ಲಿಂ. ಅರ್ವಿಲ್ಲ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಂ ವಾಂಗ್ಡಾಚ್ ಕಾಂಯ್ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂ ಆದ್ಲೆಂ ಸಾಹಿತ್ಯೂಯ್ ಹ್ಯಾ ವಾಚಪ್ ಘರಾಂತ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಳೆಂ.

ಹಾಂಗಾ ಥಿಂಪೂಂತ್ ಚಾಂಗ್ರಿ ಖುಯೆನ್ಸೆಲ್ಫೊದರಾಂಗ್ ವಾಠಾರಾಂತ್ ಬುದ್ಧ ದೊರ್‌ದೆಮ್ಮಾ ಪ್ರಕಲ್ಪ್ ಮ್ಹಣ್ ಬುದ್ಧಾಚೊ ಏಕ್ ಬರೊಚ್ ವ್ಹಡ್ಲೊ ಪುತ್ಳೊ ತಯಾರ್ ಕರ್‍ತಾತ್. ಏಕೆ ಜಪಾನಿ ಮಹಿಲೆನ್ ತೋ ಹಾಂಗಾ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಉಬಾರ್‍ಪಾಚೊ ಸಂಕಲ್ಪ್ ಕೆಲೊ ಆನಿ ಲಾಗಿಂ ಲಾಗಿಂ ಪೂರ್ಣ್‌ಾಯೆಕ್ ಆಯಿಲ್ಲಿ ಹೀ ಪಿತ್ಳೆಚಿ ಧಾತೂಚಿ ಸುರ್ಯಾಚ್ಯಾ ವೊತಾನ್ ಚಕ್‌ಚಕ್‌ಪಿ ಬುದ್ಧ ಮೂರ್ತಿ ಖೂಬ್ ಪಯ್ಸುಲ್ಯಾನ್ ಲೆಗೀತ್ ದರ್ಶನ್ ಘಡಯ್ತಾ. ಲಾಗಿಂ ಲಾಗಿಂ 70-80 ಘುಟ್ ವ್ಹಡ್ ಆಸೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ಜಪಾನ್‌ಚೆ ಖಂಯ್ಚೆ ತರೀ ಅಸ್ತುರೆನ್ ತೀ ಪುರಸ್ಕೃತ್ ಕೆಲ್ಯಾ. ಬುದ್ಧಾನ್ ಸದಾಂಚ್ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆಕ್ ವಿರೋಧ್ ಕೆಲೊ. ಪುಣ್ ಆಯ್ಜ್ ಜಗ್‌ಭರ್ ತಾಚಿಚ್ ಮೂರ್ತಿ ಕರಪಾಚಿ ಸರ್ತ್ ಜಾಲ್ಯಾ. ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ, ವಿಶೇಶ್ ಕರೂನ್ ಥಿಂಪೂ ದೆಂಗಾಣಾಂತ್ಲ್ಯಾ ದೊಂಗ್ರಾವೆಲ್ಯಾ ವಳ್ಣಾವಳಣಾಚ್ಯಾ ರಸ್ತ್ಯಾವೆಲ್ಯಾನ್ ಗಾಡ್‌ಯೆನ್ ವತನಾ ಸುರ್ಯಾಚಿಂ ಕಿರ್ಣಾಂ ಪಡಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಹೀ ಮೂರ್ತ್ ಚಕ್‌ಚಕ್ತಾ ಆನಿ ಮಳಬಾಂತ್ ನೆಖೆತ್ರ್ ಲಿಖ್‌ಲಿಖ್ತೆಂ ತಶಿ ಲಿಖ್‌ಲಿಖ್ತಾ.

ಥಿಂಪೂ ಹೆಂ ಏಕ್ ಜಗಾಂತ್ಲೆಂ ಸುಂದರ್ ಶಾರ್ ಮ್ಹಣೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ದೊಂಗ್ರಾಂಚೆ ಉಂಚಾಯೆರ್ ರಾವೂನ್ ಜೆನ್ನಾ ಭೂತಾನ್‌ಚಿ ಹೀ ರಾಜ್‌ಧಾನಿ ತ್ಯಾ ದೆಂಗಣಾಂತ್ ಪಳಯ್ತಾತ್ ತೆನ್ನಾ ತೆಂ ಖರ್‍ಯಾನಿಚ್ ಏಕ್ ಪೇಂಟಿಂಗ್ ಕಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ಥಿಂಪೂ ಹೆಂ ಭೂತಾನ್‌ಚೆಂ ಗಿಮಾಂತ್ಲೆಂ ಆನಿ ಪಾರೊ ಹೆಂ ಶಿಯಾಳ್ಯಾಂತ್ಲೆಂ ರಾಜ್‌ಪಾಟಣ್. ಆಮಿ ಬುದ್ಧಾಚೊ ಪುತ್ಳೊ ಪಳೊವ್ನ್ ಪರ್ತತಾನಾ ವಾಟೆರ್ ದೊಂಗ್ರಾರ್ ಬಸ್ ಥಾರಾಯ್ಲಿ ಆನಿ ಥಿಂಪೂ ಶಾರಾಚೆಂ ಮನಸೋಕ್ತ್ ದರ್ಶನ್ ಘೆತ್ಲೆಂ. ಆಮ್ಚೊ ಗಾಯ್ಡ್ ಸೋನಮ್ ಯೇಜೆರ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಖಂಯ್ಚಿ ಇಮಾರತ್ ಕಸಲಿ ತೆಂ ಸಾಂಗ್ತಾಲೊ. ಸರ್ಕಾರಿ ಕಚೇರ್‍ಯೊ, ಮಹಾರಾಜಾಚೊ ರಾಜ್‌ವಾಡೊ, ಮಂತ್ರ್ಯಾಂಚಿಂ, ನಿವಾಸ್‌ಸ್ಥಾನಾಂ, ನ್ಯಾಯಾಲಯ್, ಜೆ ಖೆಳ್ಪಾಚೊಂ ಮ್ಹಾಲ್ ಸಗ್ಳೆಂ ಪಯ್ಸುಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಆಮಿ ಪಳಯ್ತಾಲೆ.

ವಳಣಾ ವಳಣಾಚ್ಯಾ ರಸ್ತ್ಯಾನ್ ಪರ್ವತಾವೆಲ್ಯಾನ್ ಬಸ್ ಪರತ್ ಥಿಂಪೂ ದೆಂಗಣ್ಯಾಂತ್ ದೆಂವ್ತನಾ ಹೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ವೈಭವ್ ಪರ್ತೆಂ ಪರ್ತೆಂ ನದ್ರೆಕ್ ಪಡ್ಟಾಲೆಂ. ಮಹಾರಾಜಾಚ್ಯಾ ಮ್ಹಾಲಾಕಡ್ಚೆ ಗೆಟಿ ಲಾಗ್ಗ್ಯಾನ್ ಬಸ್ ಘುಡೆಂ ಗೆಲಿ. ದಿಸ್ಲೆಂ ಡ್ರಾಯ್ವರಾನ್ ಬಸ್ ಭಿತರ್ ಘೆಂವ್ಚಿ, ಆಮಿ ರಾಜ್‌ಮಹಾಲ್ ಪಳೊಂವ್ಚೊ, ರಾಜಾಕ್ ರಾಣಿಯೆಕ್ ಮೆಳ್ಚೆಂ. ತಾಂಕಾಂ ಮೆಳೂಂ ಯೆತಾಲೆಂ. ಪುಣ್ ತಶೀ ತಜ್ವೀಜ್ ಆದಿಂ ಕರ್ಚಿ ಪಡ್ಟಾ. ಆಮಿ ಫಕತ್ ಪ್ರವೇಶ್‌ದಾರಾವೆಲ್ಯಾ ಆರ್ಮಾಂ ಘೆವ್ನ್ ಉಬೇ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ರಕ್ಷಕಾಂಕ್ ಪಳೊವ್ನೂಚ್ ಮುಖಾರ್ ಗೆಲೆ. ಪುಣ್ ಮ್ಹಜೆಂ ಮನ್? ತೆಂ ಬಸಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ದೆಂವುನ್ ಭಿತರ್ ಗೆಲೆಂಚ್.

ಹ್ಯಾ ಭೂತಾನ್‌ಚೆರ್ ಇಸ್ವಿ ಸನಾಪಯ್ಲಿಂ ಭಾರತೀಯ್ ರಾಜ್‌ಕರ್ತ್ಯಾಂಚೊ ಶೆಕ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಖಂಯ್! ಆದ್ಲೊ ಹೊ ವಾಠಾರ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಭೊಟಾಂಗ್. ಭೊಟಾಂಗ್, ಭೊಟಾಂಗ್, ಭೊತಾನ್ ಜಾಯ್ತ್ ಜಾಯ್ತ್ ತಾಚೆಂ ಆಯ್ಚೆಂ ಭೂತಾನ್ ಜಾಲೆಂ ಅಶೆಂಯ್ ಮತ್ತ್ ಆಸಾ. ಭಾರತೀಯ್ ಪುರಾಣಾಂತಲ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಉಲ್ಲೇಖಾಂ

ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ತಿಬೆಟ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರೂಚ್ ಭೂತಾನ್ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ಸಾತ್ವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಭೂತಾನಾಚೆರ್ ಭಾರತೀಯ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚೊ ಖೂಬ್ ವ್ಹಡ್ಲೊ ಪ್ರಭಾವ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಹ್ಯಾ ತೆಂಪಾರ್ ಭೂತಾನಾಚೆರ್ ಕುಚ್ ಬಿಹಾರಾಚೊ ಸಂಗಲ್‌ದೀಪ್ ನಾಂವಾಚೊ ರಾಜಾ ರಾಜ್ಯ್ ಕರ್ತಾಲೊ. ಮುಖಾರ್ ಕಾಮರೂಪ್ ದೇಶಾಚ್ಯಾ ಶೆಕಾತಳಾ ಹೊ ಪ್ರದೇಶ್ ಆಯ್ಲೊ. 650ಚ್ಯಾ ಆದ್ಮಾಸಾಕ್ ರಾಜಾ ಭಾಸ್ಕರವರ್ಮಾನ್ ಹಾಚ್ಯಾ ಮರಣಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಹೊ ಪ್ರದೇಶ್ ಕಾಮರೂಪ್ ದೇಶಾ ಸಾವ್ನ್ ವೆಗ್ಳೊ ಜಾವ್ನ್ ಹಾಂಗಾ ಲ್ಹಾನ್-ವ್ಹಡ್ ಅಶಿಂ ಸಾಬಾರ್ ರಾಜ್ಯಾಂ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾಲಿಂ. ಆಠ್ವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮದ್ಲ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ನಾಲಂದಾ ವಿದ್ಯಾಪೀಠಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಆಚಾರ್ಯ ಪದ್ಮಸಂಭವ ಹಾಣೆಂ ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಕ್ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಾಚೆಂ ಶಿಕ್ಷಣ್ ದಿಲೆಂ. ಹ್ಯಾಚ್ ಪದ್ಮಸಂಭವಾಕ್ ಲೋಕ್ ರಿಂಪೊಚೆ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ರಿಂಪೊಚೆ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಗುರು. ಹಾಂವ್ ಘುಯೆಂತ್ಶ್ಯೊಲಿಂಗಾಕ್ ಆಶಿಲ್ಲೊಂ ತೆನ್ನಾ ಆನಿ ವಾಟೆರೂಯ್ ಖಂಯ್ ಖಂಯ್ ಬರೆಚ್ ಲೋಕ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಪಳಯ್ತ್ ಚಲ್ತಾಲೆ ಆನಿ ರಿಮ್ಪೊಚೆ, ರಿಮ್ಪೊಚೆ ಕರ್ತಾಲೆ. ಮ್ಹಜ್ಯಾ ರೂಪಾಂತ್ ಕೊಣಾಕ್ ಕೊಣ್ ಕೊಣ್ ದಿಸ್ತಾ ತೆಚ್ ಜಾಣಾಂತ್. ಸಗ್ಳ್ಯಾಂ ಪರಸ್ ವೆಗ್ಳೆಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮತ್ವ್ ಜರ್ ದಿಸ್ಲೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಸಭ್ಯ್, ಶಿಕಿಲ್ಲೆ ಲೋಕ್ ಪಳೊವ್ನ್, ಹಾಂಸೂನ್ ಬೀ ಮುಖಾರ್ ವತಾತ್. ಹೆರಾಂಕ್ ಮ್ಹಜೆಕಡೆನ್ ಆಡ್‌ನದರ್ ಕರುಂಕಯ್ ಜಾಯ್ನಾ ಆನಿ ಕಸಲೊಯ್ ಕಮೆಂಟ್ ಕೆಲೆ ಬಗರ್ ರಾವುಂಕೂಯ್ ಜಾಯ್ನಾ. ಲ್ಹಾನ್ ಭುರ್ಗಿಂ 'ಆವ್ವಾಯ್ ಹಾವ್ವೊ' ಮ್ಹಣ್ಟಾಲಿಂ, ಕೊಣ್ 'ಸಾಂತಾಕ್ಲೊಸ್' ಮ್ಹಣ್ಟಾಲಿಂ, ಕೊಣ್ 'ರವೀಂದ್ರನಾಥ್ ಟಾಗೊರ್' ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಕೊಣ್ ಆನಿಕ್ ಕಿದೆಂ! ಹಾಂಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಸಾರ್ಕೆಂ ಕರೂನ್ ವೊಗಿ ರಾವ್ಚೆಂ ಪಡ್ಟಾ! ಹಾತಾಂತ್ ಘಾತರ್ ಘೆವ್ನ್ ತಾಂಚೆ ಫಾಟಿಕ್ ಲಾಗ್ತಲೊಂ? ಪಿಸೊ ಮ್ಹಣತ್ ಆನಿಕೂಯ್ ಚಡ್ ಕರ್ತಲೆ! ನಶೀಬಾಂತ್ ಆಸಾ ತೆಂ ಭೊಗುಂ ನಾಕಾ?

ಮ್ಹಜೆಂ ಮನ್ ಜ್ಯಾ ರಾಜ್‌ಮ್ಹಾಲಾಂತ್ ಭೊಂವ್ತಾಲೆಂ, ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಜ್ಯಾ ರಾಜ್‌ಪಾಟಣಾಂತ್ ಪಾಸಯ್ ಮಾರ್ತಾಲೆಂ. ತೆಂ ಆಯ್ಜ್ ದೊಳ್ಯಾಂಕ್ ಭುಲಯ್ತಾಲೆಂ ಜಾಯ್ತ್! ಪುಣ್ ಹಾಚೆ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಭೂತ್‌ಕಾಳ್, ಹ್ಯಾ ದೇಶಾಚೊ ಇತಿಹಾಸ್, ತಾಚಿ ಘಡಣ್ ಜಾಣೂನ್ ಘೆವ್ಪಾಚೊ ಯತ್ನ್ ಕೆಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಭೂತಾನ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ಅಜಾಪುಚ್ ಅಶೆಂ ದಿಸೂಂಕ್ ಫಾವೊ! ಕಿತೆಂ ಕಿತೆಂ ಸೊಸೂಂಕ್ ನಾ ಹ್ಯಾ ಭೂತಾನಾನ್? ಎಕಾ ಆದರ್ಶ್ ದೇಶಾಚಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಾಚಿ ಬುನ್ಯಾದ್ ಘಟ್ ಜಾತಲಿ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಕಸಲ್ಯಾ ಕಸಲ್ಯಾ ದಿವ್ಯಾಂತಲ್ಯಾನ್ ವಚ್ಚೆಂ ಪಡ್ಟಾ ಹಾಚಿ ಥೊಡಿಭೊವ್ ಕಲ್ಪನಾ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ಇತಿಹಾಸ್ ನದ್ರೇಖಾಲಾ ಘಾಲೀತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಯೆತಾ...ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ಪುರ್ವಿಲ್ಲೊ ಇತಿಹಾಸ್ ಆಯ್ಜ್ ಪುರಾಯೆನ್ ಹಾತಾಕ್ ಲಾಗನಾ. ಸಾತತ್ಯಾನ್ ಘಡೂನ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಭುಂಯ್‌ಕಾಪಾಕ್ ಲಾಗೂನ್, ಮಾಗಿರ್ ಪರ್ಥೂನ್ ಪರ್ಥೂನ್ ಉಜ್ಯಾಚೆ ಭಕೀಕ್ ಪಡಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಕಿತ್ಲ್ಯಾ ತರೀ ಮಠಾಂಚಿ ಹಾನಿ ಜಾಲಿ. ತರೀ ಲೆಗೀತ್ ಹ್ಯಾ ಸೈಮಿಕ್ ಸಾಂವಾರಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಜೆಂ ಕಿತೆಂ ವಾಂಚೂನ್ ಉರ್ಲೆಂ ವೊ ಹಾತಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೆಂ ತಾಚೇ ವೆಲ್ಯಾನ್ ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಚೊ ಗಿರೆಸ್ತ್ ಇತಿಹಾಸ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಗಾವ್ತಾ.

ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ಹೆ ಡ್ರಕ್ ಭುಂಯೆಂತ್, ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳೆ ದರ್‌ಯತ್ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳೆ ರಾಜಾ ರಾಜ್ಯ್ ಕರ್ತಾಲೆ. ತೇ ರಾಜಾ ಆನಿ ತಾಂಚೆಂ ಹೆಂ ರಾಜ್ಯ್ ತರೀ ಕಸಲೆಂ ಮ್ಹುಣಪಾಚೆಂ! ಸೈಮಾನ್ ಏಕ್ ವ್ಹಡ್ ನಾಂಗರ್ ಘೆವ್ನ್ ಹೇ ಭುಂಯೆರ್ ತೊ ಚಲಂವ್ಚೊ. ತ್ಯಾ ನಾಂಗ್ರಾಚ್ಯಾ ಫಾಳಾನ್ ವೆಗ್ ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಹ್ಯೊ ದರ್‌ಯ್ ತಯಾರ್ ಜಾಂವ್ಚ್ಯೊ. ತಾತೂಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾ ದೊಂಗ್ರಾಂಚ್ಯಾ ದೊನೂಯ್ ವಾಟಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಖಾಂಚ್ಯಾಂನಿ ಹಾತಾಚ್ಯಾ ಬೊಟಾರ್ ಮೆಜೂಂ ಯೆತಾತ್ ಇತ್ಲ್ಯಾಚ್ ಲೊಕಾಂನಿ ರಾಬಿತೊ ಕರೂನ್ ರಾವಪ್ ಆನಿ ತ್ಯಾ ಮೂಠ್‌ಭರ್ ಲೊಕಾಂಚೊ ಮುಖೆಲಿ ಜೊ ಕೊಣ್ ಆಸಾ ತೊ ತ್ಯಾ ವಾಠಾರಾಚೊ ರಾಜಾ. ಹೆ ರಾಜಾ ಆಪಾಪ್ಸಾಂತ್ ಸತತ್ ಝುಗಡತ್, ಝುಂಜತ್ ಆಸ್ತಾಲೆ, ಹೆಚ್ ಅವಸ್ಥೆಂತ್ ಹಾಂಗಾಚೊ ಕಿತ್ಲೊಸೊಚ್ ಕಾಳ್ ಸರ್ಲೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಜಾತಾ.

ಪುಣ್ 1616 ಸಾಲಾಂತ್ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ಇತಿಹಾಸ್ ಬದ್ಲೂನ್ ಉಡೊವ್ಪಿ, ಭೂತಾನಾಕ್ ಥಿರತಾಯ್ ದಿವ್ಪಿ ಕಾಳ್ ಉದೆಲೊ. ಝಾಬ್‌ದ್ರುಂಗ್ ನಾಗ್ವಾಂಗ್ ನಾಮ್‌ಗ್ಯೆಲ್ ಹೊ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ಸೊಡ್ವಣ್‌ದಾರ್ ಕಸೊ ಥಂಯ್ ಪಾವ್ಲೊ. ನಾಮ್‌ಗ್ಯೆಲ್ ಹೊ ಲಾಮಾಂಚೆ ವಂಶ್‌ಕುಳಿಯೆಂತ್ಲೊ. ತಿಬೆಟಾಂತ್ಲ್ಯಾ ರಾಲುಂಗ್ ಮಠಾದೀಶ್ ಮ್ಹುಣ್ ಬಾರಾವ್ಯಾ ವರ್ಸಾ ತಾಚಿ ನೆಮ್ಣೂಕ್ ಕರ್ಚಿ ಥಾರ್ಲಿ. ಹೆಂ ಡ್ರಕ್ಪಾ ಕಾರ್ಗ್ಯುಪಾ ಸಂಪ್ರದಾಯಾಚೆಂ ಮುಖೆಲ್ ಪದ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಪುಣ್ ತಾಚಿ ಹೀ ನೆಮ್ಣೂಕ್ ವಿರೋಧಿ ದಾವೇದಾರಾಂಕ್ ಮಾನ್ಯ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ತಾಂಚ್ಯೊ ಧಮ್ಕ್ಯೊ ಯೆಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲ್ಯೊ. ಮಠಾಚೆಂ ವೆವಸ್ಥಾಪನ್ ಪರ್ಥೂನ್ ಪರ್ಥೂನ್ ಉಮ್ಟೂನ್ ಉಡೊವ್ಪಾಚೊ ಪ್ರಯತ್ನ್ ವಿರೋಧಕ್ ಕರೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ. ತೇ ಪಿಡಾಪಿಡೀಕ್ ಉಬ್ಗಲ್ಲ್ಯಾ ನಾಮ್ಗ್ಯೆಲಾನ್ ತಿಬೆಟ್ ಸೊಡ್ಲೆಂ ಆನಿ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಆಲಾಶಿರೊ ಘೆತ್ಲೊ.

ರೊಖ್ಡೊಚ್ ತಾಣೆಂ ಭೂತಾನಾಚೆರ್ ಆಪ್ಲೊ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ್ ಆನಿ ರಾಜಕೀಯ್ ಛಾಪ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕೆಲೊ. ಝಾಬದ್ರುಂಗ್ ಮ್ಹುಣ್ ಪದವಿ ಘೆತ್ಲಿ. ಝೂಬದ್ರುಂಗ್ ನಾಗ್ಯೆಲ್ ಹೊ ಏಕ್ ವ್ಹಡ್ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ್, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ್ ಆನಿ ಝುಂಜಾರ್ ಅಸೊ ಫುಡಾರಿ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ್ ಮ್ಹುಣ್ ತಾಣೆಂ ವಾವ್ರಾಕ್ ಆರಂಭ್ ಕೆಲೊ ಆನಿ ತಾತೂಂತ್ ತಾಕಾ ಯಶೂಯ್ ಲಾಬ್ಲೆಂ. ಭೂತಾನಿ ಲೋಕ್ ತಾಕಾ ತೆಚ್ ನದ್ರೆನ್ ಮಾನ್ತಾತ್. ಭೂತಾನ್‌ಚೆರ್ ತಿಬೇಟಾಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ಸಾತತ್ಯಾನ್ ಆಕ್ರಮಣ್ ಜಾಯ್ತ್ ಆಸ್ತಾಲೆಂ. ಅಸಲ್ಯಾ ಆಕ್ರಮಣಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ರಾಜ್ಯಾಂತ್ ಥೀರತಾಯ್ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತ್ ಜಾವಪ್ ಕಠಿಣ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಹ್ಯಾ ಆಕ್ರಮಣಾಚೆರ್ ತಾಣೆಂ ನಿಯಂತ್ರಣ್ ಹಾಡ್ಲೆಂ ಆನಿ ತೆಂ ಪಯ್ಸ್ ಕೆಲೆಂ. ಡ್ರಕ್ಪಾ ಕಾರ್ಗ್ಯುಪಾ ಶಾಳಾ ಸ್ಥಾಪನ್ ಕೆಲ್ಯೊ ಆನಿ ತಾಂಕಾಂ ಘಟಾಯ್ ದಿಲಿ. ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಲ್ಪುಂಚಿ ರಾಜ್ಯಸ್ತರೀಯ್ ಸಮಿತಿ ಸ್ಥಾಪನ್ ಕೆಲಿ ಆನಿ ದೇಶಾಂತ್ ಏಕಸಂಘತಾಯ್ ಹಾಡ್ಲಿ. ತಾಣೆಂ ಭೂತಾನ್‌ಭರ್ ಝೊಂಗಾಂಚಿ ಮಾಳೂಚ್ ತಯಾರ್ ಕೆಲಿ ಆನಿ ಪೆನ್‌ಲೊಪ್ಸ್ ಮ್ಹುಣೊವ್ಪಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಂ ಮಾರ್ಫತ್ ತಾಂಚೆರ್ ನಿಯಂತ್ರಣ್ ದವರ್ಲೆಂ. ತಾಣೆಂ ಕಾಯ್ದ್ಯಾಚೆ ನೇಮ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕೆಲೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ್ ಆನಿ ಧರ್ಮಿಕ್ ಪರಂಪರಾಂಚಿ ಸುರ್ವಾತ್ ಕೆಲಿ.

ಜಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಭೂತಾನಾಕ್ ಏಕ್ ಆಕಾರ್ ಆಯ್ಲೊ, ಏಕ್ ರೂಪ್ ಲಾಭೂನ್ ತಾಕಾ ಏಕ್ ಖಾಶೆಲಿ ಆಸ್ಮಿತಾಯ್ ಗಾವ್ಲಿ. ಆಯ್ಜ್ ಜೊ ಆಮ್ಕಾಂ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಪೋಶಾಗ್ ದಿಸ್ತಾ ತಾಚಿ ಆಖಣಿ ಹ್ಯಾಚ್ ಝೂಬ್‌ದ್ರುಂಗಾನ್ ಕೆಲ್ಲಿ. ಥಿಂಪೂ ಆನಿ ಪುನಾಖಾ ಶಾರಾಂತ್ 'ದೊಮ್‌ಚೊ' ಮ್ಹಣ್ ಜೆ ವರ಼್ುಕಿ ಧರ್ಮಿಕ್ ಉತ್ಸವ್ ಜಾತಾತ್ ತೆಯ್ ತಾಣೆಂಚ್ ಸುರು ಕೆಲೆ.

ಝೂಬ್‌ದ್ರುಂಗಾಚಿ ಸತ್ತಾ ಭೂತಾನಾಚೆರ್ ಆಸ್ತನಾಚ್ ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ಭುಂಯೆಕ್ ಅಸ್ತಮ್ತಿ ಲೊಕಾಂಚೆ ಪಾಂಯ್ ಲಾಗ್ಲೆ. ದೋಗ್ ಪುರ್ತುಗೆಜ್ ಪಾದ್ರಿ 1627ತ್ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಆಯ್ಲೆ. ಝೂಬ್‌ದ್ರುಂಗಾ ವಾಂಕ್ಡಾ ಕಿತ್ಲೆ ತರೀ ಮ್ಹಯ್ನೆ ಥಿಂಪೂತಚ್ ಚೇರಿ ಮಠಾಂತ್ ರಾವ್ಲೆ. ಝೂಬ್‌ದ್ರುಂಗಾಕ್ ತಾಂಚೊ ಧರ್ಮ್, ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧಾ ಬೀ ಗಜಾಲಿ ತಾಂಚೆಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ಜಾಣೂನ್ ಘೆವ್ಪಾಚ್ಯೊ ಆಶಿಲ್ಯೊ. ತ್ಯಾ ವಾಠಾರಾಂತ್ ಪ್ರವಚನ್ ದಿವ್ಪಾಕ್ ತಾಣೆಂ ತಾಂಕಾಂ ಮಾನ್ಯತಾಯ್ ದಿಲಿ. ತೆಚ್ ವಾಂಗ್ಡಾ ಹೇ ಪಾದ್ರಿ ಲೋಕ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಕ್ ಬಾಟೊವ್ನ್ ಕ್ರಿಸ್ತಾಂವ್ ಧರ್ಮಾಂತ್ ವ್ಹರ್ಪಾಚೊ ಯತ್ನ್ ಕರ್ಚೆನಾತ್ ಹಾಚೆರೂಯ್ ಬಾರೀಕ್ ಲಕ್ಷ್ ದವರ್ಲೆಂ. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಬಾಬ್ತಿಂತ್ ಮಾತ್ ಅಶೆಂ ಘಡ್ಲೆಂ ನಾ. ಪಾದ್ರ್ಯಾಂಚೆ ಪಾಂಯ್ ಗೊಂಯ್ಚೆ ಭುಂಯೆಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ ತೇ ಲಾಗ್ಲೆಚ್, ತಾಣಿಂ ಥಳಾವ್ಯಾಂಚೆ ಪಾಂಯ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಧರ್ಮಾಚೆ ವಾಟೆನ್ ವಳಯ್ಲೆ. ಜರ್ ಗೊಂಯಾಂತೂಯ್ ಎಖಾದ್ರೊ ಝೂಬ್‌ದ್ರುಂಗ್ ತ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಲಾಭಿಲ್ಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಆಯ್ಚೆಂ ಗೋಂಯ್ ವೆಗ್ಳೆಂಚ್ ದಿಸ್ಪಾಚೆಂ ಆಮ್ಕಾಂ...

ಝೂಬ್‌ದ್ರುಂಗಾನ್ ಭೂತಾನಾಕ್ ಎಕಾ ಖಾಶೆಲ್ಯಾ ವೆವಸ್ಥಾಪನಾಚಿ ಬುನ್ಯಾದ್ ಘಾಲಿ. ತೋ ದೇಶಾಚೊ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ್ ಮುಖೆಲಿ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ದೇಶಾಚೊ ರಾಜ್‌ಕಾರ್‌ಭಾರ್ ತಾಣೆಂ 'ದೇಶೀ' ಮ್ಹಣಿಲ್ಲ್ಯಾ ನಿಧರ್ಮೀ ರಾಜ್‌ಕರ್ತ್ಯಾಂಕಡೆನ್ ಸುಪೂರ್ದ್ ಕೆಲ್ಲೊ. ಜಾಂಕಾಂ ಜೇ ಖೆನ್ಪೊ ಮ್ಹಣ್ಟಾಲೆ ತೋ ಮುಖೆಲ್ ಮಠಾಧೀಶ್ ಮಠಾಂಚೆಂ ವೆವಸ್ಥಾಪನ್ ಪಳಯ್ತಾಲೊ. ಪುನಾಖಾ ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಝೊಂಗಾಂತ್ 1651ತ್ ಸಮಾಧಿಸ್ತ್ ಜಾಂವ್ನ್ ಗೆಲ್ಲ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಝೂಬ್‌ದ್ರುಂಗಾಕ್ ತ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಲೊಕಾಂನಿ ಪಳಯ್ಲೊಚ್ ನಾ. ರೊಖ್ಡೊಚ್ ತೋ ಮೆಲೊ. ಪುಣ್ ತಾಚ್ಯಾ ಮರ್ಣಾಚಿ ಖಬರ್ 40 ವರ್ಸಾಂ ಮೆರೇನ್ ಲಿಪೊವ್ನ್ ದವರ್ಲಿ. ಕಾರಣ್ ದೇಶಾಂತ್ ಅಸ್ಥಿರತಾಯ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾವ್ಪಾಚಿ ಆನಿ ತಿಬೆಟ್‌ಚೆಂ ಆಕ್ರಮಣ್ ಜಾವ್ಪಾಚಿ ಶಕ್ಯತಾಯ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ.

ತ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಝೂಬ್‌ದ್ರುಂಗಾಚೊ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ದೇಸೀ ತೇನ್‌ಝಿನ್ ರಾಬ್ಗೆ ಹಾಣೆಂ 14 ವರ್ಸಾಂ ಮೆರೇನ್ ರಾಜ್‌ಕಾರ್‌ಭಾರ್ ಪಳಯ್ಲೊ. ತಾಣೆಂ ಝೂಬ್‌ದ್ರುಂಗಾಚೊ ಅರ್ದ್‌ಕುಟೊ ಉರಿಲ್ಲೊ ವಾವ್ರ್ ಮುಖಾರ್ ವ್ಹೆಲೊ. ತ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಮಾತ್ ಭೂತಾನ್ ಪರ್ಥೂನ್ ಅಸ್ಥಿರತಾಯೆಚೆ ದಿಕೇನ್ ಗೆಲೊ. ಕಿತ್ಲ್ಯಾ ತರೀ ದೇಸಿಂಚಿ ಹತ್ತ್ಯಾ ಜಾಲಿ. ತಿಬೆಟಿಂಚಿಂ ಎಕಾರ್‌ಏಕ್ ಆಕ್ರಮಣಾಂ ಜಾಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲಿಂ. ಬ್ರಿಟಿಷಾಂಚಿಂಯ್ 'ದ್ವಾರಾ'ಚೆರ್ ಆಕ್ರಮಣಾಂ ಸುರು ಜಾಂವ್ಕ್ ಲಾಗಿಲ್ಲಿಂ.

ಬಂಗಾಲಾಂತ್ ಥಿರಾವಲ್ಲಿ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ ಭೂತಾನ್ ಸಾರ್ಕೆ ಸುಪೀಕ್ ಜಮನೀರ್ ಕಬ್ಜೊ ಕರಪಾಚೆ ತಯಾರೆಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ.

ಅಂತರ್ಗತ್ ದುಸ್ವಾಸ್, ಪೆನ್ಲೂಪಾಂಚೆಂ ಆಪ್‌ಸಾಂತ್ ಝುಂಜಪ್ ಆನಿ ಅಧಿಕಾರಾ ಖಾತಿರ್ ಜಾವ್ಪಿ ಆಕ್ರಮಣಾಂ ಹಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಎಕೋಣಿಸಾವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾ ಮೆರೇನ್ ಅಂಧಾಧುಂದೀಚ್ ಚಲ್ತಾಲಿ. ಹ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ತೀನ್ ವರ್ಸಾಂ ಮಜಕತಿಂ 48 ದೇಸೀ ವೋ ನಾಗರಿ ರಾಜಕರ್ತ್ಯಾಂಚೊ ಬದಲ್ ಹೇ ಭುಂಯೆರ್ ಜಾಲೊ ಹೆಂ ಕೊಣಾಕ್ ಖರೆಂ ದಿಸ್ಪಾ ಸಾರ್ಕೆಂಚ್ ನ್ಹಯ್.

ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ಹೇ ಸಗ್ಳೆ ಘಡಾಮೊಡಿಚೆರ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಚೆಂ ಲಕ್ಷ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂಚ್. ತಾಂಕಾಂ ಭೂತಾನ್‌ಚಿ ಹೀ ಪಿಕಾಳ್ ಭೂಂಯ್ ಹಾತಾಸ್ಪಾಚಿ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಹೇ ಭುಂಯೆರ್ ಪರಂಪರೆನ್ ಭೂತಾನೀ ಲೊಕಾಂಚೆಂ ನಿಯಂತ್ರಣ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ತಾಚೆರ್ ಆಪ್ಲೆಂ ನಿಯಂತ್ರಣ್ ಹಾಡೂಂಕ್, ಸಾವ್ಜಾಕ್ ದಪೂನ್ ರಾವಿಲ್ಲೆವರಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಂಧಿಚೆ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಂತ್ ಅಶಿಲ್ಲೆಚ್.

ಭೂತಾನಾಂತ್ ಭಿತರ್ ಸರ್ಪಾ ಪಾಸತ್ ಪ್ರವೇಶ್ ದ್ವಾರಾಂ ಆಸಾತ್. ಹ್ಯಾಚ್ ದ್ವಾರಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಬಂಗಾಲ್ಯಾಚ್ಯಾ ಸಪಾಟ್ ಪ್ರದೇಶಾಂತ್ಲೆ ಆನಿ ದೊಂಗರ್ ಮುಳಸಾಂತ್ಲೆ ಲೋಕ್ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಭಿತರ್ ಸರಪಾಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ್ ಕರ್ತಾಲೆ. ಹಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ತಾಂಚೆ ವಾಂಗ್ಡಾ ಸತತ್ ಚಕಮಕ್ ಚಲ್ತಾಲಿ. ಹಾಕಾ ಆಡಾಂಬೊ ಘಾಲೊ ತೊ 1774ತ್ ವಾರನ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್ ಹ್ಯಾ ಬಂಗಾಲ್ಯಾಚ್ಯಾ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲಾನ್. ತಾಕಾ ಭೂತಾನಾಂತ್ ವೆಪಾರೀ ಸಂಬಂಧ್ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತ್ ಕರಪಾಚೆಂ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ತಾಣೆಂ ಹೆಂ ಕಿತ್ಲೆ ಮೆರೇನ್ ಶಕ್ಯ್ ಆಸಾ ಹಾಚಿ ಪಡ್ತಾಳ್ಣಿ ಕರೂಂಕ್ ಜೊರ್ಜ್ ಬೋಗ್ಲೆಚ್ಯಾ ಫುಡಾರ್‌ಪಣಾಖಾಲ್ ಏಕ್ ಶಿಷ್ಟ್ ಮಂಡಳ್ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಧಾಡ್ಲೆಂ. ಪಾಂಚ್ ಮ್ಹಯ್ನೆ ಬೋಗ್ಲೆ ಭೂತಾನಾಂತ್ ರಾವ್ಲೊ. ತೋ ಭೂತಾನ್ ಆನಿ ಥಂಯ್ಚ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಚ್ಯಾ ಮೊಗಾಂತ್ ಪಡ್ಲೊ.

ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಆನಿ ಭೂತಾನ್ ಹಾಂಚೆ ಮಜಗತಿಂ ತ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಹ್ಯಾ ಸೀಮಾ ಪ್ರಸ್ನಾಕ್ ಆನಿ ದ್ವಾರ್‌ವಾರಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ತಹ್ ಜಾಲೊ. ಬ್ರಿಟಿಷಾಂನಿ ಭೂತಾನಾಕ್ ದ್ವಾರ್ ಉಕ್ತೆಂ ಕರಪಾಚೆ ಬೊಲಿಚೆರ್ ವರ್ಸುಕೀ ಮೊಬ್ದಲೊ ದಿವ್ಪಾಕ್ ಆರಂಭ್ ಕೆಲೊ. ಪುಣ್ 19ವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮಧ್ಯಾರ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆನಿ ಭೂತಾನೀ ಲೊಕಾಂಚೆಂ ಪರ್ಥೂನ್ ಫಿಸ್ಕಟ್ಲೆಂ. ಆಸಾಮೀ ಆನಿ ಬಂಗಾಲೀ ಲೊಕಾಂಚ್ಯೊ ಸೀಮಾ ಪ್ರಸ್ನಾಚೆರ್ ದ್ವಾರ್ ಚಕಮಕಿ ಚಾಲೂಚ್ ಆಶಿಲ್ಯೊ. ಆಸಾಮ್ ಆನಿ ಬಂಗಾಲೀ ಲೊಕಾಂಕ್ ದಕ್ಷಿಣೇಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಭಿತರ್ ಸರಪಾಕ್ ಬಂದಿ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ತೇ ಪಾಸತ್ ಹ್ಯೊ ದ್ವಾರ್ ಚಕಮಕಿ ಬಂದ್ ಜಾವ್ಪಾಚಿಂ ಕಾಯ್ ಚಿನ್ನಾ ದಿಸಾನಾಶಿಲ್ಲಿಂ.

ಹ್ಯಾ ಅಸಲ್ಯಾ ಅರಿಶ್ಟಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ಜಿಗ್ಮೆ ನಾಮ್ಗ್ಯೆಲ್ ಹೊ ನವೊ ಫುಡಾರಿ ಭೂತಾನಾಂತ್ ವಯ್ರ್ ಸರ್ಲೊ. ಏಕ್ ಧಿರಿಶ್ಟ್ ತೊಂಗ್ಸಾ ಪೆನ್ಲೊಪ್. ಜಿಗ್ಮೆ ನಾಮ್ಗ್ಯೆಲ್ ಹೊ ಪಂದ್ರಾವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಸಂತ್ ಪೆಮಾ ಲಿಂಗ್ಪಾ ಹಾಚ್ಯಾ ಉದಾತ್ತ್ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲೊ. ತೊಂಗ್ಸಾ ಪೆನ್ಲೊಪ್ ಹೆಂ ಪದ್ ಮೆಳೊವ್ಪಾ ಖಾತಿರ್ ಸ್ವಕರ್ತ್ಯಾವಾನ್

ಹೊ ವಯ್ರ್ ಆಯ್ಲೊ. ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಗುಣಾಂಚ್ಯಾ ಬಳಾಚೆರ್ ತಾಣೆಂ ಕಾಂಯ್ ಕಾಳಾ ಭಿತರ್ ವಿರೋಧಿ ಪೆನ್ಲೊಪಾಚೆರ್ ಜೈತ್ ಜೊಡ್ಲೆಂ ಆನಿ ವಾಠಾರಾಂತ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಮಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮ್ಹೊಣ್ ಆಪ್ಲಿ ವಳಖ್ ಘಡಯ್ಲಿ. ತಾಣೆಂ ಭೂತಾನಾಕ್ ಥಿರ್‌ತಾಯ್ ದಿಲಿ ಆನಿ ಶಾಂತತಾಯ್ ಹಾಡ್ಲಿ.

ತೋ 1870ತ್ಲೊ ಭೂತಾನಾಚೊ 48ವೊ ದೇಶೀ ವೊ ನಾಗರೀ ರಾಜ್‌ಕರ್ತೊ. ಪುಣ್ ತಾಕಾ ಕಾರ್‌ಭಾರ್ ಚಲೊಂವ್ಕ್ ಫಕ್ತ್ ತೀನೂಚ್ ವರ್ಸಾಂ ಲಾಬ್ಲಿಂ. ತರೀಪುಣ್ ತಾಚೆಂ ಕರ್ತೃತ್ವ್ ಆನಿ ದರಾರೊ ಅಸೊ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ತಾಚ್ಯಾ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರ್‍ಯಾಚಿ ನೆಮ್ಣೂಕ್ ಜಾಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತೂಯ್ ತಾಚೆರ್ ತಾಚೊ ಪ್ರಭಾವ್ ಉರಿಲ್ಲೊ. ಜಿಗ್ಮೆ ನಾಮ್ಗ್ಯೆಲಾಚೊ ಪೂತ್ ಉಗ್ಯೇನ್ ವಾಂಗ್‌ಚುಕ್ ಹೋ ಬಾಪಾಯ್ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಯೋಗ್ಯ್ ಅಧಿಕೃತ್ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಥಾರ್ಲೊ. ತೋ ಪಾರೊ ಆನಿ ತೊಂಗ್ಸಾ ಹ್ಯಾ ದೊನೀ ವಾಠಾರಾಂಚೊ ಪೆನ್ಲೊಪ್ ಜಾಲೊ. ಉಪ್ರಾಂತ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ವಿರೋಧಕಾಂಚೆರ್ ಜೈತ್ ಮೆಳೊವ್ನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಪದಾಕ್ ತಾಣೆಂ ಘಟಾಯ್ ಹಾಡ್ಲಿ. ಕೊಣೂಚ್ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿ ನಾಶಿಲ್ಲೊ ಅಸೊ ತೋ ದೇಶಾಚೊ ಏಕ್‌ಮೇವ್ ಫುಡಾರಿ ಥಾರ್ಲೊ.

ಉಗ್ಯೇನ್ ವಾಂಗ್‌ಚುಕ್ 1907ತ್ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ಪಯ್ಲೊ ವಾಂಶಿಕ್ ರಾಜಾ ಮ್ಹೊಣ್ ಏಕಮತಾನ್ ವೆಂಚೂನ್ ಆಯ್ಲೊ. ಉಚ್ಚ್‌ಪದಸ್ಥ್ ಅಧಿಕಾರಿ, ಮ್ಹತ್ವಾಚೆ ಲಾಮಾ ಆನಿ ಲೋಕ್‌ಪ್ರತಿನಿಧಿಂಚ್ಯಾ ಸಭಾಘರಾಂತ್ ಹೀ ವೆಂಚ್ಣೂಕ್ ಜಾಲ್ಲಿ ಆನಿ ತಾಕಾ ಡ್ರಕ್ ಗ್ಯಾಲ್ಪೊ ಹೀ ಪದವಿ ಭೆಟಯ್ಲಿ. 17 ದಶೆಂಬ್ರ್ ಹೋ ತೊ ರಾಜ್ಯಾಭಿಶೇಕಾಚೊ ದೀಸ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಹೊಚ್ ದೀಸ್ ಭೂತಾನ್ ಆಪ್ಲೊ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ದೀಸ್ ಮ್ಹಣ್ ಪಾಳ್ಟಾತ್.

ಉಗ್ಯೇನ್ ವಾಂಗ್‌ಚುಕ್ ಹೋ ಏಕ್ ಲೋಕಪ್ರಿಯ್ ಅಸೊ ರಾಜಾ ಆಶಿಲ್ಲೊ. 1926 ಮೆರೇನ್ ತಾಣೆಂ ಶಾಂತತಾಯೆನ್ ಆನಿ ದೊಳೆ ದಿಕ್ಷಾವ್ಪಿ ರಾಜ್‌ಕಾರ್‍ಭಾರ್ ಚಲಯ್ಲೊ. ತಾಚ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ತಾಚೊ ಚಲೊ ಜಿಗ್ಮೆ ವಾಂಗ್‌ಚುಕ್ ಸತ್ತೆರ್ ಆಯ್ಲೊ. ಶಾಂತತಾಯೆನ್ ಆನಿ ಭರ್‌ಭರಾಟಿಚೊ ರಾಜ್‌ಕಾರ್‌ಭಾರ್ ತಾಣೆಂ ಫುಡೆಂ ವ್ಹೆಲೊ. 1952 ವರ್ಸಾ ತೋ ಭಾಯ್ರ್ ಪಡ್ಲೊ ಆನಿ ತಾಚೊ ಪೂತ್ ಜಿಗ್ಮೆ ದೋರ್ಜಿ ವಾಂಗ್‌ಚುಕ್ ಸತ್ತೆರ್ ಆಯ್ಲೊ. ಆಯ್ಚಿ ಭೂತಾನ್‌ಚಿ ಜನತಾ ಹ್ಯಾ ರಾಜಾಕ್ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ನಿರ್ಮಾಣ್‌ಕರ್ತೊ ಅಶೆಂ ಮಾನ್ತಾತ್.

ಜಿಗ್ಮೆ ದೋರ್ಜಿ ವಾಂಗ್‌ಚುಕ್ ಫುಡಾರಾಚಿ ನದರ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ ರಾಜಾ. ತಾಣೆಂ ಅಶೆ ತರೆನ್ ಉದರ್ಗತಿಚಿ ಆಖಣಿ ಕೆಲಿ, ಜಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಸಂಸಾರಾ ಪಾಸೂನ್ ಇತ್ಲೊ ತೇಂಪ್ ಅಲಿಪ್ತ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ಅಲಿಪ್ತತಾಯೆಚೊ ಅಂತ್ ಜಾಲೊ. ತಾಚೆ ರಾಜ್ವಟಿಂತ್ ರಸ್ತ್ಯಾಂಚಿ ನಿರ್ಮಿತಿ ಜಾಲಿ. ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ಭುಂಯೆರ್ ಗಾಡಿಯೊ ಧಾಂವ್ಡಾಯ್ಲ್ಯೊ. ದೇಶಾಂತ್ ಅರ್ವಿಲ್ಲ್ಯಾ ಶಿಕ್ಷಣಾಚಿ ತಜ್ವೀಜ್ ಕೆಲಿ. ಪಯ್ಲೆಚ್ ಖೇಪ್ ಭಾರತ್ ಆನಿ ಹೆರ್ ದೇಶಾಂಚ್ಯಾ ಸಹಕಾರ್‍ಯಾನ್ ತಾಂತ್ರಿಕ್ ಕಾರ್‍ಯಾವಳಿ ರಾಬಯ್ಲ್ಯೊ. ಶೆತ್ಕಿ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯ್, ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿ ಆನಿ ಪ್ರಶಾಸನಾಚಿ ಆರ್ವಿಲ್ಲಿ ಪದ್ಧತ್ ತಾಣೆಂ ರಾಬೊಂವ್ಕ್ ಆರಂಭ್ ಕೆಲೊ. ಭುತಾನಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ

ವಾತಾರಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವ್ ಮೆಳ್ಚಲೆಂ ಅಶಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ವಿಧಾನ್‌ಸಭಾ ತಾಣೆಂ ಘಡಯ್ಲಿ. ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಳ್ ಸ್ಥಾಪನ್ ಕೆಲೆಂ. ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ್, ಚಲನ್, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆನಿ ಪೋಸ್ಟ್ ಪದ್ಧತ್ ತಾಣೆಂ ರಾಬಯ್ಲಿ. 1971ತ್ ಭೂತಾನ್ ಸಂಯುಕ್ತ್ ರಾಷ್ಟ್ರಾಚೆಂ ಘಟಕ್ ಜಾಲೆಂ. ಜಿಗ್ಮೆ ದೋರ್ಜಿ ವಾಂಗ್‌ಚುಕ್ ಹಾಣೆಂ ಫಕತ್ ದೋನ್ ದಸಕಾಂ ಭಿತರ್ ಭೂತಾನಾಕ್ ಮಧ್ಯಯುಗಾಂತ್ಲೆ ಅವಸ್ಥೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವಿಸಾವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಹಾಡ್ಲೊ. ಹೊ ತಿಸ್ರೊ ರಾಜಾ ತರ್ನೆ ಪಿರಾಯೆರುಚ್ 1972 ವರ್ಸಾ ಅಪಘಾತಿ ಸೊಂಪ್ಲೊ. ತಾಚ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ತಾಚೊ ಚಲೊ ಜಿಗ್ಮೆ ಸಿನ್‌ಗಾಯ್ ವಾಂಗ್‌ಚುಕ್ 16ವ್ಯಾ ವರ್ಸಾಚ್ ಚವ್ಥೊ ಡ್ರಕ್ ಗ್ಯಾಲ್ಪೊ ಮ್ಹಣ್ ಗಾದಿಯೆರ್ ಬಸ್ಲೊ. ತೋ ಸಂವ್ಸಾರಾಂತ್ಲೊ ಆತಾಂ ಮೆರೇನ್‌ಚೊ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಭುರ್ಗೊ ರಾಜಾ ಅಶೆಂ ಮಾನ್ತಾತ್.

ಭೂತಾನಾಕ್ ಅರ್ವಿಲ್ಲ್ಯಾ ಭೂತಾನಾಚೊ ದರ್ಜೊ ದಿವ್ಪಾಚೊ ವಾವ್ರ್ ಹಾತಾಂತ್ ಘೆತ್ಲೊ ತೋ ಹ್ಯಾಚ್ ರಾಜಾ ಜಿಗ್ಮೆ ಸಿನ್ಗಾಯ್ ವಾಂಗ್‌ಚುಕ್ ಹಾಣೆಂ. 1974ತ್ ರಾಜಾ ಮ್ಹಣ್ ತಾಣೆಂ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಅಧಿಕೃತ್‌ಪಣಾ ಹಾತಾಂತ್ ಘೆತ್ಲೊ. ತೆನ್ನಾ ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಇತಿಹಾಸಾಂತ್ ಪಯ್ಲೆಚ್ ಖೇಪ್ ತಾಣೆಂ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಪ್ರಸಾರ್ ಮಾಧ್ಯಮಾ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಹಾಡ್ಲಿಂ. ಭೂತಾನ್‌ಚಿ ಮ್ಹಾಯ್ತಿ ಆನಿ ಫೊಟೆ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಖಬ್ರಾಂ ಪತ್ರಾಂನಿ ಛಾಪೂನ್ ಹಾಡ್ಲಿ. ಭೂತಾನ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಪರಿ ಕಥೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವರ್ಣಿನ್ ಜಾತಾ ಅಸಲ್ಯಾ ದೇಶಾಂ ಮದ್ಲೊ ದೇಶ್ ಅಶೆ ತರೆಚೆಂ ಚಿತ್ರ್ ತಾಣೆಂ ಸಂವ್ಸಾರಾ ಮುಖಾರ್ ದವರ್ಲೆಂ. ರಾಜ್ಯಾಭಿಶೇಕ್ ಜಾಲ್ಯಾ ಬರಾಬರ್ ತಾಣೆಂ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರಾಚೆ ಉದರ್ಗತಿಚೆಂ ಆಗ್ಳೆಂಚ್ ತತ್ವ್‌ಗಿನ್ಯಾನ್ ಸಂವ್ಸಾರಾ ಮುಖಾರ್ ದವರ್ಲೆಂ.

ತಾಣೆಂ ಜಾಹೀರ್ ಕೆಲೆಂ- ಭೂತಾನ್‌ಚಿ ಉದರ್ಗತ್ ಆನಿ ಉತ್ಥಾನ್ ಹೆಂ ತಾಚ್ಯಾ ಎಕೂಣ್ ಉತ್ಪಾದನ್ ಕ್ಷಮತೆಚೆರ್ ಮೊಲಾವ್ನಿ ಕರ್ಚೆನಾತ್ ತರ್ ಎಕೂಣ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಖುಶಾಲ್‌ಕಾಯೆಚೆರ್- ಉತ್ಪಾದನ್ ಕ್ಷಮತೆಚೆರ್ ಗ್ರಾಸ್ ನೇಶನಲ್ ಹ್ಯಾಪಿನೆಸಚೆರ್ ಜಾತಲಿ. ಹೀ ಏಕ್ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಸಂಕಲ್ಪನಾ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಹೇ ಪಾಸತ್ ಅರ್ಥ್‌ತಜ್ಞ್ ಆನಿ ಉದರ್ಗತಿಚ್ಯಾ ಮಳಾವೆಲೆ ಸ್ವತಾಕ್ ಜಾಣ್ಕಾರ್ ಮ್ಹಣೊವ್ಪಿ ಹೆರಾಂನಿ ತಾಚಿ ಟಿಂಗಲ್, ಟವಾಳಿ ಕೆಲಿ. ಖೊಬಾಡಾಂ ಮಾರ್ಲಿಂ. ಎಕೂಣ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಖುಶಾಲ್‌ಕಾಯ್ ಹೀ ಘೋಶಣಾ ಮ್ಹೂಣ್ ಆಗ್ಳಿ ವೆಗ್ಳಿ ಖರೀ ಪುಣ್ ಹೀ ಖುಶಾಲ್‌ಕಾಯ್ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾ ಮಾಪಾನ್ ಮೆಜಪ್? ಪುಣ್ ಆಯ್ಜ್ ತಾಚಿ ತೀ ಎಕೂಣ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಖುಶಾಲ್‌ಕಾಯೆಚಿ ಸಂಕಲ್ಪನಾ Gross National Happiness ಯಶಸ್ವೀ ಥಾರ್ಲ್ಯಾ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಖುಶಾಲ್‌ಕಾಯೆಚೊ ಜೋ ಸಿದ್ಧಾಂತ್ ವೊ ಸಂಕಲ್ಪನಾ ರಾಜಾ ಜಿಗ್ಮೆನ್ ಮಾಂಡಿಲ್ಲಿ ತೀ ಆತಾಂ ಅರ್ಥ್‌ತಜ್ಞ್ ಆನಿ ನಿಯೋಜಕಾಂ ಪಾಸತ್ ಏಕ್ ಮೊಡೆಲ್ ಥಾರ್ಲ್ಯಾ.

ಹೀ GNH – ಗ್ರಾಸ್ ನೇಶನಲ್ ಹ್ಯಾಪಿನೆಸ್- ಎಕೂಣ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಖುಶಾಲ್‌ಕಾಯ್ ಹಾಚೆ ಫಾಟ್ಲೊ ವಿಚಾರ್ ಆನಿ ಸಂಕಲ್ಪನಾ ಕಿತೆಂ ಆಶಿಲ್ಲಿ?

ತರ್ ಆಮಿ ಭೌತಿಕ್ ಸಂಪತ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರೂಚ್ ಸರ್ವಸ್ವ್ ಅಶೆಂ ಮಾನ್ಲಾಂ ತೆಂ ಸಮಾ ನ್ಹಯ್. ಲೊಕಾಂಚೆಂ ಸುಖ್‌ಸಂಪೂರ್ಣಾಯೆನ್ ಭೌತಿಕ್ ಗಜಾಲಿಂಚೆರ್ ನಿಂಬೂನ್ ಆಸಪೂಚ್ ಶಕ್ಯ್ ನಾ. ಆರ್ಥಿಕ್ ಉದರ್ಗತ್ ಆನಿ ಆಧುನೀಕರಣಾಚಿ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಯ್ ರಾಷ್ಟ್ರಾಚೆ ಉದರ್ಗತಿ ಪಾಸತ್ ಗರಜ್ ಆಸತ್ ಪುಣ್ ತ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಚಿಂ ಪಾರಂಪರಿಕ್ ಮುಲ್ಯಾಂ ಆನಿ ಜಿವಿತಾಚ್ಯಾ ದರ್ಜಾಚೆಂ ಮೋಲ್ ದೀಂವ್ಕ್ ನ್ಹಯ್.

ಜಿಗ್ಮೆ ಸಿನ್ಗ್ಯಾಯ್ ವಾಂಗ್ಚುಕ್ ರಾಜಾನ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಖುಶಾಲ್‌ಕಾಯ್ ಹಾತಾಸ್ಪಾ ಪಾಸತ್ ತರ್‌ತರಾಂಚಿಂ ಧೋರಣಾಂ ರಾಬಯ್ಲಿಂ. ಜಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಯೋಗ್ಯ್ ಸಾಮಾಜಿಕ್, ಆರ್ಥಿಕ್ ಉದರ್ಗತ್ ದೇಶಾಂತ್ಲ್ಯಾ ದರೇಕ್ ವಿಭಾಗಾಂತ್ ಆನಿ ಸಮಾಜಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕ್ ಘಟಕಾಚಿ ಭರ್‌ಭರಾಟ್ ಆನಿ ಉತ್ಕರ್ಶ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ಮುಳಾವ್ಯಾ ಪರ್ಯಾವರಣಾಚಿ ರಾಖಣ್ ಆನಿ ಜತನಾಯ್, ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ಆಗ್ಳೆ, ಖಾಶೆಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚೆಂ, ದಾಯ್ಜಾಚೆಂ ಜತನ್ ಆನಿ ಸಂರಕ್ಷಣ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆಂ ಅಶೆಂ ರಾಜಾ ಮಾನ್ತಾ ಆನಿ ತೇ ದಿಕೇನ್ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಚಲಯ್ತಾ. ತಾಕಾ ಕಾರ್ಭಾರಾಂತ್ ಲೊಕಾಂಚೊ ಸಹಭಾಗ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಜಾಯ್. ದರ್ಜೆದಾರ್ ಪ್ರತಿಸಾದ್ ಮೆಳ್ಚಿ ಶಾಸನ್ ವೆವಸ್ತಾ ಆಸಪ್ ಗರ್ಜೆಚೆಂ ಮಾನೂನ್ ರಾಜಾನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಧೋರಣಾಂತ್ ಹ್ಯಾ ಗಜಾಲಿಂಕ್ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ್ ದಿಲಾಂ. ಗಾಂವ್‌ಗಿರ್ಯಾ ಉದರ್ಗತಿಕ್ ಉಂಚೆಲೆಂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ್ ದಿಲಾಂ. ತಾತೂಂತ್ ಭಲಾಯ್ಕೆಚಿ ಕಾಳಜಿ ಆನಿ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂ ಪಾಸತ್ ಸಹಜತಾಯೆನ್ ಉಪಲಬ್ಧ್ ಜಾವ್ಪಿ ಶಿಕ್ಷಣಾಚೊ ಮುಖೆಲ್‌ಪಣಾನ್ ಆಸ್ಪಾವ್ ಆಸಾ.

ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಸತ್ತರಿ, ಕಾಣಕೋಣ್, ಖೊತಿಗಾಂವ್ ಬೀ ವಾಠಾರಾಂತ್ಲೆ ಕಾಂಯ್ ಅಶೆ ಗಾಂವ್ ಆಸಾತ್ ಜಂಯ್ ಕಾಂಯ್‌ಕಡೆನ್ ಅಜೂನ್ ವೀಜ್ ಪಾವೂಂಕ್ ನಾ. ಪುಣ್ ಹಾಂಗಾ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಸಾಮ್ಕ್ಯಾ ದುರ್ಗಮ್ ವಾಠಾರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಗಾಂವಾಂತ್ ಲೆಗೀತ್ ರಸ್ತೆ ಆನಿ ಸಂಪರ್ಕ್ ಸಾಧನಾ ಉಪಲಬ್ಧ್ ಜಾತಲಿಂ ಮ್ಹಣ್ಪಾಚಿ ಜತನಾಯ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾ. ಶೆತಕೀ ಉದರ್ಗತ್, ಜನಾವರಾಂ ಪೊಸ್ಪಾಚ್ಯಾ ಧಂದ್ಯಾಚಿ ಉದರ್ಗತ್ ಹಾಂಕಾಂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನ್ ದಿವ್ಪಿ ಯೆವ್ಜಣ್ಯೊ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಗಜಾಲಿಂಚೆರ್ ಭೂತಾನ್‌ಚೆಂ ಲಕ್ಷ್ ಆಸಾ.

ಗ್ರಾಸ್ ನೇಶನಲ್ ಹ್ಯಾಪಿನೆಸ್ ತತ್ವಾಚೊ ವೊ ಧೋರಣಾಚೊ ಪರಿಣಾಮ್ ಖರೆಂಚ್ ಕಿತೆಂ ಜಾಲಾ? ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರ್ಯಾಂಕ್ ವಿಚಾರುನ್ ಹೆಂ ಕಳಪಾಚೆಂ ನಾ. ತಾಚಿ ಜಾಪ್ ಸರ್ವ್‌ಸಾಮಾನ್ಯಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾವೆಲೆ ಖೊಸ್‌ಯೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಮೆಳೂಂಕ್ ಜಾಯ್.

ಭೂತಾನಾಂತ್ ರಾಜ್‌ಸತ್ತಾಕ್ ಪದ್ಧತ್ ಚಲ್ತಾ. ರಾಜ್‌ಸತ್ತಾ ವೊ ರಾಜೇಶಾಯ್ ಆನಿ ಲೋಕ್‌ಶಾಯ್ ಹಾಂಚಿ ಸಾಂಗಡ್ ಘಾಲೂನ್, ಜನತೆಕ್ ರಾಜ್‌ಕಾರ್ಭಾರಾಂತ್ ಆಸ್ಪಾವ್ನ್ ಘೆವ್ನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಾಚಿ ಉದರ್ಗತ್ ಘಡೊವ್ನ್ ಹಾಡ್ಪಾಚಿ ಏಕ್ ಆಗ್ಳಿ ವೆಗ್ಳಿ ರಾಜ್‌ಕಾರ್ಭಾರಾಚಿ ಪ್ರಥಾ ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ರಾಜಾನ್ ಅಸ್ತಿತ್ವಾಂತ್ ಹಾಡಿಲ್ಲಿ ದಿಶ್ಟಿ ಪಡ್ತಾ. ರಾಜಾನ್ ತಿಚ್ ಮೋಖ್ ಆಪ್ಲೆ ಮುಖಾರ್ ದವರೂನ್ ತೇ ತರೇನ್ ವಾವ್ರಾಕ್

ಆರಂಭ್ ಕೆಲ್ಲೊ. ಡ್ರುಕ್ ಗ್ಯಾಲ್ಪೊ ಜಿಗ್ಮೆ ಸಿನ್ಗಾಯ್ ವಾಂಗ್‌ಚುಕ್ ಹೊ ತೆಚ್ ಪಾಸತ್ ಏಕ್ ದ್ರಷ್ಟೊ ರಾಜಾ.

ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ದರೇಕ್ ಝೊಂಗ್‌ಖಾಗ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆ ದೇಶಾಂತ್ ಸ್ವಯಂಭೂ ಜಾಂವ್ಚೆ ದೆಖೊನ್ ರಾಜ್‌ಕಾರ್ಭಾರಾಚೆಂ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ್ ಕರಪ್, ಲೋಕ್‌ಶಾಯೀಕರಣ್ ಕರಪ್, ಜಾಕಾ ಲಾಗೊನ್ ಝೊಂಗ್‌ಖಾಗ್ ಆಪ್ಲೆ ಇತ್ಲೆ ಪ್ರಮಾಣ್ ಉದರ್ಗತಿ ಪಾಸತ್ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ್ ತತ್ವಾಚೆರ್ ವಾವ್ರೊಂಕ್ ಪಾವ್ತಲೆ. ರಾಜಾನ್ ತೆಚ್ ಪಾಸತ್ ನಿರ್ಣಯ್ ಆನಿ ಧೋರಣಾಂ ಆಖ್ಪಾಚೆ ಅಧಿಕಾರ್ ಗಾಂವಾಂಕ್ ದೀವ್ನ್ ಉಡಯ್ಲೆ...

ಭೂತಾನ್‌ಚಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ವಿಧಾನ್‌ಸಭಾ ಆಸಾ. ಹಾತೂಂತ್ಲೆ 2/3 ವಾಂಗ್ಡಿ ಹೇ ದೇಶಾಂತ್ಲ್ಯಾ ವೀಸ್ ಜಿಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವೆಂಚೂನ್ ಆಯಿಲ್ಲೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಆಸ್ತಾತ್. ರಾಜಾನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾಕ್ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಮುಕ್ತ್ ಕರೂನ್ ಘೆಂವ್ಕ್ ಸಗ್ಳೆ ಅಧಿಕಾರ್ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಳಾಕಡೇನ್ ಸುಪೂರ್ದ್ ಕೆಲೆ. ತಾಣೆಂ ಅಸೊ ಏಕ್ ಕಾಯ್ದೊ ಕೆಲೊ ಜಾಕಾ ಲಾಗೊನ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ವಿಧಾನ್‌ಸಭಾ ರಾಜಾಆಡ್ ಅವಿಸ್ವಾಸ್ ದರ್ಶಕ್ ಥಾರಾವ್ ಮಾಂಡೂಂಕ್ ಶಕ್ತಾ. ಎಕಾ ಆದರ್ಶ್ ದೇಶಾಚ್ಯಾ ಘುಡಾರಾಚೇ ಸುರಕ್ಷಿತತಾಯೇ ಪಾಸತ್ ಹೆಂ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆಂ ಆಸಾ ಅಶೆಂ ರಾಜಾಚೆಂ ಮತ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಹೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ಜರೀ ಸಿಂಹಾಸನ್ ಬತ್ತೀಸಿಂತ್ಲ್ಯಾ ಕಾಣಿಯಾಂ ವರಿಂಚ್ ದಿಸ್ಲೆಂ ತರೀ ಸತ್ಯ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ.

ರಾಜಾನ್ 2001 ವರ್ಸಾ ದೇಶಾಚ್ಯಾ ಸಂವಿಧಾನಾಚೊ ಆರಾಖಡೊ ತಯಾರ್ ಕರಪಾಕ್ ಆರಂಭ್ ಕೆಲೊ. ಭೂತಾನಾಂತ್ ದ್ವಿಪಕ್ಷೀಯ್ ವೆಂಚ್ಣೂಕ್ ಪದ್ಧತ್ ಆಸ್ಚಿ, ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ್ ರಾಜೇಶಾಯ್ ಆಸ್ಚಿ, ರಾಜಾನ್ 65ವ್ಯಾ ವರ್ಸಾರ್ ಸಕ್ತಿಚಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಘೆಂವ್ಚಿ ಅಸಲಿಂ ಕಲಮಾಂ ತಾಣೆಂ ಸಂವಿಧಾನಾಂತ್ ಆಸ್ಪಾವ್ನ್ ಘೆತ್ಲಿಂ.

ಹೆಂ ಸಂವಿಧಾನ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಕರೂನ್ ರಾಜಾನ್ 2005 ತಲ್ಯಾ ನವೆಂಬರಾಂತ್ ಪ್ರಜೆಚಿಂ ಮತಾಂ ಜಾಣೊನ್ ಘೆವ್ಪಾ ಪಾಸತ್ ತಾಂಚೆ ಮುಖಾರ್ ದವರ್ಲೆಂ. ತಾಂಚ್ಯಾ ಮನಾಂತ್ ಕಿತೆಂಯ್ ದುಭಾವ್ ಬೀ ಆಸ್ಲ್ಯಾರ್ ತಾಂಕಾಂ ಮೆಳೂನ್ ತೋ ಪಯ್ಸ್ ಕರ್ಚೊ ಮ್ಹುಣ್ ರಾಜಾ ಖಾಸಾ ದೇಶಾಂತ್ಲ್ಯಾ ದರೇಕ್ ಜಿಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಭೊಂವ್ಡಿ ಕರೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ಹೆಂ ಸಂವಿಧಾನ್ ದೇಶಾಂತ್ಲ್ಯಾ ದರೇಕಾಕ್ ಘುಡಾರಾಚೊ ಧನಿ ಕಶೆಂ ಕರೂಂಕ್ ಪಾವ್ತಲೆಂ ಹೆಂ ಸಮ್ಜಾವ್ಪಾ ಖಾತಿರ್ ತಾಚಿ ಹೀ ಭೊಂವ್ಡಿ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ್ ರಾಜಾ ಸಂಸದೀಯ್ ಲೋಕ್‌ಶಾಯೆಚೊ ಮುಖೆಲಿ ಆಸ್ಲ್ಯಾರ್ ಲೋಕ್ ಘುಡಾರಾಚೆ ಧನಿ ಜಾಂವ್‌ಯೆತಾತ್ ಹೆಂ ತಾಣೆಂ ಲೊಕಾಂಕ್ ಪಟೊವ್ನ್ ದಿಲೆಂ.

ಹ್ಯಾಚ್ ರಾಜಾ ವಾಂಗ್ಚುನ್ ಆಪ್ಣೆಂಚ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಸಂವಿಧಾನಾಚೆಂ ಆದರ್ ರಾಖ್ಪಾ ಪಾಸತ್ 2005ತ್ ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ದಿಸಾ, 17 ಡಿಸೆಂಬರಾಕ್ ಆಪುಣ್ 2008 ವರ್ಸಾ ನಿವೃತ್ತಿ ಘೆತಲೊಂ ಮ್ಹಣ್ಪಾಚಿ ಘೋಶಣಾ ಕೆಲಿ ಆನಿ ತೇ ಪ್ರಮಾಣ್ ತಾಣೆಂ ಆಪ್ಲೊ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಮ್ಹುಣ್ ಆಪ್ಲೊ ವ್ಹಡ್ಲೊ ಪೂತ್ ರಾಜ್‌ಕುಮಾರ್

ದಾಶೊ ಜಿಗ್ಮೆ ಖೇಸರ್ ನಾಮ್ಗ್ಯೆಲ್ ವಾಂಗ್‌ಚುಕ್ ಹಾಚೊ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕೂಯ್ ಕೆಲೊ. ಸಂವಿಧಾನಾಚೊ ತೋ ಸಂರಕ್ಷಕ್ ಥಾರ್ಲೊ.

ಡ್ರುಕ್ ಗ್ಯಾಲ್ಪೊ ಜಿಗ್ಮೆ ಸಿನ್ಗ್ಗಾಯ್ ವಾಂಗ್‌ಚುಕ್ ಚೇ ಹೀ ಕಾರ್‌ಕಿರ್ದ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ಸುವರ್ಣಕಾಳ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ತ್ಯಾಚ್ ಕಾಳಾಚಿ ಝುಳ್ಕಾಳಿ ತೊಖೆತ್ ಹಾಂವ್ ರಾಜ್ ಮ್ಹಾಲಾಂಚೆಂ ಭಾಯ್ಲ್ಯಾನೂಚ್ ದರ್ಶನ್ ಘೆತಾಲೊಂ. ಭಿತರ್ ವಚೂನ್ ಮೆಳಪ್ ಶಕ್ಯ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ತರೀ ವೇಳ್ ನಾಶಿಲ್ಲೊ ಮ್ಹೂಣ್ ಭಾಯ್ರೂಚ್ ತಾಚ್ಯಾ ವಾವ್ರಾಕ್ ತೊಖೆತಾಲೊಂ. ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಯ್ ದೇಶಾನ್ ಆಮ್ಚೆಂ ಅನುಕರಣ್ ಕರ್ಚೆಂ ಆನಿ ಆದರ್ಶ್ ದೇಶ್ ಘಡೊಂವ್ಚೊ ಅಶೆಂಚ್ ಕಿತೆಂ ತೆಂ ರಾಜ್‌ಪಾಟಣ್ ಸಾಂಗ್ತಾಲೆಂ. ಪುಣ್ ಆಮಿ ಭೊಂವ್ಡೆಕಾರ್ ತಾಚೆರ್ ಕಿತ್ಲೊ ಮೆರೇನ್ ವಿಚಾರ್ ಕರ್ತಾತ್? ಮ್ಹಜೆ ಖಾತಿರ್ ತರೀ ಹೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ಗರ್ಜೆಚೆಂ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ.

ಥಿಂಪೂಚ್ಯಾನ್ ಪುನಾಖಾ ಹೆಂ ಅಂತರ್ 70 ಕಿಲೋ ಮೀಟರಾಂಚೆಂ. ಜವಳ್ ಜವಳ್ ತೀನ್‌ವರಾಂಚೊ ಪ್ರವಾಸ್ ಹೊ. ಆಮಿ ಸಕಾಳಿಂ ಥಿಂಪೂ ಸೊಡ್ಲೆಂ. ವಾಟೆರ್ ಜಿಂ ಜಿಂ ಕಿತೆಂ ಥಳಾಂ ದಿಸ್ತಾತ್ ಆನಿ ಸೈಮ್ ಸುಂದರಾಯ್ ತೊಖೆಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ ತೀ ತೊಖೆತ್ತ್ ಪುನಾಖಾ ವಚ್ಚಾಪಚೆಂ! ರಸ್ತ್ಯಾರ್ ಸಗ್ಳೆ ಕಡೆನ್ ಧುಕೆಂಚ್ ಧುಕೆಂ. ಮದಿಂ ಮದಿಂ ಕಾಂಯ್ ಕಡೆನ್ ವಾತಾರ್ ಮೆಕ್ಳೊ ಮೆಕ್ಳೊ ದಿಸ್ತಾಲೊ ತೆನ್ನಾ ಮ್ಹಾಕಾ ಬರೆಂ ದಿಸ್ತಾಲೆಂ. ಮ್ಹಾಕಾ ಧುಕೆಂ ಆವಡ್ಟಾ. ಪಹಾಡಿ ಪ್ರದೇಶಾಂತ್ ಸ್ವೆಟರ್, ಜಾಕೀಟ್ ಬೀ ಘಾಲೂನ್ ಅಸಲ್ಯಾ ಧುಕ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಖೂಬ್‌ಕಡೇನ್ ಭೊಂವ್ಲಾಂ ಹಾಂವ್. ಬೊಲ್ಸಾಂತ್ ಹಾತ್ ಘಾಲಿತ್, ತೊಂಡಾಂತ್ಲ್ಯಾನೂಯ್ ಧುಂವರ್ ಸೊಡೀತ್ ಭೊಂವ್ತಾಂ ಭೊಂವ್ತಾಂ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಪಹಾಡಿ ರಾಗಾಂತ್ಲಿಂ ಗೀತಾಂಯ್ ಮ್ಹಣನ್‌ಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ಪುಣ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಹಾಂಗಾ ಹೆಂ ಧುಕೆಂ ನಾಕಾ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಪುರಾಯ್ ಆಸಮಂತ್ ನಿರಭ್ರ್ ಉರಿಲ್ಲೆಂ ಜಾಯ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಹ್ಯಾ ಪ್ರವಾಸಾಂತ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಬರ್ಫಾನ್ ಮಾಖಿಲ್ಲ್ಯಾ ಹಿಮಾಲಯ್ ಪರ್ವತಾಚೆಂ ದರ್ಶನ್ ಜಾವ್ಪಾಚೆಂ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ!

ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಸಾರ್ಕ್ಯಾಕ್ ಆತಾಂ ಹಿಮಾಲಯ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ಸಪನೂಚ್. ಜೇ ಪಿರಾಯೆರ್ ಹಿಮಾಲಯ್ ಭೊಂವೂಂಕ್ ಜಾಯ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ ತೇ ಪಿರಾಯೆರ್ ಭೊಂವೂಂಕ್ ಪಾವ್ಲೊಂ ನಾ. ಪಳೊವ್ಪಾಚಿ ಇತ್ಸಾ ಖೂಬ್ಬ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಪುಣ್ ಇತ್ಸಾ ಆಸೂನ್ ಭಾಗ್‌ನಾ. ಹೆರ್ ಖೂಬ್ಬ್ ಗಜಾಲಿ ಆಸ್ತಾತ್. ಯೋಗ್ ಜುಳೂನ್ ಯೆತಾ ಮ್ಹಣಾಸರ್ ಪಿರಾಯ್ ಉಲ್ಗತಾ. ಮಾಗಿರ್ ಉರ್ತಾ ಅಶೆಂ ಪಯ್ಸುಲ್ಯಾನ್ ನದರ್ ಘಾಲ್ಪಾಚೆಂ. ತೆಂಯ್ ಏಕ್ ನದ್ರೆನ್ ಯೋಗ್ಯ್ ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ!

ಆಮ್ಚೊ ಹಿಮಾಲಯ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸೈಮಾಕ್ ಪಡಿಲ್ಲೆಂ ಏಕ್ ಸುಂದರ್ ಸಪನ್ ಹೆಂ ಖರೆಂ. ಪುಣ್ ಆಯ್ಜ್ ಹಿಮಾಲಯ್ ಆದ್ಲೊ ಉರೂಂಕ್ ನಾ. ಹಿಮಾಲಯಾಂತ್ ಜಮ್ನೋತ್ರಿ–ಗಂಗೋತ್ರಿ ಮೆರೇನ್ ಬಸಿ ವಚಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲ್ಯಾತ್. ಹಿಮಾಲಯ್ ಹೊ ವಾಹನಾನಿ ವಚಪಾಚಿ ಸುವಾತ್ ನ್ಹಯ್. ಹಾಂಗಾ ತಾಕ್‌ತೀಕ್ ಉಪ್ಕಾರ್ನಾ. ತಾಕ್‌ತಿಕೆನ್ ಚಲ್ತುಲ್ಯಾಕಡೆನ್ ಸೈಮ್ ಕೆನ್ನಾಚ್ ಉಲಯ್ನಾ. ಸೈಮ್

ಜೆಂ ಕಿತೆಂ ತುಮ್ಕಾಂ ಸಾಂಗ್ತಾ ತೆಂ ಜರ್ ಸಾರ್ಕೆಂ ಆಯ್ಕುನ್ ಘೆನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಸೈಮಾಚ್ಯಾ ಗೊಪಾಂತ್ ರಿಗ್ಪಾಂತ್ ಅರ್ಥ್ ನಾ.

ಆತಾಂ ಮ್ಹಜೆ ಇತ್ಲೆ ಪ್ರಮಾಣ್ ಚಲೂನ್ ವಚ್ಪಾಚೊ ಹಿಮಾಲಯ್ ಉರೂಂಕ್ ನಾ. ವಾಹನಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಭೊಂವ್ಪಾಚಿ ಇತ್ಸಾ ಜಾಯ್ನಾ. ಮಾಗಿರ್ ಉರ್ತಾ ತೀ ಏಕ್ ಪಿಶಿ ಆಸ್ತ್, ಕೊಣೆಂಯ್ 'ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾನ್ ಹಿಮಾಲಯ್ ನದ್ರೆಕ್ ಪಡ್ಟಾ' ಅಶೆಂ ಸಾಂಗ್ಲ್ಯಾ ಬರಾಬರ್ ನದ್ರೆನ್ ಕುಪಾಂ ಧುಂವ್ರಿ ಬೀ ಕುಶೀಕ್ ಕಾಡ್ಪಾಚೊ ಯತ್ನ್ ಕರೀತ್ ಹಿಮಾಲಯಾಚಿಂ ತೆಮ್ಕಾಂ ಸೊದ್ಪಾಚಿ.

ದನ್ಪರಾಂ ಆಮಿ ದೋಚುಲಾ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್ ತೇ ಖಿಂಡಿಚ್ಯಾ ಮಾಥ್ಯಾರ್ ಪಾವ್ಲೆ. 10 ಹಜಾರ್ ಪಾಂಚ್ಶೆಂ ಫೂಟ್ ಉಂಚಾಯೆರ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಮೆರಿಪೂಪನ್ನೂನ್ ರಿಸೊರ್ಟಾಂತ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ದನ್ಪಾರ್ಚ್ಯಾ ಜೆವ್ಣಾಚಿ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಲಂಚ್ಚೀ ವೆವಸ್ಥಾ ಕೆಲ್ಲಿ. ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾನೂಯ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಮಸಾನ್‌ಗಾಂಗ್ ಹೋ ಬರ್ಫಾನ್ ಮಾಖಿಲ್ಲೊ ಹಿಮಾಲಯಾಚೆ ರಾಂಕೆಂತ್ಲೊ ಪರ್ವತ್ ಆನಿ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ವ್ಹಡ್ಲೊ ಪರ್ವತ್ ಗಾಂಗ್‌ಕಾರ್ ಪುಯೆನ್ಸು ದಿಸ್ಪಾಚೊ. ಪುಣ್ ಧುಕೆಂ ಆಮ್ಚಿ ಫಾಟ್ ಸೊಡಿನಾಶಿಲ್ಲೆಂ. 'ಜಾರೇ ಚಲ್ ಉಡ್ ಜಾರೇ' ಕರೀತ್ ಹಾಂವ್ ದೊಳೆ ತಾಣೂನ್ ಮುಖಾರ್ ಖಂಯ್ ಚೊಮೊಲ್ಹಾರಿ ದಿಸ್ತಾ ಕಾಯ್ ಪಳಯ್ತಾಲೊಂ. ಅಶೆಂ ಪಳಯ್ತ್ ರಾವತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತ್ಯಾ ಧುಕ್ಯಾಂತ್ ಲೆಗೀತ್ ಪಯ್ಸ್ ಬರ್ಫಾಳ್ ಪರ್ವತಾಚಿ ತೆಮ್ಕಾಂ ದಿಶಿಲ್ಲ್ಯಾಚೊ ದೊಳ್ಯಾಂಕ್ ಭಾಸ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಉಚಂಬಳಿತ್ ಜಾವ್ನ್ 'ಪಳಯ್, ಪಳಯ್ ಬರ್ಫಾಚಿಂ ತೆಮ್ಕಾಂ, ಚೊಮೊಲ್ಹಾರೀ ಪರ್ವತ್' ಬೀ ಮ್ಹಣಪಾಚಿ ಉರ್ಭಾ ಯೆತಾ. ತೇ ಪರಸ್ ಭಿತರ್ ವಚೂನ್ ಜೆವಿಲ್ಲೆಂ ಬರೆಂ ಮ್ಹೂಣ್ ತೊ ನಾದ್ ಸೊಡೂನ್ ಥಂಡೆನ್ ಕುಡ್ಕಡತ್ ಭಿತರ್ ಯೆವ್ನ್ ಪಳಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಥಂಯ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಕುಕಾನ್, ರಾಜ್‌ಕುಮಾರಾನ್ ಎಕಾ ಘೊರೆನರಾಚಿ ಬೋಬ್ ಘಾಲ್ಲಿ. ತಾಣೆಂ ಮಿರ್ಸಾಂಗೋ ಬೀ ಮುಡ್ಡೂನ್ ಸೊಲಾಂಚಿ ಕಡಿ ನಾಂವಾಚೆಂ ತಿವಳ್ ಕರೂನ್ ದವರಿಲ್ಲೆಂ ಆನಿ ತಿವಳಾಂತಲಿಂ ಸೊಲಾಂ ಕಾಡೂನ್ ಕುಶೀಕ್ ದವರಿಲ್ಲಿಂ. ಆಮಿ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ತೆಂ ಘೆತಾತ್ ಮ್ಹೂಣ್ ಬುಫೆ ಘೆಂವ್ಕ್ ರಾಂಕೆಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ತ್ಯಾ ವಿದೇಶಿನ್ ತೀಂ ಸೊಲಾಂ ಆನಿ ಮಿರ್ಸಾಂಗೊಯ್ ಚಾಬ್ಡಾಯ್ಲ್ಯೊ ಆನಿ ಹುಯೆಲ್ಯೊ ಮಾರ್ಪಾಕ್ ಕಾಮಸ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ.

ಹ್ಯಾ ರಿಸೊರ್ಟಾಂತ್ ಜೇವ್ನ್ ಆಮಿ ಮುಖಾರ್ ಸರ್ಲಿಂ ಆನಿ ರಿಸೊರ್ಟಾಚ್ಯಾ ಫಾಟ್ಲೆ ವಟೇನ್ ಬಸ್ ಥಾರಾಯ್ಲಿ. ಬಸಿಂತಲ್ಯಾನ್ ಹಾಂಗಾ ಮೆರೇನ್ ಯೆತಾನಾ ಲೆಗೀತ್ ಮ್ಹಜಿ ನದರ್ ಚೊಮೊಲ್ಹಾರೀ, ಗಾಂಗ್‌ಕಾರ್ ಪುಯೆನ್ಸು ಬೀ ಪರ್ವತ್ ಸೊದ್ತಾಲಿ. ಪುಣ್ ಧುಕ್ಯಾಂಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಘುಡ್ಲೆಂ ಕಾಂಯ್ ಘುಟಾಂವೆಲೆಂ ದಿಸಾನಾಸ್ಲೆಂ. ಬಸಿಚೊ ಡ್ರಾಯ್ವರ್ ದೊಳ್ಯಾಂತ್ ಬೊಟಾಂ ಘಾಲೂನ್ ಕಸೊ ಬಸ್ ಚಲಯ್ತಾಲೊ, ಇಂಚಾ ಇಂಚಾನ್ ಧುಕೆಂ ಆಸಾ, ಆಪ್ಣಾಕ್ ಮುಖಾವೆಲೆಂ ದಿಸಾನಾ ಮ್ಹೂಣ್ ತೋ ರಾವಂಕಯ್ ಶಕನಾ ಆಸ್ಲೊ. ಘುಡ್ಲೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ಶೆಡ್ಯೂಲ್ ಚುಕಪಾಚೆಂ! ಕೊಲ್ಯಾಕ್ ದಾಕಾಂ ಆಂಬಟ್ ತಶೆಂ ಮ್ಹಜೆಂಯ್ ಜಾಲ್ಲೆಂ. ಹಾಂವೆಂ

ತ್ಯಾ ಪರ್ವತಾಚೆಂ ದರ್ಶನ್ ಕರ್ಪಾಚೊ ನಾದ್ ಸೊಡ್ಲೊ. ಹ್ಯಾ ಎಕ್ಕಾಯ್ ಪರ್ವತಾಂಚೆರ್ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ಎಕ್ಲೊಯ್ ಮನಿಸ್ ಪಾಂವ್ಕ್ ನಾ. ಅಶೆಂ ತೋ ಡ್ರಾಯ್ವರ್ ಸಾಂಗ್ತಾಲೊ. ತೇ ಪರ್ವತ್ ಪವಿತ್ರ್ ಪರ್ವತ್ ಖಂಯ್! ತಾಂಚೆರ್ ಫಕತ್ ದೈವತಾಂಚ್ ವಾಸ್ ಕರ್ತಾತ್. ತೇ ಮ್ಹಜೆ ನದ್ರೆಕ್ ಲೆಗೀತ್ ಪಡ್ಪಾಚೆಂ ಭಾಗ್ಯ್ ಮ್ಹಾಕಾ ನಾಶಿಲ್ಲೆಂ ತಾಚೆಂ ಕಾರಣ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾಂತ್ ಅಪವಿತ್ರತಾಯ್ ಭರ್ಲ್ಲ್ಯಾ ಆಸುಂಯೆತಾ. ತ್ಯಾ ಧುಕ್ಯಾಂಕ್, ಕುಪಾಂಕ್ ದೋಶ್ ದೀವ್ನ್ ಅರ್ಥ್ ನಾ ಅಶೆಂ ಚಿಂತೂನ್ ಹಾಂವ್ ಗಪ್ಪ್ ಬಸ್ಲೊಂ.

ಬಸ್ ಜಂಯ್ ಉಬೀ ಕೆಲ್ಲಿ ಆನಿ ಆಮ್ಕಾಂ ದೆಂವಾತ್ ಮ್ಹೂಣ್ ಸಾಂಗಿಲ್ಲೆಂ ಥಂಯ್ ಕಿತೆಂ ಪಳೊವ್ಪಾ ಸಾರ್ಕೆಂ ಆಸಾ ಹಾಚೊ ಅದ್ಮಾಸ್ ಥಂಯ್ಸರ್ಲೆ ದಾಟ್ ಧುಂವ್ರೆಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಲಾಗಾನಾಶಿಲ್ಲೊ. ಹಾಂಗಾಚ್ ಜರ್ ದೆಂವ್ಪಾಚೆಂ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಬಸಿಂತ್ ಚಡಯ್‌ಲ್ಲೆ ಕಿತ್ಯಾಕ್? ಚಲೂನ್ ಯೆಂವ್‌ಯೆತಾಲೆಂ ನ್ಹಯ್ ಹೊಟೆಲಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್! ಅಸೊ ವಿಚಾರ್ ಕರೀತ್ ಹಾಂವ್ ಸಕಯ್ಲ್ ದೆಂವ್ಲೊಂ.

ಬಸಿಚೆ ಹಾರ್‌ಶೆ ಬಂದ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಭಾಯ್ರ್ ಥಂಡ್ಸಾಣ್ ಆಸಾ ಮ್ಹಣ್ಪಾಚೆಂ ಕಳನಾಶಿಲ್ಲೆಂ. ಸಕಯ್ಲ್ ದೆಂವ್ಲ್ಯಾ ಬರೋಬರ್ ಕುಡೊಕುಡೊ ಖಾಲೊ. ಆಮ್ಚಿ ಬಸ್ ದಾಟ್ಟ್ ಕುಪಾಂನಿಚ್ ಉಬಿ ಆಶಿಲ್ಲಿ! ಆಮ್ಕಾಂ ಸಾಂಸ್ಪಿತ್ ಕುಪಾಂ ವತಾಲಿಂ ಆನಿ ಆಮ್ಕಾಂ ಚಡಾಂತ್ ಚಡ್ ಶೀಂ ಖಾವಯ್ತಾಲಿಂ! ಮದಿಂಚ್ ಶೆದಾಚೊ ಪಡ್ಡೊ ಕುಶೀಕ್ ಸರ್ಲ್ಲೊ ತಶೆಂ ಹೆಂ ಧುಕೆಂ ವಿರಳ್ ಜಾತಾಲೆಂ ಆನಿ ತಾತೂಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಲಾಂಬ್, ಲಾಂಬ್ ಕೊಂಡ್ಯಾಂಕ್ ಲಾಯಿಲ್ಲಿಂ ರಂಗ್‌ರಂಗ್ಯಾಳಿಂ ಕಪ್ಡ್ಯಾಂಚಿಂ ಬೊಂದೆರಾಂ ಫಡ್ಫಡ್ಟನಾ ದಿಸ್ತಾಲಿಂ. ತೇ ಭಾಯ್ರ್ ಆಮಿ ಚವಥಿಕ್ ಮಖರಾ ಕಡೆನ್ ಲಾಯ್ತಾತ್ ತಸಲಿಂ ಫೊಲಿಂಚಿಂ ಬೊಂದೆರಾಂಯ್ ದಾಟಾಯೆನ್ ಲಾಯಿಲ್ಲಿಂ ದಿಸ್ತಾಲಿಂ. ಪುರಾಯ್ ಭೂತಾನಾಕ್ ಹೀಂ ಅಶಿಂ ಬೊಂದೆರಾಂ ಜಳಾಮಳಾಕ್ ದಿಸ್ತಾತ್. ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಮೆಳಬಾಂತ್ಲೆ ನಿಳಾಯೆಚೆ, ದೊಂಗ್ರಾಂಚ್ಯಾ ಆನಿ ಭುಂಯೆಚ್ಯಾ ಪಾಂಚ್ವ್ಯಾ ರಂಗಾಚೆ ಫಾಟ್‌ಭುಂಯೆರ್ ಹೇ ತರಾತರಾಂಚೆ ಕೋರ್ ದೊಳ್ಯಾಂಕ್ ಭೂಲ್ ಘಾಲ್ತಾತ್.

ಆಮಿ ಆತಾಂ ಜೇ ಸುವಾತೆರ್, ಜ್ಯಾ ಪರ್ವತಾಚ್ಯಾ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ದೋಚುಲಾ ಖಿಂಡಿಚ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಮಾಥ್ಯಾರ್ ಧುಕ್ಯಾಂತ್ ಉಬೆ ಆಶಿಲ್ಲೆ ಥಂಯ್ ಲಿಪಿಲ್ಲೆ 108 ಚೊರ್ತೆನ್ ದಿಸ್ತಾಲೆ. ಭೂತಾನಾಕ್ ಝೊಂಗ್ ಆನಿ ಚೊರ್ತೆನ್ ಜಳಾಮಳಾಕ್ ಭರ್ಲ್ಯಾತ್. ಝೊಂಗ್ ಹೇ ಬಾಂದಾವಳೀನ್ ಕಿಲ್ಲ್ಯಾವರಿ ದಿಸ್ತಾತ್. ಚೊರ್ತೆನ್‌ಚೀಯ್ ಬಾಂದಾವಳ್ ಲಾಗಿಂ ಲಾಗಿಂ ತಶೀಚ್ ಆಸ್ತಾ. ಪರ್ವತಾಂಚ್ಯಾ ತೆಮ್ಕಾಂಚೆರ್ ಸಾಮ್ಕೆಂ ಮೊಕ್ಯಾಚೆ ಸುವಾತೆರ್ ಮ್ಹಣ್ಪಾತ್ ತಶೆಂ ಹೇ ಝೊಂಗ್ ಆನಿ ಚೊರ್ತೆನ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸ್ತೂಪ್ ಸಾಮ್ಕೆ ಕೆಲ್ಲೆ ಕಶೆ ದಿಸ್ತಾತ್. ಚೊರ್ತೆನ್ ವಾ ಸ್ತೂಪ್ ದೆವಾಚ್ಯಾ ನಾಂವಾನೂಚ್ ಬಾಂದೂಂಕ್ ಜಾಯ್ ಅಶೆಂ ಕಾಂಯ್ ನಾ. ತೇ ಕಸಲ್ಯಾಯ್ ಕಾರಣಾಂಕ್ ಬಾಂದೂಂ ಯೆತಾತ್. ರಾಜಾಂಚ್ಯಾ, ಸಂತಾಂಚ್ಯಾ, ಲಾಮಾಂಚ್ಯಾ ಅತ್ಮ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಂತಿ ಮೆಳ್ಚಿ ಮ್ಹೂಣ್, ದೆಂವ್ಚಾರ್, ಭುತಾಂ ವೊ ದೊಕ್ಯಾಚೆ

ಸುವಾತೆವೆಲ್ಯಾ ಭಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಮುಕ್ತಿ ಮೆಳ್ಚೆ ಪಾಸತ್, ವೊ ಥಂಯ್ ಘಡಿಲ್ಲೆ ಖಂಯ್ಚೆಯ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆ ಘಡ್ಣುಕೆಚಿ ಯಾದ್ ಮ್ಹೊಣ್ ಹೇ ಸ್ತೂಪ್ ಬಾಂದ್ತಾತ್.

ಆಮಿ ಹೇ ದೋಚುಲಾ ಖಿಂಡಿಚ್ಯಾ ತೆಮ್ಕಾರ್ ರಾವೂನ್ ಧುಕ್ಯಾಂತ್ ಲಿಪಿಲ್ಲೆ ಜೆ 108 ಸ್ತೂಪ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಚೊರ್ತೆನ್ ಪಳಯ್ತಾಲೆ ತೆ ಹಾಲಿಂಚ್ 2003 ವರ್ಸಾ ಬಾಂದಿಲ್ಲೆ ಖಂಯ್! 108 ಹೊ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮಿಯಾಂಕ್ ಖೂಬ್ ಪವಿತ್ರ ಆನಿ ಮ್ಹತ್ವಾಚೊ ಆಂಕ್ಡೊ. ತಾಂಚೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಕ್ ಪೂರ್ಣತಾಯ್ 108 ಸಂಖೆ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಯೆತಾ. ತೆಚ್ ಪಾಸತ್ ಹ್ಯಾ ಚೊರ್ತೆನಾಂಚಿ ಸಂಖ್ಯಾ 108 ಕೆಲ್ಯಾ. ಪಯ್ಲಿಂ ಹಾಂಗಾ ಏಕ್ ಚೊರ್ತೆನ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಪುಣ್ ಮಾಗಿರ್ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಧುಸ್‌ಫೂಸ್ ಸುರು ಜಾಲಿ. ಭೂತಾನಾನ್ ಹೇ ಆದಿಂ ಸುಮಾರ್ ದೆಡ್ಶೆಂ ವರ್ಸಾಂ ಕಸಲೆಚ್ ತರೆಚಿ ಅಶಾಂತತಾಯ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. 1864–65 ಹ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ರಾಜಾಚ್ಯಾ ಬಾಪಾಯ್ನ್ ತೊಂಗ್ಸಾ ಪೆನ್ಲೊಪ್ ಜಿಗ್ಮೆ ನಾಮ್ಗ್ಯೆಲ್ ಹಾಣೆಂ ಬ್ರಿಟಿಷಾಂ ಆಡ್ ದುವಾರ್ ಹಾಂಗಾ ಝುಂಜ್ ಕರೂನ್ ಶಾಂತತಾಯ್ ಹಾಡಿಲ್ಲಿ. ತ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಹಾಲಿಂ ಹಾಲಿಂ 2003 ಸಾಲಾಂತ್ ಪಿಡಾಪೀಡ್ ಸುರು ಜಾಲ್ಲಿ. ಭಾರತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಈಶಾನ್ಯೇ ಕಡ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರಾಂತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಆತಂಕ್‌ವಾದ್ಯಾಂನಿ ದಕ್ಷಿಣ್ ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಜಂಗಲಾಂತ್ ಠಾಂಡ್ ಮಾಂಡಿಲ್ಲೆಂ. ಥಂಯ್ಸಾನ್ ತೇ ಭಾರತೀಯ್ ಶಿಮೇಚೆರ್ ಆತಂಕ್‌ವಾದಿ ಕರ್ಣ್ಯೊ ಕರ್ತಾಲೆ. ತೆನ್ನಾ ತಾಣಿಂ ಭೂತಾನ್‌ಚಿ ಸುವಾತ್ ಸೊಡ್ಚಿ, ಭೂತಾನ್ಚೆ ಭುಂಯೇ ವೆಲ್ಯಾನ್ ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಘಟ್ ಇಶ್ಟಾ ಆಡ್–ಭಾರತಾ ಆಡ್ ಕಸಲಿಚ್ ಕರ್ಣಿ ಕರ್ಚಿ ನ್ಹಯ್ ಅಶೆಂ ಫರ್ಮಾಯ್ಲೆಂ. ಪುಣ್ ಆತಂಕ್‌ವಾದ್ಯಾಂನಿ ತೆಂ ಆಯ್ಕಲೆಂ ನಾ. ಭೂತಾನ್ ಸರ್ಕಾರಾಕ್ ತಾಂಚೆ ಆಡ್ ಖರ್ ಕಾರ್ವಾಯ್ ಕರೂಂಕ್ ಝುಂಜ್ ಕರ್ಚೆಂ ಪಡ್ಲೆಂ. ಹೆಂ ಝುಂಜ್ ಜೈತಿವಂತ್ ಜಾಂವ್ಚೆಂ, ಭೂತಾನ್ ಭುಂಯೇವೆಲ್ಯಾನ್ ಜಾವ್ಪಿ ಆತಂಕ್‌ವಾದ್ ಥಾಂಬ್ಚೊ ಮ್ಹೊಣ್ ಆಂಗವ್ಣ್ ಕೆಲಿ. ತೇ ಖಾತಿರ್ ಜೇ ಕೊಣ್ ಹ್ಯಾ ಝುಜಾಂತ್ ಸೊಂಪ್ಲೆ ತಾಂಚಿ ಸ್ಮೃತಿ ಮ್ಹುಣ್ ಹೇ 108 ಚೊರ್ತೆನ್ ಥಂಯ್ ಉಬಾರ್ಲೆಂ. ಆದ್ಲೊ ಏಕ್ ಆನಿ ಉಪ್ರಾಂತ್ಚೆ 108 ಅಶೆ ಹೇ ಎಕೆಚ್ ಸುವಾತೆರ್ ಬಾಂದಿಲ್ಲೆ 109 ಸ್ತೂಪ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ದೊಚುಲಾ ವಾತಾರಾಂತಲ್ಯಾ ಧುಕ್ಯಾಂತ್ಲಿ ಏಕ್ ಅಜಾಪಾಚಿ ನಗರಿ ಕಶಿ ದಿಸ್ತಾ. ಹ್ಯಾ ಚೊರ್ತೆನ್ ಸಮೂಹಾಕ್ ತಾಣಿಂ ಡ್ರುಕ್ ವಾಂಗ್ಯೆಲ್ ಚೊರ್ತೆನ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಡ್ರುಕ್ ಗ್ಯಾಲ್ಪೊಚ್ಯಾ ಜೈತಾಚೆ ಚೊರ್ತೆನ್ ಅಶೆಂ ನಾಂವ್ ದಿಲೆಂ. ಹ್ಯಾ ಚೊರ್ತೆನಾ ಮದಿಂ ರಾವ್ಲ್ಯಾರ್ ಸರ್ ಭೊಂವ್ತಣ್ಚ್ಯಾ ಧುಕ್ಯಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಥೊಡ್ಯಾ ಅಂತರಾ ಘುಡ್ಲೆಂ ಕಾಂಯ್‌ಚ್ ದಿಸನಾ. ದಿಸ್ತಾತ್ ತೇ ಹೆ ಸ್ತೂಪ್, ತಾಂಚ್ಯಾ ಪಾಂಯಾಕಡೇನ್ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ ಹಳ್ದುವಿಂಚ್ ಫುಲಾಂ. ಜಸೊ ಪ್ರತ್ಯೇಕ್ ರಂಗ್‌ರಂಗ್ಯಾಳೊ ಸ್ತೂಪ್ ತ್ಯಾ ಹಳ್ದುವ್ಯಾ ಫುಲಾಂಚೆ ಕಾರ್ಪೆಟಿಚೆರ್ ಸಜಯಿಲ್ಲೊ ಕೇಕ್ ಕಸೊ ದವರ್ಲ್ಲಾ. ತ್ಯಾ ಸ್ತೂಪಾಂಚೊಚ್ ಏಕ್ ಜುಂವೊ 'ಜಾದೂ ನಗರಿ' ಕಸೊ ಅಸಮಂತಾತ್ ಉಫೇತಾ ಆನಿ ಎಕೇ ವಟೇನ್ ಲಾಯಿಲ್ಲಿಂ ರಂಗ್‌ರಂಗ್ಯಾಳಿಂ ಬೊಂದೆರಾಂ ಫಡ್‌ಫಡ್ಟಾತ್ ತೀಂ ಪಳಯ್ತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತೇ ಘಾಟ್‌ಭುಂಯೆರ್ ತೋ ವೇಗಾನ್ ಮುಖಾರ್ ವತಾ ಸೋ ದಿಸ್ತಾಲೊ.

ಆಮ್ಚೆ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ವೊ ಹೆರ್ ಕಡ್ಚೆ ಹಿಂದೂ ಭಕ್ತ್ ದೆವ್ಳಾ ಭೊಂವ್ತಣಿ ಫೆರೊ ಮಾರ್ತಾತ್ ತಶೆ ಹಾಂಗಾಚೆ ಲೋಕ್ ಚೊರ್ತೆನಾ ಭೊಂವ್ತಣಿ ಫೆರೊ ಮಾರ್ತಾತ್. ಚೊರ್ತೆನ್ ಆಪ್ಲೆ ಉಜ್ವೆ ವಟೇನ್ ದವರೂನ್ ತಾಚೆ ಭೊಂವ್ತಣಿ ವಾಂಟ್ಯುಳೊ ಫೆರೊ ಮಾರೂನ್ 'ಆಗೆಲೊ' ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ಅಶೆಂ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾನ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಜಿವಿತಾಂತಲಿಂ ಭೂತ್‌ಪಿಶಾಚ್ಯಾಂ ಬೀ ಆಸಾತ್ ತೀಂ ಪಳ್ ಕಾಡ್ಟಾತ್ ಅಸೊ ತಾಂಚೊ ವಿಶ್ವಾಸ್ ಆಸಾ. ಆಮ್ಚೆಯ್ ಮದ್ಲೆ ಕಾಂಯ್ ಜಾಣ್ ಭೊಂವ್ತಾಡೊ ಮಾರೀತ್ 'ಆಗೇಲೊ' ಅಶೆಂ ಆಡ್ಡತಾನಾ ತೇ ಧುಂವ್ಟೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಆಯ್ಕುಂಕ್ ಯೆತಾಲೆಂ.

ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ, ಹ್ಯಾ ಸ್ತೂಪಾಂಚ್ಯಾ ಚೊಂಯ್‌ವಟೇನ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ದಾಟ್ ಜಂಗಲಾಂತ್ ವಸಂತಋತುಂತ್ ಖಂಯ್ ಮೆಗ್ನೊತಿಯಾ ಕೆಂಪ್‌ಬೆಲಿ ಆನಿ ಹ್ರೊಡೊಡೆಂಡ್ರನ್ ರೂಖಾಂ ವಸಂತ ಋತುಂತ್ ಶೆಕಾನ್‌ಶೆಕ್ ಫುಲ್ತಾತ್. ಹವೆಂತ್ ಏಕ್ ಸುಗಂಧ್ ದರ್‌ವಳ್ಟಾ. ಚಡ್ ಕರೂನ್ ದಾಫ್ನೆ ಹ್ಯಾ ರೂಖಾಂಚೊ. ಹ್ಯಾ ರೂಖಾಂಚೊ ವಾಪರ್ ಕಾಗದ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕರುಂಕ್ ಕರ್ತಾತ್ ಖಂಯ್! ಹೀ ರೂಖಾವಳ್ ಜೆನ್ನಾ ಫುಲ್ತಾ, ಹಾಂಗಾಚೊ ವಾತಾರ್ ಸುಗಂಧಾನ್ ಭರ್ತಾ, ತೆನ್ನಾ ಮನಾಕ್ ಕಿತ್ಲಿ ಧುಂದಿ ಚಡ್ಟಲಿ ಕಾಯ್ ಹಾಚಿ ಕಲ್ಪನಾ ರಂಗಯ್ತ್ ಹಾಂವ್ ಫುಡ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರವಾಸಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೊಂ.

ಹಾಂಗಾಚ್ ದೋಚುಲಾ ದೆಂಗಾಣಾಂತ್ 17ವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತಲೆಂ ವಾಂಗ್ಡಿಪೊದರಂಗ್ ನಾಂವಾಚೆಂ ಝೊಂಗ್ ಆಸಾ. ಥಂಯ್ ಕಾಯ್ ಆಮಿ ವಚಪಾಚೆ ನಾ ಆಶಿಲ್ಲೆ. ಥಂಯ್ಚ್ಯಾನ್ ಮುಖಾರ್ ವತಾನಾ ರಸ್ತ್ಯಾಕ್ ಆನಿಕ್ ಏಕ್ ಫಾಂಟೊ ಫುಟಲ್ಲೊ. ತೋ ರಸ್ತೊ ಫೋಬ್‌ಜಿಂಕಾ ವತಾಲೊ. ಫೋಬ್‌ಜಿಂಕಾ ಹೋ ವಾತಾರ್ ಕಾಳೆ ಮಾನೆಚ್ಯಾ ಬಕ್ಯಾಂ ಪಾಸತ್ ಫಾಮಾದ್ ಆಸಾ ಖಂಯ್! ಥಂಡೆಚ್ಯಾ ದಿಸಾಂನಿ ಸಂವ್ಸಾರ್‌ಭರ್‌ಚಿಂ ಕಾಳೆ ಮಾನೆಚಿಂ ಹೀಂ ಬಕಿಂ ಕಾಯ್ ಬಳಾರಿ ಚೊಂಬ್ಯಾಂನಿ ಹಾಂಗಾ ಯೇವ್ನ್ ವಸ್ತೆಕ್ ರಾವ್ತಾತ್. ಹಾಂಗಾಚೆ ಲೋಕ್ ಹ್ಯಾ ಬಳಾರಿಂಚಿ ವಾಟ್ ಪಳಯ್ತ್ ರಾವ್ತಾತ್ ಖಂಯ್! ತಾಂಕಾಂ ಹೆ ಲೋಕ್ ಪವಿತ್ರತಾಯೆಚೆಂ ಪ್ರತೀಕ್ ಮಾನ್ತಾತ್. ಹೇ ಕ್ರೇನ್ ಜೆನ್ನಾ ಹಾಂಗಾ ಹ್ಯಾ ಫೊಬ್‌ಜಿಂಕಾ ವಾತಾರಾಂತ್ ಯೆತಾತ್ ಆನಿ ವಾತಾರ್ ಸೊಡ್ಟಾತ್ ತೆನ್ನಾ ಥಂಯ್ಚ್ಯಾ ಝೊಂಗಾಕ್ ತೀನ್ ಖೇಪ್ ಭೊಂವ್ತಾಡೆ ಕಾಡ್ಟಾತ್ ಖಂಯ್! ಬಸ್ ಚಲಯ್ತಾಂ ಚಲಯ್ತಾಂ ಆಮ್ಚೊ ಡ್ರಾಯ್ವರ್ ಮ್ಹಾಯ್ತಿ ದಿತಾಲೊ. ಹೀ ಗಜಾಲ್ ಸಾಂಗ್ಪಿ ತ್ಯಾ ಡ್ರಾಯ್ವರಾನ್ ಹೀ ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾ ಘಡಯ್ಲ್ಯಾ ಕಾಯ್ ಖರೆಂಚ್ ತೇ ಪಕ್ಷಿ ತಶೆ ಭೊಂವ್ತಾಡೆ ಮಾರ್ತಾತ್ ಕಾಯ್? ಹೆಂ ಪಳೊವ್ಪಾಚಿ ಸಂದ್ ಮ್ಹಾಕಾ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ಪುಣ್ ತೊ ಮ್ಹಾಯ್ತಿ ದಿತಾ ತೀ ಆಯ್ಕೊಂಕ್ ಕಿತೆಂ ಜಾಲ್ಲೆಂ!

ಪುನಾಖಾಂತ್ಲೆಂ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ರಾಜೆಶಾಹೀ ವೊ ಮ್ಹಣೂಯಾಂ ಪುರಾಯ್ ಭೂತಾನಾಂತ್ಲೆಂ ಐಶರ್ಯ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಪುನಾಖಾ ಜಿಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ಲೆಂ ಪುನ್‌ಥಾಂಗ್ ದೇಚೆನ್ ಫೊದ್‌ರಾಂಗ್ ಝೊಂಗ್ ತಾಚೊ ಅರ್ಥ್ ಅತ್ಯಾನಂದಾಚೊ ಮಹಾಲ್ ಅಸೊ ಜಾತಾ. ಖರ್‍ಯಾನಿಚ್ ಹ್ಯಾ ಝೊಂಗಾಂತ್ ಭಿತರ್ ಸರ್ತಕುಚ್ ನ್ಹಯ್

ತರ್ ಪಯ್ಸುಲ್ಯಾನ್ ದರ್ಶನ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾರ್ ಲೆಗೀತ್ ಅಂತಸ್ಕರ್ಣಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಖೋಸ್ ಭರೂನ್ ವೊತ್ತಾ ಮ್ಹಣಪಾಚೊ ಭಾಸ್ ಜಾತಾ. ಭೂತಾನಾಂತ್ಲೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ್ ಬಾಂದಾವಳಿಚಿ ಸ್ಥಾಪತ್ಯ್ ಕಲಾ, ಶಿಲ್ಪಕಲಾ ಹೀ ಅತಿಸುಂದರ್, ವೋಡ್ಲಾಯ್ಚಿಂ, ದರೇಕ್ ಘರ್ ಆಪ್ಲೆ ಖಾಶೆಲೆ ಅಶೆ ಭೂತಾನಿ ಶೈಲೆನ್, ಲಾಕ್ಡಾಂಚೊ ವೆವಸ್ಥಿತ್ ವಾಪರ್ ಕರೂನ್, ತಾಂಚೆರ್ ಕಲಾ ಕುಸರ್ ಬೀ ಕರೂನ್ ಸಜಯಿಲ್ಲೆಂ ಆಸ್ತಾ. ಪುಣ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಇಮಾರತಿಂಚೊ ರಂಗ್ ಏಕೂಚ್. ಆಕಾರ್ ಎಕೂಚ್. ಜಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಪುರಾಯ್ ನಗರ್ ರಚನೆಂತ್ ಏಕ್ಸಾರ್ಕೆಪಣ್ ದಿಸೂನ್ ಯೆತಾ. ತರೀ ಲೆಗಿತ್ ಪುನಾಖಾಂತ್ಲೊ ಹೋ ಘೋದ್‌ರಂಗ್ ಮಠ್ ಸಗ್ಳೆ ಬಾಂದಾವಳಿಂ ವೆಲೆಂ ಥಿಕ್ ಅಶೆಂಚ್ ಮ್ಹಣೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ಭೂತಾನಾಂತ್ಲ್ಯೊ ದೋನ್ ಮುಖೆಲ್ ನ್ಹಂಯೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಫೊಚ್ಚು ಆನಿ ಮೊಚ್ಚು. ಹ್ಯಾ ದೊನೂಯ್ ನ್ಹಂಯಾಂಚ್ಯಾ ರಂಗ್‌ಮಾಚೆರ್ ಹೋ ಮಠ್ ಆಸಾ. ಜಶೀ ಕಿತೆಂ ನ್ಹಂಯೆಂತ್ ಏಕ್ ವ್ಹಡ್ಲಿ ಬೋಟ್ ನಾಂಗರೂನ್ ಉಬಿ ಆಸಾ ಅಶೆಂ ಪಯ್ಸುಲ್ಯಾನ್ ಪಳಯ್ಲ್ಯಾರ್ ದಿಸ್ತಾ. ಹೋ ಮಠ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ಇತಿಹಾಸ್. 1636 ಸಾಲಾಂತ್ ಭೂತಾನ್ ರಾಜ್ಯಾಚೊ ನಿರ್ಮಾತೊ ಝೂಬ್‌ದ್ರುಂಗ್ ನಗ್ವಾಂಗ್ ನಾಮ್ಗ್ಯೇಲ್ ಹಾಣೆಂ ತೋ ಬಾಂದಿಲ್ಲೊ.

ನಾಮ್ಗ್ಯೇಲ್ ಹಾಣೆಂ ಹೋ ಮಠ್ ಹಾಂಗಾ ಬಾಂದ್ಪಾಚೆಂ ಕಾರಣ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಗುರು ಪದ್ಮಸಂಭವ ಹಾಣೆಂ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ತಶೆಂ ಭಾಕೀತ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ ಖಂಯ್! ತಾಣೆಂ ಸಾಂಗಿಲ್ಲೆಂ ಖಂಯ್ ಏಕ್ ತರ್ನಾಟೊ ಜಾಚೆಂ ನಾಂವ್ ನಾಮ್ಗ್ಯೇಲ್ ಆಸ್ತಲೆಂ ಆನಿ ತೋ ನಿದಿಲ್ಲ್ಯಾ ಹತ್ಯಾವರಿ ದಿಸ್‌ಪಿ ಪರ್ವತಾಕಡೆನ್ ಯೆತಲೊ ಆನಿ ಸೊಂಡೆಚೆಂ ಪೋಂತ್ ಜಂಯ್ ಆಸಾ. ತೇ ಸುವಾತೆರ್ ಮಠ್ ಬಾಂದ್ತಲೊ. ನಾಮ್ಗ್ಯೆಲಾನ್ ಗುರೂಚೆಂ ಭಾಕೀತ್ ಖರೆಂ ಕೆಲೆಂ.

ಏಕ್ ಲ್ಹಾನ್‌ಸೊ ಝುಲ್ತೊ ಪೂಲ್ ಕಾಡೂನ್ ವತಕಚ್ ಹೊ ಮಠ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಸಗ್ಳೆವಟೆನ್ ನಿಳ್ಯಾ ಗುಲ್‌ಮೊಹರಾಚಿಂ ಝಾಡಾಂ. ತಾಂಚೆಮಧಿಂ ದೋನ್ ನ್ಹಂಯಾನಿ ಹಾಂಡಿರ್ ಘೆತಿಲ್ಲೆವರಿ ಹೋ ಮಠ್. ಬಾಲೆಪ್ ನಾಂವಾಚ್ಯಾ ಎಕಾ ಥವಯಾನ್ ಹ್ಯಾ ಮಠಾಚೊ ಆರಾಖಡೊ ತಯಾರ್ ಕೆಲ್ಲೊ. ಬುದ್ಧಾಚೆ ಮೂರ್ತಿ ಮುಖಾರ್ ನ್ಹಿದಿಲ್ಲೊ ಆಸ್ತನಾ ತಾಕಾ ಸಪ್ನಾಂತ್ ಹೋ ಆರಾಖಡೊ ದಿಸ್ಲೊ ಖಂಯ್! 180 ಮೀಟರ್ ಲಾಂಬ್ ಆನಿ 72 ಮೀಟರ್ ರೂಂದ್ ಅಶ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಮಠಾಚೊ ವಣ್ಟಿಚ್ ಚಿರ್ಯಾಂನಿ ಬಾಂದಿಲ್ಲ್ಯೊ. ದೋನ್ ಮೀಟರ್ ರೂಂದಾಯೆಚ್ಯೊ ಆಸಾತ್. ದೊರಿಚೂಮ್ ಹೇ ದೇವಿನ್ ಜೀ ಥಂಯ್ಚಿ ಸಂರಕ್ಷಕ್ ದೇವತಾ ಆಸಾ ತಿಣೆಂ ಪಾಲ್ಸಣಾಂ ಕೊಸ್ಕಾಯ್ಲಿಂ ಆನಿ ಹ್ಯಾ ಮಠಾಕ್ ಫಾತರ್ ಫೈದಾಸೂನ್ ದಿಲೆ ಅಶಿ ದಂತ್‌ಕಥಾ ಥಂಯ್ಚೆ ಲೋಕ್ ಸಾಂಗ್ತಾತ್.

ಪುನಾಖಾಂತ್ಲೊ ಹೊ ಮಠ್ ಖೂಬ್ ಖೆಪೆ ಭೂಂಯ್‌ಕಾಪ್, ಹುಂವಾರ್ ಆನಿ ಉಜ್ಯಾಚೆ ಭಕೀಕ್ ಪಡ್ಲಾ. ಹಾಲಿಂಚ್ 1985 ವರ್ಸಾ ಹ್ಯಾ ಮಠಾಕ್ ಉಜೊ ಲಾಗಿಲ್ಲೊ ಆನಿ ತಾತೂಂತ್ ಮಠಾಚೊ ಖೂಬ್‌ಸೊ ಇಬಾಡ್ ಜಾವ್ನ್ ಗೆಲ್ಲೊ.

ತಾಕಾ ಪರ್ಥೂನ್ ಮುಳಾವೆಂ ರೂಪ್ ದಿತಾ, ಮ್ಹಣಸರ್ 1994 ವರ್ಸಾ ಹುಂವಾರ್ ಯೆವ್ನ್ ಮಠಾಚೊ ಇಬಾಡ್ ಕರೂನ್ ಗೆಲ್ಲೊ. ಪುಣ್ ತಾಚಿ ದೇಖ್‌ಭಾಲ್ ಆನಿ ಸುದಾರಣಾ ಕರಪಾಚೆಂ ಕಾಮ್ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತಾಯೆನ್ ಚಾಲೂಚ್ ಆಸ್ತಾ.

ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ಭುಂಯೆರ್ ಪಾವ್ಲ್ ದವರ್‍ಲೆ ಬರಾಬರ್ ಪಯ್ಲಿ ನದರ್ ವೊಡೂನ್ ಘೆತಾ ತೆಂ ಹಾಂಗಾಚಿ ಸ್ಥಾಪತ್ಯಕಲಾ- ಆರ್ಕಿಟೆಕ್ಚರ್. ಮಾಗಿರ್ ಲಕ್ಷ್ ವತಾ ತೆಂ ಮಠಾಂಚೆರ್ ಆನಿ ಸ್ತೂಪಾಂಚೆರ್. ಮೋಕ್ಯಾಚೆ ಸುವಾತೆರ್, ಸಪ್ಟ್ ಕರೂನ್ ನದ್ರೆಕ್ ಪಡ್ಚೆ ಅಶೆ ಸುವಾತೆರ್ ಹೆ ಮಠ್ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಜಳಾಮಳಾಕ್ ದಿಸ್ತಾತ್. ಭೂತಾನಾಂತ್ಲೆ ಮಠ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಭೂತಾನೀ ಮನ್ಶ್ಯಾಂ ಮದಿಂ ರೂಜ್ವಣಾ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಧರ್ಮಿಕ್ ಆನಿ ಧರ್ಮ್‌ನಿರಪೇಕ್ಷ್ ಜೀವನ್ ಪದ್ಧತಿಚೆಂ ಪ್ರತೀಕ್ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಅತಿತಾಯ್ ಜಾಯ್ಶಿ ನಾ. ಹಾಂಗಾಚೆ ಜೇ ಎಕಾನ್ ಏಕ್ ಮಠ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ದೇಶ್ ಸಂರಕ್ಷಣಾಚೆ, ಆತ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಣಾಚೆ ಕಿಲ್ಲೆಯ್ ಆನಿ ಧರ್ಮ್‌ಥಳಾಂಯ್ ಬೀ.

ಪುನಾಖಾಂತ್ಲೊ ಪುನ್‌ಥಾಂಗ್ ದೇಚೆನ್ ಫೊದರಾಂಗ್ ಝೊಂಗ್ ಹೊ ಭೂತಾನಾಂತ್ಲೊ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಪೊರ್ನೊ ಮಠ್. ಹ್ಯಾ ಮಠಾಕ್ ಭೂತಾನೀ ಇತಿಹಾಸಾಂತ್ ಅಗ್ಳೆಂ ಮ್ಹತ್ವ್ ಆಸಾ. ಹೋ ಮಠ್ ಭೂತಾನ್ ರಾಜ್ಯಾಚೊ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ್ ಝುಬ್‌ದ್ರುಂಗ್ ನಾಮ್ಗ್ಯೇಲ್ ಹಾಣೆಂ 1636ತ್ ಬಾಂದಿಲ್ಲೊ. 1651ತ್ ಝುಬ್‌ದ್ರುಂಗ್ ಹ್ಯಾ ಸಂವ್ಸಾರಾಕ್ ಅಂತರ್‍ಲೊ. ತಾಚಿ ಕೂಡ್ ಹ್ಯಾ ಮಠಾಂತಲ್ಯಾ ಮಾಚೆನ್ ಝಿಮ್ಚು ಹ್ಯಾ ಪವಿತ್ರ್ ದೆವಾಳಾಂತ್ ಜತನ್ ಕರೂನ್ ದವರ್‍ಲ್ಯಾ. ಹೇ ಕುಡಿಚೆಂ ದರ್ಶನ್ ಘೆವ್ನ್ ತಾಚಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಕೆಲೇ ಬಗರ್ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ರಾಜಾ ಆನಿ ಜೇ ಖೆನ್ಪೊ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ವಾವ್ರಾಕ್ ಆರಂಭ್ ಕರಿನಾತ್. ಹ್ಯಾಚ್ ಮಠಾಂತ್ ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ರಾಜಾಚೊ 1907 ವರ್ಸಾ ಉಗ್ಯೇನ್ ವಾಂಗ್‌ಚುಕ್ ಹಾಚೊ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ್ ಜಾಲ್ಲೊ, ಆನಿ ಹೆಚ್ ಸುವಾತೆವೆಲ್ಯಾನ್ ತಾಣೆಂ ಭೂತಾನ್‌ಚಿ ರಾಜೇಶಾಹಿ ಸಂಪುಶ್ಟಾತ್ ಹಾಡಿಲ್ಲ್ಯಾಚಿ ಘೋಷಣಾ ಕೆಲ್ಲಿ. ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ವಿಧಾನ್‌ಸಭೆಚೆಂ ಪಯ್ಲೆಂ ಅಧಿವೇಶನ್ 1952 ವರ್ಸಾ ಹೆಚ್ ಸುವಾತೆರ್ ಜಾಲ್ಲೆಂ.

ಫೋದರಾಂಗ್ ಝೊಂಗಾಚೆರ್ ವಚೊಂಕ್ ಆಮಿ ಜ್ಯಾ ಪೂಲಾಚೆರ್ ಉಬಿಂ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ ತೋ ಲಾಕ್ಡಿ ಪೂಲ್ ಮೋಚ್ಚು ನ್ಹಂಯ್‌ಚೆರ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಪೂಲ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ಲಾಕ್ಡಿ ಸಾಂಕವೂಚ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಜಾತಾ. ತೀ ನ್ಹಂಯ್ ಹಾಂಗಾ ಆಖೊಡ್ ಅಶಿ ಆಶಿಲ್ಲಿ ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ಮುಖಾರ್ ವ್ಹಾವಂತ್ ವಚೂನ್ ಝೊಂಗಾಚೆ ದುಸ್ರೆ ವಟ್ಯಾಂ ವ್ಹಾಂವತ್ ಯೆವ್ಪಿ ಫೊಚ್ಚು ನ್ಹಂಯ್ಕ್ ಮೆಳ್ಟಾಲಿ. ಮಾಗಿರ್ ಹ್ಯೊ ದೊನೂಯ್ ನ್ಹಂಯೊ ಎಕಾಮೆಕಾಚೆ ಹಾತ್ ಧರೂನ್ ಥೊಡೆಂ ಅಂತರ್ ಚಲ್ತಾಲ್ಯೊ ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ಎಕಾಮೆಕಾಂತ್ ಮಿಸ್ಳೊನ್ ಏಕ್ ಜೀವ್ ಜಾವ್ನ್ ಖಳ್ಬಳತ್ ಮುಖಾರ್ ಸರ್‍ತಾಲ್ಯೊ.

ಫೋದರಾಂಗ್ಚೊ ಹೊ ಪೂಲ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಸುಂದರಾಯೆಚೆಂ ಏಕ್

ಮೋಸ್ತ್. ಲಾಕ್ಡಿ ಸಾಂಕವೂಯ್ ಸುಂದರ್, ಕಲಾತ್ಮಕ್ ಆಸೂಂಯೆತಾ ಹಾಚೊ ತೋ ಏಕ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಆಮಿ ತ್ಯಾ ಪೂಲಾರ್ ಗಣಯ್ತಾಲೆ. ಘೊಚ್ಚು ಆನಿ ಮೊಚ್ಚು ಹ್ಯಾ ನ್ಹಂಯ್‌ಚೊ ಉಗಮ್ ಖಂಯ್ ಜಾಲಾ ತಾಚೊ ಸೋದ್ ಲಾಯ್ತಾಲೆ. ಘೋದರಾಂಗ್ ಮಠ್ ಜೇ ಸುವಾತೆರ್ ವಸ್ಲಾ ತೀ ಸುವಾತ್ ಹೇ ಲೋಕ್ ಸಾಂಗ್ತಾತ್ ತಶಿ ಹತ್ಯಾಚೆ ಸೊಂಡೆಚೆಂ ಪೊಂತ್ ಕಶಿ ದಿಸ್ತಾ ಕಾಯ್? ಮುಖಾವೆಲೊ ಐಸ್‌ಪೈಸ್ ಪರ್ವತ್ ಜಮನಿಕ್ ತೆಂಕಯಿಲ್ಲೆ ಹತ್ಯಾಚೆ ತಕ್ಲೆವರಿ ದಿಸ್ತಾ ಕಾಯ್ ಹಾಚೊ ಆದ್ಮಾಸ್ ಘೆತಾಲೆ.

ಪುಲಾರ್ ರಾವೂನ್ ಸಕಯ್ಲ್ ಮೊಚ್ಚು ನ್ಹಂಯ್ತ್ ಪಳಯ್ತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಪುಲಾ ಪೊಂದ್ಲ್ಯಾನ್ ಖಳ್ಖಳತ್ ವ್ಹಾಂವ್ಚಿ ಉದಕ್ ಖರ್ರ್ಯಾನಿಚ್ ಧವೆಂ ಭಾಂಗರ್ ಕಶೆಂ ದಿಸ್ತಾಲೆಂ. ಭೂತಾನೀ ಲೊಕಾಂನಿ ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ನ್ಹಂಯಾಂಕ್ ಧವೆಂ ಭಾಂಗರ್ ದಿವ್ಪಿ ಖಣಿ ಮ್ಹಣ್ಲಾಂ ತೆಂ ಭೆಶ್ಟೆಂಚ್ ನ್ಹಯ್! ಹಾಂವ್ ಜ್ಯಾ ಪುಲಾರ್ ಉಬೋ ಆಶಿಲ್ಲೊಂ ಥಂಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಲಾಗಿಂಚ್ ಪಲ್ತಡಿ ಘೊದರಾಂಗ್ ಝೊಂಗ್ ದಿಸ್ತಾಲೊ. ಸಾಂಕವ್ ಮ್ಹಣ್ಟಕಚ್ ತೋ ಸಾತ್-ಆಠ್ ಮೀಟರ್ ಆಸೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ಘೊದರಾಂಗ್ ಝೊಂಗಾಚಿ ಭವ್ಯತಾಯ್ ನದ್ರೆಕ್ ಭರ್ತಾಲಿ. ಮೊಚ್ಚು ನ್ಹಂಯ್ಚ್ಯೆ ಥಡೇರ್ ಏಕೇ ರಾಂಕೆನ್ ಉಬಿಂ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ, ನಿಳ್ಯಾ ನಿಳ್ಯಾ ಫುಲಾಂನಿ ಭರ್‌ಗಚ್ಚ್ ಭರಿಲ್ಲಿಂ ನಿಳ್ಯಾ ಗುಲ್‌ಮೊಹರಾಚಿಂ ಕಶಿಂ ದಿಸ್ಪಿ ಹ್ಯಾ ರೂಖಾಂ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಉಬೊ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಹೋ ರಂಗ್‌ರಂಗ್ಯಾಳೊ ಭವ್ಯ್-ದಿವ್ಯ್ ಅಸೊ ಮಠ್. ಥಂಯ್ಚಿ ರಂಗ್‌ಸಂಗ್ತಿ ಪಳಯ್ತ್ ರಾವ್ತನಾ ಸಗ್ಳೆಂಚ್ ಅಪ್ರೂಪ್ ಶೆಂ ದಿಸೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ.

ಆಮಿ ಪುಲಾರ್ ಗಣಯ್ತಾಲೆ. ಮಠಾಂತ್ ಭಿತರ್ ಸರ್ಚೆ ಆದಿಂ ಭಾಯ್ಲಿ ಸುಂದರಾಯ್ ನಿಯಾಳ್ಟಾಲೆ. ಆಮ್ಚೆ ವರಿಂಚ್ ಕಾಂಯ್ ವಿದೇಶೀ ಪರ್ಯಟಕೂಯ್ ಥಂಯ್ ಗಣಯ್ತಾಲೆ. ಫೊಟೊಯ್ ಕಾಡ್ಟಾಲೆ. ಹೋ ಲಾಕ್ಡಿ ಪೂಲ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಗಾಂವ್ಚ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಚಿ ಮೆಳ್ಪಾಚಿ ಸುವಾತ್ ಕಶಿ, ವೊ ಲ್ಹಾನ್‌ಸೊ ಬಾಜಾರ್ ಕಸೊ ಜಾಂವ್ಕ ಜಾಯ್. ಪುಲಾಚೆರ್ ದೋನೂಯ್ ವಟ್ಯಾಂ ಕೊಣ್ ಕೊಣ್ ಕಿತೆಂ ಕಿತೆಂ ವಿಕ್ತಾಲೆ. ಕೊಣ್ ಭಾಜಿ ವಿಕ್ತಾಲೆ ತರ್ ಕೊಣ್ ಆನಿಕ್ ಕಸಲ್ಯೊ ವಸ್ತು! ಶಾಂತ್‌ಪಣಾನ್ ಸಗ್ಳೆಂ ಚಲ್ತಾಲೆಂ. ಪುಣ್ ಹ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ವೆವ್ಹಾರಾಚೆರ್ ಮಾತ್ತೂಯ್ ಲಕ್ಷ್ ನಾಸ್ತಾಲೆಂ ತೆಂ ಪುಲಾವೆಲ್ಯಾನ್ ಯೋ ವಚ್ ಕರ್‌ಪಿ ಲಾಮಾಚೆಂ. ತೇ ಆಪ್ಲ್ಯಾಚ್ ವಿಚಾರಾಂತ್, ಆಪ್ಲೆ ಏಕೆ ಖಾಶೆಲೆ ಗತಿನ್ ಚಲ್ತಾಲೆ. ಸಾಂಕವಾಚೆರ್ ಕಿತೆಂ ಚಲ್ಲಾಂ ಹಾಚೆರ್ ತಾಂಚೆಂ ಲಕ್ಷ್-ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ಕಾಯ್ ಖಬರ್ ನಾ. ಪುಣ್ 'ತೇ ನಿಳ್‌ನಿಳ್ಸೆ ಧುಂವ್ರೆ ಪೆಲ್ಯಾನ್, ದೀಸ್‌ಭರ್ ಲಾಗ್ಲಾಂ ಥಂಯ್ಸರ್ ಧ್ಯಾನ್' ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣಿಲ್ಲೆವರಿ ತೆಚ್ ಭಾವಮುದ್ರೆನ್ ಹೇ ಲಾಮಾ ತ್ಯಾ ನಿಳ್‌ನಿಳ್ಶ್ಯಾ ಫುಲಾಂನಿ ಭರಿಲ್ಲೆ ರೂಖಾವಳಿಚ್ಯಾ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಮಠಾಚೆರ್ ಆಪ್ಲೇ ಧ್ಯಾನ್ ಕೇಂದ್ರಿತ್ ಕರೂನ್ ತುರೂತುರೂ ಚಲ್ತಾಲೆ.

ಹೇ ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ಲಾಮಾ, ಭಿಕ್ಕೂ ಬೀ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಭೂತಾನೀ ಲೊಕಾಂಚೆರ್, ತಾಂಚ್ಯಾ ಜಿವಿತಾಚೆರ್ ಪ್ರಭಾವ್ ಘಾಲ್ಪಿ ಆಕಾಂತ್ ಶಕ್ತ್ ಮ್ಹಣಪಾಚಿ ಜಾಣ್ವಿಕಾಯ್

ಭೂತಾನ್ ಭೊಂವ್ತಾ ಆಸ್ತಾನಾ ಪಾವ್ಲಾ ಪಾವ್ಲಾಕ್ ಜಾತಾ. ತೆಚ್ ಪಾಸತ್ ಭೂತಾನಾಕ್ ಮಠಾಂಚಿ, ಮಂದಿರಾಂಚಿ, ಸ್ತೂಪಾಂಚಿ ರಾಸ್ ಜಾಲ್ಲಿ ಆಸಾ. ಪುರಾಯ್ ದೇಶ್‌ಭರ್ ಖಂಯ್ ದೋನ್ ಹಜಾರಾಂ ಪರಸ್ ಚಡ್ ಮಠ್ ಹಾಂಗಾ ಥಂಯ್ ಶಿಂಪಡಿಲ್ಲೆ ಆಸಾತ್. ಇತ್ಲೆಂಚ್ ನ್ಹಯ್, ಹಾಂಗಾಚಿಂ ಘರಾಂ ಲೆಗೀತ್ ಪಯ್ಲೆಚ್ ನದ್ರೆಕ್ ಮಠೂಚ್ ಕಶಿಂ ದಿಸ್ತಾತ್. ಹಾಂಗಾ ಮಠ್, ಸ್ತೂಪ್ ಹಾಂಚೆಂ ಪುನರ್ವಸನ್ ಕರಪಾ ಖಾತಿರ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಪಾತಳೆರ್ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ್ ಮೆಳ್ಟಾ ಹೆಂ ಜೆನ್ನಾ ಆಯ್ಕಲೆಂ ತೆನ್ನಾ ಭೂತಾನ್‌ಚೆರ್ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಾಚೆಂಚ್ ವರ್ಚಸ್ವ್ ಆಸಾ ಹಾಚಿ ಖಾತ್ರಿ ಜಾಲಿ ಆನಿ ತೆಂ ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಲಟೀಕ್‌ಯ್ ನಾಶಿಲ್ಲೆಂ. ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ದೀಸ್ಪಟ್ಟ್ಯಾ ಜಿವಿತಾಚೆರ್ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚೊ ಖೂಬ್ ಮೊಠೊ ಪ್ರಭಾವ್ ಪಡಿಲ್ಲೊ ಆಸಾ. ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾಮ್‌ಕಾಜ್, ವೆವ್ಹಾರ್ ಲೆಗೀತ್ ಹಾತೂಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸುಟೂಂಕ್ ನಾ. ರಾಜ್ಯ್ ಪುರಸ್ಕೃತ್ ಅಶೆಂ ಜಾಕಾ ಮ್ಹಣೂಂಯೆತಾ ವೊ ಪುರಾಯ್ ಸರ್ಕಾರಿ ತೆಂಕ್ಯಾರ್ ನಿಂಬೂನ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಂಘಾಚೊ ವಾವ್ರ್ ಭೂತಾನ್‌ಭರ್ ಚಲ್ತಾ. ಸುಮಾರ್ ಪಾಂಚ್ ಹಜಾರ್ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಸಂಘಾಚೊ ಏಕ್ ಮುಖೆಲಿ ಆಸ್ತಾ. ತಾಚಿ ನಿವಡ್ ಕೇಂದ್ರೀಯ್ ಧರ್ಮ್‌ಸಂಬಂದಿಚಿ ಸಮಿತಿ ಕರ್ತಾ. ನಿವಡ್ ಜಾಲ್ಲೊ ಹೊ ಮಠಾಧಿಪತಿ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ್ ಮುಖೆಲಿ ಆಸ್ತಾ. ತಾಕಾ ಜೆ ಖೆನ್ಪೊ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ಸದ್ಯಾಚೊ ಜೆ ಖೆನ್ಪೊ ಹೊ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ 70 ವೊ ಜೆ ಖೆನ್ಪೊ ಖಂಯ್!

ಆತಾಂಚ್ಯಾ ಹ್ಯಾ 21ವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಲೆಗೀತ್ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಹ್ಯಾ ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಖುಚೆಂ, ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಜಿಣೆಚೆರ್ ವರ್ಚಸ್ವ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಯ್ ಉತ್ಸವಾಂತ್, ಧರ್ಮ್ ಕಾರ್ಯಾಂತ್ ಹ್ಯಾ ಭಿಕ್ಖುಂಚಿ ಮುಖೆಲ್ ಸುವಾತ್ ಆಸ್ತಾ. ಲೊಕಾಂಕ್ ಮಾರ್ಗ್‌ದರ್ಶನ್ ಕರಪ್, ಸಲ್ಲೊ ದಿವಪ್, ಸಾಂತ್ವನ್ ಕರಪ್ ಅಶಿಂ ಸಗ್ಳಿಂ ಕಾಮಾ ಹೆ ಭಿಕ್ಖು ಆಪ್ಲೆಪಣಾನ್ ಕರ್ತಾತ್.

ಭೂತಾನಾಂತ್ ಭಿಕ್ಖುಂಚಿ ಕಾಳ್ಜಿ ಘೆವಪ್ ಹೆಂ ಭೂತಾನಿ ಲೋಕ್ ಆಪ್ಲೆಂ ಕರ್ತವ್ಯ್ ಮಾನ್ತಾತ್. ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ತೀನೇಕ್ ಹಜಾರ್ ಭಿಕ್ಖುಕ್ ಖಾಜಗಿ ಆದಾರ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಹಾಂಗಾ ಉಬಂತ್ ಪಡಿಲ್ಲ್ಯಾ ಅಶಕ್ತ್ ಭಿಕ್ಖೂಂ ಖಾತಿರೂಯ್ ಸಂಸ್ಥಾ ಆಸಾ. ಹ್ಯಾ ಭಿಕ್ಖುಂಕ್ ಗೋಮ್ಚೆನ್ಸ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ಹೇ ಗೋಮ್ಚೆನ್ಸ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಕುಟುಂಬಾ ಸಯ್ತ್ ರಾವ್ತಾತ್. ತೇ ಧರ್ಮಿಕ್ ಜ್ಞಾನ್ ಸಾಧನಾ ಕರ್ತಾತ್. ಪ್ರಾರ್ಥನಾಸಭಾ ಆಯೋಜಿತ್ ಕರ್ತಾತ್. ಹೆರ್ ಧಾರ್ಮಿಕ್ ವಾವ್ರಾಂತೂಯ್ ಹಾತ್‌ಭಾರ್ ಲಾಯ್ತಾತ್. ಗಾಂವಾಂ ಗಾಂವಾಂನಿ ಭೊಂವೂನ್ ಬುದ್ಧಮತಾಚೊ ಪ್ರಸಾರ್ ಕರ್ತಾತ್.

ಭಿಕ್ಖೂ ಹೇ ಭಿಕಾರಿ ನ್ಹಯ್, ತೇ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಿತ್ ಆಸ್ತಾತ್. ತಾಂಕಾಂ ಸಮಾಜಾ ಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ಮಾನ್ ಸನ್ಮಾನ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಕಸಲೆಯ್ ಧೋರಣಾವಳಿಂತ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಮತಾಚೊ ಪ್ರಭಾವ್ ಆನಿ ವಾಂಟೊ ಆಸ್ತಾಚ್. ಆತಾಂ ತರ್ ತಾಣಿಂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಜೀವನ್‌ಮಾನಾಚೆರ್ ಲಕ್ಷ್ ದಿವ್ಪಾಕ್ ಆರಂಭ್ ಕೆಲಾ. ರಾಸ್ವಳ್ ಭಲಾಯ್ಕಿ, ಕುಟಂಬ್ ನಿಯೋಜನ್ ಆನಿ ಏಡ್ಸಾವಿಶಿಂ ಜಾಗೃತಿಯ್ ಘಡೊವ್ನ್ ಹಾಡ್ಪಾನಾಚ್ ತೋ

ಕಸೊ ಟಾಳೂಂ ಯೆತಾ ಹಾಚೇಯ್ ಮ್ಹಾಯ್ತಿ ಹೇ ಭಿಕ್ಖು ಗಾಂವಾಂಗಾಂವಾಂನಿ ದೀತ್ ಭೊಂವ್ತಾತ್. ಬರೆಂ ಜೇ ಸಾಮ್ಕೆಚ್ ಥಕ್ಲ್ಯಾತ್, ಅಸಕ್ತ್ ಜಾಲ್ಯಾತ್ ತೇ ಹ್ಯಾ ಮಠಾಂನಿ ವೊ ಜಂಯ್ ಜಂಯ್ ಮ್ಹಣ್ ಚುಕೊರ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಚಕ್ರಾಂ ಆಸ್ತಾತ್ ತಿಂ ಚಕ್ರಾಂ ಘುಂವ್ಡಾಯ್ತ್ ಬಸ್ತಾತ್.

ಮೊಚ್ಚು ನ್ಹಂಯೇವೆಲೊ ಸಾಂಕವ್ ಹುಪೂನ್ ಆಮಿ ಮಠಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಾಂಗಣಾಂತ್ ಭಿತರ್ ಸರ್ಲಿಂ. ಹೊ ಲಾಕ್ಡಿ ಸಾಂಕವ್ ಜಂಯ್ ಸೊಂಪ್ತಾಲೊ ಥಂಯ್ಚ್ ಫೊದರಾಂಗ್ ಮಠಾಚೆಂ ಪ್ರವೇಶ್‌ದಾರ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ತ್ಯಾ ಮಠಾಂತ್ ವಯ್ರ್ ವಚೂಂಕ್ ಲಾಕ್ಡಿ ಜಿನೊ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಜಿನೊಯ್ ಕಸಲೊ? ದೆವಾ ಸಾಯ್ಬಾ! ಸರಳ್ ಉಬೊ, ನಿಸಣ್ ಕಸೊ! ಪಾಯ್ರ್ಯೊಯ್ ವ್ಹಡ್ಲ್ಯೊ ವ್ಹಡ್ಲ್ಯೊ. ಸಾತ್ ಮೀಟರ್ ಉಂಚಾಯೆಚೊ ಹೋ ಜಿನೊ ತ್ಯಾ ಮಠಾಂತ್ ಭಿತರ್ ಸರ್ಪಾಚ್ಯಾ ಭವ್ಯ ಅಶಾ ದಾರಾ ಮೆರೇನ್ ವತಾಲೊ. ಚಡಪ್ ಕಶೆಂ ಆತಾಂ? ಹಾಂವ್ ಮಾಂಕಡ್ ಕಸೊ ಅಕ್ಷರ್‌ಶಾ ಹಾತಾ ಪಾಂಯಾಚೊ ವಾಪರ್ ಕರಿತ್ ವಯ್ರ್ ಚಡ್ಲೊಂ ಆನಿ ಸುಟ್ಲೊಂ ಬಾಬಾ, ಪಾವ್ಲೊ ಎಕದಾಂಚೊ ಮ್ಹಣತ್ ಉಸ್ವಾಸ್ ಸೊಡ್ಲೊ.

ಪ್ರವೇಶ್‌ದಾರಾಕಡೆನ್ ಉಬೊ ರಾವೂನ್ ಭಾಯ್ರ್ ನದರ್ ಭೊಂವ್ಡಾಯ್ಲಿ. ಮಠಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಾಂಗಣಾಂತ್ ಬೊಂದೆರಾಂ ಲಾಯಿಲ್ಲೆ ಖಾಂಬೆ ಆನಿ ಹೆರ್ ಸಜಾವಟ್ ಆಶಿಲ್ಲಿಚ್. ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಮಠಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಾಂಗಣಾಂತ್ ಉಬೊ ಕರ್ತಾತ್ ತಸೊ ಹಾಂಗಾಯ್ 'ಸೋಕ್‌ಶೀಂಗ್' ಉಬೊ ಕೆಲ್ಲೊ. ಸೋಕ್‌ಶೀಂಗ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ವ್ಹಡ್ಲೊ ಲಾಕ್ಡಿ ಖಾಂಬೊ. ಜಾಕಾ 'ಜಿವಿತ್ ರೂಖ್' ಅಶೆಂಯ್ ಮ್ಹಣೂಂ ಯೆತಾ. ಹೊ ಖಾಂಬೊ ಸರ್ಗ್ ಆನಿ ಧರ್ತರೆಕ್ ಪ್ರತೀಕಾತ್ಮಕ್ ಜೊಡ್ಟಾ.

ತ್ಯಾ ಖಾಂಬ್ಯಾಚೆರ್ ನದರ್ ಥಿರಾವ್ನ್ ತೀ ವಯ್ರ್ ಸರ್ಗಾ ಮೆರೇನ್ ವ್ಹರತ್, ಪಥ್ರೂನ್ ಮಠಾಚೆರ್ ಹಾಡ್ಲಿ. ಹಾಂವ್ ಜಂಯ್ ಉಬೊ ಆಸ್‌ಲ್ಲೊಂ ತೆಂ ದಾರ್ ಆಕಾಂತಾಚೆಂ, ಗಡ್‌ಗಂಜ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಹೆ ಝೊಂಗ್ ಜರೀ ಧರ್ಮ್‌ಸ್ಥಳಾಂ ಆಸ್ಲಿಂ ತರೀ ತೇ ಮಠ್ ಅರಿಶ್ಟಾಚ್ಯಾ ವೆಳಾರ್, ಪರ್ಕಿ ಆಕ್ರಮಣಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಸಂಗಾರ್ ಜನತೆಚಿ ರಾಖಣೂಯ್ ಕರೂಂಕ್ ವಾಪರ್ತಾತ್ ಖಂಯ್! ಮಠ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ಸಶಕ್ತ್ ಕಿಲ್ಲೊಚ್ ಮ್ಹಣಪಾಕ್ ಹರ್ಕತ್ ನಾ. ಪರ್ಕಿ ಆಕ್ರಮಣಾ ವೆಳಾರ್ ಹೊ ಜೋ ಸರಳ್ ಉಬೊ ಸಾತ್ ಮೀಟರ್ ಊಂಚ್ ಜಿನೊ ಆಶಿಲ್ಲೊ ತೋ ಖಂಯ್ ಥಂಯ್ಚ್ಯಾನ್ ಕಾಡೂನ್ ಉಡಯ್ತಾತ್. ಮ್ಹಣ್ಟಕಚ್ ಶತ್ರು ಮಠಾಂತ್ ಭಿತರ್ ಸರೂಂಕ್ ಪಾವನಾತ್. ಮಾಗಿರ್ ತೆಂ ಗಡ್‌ಗಂಜ್ ದಾರ್ ಬಂದ್ ಕರ್ತಾತ್.

ಹಾಂವ್ ತ್ಯಾ ದಾರಾಚೊ ರಂಗ್, ತಾಚೆರ್ ಕೊರಾಥಿಲ್ಲಿ ಕಲಾ ಪಳಯ್ತ್ ಪಳಯ್ತ್ ಮಾನ್ ಘುಂವ್ಡಾಯ್ತಾಲೊಂ. ಮಾನ್ ವಯ್ರ್ ಕರೂನ್ ಮಠಾಚ್ಯಾ ಛತಾಚೆರ್ ನದರ್ ವ್ಹೆಲ್ಯಾ ಮಾತ್, ಮ್ಹಜೊ ಆವ್ರೊ ಉಡ್ಲೊ. ತ್ಯಾ ಛತಾಕ್ ದಾಟಾಯೆನ್ ಕಿತ್ಲಿಂ ತರೀ ಮ್ಹೊಂವ್‌ಪೋಳಿಂ ಲಾಗಿಲ್ಲಿಂ. ಇತ್ಲೊ ವೇಳ್ ಧೂಂ... ಕರೂನ್ ಆವಾಜ್ ಮ್ಹಜಾ ಕಾನಾರ್ ಪಡ್ಟಾಲೊ ತೋ ಹಾಂವ್ ತ್ಯಾ ಮಠಾಂತ್ಲೊ ಮಂತ್ರ್‌ಧ್ವನಿ ಬೀ ಆಸ್ತಲೊ ಅಶೆಂ ಧರೂನ್ ಚಲ್ತಾಲೊಂ. ಪಳಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಹೇ

ಮ್ಹೊಂವಾ ಮೂಸ್ ಥಂಯ್ ನಾಚ್ ಕರ್ತಾಲೆ. ತಾಂಕಾಂ ಪಳಯ್ಲ್ಯಾ ಬರಾಬರ್ ಹೇ ಆದಿಂ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಆನಿ ಹೆರ್‌ಕಡೆನ್ ಮ್ಹೊಂವಾ ಮುಸಾಂನಿ ಹಲ್ಲೊ ಕರೂನ್ ಜಖ್ಮಿ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ. ಮೆಲ್ಲ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಚಿ ಯಾದ್ ತ್ಯಾ ಥಂಯ್ಚ್ಯಾ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಚಕ್ರಾವರಿ ಮನಾಂತ್ ಘುಂವತ್ ರಾವ್ಲಿ. ಕೊಣೆಂಯ್ ಚುಕೂನ್ ಹ್ಯಾ ಮುಸಾಂಕ್ ದಿವಚ್ಲೆ ಆನಿ ತಾಣಿಂ ಮ್ಹಜೆರ್ ಹಲ್ಲೊ ಕೆಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್? ಥಂಯ್ ಹಾಂವ್ ಎಕ್ಲೊಚ್ ನಾಶಿಲ್ಲೊ. ಖುಬ್‌ಶೆ ಲಾಮಾ ಆಶಿಲ್ಲೆ, ಹೆರ್ ಭೊಂವ್ಡೆಕಾರ್ ಆಶಿಲ್ಲೆ. ತಾಂಕಾಂ ಸೊಡೂನ್ ಹೇ ಮೂಸ್ ಫಕತ್ ಮ್ಹಜೆರೂಚ್ ತುಟೂನ್ ಪಡ್ಪಾ ನಾಶಿಲ್ಲೆ ಹೆಂ ಜರೀ ಖರೆಂ ಆಸ್ಲೆಂ ತರೀ ಭಂಯ್ ವತಲೊ ಕಸೊ ಮನಾಂತ್ಲೊ? ಹೆರ್ ಲೋಕ್ ಥಂಯ್ ಕಶೆ ವಾವುರ್ತಾತ್ ಕಾಯ್, ಮಾಥೆಂ ಉನ್ನತ್ ಕರೀತ್ ಭಯಾಂ ವಿರೆಂತ್? ಟಾಗೋರಾಚಿ ಕವಿತಾ ವಾಚ್ಲ್ಯಾ ಕಾಯ್ ತಾಣಿಂ?

ಹಾಂವ್ ಥಂಯ್ ಚಡ್ ವೇಳ್ ರಾವ್ಲೊಂ ನಾ. ತ್ಯಾ ದಾರಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಭಿತರ್ ಸರೂನ್ ಭಿತರ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರಾಂಗಣಾಂತ್ ಆಯ್ಲೊಂ. ಚಾರೂಯ್ ವಟಾಂನಿ ಮಠಾಚ್ಯೊ ಗಡ್‌ಗಂಜ್ ವಣ್ಟಿ. ಎಕೇಕ್ ವಣತ್ ಖಂಯ್ ದೋನ್-ದೋನ್, ತೀನ್-ತೀನ್ ಮೀಟರ್ ರೂಂದಾಯೆಚಿ. ತೊಫೆಚೊ ಗುಳೊ ಆಯ್ಲ್ಯಾರ್ ಲೆಗೀತ್ ಕಾಂಯ್ಚ್ ಇಬಾಡ್ ಜಾವ್ಪಾಚೊ ನಾ. ಹ್ಯೋ ವಣ್ಟಿ ಸರಳ್ ವಯ್ರ್ ಮೆರೇನ್ ಕಿತ್ಲ್ಯೊಶೊಚ್ ಮಾಳ್‌ಯೊ ಕರ್ತಾ. ಮಠಾಚ್ಯಾ ಚಾರೂಯ್ ವಟ್ಯಾಂ ಲಾಮಾಕ್ ರಾವ್ಪಾ ಪಾಸತ್ ಕುಡಿ, ಪುಜೇ ಖಾತಿರ್ ಸಭಾಘರಾಂ, ಮದಿಂ ವ್ಹಡ್ಲಿಂ ವ್ಹಡ್ಲಿಂ ಪ್ರಾಂಗಣಾಂ ವಣ್ಟಿನಿ ವೆಡಾಯಿಲ್ಲಿಂ. ವಣ್ಟಿಕ್ ವ್ಹಡ್ಲಿಂ ವ್ಹಡ್ಲಿಂ ಜನೆಲಾಂ. ಸಕಯ್ಲ್ ರೂಂದಾಯ್ ಕಮಿ. ವಯ್ರ್ ವತಾ ತಶಿಂ ರೂಂದಾಯ್ ವಾಡತ್ ವತಾ. ಲಾಕ್ಡಿ ಕಲಾ ಕುಸ್ರಿಚೊ ವಾಪರ್ ಕರೂನ್ ಕೆಲ್ಲಿಂ ಹೀಂ ಜನೆಲಾಂ, ತಾಂಚಿ ಹೀ ಮಾಂಡ್ಣಿ ಭರ್ಪೂರ್ ಉಜ್ವಾಡ್ ಭಿತರ್ ಹಾಡ್ಟಾತ್.

ಜೇ ಸುವಾತೆರ್ ಘೊದ್‌ರಾಂಗ್ ಮಠ್ ಆಸಾ ತೋ ಝುಬಾಬ್‌ದ್ರುಂಗಚ್ಯಾ ಕಾಳಾವೆಲೊ ಆಸ್ಲೊ ತರೀ ತೇ ಆದಿಂ ಚೊವ್ದಾವ್ಯಾ ಶತಮಾನಾಂತ್ ವನರತ್ನ್ ಹ್ಯಾ ನಾಮ್ವೆಚ್ಯಾ ಭಾರತೀಯ್ ಬುದ್ಧಿಶ್ಟ್ ಧರ್ಮಗುರೂನ್ ಹಾಂಗಾ ತಪಶ್ಚರ್ಯಾ ಕೆಲ್ಲಿ ಖಂಯ್! ತಾಕಾ ಭೂತಾನಿ ಲೋಕ್ ನ್ಗಾಂಗೀ ರಿಂಚೇನ್ ಮ್ಹಣ್ ವಳ್ಖತಾತ್. ತಾಣಿಂ ತಪಶ್ಚರ್ಯಾ ಕರಪಾ ಪಾಸತ್ ಹಾಂಗಾ ಪಯ್ಲಿಂ ಲ್ಹಾನ್‌ಶಿ ದೆವ್ಳಿ ಬಾಂದಿಲ್ಲಿ ಜಾಕಾ ಝೊಂಗ್‌ಚುಂಗ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಮಾಣ್ಕುಲೆಂ ಝೊಂಗ್ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ತೇ ಸುವಾತೆರ್ ತಾಣೆಂ ಬುದ್ಧಾಚಿ ಮೂರ್ತಿ ಬಸಯಿಲ್ಲಿ. ತೀ ಮೂರ್ತಿ ಆಜೂನ್ ಥಂಯ್ ಆಸಾ. ಹೆಂ ಝೊಂಗ್‌ಚುಂಗ್ ಮದ್ಲ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಬುಡ್ಟಿ ಆನಿ ಹೆರ್ ಆವರ್ಶಣಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಕಿತ್ಲೆ ಖೇಪ್ ಇಬಾಡ್ ಜಾವ್ನ್ ಗೆಲೆಂ ತರೀ ಬುದ್ಧಾಚಿ ಮೂರ್ತ್ ಥಂಯ್ಚಿ ಥಂಯ್ಚ್ ಆಸಾ. ಹೆಚ್ ಸುವಾತೆರ್ ಮಾಗಿರ್ ಝುಬಾಬ್‌ದ್ರುಂಗ್ ನಾಮ್ಗ್ಯೇಲ್ ಹಾಣೆಂ ಗುರು ಪದ್ಮಸಂಭವಾನ್ ಭಾಕೀತ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣ್ ಹೊ ಮಠ್ ಉಭಾರ್ಲೊ.

ಪುನಾಖಾಚ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಘೊದರಾಂಗ್ ಮಠಾಂತ್ ತೀನ್ ಪ್ರಚಂಡ್ ಅಶಿಂ

ಪ್ರಾಂಗಣಾಂ ಆಸಾತ್. ಏಕ್ ಪ್ರಾಂಗಣ್ ಮಠವಾಸಿ ಭಿಕ್ಖು ಪಾಸತ್... ಹಾಂಗಾ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಘರಾಂ, ಮಂದಿರಾಂ ಆನಿ ತಾಂಕಾ ಗರಜ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಹೆರ್ ವಾಸ್ತುಂಚಿ ಉಬಾರ್ಣಿ ಕೆಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಾ. ಹ್ಯಾ ಮಠಾಚ್ಯಾ ಶೆವಟಾಕ್ ಮಾಚೆನ್ ಝಿಮ್ಮ್ಬು ಆಸಾ. ಹೆಂ ಮಂದಿರ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಝೂಬ್‌ದ್ರುಂಗಾಚಿ ಕೂಡ್ ಜತನ್ ಕರೂನ್ ದವರಿಲ್ಲಿ ಸುವಾತ್. ಕೂಡ್ ಸಾಂಬಾಳುನ್ ದವರ್ಪಾ ಖಾತಿರ್ ಲಾಗ್ಪಿ ರಸಾಯನಾನ್ ತೀ ರೆವ್ಡಾಯ್ಲ್ಲ್ಯಾ ಆನಿ ಎಕೇ ಪೆಟ್ಯೆಂತ್ ತೀ ದವರ್ಲ್ಯಾ. ಹೇ ಕುಡಿಂತ್ ವಚಪಾಕ್ ಕೊಣಾಕ್ ಮಾನ್ಯತಾಯ್ ನಾ. ಫಕತ್ ರಾಜಾ ಆನಿ ಜೇ ಖೆನ್ಪೊ ಹಾಂಗಾ ಪ್ರವೇಶ್ ಘೆಂವ್ಕ್ ಶಕ್ತಾತ್. ತಾಚಿ ನಿಗ್ರಾಣಿ ಕರ್‌ಪಿ ದೋಗ್ ಜಾಣ್ ಥಂಯ್ಸ್ ಆಸ್ತಾತ್ ಹೀ ವೆಗ್ಳಿ ಗಜಾಲ್. ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ದರೇಕ್ ಮಠಾಂತ್ ಝೂಬ್‌ದ್ರುಂಗ್, ಗುರು ಪದ್ಮಸಂಭವ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ರಿಂಪೊಚೆ ಹಾಂಚೆ ಪುತ್ಳೆ ಆನಿ ಸದ್ಯಾಚೆ ರಾಜಾ ಹಾಂಚೊ ಫೊಟೊ ಠಳಕ್‌ಪಣಾನ್ ದವರಿಲ್ಲೆ ಆಸ್ತಾತ್. ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಮಠಾಂಚಿ ಹೀ ಖಾಶೀಯತ್. ಪುಣ್ ಹೋ ಪುನಾಖಾಚೊ ಫೊದರಾಂಗ್ ಮಠ್ ಸಗ್ಳೆ ನದ್ರೆನ್ ಆಗ್ಳೊ ವೆಗ್ಳೊ.

ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ದರೇಕ್ ಮಠಾಚೆರ್ ಆನಿ ಸ್ತೂಪಾಚೆರೂಚ್ ನ್ಹಯ್ ತರ್ ಖಾಸಗಿ ಘರಾಂಚೆರ್ ಲೆಗೀತ್ ರಂಗೀತ್ ಚಿತ್ರಾಂ ಪಿತಾರಿಲ್ಲಿಂ ದಿಸ್ತಾತ್. ತಾಂಚೊ ವಿಶಯ್ ಚಾರ್ ಮಿತ್ರಾಂಚೊ. ಹೇ ಚಾರ್ ಮಿತ್ರ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಹತ್ತಿ, ಮಾಕಡ್, ಮುಂಗೂಸ್ ಆನಿ ಶೆವ್ಣಂ. ಹೀ ಏಕ್ ದಂತ್‌ಕಥಾ. ಹತ್ತಿ ಕಿತ್ಲೊಯ್ ಸಶಕ್ತ್ ಆಸ್ಲೊ ತರೀ ತಾಕಾ ಫಳಾಂ ಖಾತಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ದುಸ್ರ್ಯಾಚಿ ಗರಜ್ ಆಸ್ತಾ... ತಾಕಾ ತೇಂ ಝೂಡಾವೆಲೆ ಮಾಕಡ್ ಕಾಡೂನ್ ದಿತಾತ್. ಹೀಂ ಫಳಾಂ ಅಶೀಂಚ್ ಕಾಡೂನ್ ಸೊಂಪಯ್ಲಿಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ರೂಖಾಂ ಸೊಂಪ್ತಲಿಂ. ದೆಖೂನ್ ತಾಂಚಿ ವಾಡ್ ಜಾಂವ್ಚಿ ಮ್ಹುಣ್ ಶೆವ್ಣಿಂ ಫಳಾಂ ಖಾವ್ನ್ ಬಿಯೊ ಜಳಾಮಳಾಕ್ ಶಿಂಪ್ಡಾಯ್ತಾತ್ ಆನಿ ತೀಂ ಬಿಯಾಂ ಜಮನಿ ಭಿತರ್ ಪುರ್ಪಾಚೆಂ ಕಾಮ್ ಮುಂಗೂಸ್ ಕರ್ತಾ. ಹೋ ಪ್ರತೀಕಾತ್ಮಕ್ ಸಂದೇಶ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಹ್ಯಾ ಸೃಷ್ಟಿಂತ್ ಕೋಣೂಯ್ ಕಿತ್ಲೊಯ್ ಸಶಕ್ತ್ ಆನಿ ದುರ್ಬಳ್ ಆಸ್ಲೊ ತರೀ ಏಕ್‌ಮೆಕಾಚ್ಯಾ ಆದಾರಾನ್ ಜಿವಿತ್ ಸಾರ್ಪಾಕ್ ಜಾಯ್.

ಬುದ್ಧಾಚ್ಯಾ ಜಿವಿತಾಂತಲ್ಯೊ ಚಾರೂಯ್ ಮುಖೆಲ್ ಘಡ್ಣುಕೊ ಝೂಡಾ ಪೊಂದಾಚ್ ಘಡ್ಲ್ಯಾತ್. ಜಲ್ಮ್ ಲುಮ್ಬಿನಿ ಜಾಲೊ. ತಾಕಾ ಗಿನ್ಯಾನ್ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಜಾಲಿ ತೀ ಬೋಧ್ ಗಯೇಕ್, ಬುದ್ಧಾನ್ ಪಯ್ಲೆಂ ಪ್ರವಚನ್ ದಿಲೆಂ ತೆಂ ಸಾರಾನಾಥ್‌ಚ್ಯಾ ಜಂಗಲಾಂತ್ ಆನಿ ಮ್ಯತ್ಯು ಆಯ್ಲೊ ತೊ ಕಾಶೀ ನಗರಾಕ್. ಹೆಚ್ ಪಾಸತ್ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮಾಂತ್ ರೂಖಾವಳಿಕ್ ಖೂಬ್ ಮ್ಹತ್ವ್ ದಿಲ್ಲೆಂ ಆಸ್ತಾ. ತಾಚೊ ಸಂಬಂಧ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯೊ ದಂತ್‌ಕಥಾ ಚಿತ್ರ್‌ರೂಪಾನ್ ಸಗ್ಳಿ ಕಡೆನ್ ಪಿತಾರಿಲ್ಲ್ಯೊ ದಿಸ್ತಾತ್.

ತ್ಯಾ ಚಿತ್ರಾಂ ವಾಂಗ್ಡಾಚ್ ಆನಿಕ್ ಏಕ್ ಚಿತ್ರ್ ವಣ್ಟಿಂಚೆರ್ ರಂಗಯಿಲ್ಲೆಂ ದಿಸ್ತಾ ತೆಂ ದಾದ್ಲ್ಯಾಚ್ಯಾ ಲಿಂಗಾಚೆಂ. ತಾಕಾ ಪಾಖಾಂ ಲಾವ್ನ್ ತೆಂ ಉಡ್ಟಾ. ತಾತೂಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವಿರ್ಯಾಚೆಂ ಸಂಕ್ರಮಣ್ ಜಾತಾ ಅಶಿಂ ತೀ ಚಿತ್ರಾಂ ನದರ್ ವೊಡೂನ್ ಘೆತಾತ್. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಸಾರ್ಕ್ಯಾಂಕ್ ಸುರ್ವೆಕ್ ತೀ ನಾಳ್ ಕಶೀ ದಿಸ್ತಾ. ಮಾಗಿರ್ ಬಾರ್ಕಾಯೆನ್ ಪಳಯ್ತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತೆಂ ಲಿಂಗ್ ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ಕಳ್ಟಾ.

ಹಾಂಗಾ ಲಿಂಗ್‌ಪೂಜಾ ಚಲ್ತಾ. ಪ್ರತ್ಯೇಕಾಚ್ಯಾ ದಾರಾಂತ್ ಲಿಂಗಾಚಿ ಪ್ರತಿಕೃತಿ ಉಬೀ ಕೆಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಾ. ಕಾಂಯ್‌ಕಡೇನ್ ಮಲ್‌ಖಾಂಬ್ ಕಶಿ ಪ್ರಚಂಡ್ ವ್ಹಡ್ಲಿ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಕಾಂಯ್ ಘರಾಂನಿ ಗಂಧಾಚಿ ಕಾಂಡಿ ಆಸ್ತಾ ತೆದಿ. ಕಾಂಯ್ ಪ್ರತಿಕೃತಿ ತಾಂಬ್ಡ್ಯಾ, ಹಳ್ದುವ್ಯಾ ರಂಗಾಚ್ಯೊ. ತಾಂಕಾಂ ದೊಳೆ, ಕಾನ್, ನಾಕ್, ದಾಂತ್ ಬೀ ಕೊರಾತಿಲ್ಲೆ ಆಸ್ತಾತ್.

ಆಮಿ ಹಾಂಗಾ ಪುನಾಖಾ ಜಿಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಪಾವಾ ಮೆರೇನ್ ಹೆರ್‌ಕಡೇನ್ ಆಮ್ಕಾಂ ವಣ್ಟಿಂಚೆರ್ ಚಿತ್ರಾಯಿಲ್ಲಿಂ ಲಿಂಗಾಂ ದಿಸೂಂಕ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿಂ. ಥಿಂಪೂ ಶಾರಾಂತ್ ಕಾಂಯ್ ಕಡೆನ್ ಹಸ್ತ್‌ಕಾರಾಗಿರಿಚ್ಯಾ ದುಕಾನಾಂನಿ ಹೀಂ ರಂಗ್‌ರಂಗ್‌ಯಾಳಿಂ ಲಿಂಗಾಂ ವಿಕ್ರೆಕ್ ದವರಿಲ್ಲಿಂ. ಹಾಂಗಾ ಪುನಾಖಾಂತ್ ದರೇಕ್ ಇಮಾರತಿಚೆ ವಣ್ಟಿಚೆರ್ ಹೆಂ ಚಿತ್ರ್‌ಕಾಮ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ ದಿಸ್ತಾಲೆಂ. ಆಮಿ ಚ್ಯಾ ಪಿವ್ಪಾಕ್ ಮ್ಹಣ್ ಏಕಾ ಹೊಟೆಲಾಂತ್ ಭಿತರ್ ಸರ್ಲ್ಯಿಂ. ಹೊಟೆಲ್ ಕಸಲೆಂ? ಘರೂಚ್ ತೆಂ. ಅರ್ದೆಂ ಘರ್ ಹೊಟೆಲಾಂತ್ ರೂಪಾಂತರಿತ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ.

ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಯೆವ್ಕಾರಾಕ್ ದಾರಾಂತೂಚ್ ಏಕ್ ಭೂತಾನೀ ಲಲನಾ ಕಿರಾ ನ್ಹೆಸೂನ್ ಉಬಿ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಹಾಂಸ್ತ್ಯಾ ಮುಖಮಳಾನ್ ತಿಣೆಂ ಉಜ್ವೊ ಹಾತ್ ಜಾಚೆರ್ ದವರಿಲ್ಲೊ ತೆಂ ತಾಚೆ ಕಂಬರೆ ಮೆರೇನ್ ಪಾವ್ತಾ ಇತ್ಲೆ ಉಂಚಾಯೆಚೆಂ ಲಿಂಗ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಬರ್‍ಯಾ ಪ್ರತಿಚ್ಯಾ ಲಾಕ್ಡಾಚೆಂ, ಬರೇಂ ಸುಳ್ಸುಳೀತ್ ತಾಸೂನ್ ಬೀ! ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಮದ್ಲ್ಯಾ ಬಾಯ್ಲಾಂನಿ ತೆಂ ಪಳಯ್ಲೆಂ ಆನಿ 'ಖೂಕ್ಕ್' ಕರೂನ್ ಹಾಂಸೂನ್ ಮಾನ್ ದುಸ್ರೆಕಡೇನ್ ವಳಯ್ಲಿ. ಪುಣ್ ಹೊಚ್ ಬಾಯ್ಲೊ ಭಾರತಾಂತ್ ಶಂಕರಾಚ್ಯಾ ದೆವಳಾಂತ್ ಲಿಂಗ್ ಅಭಿಷೇಕ್ ಮಾತ್ ಭಕ್ತಿಭಾವಾನ್ ಕರ್ತಾತ್. ದುದಾಚಿ ಧಾರ್ ವೊತೀತ್ ತೆಂ ಲಿಂಗ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಹಾತಾಂನಿ ಧುತಾತ್. ಹಾಂಗಾ ಭೂತಾನೀ ಬಾಯ್ಲೊಯ್ ತಿತ್ಲೆಚ್ ಸಹಜತಾಯೆನ್ ಲಿಂಗ್‌ಪೂಜಾ ಕರ್ತಾತ್. ತಾತೂಂತ್ ಹಾಂಸ್ಪಾ ಸಾರ್ಕೆಂ ಕಿತೆಂ ಆಸಾ?

ತೀ ಲಲನಾ ತ್ಯಾ ಘರಾಚಿ ಮಾಲಕಿಣ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಥಂಯ್ ತಿಣೆಂ ಲಾಕ್ಡಾಚ್ಯಾ ಲಿಂಗಾಂ ವಾಂಗ್ಡಾಚ್ ಹೆರ್ ಆನಿಕ್ ಜಾಯ್ತ್ಯಾ ವಸ್ತು ವಿಕ್ಪಾಕ್ ದವರಿಲ್ಲ್ಯೊ. ಜೆ ಕೊಣ್ ಆ್ಯಂಟಿಕ್ ವಸ್ತುಂಚೆ ಮೊಗಿ ಆಸ್ತಾತ್ ತ್ಯಾ ವಿದೇಶೀ ಲೊಕಾಂಚ್ಯಾ ಗಳ್ಯಾಂತ್ ತ್ಯೋ ಬಾಂದ್ಪಾ ಪಾಸತ್. ಹಾಂವ್ ಏಕೇಕ್ ವಸ್ತ್ ನಿಯಾಳೀತ್ ತಿಕಾ ತಾಂಚೆಂ ಮೋಲ್ ವಿಚಾರ್ತಾಲೊ. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಪಂಗ್ಡಾ ಮದ್ಲೊ ಹಾಂವ್‌ಚ್ ಏಕ್ ಖರೊ ವಿದೇಶೀ ದಿಶಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ ತೀಯ್ ಇಂಟರೆಸ್ಟ್ ಘೆವ್ನ್ ಖಂಯ್ಚಿ ವಸ್ತ್ ಕಿತ್ಲಿ ಪೊರ್ಣಿ ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ತಿಚೆಂ ದಾಮ್ ಸಾಂಗ್ತಾಲಿ. ಬಾಪಾಯ್ಲಿ ಕಿಂಮತ್ ಸಾಂಗೂನ್ ಮಾಗಿರ್ ಮೊಲಾವ್ಣಿ ಕರಪಾಕ್ ಸಾಂಗಪ್ ಹೀ ಚಾಲ್ ಸಗ್ಳೆಚ್ ಕಡೇನ್ ಆಸಾ. ಮ್ಹಾಕಾ ತಾತೂಂತ್ಲಿ ಏಕ್ಲೊಯ್ ವಸ್ತ್ ಘೆವ್ಪಾಚಿ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ಪುಣ್ ಹಾಂಗಾಚಿ ಯಾದ್ ಮ್ಹೊಣ್ ಏಕ್ ಬರೆಂಶೆಂ ರಂಗೀತ್ ಲಿಂಗ್ ಹಾಂವೆಂ ವಿಕ್ತೆಂ ಘೆತ್ಲೆಂ. ತೆಂ ಘೆತಾಂ ಘೆತಾಂ ಹ್ಯಾ ಲಿಂಗ್ ಪ್ರಥೆಚೊ ವೊ ಪರಂಪರೆಚೊ ಇತಿಹಾಸೂಯ್ ಜಾಣೂನ್ ಘೆತ್ಲೊ.

ಅಕ್ರಾವ್ಯಾ ಆನಿ ಬಾರಾವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ತಿಬೇಟಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಲಾಮಾ ಮೊಠೆ ಸಂಖ್ಯೆನ್ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಸ್ಥಲಾಂತರ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಲಾಗಿಲ್ಲೆ. ತೇ ಹಾಂಗಾ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಯೇವ್ನ್ ಸ್ಥಾಯಿಕ್ ಜಾತಾಲೆ. ಹೋ ಕಾಳ್ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಸಾರಾಚೊ ಕಾಳ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಹೊ ಧರ್ಮ್ ಪ್ರಸಾರ್ ಸುರು ಆಸ್ತಾನಾಚ್ ಥಂಯ್ ಡ್ರಕ್ಪಾ ಕಿನ್ಲೆ ನಾಂವಾಚ್ಯಾ ಸಂತಾಚೊ ಉದಯ್ ಜಾಲೊ. ಹೋ ಸಂತ್ ಪುರಾಯ್ ಭೂತಾನಾಂತಲ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಚೊ ಮೊಗಾಚೊ ಸಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ತಾಣೆಂ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಾಚೊ ಪ್ರಸಾರ್ ಹೋ ಏಕ್ ಪ್ರಕಾರ್ಚ್ಯೊ ರೂಕ್ಷ ಪ್ರಕಾರ್ ಮ್ಹುಣಪಾಚೆಂ ಪಾರ್ಖಿಲೆಂ. ತಾತೂಂತ್ ಭೂತಾನೀ ಲೊಕಾಂಚೆ ಜಿಣೆಂತ್ ರೂಕ್ಷಪಣಾ ರಿಗೂಂಕ್ ಶಕ್ತಾ ಹೆಂ ತಾಣೆಂ ಪಾರ್ಖಿಲೆಂ. ತಾಣೆಂ ಪಾರಂಪರಿಕ್ ರೂಢಿ, ಪ್ರಥಾ ಬೀ ಸಗ್ಳ್ಯೊ ಭಾಯ್ರ್ ಮಾರ್ಲ್ಯೊ. ಬುದ್ಧಾಚಿಂ ಸತ್ತ್ಯಾಂ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ್ ಆನಿ ಹೆರ್ ಮೌಲ್ಯಾಂ ಹಾಂಚೆಕಡೇನ್ ಸರ್ವ್‌ಸಾಮಾನ್ಯ ಲೊಕಾಚೆಂ ಲಕ್ಷ್ ವೊಡೂನ್ ಘೆವ್ಪಾಕ್, ಧರ್ಮ್ ಶಿಕ್ಷಣ್ ದಿವ್ಪಾಕ್ ತಾಣೆಂ ಕಾಮಕ್ರೀಡೆಂತ್ಲ್ಯೊ ಕಾಣಿಯೊ ರಚೂನ್ ತ್ಯಾ ಮಾಧ್ಯಮಾಚೊ ವಾಪರ್ ಸುರೂ ಕೆಲೊ. ತಾಚೆ ತೇ ಕಾಣಿಯೊ ಸಾಂಗ್ಪಾಚೆ ಕುಶಳತಾಯೆನ್ ಲೊಕಾಂಕ್ ಪಿಶೆಂ ಲಾಯ್ಲೆಂ. ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರಾಚೆಂ ಮ್ಹತ್ವ್ ಆನಿ ತಾಚಿ ಸಮಾಜಾಂತ್ಲಿ ಗರ್ಜ್ ತೋ ಲೊಕಾಂಕ್ ಕಸಲಿಚ್ ಭೀಡ್ ಮುರ್ವತ್ ಬಾಳ್ಗಿನಾಸ್ತನಾ ಧೈರ್ಯಾನ್ ಸಾಂಗ್ತಾಲೊ. ತೋ ಗಾಯ್ತಾಲೊ ಕಾವ್ಯ್ ಕರ್ತಾಲೊ. ತಾತೂಂತ್ ವಿನೋದಾಚೊ ಆಸ್ವಾವ್ ಆಸ್ತಾಲೊ. ಲೋಕ್ ತಾಕಾ 'ದೈವೀ ಆವ್ಪೊ, ದೈವೀ ಪಿಸೊ' ಹೇ ನದ್ರೆನ್ ಪಳಯ್ತಾಲೆ. ತರೀ ತಾಚೆ ಭಕ್ತ್ ಜಾತಾಲೆ.

ಆಪ್ಲೆ ವಿಚಿತ್ರ್ ಆನಿ ಅಜಾಪಾಚೆ ಕರ್ಣೆನ್ ಡ್ರಕ್ಪಾ ಕಿನ್ಲೆನ್ ತ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಚೆರ್ ಮೊನೆಳ್‌ಸೊ ಘಾಲೊ. ಖಾಸ್ ಕರೂನ್ ಪುನಾಖಾ ಜಿಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ಲೆ ಲೋಕ್ ತಾಕಾ ದೇವ್ ಮಾನೂನ್ ಪುಜೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ. ಕಾಮ್ ತೇಂ ಮಾನವೀ ಜಿವಿತಾಂತ್ಲೆಂ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆಂ ಆಂಗ್. ತಾಚೆಂ ತಾಣೆಂ ಉದಾತ್ತೀಕರಣ್ ಕರೂನ್ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ದಿಲಿ. ಭೂತಾನ್‌ಚಿ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯ್ ಹೆಚ್ ಪಾಸತ್ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ್ ಖೊಲಾಯ್ ಲಾಭಿಲ್ಲಿ ಆಸಾಚ್, ತೆಚ್ ವಾಂಗ್ಡಾ ತಿಕಾ ಜಿವಿತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಸಶಕ್ತ್ ಅಶ್ಯಾ ಸತ್ತ್ಯಾಚೊ ಆಧಾರೂಯ್ ಆಸಾ. ಭೂತಾನಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಪುನಾಖಾ ಜಿಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಘರಾಂಚ್ಯಾ ದಾರಾಂತ್ ಲಾಕ್ಡಾಚೆಂ, ಹೆರ್ ಧಾತೂಂಚೆಂ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಆಕಾರಾಚೆಂ ದಾದ್ಲ್ಯಾಚೆಂ ಲಿಂಗ್ ದಿಶ್ಟೀ ಪಡ್ಟಾ ತಾಕಾ, ಆಮ್ಚ್ಯಾ ದಾರಾಂತ್ ತುಳಸ್ ವಾ ಖುರೀಸ್ ಆಸ್ತಾ ತಾಂಕಾಂ ಜಿತ್ಲೆಂ ಮ್ಹತ್ವ್ ಆಸ್ತಾ ತಿತ್ಲೆಂಚ್ ಮ್ಹತ್ವ್ ಆಸಾ. ವಣ್ಟಿ ವಣ್ಟಿಂಚೆರ್ ಪಾಂಖಾಂ ಲಾಯಿಲ್ಲಿಂ ಉಡ್ಟ್ಯಾ ಲಿಂಗಾಂಚಿಂ, ನಾಳಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಗುಳೆ ಭಾಯ್ರ್ ಮೊಖೂನ್ ಮಾರ್ಚ್ಚೆ ತಶೆಂ ವೀರ್ಯ್ ಮೊಖೂನ್ ಮಾರ್ಪಿ ಪಿತಾರಿಲ್ಲಿಂ ಹೀಂ ಚಿತ್ರಾಂ ಆಮ್ಕಾಂ ಭಾರತೀಯಾಂಕ್ ವಿಚಿತ್ರ್ ಅಶೆಂ ದಿಸ್ತಾತ್ ಜಾಂವ್, ಪುಣ್ ತಾಂಚೆ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಆನಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ್ ಜಿಣೆಚೆಂ ತೇಂ ಆಂಗ್ ಥಾರ್ಲ್ಲಾಂ.

ಆಮಿ ಭಾರತೀಯ್ ಲಿಂಗ್ ಪೂಜಾ, ಯೋನಿ ಪೂಜಾ ಕರ್ತಾತ್. ಶಂಕರಾಚ್ಯಾ ದೆವ್ಳಾ ಭಾಯ್ರ್ ಯೋನಿ ಆನಿ ಲಿಂಗ್ ಹಾಚಿ ಪ್ರತಿಕೃತಿ ಆಸ್ತಾಚ್ ಆಸ್ತಾ. ತೆಚ್ ತರೇನ್ ಹಾಂಗಾಯ್ ಲಿಂಗ್ ಪೂಜಾ ಮೊಠ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣಾಂತ್ ಚಲ್ತಾ. ಲಿಂಗಾಚಿ

ಪ್ರತಿಕೃತಿ ದಾರಾಂತ್, ಘರಾಂತ್ ಆಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಘರಾಕ್ ಆನಿ ಘರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಕೂಯ್ ದೆಂವ್ಚಾರಾಚಿ ಬಾದಾ ಜಾಯ್ನಾ ಖಂಯ್! ಹಾಂಗಾ ಬಲಾತ್ಕಾರಾಚೆಂ ಪ್ರಮಾಣ್ ಕಿತ್ಲೆಂ? ಅಸೊ ಪ್ರಸ್ನ್ ಹಾಂವೆಂ ಎಕ್ಲ್ಯಾಕ್ ವಿಚಾರ್ಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ವರ್ಸಾಕ್ ಖಂಯಿಯೀಯ್ ಎಖಾದ್ರೊ ಜಾಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಜಾಲೊ ಅಶೀ ಜಾಪ್ ಮೆಳ್ಳಿ. ಹಾಂಗಾಚಿಂ ಬಾಯ್ಲಾಂ ಕಿರಾ ಹೋ ಭೆಸ್ ವಾಪರ್ತಾತ್. ತಾತೂಂತ್ಲೆಂ ತಾಂಚೆಂ ತೇಂ ಸೊಜ್ವಳ್ ರೂಪ್ ಪಳೊವ್ನ್, ತಾಂಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾವೆಲೊ ಹಾಂಸೊ ಪಳೊವ್ನ್ ತಾಂಚೆವಿಶಿಂಚಿ ವಿಕೃತಿ ಭೊವ್‌ತೇಕ್ ಕೊಣಾ ಭಿತರ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಶಕನಾ ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ಆಮ್ಚೆ ಮದ್ಲ್ಯಾನ್ ಎಕ್ಲ್ಯಾನ್ ತಾಂಚೆರ್ ಕಮೆಂಟ್ ಮಾರೀತ್ ಮ್ಹಳ್ಳೆಂ ಲೆಗೀತ್! ಹ್ಯಾ ತಾಂಚ್ಯಾ ಕಿರಾ ಭಿತರ್ ಕಿತೆಂ ಆಸಾ ತೆಂಚ್ ಕಳನಾ! ಮಾಗಿರ್ ಕಿರಯ್ತುಲೊ ಕಿತೆಂ ಕಪಲ್!

ಮುನಾಖಾಚ್ಯಾನ್ ಆಮಿ ಪಾರೋ ಆಯ್ಲಿಂ. ಪಾರೋ ಹ್ಯಾ ಜಿಲ್ಹ್ಯಾಂತಲ್ಯಾ ದೆಂಗಣಾಂತ್ ಪಾರೋ ವಿಮಾನ್‌ತಳ್ ಆಸಾ. ಡ್ರುಕ್ ವಿಮಾನ್‌ಸೆವಾ ಹಾಂಗಾ ಚಲ್ತಾ. ಆಮಿ ಥಂಯ್ ಪಾವ್ಲಿಂ ತೆನ್ನಾ ನಿಕ್ತೆಂಚ್ ಏಕ್ ವಿಮಾನ್ ದೆಂವಿಲ್ಲೆಂ ಆನಿ ರನ್‌ವೇಚೆರ್ ಘೊಳ್ಟಾಲೆಂ. ಹಾಂಗಾ ವಿಮಾನ್ ದೆಂವ್ತನಾ ವಿಮಾನಾಂತಲ್ಯಾನ್ ಭೂತಾನಾಚೆಂ ಸೊಬೀತ್ ದರ್ಶನ್ ಜಾತಾ ಖಂಯ್! ಕೆನ್ನಾಯ್ ಪರತ್ ಆಯ್ಲೊಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ವಿಮಾನಾನ್ ಯೆವಪ್ ಆನಿ ಪಳೊವಪ್ ಅಸೊ ಮನಾಂತ್ ವಿಚಾರ್ ಆಯ್ಲೆ ಬಗರ್ ರಾವ್ಲೊ ನಾ. ಪಾರೋಕ್ ಆಮಿ ದೋನ್ ರಾತಿ ಕಾಡ್ಚಾಚೆ ಆಶಿಲ್ಲೆ. ಆಮ್ಚಿ ವೆವಸ್ತಾ ಜಾಂಕಾ ರಿಸೊರ್ಟಾಂತ್ ಕೆಲ್ಲಿ. ಸರ್‌ಭೊಂವ್ತಣಿ ಶೆತಾಂಚ್ ಶೆತಾಂ, ಹಿಂ ಶೆತಾಂ ಚಾರೂಯ್ ವಟೆನ್‌ಚ್ಯಾ ಪರ್ವತಾಂನಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಪೋಶಾಂತ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಅಶಿಂ ದಿಸ್ತಾಲಿಂ. ಆಮಿ ಜ್ಯಾ ರಿಸೊರ್ಟಾಂತ್ ಆಯಿಲ್ಲಿಂ ಥಂಯ್ ತರ್ ಅಶಿ ಏಕೂಯ್ ಸುವಾತ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿ ಜಂಯ್ ಫುಲಾಂ ನಾಂತ್. ಗುಲಾಬಾಂಚ್ಯಾ ವೆಲಿಚಿಂ ಆರ್ಕಾಂ, ವ್ಹಡ್ ವ್ಹಡ್ ತಾಜೆ ಟವ್‌ಟವಿತ್, ದೊನೂಯ್ ಹಾತಾಂತ್ ಮಾವ್ಚೆ ನಾತ್ ತೆದ್ಯಾ ವ್ಹಡ್ಲ್ಯಾ ಗುಲಾಬಾಂಚೆ ತಾಟ್ವೆ, ಆನಿಕ್ ಕಿತ್ಲ್ಯಾ ತರಾಂಚಿಂ ಫುಲಾಂ. ಶಿಂಯಾಚೊ ಕುಡ್ಕುಡೊ. ಸ್ವೆಟರ್ ಚಡೊವ್ನ್ ಲೆಗೀತ್ ದಾಂತಾರ್ ದಾಂತ್ ವಾಜ್ತಾಲೆ. ಕಾಟೆಜಿ ಲೆಗೀತ್ ಸುಂದರ್ ಸಜಯಿಲ್ಲ್ಯೊ. ಪುಣ್ ಜಮನಿರ್ ಫರ್‌ಶೀ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ಲಾಕ್ಡಾಂಚಿ ಫಳಿಂ ಬಸಯಿಲ್ಲಿಂ ಆನಿ ಚಲ್ತನಾ ಸ್ಪ್ರಿಂಗ್ ಬಸಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಪರಿ ವಯ್ರ್ ಸಕಯ್ಲ್ ಜಾತಾಲೆಂ. ಗಾಂವ್ಚೆ ತಾತ್ಪುರ್ತೆ ಫಳ್ಯಾಂ ಸ್ಟೇಜಿರ್ ನಾಟಕ್ ಕರ್ತಾಂ ಅಸೊ ಭಾಸ್ ಜಾತಾಲೊ.

ಹಾಂಗಾ ಸಾಕಾಳಿಂ ಪಾಸಯೆಕ್ ಗೆಲ್ಲೆಕಡೇನ್ ಶೆತ್ಕಾರಾಂ ವಾಂಗ್ಡಾ ಗಜಾಲೀಯ್ ಕರೂಂಕ್ ಮೆಳ್ಳ್ಯೊ. ಜೆನ್ನಾ ಹಾಂಗಾ ಶೆತ್ ಪಿಕ್ತಾ ತೆನ್ನಾ ಸಗ್ಳೆ ಗಾಂವ್ಕಾರ್ ಆಪ್‌ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಕಾಮ್ಗಾರಾಂಕ್ ಘೆವ್ನ್ ದರ್‌ಎಕ್ಲ್ಯಾಚ್ಯಾ ಶೆತಾಂತ್ ಲುವ್ಣೆಕ್ ವತಾತ್ ಖಂಯ್! ಲುವೊನ್ ಜಾಲೆಂ ತಶೆಂ, ತ್ಯಾ ಶೆತಾಚೊ ಧನಿ, ಜಾಣಿ ಲುವ್ಣಾಕ್ ಆದಾರ್ ದಿಲಾ ತಾಂಚೆ ಖಾತಿರ್ ಏಕ್ ವ್ಹಡ್ಲಿ ಪಾರ್ಟಿ ಕರ್ತಾ ಖಂಯ್ ಮಾಗಿರ್. ಹೊ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂನಿ ಎಕ್ಟಾಂಯ್ ಜಾವ್ನ್ ಕೆಲ್ಲೊ ವಾವ್ರ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ಉತ್ಸವೂಚ್

ಚಲ್ತಾ ಥಂಯ್‌ಸರ್! ಘರಾಂಚೆಂ ಬಾಂದ್‌ಕಾಮ್ ಚಲ್ತಾ ಆಸ್ತಾನಾಯ್ ಪುರಾಯ್ ಗಾಂವ್ ಏಕ್ ಜಾವ್ನ್ ಘರ್ ಬಾಂದ್ಪಾಕ್ ಹಾತ್ ಬೋಟ್ ಲಾಯ್ತಾತ್. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗೊಂಯಾಂತೂಯ್ ಹಾಂವೆಂ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಭುರ್ಗೆಪಣಾರ್ ಅಸಲೊಚ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಪಳಯಿಲ್ಲೊ. ಪುಣ್ ಆತಾಂ ಕೊಣೂಚ್ ಎಕಾಮೆಕಾಕ್ ವಳ್ವಿನಾ. ಭೂತಾನಾಕ್ ಹೀ ರೀತ್ ತಿಗ್ಲ್ಯಾ. ತಶೀಚ್ ತಿಗೂನ್ ಉರ್ಚಿ ಅಶಿ ಏಕ್ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮ್ಹಜೆ ಮನಾಂತ್ ಉದೆಲಿ.

ಹೀ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಕಿತ್ಯಾಕ್? ಭೂತಾನಾನ್ ಜೀ ಆಪ್ಲಿ ಫಿಲೋಸಫಿ ಮಾನೂನ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾ. ಜೆಂ ತತ್ವ್‌ಗಿನ್ಯಾನ್ ಆಪ್ಣಾವ್ನ್ ತಾಚಿ ದೇಖ್ ಸಂಪ್ಸಾರಾ ಮುಖಾರ್ ದವರ್ಲ್ಯಾ ತೆಂ ಜಿಎನ್‌ಎಚ್ ಧೋರಣ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಗ್ರೋಸ್ ನೇಶನಲ್ ಹ್ಯಾಪಿನೆಸ್ ಘುಲ್ತಾ ಮ್ಹಣ್ಪಾಚೊ ಅಣ್ಭವ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಪಾರೋಂತ್ ಆಯಿಲ್ಲೊ. ತಾಂಚೆಂ ಹೆಂ ಧೋರಣ್ ಫಕತ್ ಘುಲ್ಚೆಂ ನ್ಹಯ್ ತರ್ ಫಳ್‌ಚೆಂ ಆನಿ ಉಪ್ರಾಂತ್ ತ್ಯಾ ಫಳಾಚೊ ಬಿಯೊ ಸಂಪ್ಸಾರ್‌ಭರ್ ಪಾತಳೂನ್ ಥಂಯೀಯ್ ತ್ಯೊ ರೂಜ್ವಣಾಕ್ ಯೆಂವ್ಚ್ಯೊ ಹ್ಯಾಚ್ ಹಾವೇಸಾನ್ ಮ್ಹಜಿ ಹೀ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಆಶಿಲ್ಲಿ.

ದೋನ್ ದೀಸ್ ಹ್ಯಾ ಪಾರೋ ಗಾಂವಾಂತ್ ಮ್ಹಾಕಾ ನಿವಾಂತ್ ವೇಳ್ ಮೆಳ್ಪಾಚೊ ಲೊಕಾಲಾಗಿಂ ಇಶ್ಟಾಗತ್ ಜೊಡೂಂಕ್. ಪುನಾಖಾ ಗಾಂವಾಂತ್ ಲೊಕಾಂ ಕಡೇನ್ ಸಂಪರ್ಕ್ ಆಯಿಲ್ಲೊ ಮ್ಹಜೊ. ಪುಣ್ ತೊ ಗರ್ದೆಂತ್ಲೊ ಸಂಪರ್ಕ್, ಗರ್ದೆಂತ್ ಮನಿಸ್ ವಿಶೇಶ್ ಅಸೊ ಮೆಕ್ಳೊ ಜಾಯ್ನಾ. ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ಲೋಕ್ ತರ್ ನಿಜಾಚೆಚ್ ಸ್ಯೆಮಿಕ್ ಲೋಕ್. ಜಶೆಂ ಥೈಂಚೆ ಪರ್ವತ್, ಥಂಯ್ಚ್ಯೊ ಘಳಿ, ಥಂಯ್ಚಿ ರೂಖಾವಳ್ ತಶೆಚ್ ಥಂಯ್ಚೆ ಲೋಕೂಯ್. ಭೂತಾನ್‌ಚೆಂ ಸ್ಯೆಮ್ ತಶೆಂ ಕೊಣಾ ಮುಖಾರೂಯ್ ಕಿರಯ್ನಾ. ತಾಕಾ ಪಯ್ಲಿಂ ಸಮ್ಜೂನ್ ಘೆವ್ನ್ ಖುಲೊಂವ್ಚೆಂ ಪಡ್ತಾ ಆನಿ ತೆನ್ನಾಚ್ ತೆಂ ಮುಕ್ತ್‌ಪಣಾನ್ ಘುಲ್ತಾ. ಲೊಕಾಂಚೆಂಯ್ ತಶೆಂಚ್ ಆಸ್ತಾ. ಹಾಂಗಾ ಗ್ರಾಸ್ ನೇಶನಲ್ ಹ್ಯಾಪಿನೆಸ್ ತತ್ವಾಚೊ ಆರಂಭ್ 1974ತ್ ಕೆಲೊ. ಹ್ಯಾ ಧೋರಣಾಚೊ ಖರ್ಯಾನಿಚ್ ಲೊಕಾಂಕ್ ಲಾಭ್ ಜಾಲಾ ಕಾಯ್ ಹೋಯ್ 'ಅಚ್ಛೇ ದಿನ್ ಆನೇವಾಲೇ ಹೈ' ಅಶಾಂತ್ಲೊಚ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಕಾಯ್ ಕಿತೆಂ ಹೆಂ ಜಾಣೂನ್ ಘೆವಪ್ ಗರ್ಜೆಚೆಂ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ.

ಪಾರೋಕ್ ಯೆವ್ಚೆ ಆದಿಂ ಆಮ್ಚೊ ರಾಬಿತೊ ಪುನಾಖಾಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಆಮಿ ಎಕೆ ದೊಂಗುಲ್ಲೆವೆಲ್ಯಾ ರಿಸೊರ್ಟಾಂತ್ ರಾವಿಲ್ಲೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕಾನ್ ಆಪ್ಲೆ ಸಭಾವಾ ಪ್ರಮಾಣ್ ಆನಿ ಗರ್ಜೆ ಪ್ರಮಾಣ್ ರೂಮ್ ನಿವಡಿಲ್ಲೊ. ಮ್ಹಜೊ ರೂಮ್ ಎಕಾ ಕೊನ್ಯಾಕ್ ಸೋ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಆನಿ ತಾಕಾ ಜನೆಲಾಕಡೆನ್ ಏಕ್ ಲ್ಹಾನ್‌ಶಿ ಬಾಲ್ಕನಿಯ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ತೇ ಬಾಲ್ಕನಿಂತ್ ಬಸೂನ್ ಹಾಂವೆಂ ಸಾಂಜ್ ವೇಳಾರ್ ಭಾಯ್ರ್ ನದರ್ ಮಾರಿಲ್ಲಿ. ತೋ ಗಾಂವ್ ಮ್ಹಣ್ಪಾಚೆಂ ಕಳ್ಟಾಲೆಂ. ಗಾಂವ್ ಕಸಲೊ? ಏಕ್ ಘರ್ ಹ್ಯಾ ಪೊತಾಕ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ದುಸ್ರೆಂ ತ್ಯಾ ಪೊತಾಕ್. ದೊಂಗ್ರಾವೆಲಿಂ ತೀಂ ಘರಾಂ ಮ್ಹಜೆ ಗ್ಯಾಲರಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಲಾಗಿಂ ಲಾಗಿಂ ದಿಸ್ತಾಲಿಂ ಖರಿಂ. ಪುಣ್ ಎಕ್ಲ್ಯಾಕ್ ದುಸ್ರ್ಯಾಚ್ಯಾ ಘರಾಕ್ ವತಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಪಯ್ಲಿಂ ಸಕಯ್ಲ್ ಯೇವ್ನ್

ಮಾಗಿರ್ ವಯ್ರ್ ಚಡ್ಚೆಂ ಪಡ್ಟಾಲೆಂ. ತಾಂಕಾಂ ಶೆಜಾರಿ ಮ್ಹುಣ್ ಎಕಾಮೆಕಾಗೆರ್ ವಚಪಾ ಖಾತಿರ್ ಬೀ ಲಾಗ್ಗಿಲ್ಲಿ ವಾಟ್ ಆಸಾ ಕಾಂಯ್ ಪಳಯ್ತಾಲೊಂ. ಪುಣ್ ತಶೆಂ ಕಾಂಯ್ ದಿಸಾನಾಶಿಲ್ಲೆಂ. ಆಸೂನ್ ದೋಗೂಯ್ ಶೆಜಾರಿ, ಭೆಟ್ ನಾ ಸಂವ್ಸಾರಿ ಅಸಲಿಚ್ ಎಕಂದರ್ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಆಸೂಂಕ್ ಜಾಯ್!

ತಾಂಚ್ಯಾ ಘರಾಂನಿ ಬಾರೀಕ್ ಬಾರೀಕ್ ಉಜ್ವಾಡ್ ದಿವ್ಪಿ ದಿವೆ ಪೆಟ್ಟಾಲೆ. ದೊಂಗ್ರಾಚ್ಯಾ ಮಾಥ್ಯಾ ಮೆರೇನ್ ವೀಜ್ ಗೆಲ್ಲಿ ಆನಿ ಏಕೂಚ್ ಘರ್ ಆಶಿಲ್ಲೆ ಲೋಕೂಯ್ ಉಪಭೋಗ್ ಘೆತಾಲೆ ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ಕಳ್ಟಾಲೆಂ.

ಭೂತಾನಾಂತ್ ಜೆನ್ನಾ ಹಾಂವೆಂ ಪಾಂಯ್ ದವರಿಲ್ಲೊ ವೊ ದವರ್ಚೆ ಆದಿಂ ಜೇ ಕಿತೆಂ ಮ್ಹಾಯ್ತಿ ಘೆತಿಲ್ಲಿ ತಾಚೆ ವೆಲ್ಯಾನ್ ಭೂತಾನ್ ಹೆಂ ಜಗಾ ಪಾಸೂನ್ ಸ್ವತಾಕ್ ಆಲಿಪ್ತ್, ಎಕ್ಮೆಕಾಂ ದವರೂಂಕ್ ಸೊದ್ವಿ, ಸರ್‌ಭೊಂವ್ತಣಿ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ದೊಂಗ್ರಾಂಚ್ಯಾ ವಣ್ಟಿಂಚೆ ಕೋಟ್ ಉಭಾರೂನ್ ತಾಂಚೆ ಮದ್ಲೆ ಕುಪ್ಯೆಂತ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾಕ್ ಧಾಂಪೂನ್ ದವರೂನ್ ರಾಂವ್ಕ್ ಸೊದ್ವಿ ಅಸೊ ಕಿತೆಂ ತರೀ ಮ್ಹಜೊ ಸಮಜ್ ಜಾಲ್ಲೊ. ಪುಣ್ ಹಾಂಗಾ ಭೂತಾನಾಕ್ ಲಾಗಿಂ ವತಕಚ್ ತಾಚೆ ಅಂತರಂಗ್ ಘುಲಾನ್ ಏಕ್ ಏಕ್ ಪಾಕ್ಳಿ ಉಸೊವ್ಪಿ ತಶೆ ಉಸವತ್ ವಚೊನ್ ಭೂತಾನ್ ಖರೆಂ ಕಿತೆಂ ತೆಂ ಕಳೊಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆಂ. ಪುರಾಯ್ ಸಂವ್ಸಾರ್, ಹೆಂ ಪುರಾಯ್ ಜಗ್ ಏಕೆ ವಿಚಿತ್ರ್ ಸರ್ತಿಂತ್ ದೆಂವ್ಲಾಂ. ಎಕ್ವಿಸಾವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಕ್ ವೆಂಗಾಂವ್ಕ್ ಜಗಾಂತ್ಲೆಂ ದರೇಕ್ ರಾಷ್ಟ್ರ್ ಧಡ್ಪಟ್ಟಾ. ಪುಣ್ ಭೂತಾನ್ ಹೀ ಸರ್ತ್ ಆಪ್ಲೆ ಪಾಸತ್ ನ್ಹಯ್ ಹೆಂ ಪುರಾಯೆನ್ ಜಾಣೂನ್ ಆಸಾ. ತಾಣೆಂ ಆಪ್ಲಿ ದಿಕಾ ಥಾರಾಯ್ಲ್ಯಾ. ಆಪ್ಲಿ ಮೋಖ್ ತಾಣೆಂ ನದ್ರೆ ಮುಖಾರ್ ದವರ್ಲ್ಯಾ.

ಭೂತಾನಾಕ್ ಉತ್ಕರ್ಶ್, ಭರ್‌ಭರಾಟ್ ಬೀ ಸಗ್ಳೆಂ ಜಾಯ್. ಪುಣ್ ತೆಂ ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಘುಲೋರಾಕ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಗಿರೇಸ್ತ್ ದಾಯ್ಜಾಚೊ ಆನಿ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚೊ ಬಳಿ ದೀವ್ನ್ ನ್ಹಯ್. ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ದರೇಕ್ ಮನಿಸ್ ಸಾಂಗ್ತಾ, ಆಪ್ಲ್ಯಾಕ್ ಅರ್ವಿಲ್ಲ್ಯಾ ತಂತ್ರ್‌ಗಿನ್ಯಾನಾಚೊ ಲಾವ್ ಜಾಯ್. ಪುಣ್ ಆಮ್ಚೆ ಸ್ವತಾಚೆ ಗತಿ ಪ್ರಮಾಣ್, ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗರ್ಜಾಂ ಪ್ರಮಾಣ್ ಆನಿ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆಂ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಜೆನ್ನಾ ಹ್ಯಾ ಗರ್ಜಾಂಚಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರಾಕ್ ಗರ್ಜ್ ಉಪ್ರಾಸ್ಲ್ಯಾ ಹೆಂ ಖರಾಯೆನ್ ದಿಸ್ಪಾಕ್ ಲಾಗ್ತಲೆಂ ತೆನ್ನಾಚ್.

ಹಾಂವ್ ಜ್ಯಾ ಪಾರೊ ದೆಂಗಣಾಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲೊಂ ಥಂಯ್ ವಿಮಾನ್‌ತಳ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಪುಣ್ ಭೂತಾನ್ ಸರ್ಕಾರಾಕ್ ತಾಚಿ ಗರಜ್ ದಿಸ್ಲಿ ನಾ. ಹಾಲಿಂ ಹಾಲಿಂಚ್ 1983 ಸಾಲ್ ಉಜ್ವಾಡ್ಚೆಂ ಪಡ್ಲೆಂ ತಸೊ ನಿರ್ಣಯ್ ಘೆಂವ್ಕ್. ತಾಕಾ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ದೇಶಾಂತ್ ಪರ್ಯಟಕ್ ಹಾಡ್ಪಾಚಿ ಕಸಲಿಚ್ ಘಾಯೀ ಲಾಗೂಂಕ್ ನಾ. ಭೂತಾನಾನ್ ಥೊಡೆ ಥೊಡೆ ಕರೂನ್ ಪರ್ಯಟಕಾಂಕ್ ಪ್ರವೇಶ್ ದಿಲೊ. 1974 ಮೆರೇನ್ ಫಕತ್ ದೊನ್ಶಿಂ ಲೊಕಾಂಚೊ ಆಂಕ್ಡೊ ಮರ್ಯಾದಿತ್ ದವರ್ಲ್ಲೊ. 2005ತ್ ಹೀ ಸಂಖ್ಯಾ 14 ಹಜಾರಾಂ ಮೆರೇನ್ ವ್ಹಾಲಿ. ತೆಚ್ ಪಾಸತ್ ದೂರ್‌ದರ್ಶನ್ ಸುರು ಕರೂಂಕ್ ಸರ್ಕಾರಾನ್ 1999 ಸಾಲಾಂತ್ ಮಾನ್ಯತಾಯ್ ದಿಲಿ. ಅಶೆಂ ಕರೂಂಕ್ ನಾಶಿಲ್ಲ್ಯಾನ್

ಭೂತಾನ್‌ಚೆಂ ಕಾಂಯ್ ಅಡೂಂಕ್ ನಾಶಿಲ್ಲೆಂ. ಕೊಣೂಚ್ ಉಪಾಶಿಂ ವಳ್ವಳ್ಳೊ ನಾ. ಉರ್ಫಾಟೆಂ, ಭೂತಾನ್ ಆಪ್ಲಿ ಖಾಶೆಲಿ ಅಸ್ಮಿತಾಯ್ ತಿಗೊವ್ನ್ ದವರೂಂಕ್ ಪಾವ್ಲೆಂ.

ಆಮ್ಚ್ಯಾ ದೇಶಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಅರ್ವಿಲ್ಲ್ಯಾ ರಾಜಾಂಕ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಮತದಾರಾಂಕ್ ಮೆಳೂಂಕ್, ವಚೂಂಕ್, ತಾಂಚ್ಯೊ ಸಮಸ್ಯಾ ಜಾಣೂನ್ ಘೆಂವ್ಕ್ ಗಾಡಿ-ಘೊಡೆ ಜಾಯ್ ಪಡ್ಟಾತ್. ರಸ್ತೆ ಜಾಯ್ ಪಡ್ಟಾತ್. ಪುಣ್ ಹಾಂಗಾಚೊ ರಾಜಾ ಖಂಯ್ ಅಮೂಕ್‌ಚ್ ಗಾಂವಾಂತ್ ರಸ್ತೊ ನಾ ಮ್ಹೂಣ್ ತ್ಯಾ ಗಾಂವಾಕ್ ಭೆಟ್ ದಿನಾಸ್ತನಾ ರಾವನಾ. ಥಂಯ್ ಆಪ್ಲಿ ಗಾಡಿ ವಚೂಂಕ್ ರಸ್ತೊಯ್ ಕರೀನಾ. ರಾಜಾ ಆಪ್ಲೊ ಚಡ್‌ಸೊ ವೇಳ್ ಪುರಾಯ್ ದೇಶಾಚಿ ಭೊಂವ್ಡಿ ಕರ್ಪಾಕ್ ಸಾರ್ತಾ. ಚಡ್‌ಸೊ ಪಾಂಯಾಂನಿ. ಜೇ ಕಾಂಯ್ ಪ್ರಕಲ್ಪ್ ರಾಬಯ್ಲ್ಯಾತ್ ತಾಂಚಿ ಪ್ರಗತಿ ಖಂಯ್ ಮೆರೇನ್ ಪಾವ್ಲ್ಯಾ. ಲೊಕಾಂಚೆಂ ಕಿತೆಂ ಮತ್ ಆಸಾ ಹೆಂ ತೋ ಸ್ವತಾ ಆಯ್ಕತಾ. ದರೇಕ್ ಭೂತಾನೀ ನಾಗರಿಕಾಕ್ ರಾಜಾಕಡೇನ್ ಸಂಪರ್ಕ್ ಕರೂಂಕ್, ಆಪ್ಲಿ ಕಾಗಾಳ್ ಸಾಂಗೂಂಕ್ ವೊ ಆಪ್ಲೆಂ ಮತ್ ಮಾಂಡ್ಪಾಚೊ ಅಧಿಕಾರ್ ಆಸಾ.

ಪಾರೋ ರಿಸೊರ್ಟಾಂತ್ ಕಾಮ್ ಕರ್‌ಪಿ ಎಕೇ ಚಲಿಯೆಕ್ ಹಾಂವೆಂ ಜಿಎನ್‌ಎಚ್ ಚೊ ಅರ್ಥ್ ವಿಚಾರ್ಲೊ. ತಿಣೆಂ ಕಿತೆಂ ಸಾಂಗ್ಚೆಂ? ಮ್ಹಣೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲಿ. ದರೇಕಾಚ್ಯೊ ಗರ್ಜೊ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಆಸ್ತಾತ್. ತಾಂಚೆ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಪ್ರಮಾಣ್ ಜರ್ ತ್ಯೊ ಗರ್ಜೊ ಭಾಗ್ಲ್ಯಾನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಚಿ ಪಿರ್ಪಿರ್ ಸುರೂ ಜಾತಾ. ಪುಣ್ ತೀ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ್ ಆಸ್ತಾ. ತಾಚೊ ರಾಷ್ಟ್ರಾಕಡೆನ್ ಸಂಬಂದ್ ನಾಸ್ತಾ. ಏಕ್ ತರ್ ತಾಣೆಂ ಆಪ್ಲಿ ಗರಜ್ ಉಣಿ ಕರಪಾಚಿ ವೊ ತೀ ಪುರಾಯ್ ಕರಪಾ ಪಾಸತ್ ಅದಿಕ್ ಶ್ರಮ್ ಕರಪಾಚೆ. ತಾಚೊ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಖುಶಾಲ್‌ಕಾಯೆಕಡೆನ್ ಸಂಬಂದ್ ಜೊಡ್ಚೊ ನ್ಹಯ್. ರಾಷ್ಟ್ರ ಏಕ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಶೆಂ ಮಾನೂನ್ ತಾಚ್ಯಾ ಗರ್ಜಾಂ ಕಡೆನ್ ಆಮಿ ಪಳಯ್ತಾತ್. ತ್ಯೊ ಗರ್ಜೊ ಪೂರ್ಣಾಯೆಕ್ ಪಾವ್ಲ್ಯಾತ್ ಕಾಯ್ ನಾ ಹಾಚೆರ್ ಆಮ್ಚಿ ಖುಶಾಲಾಯ್ ಹೊಂಬೂನ್ ಆಸ್ತಾ.

ಹೆಂ ತತ್ವ್‌ಗಿನ್ಯಾನ್ ಮ್ಹಜೆ ಸಾರ್ಕ್ಯಾ ಭಾರತೀಯಾಂಕ್ ವಿಚಿತ್ರ್‌ಚ್ ಲಾಗ್ತಲೆಂ. ಆಮಿ ಭಾರತೀಯ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ದೇಶಾನ್ ಕಿತೆಂ ದಿಲಾಂ ಹಾಚೆರ್ ವಿಚಾರ್ ಕರೀತ್ ಸತತ್ ಪೀರ್ ಪೀರ್ ಕರ್ತಾತ್. ಆಪ್ಣೆಂ ದೇಶಾಖಾತಿರ್ ಕಿತೆಂ ದಿಲಾಂ, ಕಿತೆಂ ದೀಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್ ಹಾಚೆರ್ ಮಾತೂಯ್ ವಿಚಾರ್ ಕರಿನಾತ್.

ಭೂತಾನಾಂತ್ ಆದಿಂ ಜಿವಿತಾಚಿ ಅಪೇಕ್ಷಾ ಫಕತ್ 47 ವರ್ಸಾಂ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ. ಆಯ್ಜ್ ತೆಂ ಜೀವನ್‌ಮಾನ್ 66 ವರ್ಸಾಂ ಮೆರೇನ್ ಪಾವ್ಲಾಂ. ಸಾಕ್ಷರತೆಚೆಂ ಪ್ರಮಾಣ್ 23 ಟಕ್ಯಾಂ ವೆಲ್ಯಾನ್ 54 ಟಕ್ಯಾಂಚೆರ್ ಪಾವ್ಲಾಂ. ಮುಳಾವ್ಯಾ ಶಾಳಾಂತ್ 90 ಟಕ್ಕೆ ಮೆರೇನ್ ಭರ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣ್ ವಾಡ್ಲಾಂ. ಜಿಎನ್‌ಎಚ್ ಧೋರಣ್ ಆಪ್ಣಾಯ್ತ್ ಸಾವ್ನ್ ಮೋ ಬದಲ್ ದಿಸೂನ್ ಆಯ್ಲಾ. ದೇಶಾಂತ್ ಆಯ್ಜ್ ಚಾಳಿಸೇಕ್ ಹಾಸ್ಪಿಟಲಾಂ ಆಸಾತ್. ಪಾಚ್‌ಶೆಕ್ ಶಿಕ್ಷಣಿಕ್ ಸಂಸ್ಥಾ ಆಸಾತ್.

ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಧೋರಣಾನ್ ಗಾಂವ್‌ಗಿರ್ಯಾ ಉದರ್ಗತಿಕ್ ಉಂಚೆಲೆಂ

ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ದಿಲಾಂ. ತಾತೂಂತ್ ಚಡ್ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ದಿಲಾಂ ತೆಂ ಭಲಾಯ್ಕೆಚೆರ್... ಆನಿ ಶಿಕ್ಷಣಾಚೆರ್. ಹ್ಯೊ ದೋನೂಯ್ ಗಜಾಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಾಕ್ ಸಹಜತಾಯೆನ್ ಉಪಲಬ್ಧ್ ಜಾಂವ್ಚ್ಯೊ ಹಾಚೆರ್ ಕಟಾಕ್ಷಾನ್ ಲಕ್ಷ್ ದವರ್ಲಾಂ.

ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗೊಂಯಾಂತ್, ಕಾಣಕೋಣ್, ಖೊತಿಗಾಂವ್ ಸಾರ್ಕೆ ಕಾಂಯ್ ಗಾಂವ್ ಹಾಂವೆಂ ಪಳಯ್ಲ್ಯಾತ್ ತ್ಯಾ ಗಾಂವಾಂತ್ ಭಲಾಯ್ಕಿ ಕೇಂದ್ರಾಂ ನಾತ್, ವೀಜ್ ಪಾವೂಂಕ್ ನಾ. ಶಾಳಾ ನಾತ್. ಪುಣ್ ಹಾಂಗಾ ಸಾಮ್ಕ್ಯಾ ದುರ್ಗಮ್ ವಾಠಾರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಗಾಂವಾಂತ್ ಲೆಗೀತ್ ಹೀ ಉಪಲಬ್ಧೀ ಆಸಾ.

ಭೂತಾನಾನ್ ಪರ್ಯಟನಾಚೆರ್ ಭರ್ ದಿವ್ಪಾಚೊ ಸೊಡೂನ್ ಶೆತ್‌ಕೀ ಉದರ್ಗತ್, ಜನಾವರಾಂ ಪೊಸ್ಪಾಚೆ ಉದರ್ಗತಿಕ್ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನ್ ದಿವ್ಪಿ ಯೆವ್ಜಣ್ಯೊ ಚಾಲೀಕ್ ಲಾಯ್ಲ್ಯಾತ್. ಪಾರಂಪರೀಕ್ ಹಸ್ತ್‌ಕಲಾ ಬೀ ಗಜಾಲಿಂಕ್ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನ್ ದೀವ್ನ್ ನವ್ಯೊ ವ್ಯವಸಾಯ್ ಸಂದಿ ದಿವ್ಪಾಚೆರ್ ಭರ್ ದಿಲಾ. ಹೆಂ ಮ್ಹಾಕಾ ಖರಾಯೆನ್ ಜಾಣವ್ಲೆಂ ತೆಂ ಆಮ್ಚೆಂ ಗೋಂಯ್ ಪರ್ಯಟನಾ ಬಗರ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಪರ್ಯಾಯ್ ನಾ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಪಾ ದೆಖೂನ್.

ಭೂತಾನಾನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಶೆಜಾರ್ಚ್ಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರಾಂನಿ ಪರ್ಯಾವರಣಾಚೊ ಇಬಾಡ್ ಕರಪಾಚಿ ಚೂಕ್ ಕಶಿ ಕೆಲ್ಯಾ ಹೆಂ ನದ್ರೆ ಮುಖಾರ್ ದವರೂನ್ ತ್ಯೊ ಟಾಳ್ಪಾಚೆಂ ಧೋರಣ್ ಆಪ್ಣಾಯ್ಲಾಂ. ಭೂತಾನಾನ್ ಭೂತಾನ್ನಿ ರಾನ್‌ಸಂಪತ್ 60 ಟಕ್ಕ್ಯಾಂ ಪರಸ್ ಸಕಯ್ಲ್ ಕೆನ್ನಾಚ್ ಯೆವ್ಚಿನಾ, ಉದ್ಯೋಗ್ ಪರ್ಯಾವರಣಾಕ್, ರಾನಟಿ ಜಿವಾವಳೀಕ್ ಧೊಕೊ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕರ್‌ಪಿ ಆಸ್ಚೆನಾಂತ್ ಹಾಚೆರ್ ಕಡಕ್ ಲಕ್ಷ್ ದವರ್ಲಾಂ. ಹಾಕಾಚ್ ಲಾಗೂನ್ ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ಹಾಯ್‌ಡ್ರೊ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರಕಲ್ಪ್ ನ್ಹಂಯಾಚ್ಯಾ ಉದ್ಕಾಚೆರ್ ಚಲ್ತಾತ್. ಮೊಠಿಂ ಮೊಠಿಂ ಧಾರಣಾಂ ಬಾಂದೂನ್ ಜೀವ್‌ಸೃಷ್ಟ್ ಆನಿ ಪರ್ಯಾವರಣಾಚೆರ್ ಹಾವಳ್ ಹಾಡ್ಲಿನಾ ತಾಣಿಂ. ಪರ್ಯಾವರಣಾಚೆ ರಾಖಣೆ ಪಾಸತ್ ರಾಬಯಿಲ್ಲೆಂ ಹೆಂ ಅತಿ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತಾಯೆಚೆಂ ಧೋರಣ್ ಭೂತಾನಾಕ್ ಫಾಯ್ದ್ಯಾಚೆಂ ಥಾರ್ಲಾ. ತರೀ ಹ್ಯಾ ವೀಜ್ ಪ್ರಕಲ್ಪಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಭೂತಾನಾಕ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಮಹಸುಲಾಂ ಪಯ್ಕಿ 40 ಟಕ್ಕೆ ಮಹಸುಲ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಭೂತಾನ್ ಉದ್ಕಾಕ್ ದೇಶಾಂತ್ಲೆಂ ಧವೆಂ ಭಾಂಗರ್ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಮ್ಹಣ್ಪಾ ಹೆಂ ಹಾಚೆವೆಲ್ಯಾನ್ ಸಮ್ಜೂನ್‌ಯೆತಾ.

ಭೂತಾನ್ 38394 ಚೌಖಣ್ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವಾಠಾರಾಂತ್ ವಸ್ಲಾಂ. ಲಾಗಿಂ ಲಾಗಿಂ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗೊಂಯಾಂ ಯಿತ್ಲೊಚ್ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಜಾತಾ ಹೋ ವಾಠಾರ್. ಲೋಕ್‌ಸಂಖ್ಯಾ ಲಾಗಿಂ ಲಾಗಿಂ ಸಾಡೇಪಾಂಚ್ ಲಾಖಾಂಚಿ. ಮ್ಹಣ್ಜೆ ಏಕ್ ಚೌಖಣ್ ಕಿಲೋಮೀಟರಾಕ್ ಫಕತ್ 14 ಲೋಕ್ ಪಡ್ಟಾತ್. ಹಾಂಗಾ ದರೇಕ್ ಭೂತಾನಿ ನಾಗರಿಕಾಚಿ ಸ್ವತಾಚೆ ಮಾಲಕಿಚಿ ಜಮೀನ್ ಆಸಾ. ಹಾಂಗಾಚೆ 70 ಟಕ್ಕೆ ಲೋಕ್ ಶೆತಕೀ ವ್ಯವಸಾಯಾಚೆರ್ ನಿಂಬೂನ್ ಆಸಾತ್. ಏಕೂಣ್ ಜಮನೀ ಪಯ್ಕಿ 8 ಟಕ್ಕೆ ಜಮೀನ್ ಲಾಗ್ವಡ್ ಕರಪಾ ಸಾರ್ಕಿ ಆಸಾ. 72 ಟಕ್ಕೆ ಜಮೀನ್ ಜಂಗಲಾನ್ ವ್ಯಾಪ್ಲ್ಯಾ ಆನಿ ಲಾಗಿಂ ಲಾಗಿಂ 20 ಟಕ್ಕೆ ಜಮೀನ್ ಸಾಸ್ಣಾಚಿ ಬರ್ಫಾ ಪೊಂದಾ

ಲಿಪೂನ್ ಬಸ್ಲ್ಯಾ. ಅಶೆಂ ಆಸ್ತನಾಯ್ ಭೂತಾನ್ ಹ್ಯಾಪಿ! ತಾಂಚೊ ಹ್ಯಾಪಿನೆಸ್, ಖುಶಾಲ್‌ಕಾಯ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಮುಖಾಮಳಾರ್ ವಸ್ತಾ.

ಪಾರೊಂತ್ಲ್ಯಾ ಎಕಾ ಪುಸ್ತಕ್ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಾಂತ್ ಭಿತರ್ ಸರ್‍ಲ್ಲೊಂ. ಮ್ಹಾಕಾ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಹೆರಾಂ ಸಾರ್ಕೆಂ ಕಾಂಯ್‌ಚ್ ಖರೇದಿ ಕರಪಾಚೆಂ ನಾಶಿಲ್ಲೆಂ. ಭೂತಾನ್‌ವಿಶಿಂ ಮ್ಹಾಯ್ತಿ ದಿವ್ಪಿ ಎಖಾದ್ರೆಂ ಪುಸ್ತಕ್ ಮೆಳತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಪಳೊವ್ಯಾ ಮ್ಹಣ್ ಹಾಂವ್ ಯತ್ನ್ ಕರ್ತಾಲೊಂ. ಘುಡೆಂ–ಘಾಟಿಂ ಭೂತಾನ್‌ಚೆರ್ ಎಖಾದ್ರೆಂ ಪ್ರವಾಸ್ ವರ್ಣನ್ ಬರೊವ್ಪಾಚೆಂ ಥಾರಾಯ್ಲೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಚಿ ಗರಜ್ ಪಡ್ಟಾ. ಹ್ಯಾ ದೇಶಾಂತ್ಲಿಂ ಮನ್ಶಾಂಚಿಂ, ಜಾಗ್ಯಾಂಚಿಂ ನಾಂವಾಂ ಹಿಂ ಲಕ್ಷಾಂತ್ ದವರಪ್ ಕಠಿಣೂಚ್ ಆಸ್ತಾತ್. ಉಚ್ಚಾರೂಯ್ ವೆಗ್ಳೆ ಆಸ್ತಾತ್. ಎಕ್ಲೊ ಸಾಂಗ್ತಾ ಏಕ್, ಹಾಂವ್ ಆಯ್ಕತಾಂ ಏಕ್ ಆನಿ ಬರಯ್ತನಾ ಭಲ್ತೆಂಚ್ ಬರಯ್ತಾ ಅಶೆಂ ಜಾಂವ್ಕ್ ಘಾವನಾ. ತಾಣೆಂ ಅರ್ಥಾಚೊ ಅನರ್ಥ್ ಜಾಂವ್‌ಯೆತಾ. ತೇ ಪಾಸತ್ ಅಧಿಕೃತ್ ನಾಂವಾಂ ಅಸಲ್ಯಾ ಲಿಖಿತ್ ಸ್ವರೂಪಾಂತ್ಲ್ಯಾ ದಸ್ತಾವೆಜಾಂಚೆರ್ ಸೊದಪ್ ಸಮಾ ಆಸ್ತಾ.

ಪುಸ್ತಕ್ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ್ ನೆಹರೂಂಚ್ಯಾ ಜಿವಿತಾ ಸಂಬಂದಿ ಪುಸ್ತಕಾಂಚೆಂ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಥಂಯ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಕ್ಯುರೇಟರಾಕ್ ಅಸಲ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾವಿಶಿಂ ಕಾಂಯ್‌ಚ್ ಖಬರ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ಹಾಂವೂಯ್ ಮ್ಹೂಣ್ ಕಿತ್ಲೊ ಮಸ್ತೊ ಪಳಯ್! ವತಾಂ ನೆಹರೂ ಪುಸ್ತಕ್ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಾಂತ್ ಆನಿ ಚವ್ಕಶೀ ಕರ್ತಾಂ ಭೂತಾನ್‌ವಿಶಿಂಚ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಂಚಿ.

ಭೂತಾನೀ ಲೊಕಾಂಕ್, ಸರ್ಕಾರಾಕ್ ನೆಹರೂವಿಶಿಂ ಆದರ್ ಆಸಾ. ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ಉಭಾರ್ಣಿಕ್ ನೆಹರೂಚೊ ಹಾತ್ ಆಸಾ ಅಶೆಂ ತಾಂಚೆಂ ಮ್ಹಣ್ಣೆಂ. ಕಸೊ ಕಾಯ್ ವಿಚಾರ್‍ಲ್ಯಾರ್ ತಾಕಾ ಸಾಂಗೂಂಕ್ ಆಯ್ಲೆಂ ನಾ. ಪುಣ್ ಹಾಂವೆಂ ತಾಕಾ ಜೆನ್ನಾ ಭೂತಾನ್ಚ್ಯೆ ಖುಶಾಲ್‌ಕಾಯೆ ವಿಶಿಂ ವಿಚಾರ್‍ಲೆಂ ತೆನ್ನಾ ಮಾತ್ ತೋ ಪೊಪಟ್ ಕಸೊ ಉಲೊಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ತಾಚ್ಯಾ ಮುಖಾಮಳಾರ್ ಜಿಎನ್‌ಎಚ್ ಉಪೆಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲಿ. ಹೆಂ ರಾಷ್ಟ್ರ್‌ಪ್ರೇಮ್ ಕಾಯ್ ಖರ್ಯಾನಿಚ್ ತೊ ಖೊಶಿ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಹೆಂ ಕಳಪಾಕ್ ಮಾರ್ಗ್ ನಾಶಿಲ್ಲೊ. ಹಾಂವೆಂ ಹೊಚ್ ಪ್ರಶ್ನ್ ಪಾರೊಂತ್ಲ್ಯಾ ಜಾಂಕಾ ರಿಸೊರ್ಟಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಹಾವ್ಸ್‌ಕೀಪರ್ ಮ್ಹೂಣ್ ಕಾಮ್ ಕರ್ತಲೆ ಚಲಿಯೆಕ್ ವಿಚಾರಿಲ್ಲೊ, ಶೆತಾಂತ್ ಕಾಮ್ ಕರ್‌ಪಿ ಕಾಮ್ಗಾರಾಕೂಯ್ ವಿಚಾರಿಲ್ಲೊ ಆನಿ ಆತಾಂ ನೆಹರೂ ಪುಸ್ತಕ್ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಾಚ್ಯಾ ಎಕಾ ಕ್ಯುರೇಟರಾಕ್ ವಿಚಾರಿಲ್ಲೊ. ತಿಗಾಂಯ್ಚ್ಯಾಯ್ ತೊಂಡಾರ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಖಂಯ್‌ಚ್ ಪಿರಂಗಣ್ ದಿಸೂಂಕ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ಆಪ್ಲ್ಯಾ ದೇಶಾಕ್ ಕೋಣುಚ್ ಗಾಳಿ ಘಾಲಿನಾಶಿಲ್ಲೊ. ಆಪ್ಲಿ ಖೊಶಾಲ್‌ಕಾಯ್ ವಾಡೊಂವ್ಕ್ ಆಪುಣ್‌ಚ್ ಖಂಯ್ ತರೀ ಉಣೊ ಪಡ್ಟಾ, ತಾತೂಂತ್ ದೇಶಾಚಿ ಕಾಂಯ್‌ಚ್ ಚೂಕ್ ನಾ ಹಿಚ್ ಭಾವನಾ ತಾಂಚೆ ಮದಿಂ ವಸ್ತಾಲಿ. ಕಿತೆಂ ಹೆಂ ಜಿಎನ್‌ಎಚ್? ಮೊಜಪ್ ಕಶಿ ಹೀ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ್ ಸುಖಾಚಿ ಕಲ್ಪನಾ? ತೀ ಕಲ್ಪನಾ ಕಾಯ್ ಸತ್ಯ್?

ಆರಂಭಾಕ್ ತೀ ಕಲ್ಪನಾ ಆಸುಂ ಯೆತಾ. ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ರಾಜಾನ್ ಜಿಗೊ

ಸಿಂಗಾಯ್ ನಾಮ್ಮ್ಯೇಲ್ ಹಾಣಿಂ ತೀಂ ಮಾಂಡ್ಲಿ ಆನಿ ಕಾಂಯ್ ದಸಕಾಂ ಭಿತರ್ ಸತ್ಯಸೃಷ್ಟಿಂತ್ ಹಾಡ್ಲಿ. ತಾಚೆ ಫಾಟ್ಲೆಂ ಕಾರಣ್ ಕಿತೆಂ? ತರ್ ದರೇಕ್ ಭೂತಾನಿ ನಾಗರಿಕಾನ್ ಹೋ ದೇಶ್ ಹೋ ಆಪ್ಲೊ ದೇಶ್ ಹೀ ಭಾವನಾ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ ಬಳಾಯ್ಲಿ. ಹೆಂ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಪಾವ್ಲೆಂ ತರ್ ಬುದ್ಧ ತತ್ವಜ್ಞಾನಾಚೊ ವಾಪರ್ ತಾಣಿಂ ಮನಿಸ್ ಕುಳ್ಯೆಚೆ ಉದರ್ಗತಿ ಪಾಸತ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಆಂಗಾಂನಿ ವಾಪರ್ಪಾಚೊ ನಿರ್ಣಯ್ ಘೆತ್ಲೊ ದೆಖೂನ್. ಬುದ್ಧ ತತ್ವಗಿನ್ಯಾನಾಚೊ ಖೊಲಾಯೆನ್ ಅಭ್ಯಾಸ್ ಕರೂನ್ ತಾಚಿ ಜಿವಿತಾಕಡೆನ್ ಸಾಂಗಡ್ ಘಾಲ್ಪಾಚ್ಯಾ ಧ್ಯಾಸಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಹೆಂ ಘಡೂಂಕ್ ಪಾವ್ಲೆಂ.

ಭೂತಾನಾನ್ ಆಪ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯ್ ರಾಖ್ಲ್ಯಾ, ಆಪ್ಲಿ ಭಾಸ್ ರಾಖ್ಲ್ಯಾ. ದೇಶಾಚಿ ಉದರ್ಗತ್ ಮನಿಸ್ ಹೋ ಕೇಂದ್ರ್ ಬಿಂದು ಮಾನೂನ್ ಕರಪಾಚೊ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ್ ಕೆಲಾ. ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಮಹತ್ವಾಚೆಂ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ಸೈಮಾಚೆರ್ ಹಾಂವಳ್ ಆಯ್ಲಿ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮನಿಸ್‌ಜೀಣ್ ಸೊಂಪ್ಲಿ ಹೋ ವಿಚಾರ್ ಲ್ಹಾನ್‌ವ್ಹಡಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಳ್ಜಾಂ ಭಿತರ್ ರಿಗೊಂವ್ಕ್ ಭೂತಾನ್ ಯಶಸ್ವಿ ಥಾರ್ಲಾಂ. ತೀಚ್ ಖೊಶಾಲ್‌ಕಾಯ್ ಜಣ್ ಎಕ್ಲ್ಯಾಚ್ಯಾ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ ವಸ್ಲ್ಯಾ ಆನಿ ಜೆಂ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ ವಸ್ತಾ ತೆಂಚ್ ಮುಖಾಮಳಾರ್ ನಿಶೆತಾ. ಜಿಎನ್‌ಎಚ್‌ಚೊ ಅರ್ಥ್ ಕೊಣಾಕ್ ಸಾಂಗ್ಚೊ ಪಡನಾ.

ಪಾರೊಂತ್ಲ್ಯಾ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ನಿಮಾಣ್ಯಾ ದಿಸಾ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ದುಸ್ರೆ ದಿಸಾ ತಕತ್ಸಂಗ್ ಮಠಾಚೊ ಟ್ರೆಕ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಟೂರ್ ಆಯೋಜಕಾಂಚೆಂ ದೀಸ್ ಭರ್ಪಾ ನದ್ರೆನ್ ಹೆಂ ಏಕ್ ಆಯೋಜನ್ ಆಸೂಂ ಯೆತಾ ಅಸೊ ಮ್ಹಾಜೊ ಅದ್ಮಾಸ್! ಮ್ಹಾಕಾ ಟ್ರೆಕಿಂಗ್ ಆವಡ್ಟಾ. ದೇಶಾಂತ್ ಖೂಬ್ ಕಡೆನ್ ಟ್ರೆಕಿಂಗಾಕ್ ಗೆಲಾಂ. ಗೊಂಯಾಂತೂಯ್ ಆನಿ ಹಿಮಾಲಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಖೂಬ್‌ಶಾ ದೆಂಗಾಣಾಂತೂಯ್. ಪುಣ್ ಬಯ್ಪಾಸ್ ಕೆಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಹ್ಯಾ ಟ್ರೆಕಿಂಗ್ ಕಾರ್ಯಾವಳಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಆಂಗ್ ಕಾಡೂನ್ ಘೆತ್ಲಾಂ. ಪರ್ವತ್ ಚಡಪ್ ಜಮನಾ ಮ್ಹೂಣ್ ನ್ಹಯ್, ತರ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ವಾಂಗ್ಡಾ ವತಾಂ ತಾಂಕಾಂ ತ್ರಾಸ್ ಜಾಂವ್ಚೊ ನ್ಹಯ್ ಮ್ಹೂಣ್, ವಾಟೆರ್ ಸಮಜ್ ಕಿತೆಂಯ್ ತ್ರಾಸ್ ಜಾಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ 'ಖಬರ್ ಆಸ್ತನಾಯ್ ಹೊ ಆಯ್ಲೊ ಆನಿ ಆಮ್ಚೆಯ್ ಉಮೆದಿಚೊ ವಿರೂಸ್ ಕೆಲೊ' ಅಶೆಂ ಕೊಣಾಕ್ ದಿಸ್ಚೆಂ ನ್ಹಯ್ ಮ್ಹೂಣ್!

ಪುಣ್ ಹಾಂಗಾ ಜೆ ಕೊಣ್ ಆಮಿ ಎಕ್ಠಾಂಯ್ ಆಯಿಲ್ಲೆ ತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಭೊವ್‌ತೆಕಾಚಿ ಆವ್ತಿಕಾಯ್ ತಿಚ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಕೊಣಾಚೆಂ ಬಯ್ಪಾಸ್ ಜಾಲ್ಲೆಂ, ಕೊಣಾಚಿಂ ಧೊಪ್ರಾಂ ಬದ್ಲೂನ್ ಹಾಡಿಲ್ಲಿಂ. ಮ್ಹಣ್ಟಕಚ್ ನಜ ಮ್ಹುಣ್ ರಾವ್ಲ್ಯಾರ್ ಕೊಣಾಚೆಂ ಕಾಂಯ್ಚ್ ಲುಕ್ಸಾಣ್ ಜಾವ್ಪಾಚೆಂ ನಾಶಿಲ್ಲೆಂ. ವಚೂಚ್ ತೂಂ ಮ್ಹಣ್ ಕೊಣ್ ಘೊರ್ಸಾರ್ ಕರ್ಚೊ ನಾಶಿಲ್ಲೊ. ಗಿರಿಯಾರೋಹಣಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಹೆರ್ ಕಾರ್ಯಾವಳಿನಿ ಕಿತೆಂ ಜಾತಾಲೆಂ, ತರ್ ಮುಖಾರ್ ವಚಪ್ ಜಾತಾಲೆಂ. ಮುಖಾರ್ ವಚ್‌ಪಿ ಪರತ್ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಯೆಂವ್ಕ್ ಶಕನಾಶಿಲ್ಲೊ. ಜರ್ ಖರ್ಯಾನಿಚ್ ಕೊಣಾಕ್ ಚಲಪ್ ಜಮನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮಾಗಿರ್ ವಾಹನಾಚಿ ವೆವಸ್ಥಾ ಕರೂನ್ ಘುಡ್ಲ್ಯಾ ಕ್ಯಾಂಪಾರ್ ವ್ಹೊ ಬೆಸ್‌ಕ್ಯಾಂಪಾರ್ ವ್ಹರಪ್ ಜಾತಾಲೆಂ. ಹಾಂಗಾ ತೋ ಪ್ರಸ್ನ್ ನಾಶಿಲ್ಲೊ. ತ್ಯಾ ತಕತ್ಸಂಗ್ ಮಠಾಂತ್–

ಟಾಯ್ಗರ್ ನೆಸ್ಟಾಂತ್ ವಚಪಾಚೆಂ ಜಾಂಕಾಂ ನಾ ತಾಣಿಂ ಬಸಿಂತ್ ಬಸೂನ್ ರಾವೂಂ ಯೆತಾಲೆಂ ವೊ ಪರತ್ ರಿಸೊರ್ಟಾಂತ್ ವೊ ಬಾಜಾರಾಂತ್ ವಚೂಂ ಯೆತಾಲೆಂ. ಜೆ ಕೋಣ್ ವಯ್ರ್ ಮಠಾಂತ್ ವತಾತ್ ತೇ ಪರತ್ ಫಾಟಿಂಚ್ ಯೆವ್ಪಾಚೆ ಆಶಿಲ್ಲೆ.

ಬಸ್ ಎಕಾ ಪರ್ವತಾಚ್ಯಾ ಮುಳಸಾಂತ್ ಹಾಡೂನ್ ದವರ್ಲಿ. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ರಾಬಿತ್ಯಾ ಪಾಸೂನ್ ಹೆಂ ಅಂತರ್ ಲಾಗಿಂಚ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಪಾಂಚೇಕ್ ಕಿಲೋಮೀಟರಾಂಚೆರ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಮಠಾಂತ್ ವಚಪಾಚ್ಯಾ ಹಾವೇಸಾನ್ ಸಗ್ಳಿಂ ಬಸಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸಕಯ್ಲ್ ದೆಂಪ್ಲಿಂ. ಮುಳಸಾಂತಲ್ಯಾನ್ ತೋಂಡ್ ಆಂ ಕರೂನ್ ದೊಂಗ್ರಾ ಮಾಥ್ಯಾವೆಲ್ಯಾ ತ್ಯಾ ಮಠಾಕಡೆನ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲಿಂ. ದೊಂಗರ್ ಮಾಥ್ಯಾರ್ ತಳ್ಪಾಂ ಕೊರಾಥುನ್ ಸೋ ಏಕ್ ವಿಹಾರ್ ತಯಾರ್ ಕೆಲ್ಲೊ. ರಂಗ್ ರಂಗ್ಯಾಳೊ. ತ್ಯಾ ಕಾಳ್ಯಾ, ಧಂವ್ಯಾ ತಿಕ್ತಿಕ್ಪಿ ಪಾಶಾಣ್ ಪ್ರಸ್ತರಾಂತ್ ತೋ ರಂಗ್ರಂಗ್ಯಾಳೊ ಮತ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮುಕುಟಾಂತ್ ಥಿಕಾಂ, ವಜ್ರಾಂ ಬಸಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ವರಿ ದಿಸ್ತಾಲೊ. ತಾಚ್ಯಾ ಜಳಮಳಾಕ್ ರಂಗ್ರಂಗ್ಯಾಳ್ಯಾ ಕಪ್ಡ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಕುಡ್ಕ್ಯಾಂಚಿಂ, ತಿರಾಟ್ಯಾಂಚಿಂ, ಬೊಂದೆರಾಂ ಲಾಯಿಲ್ಲಿಂ. ತಾಂಚೊ ಆಕಾರ್ ಕಳನಾಶಿಲ್ಲೊ. ಫಕತ್ ರಂಗ್ ತಿತ್ಲೊ ದಿಸ್ತಾಲೊ. ಟಾಯ್ಗರ್ ನೆಸ್ಟ್ ಕಾಯ್ ತಕತ್ಸಂಗ್ ಮತ್ ಮ್ಹೂಣ್ ಜೆಂ ಕಿತೆಂ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ತೆಂ ಆಮಿ ಉಬೆ ಆಶಿಲ್ಲೆ ಥಂಯ್ಚ್ಯಾನ್ 800 ಮೀಟರ್ ವಯ್ರ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ವಾಟ್ ಸಾಮ್ಕಿ ಉಬಿ ಕಶಿ! ಸರಳ್ ಪಾಂಯ್ವಾಟ್. ಘೊಡ್ಯಾಂಕ್ ವಚಪಾಚಿ! ವೊ ಘೊಡ್ಯಾನಿಚ್ ತೀ ಕೆಲ್ಲಿ ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ತೇ ವಾಟೆನ್ ಝುಡಾಂ–ಝೊಪಾಂಚೊ ಆಧಾರ್ ಘೆತ್ ವಚಪಾಚೆಂ. ಸಗ್ಳೆಚ್ ಜಾಣ್, ವಚಪ್ ಕಾಯ್ ನಾಕಾ? ಹ್ಯಾ ವಿಚಾರಾಂನಿ ಮಳಬಾ ಕಡೇನ್ ಕಶೆ ದೊಳೆ ಲಾವ್ನ್ ತ್ಯಾ ಮಠಾಕ್ ಪಳಯ್ತಾಲೆ. ಪಾಚೂ ಮೆನನ್ ಹಾರ್ಟಾಚೊ ಪೇಶಂಟ್. ಬಾಯ್ಲೆನ್ ತಾಕಾ ನಾಕಾ ಮ್ಹಣ್ಜೆ ಆದಿಂಚ್ ತೊ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾ ಪಾಂಯಾನಿ ಪರ್ಥೂನ್ ಬಸಿಂತ್ ವಚೂನ್ ಬಸ್ಲೊ. ನೆವ್ರೇಕಾರಾಚಿ ಘರ್ಕಾರ್ನ್ ಧೊಂಪ್ರಾಚೆ ಸಮಸ್ಯೆಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಬಸಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ದೆಂಪ್ಲಿಚ್ ನಾ. ತಿಣೆಂ ಬಸಿಂತ್ಲ್ಯಾನೂಚ್ ವಯ್ರ್ ನದರ್ ಮಾರೂನ್ 'ನಾ' ಮ್ಹಣತ್ ಮಾನ್ ಹಾಲಯ್ಲಿ. ಸಕಯ್ಲ್ ದೆಂವ್ಪಾಚಿ ಲೆಗೀತ್ ತಕಾಲಸ್ ಘೆತ್ಲಿ ನಾ. ಅಜಿತ್ ಕೇರ್ಕರಾಚಿ ಬಾಯ್ಲೂಯ್ ತಿಚ್ಯಾ ಸಾಂಗಾತಾಕ್ ರಾವ್ಲಿ. ಭಟ್ ಜೊಡ್ಪೆಂಯ್ ರಾವ್ಲೆಂ. ತಾಂಚಿ ಧೂವ್ ಕೃಪಾ ವಚಪಾಕ್ ತಯಾರ್ ಜಾಲೆಂ ಹೆರಾಂ ವಾಂಗ್ಡಾ. ನೆವ್ರೇಕಾರ್ ಸತ್ತರ್ ವರ್ಸಾಂ ಹುಪಿಲ್ಲೊ. ತೊಯ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಪಯ್ಲಿಂ ಚಲಪಾಚೆ ತಯಾರೆಕ್ ಲಾಗಿಲ್ಲೊ.

ಆಮ್ಚೆ ವಾಂಗ್ಡಾ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಗಾಯ್ಡ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ಸ್ಯಾಂಪಲ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ತೊ ಆದಿಂ ಥಂಯ್ ಕೆನ್ನಾ ಗೆಲಾ ಕಾಯ್ ಕೊಣಾಕೂಚ್ ಖಬರ್ ನಾಶಿಲ್ಲೆಂ. ತೊ ತೆ ವಾಟೆಚೆಂ ಜೆಂ ವರ್ಣನ್ ಕರ್ತಾಲೊ ತೆಂ ಆಯ್ಕತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮ್ಹಜೆ ಸಾರ್ಕ್ಯಾನ್ ಥಂಯ್ ನ ವಚಪ್ ಹೆಂಚ್ ಶಾಣೆಪಣಾಚೆಂ ದಿಸ್ತಾಲೆಂ. ಪಾಂಯ್ವಾಟ್ ಜೆಮ್ತೆಮ್ ಎಕ್ಲ್ಯಾಕ್ ವಚಪಾ ತಿತ್ಲಿ, ಸಕಯ್ಲ್ ದರ್ಯ್. ಘಸರ್ಲ್ಯಾರ್ ಗೆಲೊಚ್

ಸಕಯ್ಲ್. ತಾತೂಂತ್ ಮ್ಹಾಕಾ ವ್ಹರ್ಟಿಗೊಚಿ ಪಿಡಾ. ಘುಂವಳ್ ಯೆತಕಚ್ ಕಿತೆಂ ಅಪ್ತಿಕಾಯ್ ಜಾತಾ ಹಾಚೊ ಅಣ್ಭವ್ ಹಾಂವೆಂ ಘೆತಿಲ್ಲೊ. ಜಂಯ್ ಎಕ್ಲ್ಯಾಕ್ ಚಲಪಾಚಿ ಮಾರಾಮಾರಿ ಥಂಯ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಉಬಾರೂನ್ ಹೇ ಲೋಕ್ ಹಾಡ್ಟಲೆ ಕಶೆ ಸಕಯ್ಲ್? ನಾಕಾಚ್ ತೀ ಭಾನಗಡ್ ಅಶೆಂ ಏಕ್ ಮನ್ ಸಾಂಗ್ತಾಲೆಂ. ದುಸ್ರೆಂ ಮನ್ ಸಾಂಗ್ತಾಲೆಂ, ಆಯ್ಲ್ಯಾಚ್ ಇತ್ಲೆ ಪಯ್ಸ್! ಆಯುಶ್ಯಾಂತ್ ಪರ್ಥೂನ್ ಕಾಯ್ ಪಾವ್ಚೊ ನಾ. ಜಾತಾ ನಜ ಕರೂನ್ ಕಸೊ ಚಲ್. ಜಮನಾ ಜಾಲೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮುಖಾರ್ ವಚೂಂ ನಾಕಾ.

ಸಕಾಳ್ಚಿಂ ಧಾ ಜಾವ್ನ್ ಗೆಲ್ಲಿಂ. ವತ್ ಖರ್ ಜಾಯ್ತ್ ವತಾಲೆಂ. ಘೊಡೆಕಾರ್ ಮ್ಹಜೆಕಡೆನ್ ಯೆವ್ನ್ ಯೆವ್ನ್ ಘೊಡ್ಯಾರ್ ಬಸಪಾಕ್ ಫೋರ್ಸ್ ಕರ್ತಾಲೆ. 'ನಹೀ ಚಾಹಿಯೆ ನಹೀ, ನೋ ನೋ' ಮ್ಹಣತ್ ಹಾಂವ್ ಉಬ್ಗಲ್ಲೊಂ. ತಾತೂಂತ್ ಬಡ್‌ಯೆಕಾರ್ ಭುರ್ಗಿ–ಬಾಯ್ಲಾಂ ಪಿಡ್ಟಾಲಿಂ. ಚಲ್ತಾನಾ ಆಧಾರಾಕ್ ಬಡಿ ಘೆಂವ್ಚಿ ಪಡ್ಟಾ ಖಂಯ್! ತ್ಯಾ ಲೊಕಾಂನಿ ಬರ್‍ಯೋ ಬಡ್‌ಯೊ ತಾಸೂನ್ ದವರಿಲ್ಲ್ಯೊ. ಕಂಬರ್‌ಭರ್ ಉಂಚಾಯೆಚೊ ಲಾಶ್ಯೊ ಕಶ್ಯೊ. ವಯ್ರ್ ಚಡ್ಟನಾ ಆನಿ ಖಾಸ್ ಕರೂನ್ ದೆಂವ್ತನಾ ಹೇ ಬಡ್‌ಯೆಚೊ ಆಧಾರ್ ಘೆವಪ್ ಸುರಕ್ಷಿತತಾಯೆಚೆ ನದ್ರೆನ್ ಗರ್ಜೆಚೆಂ ಅಶೆಂ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗಾಯ್ಡಾನ್ ಸಾಂಗ್ಲೆಂ. ಬಡ್‌ಯೆಚೆಂ ಭಾಡೆಂ ವೀಸ್ ರುಪಯಾ. ವಯ್ರ್ ವತನಾ ವ್ಹರಪಾಚಿ ಆನಿ ದೆಂವ್ತನಾ ಹಾಡೂನ್ ತಾಂಕಾಂ ದಿವ್ಪಾಚಿ. ಭಾಡೆಂ ಆದಿಂ ದಿವ್ಪಾಚೆಂ. ಆಮಿ ಘಾಸಾಘೀಸ್ ಕರೂನ್ ಬಡ್‌ಯೊ ಘೆತ್ಲ್ಯೊ ಭಾಡ್ಯಾಕ್. ತಾಣಿಂಯ್ ಆಮ್ಚಿ ಕಾಕುಳ್ಟ್ ಶೀ ಕರೂನ್ ದರೇಕ್ ಬಡಿ ಪಂದ್ರಾ ರೂಪಯಾಂಕ್ ದಿಲಿ.

ಆಮ್ಚೊ ಟಾಯ್ಗರ್ ನೆಸ್ಟಾಚೊ ಪ್ರವಾಸ್ ಸುರು ಜಾಲೊ. ಆಯ್ಚ್ಯಾ ದಿಸಾಕ್ ಆಮ್ಕಾಂ ದುಸ್ರೊ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ್ ನಾಶಿಲ್ಲೊ. ಟಾಯ್ಗರ್ ನೆಸ್ಟಾಚೊ ಟ್ರೆಕ್ ಜಾಲೊ ಕಾಯ್ ರಿಸೊರ್ಟಾಂತ್ ಯೆವ್ಪಾಚೆಂ, ಗರಮ್ ಗರಮ್ ಜೆವ್ಪಾಚೆಂ ಆನಿ ತಾಣೂನ್ ದಿವ್ಪಾಚೆಂ! ಜಾಂಕಾಂ ಕೊಣಾಕ್ ಜಾಯ್ ತಾಣಿಂ ಶೊಪಿಂಗಾಕ್ ಬೀ ವಚಪಾಚೆಂ!

ಟಾಯ್ಗರ್‌ನೆಸ್ಟ್ ಮಾಥ್ಯಾವಯ್ರ್ ದಿಸ್ತಾಲೆಂ. ಖೂಬ್ ಲೋಕ್ ತ್ಯಾ ಮಠಾಂತ್ ವಚಪಾಕ್ ಆಯಿಲ್ಲೆ. ಘೊಡೆ ಸಕಾಳ್ ಫುಡೆಂ ಗೆಲ್ಲೆ ತೇ ಪರ್ತತಾಲೆ. ತಾಂಚೆ ಭಿತರ್ ವಿದೇಶೀಯ್ ಆಶಿಲ್ಲೆ, ದೇಶೀಯ್ ಆಶಿಲ್ಲೆ ಆನಿ ಥಳಾವೆಯ್ ಆಶಿಲ್ಲೆ. ಹಾಂಗಾ ವಯ್ರ್ ವಚೂಂಕ್ ಘೊಡ್ಯಾಂಚಿ ವೆವಸ್ಥಾ ಆಸಾ. ಘೊಡೊ ಭಾಡ್ಯಾಕ್ ಘೆವ್ನ್ ವಯ್ರ್ ವಚಪ್! ಪುಣ್ ತೆಂಯ್ ಸಾಮ್ಕೆಂ ವಯ್ರ್ ನ್ಹಯ್. ಅರ್ದ್ಯಾ ಮೆರೇನ್. ಮಾಗಿರ್ ಥಂಯ್ಚ್ಯಾನ್ ಚಲೂನ್ ವಚಪ್ ಮಠಾ ಮೆರೇನ್. ಹಾಂವೆಂ ಘೊಡ್ಯಾಂಚೆರ್ ನದರ್ ಮಾರ್ಲಿ.

ಘೊಡೆ ಕಪಲಾಚೆ! ಘೊಡ್ಯಾ ಸಾರ್ಕಿಂ ದಿಸ್ಪಿ ತಿಂ ಖೇಚರಾಂ. ಸಾಮಾನ್ ವ್ಹರ್‌ಪಿ! ವ್ಹಜನ್ ವ್ಹಾಂವೊವ್ನ್ ವ್ಹರ್ಪಿ. ತಾಂಕಾಂ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಯ್ ಸಾರ್ಕಿಂ ಆನಿ ಹೆರ್ ಸಾಮಾನೂಯ್ ಸಾರ್ಕೆಂ. ತಾಂಕಾಂ ಭಾವನಾ ಕಸಲಿ? ಧನಿಯಾಚ್ಯಾ ಆನಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾ

ಪೊಟಾ ಪಾಸತ್ ವ್ಹಜನ್ ವ್ಹರಪ್ ಹೊಚ್ ತಾಂಚೊ ಧರ್ಮ್. ತೀ ಥಂಯ್ಸಿ ವಾಟ್ ಪಳಯ್ತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮ್ಹಜೆ ಸಾರ್ಕೊ ಪ್ರಾಣಿಪ್ರೇಮಿ, ತ್ಯಾ ಘೊಡ್ಯಾಚೆರ್ ಬಸ್ಚೆ ಪರಸ್ ತ್ಯಾ ಘೊಡ್ಯಾಕ್ ತ್ರಾಸ್ ನಾಕಾ ಮ್ಹೊಣ್ ಜಮ್ತಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಕಾಚ್ ಖಾಂದಾರ್ ಮಾರೂನ್ ಚಲ್ಪಿ. ಪುಣ್ ಜಾಣ್ಟೆ ವಿದೇಶೀ ಹ್ಯಾ ಖೇಚರಾಂಚೆರ್ ಬಸೂನ್ ವಯ್ರ್ ವತಾಲೆ. ಖರ್ಶೆತ್ ಖರ್ಶೆತ್ ವಯ್ರ್ ಚಡ್ಟಾಲೆ ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ಘಡಾ ಘಡಾ ಧಾಂವತ್ ಸಕಯ್ಲ್ ದೆಂವ್ತಾಲೆ. ದುಸ್ರ್ಯಾಂಕ್ ವ್ಹರಪಾಕ್. ತೇ ದೆಂವ್ತಾನಾ ತಾಂಚೆ ಮಾಲಕ್ ಅಡ್ಡತಾಲೆ. ಕುಶೀನ್ ಸರಾತ್ ಮ್ಹಣ್ ಸಾಂಗತ್! ಕಸಲಿಂ ಮಸ್ತೆಪಣಾಂ? ಮನ್ಶ್ಯಾಂಕೂಯ್ ವಚಪಾಕ್ ತೀಚ್ ವಾಟ್ ಆನಿ ಘೊಡ್ಯಾಂಚೇಯ್ ವಚಪಾ-ಯೆವ್ಪಾಚೇಯ್ ತೀಚ್ ವಾಟ್. ಧಾಂವತ್ ಸಕಯ್ಲ್ ಯೆವ್ಪಿ ತ್ಯಾ ಖೇಚರಾಚೊ ಕೊಣಾಕುಚ್ ಧಕ್ಕೊ ಲಾಗ್ಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಖೇಚರ್ ವಯ್ರ್ ಆನಿ ಮನಿಸ್ ಸಕಯ್ಲ್, ಫಳಂಯ್ತ್!

ಅಸಲ್ಯಾ ಸುವಾತಾಂಚಿ ಭೊಂವ್ಡಿ ಕರ್ತಾನಾ ಕೆನ್ನಾಚ್ ಘಾಯಿೀ ಗಡ್ಬಡ್ ಕರೂಂಕ್ ಫಾವನಾ. ಮೋಖ್ ಅಂತಿಮ್ ಥಳ್ ಆಸೂಂಕ್ ಫಾವನಾ. ತ್ಯಾ ಥಳಾ ಮೆರೇನ್ ಪೆಣೆ ಕರೀತ್ ಕರೀತ್ ವಚೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ಮಾತ್ಶೆಂ ವಯ್ರ್ ವಚಪ್, ಹಡ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಶುದ್ಧ್ ಪ್ರಾಣ್‌ವಾಯು ಭರೂನ್ ಘೆವಪ್, ತೊ ಘೆತನಾ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಸಕಯ್ಲ್ ಮೆರೇನ್ ನದರ್ ಫಿರಯ್ತ್ ಸೃಷ್ಟಿಚೊ ಅವಿಶ್ಕಾರ್ ದೊಳೆಭರ್ ತೊಖೆವಪ್ ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ಘುಡ್ಲಿ ವಾಟ್ ಚಲಪ್ ಹೋ ಅಸೊ ಹೊ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ್ ಆಸೂಂಕ್ ಜಾಯ್!

ಪುಣ್ ಭೊವ್‌ತೆಕ್ ಪರ್ಯಟಕ್ ಸರ್ತಿಂತ್ ಪಡ್ಟಾತ್. ಯೆದಿ ವ್ಹಡ್ಲಿ ಚಡಣ್ ಆಪ್ಣೆಂ ಕಿತ್ಲ್ಯಾ ಉಣ್ಯಾ ವೆಳಾಂತ್ ಕಾಡ್ಲಿ, ಆಪ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಕಿತ್ಲೊ ದಮ್ ಆಸಾ ಹೆಂಚ್ ತಾಂಕಾಂ ಸಿದ್ಧ್ ಕರಪಾಚೆಂ ಆಸ್ತಾ. ಹಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಸೈಮಾಚೆಂ ಆಪ್ಲ್ಯಾಕ್ ಪಡೂಂಕ್ ನಾ, ನಿಮಣೆಂ ಥಳ್ ಹೆಂಚ್ ಆಪ್ಲೆಂ ಧ್ಯೇಯ್ ಮಾನೂನ್ ಹೆ ಲೋಕ್ ಚಲ್ತಾತ್. ಘೊಡ್ಯಾವೆಲ್ಯಾನ್ ವಚ್‌ಪಿ ಆಪ್ಲೊ ಜೀವ್ ಮುಠಿಂತ್ ಧರೂನ್ ಬಶಿಲ್ಲೆ ಆಸ್ತಾತ್. ಜೀವ್ ಜರ್ ಮುಠಿಂತ್ ಬಂದಿಸ್ತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮಾಗಿರ್ ತೋ ಸೈಮಾಚೆಂ ರೂಪ್ ತೊಖೆತಲೊ ಕೆನ್ನಾ? ತೀರ್ಥ್ ಯಾತ್ರೆಚ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಜೇ ಕೊಣ್ ಯೆತಾತ್ ತೇ ಹೆಂಚ್ ಕರ್ತಾತ್. ತೇ ಪರ್ವತಾ ಮಾಥಾ ವೆಲ್ಯಾ ದೆವಾಕ್ ಸೊಧೂಂಕ್ ಥಂಯ್‌ಸರ್ ಧ್ಯಾನ್ ಕೇಂದ್ರಿತ್ ಕರೂನ್ ಚಡತ್ ಆಸ್ತಾತ್. ಪುಣ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಸರ್‌ಭೊಂವ್ತಣಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಸಾಂಗಾತಾನೂಚ್ ಸೈಮಾ ಭಿತರ್ ದೇವ್ ವಾವುರ್ತಾ ಹೆಂ ತಾಂಕಾಂ ದಿಷ್ಟಿ ಪಡನಾ, ಥಂಯ್ ತಾಂಚೆಂ ಲಕ್ಷೂಚ್ ನಾಸ್ತಾ.

ಹೆರಾಂಕ್ ವಚೂಂದಿ ಜಾತಾ ತಿತ್ಲೆ ಫಾಸ್ಟ್ ಆಮಿ ಸವ್ಕಾಸಾಯೆನ್ ವಚಪಾಚೆಂ ಹೆಂ ಪಯ್ಲಿಂಚ್ ಥಾರಿಲ್ಲೆಂ. ಜಂಯ್ ಪ್ರಾಣವಾಯು ಕಮಿ ಜಾಯ್ತ್ ವತಾ, ಚಲ್ತನಾ ಧಾಪ್ ಮಾರೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ ಅಶೆ ಸುವಾತೆರ್ ಹಾಂವ್ ಖಂಯ್ ಮೆರೇನ್ ವಚೂಂಕ್ ಶಕ್ತಾಂ ಹೆಂ ಅಜ್ಮಾವ್ಪಾಕ್ ಪಳಯ್ತಾಲೊಂ. ಟಾಯ್ಗರ್ ನೆಸ್ಟ್ ವಯ್ರ್ ಮಾಥ್ಯಾರ್ ರಾವೂನ್ ಯೋ ಯೋ ಕರೀತ್ ಖುಣಾಯ್ತಾಲೆಂ.

ಜಿತ್ಲೆಂ ವಯ್ರ್ ಚಡ್ಟಾಂ ತಿತ್ಲೆಂ ವತಾಚೆ ಚಟ್ಕೆ ಆಂಗ್ ಭಾಜೂನ್ ಕಾಡ್ಟಾಲೆ. ವಯ್ರ್ ವಯ್ರ್ ವತನಾ ಸಕಯ್ಲೊ ಪಾರೊ ವಾಠಾರ್ ನದ್ರೆಕ್ ಭರ್ತಾಲೊ. ಥಂಯ್ಚಿಂ ಘರಾಂ ವತಾಚಾ ಕಿರ್ಣಾಂನಿ ಚಕ್‌ಚಕ್ತಾಲಿಂ. ಪಾಂಚ್ವಿಂ ಶೆತಾಂ, ಜಿಂ ಆತಾಂಚ್ ರೊಂವ್ಕ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಜಾಂವ್‌ಯೆ ಗಾಲಿಚೊ ಘಾಲ್ಲೆವರಿ ದಿಸ್ತಾಲೆಂ. ಸಗ್ಳೆಂಚ್ ಅಪ್ರೂಪ್ ಹಾಂಗಾ. ತರಾತರಾಂಚಿಂ ಫುಲಾಂ ರೂಖಾಂಕ್. ರೂಖಾಂಚೆಯ್ ಆಕಾರ್, ಪಾನಾಂ ಬೀ ಅಪ್ರೂಪ್‌ಚ್. ಕಿತೆಂ ಪಳೊಂವ್ ಆನಿ ಕಿತೆಂ ನಾಕಾ ಅಶೆಂ ಜಾವ್ನ್ ವತಾಲೆಂ. ಪುಣ್ ಚಡ್ ವೇಳ್ ಬಡಿ ಕುಲ್ಯಾಂಕ್ ತೆಂಕೊವ್ನ್ ಉಬೆಂ ರಾವಪ್‌ಯೀ ಶಕ್ಯ್ ನಾಶಿಲ್ಲೆಂ. ವಯ್ರ್ ವಚಪ್ ಕಾಯ್ ಸಕಯ್ಲ್ ದೆಂವಪ್ ಹೊ ನಿರ್ಣಯ್ ಘೆವ್ಪಾಚೊ ಆಸ್ತಾಲೊ. ಉಬೊ ರಾವ್ಲೊ. ಬಸ್ಲೊ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಯ್ ಫಾತ್ರಾರ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಸೊಂಪ್ಲೊ.

ಚಲೂನ್ ಚಲೂನ್ ಭೂಕ್ ಲಾಗಿಲ್ಲಿ. ಪಯ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯ್ ಘೆತಿಲ್ಲೊ ಅರ್ದ್ಯಾ ಮೆರೇನ್ ಯೆವ್ನ್ ಪಳೊವಪ್. 400 ಮೀಟರ್ ಉಂಚಾಯೆರ್ ಪಾವ್ಲೆ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಥೊಡೊ ಸಪಾಟ್ ಸೊ ವಾಠಾರ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಥಂಯೀಯ್ ಕಿತೆಂ ಕಿತೆಂ ಉಬಾರಿಲ್ಲೆಂ. ಚೊರ್ತೆನ್, ಝೊಂಗ್ ಕಾಯ್ ಆನಿ ಕಿತೆಂ! ಮ್ಹಿತ್ವಾಚಿ ಗಜಾಲ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಥಂಯ್ ಹೊಟೆಲ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಹಾಂಗಾ ಆಮ್ಚೆ ಮುಖಾರ್ ಧಾಂವ್‌ಪಳ್ ಕರೀತ್ ಆಯಿಲ್ಲೆ ಆರಾಮ್ ಕರ್ತಾಲೆ. ಚ್ಯಾ-ಫಳಾರ್ ಘೆತಾಲೆ. ಹಾಂಗಾಚ್ ಆಮ್ಕಾಂ ನಿರ್ಣಯ್ ಘೆವ್ಪಾಚೊ ಆಶಿಲ್ಲೊ, ಮುಕಾರ್ ವಚಪ್ ಕಾಯ್ ಘಾಟಿಂ ಪರ್ತಪ್! ಆಮಿ ಜಂಯ್ ಚ್ಯಾ ಘೆಂವ್ಕ್ ಬಶಿಲ್ಲಿಂ ಥಂಯ್ಚ್ಯಾನ್ ಸಕಯ್ಲ್ ನದರ್ ಮಾರೀತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಖೋಲ್ ದೆಂಗಣ್ ದಿಸ್ತಾಲೆಂ ಆನಿ ಸರಳ್ ಮುಖಾರ್ ಪಳಯ್ತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮಾತ್ಶೆಂ ಮುಖಾರ್ ವಯ್ರ್ ತಕತ್ಸಂಗ್ ಮಠ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಟಾಯ್ಗರ್ ನೆಸ್ಟ್ ದಿಸ್ತಾಲೊ. ಸಾಮ್ಕೊಲಾಗಿಂ. ಪುಣ್ ಥಂಯ್ ವಚಪಾಚಿ ವಾಟ್ ಪಳಯ್ತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ದೊಂಗ್ರಾಚೆ ಕಡೆನ್ ಬೊಕ್ಡ್ಯಾಂಕ್ ಬೀ ವಚಪಾಕ್ ಲ್ಹಾನ್‌ಶೀ ಪಾಂಯ್‌ವಾಟ್ ಆಸ್ತಾ ತಶಿ ವಾಟ್ ದಿಸ್ತಾಲಿ. ಪಯ್ಲಿಂ ಕಿತ್ಲೆ ತರೀ ಸಕಯ್ಲ್ ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ವಾಕ್ಡಿ ವಾಕ್ಡಿ ಜಾಯ್ತ್ ವೊಲ್ತಾಂ ಘೆತ್ ಘೆತ್ ಮಠಾ ಮೆರೇನ್ ಪಾವಿಲ್ಲಿ. ಮಠಾಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲೆ ಲೋಕ್ ನದ್ರೆಕ್ ಪಡ್ಟಾಲೆ. ಪುಣ್ ಸಕಯ್ಲ್ ವಾಟ್ ಚಲ್‌ಪಿ ಫಕ್ತ್ ಝುಳ್ಕತಾಲೆ, ಲ್ಹಾನ್ ಬಾವ್ಲ್ಯೊ ಕಶ್ಯೊ.

ಆಮಿ ಅರ್ದಿ ವಾಟ್ ಕಾಡೂನ್ ಇತ್ಲೆ ಪಯ್ಸ್ ಆಯಿಲ್ಲಿಂ. ಪೊಟಾಂತ್ ಥೊಡೆಂ ಪಡ್ಟಕಚ್ ಆನಿಕೂಯ್ ಉರ್ಮಿಜ್ ಆಯ್ಲಿ. ಯಸ್, ಅಯ್‌ಕ್ಯಾನ್ ಡು ಇಟ್! ಮ್ಹಜ್ಯಾಂತ್ ಆತ್ಮ್‌ವಿಶ್ವಾಸ್ ಬಳಾವ್‌ಲ್ಲೊ. ಫಕತ್ ಭಂಯ್ ಮನಾಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ ತೊ ವಾಟೆಚೊ. ತೆ ವಟೇನ್ ವತನಾ ಸಕಯ್ಲ್ ನದರ್ ಪಡೂನ್ ಆಲ್ತೊ ಫೊಬಿಯಾಚೊ ಉದ್ರೇಕ್ ಜಾಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್? ವ್ಹರ್ಟಿಗೊಚ್ಯಾ ಪೇಶಂಟಾಕ್ ತಸೊ ಭಂಯ್ ಆಸ್ತಾ ಅಶೆಂ ಆಯ್ಕಲ್ಲೆಂ! ಭಂಯ್! ಸತ್ತ್ಯ ಪರಸ್ ಕಲ್ಪನೆಂತ್ಲೊ ಭಂಯ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ ಚಡ್ ಪಿಡ್ಟಾ. ವಚಪ್, ರಾವಪ್ ನಾ, ಘಾಟಿಂ ಸರಪ್ ನಾ. ಚಡಾಂತ್ ಚಡ್ ಕಿತೆಂ ಜಾತಲೆಂ? ಪಡ್ಟಲೊಂ ಸಕಯ್ಲ್, ತೀರ್ಥ್‌ಯಾತ್ರೆಕ್ ವಚ್‌ಪಿ, ಅಸಲ್ಯಾ

ರಸ್ತ್ಯಾನ್ ವಚ್ಪಿ ವಾಟೆರ್ ಖಪ್ತಾಯ್! ತಾಂಕಾಂ ಮೋಕ್ಷ್ ಮೆಳ್ಟಾ, ತೇ ಸರ್ಗಾರ್ ವತಾತ್ ಬೀ ಮ್ಹುಣ್ ಆಯ್ಕಲ್ಲೆಂ. ಮ್ಹುಜೊ ಸರ್ಗ್ ಹೊ ಹಾಂಗಾಚ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಹೆಂ ಸರ್ಗಿಯ್ ಸುಖ್ ಮ್ಹುಜ್ಯಾ ದೊಳ್ಯಾಂಕ್ ಭಾವ್ತಾಲೆಂ. ಇತ್ಲೆ ವಯ್ರ್ ಯೆವ್ನ್ ತ್ಯಾ ತರ್ಕ್‌ಸಂದ್ ಮತಾಂತ್ ಗೆಲ್ಯಾಬಗರ್ ಪರ್ತಪ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮ್ಹುಜೆಯಿತ್ಲೊ ಕರ್ಮ್‌ಕಟ್ಟೊ ದುಸ್ರೊ ನಾಸ್ಪಾಚೊ.

ಘಾಯೀ ನಾ. ಸವ್ಕಾಸ್ ವಚಪ್. ಏಕ್‌ಮೆಕಾಚ್ಯಾ ಆದಾರಾನ್ ಮುಖಾರ್ ಸರಪ್. ಕಾಮಿನಿ ಗಡ್‌ಗಂಜ್ ಖಾಂಬೊ ಕಸೊ ಮ್ಹುಜೆ ವಾಂಗ್ಡಾ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಮಾನಸಿಕ್ ಶಕ್ತ್ ದೀಂವ್ಕ್ ಆನಿ ಗರಜ್ ಪಡ್ಟಾ ತೆನ್ನಾ ಹಾತ್ ದೀವ್ನ್ ಸಾಂಬಾಳುಂಕ್! ಜಾತಾ ನಜ ಕರೂನ್ ಆಮಿ ತಕತ್ಸಂಗ್ ಮತಾಂತ್ ಪಾವ್ಲಿಂ. ವರ್ಣನ್ ಕರೂಂ ಯೇನಾ ಅಸೊ ಮಠ್! ತಾಚೆಂ ಸ್ಥಾಪತ್ಯ್. ತಾತೂಂತ್ಲಿ ಕಲಾಕುಸರ್ ಆನಿ ಬಾಂದ್ಲಾಂ ಖಂಯ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ದೊಂಗ್ರಾಚ್ಯಾ ಉಬ್ಯಾ ಪೃಶ್ಠ್ ಭಾಗಾರ್. ತ್ಯಾ ತಳಪಾಂನಿ ಖಾಂಚೊ ಮಾರೂನ್ ಬಾಂದಿಲ್ಲೆವರಿ. ಕಶೆಂ ಕಾಮ್ ಕೆಲಾಂ ಆಸ್ತಲೆಂ ಕಾಮ್ಗಾರಾಂನಿ? ಖಂಯ್ ಉಬೆ ರಾವ್ಲ್ಯಾತ್ ಆಸ್ತಲೆ? ಯೆದೆ ವ್ಹಡ್ಲೆ ಫಾತರ್ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾನ್ ಹಾಡ್ಲೆ? ಹಜಾರ್ ಪ್ರಸ್ನ್! ಪುಣ್ ಹಾಂವೆಂ ತೇ ಪ್ರಸ್ನ್ ಸಕಯ್ಲ್ಯಾ ದೆಂಗಣಾಂತ್ ಮೊಖೂನ್ ಮಾರ್ಲೆ. ಅಕ್ಷರ್‌ಶಾ ದೊಂಗ್ರಾಚೊ ಆದಾರ್ ಘೆತ್ ಘೆತ್ ಇತ್ಲಿ ವಾಟ್ ಚಡೂನ್ ಆಯ್ಲ್ಲಾಂ ತೊ ಹೇ ಅಸಲೆ ಹುಸ್ಕೆ ಕಾಡೂಂಕ್ ನ್ಹಯ್, ಹಾಂಗಾಚೆಂ ಭವ್ಯ್-ದಿವ್ಯ್ ವಾತಾವರಣ್ ಅಣ್ಭವೂಂಕ್ ಮ್ಹುಣಪಾಚೆಂ ಹಾಂವೆಂ ಮ್ಹಾಕಾಚ್ ಸಮ್ಜಾಯ್ಲೆಂ.

ಆಮಿ ಪಾರೊ ದೆಂಗಣಾಂತಲ್ಯಾ 800 ಮೀಟರ್ ಉಂಚಾಯೆವೆಲ್ಯಾ ತಕತ್ಸಂಗ್ ಮತಾಂತ್ ಪಾವಿಲ್ಲಿಂ. ಜೋ ಮಠ್ ಕಾಳ್ಯಾ ಕಾಳ್ಯಾ ಪಾಷಾಣೀ ಭಾಂಗ್ರಾಂತ್ ಥಿಕಾಚೆಂ ಕೊಂದಣ್ ಕೆಲ್ಲೆವರಿ ದಿಸ್ತಾಲೊ. ಕೊಣೆ ಬಾಂದ್ಲೊ ಹೊ ಮಠ್? ಕಿತ್ಯಾ ಪಾಸತ್?

ಕ್ರಿಸ್ತಾ ಆದಿಂ 747 ವರ್ಸಾಂ ಭಾರತಾಂತ್ಲೊ ಏಕ್ ವ್ಹಡ್ ಸಾಧು ಗುರು ಪದ್ಮಸಂಭವ್, ಜಾಣೆಂ ತಿಬೇಟಾಂತ್ ನಿಂಗಮಾಪಾ ವಾಠಾರಾಂತ್ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮಾಚಿ ಥಾಪ್ಣೂಕ್ ಕೆಲಿ ತೋ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಆಯ್ಲೊ. ತಾಚೆವಿಶಿಂ ಹಾಂಗಾ ಏಕ್ ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾ ಪ್ರಚಲಿತ್ ಆಸಾ. ತೊ ಉಡ್ಚಿ ವಾಗಾಚೆರ್ ಬಸೂನ್ ಹ್ಯಾ ಪರ್ವತಾರ್ ಆಯ್ಲೊ ಆನಿ ಹಾಂಗಾಚೆ ಏಕ್ ಹೊಂವ್ರೆಂತ್ ಬಸೂನ್ ಧ್ಯಾನ್ ಕರೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ಉಡ್ಪ್ಯಾ ವಾಗಾರ್ ಬಸೂನ್ ಆಯಿಲ್ಲೊ ದೆಖೂನ್ ಹ್ಯಾ ತತ್ಸಂಗ್ ವಾಥಾರಾಕ್ ಟಾಯ್ಗರ್ ನೆಸ್ಟ್ ಹೆಂಯ್ ನಾಂವ್ ಪಡ್ಲೆಂ.

ಗುರು ಪದ್ಮಸಂಭವಾನ್ ಹಾಂಗಾ ತಪಶ್ಚರ್ಯ ಪುರಾಯ್ ಕೆಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ತೊ ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಬೂಮ್‌ಥಾಂಗ್ ವಾಠಾರಾಂತ್ ಬುದ್ಧ ಪ್ರಚಾರ್ ಕರೀತ್ ಭೊಂವ್ಲೊ. ಥಂಯ್ ತ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಸೆಂಧಾ ಗ್ಯಾಬ್ ಹೊ ರಾಜಾ ರಾಜ್ಯ್ ಕರ್ತಾಲೊ. ತಾಕಾ ಸಿಂಧು ರಾಜಾ ಮ್ಹುಣೂಯ್ ವಳ್ಖತಾಲೆ. ತಾಣೆಂ ಗುರು ಪದ್ಮಸಂಭವಾಚಿ ನಾಮ್ನಾ ಆಯ್ಕಲ್ಲಿ. ತಾಣೆಂ ತಾಕಾ ಆಪ್ಲೆ ಮಾನೆರ್ ಜಿಂ ಭುತಾಂ ಬಸ್ಲ್ಯಾಂತ್ ತಾಂಕಾಂ ಧಾಂವ್ಡಾವ್ನ್ ಘಾಲ್ಚೆ ಪಾಸತ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ರಾಜ್ಯಾಂತ್ ಆಪೊವ್ನ್ ವ್ಹೆಲೊ.

ಗುರು ಪದ್ಮ ಸಂಭವಾಕ್ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಗುರು ರಿಮ್ಪೊಚೇ ಹ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ವಳ್ಖತಾತ್. ಖರೆಂ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ರಿಮ್ಪೊಚೆ ಹಾಚೊ ಅರ್ಥ್ ಗುರು. ಪದ್ಮಸಂಭವ ಹೆಂ ಏಕ್ ಭೂತಾನ್‌ಚೆಂ ಎತಿಹಾಸಿಕ್ ವ್ಯಕ್ತಿಮತ್ವ್. ತಾಚೊ ಜಲ್ಮ್ ಉದ್ದಿಯಾನಾತ್ ಜಾಲೊ. ಹೀ ಸುವಾತ್ ಆಯ್ಜ್ ಪಾಕಿಸ್ತಾನಾಂತಲ್ಯಾ ಸ್ವಾತ್ ದೆಂಗಣಾಂತ್ ಆಸಾ. ತಾಕಾ ತಿಬೆಟಿ ಆನಿ ಭಾರತೀಯ್ ಏಕ್ ವ್ಹಡ್ಲೊ ಬುದ್ವಂತ್ ಮ್ಹೂಣ್ ವಳ್ಖತಾತ್. ತೊ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಖೂಬ್ ಕಡೆನ್ ಭೊಂವ್ಲೊ. ತಾಣೆಂ ಲೊಕಾಂಪಾಸತ್ ಅದ್ಭುತ್ ಅಚಂಬಿತ್ ಕರ್‌ಪಿ ಕಣ್ಯೊ ಕೆಲ್ಯೊ. ಲೊಕಾಂಚಿಂ ಕಾಳ್ಜಾಂ ಜಿಕೂನ್ ತಾಂಚೆ ಮದಿಂ ಬೌದ್ಧ ಮತಾಂಚೊ ಪ್ರಚಾರ್ ಕೆಲೊ.

ಗುರು ರಿಮ್ಪೊಚೆಕ್ ಆಯ್ಜ್ ಬುದ್ಧಾ ಫಾಟೋ ಫಾಟ್ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಮಾನ್ ಆಸಾ. ಭೂತಾನ್‌ಚ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ವಿಹಾರಾಂನಿ, ಮಠಾಂನಿ, ದೆವ್ಳಾಂನಿ ಗುರು ರಿಮ್ಪೊಚೆಚೆ ಪುತ್ಳೆ, ಪ್ರತಿಮಾ ಆಸಾತ್. ಗುರು ರಿಮ್ಪೊಚೆಚ್ಯಾ ದೊನ್ಯ್ ವಟ್ಯಾಂ ತಾಚೆ ದೋನ್ ಸಹಕಾರಿ ಸಾತತ್ಯಾನ್ ದಿಸ್ತಾತ್. ಏಕ್ ಭಾರತೀಯ್ ರಾಜ್‌ಕುಂವರ್ ಮೇಂಧಾರ್ವಾ ಆನಿ ದುಸ್ರಿ ತಿಬೇಟಿ ರಾಜ್‌ಕುಂವರ್ ಯೆಶೆ ಶೊಗೆಲ್. ದೊಗೀಯ್ ರಿದ್ಧಿ ಸಿದ್ಧಿ ಕಶ್ಯೊ ವಾವುರ್ತಾಲ್ಯೊ ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ಹಾಂಗಾ ಮಠಾಂನಿ, ಝೊಂಗಾನಿ ವರ್ಸುಕೀ ಶೆಚ್ಯುಂಚೆಂ ಆಯೋಜನ್ ಜಾತಾ. ಶೆಚ್ಯು ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಧರ್ಮಿಕ್ ಉತ್ಸವ್. ಹ್ಯಾ ಶೆಚ್ಯೂಂತ್ ಗುರು ರಿಮ್ಪೊಚೆಕ್ ಖಾಸ್ ಮಾನ್‌ವಂದನಾ ದಿವ್ಪಾಚೊ ಸುವಾಳೊ ಘಡೊವ್ನ್ ಹಾಡ್ತಾತ್. ತಾಚೊ ಪೂರ್ಣಾಕೃತಿಂ ಪುತ್ಳೊ ಆನಿ ತಾಚ್ಯೊ ಆಠ್ ಶಿಕವ್ಣ್ಯೊ ಹಾಂಚೆ ಸಯ್ತ್ ಪುರ್ಗ್ಸಾಂವ್ ಕಾಡ್ತಾತ್. ಭೂತಾನ್‌ಚೆ ದರೇಕ್ ದೆಂಗಣಾಂತ್, ದರೇಕ್ ಹೊಂವ್ರೆಂತ್ ಫಾತ್ರಾಂಚೆರ್ ಗುರು ರಿಮ್ಪೊಚೆಚ್ಯಾ ಪಾವ್ಲಾಂಚೆ, ಹಾತಾಂಚೆ ಠಸೆ ವೊ ಹೆರ್ ಕುರ್ವೊ ದಿಸ್ತಾತ್. ಆಮ್ಚೆ ಸಾರ್ಕ್ಯಾ ಭೊಂವ್ಡೆಕಾರಾಂಕ್ ತೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ಅಜಾಪಿತ್ ಕರ್‌ಪಿ ವೊ ಭಂಕಸ್ ದಿಸ್ತೂಯ್ ಬೀ. ಪುಣ್ ದರೇಕ್ ಭೂತಾನಿಕ್, ತ್ಯಾ ಗಜಾಲಿನಿ ಪವಿತ್ರತಾಯ್, ದೇವ್‌ಪಣ್ ದಿಸೂನ್ ಯೆತಾ.

ತಕತ್ಸಂಗ್ ಮಠಾಂತೂಯ್ ಗುರು ರಿಮ್ಪೊಚೆಚಿ ಭವ್ಯ್ ಪ್ರತಿಮಾ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಪುಣ್ ತೀ ಹಾಲಿಂಚಿ. ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಹ್ಯಾ ಮಠಾಕ್ 1988 ವರ್ಸಾ ಮೊಠೆ ಪ್ರಮಾಣಾತ್ ಉಜೊ ಲಾಗ್ಲೊ ಆನಿ ತೊ ಪುರಾಯೆನ್ ನಶ್ಟ್ ಜಾಲೊ. ಉಜೊ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ ಕೊಣಾಕೂಚ್ ಖಬರ್ ನಾ! ಮಠಾಚಿ ದೇಖ್‌ಭಾಲ್ ಕರ್‌ಪಿ ಭಿಕ್ಪೂ ಹ್ಯಾ ಉಜ್ಯಾಂತ್ ಲಾಸೂನ್ ಮೆಲೊ. ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂನಿ ವರ್ಸಾಂ ಪೊರ್ಣಿ ಆಶಿಲ್ಲಿ ಕಲಾಕುಸರ್, ವಸ್ತು, ಪ್ರತಿಮಾ ಸಗ್ಳೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ಉಜಾಚೆ ಭಕೀಕ್ ಪಡ್ಲೆಂ. ಮಠಾಚೊ ಇತಿಹಾಸ್ ಆನಿ ಪರಂಪರಾ ಉಜ್ಯಾಚ್ಯಾ ಜಿಬಾಂನಿ ಲ್ಹಿಂವೂನ್ ಪುಸೂನ್ ಉಡಯ್ಲ್ಯೊ. ಫಕತ್ ತತ್ಸಂಗ್‌ಚಿ ಸಂರಕ್ಷಕ್ ದೇವತಾ ಸಿಗ್ಯೆ ಸಾಮದು ಜೀ. ತ್ಯಾ ಮಠಾಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ತಿಚ್ ಎಕ್ಟಿ ಹ್ಯಾ ಉಜ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವಾಟಾವ್ಲಿ.

ಆತ್ಮ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡಾಂತ್ಲೊ ಹೊ ಎತಿಹಾಸಿಕ್ ದಸ್ತಾವೆಜ್ ಉಜ್ಯಾನ್ ಖಾವ್ನ್ ಉಡಯ್ಲೊ. ಆನಿಕ್ ಕೊಣೂಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಆಸೂಂ ಆತಾಂ ಹೆಂ, ಸೊಡೂನ್ ದಿವ್‌ಯಾ ಮ್ಹಣ್ಪಲೆ ಆಶಿಲ್ಲೆ. ಪುಣ್ ಏಕಾನ್ ಏಕ್ ಭೂತಾನ್‌ಚೊ ನಾಗರಿಕ್

ಎಕ್ಸಟ್ಲೊ. ರಾಜಾನ್ ಘುಡಾಕಾರ್ ಘೆತ್ಲೊ. ಲೊಕಾಂನಿ ಆಪಾಪ್ಲೆಂ ಯೋಗ್‌ದಾನ್ ದಿಲೆಂ. 2001 ವರ್ಸಾ ಹೊ ಮಠ್ ಪಥ್ರೂನ್ ಉಬಾರ್‍ಪಾಕ್ ಆರಂಬ್ ಜಾಲೊ. 2005ತ್ ನವೊ ತಕತ್ಸಂಗ್ ಮಠ್ ಉಬೊ ಜಾಲೊ. ತ್ಯಾ ಮಠಾಂತ್ ಹಾಂವ್ ಆತಾಂ ಉಬೊ ಆಶಿಲ್ಲೊಂ. ಉಜ್ಯಾಂತ್ ಹೊ ಮಠ್ ಕಾಬಾರ್ ಜಾಲ್ಲೊ ಹಾಚಿ ಏಕೂಯ್ ಖೂಣ್ ಥಂಯ್ ದಿಷ್ಟಿ ಪಡನಾಶಿಲ್ಲಿ. ದಿಷ್ಟಿ ಪಡ್ಟಾಲಿ ಮಠಾಚಿ ಭವ್ಯದಿವ್ಯತಾಯ್, ಆಸಮಂತಾಂತ್ ಫಡ್‌ಫಡ್ಟಿ ಜೈತಾಚಿಂ ರಂಗ್‌ರಂಗ್‌ಯಾಳಿಂ ಬೊಂದೆರಾಂ. ಮಠಾಂತ್ಲೊ ಏಕ್ ಮಂದ್ ಮಂದ್ ಆವಾಜ್ ಸಂಗೀತ್ ಜಾವ್ನ್ ಕಾನಾರ್ ಸಾದ್ತಾಲೊ. ಏಕ್ ಹಯ್‌ನ್ಹಯ್‌ಸೊ ಸುವಾಸ್ ಜೊ ಝುಡಿ-ಬುಟಿಂಚೊ ಆಸ್ತಾ ತೋ ನಾಕಾ ಮೆರೇನ್ ವತಾಲೊ. ತೀ ಉಂಚಾಯ್, ಮಠಾಚಿ ತೀ ದೆಖಣಾಯ್, ತಾಚಿ ರಂಗ್‌ರಂಗೊಟಿ ಆನಿ ಥಂಯ್ ಯೆವ್ಪಿ ತೋ ಪಾರೊ ದೆಂಗಣಾಂತ್ಲೊ ಝುಣ್‌ಝುಣೀತ್ ವಾರೊ. ಸಗ್ಳೆಂಚ್ ಭವ್ಯ್-ದಿವ್ಯ್. ಹಾಂವ್ ಭಾನ್ ವಿಸರಪ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಕಿತೆಂ ಹಾಚೊ ಅಣ್ಭವ್ ಘೆತಾಲೊಂ. ಭೂತಾನಾಕ್ ಯೆವ್ನ್ ಜಾಯ್ತೆಕಡೆನ್ ಜಳಾಮಳಾಕ್ ಜಾಯ್ತಿಂ ಪಳಯ್ಲೆಂ. ಪುಣ್ ಹಾಂಗಾಚೊ ಹೊ ಮಠ್, ಹ್ಯಾ ಮಠಾಂತ್ಲೆಂ ವಾತಾವರಣ್, ಮಠಾಂತ್ ರಾವೂನ್ ದೆಂಗಣಾಂತ್ ದಿಸ್ಪಿ ಭೂತಾನ್, ಥಂಯ್ಚಿ ರೂಖಾವಳ್, ಥಂಯ್ಚೆ ದೊಂಗರ್, ನ್ಹಂಯೊ... ಸಗ್ಳೆಂ ಹಾಂವ್ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ ಸಾಠಯ್ತಾಲೊಂ. ಹಾಂಗಾ ಮ್ಹಜಿ ಹೀ ನಿಮಾಣಿ ಭೇಟ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಪಥ್ರೂನ್ ಹಾಂಗಾ ಯೆವ್ಪಾಕ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಸಂದ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ಯೆವ್ಪಾಚೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ವಾಗಾರ್ ಬಸೂನ್‌ಚ್ ಯೆವ್ಚೆಂ ಪಡ್ಟಾಚೆಂ ಉಡತ್. ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಉಡತ್ ಯೆವ್ಪಾಕ್ ಆನಿಕ್ ಕಸಲೆಂಚ್ ಹೆರ್ ಸಾಧನ್ ಥಂಯ್ ಯೆಂವ್ಕ್ ಪಾವಾನಾಶಿಲ್ಲೆಂ. ಪರತ್ ಆಯ್ಲೊಂಚ್ ಭೂತಾನಾಂತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಹಾಂಗಾ ಯೆವ್ಪಾಯಿತ್ಲಿ ಶಕ್ತ್ ಕುಡಿಂತ್ ಆಸ್ತಲಿಚ್ ಅಶೆಂ ಸಾಂಗೂ ಯೇನಾ. ಆನಿ ಯೆವಪ್ ತರೀ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಪರತ್? ತೀರ್ಥ್ ಯಾತ್ರಾ ಕರೂಂಕ್? ಸರ್ಗಾಚೆ ಅಪೇಕ್ಷೆನ್? ಹಾಂವೆಂ ತರ್ ಆತಾಂಚ್ ಸರ್ಗಾಚಿ ಪ್ರಚಿತಿ ಘೆತಿಲ್ಲಿ. ಹೊಚ್ ಸರ್ಗ್ ತರ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ ಸಾಸ್ಣಾಚೊ ತಿಗೊವ್ನ್ ದವರ್‍ಪಾಚೊ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಮನಾಂತ್ ಭೂತಾನ್‌ಚೆಂ ಜೆಂ ರೂಪ್ ಆತಾಂ ಥಿರಾವಲ್ಲೆಂ ತೆಂಚ್ ಅಂತಿಮ್ ಆಸಪ್ ಗರ್ಜೆಚೆಂ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ.

ದೊಳೆ ಬಂದ್ ಕರೂನ್ ಜರ್ ಮ್ಹಾಕಾ ತಕತ್ಸಂಗ್ ದೊಂಗರ್ ದೆವೂಂಕ್ ಮೆಳಿಲ್ಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಕಾಯ್ ಬರೆಂ ಜಾವ್ಪಾಚೆಂ! ಹಾಂವೆಂ ಅಣ್ಭವಲ್ಲೊ ಶಾಂತಮ್, ಶಿವಮ್ ಅದ್ವೈತಮ್ ಭೂತಾನ್ ಚಿರಂಜೀವ್ ಜಾವ್ನ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಮನಾಂತ್ ವಸ್ಪಾಚೊ!

(ಶಾಂತಮ್, ಶಿವಮ್, ಅದ್ವೈತಮ್ ಭೂತಾನ್ ಹ್ಯಾ ಪ್ರವಾಸ್ ವರ್ಣನಾಂತ್ಲೆ ಕಾಂಯ್ ವಾಂಟೆ).

****

ಮಾಧವಿ ಸರ್ದೇಸಾಯ್
ಕೊಂಕಣಿಕ್ ಸಮರ್ಪಿಲ್ಲೆ ಜಿಣಿಯೆಕ್ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ

ಅಧಿಕೃತ್ ಕೊಂಕಣಿ ಬರವ್ಪಿಣ್ ಆನಿ ಭಾಶಾಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮಾಧವಿ ಸರ್ದೇಸಾಯೀ 2014 ದಸೆಂಬರ್ 22 ತಾರಿಕೆರ್ ಆಪ್ಲೆಂ ಸಂಸಾರಿ ಜಿಣೆ ಸಂಪವ್ನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸಾರಾಂತ್ ಎಕ್ ದುಖಾಭರಿತ್ ರಿತೊ ಸ್ಥಾನ್ ಆಸಾ ಕರುನ್ ಗೆಲಿ. ತಿಚ್ಯಾ ಮರಣಾಚ್ಯಾ ತೀನ್‌ಂಚ್ ದಿಸಾಂ ಆದಿಂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ನ್ಯೂ ಢೆಲ್ಲಿ ಹಾಣಿ ತಿಚ್ಯಾ 'ಮಂಥನ್' ಕೃತಿಯೆಕ್ 2014 ವರ್ಸಾಚೊ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪುರಸ್ಕಾರ್ ಘೋಷಿತ್ ಕೆಲ್ಲೊ. ಥೊಡ್ಯಾ ವರ್ಸಾಂ ಆದಿಂ ಹೆಚ್ಚ್ ಅಕಾಡೆಮಿನ್ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಚೆ ಜಿಣಿಯೆಚೆರ್ ಲಿಖಲ್ಲ್ಯಾ ತಿಚ್ಯಾ 'ಎಕಾ ವಿಚಾರಾಚಿ ಜಿವೀತ್ ಕಥಾ' ಕೃತಿಯೆಕ್ ಉತ್ತೀಮ್ ಭಾಷಾಂತರ್ ಕೃತಿ ಪುರಸ್ಕಾರ್ ಪ್ರಾಪ್ತ್ ಕೆಲ್ಲೊ. ತಿ ಗೋವಾ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿಂತ್ ಕೊಂಕಣಿ ವಿಭಾಗಾಚಿ ಮುಕೆಲ್ನ್ ಜಾವ್ನ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ.

ಜ್ಞಾನಪೀಠ್ ಪುರಸ್ಕೃತ್ ಆನಿ ಫಾಮಾದ್ ಕೊಂಕಣಿ ವಿದ್ವಾಂಸ್ ರವೀಂದ್ರ ಕೆಳೇಕಾರ್ ಹಾಂಚಿ ಭಾಚಿ ಜಾವ್ನ್ ಆಸಲ್ಲೆ ಮಾಧವಿನ್, ರವೀಂದ್ರಬಾಬ್ ಸಂಪಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ 'ಜಾಗ್' ಮ್ಹಯನ್ಯಾಳ್ಯಾಚೆಂ ಸಂಪಾದಕಪಣ್ ಆಪಲ್ಯಾ ಖಾಂದಾರ್ ಘೆತ್ಲೆಂ ಆನಿ ಯಶಸ್ವೀ ರಿತಿರ್ ಹೊ ಮೆಗಝಿನ್ ಚಲಯ್ಲೊ.

ಹಾಲಿಂಚ್ಯಾ ಪುರಸ್ಕಾರಾಚಿ ಖಬರ್ ಮೆಳ್ತೆಚ್ ತಿಚೆಂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಂ ಜಾವ್ನಾಶಿಲ್ಲೆಂ ವಿಬಿನ್ನ್. 'ಅಶೆಂ ಜಾತೆಲೆಂ ಮ್ಹಣ್ ಕಳಿತ್ ಆಸಲ್ಲೆಂ ತರ್ ಹಾಂವ್ ಪ್ರೇತನ್ ಕರುನ್ ಆನಿಕೀ ಸುದಾರೀತ್ ಪುಸ್ತಕ್ ಲಿಖ್ತಿಂ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಹೊ ಪುರಸ್ಕಾರ್ ಆಸಾ ವರ್ತ್ಯ ಮಾನಾಚೊ ಆನಿ ಘಮಂಡಾಯೆಚೊ.'

ತಿಣೆ ಆಪ್ಲೆ ಸಾಹಿತಿಕ್ ಅಬಿಯಾನಾಚೆ ವಾಟೆರ್ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಚೊ ಸಂಸೊದ್ ವಿಂಚಲ್ಲೊ ಆನಿ ತಿಚೊ ಎಕಚ್ಚ್ ಮಕ್ಸದ್ ಆಸಲ್ಲೊಕಿ ಕೊಂಕಣೀ ಭಾಶೆಚಿ ವಿವಿಧಾಯ್ ಆನಿ ಗಿರೇಸ್ತ್ಕಯ್ ಚಡಯ್ತೆಲಿಂ, ಅಸೊ. ತಿಚೆಂ ಚಿಂತಪ್ ಆಸಲ್ಲೆಂ ಅಶೆಂ--ಜರಿತರಿ ಸಂಸೊದಾಂ ಮುಕಾಂತ್ರ್ ಭಾಶೆ ಗ್ಯಾನಾಕ್ ದೇಣಗಿ ಲಾಬ್ಲಿ ತವಳ್ ಭಾಶೆಚ್ಯಾ ಹೆರ್ ಆನಿ ಸರ್ವ್ ವರ್ತುಲಾಂನಿ ಸುದ್ರಾಪ್ ಜಾತೆಲೆಂಚ್ಚ್. ಹಿ ಆವಡ್ ಪುರಸ್ಕಾರಾಚಿ ಬಿಲ್ಕುಲ್ ನಯ್ ಪುಣ್ ಆಪ್ಲೆ ಮಾಂಯ್ ಭಾಶೆಕ್ ದೇಣಗಿ ದಿಂವ್ಚೆಂ ಎಕ್ ಅಲ್ಪೆಂ ಪ್ರೇತನ್; ದೆಕುನ್ ಕಸಲೆಂಚ್ ಆಶೆನಾಸ್ತಾಂ, ಕಸಲೆಚ್ ಚುರ್ಚುರೆನಾಸ್ತಾಂ ಹಾಂವೆಂ ಮಜೆಂ ಪ್ರೇತನ್ ಕೆಲಾಂ. ಮ್ಹಜಿಂ ಬರಪಾಂ ಹಾಂವೆಂ ಜಾತಾತಿತ್ಲಿಂ ಲಲಿತ್ ಕೆಲ್ಯಾಂತ್ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಫಾಲ್ಯಾಂ ಕಾಂಯ್ ತಿಂ ವಾಚ್ತೆಲ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಸೊದಾಚಿ ವೊಡ್ಣಿ ಯೆತೆಲಿ ಮ್ಹಳ್ಳ್ಯಾ ಆಶೆನ್. ಹಿ ಆಶಾ ತರಿ ಜ್ಯಾರಿ ಜಾಲಿ ತರ್ ಮ್ಹಾಕಾ ವರ್ತೊ ಸಂತೊಸ್ ಜಾತೊಲೊ. ಸಂಸೊದ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾಫರಾ ತೊ ಅಭ್ಯಾಸ್ ಸುಕೊ ಯಾ ಅಳ್ಣಿ ಜಾಯ್ಜೆ ಮ್ಹಣ್ ನಾ. ಸಂಸೊದಾಕ್ ಆಪ್ಲಿಂಚ್ ಮ್ಹಳ್ಳಿಂ ಖಾಸ್ ಲಕ್ಷಣಾಂ ಆಸಾತ್. ಎಕ್ ಬರವ್ಪಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾಚ್ ಘೊರಾಯೆಂತ್ ಜಿಯೆಂವ್ಕ್ ಸೊದ್ತಾ,

ಆನಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಊಂಚ್ ಬುರುಜಾಥಾವ್ನ್ ದೆಂವೊಂಕ್ ಆಯ್ಕಾನಾ ತೆದ್ನಾಂ ತೊ ಸಾಹಿತಾಚ್ಯಾ ತೀಬಾಕ್ ಜಕ್ಮಿ ಕರ್ತಾ. ಹೆಂ ಸತ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಚಿಂತ್ಪಾನ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಶಿಕಯ್ಲಾಂ, ಅಶೆಂ ತೀ ಮ್ಹಣ್ತಾ.

ತಿಣೆ ಆಪ್ಲಿ 'ಮಂಥನ್' ಕೃತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿ ಪುರಸ್ಕಾರ್ ವೀಜೆತ್ ಅಶೋಕ್ ಕೆಲ್ಕಾರ್ ಹಾಕಾ ಅರ್ಪಿಲ್ಯಾ ಆನಿ ತಿ ತಾಕಾ ಆಪ್ಲೊ ಭಾಶಾ ವಿಗ್ಯಾನಾಚೊ ಗುರು ಮಾಂದ್ತಾ.

ಜ್ಞಾನಪೀಠ್ ಪುರಸ್ಕೃತ್ ರವೀಂದ್ರ ಕೇಳೆಕಾರ್ ಮಾಧವಿಚೊ ಮಾವ್ಳೊ. ತಾಚೆ ವಿಶಾಂತ್ ಉಲವ್ನ್ ತಿ ಮ್ಹಣ್ತಾ – ಸಂಸೊಧಿಕ್ ವಾವ್ರಾಂತ್ ಸಬಾರ್ ಅಸಲೆ ಆಸಾತ್ ಕಿ ತಾಂಚ್ಯಾ ನಿಸ್ರಪಾಂಕ್ ಹೆರಾಂಚೊ ಧಿಗೊ ಘೆಂವ್ಚೆಂ ಪ್ರೆತನ್ ಕರ್ತಾತ್. ಪುಣ್ ರವೀಂದ್ರಬಾಬ್ ತಸಲೊ ನ್ಹಯ್. ತೊ ಆಪ್ಣೆಂ ಕರ್ಚ್ಯಾ ಹರ್ ಫೊಡ್ಣಿಶಿಂತ್ ಶೀದಾ ಆನಿ ಖಡಾಖಡ್. ತಾಚ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾಚೆಂ ಎಕ್ ಕಿಸರ್ ಪುಣಿ ಮ್ಹಜೆಥಂಯ್ ಆಸಾ ಮ್ಹಣ್ ಹಾಂವ್ ಪಾತ್ಯೆತಾಂ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ತಾಚಿ ಸಮೀಪಾಯಚ್ ಹಾಚೆಂ ಕಾರಾಣ್. ದೆಕುನ್ ಹಾಲಿಂಚೊ ಹೊ ಪುರಸ್ಕಾರ್ ಹಾಂವ್ ತಾಕಾ ಅರ್ಪಿತಾಂ.

ಥೊಡ್ಯಾ ನಾಮವರ್ ಕೊಂಕಣಿ ಬರವ್ಪ್ಯಾಂನಿ ಮಾಧವಿಚೆರ್ ತಾಂಚಿಂ ಚಿಂತಿಮೆಂತಾಂ ಅಶಿಂ ಉಚಾರ್ಲ್ಯಾಂತ್

ಉದಯ್ ಬೆಂಬ್ರೆ

ಫಾಮಾದ್ ಬರವ್ಪಿ, ಚಿಂತ್ಪಿ ಆನಿ ಕೊಂಕಣೀ ಚಳವಳೇಗಾರ್ ಅದ್ವೊಗಾದ್ ಉದಯ್ ಬೆಂಬ್ರೆ ಅಶೆಂ ಉಲಯ್ತಾ:

ಮಾಧವಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಮಾವ್ಳ್ಯಾ ರವೀಂದ್ರ ಕೆಳೇಕಾರಾಚ್ಯಾ ಆಂಗ್ಣಾಂತ್ ವಾಗ್ಲಿ. ಹಾಂಗಾಸರ್ ತಿಕಾ ಬಪ್ಪೂರ್ ಸಾಹಿತಿಕ್ ಉಗ್ತಡ್ ಲಾಬ್ಲಿ ಆನಿ ಸ್ವತಂತ್ರ್ ಚಿಂತಪ್ ಆನಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ್ ಮುದ್ರೆ ಉಗ್ತೆ ಜಾಲೆ. ಯುವತಿ ಜಾವ್ನಾಸ್ತಾಂಚ್ ತಿಚೆ ಥಂಯ್ ಸಾರ್ಕೆಂ ಆನಿ ಚೂಕ್ ಹ್ಯಾ ಮದ್ಲೆಂ ಫರಕ್ ಜಾಣಾಂ ಜಾಂವ್ಚಿ ಸಕತ್ ಆಸಲ್ಲಿ ತಿ ಹಾಂವೆಂ ಪಳೆಲ್ಯಾ.

ತಿಣೆ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ್ ಸಾಹಿತಾಕ್ ಕಾಂಯ್ ವ್ಹಡ್ ದೇಣ್ಗಿ ದಿಲ್ಲಿ ನಾ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ತಿಚೆಂ ಕ್ಷೇತ್ರ್ ಜಾವ್ನಾಸಲ್ಲೆಂ ಸಂಸೊದಾಚೆಂ. ತರಿ ತಿಣೆ ಭಾಶಾಂತ್ರಾಚೊ ವಾವ್ರ್ ಕೆಲಾ ಆನಿ ತಿಚ್ಯಾ ಎಕೆ ಭಾಶಾಂತರ್ ಕೃತಿಯೆಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿಚೊ ಪುರಸ್ಕಾರ್ ಮೆಳ್ಳಾ ತರೀ ತಿಣೆ ಆಪ್ಲೊ ಕೊಂಕಣಿ ವಾವ್ರ್ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಚೆಂ ವಿಗ್ಯಾನ್ ಆನಿ ಚರಿತ್ರಾ ಹಾಂಚೆರಚ್ ಕೆಲೊ. ಹಾಂಚೆರ್ ತಿಚಿಂ ಸಂಸೊದಿಕ್ ಬರಪಾಂ ಕೊಂಕಣಿ ವ್ಯಾಕರಣ್, ಭಾಶೆ ಉದ್ಬವ್ ಆನಿ ವಾಡಾವಳೆಚೆರ್ ಆಸಾತ್ತ್ ಇತ್ಲಿಂ ಸಾದಿಂ ಆನಿ ಸೊಂಪಿಂ, ಸಾಮಾನ್ಯ್ ವಾಚಪ್ಯಾಕ್ ತಿಂ ಕಸಲ್ಯಾಚ್ ಮಾನಸಿಕ್ ತ್ರಾಸಾಂವಿಣೆಂ ಸಮ್ಜತಾತ್. ತಿಣೆ ಉಜಾರ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ವಿಸಿಶ್ಟ್ ಬರ್ಪಾ ರಿತಿಂತ್, ಜಿ ತಿಣೆ ಸಂಪಾದನ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ 'ಜಾಗ್' ಮಾಸಿಕಾಂತ್ ಉಟೊನ್ ದಿಸ್ತಾ, ಎಕ್ ಖಾಶೆಲೆಂಪಣ್ ದಿಸುನ್ ಯೆತಾ. ಆತಾಂಚ್ಯಾ ಸಂಪಾದಕಾಂಕ್ ತಿಣೆ ಜಾಯ್ತೆ ಇಸಾರೆ ದಿಲ್ಯಾತ್ ಆನಿ ಎಕಾ

ನೆಮಾಳ್ಯಾಚೆಂ ಸಂಪಾದಕಪಣ್ ಕಶೆಂ ಯಶೇನ್ ಸಾಂಬಾಳ್ಯೆತ್ ಮ್ಹಳ್ಳೆ ದಾಕ್ಲೆ ದಿಲ್ಯಾತ್.

ಶೀಲಾ ಕೊಳಂಬ್ಕಾರ್ (ಮಟ್ವೆ ಕಥಾಂಚಿ ಕರ್ತ್ರ್ ಆನಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿ ಪುರಸ್ಕೃತ್)

ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಯಾದಿಂತ್ ಆಸಾ, ಹಾಂವ್ ಮಾಧವಿಕ್ ಪಯಿಲ್ಲೆಪಾವ್ಟಿಂ ಭೆಟ್ತಾನಾ ತಿ ಕಾಂಯ್ ಸಾತ್ ವರ್ಸಾಂ ಪ್ರಾಯೆಚಿ. ದುಸ್ರೆ ಪಾವ್ಟಿಂ ತಿಕಾ ಭೆಟ್ತಾನಾ ತಿ ಕಾಂಯ್ ಬಾರಾ ವರ್ಸಾಂಚಿ. ತವಳ್ ಎಕಾ ಕೊಂಕಣಿ ಸಮ್ಮೆಳನಾಂತ್ ತಿಚೆಂ ಕವಿತಾ ವಾಚನ್ ಆಸಲ್ಲೆಂ ಆನಿ ತಿ "ಮಿತಾಕಣ್" ಮ್ಹಳ್ಳಿ ಕವಿತಾ ವಾಚ್ತಾಲಿ. ಆನಿ ಆಯ್ಕೊಪ್ಯಾಂ ಮದೆಂ ಆಶಿಲ್ಲೆ ಮಾನ್ ಮನಿಸ್, ಬರವ್ಪಿ ಆನಿ ಕವಿ – ಬಾಕಿಬಾಬ್ ಬೋರ್ಕಾರ್, ಮನೋಹರರಾಯ್ ಸರ್ದೇಸಾಯಿ ಆನಿ ರವೀಂದ್ರ ಕೇಳೆಕಾರ್. ತಿಚೆಂ ವಾಚನ್ ಭಾರಿಚ್ ಆಪುರ್ಬಾಯೆನ್ ಆನಿ ಉಮಾಳ್ಯಾಂನಿ ಸ್ವೀಕೃತ್ ಜಾಲೆಂ. ಕವಿತೆಚೊ ತೀರ್ಲ್ ಆಸಲ್ಲೊ ಅಸೊ –ಎಕ್ ಮಿತಾಕಣ್ ಸಾಗೊರಾಕ್ ಭೆಟೊಂಕ್ ವೆತಾ ಆನಿ ತಿಚೆಂ ಚಿಂತಪ್ ಆಸ್ತಾ ಆಪುಣ್ ಸಾಗೊರಾಕ್ ಭೆಟ್ತಾನಾ ತಾಚ್ಯಾ ಉದ್ಕಾಂತ್ ಹಾಂವ್ ಮಿಸ್ಳಾತೆಲಿಂ ಆನಿ ಸಾಗೊರಚ್ಚ್ ಜಾತೆಲಿಂ.

ಉಪ್ರಾಂತ್ ತಿ ಮ್ಹಾಕಾ ಭೆಟ್ಲಿ, ಕೊಲೆಜಿಚೆಂ ಶಿಕಪ್ ಕರ್ತಾಸ್ತಾನಾ; ಆನಿ ಹರಎಕ್ ಪಾವ್ಟಿಂ ತಿಕಾ ಪಳೆತಾನಾ ಮ್ಹಾಕಾ ಎಕಾ ಗ್ರೀಕ್ ದೇವತೆಚೆಂ ರುಪ್ಣೆಂ ದಿಸ್ತಾಲೆಂ, ತಿಚೊ ತೊ ದುಲೊಬಿ ಆನಿ ಗುಲೊಬಿ ವರ್ಣ್, ಮುದಿಯಾಳೆ ಕೆಂಸ್ ಆನಿ ನಿತಳ್, ನಿರ್ಮಳ್ ಕಸಲಿಚ್ ಮಾಲಿಸಾಯ್ ನಾತಲ್ಲೆ ನಿಸ್ಕಳ್ ದೊಳೆ.

ತಿಚ್ಯಾ ವೊಂಟಾಚೆರ್ ಕಾಯಾಮ್ ಆಸಚೊ ಹಾಸೊ ಖಂಚಾಯಿ ಆನಿ ಕಸಲ್ಯಾಯಿ ಆತಂಕಾಕ್, ಬಿರಾಂತೆಕ್ ಯಾ ಧುವಿದಾಂಕ್ ಪಯ್ಸ್ ಕರಚೆ ತಸಲೊ. ತಸಲೆಂ ನಿಸ್ಕಳ್ಪಣ್ ಮಾಧವಿಚೆಂ, ನಿತಳ್ ಆನಿ ನಿರ್ಮಳ್.

ತಿಚೆಂ ಚಿಂತಪಯಿ ತಿತ್ಲೆಂಚ್ ಸುಡಾಳ್ ಆನಿ "ಜಾಗ್" ಮಯನ್ಯಾಳ್ಯಾಚೆರ್ ತಿಣೆ ಲಿಖ್ಲಿಂ ಬರ್ಪಾಂ ಆಪುಟ್ಟ್ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಚ್ಯಾ ಸೊಬಾಯೆನ್ ಭಾರಾದೀಕ್. ಹರ್ಯೆಕಾ ಲಿಖ್ಪಾಂತ್ ಸಂಸೊದ್ ಉಟೊನ್ ದಿಸ್ತಾಲೊ, ಜಾಂವ್ ತೊ ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ ಯಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಸಾಂ ಥಾವನ್ ತಿಣೆ ಆಪ್ಣಾಯಿಲ್ಲೊ.

ರವೀಂದ್ರಬಾಬ್ ಕೇಳೆಕರ್ ಸಂಪ್ಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ "ಜಾಗ್" ನೆಮಾಳೆಂ ಚಲಂವ್ಚಿ ಆನಿ ಸಂಪಾದನ್ ಕರ್ಚಿ ಜವಬ್ದಾರಿ ಮಾಧವಿಚೆರ್ ಪಡ್ಲಿ. ಹೊ ವಾವ್ರ್ ಕಾಂಯ್ ಉಣ್ಯಾ ತ್ರಾಸಾಚೊ ನ್ಹಯ್. ಪಾಟ್ಲ್ಯಾಚ್ ವರ್ಸಾ ನಿಶ್ಚಿತ್ ಅಂತ್ಯಾಚ್ಯಾ ಪಿಡೆಕ್ ಲಾಗುನ್ ತಿ ಕಷ್ಟಾತಾನಾ ಸಯ್ತ್ ತಿಣೆ "ಜಾಗ್" ಪತ್ರಾಚೊ ದಿವಾಳಿ ಅಂಕ್ ಭಾಯ್ರ್ ಕಾಡ್ಲೊ ಮ್ಹಣ್ತಕೂಚ್, ತಿಚ್ಯಾ ನಿಷ್ಟೆಚೊ ಆನಿ ಶಿಶ್ಟೆಚೊ ಅಂದಾಜ್ ಆಮಿ ಕರ್ಯೆತ್.

ತಿಣೆ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಚೆಂ ಕಂತ್ರಾಳಾಂ ಭರ್ಲ್ಯಾಂತ್, ತಿಚಿ ಕೊಂಕಣಿಕ್ ದೇಣ್ಗಿ ಶೀಮಮೆರೊ ನಾತಲ್ಲಿ.

ಫ್ರೆಡರಿಕ್ ನ್ಹೊರೊನಾ (ಪತ್ರಕಾರ್ ಆನಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್)

ಆಪ್ಣೆಂ ಸಂಪಾದನ್ ಕರ್ಚ್ಯಾ 'ಜಾಗ್' ಪತ್ರಾ ಮುಕಾಂತ್ರ್ ಮಾಧವಿನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಕ್ ಎಕಾ ಉಬಾರ್ ಆಗಸಾಚೆರ್ ಚಡಯ್ಲ್ಯಾ ತರಿ ತಿಕಾ (ಭಾಶೆಕ್) ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಬರ್ಪಾಂಚ್ಯಾ ಸುಲಲಿತ್ ಶಯ್ಲೆವರ್ವಿಂ ಸಾಮಾನ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಗಿನ್ಯಾನಾಕ್ ಸಮ್ಜಾಸಾರ್ಕೆಂ ಕೆಲ್ಯಾ. ಅಸಲ್ಯಾ ನಾಜೂಕ್ ಕಾಲೆತಿಚಿ, ಮೊಂವಾಂಳ್ ಆನಿ ಮೊಗಾಳ್ ಉತ್ರಾಂಚಿ, ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಚಿಂತ್ಪಾಕ್ ಆನಿ ಪಾತ್ಯೆಣೆಂಕ್ (ಚಡ್ ಕರುನ್ ಲಿಪಿಂಚ್ಯಾ ವಾದಾಂತ್) ಸದಾಂಚ್ ಪಾಟಿಂಬೊ ದಿಂವ್ಚಿ ಅಸಲಿ ಭಾಶಾತಜ್ಞ್ ಆಸ್ಚಿ ಭಾರಿಚ್ ಅಪ್ರೂಬ್.

ಮುಖೇಶ್ ಥಳಿ (ಕೊಂಕಣಿ ಬರವ್ಪಿ, ಭಾಷಾಂತರ್ ಕರ್ಪಿ ಆನಿ ಶಬ್ದಕೋಶ್ ಪರಿಣತ್)

ಜ್ಞಾನಪೀಠ್ ಪುರಸ್ಕೃತ್ ರವೀಂದ್ರ ಕೆಳೇಕಾರಾಚ್ಯಾ ಸಾವ್ಳೆಂತ್ ವಾಗಲ್ಲಿ ಮಾಧವಿ ಖರಿಚ್ ನಶೀಬ್ವಂತ್. ರವೀಂದ್ರಬಾಬಾನ್ ತಿಕಾ ಸಾಹಿತ್, ಭಾಸ್ ಆನಿ ತಿಚಿ ಚರಿತ್ರಾ ಹ್ಯಾ ಪ್ರಮುಕ್ ವಿಷಯಾಂಚೆರ್ ದಿಲ್ಲಿ ತರ್ಬೆತಿ ಅವ್ವಲ್ ದರ್ಜ್ಯಾಚಿ. ರವೀಂದ್ರಾಬಾಬಾ ಲಾಗಿಂ ಆಸಲ್ಲೆಂ ಪುಸ್ತಕ್ ಭಂಡಾರ್ ಮಾಧವಿಕ್ ಎಕ್ ಸಾಹಿತಿಕ್ ದಿರ್ವೆಂ ಆನಿ ತುಪೆಂ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ ನವಾಲ್ ನಾ. ಹಾಂವೆಂ ಹೆಂ ಭಂಡಾರ್ ಖುದ್ದ್ ಪಳೆಲಾಂ.

ಪುಣೆಂತ್ ಭಾಶಾಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಣತ್ ಅಶೋಕ್ ಕೆಲ್ಕಾರ್ ಹಾಚ್ಯಾ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಾಖಾಲ್ ಮಾಧವಿನ್ ಭಾಶಾ ವಿಗ್ಯಾನ್ ಜೊಡುನ್ ಘೆತ್ಲೆಂ ಮಾತ್ರ್ ನ್ಹಯ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಚಿಂತಪಾಕ್ ಸ್ಪಷ್ಟ್ ಉಚ್ಚಾರ್ ದಿಂವ್ಚ್ಯಾಂತಯಿ ತಿಕಾ ತಾಲೀಮ್ ಮೆಳ್ಳೆಂ. ಪುಣ್ ಹೆಂ ಕಾಂಯ್ ತ್ರಾಸಾಂ ಆನಿ ಸೊಸ್ಣಿಕಾಯೆವಿಣೆ ನ್ಹಯ್, ತಿಣೆಂ ಖರೆಂಚ್ 'ಸಾಧನಾಂ' ಕೆಲ್ಲಿಂ ಆನಿ ಎಕ್ ಖಾಶೆಲಿ, ಸಾದಿ ಆನಿ ಸುಲಲಿತ್ ಶಯ್ಲಿ ಆಪ್ಣಾಯ್ಲಿ. ತಿಚಿ ಹಿ ಶಯ್ಲಿ ಪರಮ್ ಮ್ಹಣ್ಯಾರ್ ಅತಿಶಯ್ ಜಾಂವ್ಚೆಂ ನಾ.

ಭಾಶಾವಿಗ್ಯಾನಾಂತ್ ಪರಿಣತಾ ಜೊಡ್ಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ತಿಣೆ ಆಪ್ಣೆ ವಾಪರ್ಚ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿಕ್ ಎಕ್ ನವೆಂಚ್ ರೂಪ್ ಆನಿ ಸುವಾದ್ ದಿಲೊ. ತಿಚಿ ಶಯ್ಲಿ ಖಡ್ಸ್ ನ್ಹಯ್ ಪುಣ್ ನಿತಳ್ ಆನಿ ಪಾರದರ್ಶಕ್. ಚಡ್ ಕರುನ್ ತಿಚಿಂ ಬರ್ಪಾಂ ಕುರ್ಕುರಿತ್, ಉತ್ರಾಂ ಉಜಳಾಚಿಂ ಆನಿ ತಿಣೆ ಜೊಡ್ಲೆಲಿ ಹಿ ಬರ್ಪಾಂ-ಕಲಾ ಶೆಣಯ್ ಗೊಂಯಬಾಬ್, ರವೀಂದ್ರ ಕೇಳೆಕಾರ್ ಹಾಂಚ್ಯಾ ಕೃತಿಯಾಂಚೊ ತಿಚೆರ್ ಪಡ್ಲಲೊ ಪ್ರಭಾವ್ ಜಾಯ್ತ್ರ ಕರ್ತಾ .

ತಿಚೊ ಸಂಸೊದಿಕ್ ಗ್ರಂಥ್ 'ಮಂಥನ್', ಪ್ರಬಂದಾಚೊ ಎಕ್ ಪುಂಜೊ ಆನಿ ತಿಣೆ ವಿಂಚ್ಲೆಲೆ ವಿಷಯ್ ಆಸಾತ್ – ಭಾಸ್, ಸಾಹಿತ್, ಅಸ್ಥಿತ್ವ್, ಶಿಕಪ್, ಸಮಾಜಿಕ್ ಆನಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ್ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ್. ಹ್ಯಾ ತಿಚ್ಯಾ ಬರ್ಪಾಂನಿ ತಿಣೆ ದಾಕಲ್ ಕೆಲ್ಲೊ ಸಂಸೊಧಿಕ್ ವಾವ್ರ್ ಉಟೊನ್ ದಿಸ್ತಾ.

ತಿಚೆಂ ಪುಸ್ತಕ್ 'ಭಾಸಾಭಾಸ್', ಹಾಂತುಂ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಚಿ ವಾಡಾವಳ್,

ಭಾಶಾವಿಗ್ಯಾನಾಚ್ಯಾ ಪರಿಧಿಂ ಆನಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಾಚ್ಯಾ ವಿಸ್ತಿರ್ಣಾಯೆಂತ್ ಆಸ್ಚಿ ದಿಸುನ್ ಯೆತಾ. ಕೊಂಕಣಿ ವ್ಯಾಕರಣ್ ಆನಿ ಉತ್ರಾಂ ಮೆಳಾವ್ಣೆಚಿಂ ಸೂತ್ರಾಂ ಮಾಧವಿನ್ ದಿಲ್ಲಿಂ ದಿಸುನ್ ಯೆತಾತ್.

'ಜಾಗ್' ನೆಮಾಳೆಂ ಚಲಯ್ತಾನಾ ತಿಣೆ ಸಬಾರ್ ಬರವ್ಪ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಹಿತಾಚಿ ವಳಕ್ ಆನಿ ದಿಕಾ ದಾಕಯ್ಲ್ಯಾ. ಗೋವಾ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿಂತ್ ಕೊಂಕಣಿ ಜ್ಞಾನಕೋಶಾಚೊ ಸಹಾಯಕ್ ಸಂಸೊಧ್ವಿ ಜಾವ್ನ್ ಹಾಂವೆಂ ಮಾಧವಿ ವಾಂಗ್ಡಾ ವಾವ್ರ್ ಕೆಲಾ ಆನಿ ತಿಚೊ ಸಾಂಗಾತ್, ಜಾಣ್ವಾಯ್ ಆನಿ ಕಸಲೆಂಚ್ ಘಮಂಡ್, ಥೊರಾಯ್ ನಾತಲ್ಲೊ ತಿಚೊ ಜಿನೊಸ್ ಹಾಂವ್ ವಿಸ್ರೊಂಚೆಪರಿಂ ನಾ. ತವಳ್ ಮಾಧವಿ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿಚ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ವಿಭಾಗಾಂತ್ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಜಾವ್ನ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ.

ತಿಚೆಂ ಹಾತ್ ಬರಪ್ ಕೊಣೆ ತರಿ ಪಳೆವ್ನ್ ಸೊಬಾಯ್ ಪಾರ್ಕುಂಚಿ ಆನಿ ಮಾಂದುನ್ ಘೆಂವ್ಚಿ! ಪಾಟ್ಲ್ಯಾ ಚಾಳೀಸ್ ವರ್ಸಾಂ ಥಾವ್ನ್ ತಿಕಾ ಲಾಗ್ಶಿಲ್ಯಾನ್ ವಳ್ಕೊಚ್ಯಾ ಹಾಂವೆಂ ಇತ್ಲೆಂಚ್ ಮ್ಹಣ್ಯೆತ್ ಕಿ, ತಿಚೆರ್ ಆಚಾನಕ್ ಆಯಿಲ್ಲೆಂ ಅಂತ್ಯ ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸಾರಾಂತ್ ವ್ಹಡ್ ಎಕ್ ಸುಕಿದಾಡ್ ಹಾಡುನ್ ಆಯ್ಲಾಂ.

****

ಸಾಂ. ಲುವಿಸ್ ಕೊಲೆಜ್ (ಸ್ವಾಯತ್ತ್) ಮಂಗಳೂರು ಹಾಚ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸ್ಥ್ಯಾಥಾವ್ನ್ ಪಾಟ್ಲ್ಯಾ 32 ವರ್ಸಾಂಥಾವ್ನ್ ಪ್ರಗಟ್ ಜಾಂವ್ಚ್ಯಾ 'ಅಮರ್ ಕೊಂಕಣಿ' ಸಂಸೊದಿಕ್ ಶಣ್ಮಾಸಿಕಾ ತರ್ಫೆನ್ ದಿವಂಗತ್ ಮಾಧವಿ ಸರ್ದೇಸಾಯಿಕ್ ಆಮಿ ದುಖಿಭರಿತ್ ಶೃದ್ಧಾಂಜಲಿ ಅರ್ಪಿತಾಂವ್ ಆನಿ ಸಾಸಣ್ ವಿಶೆವ್ ಮಾಗ್ತಾಂವ್.

ಮ್ಹಾಕಾ, ಖಾಸ್ಕೆನ್ ತಿ ಭೋವ್ ಆಪ್ತ್ ಮಿತ್ರಿಣ್ ಆನಿ ತಿಣೆ ಸಂಪಾದನ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ 'ಜಾಗ್' ನೆಮಾಳ್ಯಾನ್ ಮ್ಹಜ್ಯೊ ಸಬಾರ್ಶೊ ಮಟ್ವ್ಯಾ ಕಥಾ ಪ್ರಗಟ್ ಕೆಲ್ಯಾತ್.

ತಿಚ್ಯಾ ಮಾನಾಕ್ ಆನಿ ಉಡಾಸಾಕ್ ಆಮಿಂ ಮಾನೆಸ್ತಿಣ್ ಪದ್ಮಾವತಿ ಪ್ರಭು ಹಿಣೆ 2014 ದಸೆಂಬರ್ 28 ತಾರಿಕೆಚ್ಯಾ 'ನವ ಹಿಂದ್ ಟಾಯ್ಮ್ಸ್' ಪತ್ರಾಚೆರ್ ಲಿಖಲ್ಲ್ಯಾ Madhavi Sardesai: A life dedicated to Konkani ಲೇಖಾಚಿ ತರ್ಜಣ್ (ಪರ್ವಣ್ಗಿ ಮಾಗ್ಲ್ಯಾ) ಹಾಂಗಾಸರ್ ದಿತಾಂವ್.

ತರ್ಜಣ್ ಕರಪಿ: ಎಡ್ವಿನ್ ಜೆ.ಎಫ್.ಡಿಸೊಜಾ, ಸಂಪಾದಕ್ 'ಅಮರ್ ಕೊಂಕಣಿ' ಸಂಸೊಧಿಕ್ ಶಣ್ಮಾಸಿಕ್.

****

"अमर कोंकणी - ६४"

मांडावळ

“अमर कोंकणी – ६४”

संपादकाचे शरे

ह्या अंक्याचे प्रगट्णेंत ‘अमर कोंकणी’ संसोधिक कोंकणी शण्मासीकाक ३२ वर्सां संपलीं. हो एक सुवाळोच्च सय. ३२ वर्सां लगाय्त एकच एक अंक खळानास्तां सां.लुवीस कोंकणी संस्थ्यान कानडी आनी देवनागरी लिपिंनी हें शण्मासिक प्रगट केलां आनी ह्या अबियानांत पात्र घेतल्या सर्वांचो, चड करून लॅखकांचो आमी उपकार आटय्तांव.

ह्या अंक्याक एक विशेषता आम्कां जाय आशिल्ली आनी ती आम्कां लाब्ताना आमीं खुश जाल्यांव – ह्या अंक्यांतलीं सर्व लिखितां आमच्या गोंय्कार कोंकणी भावांनी धाड्लेलीं आसात. हांचो सहकार आमकां केन्नांयी लाब्ला पूण खास करून आमी ह्या अंक्या खातीर लॅखनां माग्ताना सर्वांनी आमकां तुर्तान लॅखनां दाडून दिल्यांत.

तुमकां धन्यवाद.

ह्या संतोसां मधें एक धुखाची संगत मिस्ळायनास्तां रावोंक आमच्यान जालें ना ––

कोंकणी संसारांत्ली, आमा सर्वांक वळिकची आनी मोगाची श्रीमती माधवी सर्देसायी आज आमचे मधें ना. तिका कोंकणी संसारान दिल्ली शृद्दांजली ह्या अंक्यांत आसा.

‘अमर कोंकणी’ शण्मासिकाक कशें ती लाग्शिली आसल्ली तशींच आमी तिच्या कोंकणी संसोदिक वाव्राक आनी संपादन केल्ल्या “जाग” म्हयन्याळ्याक आप्त जाल्नासल्ल्यांव.

तिका सासण शांती लाबों आनी तिणे कोंकणी खातीर केल्ल्या मोठ्या वाव्रान कोंकणी साहिताची गिरेस्तकाय व्हाडों.

ऐडवीन जे.एफ.डिसोजा

संपादक

छापील कोंकणीचीं ३३३ वर्सां

हॉर्टस् इंडिकस् मलबारिकस् ह्या ग्रंथाक कोंकणीचें योगदान

भूषण भावे, गोवा

'हॉर्टस् इंडिकस् मलबारिकस्' ह्या ग्रंथाचो पयलो खंड केन्ना उजवाडाक आयलो? हे विशीं जाणकारां मदीं विंगड विंगड मतां आसात. 'हॉर्टस्' पुस्तकांत तारखो, नांवां, हांचे बाबतींत जायत्यो चुको आसात. तशेंच ताचे उजवाडावणेचे तारखे विशीं मतभेद आसात. नोंद जाल्लें पयल्या खंडाचें उजवाडावणेचें वर्स कांय कडेन १६७३, जाल्यार हेर कडेन १६७८ अशें आसा. पयल्या खंडा भशेनूच, मुखा वयल्या खंडांचे उजवाडावणे विशीं लेगीत साबार नोंदी आसात. पूण निमणो म्हणल्यार १२ वो खंड मात १७०३ वर्सा उजवाडायला, हाचे विशीं जाणकारां मदीं एकवाक्यताय आसा. ह्या पुस्तकाचें नांव लेगीत मुळावें एके तरेन आनी चवथ्या खंडा सावन 'हॉर्टस्' अशें केल्लें दिशटी पडटा.

आयज आमी मानतात ते प्रमाण हो ग्रंथ इ. स. १६७८ वर्सा छापलो. (पयलो खंड), आनी देखून २०११ वर्सा ह्या ग्रंथाच्या पयल्या खंडाक आनी म्हणून तातूंतल्या 'कोंकणी प्रमाणपत्राक' लेगीत ३०० वर्सां पुराय जालीं. हें प्रमाणपत्र 'नागरी' लिपींत बरयलां आनी म्हणून नागरी लिपींतल्या कोंकणी बरपावळीक ३३३ वर्सां पुराय जालीं. पूण प्रत्यक्षांत मात हे कोंकणी बरपावळीक ३३६ वर्सां पुराय जाल्यांत.

ह्या ग्रंथाच्या पयल्या खंडाचे प्रस्तावनेंत बरयिल्ले कोंकणी प्रमाणपत्राचे पयलेच वळींतः 'स्वस्ति श्री शाळिवाहन शक १५९७ राक्षसनाम सवत्सर चैत्र बहुल १०' – असो उल्लेख आयला. वयर अधोरेखीत केल्ली वर्ससंख्या १५८७ काय १५९७ हे विशीं प्रस्तुत लेखकाक तिच्या अक्षर-वळणाक लागून दुबाव आशिल्लो. पूण शालिवाहन शक पंचांगाच्या आदारान तपासतकीच मात ही तारीख १५९७ (पंदराशे सत्त्याण्णव) आशिल्ल्याचें सिद्ध जातात. ताची विस्कटावणी अशीः

शके १५८७ – विश्ववसू नाम संवत्सर = इ. स. १६६५
शके १५९६ – आनंदनाम संवत्सर = इ. स. १६७४
शके १५९७ – राक्षसनाम संवत्सर = इ. स. १६७५
शके १५९८ – नलनाम संवत्सर = इ. स. १६७६

शके १५९९ - पिंगलनाम संवत्सर = इ. स. १६७७

शके १६०० - कालयुक्तनाम संवत्सर = इ. स. १६७८

(बहुल म्हळ्यार कृष्ण-पक्ष. हो दाखलो चैत्र दशमीक म्हळ्यार १९ एप्रील, १६७५ ह्या दिसा बरयिल्लो.)

'हॉर्टसां' तल्या कोंकणी प्रमाणपत्रांत 'राक्षसनाम संवत्सरा' चो उल्लेख आयला. हाचो अर्थ हें प्रमाणपत्र शके १५९७ म्हळ्यार इ. स. १६७५ वर्सा बरयलां. हाचे वयल्यान नागरी लिपींत बरयिल्ल्या कोंकणी लिखाणाक आयचे तारखेक (२०११ वर्सा) ३३६ (तीनशें शात्तीस) वर्सां पुराय जातात. (शके वर्स + ७८ वर्सां = इसवी सनफ क्रिस्ती वर्स.) तीन कोंकणी वैजांनी हो दाखलो इ.स. १६७५ वर्सा बरोवन दिलो आनी उपरांत ३ वर्सांनी इ. स. १६७८ त हो ग्रंथ (पयलो खंड) छापलो. देखून हे कोंकणी बरपावळीची कालनिश्चिती करतना, लिखीत कोंकणीचीं ३३६ वर्सां जाल्यार छापील कोंकणीचीं ३३३ वर्सां, अशी करचीं पडटलीं.

'कोंकणी' भाशेचे आदले उल्लेखः

वयल्या प्रमाणपत्रांतल्यान 'लिखीत कोंकणी'चें अस्तित्व सिद्ध जाता. मूळपीठ आशिल्ल्या गोंया सावन हजार-देड हजार कि. मी.पयस आशिल्ल्या मलबार (केरळ) वाठारांत, सतराव्या शेंकड्यांत लेगीत कोंकणी 'ग्रंथनिविश्ट' भास जावन आशिल्ली, आनी ती बरोवपा खातीर 'नागरी' लिपीचो वापर करताले, तशेंच तिच्या ह्या नागर-अवताराक 'लोक' मान्यताय आशिल्ली हें सिद्ध जाता. पूण ताचे पयलीं 'कोंकणी' भाशेची स्थिती कितें आशिल्ली? ती 'उलोवपाची भास' (spoken Language) म्हण अस्तित्वांत आशिल्ली वा ना? 'लिखीत भास' (written Language) म्हण तिका अस्तित्व आशिल्लें व्हय? ह्या प्रस्नांच्यो जापो सोदपाक इतिहासाचेर नदर मारची पडटीः

१) कर्नाटकांतल्या हासन जिल्ल्यांतल्या श्रवणबेळगोळ गांवांतल्या दोड्डट्ट नांवाचे दोंगुल्लेचेर आशिल्लो 'श्री चावुण्डराजें करवियलें' हो शिलालेख कोंकणी भाशेंत कोत्रायल्लो आसा हें डॉ. सु. बा. कुळकर्णी हांणी सप्रमाण सिद्ध केलां. (कोंकणी भाषाः प्रकृती व परंपरा- डॉ. सु. बा. कुळकर्णी, गोवा कोंकणी अकादेमी). हाचो अर्थ 'कोंकणी' भास एक 'उलोवपाची भास' (spoken Language) म्हण दक्षिण कर्नाटकांत १०-११ व्या शेंकड्यांत मान्यतायेक पाविल्ली हें स्पश्ट जाता. (शिलालेख 'बोली' रुपांत बरयताले, हो सिद्धांत मानून घेतल्यार).

२) १२-१३ व्या शेंकड्यांत कोंकणीचें बोली रूप (spoken form) सिद्ध करूंक कोंकणीचो गिरेस्त लोकवेद येता.

३) १४-१५ व्या शेंकड्यांत कोंकणी भाशेंत काव्याचें एक अज्ञात यूग जावन गेल्लें आसतलें, असो अदमास जायत्या जाणकारांनी परगटायला. ताका आदार म्हण कोंकणींतल्यो गिरेस्त म्हणण्यो, ओंपारी, वाक्प्रचार, कवनां तशेंच कांय छंदबद्द काव्य हांच्यो देखी मुखार येतात.

४) ताचे उपरांत १६ व्या शेंकड्याच्या प्रारंभाक कृष्णदास शामा उर्फ शामराज, विष्णूदास नामा, ज्ञानदेव आदी गोंयकार लेखकांचें गद्य मेळटा.

५) त्याच काळांत १५१२-१५१५ मजगतीं, गोंयांत राबितो केल्ल्या तॉमे पिरीश ह्या भोंवडेकारान बरयिल्ल्या 'सुमा ओरियंताल' ह्या मुळावे भाशेंतल्या पुस्तकाच्या इंग्लिश अणकारांत, गोंया संबंदीचो उल्लेख करतना, पिरीश हाणें कोंकणी भाशेचें- 'बोली' (Dialect / spoken language) म्हण अस्तित्व सिद्ध केलांः

"Now our road takes us to the magnificient kingdom of Goa- the key to the First and second India. On the sea -coast it is seperated from the Deccan by Khare-Patan, the chief river in India,.... and inland it is bounded by the kingdom of Narsinga. the language which is spoken in this kingdom is Konkani.... The language of this kingdom of Goa does not resemble that of the Deccan, nor that of Narsinga, but is a seperate language....'

(The Suma Oriental of Tome Pires- Vol.1- Edited by Armando Cortesao- Asian Educational Services. 1990)

६) ते पयलीं लेगीत अरब प्रवासी अल्बेरुनी (अल-बेरुनी) (इ.स. ९७०-१०३१) आनी इटालियन प्रवासी मार्को पोलो (इ. स. १२९०) हांणी कोंकणी भाशेच्या स्वतंत्र अस्तित्वाचो उल्लेख केला, अशें जाणकार सांगतात, पूण प्रस्तुत लेखकाच्या हाताक तो लागूंक ना.

७) तशेंच जॉन लेडन (१७७५-१८११) ह्या जाणकारान लेगीत, केरळांत भोंवतना आपणाक कोंकणींत रचिल्लीं भागवतपुराण, लिंगपुराण आनी थळपुराण अशीं पुराणां सांपडिल्ल्याची नोंद बरोवन दवरल्या. पूण आजून मेरेन तशीं पुराणां हाताक लागूंक नात.

हॉर्टस् इंडिकस मलबारिकस् ग्रंथाक कोंकणी योगदानः

स्वरूप आनी प्रकार

'हॉर्टस्' ग्रंथाक कोंकणी वैजांनी दिल्लें योगदान तीन प्रकारांचें जावन आसाः

१) ह्या ग्रंथाच्या पयल्या खंडाक ह्या तीग कोंकणी वैजांनी बरयिल्लें प्रमाणपत्र / शिफारसपत्र / दाखलो.

२) मुखा वयल्या सुमार ८०० (आठशीं) पानांनी काडिल्ल्या वनस्पतींच्या नमुनो रेखाटनांक (सँपल स्कॅचिस) सुमार ७५० (साडेसातशीं) वनस्पतींची वळख पटोवन तांचीं बरयिल्लीं नांवां. (हाचो अर्थ सुमार ७५० वनस्पतींचीं 'कोंकणी' नांवां सोदून काडून तीं ग्रंथबद्ध करपाचो संशोधन–वावर तांणी केला.

३) प्रमाणपत्रांतले उल्लेख आनी प्रस्तुत लेखकान काडिल्ले तर्क / अन्वयार्थ.

३३६ वर्सां आदीचें कोंकणी प्रमाणपत्र

'हॉर्टस्' ग्रंथाक मल्याळम, कोंकणी आनी अरबी ह्या भासांतलीं तीन (३) प्रमाणपत्रां लाबल्यांत. तातूंतलें कोंकणी प्रमाणपत्र वयर सांगिल्लेप्रमाण इ. स. १६७५ त बरयिल्लें आसा. ताची मूळ संहिता (टॅक्स्ट) अशी आसा (पळयात तकटो १). हे संहितेचें प्रस्तुत लेखकान केल्लें भाशीक अद्ययावतीकरण अशें आसा (पुनर्लेख) (पळयात तकटो २). ह्या प्रमाणपत्रांतले आनी उपरांत काडिल्ल्या रेखाचित्रांतल्या नामावळींतले कोंकणी भाशेक 'कोंकणी' अशें म्हणनास्ता 'Lingoa Bramanum' वा 'Brachmanum' म्हळ्यार बामणांची भास असो केला. तशेंच तिनूय कोंकणी मनशांक 'बामण' अशें म्हळां. कोंकणीचें बामणी भास हें नामकरण पुर्तुगेजांनी गोंयांत केल्ल्या नामकरणा भशेनूच आसा.

हे संहिते वेल्यान सकयल दिल्ल्यो गजाली सिद्ध जाताातः

क) हो वावर (आयुर्वेदीक वखदां एकठांय करून तांची म्हायती बरोवपाचो) तांणी (तीन कोंकणी वैजांनी) कोची शाराचे कमांडर एंड्रिक फ्रांडे हाच्या आदेशा वेल्यान केलो.

ख) मलबार वाठारांतल्यो वखदी वनस्पती एकठांय करपाचें काम तांणी जाणकार मनशांक 'मुसारो' (बिदागी, मानधन) दिवन करून घेतलें.

ग) हे तिगूय कोंकणी वैज कोची ह्या राजधानी आशिल्ल्या शारांत राबितो करून आसले.

घ) उपरांत ‘त्या’ मनशांनी हाडिल्लीं वखदां तांणी रुतू-काळावरी विभाजीत केलीं आनी त्या वखदांच्या झाडांची चित्रां (रेखाटनां) काडलीं. (चितारलीं).

च) उपरांत ह्या वनस्पतींची फ वखदांची म्हायती तांणी बरयली. ती तीन तरांनीः

१) तांगेल्या (उपलब्द) ‘वैद्य ग्रंथाया निघंटू’ प्रमाण.

२) वखदी वनस्पतींचो जो गूण तांकां तांच्या अणभवांनी कळ्ळो, ताच्या आदारान, आनी

३) त्या वखदांचीं नांवां पळोवन.

हाचो अर्थ ह्या ग्रंथांतली वैजकी -म्हायती (टॅक्स्ट) बरोवपाक लेगीत ह्या तीन कोंकणी पंडितांनी योगदान दिलां. (ह्या ग्रंथाच्या वट्ट आनी धर्मीक कारणांक लागून फारशी लिपींत कोंकणी बरयतात. (चड करून हें निमणें कारणच चड जापसालदार आसुंये). देखून अक्षरांचीं वळणां आयजचे परस जायतीं वेगळीं, कांय फावटी दुर्बोधफ वाचूंक कुस्तार अशीं आसातः

देखीक ‘झ’ अक्षराचें वळण पळोवचें. (चौथी आनी पाचवी वळ). तेच प्रमाण ‘च’ हें अक्षर कावळ्याचे ‘चोंची प्रमाण’ बरयिल्लें मेळटा (देखीक ‘कोची’ = वळ २). ‘भ’ अक्षराक वयली गांठ दिश्टी पडना. ‘उकार’ दितना मूळ अक्षराची आडी गायब जाता (देखीक आपू भट = वळ २). जायते कडेन ‘उ’ कार दितना व्यंजनाक सकयल ‘उ’ हो स्वर जोडपाची चाल आसा. (देखीक ‘बहुल’ हें उतर = वळ १ वा ‘रुतू’ हें उतर = वळ ६). ‘ध’ आनी ‘घ’ मदीं भेद ना. (देखीक ओषध हें रुप ‘ओषघ’ अशें बरयलां. = वळ ४). ‘ब’ तली पोटचीर दिवंक ना (देखीक ‘बीज’ = वळ ६. पूण हेर कडेन ती दिल्या. देखीक बैसिके = वळ २, मलबार = वळ ३, बरपान आनी बरवूनु = निमणी वळ. ‘न’ हें अक्षर ताची फुडली गांठ नाशिल्ल्यान ‘त’ कशें दिसता. (देखीक ‘निसाणि’ = वळ १०. हें उतर ‘तिसाणी’ कशें दिसता.) प्रमाणपत्रांत दोन उतरां मदीं अंतर सोडिल्लें ना. अर्थावेल्यान तीं आमकां वेगळीं करचीं पडटात. तशेंच देवनागरीचें वैशिश्ट्य ‘अधोरेखा’ दरेका उतराचेर दिनासतना एकेच वळीचेर सगलीं उतरां हुमकळायल्यांत.

दोन संख्या वाचक उतरां ‘१५९७’ आनी ‘१०’ प्रमाणपत्रांत आयल्यांत. तांचें वळण लेगीत (खासा करून संख्या १, ५, ८ हांचे बाबतींत) साप्प वेगळें आसा. ‘९’ (णव) ही संख्या ‘८’ (आठ) कशी दिसता. खंयच्याच उतरा / शब्दा उपरांत पूर्णविराम, स्वल्पविराम दाखोवपी कुरू ना.

प्रमाणपत्र लेखनांतल्यो चुको / दोशः

ह्या प्रमाणपत्राचें लिखाण करतना वा ताचे छापणावळी खातीर 'ब्लॉक' तयार करतना कांय चुको जाल्यात. ह्यो चुको एकतर आयचे भाशे संदर्भांतच जाल्यात हें मतींत दवरप गरजेचें.

१) उलयिल्ले, उच्चारिल्ले शब्द/ उतरां सारकीं बरोवंक नातः देखीक सपादून (संपादून), सवत्सर (संवत्सर) आदी.

२) चुकीचीं अक्षरां वापरल्यांत, देखीक देशावु (देशातु).

३) कानो (आडी), मात्रा हांच्यो चुको, देखीक हा (हो), ते (तें), ह (हें).

४) अक्षरां मदीं गोंदळ, देखीक ओषघ (ओषध) (घ नी ध मदीं गोंदळ), 'ओषध' हें रुप तत्कालीन बोलीरूप आसूं येता. पूण 'ओषध' ह्या उतरा वांगडाच कोंकणी मनशाच्या तोंडार त्या काळांत 'आखद' आनी 'वोखद' हीं उतरां लेगीत आशिल्लीं, हें मतींत धरूंक जाय (पळयात तकटो). अर्थ आकलन जावंक कुस्तार अशीं उतरां म्हळ्यार

उतर	संभाव्य अर्थ
देशावु	देशातु/ देशांत
दानि	दोनि /दोन
सकाचि	सकाळिं

प्रमाणपत्रांतलीं बोली रुपांः

ह्या प्रमाणपत्रांतली कोंकणी निश्चितपणान केरळी मोडी / बोली जावन आसा. पूण हे मोडीचेर गोंयच्यान व्हेल्ल्या कांय विशिश्ट उतरांचो ठळक प्रभाव आसा. अशीं वैशिश्ट्यपुराय, खाशेलीं, निजाचीं कोंकणी उतरां म्हळ्यारः

१) तेग (तीग), २) वोखद (वखद), ३) काळावरि (काळावरी = काळा प्रमाण), ४) आमगेल्या, ५) साजे (सांजे), ६) लागि (लागीं), ७) लटिक (लटीक = असत्य / फट), ८) नज (न्हज), ९) निसाणि (निशाणी), १०) राजपाटणीं, ११) बरोवन.

वयर उल्लेख केल्ल्या प्रमाण 'बोली' (मंगळुरी / केरळी) उतरावळ आनी तांचें आयचें रूप तकट्यांत दाखयलां. हें प्रमाणपत्र बरोवपी तिगूय कोंकणी वैजांचो

संस्कृत भाशेचो बरो अभ्यास आशिल्लो, हें वयर सांगलांच, १० वळींच्या ह्या प्रमाणपत्रांत सुमार १२ संस्कृत उतरां आयल्यांत तीं अशीं:

संस्कृत उतरावळ

तथा, स्वस्ति, वैद्य, वृक्ष, खंड, मनुष्याक, बीज, समस्त, ग्रंथ, निघंटा (निघंटू), गुण, सत्य, श्रीः

प्रमाणपत्रांतले कोंकणीचे व्याकरण संदर्भ

१) सर्वनामांचो वापरः

ह्या प्रमाणपत्रांत तानिं, त्याचा, ते ते, तिं तिं, त्या त्या, त्या, आमिं, आमगेल्या, जो जो, तो, त्यां, हा (हो), तें, आमि, आमंचि, ते (तें), ह (हें) इतलीं सर्वनामां आयल्यांत.

हातुंतलीं वयर अधोरेखीत केल्लीं (ठळक केल्लीं) सर्वनामां आवृत्तीवाचक आसात आनी तांचो वापर 'सर्वनामी विशेषणां' कसो जाला. हीं आवृत्तीवाचक दर्शक फ संबंदी सर्वनामां बरयतना एकेच तरेन बरोवंक नात. देखीक "तिं तिं' हें सर्वनाम तिं तिं, तिं ॱती (तोपयेच्या फाटल्यान अनुस्वार) अश्या दोन तरांनी बरयल्यांत.

२) उतरांचीं भोववचनी रुपां:

कोंकणी प्रमाणपत्रांत 'त्या आखदांचीं नावं' असो उल्लेख आयला. 'नावं' हें उतर नांव (Name) ह्या उतराचें भोववचनी रूप जावन आसा. आयज त्या रुपाच्या जाग्यार कोंकणींत 'नांवां' हें रूप वापरतात. तेच भाशेन प्रमाणपत्रांतलें 'वर्षं' हें उतर 'वर्ष' (वर्स) ह्या उतराचें भोववची रूप, जें आयज 'वर्सां' म्हण वापरतात.

३) सप्तमीचो अनुस्वारः

कोंकणी प्रमाणपत्रांत 'कोची राजपाटणीं बैसिके' ह्या वाक्यांत 'पाटणीं' (प्रमाणपत्रांत 'णी' वयलो अुस्वार तोपयेच्या फाटल्यान दिला) हें उतर वापरलां. ताचो अर्थ 'पाटणींत, पाटणी हांगा' असो जाता. देखीक 'तूं खंय गेल्लो? - हांव 'नागेशीं' गेल्लों. (तेच भाशेन कवळ्यां, मंगेशीं...आदी)

४) अनुस्वारांचें प्राबल्यः कोंकणीचें खाशेलपणः

वट्ट सुमार १२५ उतरांच्या ह्या प्रमाणपत्रांत एकूण ३२ उतरांचेर मेळून ३६ अनुस्वार दिल्यात. तशेंच सुमार १० उतरांचेर अनुस्वार दिवपाचे उरल्यात. हातूंतले ९ अनुस्वार उक्त्या उच्चारांचे (टिंबां), जावन आसात. अनुस्वारांचें हें प्राबल्य १७ व्या शेंकड्यांतले कोंकणी भाशेंत लेगीत आयचे भाशेनूच आशिल्ले हें सिद्ध करूंक प्रमाणपत्रांतलें 'गांवांतु' हें एकूच उतर पुरो.

निश्कर्श आनी समारोप

वयलें प्रमाणपत्र आनी तातूंतले कोंकणी भाशेचें रूप पळयतकीच त्या काळांतले कोंकणी भाशे विशीं चड संशोधन जावपाची गरज दिश्टी पडटा. मौखीक कोंकणीची परंपरा ९-१० व्या शेंकड्या सावन मेळटा, जाल्यार लिखीत कोंकणीची परंपरा केन्ना सावन सुरू जाली? हाचो तपास घेवचो पडटलो. ही परंपरा गोंया सावन सुरू जावन कर्नाटक-केरळ मेरेन केन्ना आनी कशी पावली हाचो सोद घेवचो पडटलो. ते खातीर कोंकणी भाशक समाजाच्या स्थित्यंतराचो अभ्यास करचो पडटलो. गोंयांतल्या इन्क्विजिशना पसूनचो इतिहास उस्तुचो पडटलो.

पुराय पुस्तकाचो अनुवाद जावपाची गरज

ह्या पुस्तकांतलें कोंकणी मनशाचें योगदान निश्चीत करपाचे नदरेन मूळ १२ खंडीय लॅटिन ग्रंथाचो कोंकणी अनुवाद करपाचें काम झुंजापांवड्यार हातींत घेवचें पडटलें.

गोंयांतल्या वैज-वैजकी परंपरेचो सोद

तेच वांगडा गोंयांतल्यान प्रारंभ जावन सकयल केरळ मेरेन पाविल्ले गोंयचे / अस्सल कोंकणी वैजवैजकी परंपरेचो अभ्यास करचो पडटलो. ह्या तीन कोंकणी वैजांचे वारस आयज आसत जाल्यार तांची वंशावळ अभ्यासून, तांच्या कुटुंबा कडेन वा हेर कडेन "निघंटू" (लिखीत वा मौखीक परंपरेंत) सांपडटात जाल्यार सोदचे पडटलें.

स्थलांतरितांच्या तोंडा वयल्या साहित्याचो सोद

स्थलांतरीत लोक आपली मुळावी भास, संस्कृताय चड चिवटपणान / कडवटपणान राखून दवरतात. हाचें कारण स्थलांतरीत प्रदेशांत भास आनी संस्कृती

होच तांच्या अस्तित्वाचो एकमेव दुवो / जोडणी आसता. देखून कारवार सावन कोचीन मेरेन फाफशिल्ल्या समाजाच्या तोंडा वयल्या साहित्याचो आनी भाशेचो सोद लेगीत घेवचो पडटलो. 'गोड्डें रामायण', 'श्रवोण गीत' ह्या सारकिले हेर लोकवेद तांचे जिबेर आयुनय जितो आसूं येतात. 'निघंटू'तल्यो पद्यान बांदिल्ल्यो 'ऋचा' तांचे जिबेर घडये आसूं येतात. त्यो मेळत जाल्यार दादा वैद्यां मेरेन गोंयांत शास्त्रीय नदरेन जिवीत आशिल्ले वैजकी-परंपरेचें मूळ हाताक लागतलें.

कोंकणीच्या आदल्या लिपयांचो अभ्यास

वयर सांगिल्ले प्रमाण आदीं काळा सावन कोंकणी बरोवपा खातीर सुमार १०-१२ लिपयांचो उपेग जातालो. डॉ.कुळकर्णी हांच्या म्हणण्या प्रमाण श्रवणबेळगोळचो शिलालेख 'नंदीनागरी' लिपयेंत बरयिल्लो आसा. (पळयातः कोंकणी भाषा प्रकृती व परंपरा, गोवा कोंकणी अकादेमी, २००७). तशेंच १६ व्या शेंकड्यांत गोंयांत 'कानदेवी' (कन्दवी?) लिपी वापरताले अशें कांय जाणकारांचें म्हणणें आसा. (पळयात डॉ. ओलिव्हिन्यू गोमिश, जुजे परैर). देखून कोंकणीच्या ह्या आदल्या लिपयांचें संशोधन जावन, तातूंत बरयिल्ल्या साहित्याचेर उजवाड घालूंक जाय.

शिलालेख वा मौखीक साहित्य हें भाशीक अभ्यासाचें साप्प दुबळें साधन. पूण 'हॉर्टस्' सारकिल्या ग्रंथाचें प्रमाणपत्र आनी तातूंतलीं सुमार ७५० कोंकणी वनस्पतींचीं नांवां (पळयात नांवांचीं कांय लेबलां), लिखीत कोंकणीचें विकसीत आनी स्थीर रूप दाखोवपी आसात. देखून ह्या ग्रंथांतले कोंकणी भाशेचो 'भाशीक' / शासशास्त्रीय (Linguistic) अभ्यास जावपाची गरज आसा.

- प्रा. भूषण भावे.

९४२३०५५०७०

(पुराय लेखांत भारतीय संख्या वापरल्या. हाचें कारण प्रमाणपत्रांतली संख्या भारतीय पद्दती प्रमाण आसा आनी तिचे वयल्यान कालीक निश्कर्श काडल्यात).

तकटो क्र. २

प्रमाणपत्राचें पुनर्लेखन (अद्ययावतीकरण)

स्वस्ति श्री शाळिवाहन शक १५९७ राक्षस सवत्सर चैत्र बहुळ १० कोची

राजपाटणीं बैसिके रंगभट्ट तथा विनायक पंडित आपू भट्ट तेग वैद्य तानिं कोचिचा कुमदोर आंड्रिकि पांड्रे त्याचा निरोपान ह्या मलबार देशावु आशिले ओषधमात्र वृक्ष वालि झाड खंड ओोळखतेल्या मनुष्याक मुसारो देवूनु ते ते गांवांतु पेट्टवून तिं तिं वोखद आणवून त्यां त्या झाडाचें फल फूल पान वीज समस्त त्या त्या रुतु काळावरि सपादून तिं तिं चितारिली. त्या उपरांत आमिं आमगेल्या वैद्य ग्रंथाचा निघंटा प्रमाणिं त्यां त्या ओषधाचे गुण वा अनुभवान जो जो गुण आमका कळेलो तो वा त्यां आखदांचीं नावं पळेउनु आजि दानि वर्षं सकाचि साजे आमिं लागि रावूनु हा लिव्रु सपादून दिला. तें लटिक अशि म्हणुंचाक नज अशि म्हणु आमि आमंची निसाणि कर्णु दिली. ते सत्य म्हणु मानुचें जाइद म्हणु नागर बरपान ह बरवूनु दिलां श्रीः

रंगभटु विनायक पडित आपुचि ओप

तकटो क्र. ३

लेखनशैली / शुद्धलेखन

'हॉर्टसां'तलें रूप	आयचें रूप
तानिं	ताणीं
कोचिचा	कोचीच्या
त्याचा	त्याच्या
आशिले	आशिल्ले
तिं तिं, तिं तीं	तीं तीं
ओोळखतेल्या	वळखतल्या
मनुष्याक	मनश्याक / मनुश्याक
देवूनु	दिवन / दिवनू
ते ते (गांवांतु)	त्या त्या (गांवांत)
वोखद	वखद
आणवून	हाडून
काळावरि	काळावरी
चितारिली	चितारली
आमिं (३ फावटीं)	आमी
ग्रंथाचा	ग्रंथाच्या
प्रमाणिं	प्रमाण / प्रमाणीं

त्यां त्या	त्या त्या
आखदांची	वखदांचीं
नावं	नावां
पळेउनु	पळेवन / पळेवनू
निघंटा	निघंटू
कळेलो	कळ्ळो
लागि	लागीं
रावूनु	रावन / रावून / रावनू
लटिक	लटीक
अशि	अशी / अशें
म्हणुंच्याक	म्हणच्याक / म्हणपाक / म्हणूंक
नज	न्हज
म्हणु (३ फावटीं)	म्हण/ म्हणू / म्हणून
आमंची	आमची
निसाणी	निशाणी
कर्णु	करून / करनू
मानुचें	मानचें
जाइद	जायत
बरवून	बरोवन / बरवून / बरवुनू
वालि	वाली

बोली रुपां

तत्कालीन (मंगळुरी, केरळी)	सद्याचें
बैसिके	बशिल्ल्या / रावपी / राबितो केल्ल्या
तेग	तीग / तीन
पेट्टवून	धाडून
शाळिवाहन	शालिवाहन
आणवून	हाडून
निरोपान	आज्ञेन /आदेशान / सांगणेवेल्यान

चुको, चुकावळ

जाल्ली चूक	योग्य रूप
हा (लिव्रु)	हो (लिव्र, लिव्रू)
ते (सत्य)	तें (सत्य)
ह (बरवूनु दिलां)	हें (बरोवन दिलां)
सवत्सर	संवत्सर
ओषध	औषध (मंगळुरी, केरळी)
साजे	सांजे
देशावु	देशांतु, देशांत
सपादून	संपादून
आमि	आमिं (मंगळुरी,केरळी)
म्हणु	म्हणुं (मंगळुरी, केरळी)
लागि	लागिं (मंगळुरी, केरळी)

आवृत्तीवाचक दर्शक सर्वनामां

ते ते, तिं तिं, त्यां त्या, त्या त्या, तिं तीं, त्यां त्या, जो जो

हेर सर्वनामां

तेग, तानिं, त्याचा, ह्या, त्या, आमिं, आमगेल्या, आमका, तो, त्यां, आमिं, तें, आमि, आमंची, ते, ह.

तकटो क्र. ५

‘खंड’

‘खंड’ ह्या उतराक वनस्पती संदर्भांत जायते अर्थ आसातः

१) ‘खंड’ म्हळ्यार खोड. देखीक चंदनाचें खोड

२) ‘खंड’ म्हळ्यार दोन ‘पॅरां मदलो’ भाग. देखीक उसाचो दोन ‘पॅरां मदलो’ भाग. (उशी कांडो / ऊस खंड)

३) ‘खंड’ म्हळ्यार मूळ. (देखीक ‘वेखंड’).

******

लोकरंग

डॉ. जयंती नायक, गोंय्

लोकगितां : मुळचीं मंत्रगितां

एके पिळगेकडच्यान दुसरे पिळगेमेरेन मौखीक परंपरेन चलत आयिल्लीं असंख्य गितां आज संवसारभर सांपडटात. हीं गितां रचप्यांचें नांव मेळना आनी तांचेर 'लोकांची', म्हळ्यार पुराय समुहाची वा समाजाची मालकी आशिल्ली दिसता. हे मालकेक लागुनूच तांकां 'लोकगितां' म्हणटात.

लोकगितां समाजांतल्या अमक्याच वया-दर्जाचे, अमकेच व्यक्तीन वा व्यक्तींनी, अमक्याच कार्या-प्रसंगार गावचीं, हाचे सामाजिक निती-नेम आशिल्ले पळोवंक मेळटात. तीं आत्मसात करपाचेर मात कोणाची कसलीच आडखळ नासता. पूण दर एक लोकगीत खंयचे न्हय खंयचे चाली-प्रथेकडेन जोडिल्लें आशिल्ल्यान आनी ह्यो चाली-प्रथा अमकेच जातिच्या वा दर्जाच्या लोकांकडेन संबंदीत आशिल्ल्यान दुसर्या समाजांतले लोक तीं आत्मसात करूंक फाटीं सरतात. सांस्कृतिक सोयरीगत आशिल्ल्या दोन वेगळ्या संस्कृतायांच्या लोकांक एकामेकांच्या लोकगितांनी बरीच तोंडवळख आसता. केन्ना केन्ना नकळटां तीं तांच्या उत्सव-कार्याचें पंगतीकय वचून बशिल्लीं आसतात.

लोकगितां म्हळ्यार लोकसमुहाच्या भाव-भावनांचो संगितमय आविश्कार. तांचे निर्मणेचो निश्चित काळ सांगप कठीण. तरी तातूंत वर्णनरूपांत मनीस संस्कृतायेचे जे अवशेश सांपडटात, तांचेवयल्यान तीं अतिशय प्राचीन काळांत निर्माण जाल्यांत हें स्पश्ट जाता.

मनशाक जेन्ना 'वाणी' गवसली तेन्ना ताका सगळ्यांत आदीं काव्याचो उमाळो आयलो. ह्या वेळार ताच्या तोंडांतल्यान भायर सरिल्लीं उतरां लय-ताल घेवनूच आयलीं. आपल्या मनांतल्यो भाव-भावना, विचार-उत्फर्के, उमाळे-हावेस बी ताला-लयेंत सांगनासतना सादे, सरळ आनी गद्य पध्दतीत सांगपाची ताची वृत्ती उपरांतची. मानसीक आनी भौतीक विकासाच्या अतिउच्च अशा पावंड्यार उबो आशिल्ल्या मनशाच्या तोंडांतल्यान अतिदुख्खाच्या आनी अतिखोशयेच्या प्रसंगार आजय भायर

सरिल्लीं उतरां लये–तालांतच आयिल्लीं पळोवंक मेळटात आनी ही गजाल मनीस जिणेकडेन जोडून आशिल्ल्या काव्याच्या म्हत्वाचेर नकळटां उजवाड घालतात.

वेद, ब्राह्मणग्रंथ, पुराणां, बौध्द जातकां, जैनचुर्णा, उपनिषदां ह्या सारक्या ग्रंथांनी लोकगितांचो बरोच उल्लेख सांपडटा. उपरांत आयिल्ल्या अभिजात साहित्यांतय तांच्यो कुरवो सांपडटात. हाचेवेल्यान तांची निर्मणी जाल्ली, वा तीं रचलीं त्या काळार लोकगितां समाजांत घोळटालीं हें सिध्द जाता. वैदीक काळार पुत्रजल्म, उपनयन आदी शुभप्रसंगांनी पारंपारीक गितां गायताले अशी म्हायती मेळटा. अशा गितांक वैदीक साहित्यांत 'गाथा' म्हणटाले आनी तीं गावप्यांक वा गायकांक 'गाथीन' म्हणटाले अशे उल्लेखूय मेळटात.

लोकगितां हीं 'गेय' आसतात. तांतल्या उतरांचेर सुरांचें अधिपत्य आसता. हे सूर सादे–सुटसुटीत आसतात. देखून पंगडांतले दर एके व्यक्तीक वया–मानाचो फरक करनासतना ते आत्मसात करप शक्य आसता. मणिपूर, त्रिपूरा आनी मध्यप्रदेश हांगाच्या आदिम जमातींमदीं कांय लोकगितां अशीं आसात, जातूंत उतरां नासतात. तातूंत फकत लयप्रधान सूररचना आसता. ह्यो जमाती लोकनृत्य करतना अशे तरेचीं लोकगितां गायतात.

'मंत्रगीत', 'गीत' आनी 'गीतकाणी' अशा तीन रूपांनी लोकगितां आज समाजांत घोळणुकेंत आशिल्लीं दिसतात. 'मंत्रगीत' आकारान साप ल्हान आसता. सर्वसादारणपणान चार ते स वळीं भितर तें मेळटा. 'गीत' हें ताचे परस व्हड आसता. तें मंत्रगितापरस चड गेय आसता. जाल्यार 'गीतकाणी' चड प्रदीर्घ आसता. तातूंत गद्याचो भाग आसलो, तरी सुरांचें चड साम्राज्य आसता. गद्यांतय एक तरेची लय आसता. मनशाक जाल्ली 'दिश्टबाधा', 'भुतबाधा' आनी 'रेंचबाधा' पयस करपाखातीर मुखेलपणान 'मंत्रगीत' (मंत्ररूपांतलें) गायिल्लें पळोवंक मेळटा. 'गीत' हें सर्वसादारणपणान लग्नकार्य सारक्या प्रसंगार, तशेंच थरावीक उत्सवांच्या काळार गायिल्लें मेळटा. गिताचो आनी नृत्याचो दाट संबंद. 'गीतकाणी' ही गीत आनी काणी हे मदले अवस्थेंत आशिल्ली रचना. ती मुखेलपणान वेवसायीक लोकगायकच गायतना दिसतात. भाट, चारण, बंदी, कुश–लव अशा विविध नांवांनी भारतभर अशे वेवसायीक 'कथा गीतगायक'

सांपडटात. गोंयांत कुळंबी–गावडी जमातींमदीं अशे परंपरेन बांदिल्ले लोकगायक आसात. ते देव–देवतांच्यो गीतकथा थारावीक उत्सव–प्रसंगार गायतात. तांकां 'काणयेकार' अशें म्हण्टात. 'गाणेलीं' ह्या नांवानय तांकां वळखतात.

लोकगितां केन्ना बायलांनी तर केन्ना दादल्यांनी स्वतंत्रपणान गायिल्लीं सांपडटात. दादल्या–बायलांचीं जोड लोकगितांय कांय वाठारांनी मेळटात. मात गोंयांत अश्यो देखी मेळनात. ल्हान भुरग्यांचींय जायतीं लोकगितां मेळटात. तीं मुखेलपणान बडबडगीत रूपी दिसतात.

देश–विदेशांतल्या लोकगितांचो अभ्यास केल्यार एक गजाल सामकी जाणवता ती म्हळ्यार, बायलांच्या लोकगितांचो आंकडो दादल्यांच्या लोकगितांपरस खुबच व्हड आसा. हाचें कारणय स्पश्ट आसा. बायल दादल्यांपरस चड संवेदनशील, चड हळवी, भावूक, धार्मिक वृत्तिची आनी सुंदरकायेची चड आवड आशिल्ली आसता. घर–संवसार, भुरगीं–बाळां, आपलें कूळ–कुटूंब हे भोंवतणी दादल्यापरस ती चड घुस्पल्ली आसता आनी म्हणुनच तिचेकडल्यान लोकगितांची चड निर्मणी जाल्ली आसा. कुटुंबाचें जनन, भरण आनी रक्षण ह्या तीन क्रियांकडेन बायलांचीं भौतेक लोकगितां जोडिल्लीं पळोवंक मेळटात.

'लोकगितां' म्हणजे मनोरंजनाचें साधन वा माध्यम आसा म्हणपाचें विधान लोकसंस्कृतिच्या पुर्विल्ल्या कांय अभ्यासकांनी केल्लें आसा. पूण ह्या विशयाचो खोलायेन अभ्यास केल्यार हें विधान चुकिचें म्हणपाचें होलमता आनी 'धार्मिक विधी' वा 'धार्मिक आचार' हें लोकगिताचें मूळ रुप हें सत्य सामकार येता.

वैदीक संस्कृतायेचो असर आशिल्ल्या समाजांत धार्मिक उत्सव आनी लग्न–कार्य सारक्या प्रसंगार 'वैदीक मंत्र' जें कार्य करतात, तेंच कार्य अवैदीक समाजांत लोकगितां करतात. म्हणजेच खर्या अर्थान, लोकगितां हीं अवैदिकांचीं 'मंत्रगितां' वा 'मंत्र'.

ह्या संवसारांत अतिशक्तीमान आनी अचाट अश्यो कांय दैवी आनी अतिमानवी शक्ती अदृश्यरूपान सगळ्याक वावुरतात. ह्या शक्तिचें संवसारांतल्या सगळ्या गजालींचेर नियंत्रण आसता. दीस–रात, उजवाड–काळोख, पावस–वोत, जल्म–मरण.... ह्या धर्तरेवयल्या सगळ्या घडणुकांच्या

मुळाकडेन ह्यो शक्तीच कारण आसात. तांचे कृपेक लागून हे धर्तरेचेर पावस-पाणी वेवस्थीत पडून धन-धान्याची विपुलताय जाता. तांची कृपा ना जाल्यार औरां-दुकोळ येवन सगळोच तळतळाट जाता. मरी-म्हारोग येवन मनीसजातिचो संहार जाता,अशे कितलेशेच समज-विस्वास आदीम काळार मनशामदीं आशिल्ले. देखून ह्या शक्तींक प्रसन्न करून घेवन आपलो कार्यभाग सादपाखातीर ताणें कितल्याश्या यंत्र-तंत्रांची निर्मणी केली. लोकगितां हीं ह्या यंत्र-तंत्रांचे पुर्णतायेखातीर रचिल्ले मंत्र. हे मंत्र उच्चारपाची शक्ती आनी ते वरवीं तंत्रां सिद्धीक व्हरपाचें कसब घराण्यांतल्या वा समाजांतल्या जाण्ट्या-जाणकार व्यक्तीमदींच आसता असो समज आशिल्ल्यान लोकगितांचें गायन मुखेलपणान जाण्टेच करतना दिसतात. तांचे फाटल्यान भुरग्यांनी हें दायज मुखार व्हरपाचें आशिल्ल्यान, भुरग्यांक ताचें गिन्यान जावंचें हे भावनेंतल्यान गायनाचे कार्यावळींत भुरग्यांकूय सहभागी करून घेतात.

आदीम काळार निर्माण जाल्लीं सगळीं यंत्र-तंत्रां यातुविद्येचोच एक भाग. यातुविद्येंतल्यानच लोकधर्माची उत्पत्ती जाल्या. लोकधर्माची कल्पना 'अभिजात' धर्मापरस खुबच वेगळी. अभिजात धर्माची निर्मणी खंयच्याय तरी एका विशिश्ट देवा पसून वा संता पसून जाल्या. हाचे उरफाटें, लोकदैवतां हीं लोकधर्मांतल्यान उदेवाक आयिल्लीं आसात. मनशाच्यो मुळाव्यो अश्यो भौतीक आनी आत्मिक गरजो भागोवप आनी एकंदरीत ताची जीण नियंत्रीत आनी संयमीत करप, ह्या उद्देशांतल्यान लोकधर्म जल्माक आयला. लोकधर्माच्या नियंत्रणांत यातुविद्येचो वांटो शिंवाचो. पर्यायान लोकगितांचेंय तातुंतलें म्हत्व अनन्यसादारण.

'सारक्यांतल्यान सारकें जल्माक येता' हें यातुविद्येचें मुखेल सुत्र. जी गजाल वा घडणूक घडची अशी अपेक्षा आसता ताची नक्कल करून संवसाराचेर नियंत्रण दवरपी शक्तींक होरायल्यो जाल्यार इत्सीत फळप्राप्ती घडटा असो यातुक्रिया करतल्याचो घट भावार्थ. संतती जनन, तिचें पोशण आनी रक्षण ह्या तीन कार्यांभोंवतणी पुरायेन बांदून आशिल्ल्या आदिम समाजान निर्मिल्ल्या ताच्या लोकगितांनीय ह्या तीन मुखेल उद्दिश्टांच्यो कुरवो दिसतात. गितांनी येवपी विशय, प्रतिमां, प्रतिकां आनी साबार तरेचीं वर्णनां ह्या तीन कार्यांचे पुर्ततायेंतूच घुस्पल्लीं आसतात.

आपणालें अस्तित्व तिगोवन दवरपाखातीर आदिम मनशाक त्या काळचे

परिस्थितीकडेन भोव कठीण असो संघर्श करचो पडला. जल्म–मरणाच्या चक्रांत ताचेखातीर 'सृजन' वा 'नवनिर्मणी' ही गजाल खूब म्हत्वाची थारल्या. सृजन स्वताचें आसूं वा धर्तरेचें आसूं, ताचे खातीर दोनूय कार्यां गरजेचीं, मुळावीं. देखुनच यातुक्रियेच्या रूपांत ताणें निर्मिल्ल्यो भौसंख्य विधी–प्रथा सृजनाच्यो वा सुफलीकरणाच्यो विधी–प्रथा म्हूण जल्माक आयिल्ल्यो आसात आनी तांचेकडेन संबंदीत आशिल्ल्या गितांनीय तोच भावार्थ भरिल्लो आसा.

जिविताच्या अस्तित्वाखातीर झगडपी आदिम समाज मातृप्रधान आशिल्लो. ह्या काळार मातृदेवतांचें वर्चस्व आशिल्लें. मनशाक जल्म दिवपी माता आनी तिच्या भुरग्यांच्या पोटरक्षणार्थ असंख्य जितापत–वनस्पत जल्माक घालपी धर्तरी दोगांयचेंय ह्या काळार मनशान नातें जोडलें. हांतल्यानच धर्तरेचें, म्हणजे मातृदेवतेचें पुरोहीतपण बायलमनशेकडेन आयलें. लोकगितांच्या माध्यमांतल्यान बायलमनशेन हे देवतेकडेन संवाद सादलो. आपली आनी आपल्या भुरग्यां–बाळांचीं गाराणीं – मागणीं तिचेकडेन पावयलीं.

भुंयदेवतेकडेन संवाद सादपाचें माध्यम म्हूण कार्यरत आशिल्लीं लोकगितां आज दादल्यांनीय गायिल्लीं दिसतात आनी हाका कारणय आसा. काळ न्हंयेच्या प्रवाहांत जीं जायतीं स्थित्यंतरां समाजांत जालीं तांतलें एक म्हत्वाचें स्थित्यंतर म्हळ्यार दादल्याचें बायलेवेलें वर्चस्व आनी बायलमनशेचो सकयल गेल्लो समाजीक दर्जो. ह्या कारणाक लागून तिची, गांवच्या शासनांत आनी देव–देवळांत आशिल्ली आदली अधिसत्ता गेली आनी थंय दादल्यांची अधिसत्ता आयली. हाका लागून आदल्या यातुक्रियांनी आनी धर्मविधिंनीय बदल जालो. देव–देवतांकडेन संवाद सादपाची जबाबदारी आतां दादल्याकडेनय आयली आनी ताणें आपल्या ह्या कर्तव्यसिध्दीखातीर साबार लोकगितांची निर्मणी केली. 'स्त्रीराज्य तें पुरूशराज्य' ह्या स्थित्यंतरांत पुरूशदेवांची संकल्पना उदेवाक आयली. तांचेंय म्हत्व तयार जालें आनी सुङ्गलीकरण विधिंनी गितरूपांतल्यान तांचीय होरावणी सुरू जाली. ही होरावणी दादल्यांवांगडा बायलांनीय केली.

आदिमकाळ तो आयचो आधुनीककाळ ह्या लांब प्रवासांत मनशान आपली कितलिशीच भौतीक आनी मानसीक उदरगत केली. आपल्या

आदिम जिणेमुल्यांची जतनाय करतनाच ताणें साबार नवीं मुल्यांय आपणायलीं. आदल्या अदृश्य देवांक ताणें मूर्त रूप दिलें. तांचेविशीं तरांतरांची कथा–मिथकां निर्मिलीं. आपलो दिसपट्टो ग्रास मेळोवपाचें एक तंत्र म्हणून घोलींतल्या वण्टींचेर ताणें काडिल्ल्या ‘क्रूड’ चित्रांतल्यान व्हडलीं व्हडलीं मंदिर–शिल्पां सजलीं, गांव–गाड्याची रचना बदल्ली. येणावळिच्या मार्गांतय बदल घडून आयलो. ह्या सगळ्यांचो परिणामय मोठ्या प्रभावीपणान लोकगितांचेर जाल्लो दिसता. तांच्या मुळच्या आशय–विशयांत बर्याच प्रमाणांत आज बदल आयिल्लो जाणवता. धार्मीक भाव–भावना उकतावपाचें एक माध्यम ही तांची मुळची भुमिका कुशीक पडून काळजांतल्यो व्यथा, उमाळे, उत्फर्के व्यक्त करपाचें एक साधन म्हुणूनय कांय लोकगितां ह्या काळांत निर्माण जाल्लीं नदरेक पडटात. खास करून बायलांच्या लोकगित प्रकारा संबंदान अशें चित्र पळोवंक मेळटा.

‘उत्सवगितां’, ‘संस्कारगितां’ आनी ‘श्रमगितां’ अशा तीन मुखेल प्रकारांनी लोकगितां आज समाजांत घोळणुकेंत आसात. हांतलीं उत्सवगितां हीं उत्सव–कार्यांतल्या विधिंकडेन संबंदीत आसात. हातुंतलो मोठो वांटो नृत्यगितांचो. खेळगितांय ह्याच विभागाखाला येतात. आज धर्मविधीकडेन संबंद नासतना, निकटें मनोरंजन म्हण खेळ खेळटना गायिल्लीं लोकगितांय मुळाक धर्मविधीकडेन संबंदीत आशिल्लीं. संस्कारगितां हीं जल्म, पौंगडप्रवेश आनी लग्न ह्या तीन संस्कारांवेळार मुखेलपणान गायिल्लीं मेळटात. श्रमगितां हीं घर आनी घराभायलो वावर करतना, कश्ट विसरपाखातीर आनी केल्ल्या कश्टांचें चीज मेळपाखातीर गायिल्लीं दिसतात. ह्या तिनूय तरांच्या लोकगितांची उद्दिश्टां वेगळीं आसलीं तरी तीं निश्चितपणान कसले न्हय कसले क्रियेकडेन संबंदीत दिसतात. देखूनच सगळीं लोकगितां हीं एका अर्थान ‘क्रियागितां’ आसतात.

लोकगितांच्या वयल्या तिनूय प्रकारांचो अभ्यास केल्यार एक गजाल होलमता ती म्हळ्यार, धार्मिक विधींकडल्यान कुशीक काडून लोकगितां तिगोवप शक्य ना. जीं लोकगितां समाजमानसांत चालंत आशिल्ल्या धर्मविधींकडेन संबंदीत आसात तींच लोकगितां आज समाजांत मिरयतना दिसतात. आयचे स्थितींत श्रमगितांची परिस्थिती खूबच वायट जाल्या. श्रमपरिहाराच्या समाजांत तयार जाल्ल्या विविध साधनांवांगडा चडशीं श्रमगितां ना नपयत जाल्लीं आसात. संस्कारगितांचेंय म्हत्व आज

मनशाच्या दिसपट्ल्या धांवपळीच्या जिवितांत दिसान दीस उणें जायत आसा. उत्सवगितांचें म्हत्व आदले सारकेंच आसा अशेंय म्हणप योग्य जावंचेंना. तरी हेर दोनूय प्रकारांच्या मानान तांचें स्थान आजुनय समाजांत बरेंच मानाचें आसा.

संवसारांतल्या अदृश्ट शक्तिंचेर सिध्दी मेळोवपाचें मंत्र म्हणून मुळाक लोकगितांची निर्मणी जाल्ली आनी उपरांत 'श्रम परिहार' आनी 'मनोरंजन' अशीं प्रयोजनां तांच्या सादरीकरणा कडेन जुळिल्लीं आसलीं, तरी लोकगितां हीं मौखीक अभिव्यकतीचो एक सुंदर असो आविश्कार. ते भायर, समाजांत आजवेर घडत आयिल्ल्या तरेकवार स्थित्यंतरांचो आनी बर्या-वायट गजालिंचोय तीं दस्तऐवज आसात. मनीस जातीन आजवेर मेळयिल्ल्या गिन्यानाची ती जिवी गंगा. देखून, लोकगितांचें जतन आनी संवर्धन जावप भोव म्हत्वाचें आनी हे खातीर धार्मिक परंपरा समाजांत चलणुकेंत उरप गरजेचें.

लोकवेद आनी संगीत

'संगीत' हें लोकवेदाचें एक अतिशय म्हत्वाचें आंग. ह्या आंगान पुराय संवसार भाराविल्लो आसा. संवसारांतलो खंयचोय समाज वा खंयचोय पंगड घेयात, तांचेमदीं संगीत ना अशें केन्नाच घडचें ना. संवसारांतलें दर एके जमातींत, दर एका पंगडांत जसो लोकवेद आसता, तशेंच तांचेमदीं ह्या लोकवेदाचें म्हत्वपूर्ण आंग आशिल्लें संगीत हें आसताच आसता.

परंपराप्रिय आनी समूहजीण जगपी लोकमानसान रचिल्ल्या संगिताक 'लोकसंगीत' म्हूण वळखतात. आयच्या लोकसमाजाची उत्पत्ती जे परीन आदिम समाजांतल्यान जाल्या, तेच परीन आयच्या लोकसंगिताचो उदेवय आदिम संगितांतल्यान जाला. लोकवेदाच्या हेर जायत्या प्रकारांत जशीं आमकां मनशाच्या आदिम संस्कृतायेचीं वैशिश्ट्यां घोळणुकेंत आशिल्लीं सांपडटात, तशींच आदिम संगिताचीं वैशिश्ट्यांय लोकसंगितांत वावुरतना दिसतात. दुसरे भाशेंत सांगपाचें जाल्यार, 'आदिम' आनी 'नागर' अशा दोनूय तरेच्या संगीत समन्वयांतल्यान आयचें लोकसंगीत घडिल्लें आसा.

मनशाचें आनी संगिताचें नातें खुबच पोरनें. जनावरांभशेन

आशिल्ली आपली जीण बदलूंक मनशान जेन्ना आपल्या विकासाची बुन्याद घाली, तेन्नाच ताच्या हातांतल्यान संस्कृतीचीय बुन्याद पडली. ही बुन्याद पडटनाच संगिताची रचणूक जाली. मनशाक 'वाणी' गवसतांच ताच्या तोंडांतल्यान जीं पयलीं उतरां भायर सरलीं तीं लये-तालांतच आयलीं अशें संबंदीत शास्त्रांच्या विद्वानांचें मत आसा. सैमांत वावुरतल्या मनशाच्या आशिकुशीक व्हांवपी न्हंय-व्हाळांचे खळखळाट, सुकण्या-सावदांचे चित्कार, पावसाचो झिरीमिरी नाद, वार्याची कुंकार बी गजालींच्या प्रभावांतल्यान ताच्या तोंडांतल्यान लये-तालांतल्यान उतरां भायर सरपाक कारण जालीं. हांगाच संगिताची आनी पर्यायान काव्याची पयली निर्मणी घडली. आजय वेगवेगळ्या जातीं-जमातींमदीं आशिल्ल्या लोकसंगिताचो अभ्यास थंयचें सैम आनी वातावरणाचो अभ्यास करून केल्यार दोगांयचेंय एकमेकांकडलें नातें स्पश्ट जाता.

मनशाक 'बोली' मेळटांच ताचे सगळे वेव्हार काव्यांत सुरू जाले. आजय अती खोशयेच्या आनी अती दुख्खाच्या प्रसंगार मनशाच्या अंतर्मनाच्या खोलायेसाकून येतलीं उतरां काव्यांतच आसतात, ही गजाल ताचे जिणेंत आशिल्ल्या काव्याचें आनी संगिताचें म्हत्व सांगतात.

मनशान आपल्या उत्क्रांती अवस्थेच्या सुरवातेच्या काळार 'संगीत' हें संवसारांतल्या अदृश्य शक्तींक होरोवपाचें माध्यम म्हणूनच वापरलां. 'जनन' आनी ताचें 'पोशण' ह्या दोन क्रियांभोंवतणीं घुंवतल्या आदिम मनशान आपल्याक योग्य शिकार मेळपाखातीर, भरपूर पिकावळ येवपाखातीर, पावस-औरां सारक्या सैमीक आपत्तींतल्यान राखण मेळपाखातीर गितां गायल्यांत आनी नृत्य-खेळ केल्यात. हेच परंपरेंतल्यान संगीत हें देवाक होरोवपाचें माध्यम म्हूण समाजामुखार आयलां, जाचो मूळ निर्मिती-उद्देश आजय बदलिल्लो ना. आजय सगळ्या मुखेल लोकसंगितांच्या प्रकारांचो संबंद गांवच्या खंयच्या ना खंयच्या उत्सव वा धर्मविधीकडेन मेळटा.देव-देवतांमुखार वा गांवच्या भौशीक मांडार ताचें सादरीकरण केल्लें पळोवंक मेळटा.

भौतीक आनी मानसीक विकासावांगडा मनशान निर्मिल्ले आदिम संस्कृतायेचें जशें लोकसंस्कृतायेंत रूपांतर जालें, तेचभशेन ताच्या आदिम संगिताचेंय लोकसंगितांत परिवर्तन जालें.

लोकसंगितांत कंठसंगीत, वाद्यसंगीत आनी कंठ–वाद्यसंगीत अशे तीन मुखेल प्रकार मेळटात.

कंठसंगितांत, कंठांतल्यान भायर सरिल्ल्या बोलांतल्यान, म्हणजेच गितांतल्यान जे सूर भायर सरतात तेच 'संगीत' निर्माण करतात. हांगा उतरांच्या सांगाताक कसल्याच वाद्याचे सूर नासतात. निखळ गीत गायनांतल्यान संगिताची रचना जाल्ली आसता. हाचे उलट वाद्य संगिताचें, हांगा वाद्य वादनांतल्यान ज्या सुरांची निर्मणी जाता, ते सुरच संगीत जल्माक घालतात. वाद्यसंगितांत गितांचो सांगात नासता. कंठ–वाद्य संगीत प्रकारांत गीत आनी वाद्य दोनांच्याय एकवटांतल्यान संगीत तयार जाता. 'कंठ–संगीत', 'वाद्य संगीत' आनी 'कंठ–वाद्य संगीत' ह्या तिनूय प्रकारांचे आपापलें खाशेलेपण आसा. तांकां खाशेले सांस्कृतिक आनी सामाजिक संदर्भ जुळिल्ले आसात. हांतलो अमूकच एक प्रकार श्रेश्ठ आनी दुसरो दुय्यम अशें म्हणूंक मेळचेंना. मात, कंठसंगिताच्या मानान वाद्यसंगीत प्रकार 'लोकां' मदीं कमी सांपडटात. संवसारांतल्या चडश्या जाती–जमातींमदीं बायलांचें लोकसंगीत हें कंठसंगिताच्याच रूपांत मुखेलपणान मुखार येता. 'लौकीक' संगीत प्रकार मात हाका आडवाद आसात.

'वाद्य–संगीत' आनी 'कंठ–वाद्य संगीत' हे प्रकार दादल्यांचीच मक्तेदारी म्हणून मुखार येतात. हांगाय 'वेवसायीक' आनी 'हौशी' अशे भेद सांपडटात. वाद्य वादनाची कला दादल्यांकडेन मर्यादीत उरपाक, वाद्यांचे निर्मितीक वापरतात तें साहित्य आनी ताचे फाटली संकल्पना आनी संकेत हें जशें कारण आसा, तेचबरोबर तांच्या वादनाखातीर आंगांत लागपी बळय कारण आसा.

लोकसंगिताचीं फुडलीं कांय मुखेल वैशिश्ट्यां आसात :

१. लोकसंगीत हें समुहमनाची निर्मिती. एकेच तरेच्या भाव–विश्वांत जगतल्या आनी एकेच तरेच्या प्रेरणांनी भाराविल्ल्या समूहमनांतल्यान, जल्माक आयिल्लें आसता. मुळाक जरी एखाद्रे व्यक्तीन ताका शब्द दिवपाचें कार्य केल्लें आसलें तरी उपरांत ताचो वावर स्विकारून मुखावयले संस्कार पुराय समुहान वा पंगडान केल्ले आसतात. हें सांघीक पध्दतीन घडटा. निर्मितीवांगडा लोकसंगिताचो प्रसार आनी सांबाळ सामुहीक रितीनच जाता. तांतलो आशय–विशय आनी सुरावटीचेर समुहाचो पगडो आसता.

२. मौखीक परंपरा हें लोकसंगिताचें दुसरें म्हत्वाचें वैशिश्ट्य. समुहमनांतल्यान जल्माक आयिल्ल्या लोकसंगिताचो मुखार जो प्रसार जाता तो मौखीक परंपरेनच जाता. लोकांचे जिबेर घोळूनच तें एके पिळगेकडल्यान दुसरे पिळगेमेरेन पावता. हें वैशिश्ट्य कंठसंगिताक खाशेलेपणान लागू जाता.

३. लोकसंगीत श्रवण आनी निरिक्षण परंपरेंतल्यान एके पिळगेकडल्यान दुसरे पिळगेमेरन पावता. देखीक, वाद्य-वादनाचो प्रकार, जातूंत उतरांचो संबंद नासता, दुसरो वादक वाजयता तें आयकून आनी पळोवन तें आत्मसात करप जाता.

४. लोकसंगितांत गितांतलीं उतरां आनी कडवीं हांची पुनरावृत्ती जाता. पुनरावृत्तीच ताचें आगळेंपण थारता.

५. सगळ्या लोकसंगीत प्रकारांचें प्रयोजन हें मुळाक धार्मिक कृत्य म्हुणूनच जाल्लें आसा. सरभोंवतणचो सैम आनी ह्या सैमाक नियंत्रीत करपी कोण तरी अदृश्य शक्त (कालांतरान तिका 'देव' ही संज्ञा प्राप्त जाली.) हांकां होरावपाचें प्रयोजन लोकसंगिताचे निर्मितींत आशिल्लें मनोरंजनाचें प्रयोजन ताका उपरांत जुळ्ळां.

६. लोकसंगितांत त्या त्या वाठाराच्या भुगोलाचो छाप उदेल्लो आसता. देखीक : नुस्तेकारांच्या वा खारव्यांच्या लोकसंगितांत जसो नुस्तें, सुकती, भरती, पोनेळ, व्हडीं हेसारकी उतरावळ आयकूंक येता, तेच वांगडा तांचे सुरावटींत 'दर्याचो गाज' सांपडटा.

शेतीसंस्कृतायेंत जल्माक आयिल्ल्या आनी शेतां-भातांत घोळपी कश्टकरी गावडी – नायक समाजाच्या बायलांच्या धालो-संगितांत वार्याचेर धोलतल्या भाताच्या थामाचो 'ताल' जाणवता.

लोकसंगितांत भौगोलीक वैशिश्ट्यताये वांगडा थळांतर गूणय आसतात. ह्या गुणांक लागूनच लोकसंगीत एका वाठारांतल्यान दुसर्या वाठारांत पावता. ही भोंवडी करतना थंयच्या थळाव्या संस्कृतीक आनी सैमीक वातावरणाचो प्रभाव ताचेर नकळत जाता.

दोन वेगवेगळ्या वाठारांतल्या लोकसंगितांत बरेच फावट समानताय दिसता ताचे फाटल्यान ताचो थळांतर गूण हें एक म्हत्वाचें कारण आसता. दोनूय वाठारांतले लोकसंगिताचे फांटे केन्ना तरी एकाच उगमांतल्यान

भायर सरिल्ले आसतात.

गोंयांत लोकसंगिताची व्हड परंपरा आसा. ताचो उदेव इतिहासकाळाच्याकय बर्याच फाटीं जाल्लो आसा. गोंयच्या शेतीप्रधान संस्कृतायेंत जेन्ना धालो–शिगम्या सारके उत्सव जल्माक आयले तेन्नाच ह्या उत्सवांतलो मुखेल आचार म्हणून हें संगीतय निर्माण जालें. दुसर्या उतरांनी सांगपाचें जाल्यार, संगीतरूपी धर्मविधीनच मुखार उत्सवाचें आंगलें घातलें.

गोंयांत 'बायलांचे' आनी 'दादल्यांचे' अशे दोन वेगवेगळे संगीत प्रकार मेळटात. हातूंत बायलांचें सगळें लोकसंगीत हें 'कंठसंगीत' जाल्यार 'कंठ–वाद्य संगीत' आनी 'वाद्य–संगीत' दादल्यांनी सादर केल्लें दिसता.

बायलांच्या कंठ–संगितामदीं 'होंवयो', 'धवळे', 'पाळणे', 'धालो–गीत', 'फुगडी–गीत' अशे प्रकार मेळटात. हांतल्या फुगडी–गीत प्रकाराक ताळयांचो नाद सांगात दिता, जाल्यार हेर सगळे प्रकार गायतल्याच्या कंठांतल्यान भायर सरिल्ल्या निव्वळ सुरांचेर उबे रावतात.

दादल्यांच्या कंठ–वाद्य संगीत प्रकारांमदीं 'हौशी' आनी 'वेवसायीक' अशे तरेचे दोन मुखेल प्रकार घोळणुकेंत आसात. हांतलें वेवसायीक संगीत हें गणसाबैलकाराचें वा बसवोकाराचें. 'खेळी' आनी 'कुळी' अशे दोन प्रकार ताचेकडेन आसात. ताच्या गायनाक 'धोलकें' आनी 'शेनाय' हया दोन वाद्यांचो सांगात आसता.

बसवोकाराचें लोकसंगीत गोंयांत इतिहासकाळार पावलें, पूण ते आदीं गोंयांत वेवसायीक लोकसंगीत आशिल्लें आसूंक जाय म्हणपाचो निर्वाळो हांगाच्या कांय जातींच्या नांवाक जुळिल्ल्यो 'गाण', 'गाणेल' सारक्य उपाध्यो दितात. हे लोक देशांतल्या हेर वाठारांसारके दारादारांनी भोंवन उपजिवेकेचें साधन म्हुणून आपली कला सादर करताले काय कितें, हेविशीं आजून सारकें स्पश्टीकरण मेळना.

कलाकारांच्या आंगांतल्या विशेश प्राविण्याक लागून ज्या संगिताक वेवसायीक संगीत म्हणूनच उल्लेखूंक जाय आनी जाचो आयच्या शिश्ट संगितांतय प्रयोग जावंक जाय असो प्रकार म्हळ्यार 'काणयो–गायनाचें संगीत.' अर्द पद्य आनी लयेंत येतलें अर्द गद्य, अशा स्वरूपांत पांच–

पांच, स–स वरां आनी केन्ना केन्ना पुराय रातभर म्हौंवाळ सुरांनी आसमंत भारावन घालपी हो संगीत प्रकार. हो प्रकार महाराष्ट्रांत आज लौकीक प्रकार म्हणून घोळणुकेंत आशिल्ल्या पोवाड्याचे धर्तीचेर सादर केल्लो दिसता. एक मुखेल गायक आनी ताका दोनांपरस चड 'सुरांवपी' वा 'साथीदार' हांगा आसतात. केन्ना साथीक घुमट आसता तर केन्ना कंठांतले सूरच गायनाची तेंगशी गांठ्तात.

विशेश प्राविण्य आशिल्लेच लोक सादर करूंक शकतात अशा कंठ–वाद्य संगीत प्रकारांमदीं गोंयांत 'बनवड गायन', 'गोड्डें रामायण', 'गुडुलो गितां', 'रणमाल्यांतलीं गितां', 'जागरांतल्यो होंवयो' अशे कांय प्रकार मेळटात. हांगा गितांच्या सांगाताक घुमट आनी कांसाळें हीं दोन वाद्यां मुखेलपणान वाजयतात.

दादल्यांच्या हौशीकंठ–वाद्य संगितामदीं शिगम्याच्या उत्सवावेळार सादर करपाचे 'चौरंग', 'ताळ' आनी 'दुलपद' हे तीन प्रकार येतात. हांतले 'ताळ' आनी 'दुलपद' हे उडटे. तांच्या गितांच्या सांगाताक धोल–ताशांचें वाजप आसता, जाल्यार 'चौरंग' (जत) हो थंड गतीन चलपी प्रकार, ताच्या सांगाताक ताळ–झांजेचें वाजप वाजयतात.

'धिंणलो' ह्या राखण्याच्या उत्सवावेळार कांय गितां गायिल्लीं मेळटात. हांतलें संगीतय हें दुलपद – ताळा सारकें मोडवें आनी उडटें आसलें तरी तें थोडेशें भावार्थी आनी शिश्ट वृत्तीचें.

गोंयांत अवतरिल्ल्या किरिस्तांव धर्माचो प्रभाव हांगाच्या लोकसंगिताचेरूय जाल्लो आसा, जांतल्यान किरिस्तांव बायलांचें 'धालो' आनी 'इंत्रूज' तशेंच 'मुसळ–गीत' प्रकार जल्माक आयल्यात. जांच्या सांगाताक घुमट–कांसाळें सदांच वापरिल्लें दिसता.

देशी आनी पश्चिमी ह्या दोन प्रकारांच्या समन्वयांतल्यान 'मांडो', 'दुलपद' आनी 'देखणी' हे तीन संगीत प्रकार गोंयच्या क्रिस्ती समाजांत जल्माक आयल्यात. हे खरे 'लौकीक' प्रकार. पूण आदल्या कांय अभ्यासकांक लोकसंगीत प्रकाराची व्याख्या सारकी स्पश्ट जाल्ली नाशिल्यान तांणी तांकां लोकसंगीत प्रकार म्हण उल्लखलें आनी तें मान्यतायेक पावलें, पूण हे प्रकार तांच्या खाशेलेपणाक लागून लोकांक आकर्शीत करतात आसले तरी ते पुरायपणान लोकसंगिताचे फास्केंत येनात.

वाद्य–संगिताचे दोन लौकीक प्रकार हिन्दू दादल्यांमदीं घोळटिकेक आसात, तें म्हळ्यार ‘सुंवारी वादन’ आनी ‘चौघुडो वादन’. नगारो, शेनाय, सूर्त आनी कांसाळ्यांच्या एकवटान चौघुडो संगीत जल्मता जाल्यार शामेळ, शेनाय, कांसाळे, हातपेटी हांच्या मेळान सुंवारी आकार घेता.

गोंयांत चार प्रकारचीं लोकवाद्यां घोळणुकेंत आशिल्लीं मेळटात :

(अ) अवनद्ध वाद्य (Membraphonic Instruments)

घुमट, म्हादाळें, शामेळ, जोडशामेळ, तासो, धोल, धोलकें, घूम, चौघुडो, डमरू, मृदंग, पखवाज.

(आ) घनवाद्य (Idiolphonic Instruments) :

कासाळें, ताळ, झांज, जगांट, घांट.

(इ) सुशीर वाद्य (Aerophonic Instruments):

कोन्नो, बांको, शींग, सूर्त, शेनाय, सुरपावो, नागशेर, पुंगी, शंख

(ई) तंतूवाद्य (Chardophonic Instruments)

एकतारी, सारंगी, गितार (लौकीक वाद्य)

लोकसंगीत हें सामान्याक आपलेंशें दिसता. भौसाक आपले वटेन आकर्शीत करपाची ताचेभितर तांक आसता. तातूंत कलात्मक आनी सुंदरकायेचे जायतेच घटक वावुरतात. एका काळार ह्या संगितान समाजमनाक पुराय भारावन दवरिल्लें हें जाणून पाश्चात्य देशांनी लोकसंगितांतले कांय लोकप्रिय प्रकार नव्या संगीतप्रकारांनी हाडपाचे प्रयोग मोव्या प्रमाणार जाल्यात. भारतांतल्या हेर वाठारांनीय जाल्यात. गोंयांत अशे नदरेन वावराक निकतीच सुरवात जाल्या. ह्या वावराक नेट येवपाची गरज आसा. हांतल्यान दोन गजाली घडटल्यो. एक म्हळ्यार, लोकसंगिताचें म्हत्व आनी ओड नवे पिळगेमदीं वाडीक लागतली. दुसरें, शारीकरण आनी सुदारणेच्या नांवाखाला लोकवेदाच्या हेर प्रकारांवांगडा लोकसंगीतय जें शेणत वचूंक लागलां, तांतलें थोडें तरी ह्या नव्या प्रयोगांच्या आदारान सांबाळून उरूंक पावतलें.

****

“गा आमी राखणे” तीन दसकां उपरांत

– माधव बोरकार, गोवा

कोंकणी साहित्य आनी कोंकणी कवितेच्या इतिहासांत विसाव्या शतमानाचें सातवें दशक हें खूब म्हत्वाचें. कोंकणी साहित्यांत एके नवे पिळगेच्या उदेवाचो हो काळ. गोंय मुक्ती उपरांत एका दशकाचो काळ हो कितल्याश्याच कारणांक लागून म्हत्वाचो थारता. ह्या काळांत एके नव्या समाज वेवस्थेची घडी बसताली. समाज आरतो परतो जातालो. ताका लागून नवीं मूल्यां, पोरण्या मुल्यांची सुवात घेतालीं. शेंकड्यांचे शेंकडे चेपून दुबळ्या घटकांक घटाय आयिल्ली. मेकळो स्वास घेतां घेतां तांकां आपलो असो कंठ फुटलो आनी मनाचेर कसलेंच चेंपण दवरी नास्ताना ते आपले हावेस उत्फरके उक्तेपणान व्यक्त करपाक लागले. हाचें एक मुखेल कारण म्हणल्यार तांकां आपली निजाची भास अभिव्यक्ती खातीर मेळ्ळी. हें सत कोणाकूच न्हयकारूंक मेळपाचें ना.

ज्या काळाचो हांवें उल्लेख केला ताची फाटभूंय लक्षांत दवरून पुंडलीक नायकाचो ‘गा आमी राखणे’ हो कविता संग्रह वाचपाक जाय. ह्या संग्रहांत १९७० ते १९७६ ह्या काळखंडांत बरयिल्ल्यो कविता आस्पावतात. ह्याच काळाच्या कुडक्यांत रमेश भगवंत वेळुस्कार, प्रकाश पडगांवकार आनी खासा हांवें कांय म्हत्वाचो कविता बरयल्यो. नागेश करमली हो तसो ते आदले पिळगेंतलो. पूण ह्याच काळांत तांच्यो कविता नवें रूप घेवन येता अशें बारीकसाणीन नियाळ करीत जाल्यार दिसतलें. ह्या कविंनी कोंकणी कविता मुखावेल्या पेण्यार व्हरून दवल्ली अशें खात्रीन म्हणूं येता. ह्या कवीं मदलो पुंडलीकूच कवितेचो हात सोडून फुडें गेलो. कथा, कादंबरी, नाटकां आनी हेर तरेचें साहित्य ताणे नेटान बरयलें. तरी ताचे भितरलो कवी ह्या साहित्य प्रकारांनी झळकल्लो दिस्ता. ह्या संदर्भांत ताची तुळा करपाचीच जाल्यार चीं. त्र्यं. खानोलकर ह्या प्रकृतीन मराठी प्रतिभावंत लेखकाकडेन करपाक येता. पुंडलीक आनी खानोलकर हे मूळ कालेतीन कवी. खानोलकरांचीं कांय नाटकां, कादंबऱ्यो वाचतना कवितेची अनुभूती येता. पुंडलीकाची कथा, नाटकां वाचताना ते अणभव आयले बगर रावना. मदीं ताची कविता ताचेर, रुसून, आशिल्ली अशें खासा कविच आमकां सांगता. आतां तो तिची होरावणी करता. पुण ती ताचेर फावो तितली प्रसन्न जाल्ली दिसना. तिचो शीण उणो जावंक ना. मदल्या काळांत तिचेकडेन आडनदर केल्ल्यान आसत.

१९७६ वर्सा उजवाडा आयिल्लो हो संग्रह सुमार चार दशकां उपरांत परत वाचतना ताचीं कांय वैशिश्ट्यां लक्षांत येतात. हो कवी तेन्ना विशिच्या हुमऱ्यार उबो आसा. पयलीं पयलीं पावलां मारपाचो हो काळ. सामान्यतायेन ह्या काळांत बरयल्ले कवितांक आपलो असो सूर नासता. आपलें व्यक्तीमत्व घडोवपाच्या यत्नांत तो दुसऱ्या कविंचीं उतरावळ, आशय, प्रतिमा बी उश्णी घेवन आपले कवितेचें मखर सजयता. काळ वता तसो ताका आपलो सूर सांपडटा आनी ताची कविता आपल्या पांयार घट्ट उबी रावता. हे प्रक्रियेक कितलीं वर्सां लागत हें सांगण कठीण. शंकर रामाणी सारकिल्ल्या कविक आपलो सूर मेळपाक वीस तें पंचवीस वर्सां वाट पळोवची पडली. ताची हांगा याद जाता. पूण पुंडलीकाची कविता सुरवेसावन सगळ्या प्रभावां पसून कडेक रावली हें तिचें खाशेलेंपण. ताका ताची वळख पयलेंच चांटेक मेळ्ळी आनी ती व्हडा आत्मविश्वासान पावलां घालपाक लागलीं.

'म्हजो बांगर बैल,' 'आमी कोण' सारकिल्ल्या कवितांक लागून ह्या कविचेर सामाजीक आशयाचो कवी असो छाप ताच्या कपलार बसलो. दुबावाविरयत ताचे कवितेंत ती खरसाण आसाच. पूण तेच वांगडा खूब नाजूक तरल संवेदना व्यक्त करपी कविताय पुंडलीकान बरयल्यात ताचे कडेन आमची आडनदर जाल्या. अशे कवितांचो गंभीरतायेन विचार जावपाची गरज आसा. 'म्हजो बांगर बैल' ही ताची एक म्हत्वाची कविता. फकत ताचीच न्हय तर वट्ट कोंकणी कवितेचो विचार करतना तिका खूब वयली सुवात दिवची पडटा. ताका कारणांय कितलिशींच आसात. (कांय वर्सां आदीं मराठी कवी वसंत सावंत हाणे आपली बैल ही कविता पणजी जाल्ल्या एका कवी सममेलनांत पुंडलीका बराबर वाचिल्ली आनी ह्या दोनूय कवितांची तुळा करपाची संद मेळिल्ली ताची हांगा याद जाता). बैलाक प्रतीकात्मक अर्थ आसा. शेती प्रधान संस्कृतायेचो तो एक महत्वाचो घटक. गाय आनी बैला बगर हे संस्कृतायेचो विचार करप जमना. बांगर बैल हें एक शक्तिचें प्रतीक आसा. पुंडलीकाचे कवितेंत बैल शक्तिच्या प्रतीकाच्या रूपांत येता. हो निखटो बैल न्हय तर बांगर हें विशेशण ताका आसा. आनी हें विशेशण शक्त आनी ऊर्जा सुचयता आनी ह्या प्रतीकाक वेगळ्या अर्थाचें परिमाण लाबता.

एका बांगर बैलान
आतांच दावें तोडलां
गवण मोडून
भल्ल्या गोठ्यांतल्यान...

कवितेचे सुर्वेकूच कवी तार सप्त्कांतलो षड्ज लायता. दावें तोडप हे क्रियेंत ताची शक्त आनी जुवानपण आस्पावलां. भल्ल्या गोथ्यांतल्यान तो भायर सरता. ताका कोण आडावपी ना. ताचो मुखावेलो प्रवास पळयल्यार ताका कोण आडावंक शकना म्हणपाचें दिस्ता. ते परसूय ताका आडावपाची कोणा भितर तांक ना. ताची शक्त एदी की तो उबी दोंड हुपून रूखा-झोपां माड्डीत मुखार वता. तो कोणाक बदना. वाटेर आडवो आयिल्ल्याक तो आयकना म्हणपाचें शिंगार रगत माखयलें, कपलार तिबे सोबयले हे वळिंतल्यान स्पश्ट जाता. ताचें मुखेल कारण म्हळ्यार हो बांगर बैल शिरेर मदेल्लो आनी देखून तो धेंकर गाजयता आनी आपल्या अस्तित्वाची जाणीव सगळ्यांक करून दिता. ताचें फुडलें पावल ताणे पागो बदलप, आपले मानेवयलें जूं शेंवटावप, नांगर-गुटे मोडप. तो किरय किरयता आनी घट थंय जिरयता. हे वळिंतल्यान ताचे तांकिची कल्पना येता. तो मोव माती सोदीना. ताका आपलो पराक्रम दाखोवपाक घट्ट भूंय जाय.

कासऱ्या कानयेक बदना
बैल चेचूंक जमना
बैल विकूंक फावना

देखून कवी म्हणटा बैलाक किरोंवदी आनी जाय तसो मिरोंवदी. कित्याक तर ताका पासांत बांदप आतां कोणाच्याच हातांत उरूंक ना. तो आतां कोणाक आयकुपाचो ना आनी कोणाकूच आटापा येवचेलो ना. हे वळिंचे फाटभुंयेर मुखार आयिल्ल्या चार वळींक विशेश अशें म्हत्व आसा.

बैल फुडल्या पाडव्या येंवचोना
पुजे खातीर तिश्टचोना
जाय तसो जाय तेन्ना येतलो
शिंगां दाखोवन पुजून घेतलो.

बांगर बैलाची ही वृत्ती प्रवृत्ती हे वळिंतल्यान बेसबरी व्यक्त जाल्या. शिंगां दाखोवन पुजून घेवप म्हळ्यार आपलो अधिकार तो हाची जाणविकाय करून दाखोवप. हो बैल सादो न्हय. तर-

बैल म्हज्या बावन्न कुळांचो उद्धारी
बैल म्हज्या कुळाचो वारस.

अशें म्हणपाचो शिमे भायलो आत्मविश्वास हांगा दिस्ता. हे म्हत्वाचे कवितेकडेन आनी एका कोनांतल्यान पळोंव येता. मराठी कवितेंत केशवसुताच्या 'नवा शिपाई' त हो बांगर बैल वेगळ्या रूपांत दिस्ता. ती

कविता नागरी संस्कृतायेची फाटभूंय घेवन आयिल्ली. तर पुंडलीकाची अस्सल गांवगिरी. गोंयच्या संदर्भांत हे कवितेक विशेश असो अर्थ आसा. र.वी. पंडितान सामाजीक आशयाची कविता बरयली. ताचे कवितेंतलो गावडो, भाटकाराल्या सत्यनारायणातलो देमू वा झिंगचे झिंगय मदले आगरी हे समाजवेवस्थेचो जुल्म सोंसपी. तांकां आपलो आवाज ना. देमू दीसभर भाटकारा खातीर वावुरता आनी दिसा आखेर ताच्या हातार फकत एक प्रसादाचो दोणो पडटा. गावडो आपल्याक कांडून घेवपी पिठो जायसर, आपलो घाम वारोवनूय आगऱ्यांचें मीठ आळणीच उरता. सगळे तरेचो जुलूम सोंसप हें एकूच तांच्या हातांत आस्ता. सगळे नदरेन ते फटवल्ले उरतात. हो इतिहास गोंय मुक्ती पयलिंचो. पंडिताची कविता त्या काळाचें दर्शन घडयता. गोंय मुक्ती उपरांत समाज कसो बदलतलो हांची पयली सुलूस 'जागी जाल्या गोंयची सासाय' हे बाकिबाब बोरकराले कवितेंत मेळटा. बैल कोणा खातीर तिश्टचो ना आनी शिंगा दाखोवन पुजून घेतलो म्हणपाचें भविश्य हे कवितेंत केल्लें मेळटा. बांगर बैल ही कविता सासायेचें मुखार पडिल्लें पावल अशें म्हणूंयेता. एके नदरेन पळयल्यार बाकिबाबाक फुडाराचो दिश्टावो जाल्लो अशें म्हणपाक जाय.

'म्हजो बांगर बैल' ही कविता प्रथम पुरुशी. अशें जरी आसलें तरीय तो बैल तळागाळांतल्या भौसाचे उत्फरके, हावेस व्यक्त करता. हे कवितेचें मुखावेलें पावल म्हळ्यार 'आमी कोण' ही कविता. हांगा ती प्रथम पुरुशी वचनांतल्यान भौवचनांत येता.

आमी कोण...
हाची जाप तुमकां काळूच दितलो
अशें आमी म्हणचेनात
ती आमीच दितले.

सामान्यतायेन आमी काळूच जाप दितलो वा काळूच थारायतलो अशें म्हणटात. पूण हांगा काळ म्हणचे कोण? असो प्रस्न उबो रावता. हो काळ म्हणजे दुसरो तिसरो कोण न्हय तर ते आमीच अशीच ती जाप. शेंकड्याचे शेंकडे सगळे तरेचे त्रास, हाल अपेश्टा ह्या समाजान सोंसल्यात. ताची जाप मेळपाक आनीक वाट पळोवपाची तांची इत्सा वा तयारी ना. ते काळाक आपले मुठींत घट्ट धरूंक सोदतात.

आमी, आमी न्हय जाल्यार
काडोन वतले
आमचें नांव निशाण
आमच्याच हातांनी धूवन उडयतले.

वर्सां संखिणी ताणी जें सोसलां तें सगळें उतरां पलतडचें आसा. वेदनेचो आख्खो दर्या तांणी पिंवन उडयला. ताणी मातियेकडेन इमान घाण दवरूंक ना वा निखटे वाडवड़लांच्या पराक्रमांचेर जियेवपी तिब्या धनीय न्हय. तांचे स्वतंत्र अस्मितायेची भावना दर एके वळिंतल्यान विस्तारत वता आनी ती assertive जाता. ते परधिगे न्हय ही खर जाणीव ते हांगा व्यक्त करतात. अन्याय मोन्यांनी सोंसलो तरी ह्या समाजमनांतल्यान क्षमेची भावनाच उसळून भायर येता. ताचें कारण आनी जाप मेळटा ती अशी–

खऱ्यानीच सांगतां
थाव लागनाशिल्ल्या
ह्या अथांग काळजांत
सुडाची किटाळूय उसळना.

हें सगळें दुख्ख अन्याय सोंसप आंग्वळणी पडलां म्हूण? खूब फावट अणभवान मनाची एक ठेवण जाता. हांगा कवी ताची विस्कटावणी करता.

आमच्या जल्मा वेळार
आवयच्या वेणांचें आंगलें
आमी आंगांत घातलां म्हणून जायत...
ह्या संवसारांत येतनाच
खोपिच्या बुराकांतसून
सुयोचें बिंब
आमच्या दोळ्यांत भिडलें
म्हूण जायत...

हे कवितेक खूब कारणांक लागून म्हत्व आसा. निग्रो वा भारतीय दलित कवितेंत एके तरेचो विद्रोही सूर आयकुपाक येता आनी खूब फावट तो आयकताना कानाक दडे बसतात हें मान्य करपाक जाय. हो सूर कलाकृतिच्या रूपकाराक बादा हाडटा. ती ऱ्हेटोरिकल जाता आनी मनांतल्यान देंवता. इतलें शिमे भायलें सोंसून लेगीत सुडाची किटाळ उसळना तें दुबळेपणाक लागून न्हय तर तांचें काळीज अथांग आसा हें विसरूंक फावना. असो आशय आशिल्ली कविता थोडी नाटकी जावपाची शक्यताय आस्ता. केन्ना केन्ना अतिशयोक्तिचो ती आलाशिरो घेता. पूण पुंडलीकाची ही कविता असल्या दोशांपसून पयस आसा. कवी परिस्थिती वा समाज वेवस्थेचेर, इतिहासाचेर कसलेंच भाश्य करिना. फकत काळाचें चित्र आमच्या दोळ्यांमुखार उबें करून ताचेर भाश्य करपाचें आमचेर

सोडून दिता आनी आमकां विचार करपाक लायता.

समाजांत परिवर्तन जावपाक जाय. नाडिल्ले आनी नाडपी अश्यो ज्यो दोन जाती आमचे मदीं आसात त्यो ना जावपा खातीर कवी वथ्रेता. पालखेक खांद मारून तिचो भार आपल्या भुजांर घेवप्यांक मात ते पालखेंत केन्नांच बसूंक मेळना हें वास्तव ताच्या काळजाक तोंपता. जे कश्ट काडटात तांकां ताचें फळ खावपाक मेळना. ताचें स्रय आनी कोण दुसरोच हातासून बसता हाची खंत आनी किंवाटो हो कवी व्यक्त करता. फकत भौसानूच हो भार कित्याक उखलचो? पालखेक येवकार दिवपाक 'मळबभेदी' कोंड्यांनीच आवुळिल्ली तोरणा आसात. 'ही पालखी भितर घेयात' हे कवितेंत तो भौसाक सांगता की तांच्याच खांद्यार ताणी मळब तोलिल्लें आसा आनी तांची पुण्याय हीच खरी मंदिराची सोबाय आनी कळसाची बुन्याद. आनी मागीर मुखावेले वळिनी ताणे दिल्ली गरभित शिटकावणी आयकुपाक येता:

दारावयल्या जाळवणदारांनो
हांवें तुमकां मेजून घेतल्या
हांवें तुमकां तिजून घेतल्या
तुमचीं घरां पळोवन घेतल्या
नांगर–फाळ पाजून घेतला
हांव ही तांबडी घुडी नाचयतां...
ह्या भुजांच्या कोळांत
हो रगताचो आवाज
तुमकां आयकूंक येना?

(हे वळिंनी मेजून, तिजून, पाजून सार्किल्लीं अंतरयमळां आपसूक जुळून आयल्यांत. तांचे कडेन लक्ष वेधीन दिस्ता). भुजांच्या कोळांतलो रगताचो आवाज ही स्फोट करपाक दारू भरिल्ल्यो ओळी कलात्मकता सादून आयल्यात. खंयच्याय अन्यायाक एक शीम आस्ता. देखून फुगार जाल्ले न्हंयचो अंत पळोवचो न्हय. ती केन्ना तडी हुपून सर्वनाश करीत हें सांगपाक येना. देखून काळ, वेळ पारखून पावल उखल्पाखातीर कवी आमकां सांगता. आनी अळेर–

उठात
आतां मानो वयर करून पळेयात
थंय सर्गार कोणाल्या कितल्या
कुळांचो उद्धार जाला

कवीक आतां कोणाची आनी कसलीच वाट पळोवचेली ना. कितलो काळ आनी शेंकडे ही वाट पळोवचेली? देखून तो स्पश्ट शब्दांनी सांगता–

असल्या काळखांत
सुर्याची वाट पळयत
आमी तिश्टुंचे नात,
मनगटार मनगट घासून
केंण पडले बगर
बापायचें श्राद्ध वाडचेनात
पेटिल्ल्याचो गोबोर जाता
सत हें मानुनूय
पेटले बगर रांवचेनात.
... आमच्या रगतांतलो थेंबान थेंब
तिजून घेयात
(पेटप रगतांतल्यान)

पुंडलिकाचे कवितेंत विद्रोही सूर व्यक्त जातो तो रगत हे प्रतिमेंतल्यान. हो कवी निखटो आपले खातीर उलयना तर एकूण समाजाच्या व्यथा उमाळ्यांक उतरांचें रूप दिता. ताचे कवितेंतलो हांव खंयच संदिग्ध उरना. आशय आडवाटेन व्यक्त करप ताका मानवता. देखून ह्यो सामाजीक आशयाच्यो कविता संवेदनशील मनाचो थाव घेता. अन्यायाविशिंची जाणविकाय करून दिवपाची विलक्षण तांक तिचे भितर आसा.

सामाजीक आशय कोंकणी कवितेक अनवळखी न्हय. अशें आसलें तरी पुंडलीकाची कविता आनी ताच्या पूर्वसुरींनी बरयल्ले कवितेंत मुळावो फरक आसा. पुंडलीकाचे कवितेंत व्यक्त जाल्लो अणभव खासा ताणे घेतिल्लो. भौसांतल्या उदेवाक आयिल्लो हो कवी. आपणे अणभविल्ल्या विश्वाक ताणे शब्द रूप दिलां. ताका लागून ह्या कवितांतली खरसाण जाणवता. हो उद्‌गार ताच्या ओठांतल्यान येवंक ना तर तो काळजाच्या तळांतल्यान फुटला. ताका लागून तिका एकेतरेची जिवसाण आसा. धवाड्या वर्गांतल्यान जे कवी आयल्यात तांचे कवितेंतलो तांणी घेतिल्लो न्हय, तर पळोवन, कल्पनेन घेतिल्लो. ताका लागून परिणामाचे नदरेन ती उणी दिस्ता. तांचे मोल उणे करपाचो म्हजो हेत न्हय. पूण मुळावो असो फरक उरताच. मराठी वा हेर भारतीय भासांनी एका काळार धवाड्या वर्गांतल्या लेखक, कविंनी चेपिल्ल्या, चिड्डुल्ल्या समाजाचीं दुख्खां साहित्यांत

मांडलीं. पूण जेन्ना हो समाज शिकून वयर सल्लो आनी आपले अणभव आपल्या उतरांनी बरोवंक लागलो तेन्ना तांचें खरें विश्व संवसारा मुखार आयलें. 'बलुतं' सारकिली साहित्यकृती फकत त्या अणभवांतल्यान गेल्लो दया पवारूच बरोवंक शकता. पुंडलीकाचे बाबतींत तेंच म्हणचें पडटलें. साहित्याचें समाजशास्त्र आस्ता. ते नदरेंतल्यान कोंकणी साहित्याचो अभ्यास जावपाची गरज आसा.

कवी म्हण पुंडलीकाचे कवितेक एक तांस आसा. तें म्हळ्यार सैमाचें. हो सैम शारांतलो न्हय तर तो गांवगिऱ्या वाठारांतलो. तिका नागरी संस्कृतायेचो वास ना. ज्या वाठारांत हो कवी ल्हानाचो व्हड जाला तो सैम संपन्न असो भाग आसा. आनी ताचो खोल परिणाम ताचे चित्तवृत्तिचेर जावप हेंय सभाविक आसा. खूब फावट कवितेंत सैम येता तो वरणनात्मक रूप घेवन. अशे कवितेंत सैमांतल्या चित्रांचे तपशील येवपाची शक्यताय चड आस्ता. वस्तिंची जंत्रीच वाचिल्ल्याचो अणभव अशी कविता दिता. ताका लागून तिचें कलात्मक रूप शेणटा. अस्सल सैम कवितेंत अणभव गोठेल्लो आसता. इंगलिष रॉमेंटिक कवी विलियम वर्डस्वर्थ हाच्यो कविता ते नदरेन अभ्यासपाक जाय. सैम ही एक सामान्यां भायली शक्त म्हूण ताणे सैमाकडेन पळेयलें. आमची घरची देख रवींद्रनाथ ठागोरामदीं मेळटा. सैमान तांकां अध्यात्मिक अणभव दिलो. आनी तातूंतल्यान तांची कविता आकाराक आयली. बाकी बाबाल्यो बऱ्यांतल्यो बऱ्यो सैम कविता अंती अध्यात्माकडेन वतात. कांय फावट प्रेम आनी सैम हांचो सुमेळ कवितेंत जाल्लो दिस्ता. पुंडलीकाची कविता कांय कडेन तोच अणभव दिता.

सांजवेळ... दर्यावेळ
धव्या ल्हारां मोगऱ्यांपटी
खोप्यांत माळून यो गो भेटी

हे त्रिपदींत वेंचीक उतरांनी चित्र काडलां. धव्या ल्हारांची मोगऱ्यां पटये कडेन केल्ली तुळा दोळ्यांमुखार स्त्री प्रतिमा उबी करता. अमूर्तातल्यान मूर्ताकडेन ती प्रवास करता. हे त्रिपदिच्या संदर्भांत तिची तुळा लक्ष्मण पै ह्या नामनेच्या गोंयकार चित्रकाराच्या चित्रांकडेन करपाचो मोह जाता. ताच्या सैम चित्रांतल्यान स्त्री प्रतिमा उबी जाता.

चुडटांच्या आंगा-पांगा
थर्थरलीं ल्हारां
फुटलें हड्डें दर्याचें
तीन्सांजच्या पारा...

उरफाट्या पावलांच्यो
लांब लांब सांवळ्यो
शकारिल्ल्या मनां
थेंब्या थेंब्या पोंवल्यो... (सांवळ्यो)

वाऱ्यान थर्थर्पी चुडटां मदीं ल्हारांचो भास जाता आनी वेळूय सांजेवेळची. सुरयो अस्तमतना उरफाट्या पावलांच्यो लांबूच लांब सावळ्यो पडूंक लागतात. अशी ही मनाक कातर करपी वेळ, ही असली मनाची अवस्था कवी अचूक उतरांनी चित्रायता.

पुंडलीकाची 'बळारी' ही अशीच आनीक एक सुंदर आनी अर्थ्पूर्ण कविता.

पारदिकाच्या
देंठा पावलांच्यो
बळारी अश्यो बटमोग्री
सूर्य अस्तमतना
दर्याच्या गळ्यां
धवी फुल्ल माळ पिड्डुकांची

पुनवेचीं रूपां
दडकावलीं ल्हारां–खोपां
मळबांत नातीं पडबिंबलीं

शिणलेलीं पाखां
निस्ततलीं आतां
नक्षिदार सपना पावलां पैस गांवा

कवितेंत तुळा आनी उपमां दोनांचोय प्रभावी उपेग केल्लो दिस्ता. ताची विस्कटावणी अशी करूंयेता–

१. बळारी– पारदिकाचे देणपावलां– बळारी – बटमोग्री.

२. बळारी– दऱ्यावयल्यान उडत वचपी बळारिंची माळ– पिड्डुकांची.

३. बळारी– दडकावपी ल्हारां खोपां – तातूंत मळबाचें पडबींब.

४. बळारी–पावलां नक्षिदार सपनां भशेन पैस गांवां वचपी.

हे कवितेंत बळारीचीं चार रूपां चार तरांची पळोवपाक मेळटा. पारदिकाची देठां पावलां, दर्याच्या गळयांतली पिड्डुकांची माळ, दडकावल्लीं

ल्हारां-खोपां पडबिंबीत जावपी ह्यो सगळ्यो मूर्त प्रतिमा कवी हांगा गुंथता. पूण निमाण्या कडव्यांत बळारी नक्षिदार सपनां पावलांनी पयस गांवां पावता थंय अमूर्त प्रतिमा येता. मूर्त आनी अमूर्त प्रतिमा हांचो अर्थपूर्ण सुमेळ हांगा सादिल्लो दिस्ता. हे कवितेक आनी एक परिमाण आसा. तें म्हळ्यार चित्रांचें बारकायेन हे कवितेकडेन पळयल्यार तातूंत चार लँडस्केप आस्पावल्ले दिसतात. आनी निमाणे वळिंतल्यो प्रतिमा नाजूक तरल भाव-अळंगपणान व्यक्त करतात. ताका लागून हे कवितेक अर्थाची खोलाय आयल्या. चित्राचो हो घटक पुंडलीकाचे कवितेंत हांगा थंय शिंपडिल्लो दिस्ता. मुखावेले दोन वळिंची देख दिव्ंयेता.

पणसा-पानां गोरवां

पडवेंतल्या रानां

एका काळावेलें हें चित्र आज पळोवपाक मेळना. आज गांवगिरो वाठार बदलत आसा आनी तेच वांगडा सामाजीक परयावरण मुळासावन बदल्लां. हे दोन वळिंतल्यान एक ठाशीव अशी प्रतिमा उबी जाता. काळाच्या फाटीं गेल्यार बाकिबाबाल्या 'चिमणेजग्त' हे कवितेंत वापरिल्ल्या पणसाच्या पानांच्या गोरवांचे प्रतिमेची याद जाता. हरशीं ह्यो दोनूय कविता एकमेकां पसून वेगळ्यो. हे एकेच प्रतिमे पुरतोच तांचो संबंद दाखोंवयेता.

पुंडलीकान प्रेमभावना व्यक्त करपी कविता बरयल्यात तांचो विचार करपाची गरज आसा. ही प्रेमभावना वेग्वेगळी आसा.

बसलां तुजी वाट पळयत

केन्ना उदेतलें...

अस्तमतेचे रंग

पोल्यार तुज्या घोटयत.

अशे तिचे भेटे खातीर तिश्टुपी. आपलें आनी तिचें कितें हाचो अर्थ लावपाचो तो यत्न करता. तेन्ना ताका तें जोगलावल्लें दिठयेचें कशें दिस्ता. रात पांगळी जाता आनी वात सोंपता सोपना अशी. प्रीत तरी कशी. ती दिठये मिठयेंत धरना आनी तिची व्यापतीच थाव लागना अशी. अमुरपिक्या प्रेमाची भावना आनी संवेदना चडावत कविता उक्तायता. काळजांत किल्लून आयिल्ले रोपियेक आंकुर फुटपाची वाट तो पळयता.

तुज्या येवपाक अर्थ आसा

चट्व्या कांठाचो

तुज्या रावपाक सोपूत आसा

तुट्व्या देंठाचो

नात्याचो हो देंठ तुटत हाचो ताका हुसको आसा. थोडी विरहाच्या दुखाची सया हे वळींक आसा, तिका समजावणेच्या सुरांत तिणे कित्याक येवचें तें सांगता. ती आयल्यार बचकभर आबोल्यांकूय गंध भरतलो. तशें पळयल्यार आबोल्यांक वास नासता. देखुनूच विरोधाभासांतल्यान ही भावना तीवऱतायेन व्यक्त जाता. हे प्रतिमेचो अर्थपूर्ण असो वापर हांगा जाल्लो दिस्ता.

'पोसोभर चान्न्यातय– खळें भरत' ह्यो वळीय तितल्योच भावनेक तोंक हाडपी.

तुज्या येवपांत पैसावत्या अंतराच्यो
कुरवो आसत–
तरी तूँ यो
कारण
तुज्या येवपाक अर्थ आसा
तुज्या रावपाक सोपूत आसा...

तो तिचेखातीर कितलोय वथ्रेलो तरी ती येना. तातूंतल्यान 'तूं आयलें ना' ही कविता आयल्या. ती कित्याक आयलिना हाची वेग्वेगळीं कारणा तो सोदता. उतराक जागप ना ह्या एका कारणा वांगडा अनिकूय अव्यक्त कारणां आसात. तो तिची वाट कितलो अधीर जावन पळयतालो हें सांगतना तो तिका सांगता–

भल्ल्या कळशांत रंगहीन पाण्याची थर्थर
तुवें पळयल्या?
सुक्या पानांर झडटल्या दंवाच्या पावलाक
तुवें केन्ना कान दिला?
खदखदत्या आदनावयल्या धांपणाची अवस्था
तुवें अणभवल्या?

हे वळिंनी आयिल्ल्यो प्रतिमां पळयात. रंगहीन पाण्याची थर्थर, दंवाचे पावल, खदखदपी आदन ह्यो प्रतिमा मनो–अवस्था सुचोवपी. आनी ह्या प्रतिमांतल्या एक्सुरपणाची भावना विस्तारत वता. ती येवचेली हें घडिये कविक खबर आसुंये. तरी तो आपल्या मनाक समजयता आनी समाधान करून घेता.

येवपाचें आसूनूय तूं आयलें ना
हें एकेपरीन बरेंच जालें
तुज्या येवपाचें म्हत्व कळ्ळें.

'तुजें येवप' ही कविता आनी 'तूं आयलें ना' हे कवितेचें लागिंचें नातें आसा. पयले कवितेंतूच दुसरे कवितेचें बीँ पडिल्लें दिस्ता. तरीय ताका थाकाय दिवपी कविता 'तुजे पत्र पावलें' ही. तो जसो तिका वथ्रेता तीच थोडी भोव अवस्था तिची जाल्ली दिस्ता.

पिश्या,
अशें रडप नासता
धाय दिको पेटल्यात म्हूण?
सांज भांगेत कुकूम भर्ततल्या
सूर्याक लेगीत
दीस सोंसचो पडटा...

ह्या तीनूय कवितांनी हो प्रेमानुभव घट्ट आळून आयला. ह्यो कविता एकेच व्यक्ती भोंवतणी घुंवता म्हणपाचें लक्षांत येता. हे कवितेंतलो नाजूक तरल भावाचो आविश्कार पळयल्यार 'म्हजो बांगर बैल' सार्किल्ली आवेश पूर्ण बंडखोरी कविता बरोवपी होच कवी काय, असो प्रस्न पडटा. हें कवी म्हूण पुंडलीकाचें खाशेलेंपण आनी यशूय.

ह्या संग्रहांतल्यो सगळ्यो कविता वाचतकच ताचें काव्यविश्व तीन केंद्रांनी वाटलां म्हणपाचें लक्षांत येता. म्हत्वाचें म्हळ्यार तीं एकामेकांक पोसवण दिवपी अशींच आसात. ताका लागून ती एकसुरी दिसना. सामाजीक आशयाची कविता वा प्रेम आनी सैम कविता एकाच पांवड्यार रावता. तांचो कस थारायताना दावें उजवें करपाक मेळना. साहित्याच्या मळार पुंडलीकान पावल दवरतनाच तें वयल्या पांवड्यार पडलां हाची नोंद कोंकणी कवितेचो इतिहास घेतलो. खंत एकेच गजालिची दिस्ता. तो थंय रावलो. घडये ताची ही कविता हेर साहित्य प्रकारांत झिर्पल्ली जाव्ंये.

पुंडलीक आमचो समकालीन. हो संग्रह उजवाडा आयलो तेन्ना आमी ते कवितेक लागिंच्यान पळयताले. ताका लागून तिचें खाशेलेंपण तिच्या गुणदोशां सयत पळोवपाची नदर आमकां नाशिल्ली. आतां काळाचें बरेंच अंतर पडलां. ताका लागून फाव त्या परिपेक्षांतल्यान (प्रोस्पेकटीव) पळोवप सोपें जालें. तिच्या आंगावेल्यान पस्तीस छत्तीस वर्सांचो काळ गेलो तरी तिची रसणाय आनी कांत देवंक ना...

****

भूतानची भोंवडी

– दिलीप बोरकार

पयलीं भुरगेपणार जेन्ना बालसाहित्य वाचतालों तेन्ना जादूची नगरी जावं असलेच तरेचें वर्णन आनी तसलींच अजापीत करपी घरांचीं चित्रां बी पुस्तकांनी पळयतालों. त्या वेळार आयचेवरी चित्रवाणी नाशिल्ली. ॲनिमेशन चित्रदर्शन नाशिल्लें. पुस्तकांत जें कितें वाचतां वो त्या काणयांच्या संदर्भांत चित्रकाराचे कल्पनेंतल्यान जीं कितें चित्रां छापिल्लीं आसतालीं तीं पळोवन आमची कल्पना आमी रंगयताले. तातूंतल्यान जें कितें आमचे तकलेंत रूप घेतालें तें सामकें अजापीत दिसपा सारकें आसतालें. भुरगेपणार काणयांच्या पुस्तकांनी जादुची नगरी पळयिल्ली तीच नगरी म्हळ्यार हें भूतान आनी चड करून हें थिम्पू शार अशें पयल्याच दर्शनान दिसले बगर रावलें ना.

थिम्पूक पावले म्हणपाचें कोणे कोणाक सांगपाची गरज नाशिल्ली. अमक्या वरांचेर पावतले अशें ड्रायव्हरान, गायडान आमकां सांगिल्लेंच. आमी कितले किलो मिटर आतां मेरेन सारल्यात आनी कितले किलो मिटर उरल्यात आसतले हाचो अदमासान हिशेब लायताले. आमकां बेगीन पावपाची घाई कसलीच नाशिल्ली. वचून तर हॉटेलांत घालून घेवपाचें! पूण म्हाका थिम्पू शारांत प्रवेश जाता तितलो उसरां जाल्लो जाय आशिल्लो. थिम्पू हें भूतानचें राजपाटन. तें देंगणांत वसयल्लें आसतलें, थिम्पू शारांत पावचे आदीं आमची बस थंयच्या दोंगरा माथ्यावेल्यान घुंवत घुंवत देंगणांत देंवतली हें नक्की. ह्या देंगणांतलें थिम्पू शार रातच्या वेळार, निदान झिळमिट्या उजवाडांत काय जायना लायटी पेट्टना कशें दिसता हाचो अणभव म्हाका घेवपाचो आशिल्लो.

रातचे वेळार उंचायेवेल्यान दिव्यांची आरास केल्लो हो वाठार दोळ्यांक एक वेगळीच खोस दिता. विमानांतल्यान प्रवास करतना हांव जनेलाच्या हारशांक नाक घासतां तें तेच पासत. हांगा थिम्पूक विमानतळ नाशिल्लो. भूतानाक देशांतर्गत विमानसेवा हालींच दोन वर्सां आदीं सुरू जाल्या म्हणपाचें आयकल्लें. पयलीं पारो हो एकूच आंतरराष्ट्रीय विमानतळ आशिल्लो. उपरांत भूतान सरकारान पर्यटकांच्या आकड्यावेली मर्यादा शिथील केली आनी जस जशे पर्यटक वाडूंक लागले तशी तांची येरादारी गरज वाडूंक लागली. सगळ्यांकूच रस्त्यावेल्यान भोंवडी करून एके

सुवातेवेल्यान दुसरे सुवातेर वचूंक वेळ खर्चूपाचो नासता.

तांचे नदरेक भूतानचें गिरेस्त सैम नियाळपाचें नासता. तांचें पर्यटन म्हळ्यार जंय मनीसवस्ती आसा थंयच! आनी भूतानाक तर मनीस वस्ती एक ह्या तेर्रार जाल्यार दुसरी त्या तेर्रार! ते पासत वेळेची बचत करूंक विमानसेवा जायच. तेच पासत भूतानाक डोमेस्टीक दोन विमानतळ आसात. एक मध्यवर्ती भूतानांत बुमथांग हांगचो बथिबालाथांग आनी दुसरो पूर्व भूतानांतल्या त्रासीगांग हांगचो योंगफुला विमानतळ. आमच्या गोंयांत सद्या दाबोळी आसा आनी दुसरो मोपा जावपाचो आसा. आमकां दाबोळेच्यान मोपा विमानान वचपाक मेळटलें काय खबर ना पूण हांगा पर्यटक विमानान प्रवास करतात. आमकां ताची गरज नाशिल्ली. विमाना परस चड बरे तरेन बसींतल्यानूच आमकां भूतानची राजधानी थिम्पू वेगवेगळ्या कोनांतल्यान, वेगवेगळे उंचायेवेल्यान पळोवंक मेळपाचें. पूण तें रातचें काय सांजवेळावेले धुंवटेंत तें खबर नाशिल्लें.

पहाडी वाठारांतल्यान रासवळ येरादारी वाहकांचे भोवतेक कांय नेम आसतात. तसो कायदोय आसूं येता! सूर्य अस्तमल्या उपरांत गाडी चलोवप ना. दिसाच्या दनपारच्या वेळारूच धुक्यांक लागून ज्या वाठारांत फुडलें कांय झळकना त्या वाठारांत रातचे वेळार गाडयो चलोवन कोणूच दुसऱ्याच्या आनी आपल्याय जिविताकडेन खेळपाचो ना. आमचे मदल्या भोवतेकांनीं गोंयांत हालीं हालीं पडूंक लागिल्ल्या धुक्याचो अणभव घेतलाच! बेळगांवच्यान गोंयांत येतना कळाव जालो जाल्यार आंबोले वा चोर्ला घाटांतल्या धुक्यांतल्यान प्रवास केलाच! पूण तो चुकून. भोवतेक लोक धुकें पडपी काळार हो प्रवास टाळटाच. भूतानाक तर थंयचे उंचायेक लागून वर्सांतले बाराय म्हयने धुकें! दिसाचें आनी रातीचेंय! तेच पासत हें हांगचें आयोजनूच अशें आसतलें,पर्यटक उजवाड पडचे आदीं आपल्या थळार पावतले!

बस दोंगर माथ्यावेल्यान सकयल देंवतना सकयल देंगणांत झळकता तें थिम्पू शार म्हणपाचो अदमास म्हाका आयिल्लो. देंगणांत एक न्हंय खळखळत व्हांवताली. ती थिम्पूच्यू न्हय. तिका वांगच्यू अशेंय दुसरें नांव आसा. ते न्हंयचे दोनय तडींचेर रंगरंगयाळ्यो पूण एकाच आकाराच्यो इमारती. दोंगरांचेर एका थारावीक उंचाये मेरेन घरां. विस्कळ विस्कळ. गोंयांत हालीं दोंगर दिसलो रे दिसलो, कापलीं झाडां आनी बांदल्यो इमारती जशें घडटा तसो प्रकार हांगा दिसना. गोंयांतले सगळे दोंगर आतां व्हडल्या व्हडल्या बिल्डिंगानी व्यापल्यात. दाट रानां बोडकीं करून थंयचे

दोंगर पोखरून मीन काडलें आमी आनी त्या दुडवांनी उरिल्ले दोंगर बोडके करून ते सुवातेर बिल्डींगो आनी घरां बांदलीं. दाबोळे-वास्कोचो वाठार पळयात, रेईश मागुश आनी वेरें बेतींचो टाटाचो प्रकल्प पळयात. न्यायालयांत पर्यावरण प्रेमीनी आव्हान दिवनूय टाटान ती केस जिकून आदले परस चड नेटान थंय काँक्रिटचें रान उबारलें. बांबोळेच्यो, शिरदोनच्यो दोंगुल्ल्यो पळयात, सोंसपाचें न्हय! पूण भूतानची दरेक इमारत, दरेक घर थंयच्या दोंगराळ वाठाराक सोबाय हाडपा पासतच बांदलां अशें दिसतालें! खंयच्याय कोनांतल्यान पळयल्यार दरेक फ्रेम म्हळ्यार एक आकर्शक चित्रूच म्हळ्यार जाता.

दोंगराळ वाठारांतल्यान देंगणांतल्या थिम्पू शारांत बस पावली तेन्ना आमच्या येवकाराक व्हडलें आर्क आशिल्लें. अयस पयस रस्ते आशिल्ले, विस्तिर्ण फोर लेनीचे ते रस्ते थिम्पू न्हंयचे देगेवेल्यान धांवताले. रस्त्यार खंयच फोंडकूल ना. रस्त्याच्या विभाजकांचे सुवातेर फुलांचीं झाडां, अस्तंते वेळावेल्या सूर्याचो खंयच्यान तरी झिरपून आयिल्लो हयन्हयसो संधी प्रकाश ते न्हंयचेर पडटालो, रस्त्याचेर झळकतालो आनी थंयचे दरेक इमारतीचेर, घराचेर निशेतालो आनी त्या एकंदर वातावरणाचो एकत्रीत परिणाम म्हूण ज्या थिम्पू शारांत आमी भितर सरिल्ले तें थिम्पू शार आरसाटे यौवनेवरी 'हे आनी कोण सोयरे काय?' हे भावमुद्रेन लजत लजत नदर भिरभिरायत आमचेकडेन पळयतालें.

भूतानचे रंगरंगयाळे राजधानींतलें, थिम्पूतलें एक सोबीत हॉटेल आमचे पासत आरक्षित केल्लें. यात्रिक ट्रॅवल्साचें म्हाका एक बरें दिसलें, हांवें आदीं सांगिल्लेवरी हे आदीं हांव खंयचेच ट्रॅवल एजन्सी मार्फत टुराक वचूंक ना. ताका लागून हांव हेर एजन्सी आनी यात्रिक हांची तुळा करूंक शकना. पूण टुराक वचचे आदीं तांच्या जाळवणदारांनी जें कितें कितें सांगिल्लें, ताचे परस तांचें आयोजन आनी वेवस्ता मात्शी चडूच आशिल्ली. सोदून लेगीत तक्रार करपाची संद ताणीं दवरूंक नाशिल्ली.

थिम्पूंतल्या हॉटेलांत रातच्या जेवणा वेळार आमकां आमच्या कुकाची करामत अणभवूंक मेळ्ळी. आयज डिनराक तुमकां गोंयचो पदार्थ मेळटलो अशी घोशणा दनपारच्या जेवणा वेळार जाल्ली. कितें जेवण आनी गोंयचो कसलो खाशेलो पदार्थ हाची कल्पना डिनराकूच येवपाची! हांगच्या हॉटेलांकडेन ह्या टुर आयोजकांची इश्टागत आसता. तशें पळोवंक गेल्यार भूतानच्या सगळ्या हॉटेलांत सगळ्यांक

एक सारकी वागणूक मेळटा. हांगा जेवणाची बुफे पध्दत आसता. गोंयांत वो हेर कडेन खंयीय गेल्यार एकट्या दुकट्याक आपल्याक जाय तें तांचो मेनूकार्ड पळोवन ऑर्डर दिवंक मेळटा. पूण हांगा भूतानाक म्हाका तशी पध्दत ना अशी दिसताली. निदान ह्या तारांकीत हॉटेलांत तरी ती नाशिल्ली. विदेशी लोकांक जावं देशी लोकांक जावं, तांकां पयशे भरले काय सगळ्यांक एकाच दर्जाचें जेवण मेळटा. सगळे तरेचे पदार्थ बुफे पध्दतीन मांडून दवरतात आनी मागीर गिरायक वो गेस्ट आपल्याक जाय तितलें, जाय तें घेतात. सर्व करपाक वेटर बी आसतातूच! विशेश करून किरा घाल्ल्यो चलयो, सर्व व्हं करतात. हय हांगा हॉटेलाचो खाशेलो ड्रेस आसता. तो किरा पध्दतीनूच न्हेसचो पडटा, त्या भेसांत तांची ती नमळाय आनी सेवा पळयत जाल्यार आमी तांच्या घराच आयल्यांत असो भास जाता.

हांगचीं हीं तारांकीत हॉटेलां तांच्या किचनांत भायल्यांक प्रवेश दिनांत. पूण आमच्या जाळवणदारांचे तांचेकडेन साटेलोटे आशिल्ले. ताचें कारण थळावे गायड जावंक जाय. आमचो कूक राजकुमार थेट किचनांत घुसतालो. ताणें हांगच्या त्या हॉटेलांतलें सगळें सामान वापरून, वो आपणें हाडिल्लें सामान वापरून गोंयच्यान व्हेल्ल्या सुक्या बांगड्यांचें हुमण केल्लें.

आमी थिम्पू बेगीन पाविल्लीं. जेवणाक उशीर आशिल्लो. आमच्या पंगडांतल्या जणेकल्याचो ग्रूप आशिल्लो. बर्डस ऑफ सेम फेदर फ्लाय टुगेदर. तिर्थप्राशन करप्यांचो एक वेगळो ग्रूप आशिल्लो. ते तांचो टायम जालो काय भुर्रर करून जमताले आनी आपलें कार्य उरकून जेवणाक येताले. म्हाका एक खेप तांचें आमंत्रण आशिल्लें. हांव गेलोंय बी. पूण म्हजें तें अर्द पेग घेवन बरोच वेळ बसप तांकांय पुटवलेंना आनी म्हाकाय तें सारकें दिसलें ना! म्हणटकच हांव आनी कामिनी जमता तितलें भूतान पळोवन घेवपाक हांगा थंय भोंवतालीं. चर्चा करतालीं.

थिम्पू देंगणांत तशी थंडी आशिल्लीच आनी त्या भायर वातावरणय सामकें मस्त म्हणटात तसलें. थिम्पू ही राजधानी जाल्ल्यान सगळ्या रस्त्याक लायटी आशिल्ल्यो. सांजवेळच्या त्या प्रकाशांत सगळ्यो खासगी आनी सरकारी रंगरंगयाळ्यो इमारती म्हळ्यार नाटकाचो वो सिनेमाचो सेट उबारिल्लेवरीं दिसतालो. अश्या ह्या वातावरणांत जेवणा आदीं थोडी वायन जर मेळिल्ली जाल्यार मस्त मजा येवपाची!

हांवें अशें म्हणू नाका, कामिनी म्हणूंक लागलें, ‘पळय वचून. खंयीय

मेळटली.' वाटेर वता थंय बार्रां आनी तावेर्ना दिसतालींच! फुयेंत्शोलींगाक होलसेल दुकानांय पावला कणकणीं आशिल्लीं. जाय कोणाक तो सोरो? कोण पिता? अशें जरी हांवें मनांत म्हणिल्लें तरी वायनाची एक तरी बोटल आसूंक जाय आशिल्ली हो विचार थिम्पू पावलीं तेन्ना आयलो.

पयस पयस दिसपी रूखावळीन भरिल्ले दोंगर. तांच्या मुळसांत पागोडा टायप तरांतरांच्या रंगांचीं, तरातरांच्या आकारांचीं घरां! त्या घरांच्या कुशींतल्यान व्हांवपी एखाद्री न्हंय! मदींच खंय खंय दाटायेन कोंडे पुरून तांकां लायिल्लीं तरातरांच्या रंगाचीं बोंदेरां. वाऱ्यान तांचें तें फडफडप! हें सगळें पळयत रावल्यार आपूण एक पेंटींगूच पळयतां काय कितें असो भास जावंक लागता. हें सगळें सौंदर्य पळयतां आसतना, गॅलरींत बशिल्ले कडेन हातांत जर वायनाचो ग्लास आसत जाल्यार त्या सर्गसुखांत एक आगळीच भर पडपाची!

हांव वायन हाडूंक भायर सरलों तशें कामिनीय म्हणूंक लागलें आपुणूय येतां. वाठार परकी, तातूंत म्हाका त्या दिसांनीं एका वेगळ्या दुयेंसान ग्राशिल्लें. कानांतलें संतुलन दवरपी द्रव काय कितें तरी कमी जालां, ताका व्हर्टींगो काय कितें तरी म्हणटात अशें दोतोरान म्हणिल्लें. अकस्मात केन्ना घुंवळ येत काय सांगू येना आशिल्ली. गोंयच्यान भूतान मेरेन पाविल्लों. तसो काय प्रकार घडूंक नाशिल्लो. पूण हुसको हो आसताच न्हय!

आमी चलत चलत थिम्पू शार भोंवतालीं. कोणाक तरी विचारून सोऱ्याचें दुकान सोदून काडलें. तो वाठार रेड लायट एरिया कसो वयले तराक दिसतालो. दुकानाच्या दारांचेर, भायर, सकयल रस्त्याकुशीक, वण्टीक तेंकून बी चलयो, बायलो बी उब्यो राविल्ल्यो. सोपणांचेरूय बी वेगवेगळ्या पिरायेच्यो चलयो, बायलो बशिल्ल्यो आनी भायर भोंवपी लोकांचेर एके विशिश्ट लकबीन नदर मारताल्यो. म्हजेरूय नदरो आशिल्ल्यो. कांय जाणांनी दोळे मिचकावन हांसोय दिवपाक आरंब केल्लो. हांव तो म्हज्या रूपाचो प्रभाव अशें धरून तांचेकडेन पळयत कोंबो कसो चलतालों. कामिनीन म्हाका चिमटो काडून तांचेकडेन लक्ष दिवं नाका म्हळें, तीं कोण हेंय ताणें म्हाका सांगलें. हाका बेश्टेंच वांगडा घेतलें अशेंय म्हाका जालें. हीय एक संस्कृताय. म्हज्या सारख्या अभ्यासकाक तोय अणभव गरजेचो आशिल्लो. त्या वातावरणाचो उपभोग घेवंक न्हय तर असलें जिवीत सहसा पळोवंक मेळना. कित्याक आमी स्वताक खूब सभ्य मानतात! बायणां रस्त्यान वतले. पूण बायणा

एरिया आयली काय कारण नासतना, कोणूय आपल्याविशीं कितेंय समज करून घेत बी ह्या भंयान आपले भितरूच आंग ओडून घेतले! केन्ना मुक्त जातले आमी आमच्याच मनांतल्या विकृत भंयांतल्यान?

त्या वाठारांत एकेच सुवातेर सोऱ्याचीं कशीं खूबशीं दुकानां आशिल्लीं. थोडेकडेन बार्र टायप वातावरण आशिल्लें आनी तातूंत बायलांय बशिल्लीं. एकंदर वातावरण इंग्लिश सिनेमांतल्या डाकूंच्या अड्ड्यावरी दिसतालें. दादले जुगार खेळपी, तारवटलेल्या दोळ्यांचे कशे दिसताले. भायर सगळेकडेन तसल्याच लोकांची वर्दळ आशिल्ली. कामिनीक तें वातावरण मात्तूय आवडलेंना. तें पर्थून या म्हूण फाटीक लागलें. पूण तें शार! मुखेल वाठार शारांतलो. थंय आमकां कसलो भंय? एका दुकानांत वचून हांवें चवकशी केली. 'के फाय' ही व्हिस्की मातशी उंची आनी दर्जेदार. आमची हांगची सिग्नेचर बी आसता तसली. बाकीच्यो हलक्या दर्जाच्यो. हांवें एक वायन बोटल आनी एक के-फाय घेतली आनी थंयच्यान बेगीबेगीन परतलीं. बायलांचो 'हूल' दिवपाचो प्रकार चालूच आसलो.

हॉटेलार येवन आमी टिव्ही पळयत पळयत थोडी थोडी वायन घेतली. टिव्हीचेर आमच्या भारतावरींच हिन्दी, इंग्लीश पिक्चरांचे चॅनल! आमकां हुसको गोंयचो, भारताचो! देखून आमी चडशी बातमी नदरे खाल घालतालीं. वायन मातशी कडवट आशिल्ली! रेड वायन तशी कडवट आसताच पूण ही हांव पितां तसली सदचे रूचीची नाशिल्ली.

तांच्या टायमा प्रमाणें साडे आठांक आमी डायनींग हॉलांत गेलीं. जेवणाचो बेत तसोच बुफेचो. हांगा कांय विदेशीय लोक जेवणाक आशिल्ले. बुफे म्हणटकच कोणाक जाय तें घेवपाचें! हांगा आमची आनीक एक डिश आशिल्ली जी तांच्या सदच्या मेनूंत नाशिल्ली, ती म्हळ्यार सुक्या बांगड्यांचें हुमण! ती त्या एकंदर मांडावळी पासून थोडी कुशीक शी दवरिल्ली. पयलींच्या काळार आनी आतांय कांय कांय कडेन अस्तुरेक तांचे मासिक पाळये वेळार भश्टी म्हूण हेरां परस कुशीक बसयतात तशी! ती रीत अर्थहीण! मनीसपण विरोधी! पूण ही डीश अर्थपूर्ण!

सुक्या बांगड्यांचें हुमण आसा ही गजाल प्रत्येका मेरेन पाविल्लीच. सगळ्यांक गोंयच्या जेवणाचे वेध लागिल्ले. सुक्या नुस्त्याच्या वासान लेगीत जेवन तृप्तीचे धेंकर दिवपी आमकां गोंयकारांक नुस्त्याची कडी आशिल्ली! खाऱ्याची जावं ती मागीर! म्हाका खारें आवडना तरी तांचे वांगडा 'शीत-हुमण' जेवलों आनी म्हाकाय

तें बरेंऽ लागलें.

दुसरे दिसाय आमचो थिम्पूत राबितो आशिल्लो. पुराय दीस ह्या शाराची भोंवडी. हांगा भूतानच्या तिसऱ्या राजाचे स्मृतीक ओंपिल्लें चोर्तेन, टेक्स्टायल वस्तुसंग्रहालय, भूतानचे भौतीक संस्कृतायेची वळख घडोवपी आनी तांचें जीवन पध्दतीचें दर्शन घडोवपी दायज बी पळोवंक मेळ्ळें.

तकीन प्राणी संग्रहालय जातूंत राष्ट्रीय प्राण्याचें दर्शन घेवंक मेळटा. कला आनी हस्तकला शाळा, राष्ट्रीय वाचनालय जातूंत आदीम काळांतल्या बौध्द लिखाणाचीं हस्तलिखितां पळोवंक गावलीं. अर्विल्ल्या पुस्तकां वांगडाच कांय शेकड्यां आदलें साहित्यूय ह्या वाचपघरांत पळोवंक मेळ्ळें.

हांगा थिम्पूंत चांगरी खुयेंन्सेलफोदरांग वाठारांत बुध्दा दोरदेन्मा प्रकल्प म्हूण बुध्दाचो एक बरोच व्हडलो पुतळो तयार करतात. एके जपानी महिलेन तो हांगा भूतानांत उबारपाचो संकल्प केलो आनी लागीं लागीं पुर्णायेक आयिल्ली ही पितळेचे धातूची सूर्याच्या वोतान चकचकपी बुध्द मूर्ती खूब पयसुल्ल्यान लेगीत दर्शन घडयता. लागीं लागीं ७०-८० फूट व्हड आसूंक जाय. जपानचे खंयचे तरी अस्तुरेन ती पुरस्कृत केल्या. बुध्दान सदांच मूर्तीपूजेक विरोध केलो. पूण आयज जगभर ताचीच मूर्ती करपाची सर्त चल्ल्या. भूतानच्या, विशेश करून थिम्पू देंगणांतल्या दोंगरावेल्या वळणावळणाच्या रस्त्यावेल्यान गाडयेन वतना सूर्याचीं किरणां पडिल्ल्यान ही मूर्त चकचकता आनी मळबांत नखेत्र लिखलिखचें तशी लिखलिखता.

थिम्पू हें एक जगांतलें सुंदर शार म्हणूंक जाय. दोंगरांचे उंचायेर रावून जेन्ना भूतानची ही राजधानी त्या देंगणांत पळयतात तेन्ना तें खऱ्यानीच एक पेंटींग कशें दिसता. थिम्पू हें भूतानचें गिमांतलें आनी पारो हें शियाळ्यांतलें राजपाटण. आमी बुध्दाचो पुतळो पळोवन परततना वाटेर दोंगरार बस थारायली आनी थिम्पू शाराचें मनसोक्त दर्शन घेतलें. आमचो गायड सोनम येजेर आमकां खंयची इमारत कसली तें सांगतालो. सरकारी कचेऱ्यो, महाराजाचो राजवाडो, मंत्र्यांचीं निवासस्थानां न्यायालय, जे खेन्पोचों म्हाल सगळें सगळें पयसुल्ल्यान आमी पळयताले..

वळणावळणाच्या रस्त्यान पर्वतावेल्यान बस परत थिम्पू देंगणांत देंवतना हें सगळें वैभव परतें परतें नदरेक पडटालें. महाराजाच्या महालाकडचे गेटी लागच्यान बस फुडें गेली. दिसलें ड्रायवरान बस भितर घेवंची, आमी राजमहाल पळोवंचो,राजाक,

राणयेक मेळचें. तांकां मेळूं येतालें, पूण तशी तजवीज आदीं करची पडटा. आमी फकत प्रवेशदारावेल्या आर्मां घेवन उबे आशिल्ल्या रक्षकांक पळोवनूच मुखार गेले. पूण म्हजें मन? तें बसींतल्यान देंवून भितर गेलेंच.

ह्या भूतानचेर इसवी सनापयलीं भारतीय राजकर्त्यांचो शेक आशिल्लो खंय! आदलो हो वाठार म्हळ्यार भोटांग. भोटांग, भोटांग, भोतान जायत जायत ताचें आयचें भूतान जालें अशेंय मत्त आसा. भारतीय पुराणांतल्या कांय उल्लेखां वयल्यान तिबेट म्हळ्यारूच भूतान अशें म्हणटात. सातव्या शेकड्यांत भूतानाचेर भारतीय संस्कृतायेचो खूब व्हडलो प्रभाव आशिल्लो. ह्या तेंपारभूतानचेर कुच बिहाराचो संगलदीप नांवाचो राजा राज्य करतालो. मुखार कामरूप देशाच्या शेकातळा हो प्रदेश आयलो. ६५० च्या अदमासाक राजा भास्करवर्मन हाच्या मरणा उप्रांत हो प्रदेश कामरूप देशा सावन वेगळो जावन हांगा ल्हान-व्हड अशीं साबार राज्यां निर्माण जालीं. आठव्या शेंकड्याच्या मदल्या काळांत नालंदा विद्यापिठांतल्या आचार्य पद्मसंभव हाणें भूतानच्या लोकांक बौध्द धर्माचें शिक्षण दिलें. ह्याच पद्मसंभवाक लोक रिंपोचे अशें म्हणटात. रिंपोचे म्हळ्यार गुरू. हांव फुयेंत्शोलींगाक आशिल्लों तेन्ना आनी वाटेरूय खंय खंय बरेच लोक म्हाका पळयत चलताले आनी रिम्पोचे, रिम्पोचे करताले. म्हज्या रूपांत कोणाक कोण कोण दिसता तेच जाणांत. सगळ्यां परस एक वेगळें व्यक्तीमत्व जर दिसलें जाल्यार सभ्य, शिकिल्ले लोक पळोवन, हांसून बी मुखार वतात. हेरांक म्हजेकडेन आडनदर करूंकय जायना आनी कसलोय कमेंट केले बगर रावंकूय जायना. ल्हान भुरगीं,‘आवऽय हावको’ म्हणटलीं, कोण ‘सांताक्लॉज’ म्हणटलीं, कोण ‘रवीन्द्रनाथ टागोर’ जाल्यार कोण आनीक किदें! हांशिल्ल्या सारकें करून ओगी रावचें पडटा! हातांत फातर घेवन तांचे फाटीक लागतलों? पिसो म्हणत आनीकूय चड करतले! नशिबांत आसा तें भोगूं नाका?

म्हजें मन ज्या राजम्हालांत भोंवतालें, भूतानच्या ज्या राजपाटणांत पासय मारतालें, तें आयज दोळ्यांक भुलयतालें जायत! पूण हाचे फाटल्यान आशिल्लो भूतकाळ, ह्या देशाचो इतिहास, ताची घडण जाणून घेवपाचो यत्न केलो जाल्यार भूतान म्हळ्यार एक अजापूच अशें दिसूंक फावो! कितें कितें सोंसूंक ना ह्या भूतानान? एका आदर्श देशाची, राष्ट्राची बुन्याद घट जातली जाल्यार कसल्या कसल्या दिव्यांतल्यान वचचें पडटा हाची थोडीभोव कल्पना भूतानचो इतिहास नदरेखाला घालीत जाल्यार येता...

भूतानचो पुर्विल्लो इतिहास आयज पुरायेन हाताक लागना. सातत्यान घडून आयिल्ल्या भूंयकांपाक लागून, मागीर पर्थून पर्थून उज्याचे भकीक पडिल्ल्यान हांगच्या कितल्या तरी मठांची हानी जाली. तरी लेगीत ह्या सैमीक सांवारांतल्यान जें कितें वाचून उरलें वो हाताक लागलें ताचेवेल्यान भूतानच्या साम्राज्याचो गिरेस्त इतिहास पळोवंक गावता.

भूतानचे हे ड्रुक भूंयेंत, वेगवेगळे दरयत वेगवेगळे राजा राज्य करताले. ते राजा आनी तांचें हें राज्य तरी कसलें म्हणपाचें! सैमान एक व्हड नांगर घेवन हे भूंयेर तो चलोवंचो, त्या नांगराच्या फाळान वेगवेगळ्यो ह्यो दरय तयार जावंच्यो, तातूंतल्यान निर्माण जाल्ल्या दोंगरांच्या दोनूय वाटांतल्या खाचांनी हाताच्या बोटार मेजूं येतात इतल्याच लोकांनी राबितो करून रावप,आनी त्या मूठभर लोकांचो मुखेली जो कोण आसा तो त्या वाठाराचो राजा. हे राजा आपापसांत सतत झगडत, झुंजत आसताले. हेच अवस्थेंत हांगचो कितलोसोच काळ सरलो म्हळ्यार जाता.

पूण १६१६ सालांत भूतानचो इतिहास बदलून उडोवपी, भूतानाक थिरताय दिवपी काळ उदेलो. झाबद्रुंग नागवांग नामग्येल हो भूतानचो सोडवणदार कसो थंय पावलो. नामग्येल हो लामांचे वंश कुळयेंतलो. तिबेटांतल्या रालूंग मठाधीश म्हूण बाराव्या वर्सा ताची नेमणूक करपाची थारली. हें ड्रुक्पा कार्ग्युपा संप्रदायाचें मुखेल पद आशिल्लें. पूण ताची ही नेमणूक विरोधी दावेदारांक मान्य नाशिल्ली. तांच्यो धमक्यो येवंक लागल्यो. मठाचें वेवस्थापन पर्थून पर्थून उमथून उडोवपाचो प्रयत्न विरोधक करूंक लागले. ते पिडापिडीक उबगल्ल्या नामग्येलान तिबेट सोडलें आनी भूतानांत आलाशिरो घेतलो.

रोखडोच ताणें भूतानाचेर आपलो अध्यात्मिक आनी राजकीय छाप निर्माण केलो. झाबद्रुंग म्हूण पदवी घेतली. झाबद्रुंग नाग्येल हो एक व्हड अध्यात्मीक, सांस्कृतीक आनी झुंजार असो फुडारी आशिल्लो. भूतानचो संस्थापक म्हूण ताणें वावराक आरंभ केलो आनी तातूंत ताका यशूय लाभलें. भूतानी लोक ताका तेच नदरेन मानतात. भूतानचेर तिबेटाकडल्यान सातत्यान आक्रमण जायत आसतालें. असल्या आक्रमणाक लागून राज्यांत थीरताय प्रस्थापीत जावप कठीण आशिल्लें. ह्या आक्रमणाचेर ताणें नियंत्रण हाडलें आनी तें पयस केलें. ड्रुक्पा कार्ग्युपा शाळा स्थापन केल्यो आनी तांकां घटाय दिली. बौध्द भिक्खूंची राज्यस्तरीय समिती

स्थापन केली आनी देशांत एकसंघताय हाडली. ताणें भूतानभर झोंगांची माळूच तयार केली आनी पेनलोप्स म्हणोवपी आपल्या प्रतिनिधीं मार्फत तांचेर नियंत्रण दवरलें. ताणें कायद्याचे नेम निर्माण केले. सांस्कृतीक आनी धर्मीक परंपरांची सुरवात केली. जाका लागून भूतानाक एक आकार आयलो, एक रूप लाभून ताका एक खाशेली अस्मिताय गावली. आयज जो आमकां भूतानचो राष्ट्रीय पोशाग दिसता ताची आखणी ह्याच झाबद्रुंगान केल्ली. थिम्पू आनी पुनाखा शारांत 'दोमचो' म्हूण जे वर्सुकी धर्मीक उत्सव जातात तेय ताणेंच सुरू केले.

झाबद्रुंगची सत्ता भूतानाचेर आसतनाच भूतानचे भूंयेक अस्तंती लोकांचे पांय लागले. दोग पुर्तुगेज पाद्री १६२७त भूतानांत आयले. झाबद्रुंगा वांगडा कितले तरी म्हयने थिम्पूतच चेरी मठांत रावले. झाबद्रुंगाक तांचो धर्म, भक्ती, श्रध्दा बी गजाली तांचेकडल्यान जाणून घेवपाच्यो आशिल्ल्यो. त्या वाठारांत प्रवचन दिवपाक ताणें तांकां मान्यताय दिली. तेच वांगडा हे पाद्री लोक आपल्या लोकांक बाटोवन क्रिस्तांव धर्मांत व्हरपाचो यत्न करचेनात हाचेरूय बारीक लक्ष दवरलें. आमच्या गोंयच्या बाबतींत मात अशें घडलेंना. पाद्रयांचे पांय गोंयचे भूंयेक लागले ते लागलेच, ताणीं थळाव्यांचे पांय आपल्या धर्माचे वाटेन वळयले. जर गोंयांतूय एखाद्रो झाबद्रुंग त्या काळार लाभिल्लो जाल्यार आयचें गोंय वेगळेंच दिसपाचें आमकां...

झाबद्रुंगान भूतानाक एका खाशेल्या वेवस्थापनाची बुन्याद घाली. तो देशाचो अध्यात्मीक मुखेली आशिल्लो. देशाचो राजकारभार ताणें 'देसी' म्हणिल्ल्या निधर्मी राजकर्त्यांकडेन सुपूर्द केल्लो. जांकां जे खेन्पो म्हणटाले तो मुखेल मठाधीश मठांचें वेवस्थापन पळयतालो. पुनाखा हांगच्या झोंगांत १६५१त समाधीस्त जावंक गेल्ल्या ह्या झाबद्रुंगाक त्या उपरांत लोकांनी पळयलोच ना. रोखडोच तो मेलो. पूण ताच्या मर्णाची खबर ४० वर्सां मेरेन लिपोवन दवरली. कारण देशांत अस्थिरताय निर्माण जावपाची आनी तिबेटचें आक्रमण जावपाची शक्यताय आशिल्ली.

त्या उपरांत झाबद्रुंगचो उत्तराधिकारी देसी तेनझीन राबगे हाणें १४ वर्सां मेरेन राजकारभार पळयलो. ताणें झाबद्रुंगाचो अर्दकुटो उरिल्लो वावर मुखार व्हेलो. त्या उपरांत मात भूतान पर्थून अस्थिरतायेचे दिकेन गेलो. कितल्या तरी देसींची हत्त्या जाली. तिबेटींचीं एकार एक आक्रमणां जावंक लागलीं. ब्रिटीशांचींय 'द्वारा' चेर आक्रमणां सुरू जावंक लागिल्लीं. बंगालांत थिरावल्ली इस्ट इंडिया कंपनी भूतान सारके सुपीक जमनीर कब्जो करपाचे तयारेंत आशिल्ली.

अंतर्गत दुस्वास, पेन्लोपांचें आपसांत झुंजप आनी अधिकारा खातीर जावपी आक्रमणां हाका लागून उप्रांत एकोणिसाव्या शेकड्या मेरेन अंधाधुंदीच चलताली. ह्या काळांत तीन वर्सां मजकतीं ४८ देसी वो नागरी राजकर्त्यांचो बदल हे भूंयेर जालो हें कोणाक खरें दिसपा सारकेंच न्हंय.

भूतानचे हे सगळे घडामोडीचेर इश्ट इंडिया कंपनीचें लक्ष आशिल्लेंच. तांकां भूतानची ही पिकाळ भूंय हातासपाची आशिल्ली. हे भूंयेर परंपरेन भूतानी लोकांचें नियंत्रण आशिल्लें ताचेर आपलें नियंत्रण हाडूंक, सावजाक दपून राविल्लेवरी ब्रिटीश संधीचे प्रतिक्षेंत आशिल्लेच.

भूतानात भितर सरपा पासत प्रवेश द्वारां आसात. ह्याच द्वारांतल्यान बंगालच्या सपाट प्रदेशांतले आनी दोंगर मुळसांतले लोक भूतानांत भितर सरपाक प्रयत्न करताले. हाका लागून तांचे वांगडा सतत चकमक चलताली. हाका आडांबो घालो तो १७७४त वॉरन हॅस्टींग्स् ह्या बंगालच्या गव्हर्नर जनरलान. ताका भूतानांत वेपारी संबंद प्रस्थापीत करपाचे आशिल्लें. ताणें हें कितले मेरेन शक्य आसा हाची पडताळणी करूंक जॉर्ज बोगलेच्या फुडारपणा खाल एक शिश्टमंडळ भूतानांत धाडलें. पांच म्हयने बोगले भूतानांत रावलो. तो भूतान आनी थंयच्या लोकांच्या मोगांत पडलो.

ब्रिटीश आनी भूतान हांचे मजगतीं त्या उपरांत ह्या सीमा प्रस्नाक आनी द्वारवॉराक लागून तह जालो. ब्रिटिशांनी भूतानाक द्वार उक्तें करपाचे बोलीचेर वर्सुकी मोबदलो दिवपाक आरंभ केलो. पूण १९व्या शेकड्याच्या मध्यार ब्रिटीश आनी भूतानी लोकांचें पर्थून फिसकटलें. आसामी आनी बंगाली लोकांच्यो सीमा प्रस्नाचेर द्वार चकमकी चालूच आशिल्ल्यो. आसाम आनी बंगाली लोकांक दक्षिणे कडल्यान भूतानांत भितर सरपाक बंदी आशिल्ली. ते पासत ह्यो द्वार चकमकी बंद जावपाचीं काय चिन्ना दिसनाशिल्लीं.

ह्या असल्या अरिश्टांच्या काळांत जिग्मे नामग्येल हो नवो फुडारी भूतानांत वयर सरलो. एक धिरिश्ट तोंगसा पेन्लॉप. जिग्मे नामग्येल हो पंदराव्या शेकड्यांतल्या संत पेमा लिंगपा हाच्या उदात्त घराण्यांतलो. तोंगसा पेन्लॉप हें पद मेळोवपा खातीर स्वकर्तृवान हो वयर सरलो. आपल्या गुणांच्या बळाचेर ताणें कांय काळा भितर विरोधी पेन्लॉपाचेर जैत जोडलें आनी वाठारांतली शक्तीमान व्यक्ती म्हूण आपली वळख घडयली. ताणें भूतानाक थीरताय दिली आनी शांतताय हाडली.

तो १८७०तलो भूतानाचो ४८वो देशी वो नागरी राजकर्तो. पूण ताका कारभार चलोवंक फक्त तिनूच वर्सां लाभलीं. तरीपूण ताचें कर्तृत्व आनी दरारो असो आशिल्लो, ताच्या उत्तराधिकाऱ्याची नेमणूक जाल्या उपरांतूय ताचेर ताचो प्रभाव उरिल्लो. जिग्मे नामग्येलाचो पूत उग्येन वांगचूक हो बापाय उपरांत योग्य अधिकृत उत्तराधिकारी थारलो. तो पारो आनी तोंगसा ह्या दोनूय वाठारांचो पॅन्लॉप जालो. उपरांत आपल्या विरोधकांचेर जैत मेळोवन आपल्या पदाक ताणें घटाय हाडली. कोणूच प्रतिस्पर्धी नाशिल्लो असो तो देशाचो एकमेव फुडारी थारलो.

उग्येन वांगचूक १९०७त भूतानचो पयलो वांशीक राजा म्हूण एकमतान वेंचून आयलो. उच्चपदस्थ अधिकारी, म्हत्वाचे लामा आनी लोकप्रतिनिधींच्या सभाघरांत ही वेंचणूक जाल्ली आनी ताका ड्रूक ग्यालपो ही पदवी भेटयली. १७ डिसेंबर हो तो राज्यभिशेकाचो दीस आशिल्लो. होच दीस भूतान आपलो राष्ट्रीय दीस म्हूण पाळटात.

उग्येन वांगचूक हो एक लोकप्रिय असो राजा आशिल्लो. १९२६ मेरेन ताणें शांततायेन आनी दोळे दिपकावपी राजकारभारचलयलो. ताच्या उपरांत ताचो चलो जिग्मे वांगचूक सत्तेर आयलो. शांततायेन आनी भरभराटीचो राजकारभार ताणें फुडें व्हेलो. १९५२ वर्सा तो भायर पडलो आनी ताचो पूत जिग्मे दोर्जी वांगचूक सत्तेर आयलो. आयची भूतानची जनता ह्या राजाक भूतानचो निर्माणकर्तो अशें मानतात.

जिग्मे दोर्जी वांगचूक फुडाराची नदर आशिल्लो राजा. ताणें अशे तरेन उदरगतीची आखणी केली, जाका लागून सगळ्या संवसारा पासून इतलो तेंप अलिप्त आशिल्ल्या भूतानचे अलिप्ततायेचो अंत जालो. ताचे राजवटींत रस्त्यांची निर्मीती जाली. भूतानचे भूंयेर गाडयो धांवडायल्यो. देशांत अर्विल्ल्या शिक्षणाची तजवीज केली. पयलेच खेप भारत आनी हेर देशांच्या सहकार्यान तांत्रिक कार्यावळी राबयल्यो. शेतकी संस्कृताय, जलविद्युत शक्ती आनी प्रशासनाची अर्विल्ली पध्दत ताणें राबोवंक आरंब केलो. भूतानांतल्या सगळ्या वाठारांतल्यान प्रतिनिधीत्व मेळटलें अशी राष्ट्रीय विधानसभा ताणें घडयली. मंत्रीमंडळ स्थापन केलें. उच्च न्यायालय, चलन, बॅन्क आनी पोस्ट पध्दत ताणें राबयली. १९७१त भूतान संयुक्त राष्ट्राचें घटक जालें. जिग्मे दोर्जी वांगचूक हाणें फकत दोन दसकां भितर भूतानाक मध्ययुगांतले अवस्थेंतल्यान विसाव्या शेकड्यांत हाडलो. हो तिसरो राजा तरणे पिरायेरूच १९७२ वर्सा अपघाती सोंपलो. ताच्या उपरांत ताचो चलो जिग्मे सिन्गाय

वांगचूक १६व्या वर्साच चवथो ड्रुक ग्यालपो म्हूण गादयेर बसलो. तो संवसारांतलो आतां मेरेनचो सगळ्यांत भुरगो राजा अशें मानतात.

भूतानाक अर्विल्ल्या भूतानाचो दर्जो दिवपाचो वावर हातांत घेतलो तो ह्याच राजा जिग्मे सिन्गाय वांगचूक हाणें. १९७४त राजा म्हूण ताणें कारभार अधिकृतपणा हातांत घेतलो. तेन्ना भूतानच्या इतिहासांत पयलेच खेप ताणें आंतरराष्ट्रीय प्रसारमाध्यमा भूतानांत हाडलीं. भूतानची म्हायती आनी फोटे आंतरराष्ट्रीय खबरांपत्रांनी छापून हाडली. भूतान म्हळ्यार परी कथेंतल्यान वर्णन जाता असल्या देशांमदलो देश अशे तरेचें चित्र ताणें संवसारा मुखार दवरलें. राज्याभिशेक जाल्या बराबर ताणें आपल्या राष्ट्राचे उदरगतीचें आगळेंच तत्वगिन्यान संवसारा मुखार दवरलें. ताणें जाहीर केलें – भूतानची उदरगत आनी उत्थान हें ताच्या एकूण उत्पादन क्षमतेचेर मोलावणी करचेनात तर एकूण राष्ट्रीय खुशालकायेचेर – ग्रॉस नॅशनल हॅपीनेसचेर जातली. ही एक क्रांतीकारी संकल्पना आशिल्ली. हे पासत अर्थतज्ञ आनी उदरगतीच्या मळावेले स्वताक जाणकार म्हणोवपी हेरांनी ताची टिंगल, टवाळी केली. खेबाडां मारलीं. एकूण राष्ट्रीय खुशालकाय ही घोशणा म्हूण आगळी वेगळी खरी पूण ही खुशालकाय खंयच्या मापान मेजप? पूण आयज ताची ती एकूण राष्ट्रीय खुशालकायेची संकल्पना Gross National Happiness यशस्वी थारल्या. राष्ट्रीय खुशालकायेचो जो सिध्दांत वो संकल्पना राजा जिग्मेन मांडिल्ली ती आतां अर्थतज्ञ आनी नियोजकां पासत एक मॉडेल थारल्या.

ही GNH – ग्रॉस नॅशनल हॅपिनेस – एकूण राष्ट्रीय खुशालकाय हाचे फाटलो विचार आनी संकल्पना कितें आशिल्ली? तर आमी भौतीक संपत्त म्हळ्यारूच सर्वस्व अशें मानलां तें समा न्हय. लोकांचें सूख संपूर्णायेन भौतीक गजालींचेर निंबून आसपूच शक्य ना. आर्थीक उदरगत आनी आधुनिकीकरणाची खंयच्याय राष्ट्राचे उदरगती पासत गरज आसत पूण त्या लोकांचीं पारंपारीक मुल्यां आनी जिविताच्या दर्जाचें मोल दिवन न्हय.

जिग्मे सिन्गाय वांगचूक राजान राष्ट्रीय खुशालकाय हातासपा पासत तरातरांचीं धोरणां राबयलीं. जाका लागून योग्य सामाजिक, आर्थिक उदरगत देशांतल्या दरेक विभागांत आनी समाजांतल्या प्रत्येक घटकाची भरभराट आनी उत्कर्श जावंक जाय. मुळाव्या पर्यावरणाची राखण आनी जतनाय, भूतानचे आगळे, खाशेले संस्कृतायेचें, दायजाचें जतन आनी संरक्षण म्हत्वाचें अशें राजा मानता आनी ते दिकेन कारभार

चलयता. ताका कारभारांत लोकांचो सहभाग आशिल्लो जाय. दर्जेदार प्रतिसाद मेळपी शासन वेवस्ता आसप गरजेचें मानून राजान आपल्या धोरणांत ह्या गजालींक प्राधान्य दिलां. गांवगिऱ्या उदरगतीक उंचेलें प्राधान्य दिलां. तातूंत भलायकेची काळजी आनी सगळ्यां पासत सहजतायेन उपलब्ध जावपी शिक्षणाचो मुखेलपणान आसपाव आसा.

आमच्या गोंयांत सत्तरी, काणकोण, खोतीगांव बी वाठारांतले कांय अशे गांव आसात जंय कांयकडेन अजून वीज पावूंक ना. पूण हांगा भूतानात सामक्या दुर्गम वाठारांतल्या गांवांत लेगीत रस्ते आनी संपर्क साधना उपलब्ध जातलीं म्हणपाची जतनाय घेतल्या. शेतकी उदरगत, जनावरां पोसपाच्या धंद्याची उदरगत हांकां प्रोत्साहन दिवपी येवजण्यो सगळ्या सगळ्या गजालींचेर भूतानचें लक्ष आसा.

ग्रॉस नॅशनल हॅपिनेस तत्वाचो वो धोरणाचो परिणाम खरेंच कितें जाला? सरकारी अधिकाऱ्यांक विचारून हें कळपाचें ना. ताची जाप सर्वसामान्याच्या तोंडावेले खोसयेंतल्यान मेळूंक जाय.

भूतानात राजसत्ताक पध्दत चलता. राजसत्ता वो राजेशाय आनी लोकशाय हांची सांगड घालून, जनतेक राजकारभारांत आसपावन घेवन राष्ट्राची उदरगत घडोवन हाडपाची एक आगळी वेगळी राजकारभाराची प्रथा हांगच्या राजान अस्तित्वांत हाडिल्ली दिश्टी पडटा. राजान तीच मोख आपले मुखार दवरून ते तरेन वावराक आरंभ केल्लो. ड्रक ग्यालपो जिग्मे सिंगाय वांगचूक हो तेच पासत एक द्रश्टो राजा.

भूतानचे दरेक झोंगखाग म्हळ्यार जिल्हे देशांत स्वयंभू जावंचे देखून राजकारभाराचें विकेंद्रीकरण करप, लोकशायीकरण करप, जाका लागून झोंगखाग आपले इत्से प्रमाण उदरगती पासत प्राधान्य तत्वाचेर वावरूंक पावतले. राजान तेच पासत निर्णय आनी धोरणां आखपाचे अधिकार गांवांक दिवन उडयले.

भूतानची राष्ट्रीय विधानसभा आसा. हातूंतले २/३ वांगडी हे देशांतल्या वीस जिल्ह्यांतल्यान वेंचून आयिल्ले प्रतिनिधी आसतात. राजान आपल्याक कार्यकारी अधिकारांतल्यान मुक्त करून घेवंक सगळे अधिकार मंत्रिमंडळाकडेन सुपूर्द केले. ताणें असो एक कायदो केलो जाका लागून राष्ट्रीय विधानसभा राजाआड अविस्वास दर्शक थाराव मांडूंक शकता. एका आदर्श देशाच्या फुडाराचे सुरक्षिततताये पासत हें म्हत्वाचें आसा अशें राजाचें मत आशिल्लें. हें सगळें जरी सिंहासन बत्तीसींतल्या

काणयां वरींच दिसलें तरी सत्य आशिल्लें.

राजान २००१ वर्सा देशाच्या संविधानाचो आराखडो तयार करपाक आरंभ केलो. भूतानात द्वीपक्षीय वेंचणूक पध्दत आसची, संविधानात्मक राजेशाय आसची, राजान ६५व्या वर्सार सक्तीची निवृत्ती घेवंची असलीं कलमां ताणें संविधानांत आसपावन घेतलीं.

हें संविधान ड्राफ्ट करून राजान २००५ तल्या नोव्हेंबरांत प्रजेचीं मतां जाणून घेवपा पासत तांचे मुखार दवरलें. तांच्या मनांत कितेंय दुभाव बी आसल्यार तांकां मेळून तो पयस करचो म्हूण राजा खासा देशांतल्या दरेक जिल्ह्यांत भोंवडी करूंक लागलो. हें संविधान देशांतल्या दरेकाक फुडाराचो धनी कशें करूंक पावतलें हें समजावपा खातीर ताची ही भोंवडी आशिल्ली.संविधानात्मक राजा संसदीय लोकशायेचो मुखेली आसल्यार लोक फुडाराचे धनी जावं येतात हें ताणें लोकांक पटोवन दिलें.

ह्याच राजा वांगचून आपणेंच केल्ल्या संविधानाचो आदर राखपा पासत २००५त भूतानच्या राष्ट्रीय दिसा, १७ डिसेंबराक आपूण २००८ वर्सा निवृत्ती घेतलों म्हणपाची घोशणा केली आनी ते प्रमाण ताणें आपलो उत्तराधिकारी म्हूण आपलो व्हडलो पूत राजकुमार दाशो जिग्मे खेसर नामग्येल वांगचूक हाचो राज्यभिषेकूय केलो. संविधानाचो तो संरक्षक थारलो.

ड्रूक ग्यालपो जिग्मे सिन्गाय वांगचूक ची ही कारकिर्द म्हळ्यार भूतानचो सुवर्णकाळ आशिल्लो. त्याच काळाची झळाळी तोखेत हांव राजम्हालांचें भायल्यानूच दर्शन घेतालों. भितर वचून मेळप शक्य आशिल्लें तरी वेळ नाशिल्लो म्हूण भायरूच ताच्या वावराक तोखेतालों. खंयच्याय देशान आमचें अनुकरण करचें आनी आदर्श देश घडोवंचो अशेंच कितें तें राजपाटण सांगतालें.

पूण आमी भोंवडेकार ताचेर कितलो मेरेन विचार करतात? म्हजे खातीर तरी हें सगळें गरजेचें आशिल्लें.

थिम्पूच्यान पुनाखा हें अंतर ७० किलोमिटरांचें. जवळ जवळ तीन वरांचो प्रवास हो. आमी सकाळीं थिम्पू सोडलें. वाटेर जीं जीं कितें थळां दिसतात आनी सैम सुंदराय तोखेवंक मेळटा ती तोखेत पुनाखा वचपाचें! रस्त्यार सगळे कडेन धुकेंच धुकें. मदीं मदीं कांयकडेन वाठार मेकळो मेकळो दिसतालो तेन्ना म्हाका

बरेंऽ दिसतालें. म्हाका धुकें आवडटा. पहाडी प्रदेशांत स्वेटर, जाकीट बी घालून असल्या धुक्यांतल्यान खूबकडेन भोंवलां हांव. बोल्सांत हात घालीत, तोंडांतल्यानूय धुंवर सोडीत भोंवतां भोंवतां अकस्मात पहाडी रागांतलीं गीतांय म्हणनशें दिसता. पूण म्हाका हांगा हें धुकें नाका आशिल्लें. पुराय आसमंत निरभ्र उरिल्लें जाय आशिल्लें. ह्या प्रवासांत आमकां बर्फान माखिल्ल्या हिमालय पर्वताचें दर्शन जावपाचें आशिल्लें!

म्हज्या सारख्याक आतां हिमालय म्हळ्यार एक सपनूच. जे पिरायेर हिमालय भोंवूंक जाय आशिल्लो ते पिरायेर भोंवूंक पावलों ना. पळोवपाची इत्सा खूऽब्ब आशिल्ली. पूण इत्सा आसून भागना. हेर खूऽब्ब गजाली आसतात. योग जुळून येता म्हणसर पिराय उलगता. मागीर उरता अशें पयसुल्ल्यान नदर घालपाचें. तेंय एक नदरेन योग्य म्हणपाचें!

आमचो हिमालय म्हळ्यार सैमाक पडिल्लें एक सुंदर सपन हें खरें. पूण आयज हिमालय आदलो उरूंक ना. हिमालयांत जम्नोत्री – गंगोत्री मेरेन बसी वचपाक लागल्यात. हिमालय हो वाहनानी वचपाची सुवात न्हय. हांगा ताकतीक उपकारना. ताकतिकेन चलतल्याकडेन सैम केन्नाच उलयना. सैम जें कितें तुम कां सांगता तें जर सारकें आयकून घेना जाल्यार सैमाच्या गोपांत रिगपांत अर्थ ना. आतां म्हजे इत्से प्रमाण चलून वचपाचो हिमालय उरूंक ना. वाहनांतल्यान भोंवपाची इत्सा जायना. मागीर उरता ती एक पिशी आस्त, कोणेंय 'हांगच्यान हिंमालय नदरेक पडटा' अशें सांगल्या बराबर नदरेन कुपां, धुंवरी बी कुशीक काडपाचो यत्न करीत हिमालयाचीं तेमकां सोदपाची.

दनपरां आमी दोचुला म्हणटात ते खिंडीच्या माथ्यार पावले. १० हजार पांचशें फूट उंचायेर आशिल्ल्या मेरीपुपन्सून रिसोर्टांत आमच्या दनपारच्या जेवणाची म्हळ्यार लंचची वेवस्ता केल्ली. हांगच्यानूच आमकां मसानगांग हो बर्फान माखिल्लो हिमालयाचे रांकेंतलो पर्वत आनी भूतानचो सगळ्यांत व्हडलो पर्वत गांगकार पुयेन्सु दिसपाचो. पूण धुकें आमची फाट सोडिनाशिल्लें. 'जारे चल उड जारे' करीत हांव दोळे ताणून मुखार खंय चोमोल्हारी दिसता काय पळयतालों. अशें पळयत रावत जाल्यार त्या धुक्यांत लेगीत पयस बर्फाळ पर्वतांचीं तेमकां दिशिल्ल्याचो दोळ्यांक भास जावंक लागता. उचंबळीत जावन 'पळय, पळय बर्फाचीं तेमकां, चोमोल्हारी पर्वत' बी म्हणपाची उर्भा येता. ते परस भितर वचून जेविल्लें बरें म्हूण तो नाद सोडून

थंडेन कुडकुडत भितर येवन पळय जाल्यार थंय आमच्या कुकान, राजकुमारान एका फॉरेनराची बोब घाल्ली. ताणें मिरसांगो बी मुड्डून सोलांची कडी नांवाचें तिवळ करून दवरिल्लें आनी तिवळांतलीं सोलां काडून कुशीक दवरिल्लीं. आमी गोंयकार तें घेतात म्हूण बुफे घेवंक रांकेंत आशिल्ल्या त्या विदेशीन तीं सोलां आनी मिरसांगोय चाबडायल्यो आनी हुयेल्यो मारपाक कॉमेस केल्लें.

ह्या रिसोर्टांत जेवन आमी मुखार सरलीं आनी रिसॉर्टाच्या फाटले वटेन बस थारायली. बसींतल्यान हांगा मेरेन येतना लेगीत म्हजी नदर चोमोल्हारी, गांगकार पुयेन्सू बी पर्वत सोदताली. पूण धुक्यांक लागून फुडलें कांय फुटांवेलें दिसऽ नाशिल्लें. बसीचो ड्रायव्हर दोळ्यांत बोटां घालून कसो बस चलयतालो, इंचा इंचान धुकें आसा, आपल्याक मुखावेलें दिसना म्हूण तो रावंकय शकना आसलो. फुडलें सगळें श्येड्यूल चुकपाचें! कोल्याक दाकां आंबट तशें म्हजेंय जाल्लें. हांवें त्या पर्वतांचें दर्शन करपाचो नाद सोडलो. ह्या एक्काय पर्वतांचेर भूतानचो एक्कूय मनीस पावंक ना अशें तो ड्रायव्हर सांगतालो. ते पर्वत पवित्र पर्वत खंय! तांचेर फक्त दैवतांच वास करतात. ते म्हजे नदरेक लेगीत पडपाचें भाग्य म्हाका नाशिल्लें ताचें कारण म्हज्यांत अपवित्रताय भरल्या आसूं येता, त्या धुक्यांक, कुपांक दोश दिवन अर्थ ना अशें चिंतून हांव गप्प बसलों.

बस जंय उबी केल्ली आनी आमकां देंवात म्हूण सांगिल्लें थंय कितें पळोवपा सारकें आसा हाचो अदमास थंयसल्ले दाट धुंवरेक लागून लागनाशिल्लो. हांगाच जर देंवपाचें आशिल्लें जाल्यार बसींत चडयल्ले कित्याक? चलून येवं येतालें न्हय हॉटेलांतल्यान! असो विचार करीत हांव सकयल देंवलों.

बसीचे हारशे बंद आशिल्ल्यान भायर थंडसाण आसा म्हणपाचें कळनाशिल्लें. सकयल देंवल्या बरोबर कुडोकुडो खालो. आमची बस दाट्ट कुपांनीच उबी आशिल्ली! आमकां सांसपीत कुपां वतालीं आनी आमकां चडांतचड शीं खावयतालीं! मदींच शेदाचो पड्डो कुशीक सरचो तशें हें धुकें विरळ जातालें आनी तातूंतल्यान लांब, लांब कोंड्यांक लायिल्लीं रंगरंगयाळीं कपड्यांचीं बोंदेरां फडफडटना दिसतालीं. ते भायर आमी चवथीक मखरा कडेन लायतात तसलीं फोलींचीं बोंदेरांय दाटायेन लायिल्लीं दिसतालीं. पुराय भूतानाक हीं अशीं बोंदेरां जळामळाक दिसतात. भूतानच्या मळबांतले निळायेचे, दोंगराच्या आनी भूंयेच्या पांचव्या रंगाचे फांटभूंयेर हे तरातरांचे कोर दोळ्यांक भूल घालतात.

आमी आतां जे सुवातेर, ज्या पर्वताच्या म्हळ्यार दोचुला खिंडीच्या ह्या माथ्यार धुक्यांत उबे आशिल्ले थंय लिपिल्ले १०८ चोर्तेन दिसताले. भूतानाक झोंग आनी चोर्तेन जळामळाक भरल्यात. झोंग हे बांदावळीन किल्ल्यावरी दिसतात. चोर्तेनचीय बांदावळ लागीं लागीं तशीच आसता. पर्वतांच्या तेमकांचेर सामकें मोक्याचे सुवातेर म्हणटात तशे हे झोंग आनी चोर्तेन म्हळ्यार स्तुप सामके किल्ले कशे दिसतात. चोर्तेन वो स्तुप देवाच्या नांवानूच बांदूंक जाय अशें कांय ना. ते कसल्याय कारणांक बांदू येतात. राजांच्या, संतांच्या, लामांच्या आत्म्याक शांती मेळची म्हूण, देंवचार, भुतां वो धोक्याचे सुवातेवेल्या भंयांतल्यान मुक्ती मेळचे पासत, वो थंय घडिल्ले खंयचेय म्हत्वाचे घडणुकेची याद म्हूण हे स्तुप बांदतात.

आमी हे दोचुला खिंडीच्या तेमकार रावून धुक्यांत लिपिल्ले जे १०८ स्तुप म्हळ्यार चोर्तेन पळयताले ते हालींच २००३ वर्सा बांदिल्ले खंय! १०८ हो बुध्द धर्मीयांक खूब पवित्र आनी म्हत्वाचो आंकडो. तांचे प्रार्थनेक पुर्णताय १०८ संखे उप्रांत येता. तेच पासत ह्या चोर्तेनांची संख्या १०८ केल्या. पयलीं हांगा एक चोर्तेन आशिल्लें. पूण मागीर भूतानांत धुसफूस सुरू जाली. भूतानान हे आदीं सुमार देडशें वर्सां कसलेच तरेची अशांतताय पळोवंक नाशिल्ली. १८६४-६५ ह्या काळांत भूतानच्या पयल्या राज्याच्या बापायन तोंगसा पेनलॉप जिगमे नामग्येल हाणें ब्रिटिशांआड दुवार हांगा झुंज करून शांतताय हाडिल्ली. त्या उपरांत हालीं हालीं २००३ सालांत पिडापीड सुरू जाल्ली. भारतांतल्या ईशान्येकडल्या प्रांतांतल्या आतंकवादूयांनी दक्षिण भूतानच्या जंगलांत ठांड मांडिल्लें. थंयच्यान ते भारतीय शिमेचेर आतंकवादी करण्यो करताले. तेन्ना ताणीं भूतानची सुवात सोडची, भूतानचे भूंयेवेल्यान भूतानच्या घट इश्टाआड-भारताआड कसलीच करणी करची न्हय अशें फर्मायलें. पूण आतंकवाद्यांनीं तें आयकलें ना. भूतान सरकाराक तांचे आड खर कारवाय करूंक झुंज करचें पडलें. हें झुंज जैतिवंत जावंचें, भूतान भुंयेवेल्यान जावपी आकांतवाद थांबचो म्हूण आंगवण केली. ते खातीर जे कोण ह्या झुजांत सोंपले तांची स्मृती म्हूण हे १०८ चोर्तेन थंय उबारले. आदलो एक आनी उप्रांतचे १०८ अशे हे एकेच सुवातेर बांदिल्ले १०९ स्तूप म्हळ्यार दोचुला वाठारांतल्या धुक्यांतली एक अजापाची नगरी कशी दिसता. ह्या चोर्तेन समुहाक ताणीं ड्रुक वांग्येल चोर्तेन म्हळ्यार ड्रुक ग्यालपोच्या जैताचे चोर्तेन अशें नांव दिलें. ह्या चोर्तेना मदीं रावल्यार सरभोंवतणच्या धुक्याक लागून थोड्या अंतरा फुडलें कांयच दिसना. दिसतात ते हे

स्तुप, तांच्या पांयांकडेन आशिल्लीं हळदुवींच फुलां. जसो प्रत्येक रंगरंगयाळो स्तुप त्या हळदुव्या फुलांचे कार्पेटीचेर सजयल्लो केक कसो दवरला. त्या स्तुपांचोच एक जुंवो 'जादू नगरी' कसो आसमंतात उफेता आनी एके वटेन लायिल्लीं रंगरंगयाळीं बोंदेरां फडफडट्टात तीं पळयत जाल्यार ते फाटभूंयेर तो वेगान मुखार वता सो दिसतालो.

आमचे गोंयकार वो हेर कडचे हिन्दू भक्त देवळा भोंवतणी फेरो मारतात तशे हांगचे लोक चोर्तेना भोंवतणी फेरो मारतात. चोर्तेन आपले उजवे वटेन दवरून ताचे भोंवतणी वांटकुळो फेरो मारून 'आगेलो', अशें म्हणटात. अशें केल्ल्यान तांच्या जिवितांतलीं भूतपिशाच्यां बी आसात तीं पळ काडटात असो तांचो विस्वास आसा. आमचेय मदले कांय जाण भोंवताडो मारीत 'आगेलोऽ' अशें आड्डतना ते धुंवटेंतल्यान आयकूंक येतालें.

हांगच्या, ह्या स्तुपांच्या चोंयवटेन आशिल्ल्या दाट जंगलांत वसंतरूतूंत खंय मॅग्नोतिया कॅम्पबेली आनी ऱ्होडोडेंड्रन रूखां वसंतरूतूंत शेकानशेक फुलतात. हवेंत एक सुगंध दरवळटा. चड करून दाफने ह्या रूखांचो. ह्या रूखांचो वापर कागद निर्माण करूंक करतात खंय! ही रूखावळ जेन्ना फुलता, हांगचो वाठार सुगंधान भरता तेन्ना मनाक कितली धुंदी चडटली काय हाची कल्पना रंगयत हांव फुडल्या प्रवासाक लागलों.

हांगाच दोचूला देंगणांत १७व्या शेंकड्यांतलें वांगडीफोदरंग नांवाचें झोंग आसा. थंय काय आमी वचपाचे नाशिल्ले. थंयच्यान मुखार वतना रस्त्याक आनीक एक फांटो फुटिल्लो. तो रस्तो फोबजिंका वतालो. फोबजिंका हो वाठार काळे मानेच्या बक्यां पासत फामाद आसा खंय! थंडेच्या दिसांनी संवसारभरचीं काळे मानेचीं हीं बकीं काय बळारी चोंब्यांनी हांगा येवन वसतेक रावतात. हांगचे लोक ह्या बळारींची वाट पळयत रावतात खंय! तांकां हे लोक पवित्रतायेचें प्रतिक मानतात. हे क्रेन जेन्ना हांगा ह्या फोबजिंका वाठारांत येतात आनी वाठार सोडटात तेन्ना थंयच्या झोंगाक तीन खेप भोंवताडे काडटात खंय! बस चलयतां चलयतां आमचो ड्रायव्हर म्हायती दितालो. ही गजाल सांगपी त्या ड्रायव्हरान ही आख्यायिका घडयल्या काय खरेंच ते पक्षी तशे भोंवताडे मारतात काय? हें पळोवपाची संद म्हाका नाशिल्ली. पूण तो म्हायती दिता ती आयकूंक कितें जाल्लें!

पुनुाखांतलें सगळ्यांत राजेशाही वो म्हणुया पुराय भूतानांतलें ऐश्वर्य म्हळ्यार

पुनाखा जिल्ह्यांतलें पुन्थांग देचेन फोदरांग झोंग जाचो अर्थ अत्यानंदाचो महाल असो जाता. खऱ्यानीच ह्या झोंगांत भितर सरतकूच न्हय तर पयसुल्ल्यान दर्शन घेतल्यार लेगीत अंतस्कर्णांतल्यान खोस भरून ओतता म्हणपाचो भास जाता. भूतानांतले प्रत्येक बांदावळीची स्थापत्यकला, शिल्पकला ही अतिसुंदर, ओडलायणी. दरेक घर आपले खाशेले अशे भूतानी शैलीन, लाकडांचो वेवस्तीत वापर करून, तांचेर कला कुसर बी करून सजयल्लें आसता. पूण सगळ्या इमारतींचो रंग एकूच. आकार एकूच. जाका लागून पुराय नगर रचनेंत एकसारकेपण दिसून येता. तरी लेगीत पुनाखांतलो हो फोदरांग मठ सगळे बांदावळींवेलें थीक अशेंच म्हणूंक जाय. भूतानांतल्यो दोन मुखेल न्हंयो म्हळ्यार फोच्चू आनी मोच्चू. ह्या दोनूय न्हंयांच्या संगमाचेर हो मठ आसा. जशी कितें न्हंयेंत एक व्हडली बोट नांगरून उबी आसा अशें पयसुल्ल्यान पळयल्यार दिसता. हो मठ म्हळ्यार भूतानचो इतिहास. १६३६ सालांत भूतान राज्याचो निर्मातो झाबद्रुंग नग्वांग नामग्येल हाणें तो बांदिल्लो.

नामग्येल हाणें हो मठ हांगा बांदपाचें कारण म्हळ्यार गुरू पद्मसंभव हाणें आठव्या शेकड्यांत तशें भाकीत केल्लें खंय! ताणें सांगिल्लें खंय एक तरनाटो जाचें नांव नामग्येल आसतलें आनी तो न्हिदिल्ल्या हतयावरी दिसपी पर्वताकडेन येतलो आनी सोंडेचें पोंत जंय आसा ते सुवातेर मठ बांदतलो. नामग्येलान गुरूचें भाकीत खरें केलें.

एक ल्हानसो झुलतो पूल काडून वतकच हो मठ लागता. सगळेवटेन निळ्या गुलमोहराचीं झाडां. तांचेमदीं दोन न्हंयानी हांडीर घेतिल्लेवरी हो मठ. बालेप नांवाच्या एका थवयान ह्या मठाचो आराखडो तयार केल्लो. बुध्दाचे मूर्ती मुखार न्हिदिल्लो आसतना ताका सपनांत हो आराखडो दिसलो खंय! १८० मिटर लांब आनी ७२ मिटर रूंद अशा ह्या मठाच्यो वणटीच चिऱ्यांनी बांदिल्ल्यो दोन मिटर रूंदायेच्यो आसात. दोरीचूम हे देवीन जी थंयची संरक्षक देवता आसा तिणें पालसणां कोसळायलीं आनी ह्या मठाक फातर फैदासून दिले अशी दंतकथा थंयचे लोक सांगतात.

पुनाखांतलो हो मठ खूब खेपे भूंयकांप, हुंवार आनी उज्याचे भकीक पडला. हालींच १९८५ वर्सा ह्या मठाक उजो लागिल्लो आनी तातूंत मठाचो खूबसो इबाड जावन गेल्लो. ताका पर्थून मुळावें रूप दिता म्हणसर १९९४ वर्सा हुंवार येवन मठाचो इबाड करून गेल्लो. पूण ताची देखभाल आनी सुदारणा करपाचें काम प्राधान्यतायेन

चालूच आसता. भूतानचे भूंयेर पावल दवरले बराबर पयली नदर ओडून घेता तें हांगची स्थापत्यकला-आर्कीटेक्चर. मागीर लक्ष वता तें मठांचेर आनी स्तुपांचेर. मोक्याचे सुवातेर, सप्प करून नदरेक पडचे अशे सुवातेर हे मठ भूतानांत जळामळाक दिसतात. भूतानांतले मठ म्हणल्यार भूतानी मनशांमदीं रूजवणा आयिल्ल्या धर्मीक आनी धर्मनिरपेक्ष जीवन पध्दतीचें प्रतीक अशें म्हणत जाल्यार अतिताय जावची ना. हांगचे हे एकान एक मठ म्हणल्यार देश संरक्षणाचे, आत्म संरक्षणाचे किल्लेय आनी धर्मथळांय बी.

पुनाखांतलो पुन्थांग देचेन फोदरांग झोंग हो भूतानांतलो सगळ्यांत पोरणो मठ. ह्या मठाक भूतानी इतिहासांत आगळें म्हत्व आसा. हो मठ भूतान राज्याचो संस्थापक झाबद्रुंग नामग्येल हाणें १६३७त बांदिल्लो. १६५१त झाबद्रुंग ह्या संवसाराक अंतरलो. ताची कूड ह्या मठांतल्या माचेन झिमचू ह्या पवित्र देवळांत जतन करून दवरल्या. हे कुडीचें दर्शन घेवन ताची प्रार्थना केले बगर भूतानचो राजा आनी जे खेन्पो आपल्या वावराक आरंभ करिनात. ह्याच मठांत भूतानच्या पयल्या राजाचो १९०७ वर्सा उग्येन वांगचूक हाचो राज्याभिषेक जाल्लो आनी हेच सुवाते वेल्यान ताणें भूतानची राजेशाही संपुश्टात हाडिल्ल्याची घोशणा केल्ली. भूतानच्या राष्ट्रीय विधानसभेचें पयलें अधिवेशन १९५२ वर्सा हेच सुवातेर जाल्लें.

फोदरांग झोंगाचेर वचूंक आमी ज्या पुलाचेर उबीं आशिल्लीं तो लाकडी पूल मोच्चू न्हंयचेर आशिल्लो. पूल म्हणल्यार एक लाकडी सांकवूच म्हणल्यार जाता. ती न्हंय हांगा आखूड अशी आशिल्ली आनी मागीर मुखार व्हांवत वचून झोंगाचे दुसरे वटयां व्हांवत येवपी फोच्चू न्हंयक मेळटाली. मागीर ह्यो दोनूय न्हंयो एकामेकाचे हात धरून थोडें अंतर चलताल्यो आनी मागीर एकमेकांत मिसळून एकजीव जावन खळखळत मुखार सरताल्यो.

फोदरांगचो हो पूल म्हणल्यार सुंदरायेचें एक मोस्त्र. लाकडी सांकवूय सुंदर, कलात्मक आसूं येता हाचो तो एक साक्षात्कार आशिल्लो. आमी त्या पुलार गणयताले, फोच्चू आनी मोच्चू ह्या न्हंयचो उगम खंय जाला ताचो सोद लायताले. फोदरांग मठ जे सुवातेर वसला ती सुवात हे लोक सांगतात तशी हतयाचे सोंडेचें पोंत कशी दिसता काय? मुखावेलो ऐसपैस पर्वत जमनीक तेंकयल्ले हतयाचे तकलेवरी दिसता काय हाचो अदमास घेताले.

पुलार रावून सकयल मोच्चू न्हंयत पळयत जाल्यार पुला पोंदच्यान खळखळत

व्हांवपी उदक खऱ्यानीच धवें भांगर कशें दिसतालें. भूतानी लोकांनी भूतानच्या न्हंयाक धवें भांगर दिवपी खणी म्हणलां तें बेश्टेंच न्हय! हांव ज्या पुलार उबो आशिल्लों थंयच्यान लागींच पलतडीं फोदरांग झोंग दिसतालो. सांकव म्हणटकच तो सात-आठ मिटर आसूंक जाय. फोदरांग झोंगाची भव्यताय नदरेक भरताली. मोच्चू न्हंयचे धडेर एके रांकेन उबीं आशिल्लीं, निळ्या निळ्या फुलांनी भरगच्च भरिल्लीं, निळ्या गुलमोहराचीं कशीं दिसपी ह्या रूखां फाटल्यान उबो आशिल्लो हो रंगरंगयाळो भव्य-दिव्य असो मठ. थंयची रंगसंगती पळयत रावतना सगळेंच अप्रूप अप्रूप शें दिसूंक लागता.

आमी पुलार गणयताले. मठांत भितर सरचे आदीं भायली सुंदराय नियाळटाले. आमचे वरींच कांय विदेशी पर्यटकूय थंय गणयताले. फोटोय काडटाले. हो लाकडी पूल म्हणल्यार गांवच्या लोकांची मेळपाची सुवात कशी, वो ल्हानसो बाजार कसो जावंक जाय. पुलाचेर दोनूय वटयां कोणकोण कितें कितें विकताले. कोण भाजी विकताले तर कोण आनीक कसल्यो वस्तू! शांतपणान सगळें चलतालें. पूण ह्या सगळ्या वेव्हाराचेर मात्तूय लक्ष नासतालें तें पुलावेल्यान यो वच करपी लामाचें. ते आपल्याच विचारांत, आपले एके खाशेले गतीन चलताले. सांकवाचेर कितें चल्लां हाचेर तांचें लक्ष आशिल्लें काय खबर ना. पूण 'ते निळ निळसे धुंवरे पेल्यान, दिसभर लागलां थंयसर ध्यान' अशें म्हणिल्लेवरी तेच भावमुद्रेन हे लामा त्या निळनिळश्या फुलांनी भरिल्ले रुखावळीच्या फाटल्यान आशिल्ल्या मठाचेर आपलें ध्यान केंद्रीत करून तुरूतुरू चलताले.

हे भूतानचे लामा, भिक्खू बी म्हणल्यार भूतानी लोकांचेर, तांच्या जिविताचेर प्रभाव घालपी आकांत शक्त म्हणपाची जाणविकाय भूतान भोंवता आसतना पावला पावलाक जाता. तेच पासत भूतानाक मठांची, मंदिरांची, स्तुपांची रास जाल्ली आसा. पुराय देशभर खंय दोन हजारां परस चड मठ हांगा थंय शिंपडिल्ले आसात. इतलेंच न्हय, हांगचीं घरां लेगीत पयलेच नदरेक मठूच कशीं दिसतात. हांगा मठ, स्तुप हांचें पुनर्वसन करपा खातीर सरकारी पातळेर प्राधान्य मेळटा हें जेन्ना आयकलें तेन्ना भूतानचेर बौध्द धर्माचेंच वर्चस्व आसा हाची खात्री जाली आनी तें लटीकय नाशिल्लें.

भूतानच्या दिसपट्ट्या जिविताचेर आध्यात्मिक संस्कृतायेचो खूब मोठो प्रभाव पडिल्लो आसा. सरकारी कामकाज, वेव्हार लेगीत हातूंतल्यान सुटूंक ना. राज्य

पुरस्कृत अशें जाका म्हणूं येता वो पुराय सरकारी तेंक्यार निंबून आशिल्ल्या भिक्खू संघाचो वावर भूतानभर चलता. सुमार पांच हजार भिक्खू आशिल्ल्या ह्या संघाचो एक मुखेली आसता. ताची निवड केंद्रीय धर्मसंबंदीची समिती करता. निवड जाल्लो हो मठाधिपती भूतानचो अध्यात्मिक मुखेली आसता. ताका जे खेन्पो म्हणटात. सद्याचो जे खेन्पो हो भूतानचो ७०वो जे खेन्पो खंय!

आतांच्या ह्या २१ व्या शेकड्यांत लेगीत भूतानांत ह्या बौध्द भिक्खूचें, भूतानचे सामाजिक जिणेचेर वर्चस्व आशिल्लें दिसता. हांगच्या खंयच्याय उत्सवांत, धर्मकार्यांत ह्या भिक्खूंची मुखेल सुवात आसता. लोकांक मार्गदर्शन करप, सल्लो दिवप, सांत्वन करप अशीं सगळीं कामा हे भिक्खू आपलेपणान करतात.

भूतानांत भिक्खूंची काळजी घेवप हें भूतानी लोक आपलें कर्तव्य मानतात. हांगच्या तिनेक हजार भिक्खूंक खाजगी आदार मेळटा. हांगा उबंत पडिल्ल्या अशक्त भिक्खूं खातीरूय संस्था आसा. ह्या भिक्खूंक गोमचेन्स म्हणटात. हे गोमचेन्स आपल्या कुटूंबा सयत रावतात. ते धर्मिक ज्ञान साधना करतात, प्रार्थनासभा आयोजीत करतात, हेर धार्मिक वावरांतूय हातभार लायतात. गांवागांवानी भोंवून बुध्दमताचो प्रसार करतात.

भिक्खू हे भिकारी न्हय, ते उच्च शिक्षीत आसतात. तांकां समाजा कडल्यान मान सन्मान मेळटा. कसलेय धोरणावळींत तांच्या मताचो प्रभाव आनी वांटो आसताच. आतां तर ताणीं राष्ट्रीय जीवनमानाचेर लक्ष दिवपाक आरंभ केला. रासवळ भलायकी, कुटूंब नियोजन आनी एड्सविशींची जागृताय घडोवन हाडटनाच तो कसो टाळूं येता हाचीय म्हायती हे भिक्खू गांवांगांवांनी दीत भोंवतात. बरें, जे सामकेच थकल्यात, असक्त जाल्यात ते ह्या मठांनी वो जंय जंय म्हूण चुकोर म्हणल्यार प्रार्थना चक्रां आसतात तीं चक्रां घुंवडायत बसतात.

मोच्चू न्हंयेवेलो सांकव हुपून आमी मठाच्या प्रांगणांत भितर सरलीं. हो लाकडी सांकव जंय सोंपतालो थंयच फोदरांग मठाचें प्रवेशदार आशिल्लें. त्या मठांत वयर वचूंक लाकडी जिनो आशिल्लो. जिनोय कसलो? देवा सायबा! सरळ उबो, निसण कसो! पायऱ्योय व्हडल्यो व्हडल्यो. सात मिटर उंचायेचो हो जिनो त्या मठांत भितर सरपाच्या भव्य अश्या दारा मेरेन वतालो. चडप कशें आतां? हांव माकड कसो अक्षरशा हाता पांयाचो वापर करीत वयर चडलों आनी सुटलों बाबा, पावलों एकदांचो म्हणत उस्वास सोडलो.

प्रवेशदाराकडेन उबो रावून भायर नदर भोंवडायली. मठाच्या प्रांगणांत बोंदेरां लायिल्ले खांबे आनी हेर सजावट आशिल्लीच. सगळ्या मठांच्या प्रांगणांत उबो करतात तसो हांगाय 'सोकशींग' उबो केल्लो. सोकशींग म्हणल्यार एक व्हडलो लाकडी खांबो.जाका 'जिवित रूख' अशेंय म्हणूं येता. हो खांबो सर्ग आनी धर्तरेक प्रतिकात्मक जोडटा.

त्या खांब्याचेर नदर थिरावन ती वयर सर्गा मेरेन व्हरत, पर्थून मठाचेर हाडली. हांव जंय उबो आशिल्लों तें दार आकांताचें, गडगंज आशिल्लें. हे झोंग जरी धर्मस्थळां आसलीं तरी ते मठ अरिश्टाच्या वेळार, परकी आक्रमणाच्या प्रसंगार जनतेची राखणूय करूंक वापरतात खंय! मठ म्हणल्यार एक सशक्त किल्लोच म्हणपाक हरकत ना. परकी आक्रमणा वेळार हो जो सरळ उबो सात मिटर उंच जिनो आशिल्लो तो खंय थंयच्यान काडून उडयतात. म्हणटकच शत्रू मठांत भितर सरूंक पावनात. मागीर तें गडगंज दार बंद करतात.

हांव त्या दाराचो रंग, ताचेर कोराथिल्ली कला पळयत पळयत मान घुंवडायतालों. मान वयर करून मठाच्या छताचेर नदर व्हेल्या मात, म्हजो आवरो उडलो. त्या छताक दाटायेन कितलीं तरी म्होंवापोळीं लागिल्लीं. इतलो वेळ घूंऽऽ करून आवाज म्हज्या कानार पडटालो तो हांव त्या मठांतलो मंत्रध्वनी बी आसतलो अशें धरून चलतालों. पळय जाल्यार हे म्होंवा मूस थंय नाच करताले. तांका पळयल्या बराबर हे आदीं गोंयांत आनी हेर कडेन म्होंवा मूसांनी हल्लो करून जखमी केल्ल्या, मेल्ल्या लोकांची याद त्या थंयच्या प्रार्थना चक्रावरी मनांत घुंवत रावली. कोणेंय चुकून ह्या मुसांक डिवचले आनी ताणीं म्हजेर हल्लो केलो जाल्यार? थंय हांव एकटोच नाशिल्लों. खूबशे लामा आशिल्ले, हेर भोंवडेकार आशिल्ले. तांकां सोडून हे मूस फक्त म्हजेरूच तुटून पडपा नाशिल्ले हें जरी खरें आसलें तरी भंय वतलो कसो मनांतलो? हेर लोक थंय कशे वावुरतात काय, माथें उन्नत करीत भंया विरेंत? टागोराची कविता वाचल्या काय ताणीं?

हांव थंय चड वेळ रावलोंना. त्या दारांतल्यान भितर सरून भितरल्या प्रांगणांत आयलों. चारूय वटांनी मठाच्यो गडगंज वणटी. एकेक वणत खंय दोन-दोन, तीन-ती मिटर रूंदायेची. तोफेचो गुळो आयल्यार लेगीय कांयच इबाड जावपाचो ना. ह्यो वणटी सरळ वयर मेरेन कितल्योशोच माळयो करता. मठाच्या चारूय वटयां लामाक रावपा पासत कुडी, पूजे खातीर सभाघरां, मदीं व्हडलीं व्हडलीं प्रांगणां. वणटीनी

वेढायिल्लीं. वणटीक व्हडलीं व्हडलीं जनेलां. सकयल रूंदाय कमी. वयर वता तशीं रूंदाय वाडत वता. लाकडी कला कुसरीचो वापर करून केल्लीं हीं जनेलां, तांची ही मांडणी भरपूर उजवाड भितर हाडटात.

जे सुवातेर हो फोदरांग मठ आसा तो झाबद्रुंगच्या काळावेलो आसलो तरी ते आदीं चोवदाव्या शतमानात वनरत्न ह्या नामनेच्या भारतीय बुध्दीश्ट धर्मगुरून हांगा तपश्चर्या केल्ली खंय! ताका भूतानी लोक न्गांगी रिंचेन म्हूण वळखतात. ताणें तपश्चर्या करपा पासत हांगा पयलीं ल्हानशी देवळी बांदिल्ली जाका झोंगचूंग म्हणल्यार माणकुलें झोंग अशें म्हणटात. ते सुवातेर ताणें बुध्दाची मूर्ती बसयल्ली. ती मूर्ती अजून थंय आसा. हें झोंगचूंग मदल्या काळार बुडटी आनी हेर अवर्शणाक लागून कितले खेप इबाड जावन गेलें तरी बुध्दाची मूर्त थंयचे थंयच आसा. हेच सुवातेर मागीर झाबद्रुंग नामग्येल हाणें गुरू पदम्‌संभवान भाकीत केल्ल्या प्रमाण हो मठ उभारलो.

पुनाखाच्या ह्या फोदरांग मठांत तीन प्रचंड अशीं प्रांगणां आसात. एक प्रांगण मठवासी भिक्खू पासत... हांगा प्रार्थना घरां, मंदिरां आनी तांका गरज आशिल्ल्या हेर वास्तूंची उबारणी केल्ली आसता. ह्या मठाच्या शेवटाक माचेन झिमचू आसा. हें मंदीर म्हणल्यार झाबद्रुंगाची कूड जतन करून दवरिल्ली सुवात. कूड सांबाळून दवरपा खातीर लागपी रसायनान ती रेवडायल्या आनी एके पेटयेंत ती दवरल्या. हे कुडींत वचपाक कोणाक मान्यताय ना. फक्त राजा आनी जे खेन्पो हांगा प्रवेश घेवंक शकतात. ताची निगराणी करपी दोग जाण थंयच आसतात ही वेगळी गजाल. हांगच्या दरेक मठांत झाबद्रंग, गुरू पद्मसंभव म्हणल्यार रिंपोचे हांचे पुतळे आनी सद्याचो राजा हांचो फोटो ठळकपणान दवरिल्ले आसतात. सगळ्या मठांची ही खाशीयत. पूण हो पुनाखाचो फोदरांग मठ सगळे नदरेन आगळो वेगळो.

हांगच्या दरेक मठाचेर आनी स्तुपाचेरूच न्हय तर खासगी घरांचेर लेगीत रंगीत चित्रां पितारिल्लीं दिसतात. तांचो विशय चार मित्रांचो. हे चार मित्र म्हळ्यार हत्ती, माकड, मुंगूस आनी शेवणें. ही एक दंतकथा. हत्ती कितलोय सशक्त आसलो तरी ताका फळां खातलो जाल्यार दुसऱ्याची गरज आसता... ताका तें झाडावेले माकड काडून दितात. हीं फळां अशींच काडून सोंपयलीं जाल्यार रूखां सोंपतलीं. देखून तांची वाड जावंची म्हूण शेवणीं फळां खावन बियो जळामळाक शिंपडायतात आनी तीं बियां जमनीं भितर पुरपाचें काम मुंगूस करता. हो प्रतिकात्मक संदेश म्हळ्यार ह्या

सैमांत कोणूय कितलोय सशक्त आनी दुर्बळ आसलो तरी एकमेकाच्या आदारान जिवीत सारपाक जाय.

बुध्दाच्या जिवितांतल्यो चारूय मुखेल घडणुको झाडा पोंदाच घडल्यात. जल्म लुम्बीनी जालो. ताका गिन्यान प्राप्ती जाली ती बोध गयेक, बुध्दान पयलें प्रवचन दिलें तें सारनाथच्या जंगलांत आनी मृत्यू आयलो तो काशिनगराक. हेच पासत बुध्द धर्मांत रूखावळीक खूब म्हत्व दिल्लें दिसता. ताचो संबंध आशिल्ल्यो दंतकथा चित्ररूपान सगळी कडेन पितारिल्ल्यो दिसतात.

त्या चित्रां वांगडाच आनीक एक चित्र वण्टींचेर रंगयल्लें दिसता तें दादल्याच्या लिंगाचें. ताका पाखां लावन तें उडटा, तातूंतल्यान विर्याचें संक्रमण जाता अशीं तीं चित्रां नदर ओडून घेतात. आमच्या सारख्यांक सुर्वेक ती नाळ कशी दिसता. मागीर बारकायेन पळयत जाल्यार तें लिंग म्हणपाचें कळटा.

हांगां लिंग पूजा चलता. प्रत्येकाच्या दारांत लिंगाची प्रतिकृती उबी केल्ली आसता. कांयकडेन मलखांब कशी प्रचंड व्हडली जाल्यार कांय घरांनी गंधाची कांडी आसता तेदी. कांय प्रतिकृती तांबड्या, हळदुव्या रंगाच्यो. तांकां दोळे, कान, नाक, दांत बी कोरातिल्ले आसतात.

आमी हांगा पुनाखा जिल्ह्यांत पावऽ मेरेन हेरकडेन आमकां वण्टींचेर चित्रायल्लीं लिंगा दिसूंक नाशिल्लीं. थिम्पू शारांत कांय कडेन हस्तकारागिरीच्या दुकानानी हीं रंगरंगयाळीं लिंगां विक्रेक दवरिल्लीं. हांगा पुनाखांत दरेक इमारतीचे वण्टीचेर हें चित्रकाम केल्लें दिसतालें. आमी च्या पिवपाक म्हण एका हॉटेलांत भितर सरलीं. हॉटेल कसलें? घरूच तें. अर्दें घर हॉटेलांत रूपांतरीत केल्लें.

आमच्या येवकाराक दारांतूच एक भूतानी ललना किरा न्हेसून उबी आशिल्ली. हांसत्या मुखामळान. तिणें उजवो हात जाचेर दवरिल्लो तें ताचे कंबरे मेरेन पावता इतले उंचायेचें लिंग आशिल्लें. बऱ्या प्रतिच्या लाकडाचें, बरेंऽ सुळसुळीत तासून बी! आमच्या मदल्या बायलांनी तें पळयलें आनी 'खूऽक्क' करून हांसत मान दुसरेकडेन वळयली. पूण ह्योच बायलो भारतांत शंकराच्या देवळांत लिंग अभिषेक मात भक्तीभावान करतात. दुदाची धार ओतीत तें लिंग आपल्या हातांनी धुतात. हांगा भूतानी बायलोय तितलेच सहजतायेन लिंगपूजा करतात. तातूंत हांसपा सारकें कितें आसा?

ती ललना त्या घराची मालकीण आशिल्ली. थंय तिणें लाकडाच्या लिंगां वांगडाच हेर आनीक जायत्यो वस्तू विकपाक दवरिल्ल्यो. जे कोण ॲन्टीक वस्तूंचे मोगी आसतात त्या विदेशी लोकांच्या गळ्यांत त्यो बांदपा पासत. हांव एकेक वस्त नियाळीत तिका तांचें मोल विचारतालों. आमच्या पंगडा मदलो हांवच एक खरो विदेशी दिशिल्ल्यान तीय इंटरेस्ट घेवन खंयची वस्त कितली पोरणी आनी मागीर तिचें दाम सांगताली. बापायली किंमत सांगून मागीर मोलावणी करपाक सांगप ही चाल सगळेच कडेन आसा. म्हाका तातूंतली एक्कूय वस्त घेवपाची नाशिल्ली. पूण हांगची याद म्हूण एक बरेंऽशें रंगीत लिंग हांवें विकतें घेतलें. तें घेतां घेतां ह्या लिंग प्रथेचो वो परंपरेचो इतिहासूय जाणून घेतलो.

अकराव्या आनी बाराव्या शेकड्यांत तिबेटांतल्यान लामा मोठे संख्येन भूतानांत स्थलांतर जावंक लागिल्ले. ते हांगा भूतानांत येवन स्थायीक जाताले. हो काळ बौध्द धर्माच्या प्रसाराचो काळ आशिल्लो. हो धर्म प्रसार सुरू आसतनाच थंय ड्रुक्पा किनले नांवाच्या संताचो उदय जालो. हो संत पुराय भूतानांतल्या लोकांच्या मोगाचो संत आशिल्लो. ताणें बौध्द धर्माचो प्रसार हो एक प्रकारचो रूक्ष प्रकार म्हणपाचें पारखिलें. तातूंत भूतानी लोकांचे जिणेंत रूक्षपणा रिगूंक शकता हें ताणें पारखिलें. ताणें पारंपारीक रूढी, प्रथा बी सगळ्यो भायर मारल्यो. बुध्दाचीं सत्यां, अध्यात्म आनी हेर मुल्यां हांचेकडेन सर्वसामान्य लोकाचें लक्ष ओडून घेवपाक, धर्म शिक्षण दिवपाक ताणें कामक्रिडेंतल्यो काणयो रचून त्या माध्यमाचो वापर सुरू केलो. ताचे ते काणयो सांगपाचे कुशळतायेन लोकांक पिशें लायलें. कामशास्त्राचें म्हत्व आनी ताची समाजांतली गरज तो लोकांक कसलीच भीड मूर्वत बाळगिनासतना धैर्यान सांगतालो. तो गायतालो, काव्य करतालो. तातूंत विनोदाचो आसपाव आसतालो. लोक ताका 'दैवी आवटो, दैवी पिसो' हे नदरेन पळयताले. तरी ताचे भक्त जाताले.

आपले विचित्र आनी अजापाचे करणेन ड्रुक्पा किनलेन त्या लोकांचेर मोनेळ सो घालो. खास करून पुनाखा जिल्ह्यांतले लोक ताका देव मानून पुजूंक लागले. काम हें मानवी जिवितांतलें म्हत्वाचें आंग, ताचें ताणें उदात्तीकरण करून सामाजीक प्रतिश्ठा दिली. भूतानची संस्कृताय हेच पासत अध्यात्मीक खोलाय लाभिल्ली आसाच, तेच वांगडा तिका जिवितांतल्या सशक्त अश्या सत्याचो आधारूय आसा. भूतानांतल्या ह्या पुनाखा जिल्ह्यांतल्या घरांच्या दारांत लाकडाचें,

हेर धातूंचें वेगवेगळ्या आकाराचें दादल्याचें लिंग दिश्टी पडटा ताका, आमच्या दारांत तुळस वा खुरीस आसता तांकां जितलें म्हत्व आसता तितलेंच म्हत्व आसा. वण्टीवण्टींचेर पांखां लायिल्लीं उडट्या लिंगांचीं, नाळींतल्यान गुळे भायर मोखून मारचे तशें विर्य मोखून मारपी पितारिल्लीं हीं चित्रां आमकां भारतीयांक विचित्र अशीं दिसतात जावं, पूण तांचे सामाजीक आनी सांस्कृतीक जिणेचें तें आंग थारलां.

आमी भारतीय लिंग पूजा, योनी पूजा करतात. शंकराच्या देवळा भायर योनी आनी लिंग हाची प्रतिकृती आसताच आसता. तेच तरेन हांगाय लिंग पूजा मोठ्या प्रमाणांत चलता. लिंगाची प्रतिकृती दारांत, घरांत आसत जाल्यार घराक आनी घरांतल्या मनशांकूय देंवचाराची बादा जायना खंय! हांगा बलात्काराचें प्रमाण कितलें? असो प्रस्न हांवें एकल्याक विचारलो जाल्यार वर्साक खंयीय एखाद्रो जालो जाल्यार जालो अशी जाप मेळ्ळी. हांगचीं बायलां किरा हो भेस वापरतात. तातूंतलें तांचें तें सोज्वळ रूप पळोवन, तांच्या तोंडावेलो हांसो पळोवन तांचेविशींची विकृती भोवतेक कोणा भितर निर्माण जावंक शकना जावंक जाय. आमचे मदल्यान एकल्यान तांचेर कमेंट मारीत म्हळें लेगीत! ह्या तांच्या किरा भितर कितें आसा तेंच कळना. मागीर किरयतलो कितें कपल!

पुनुखाच्यान आमी पारो आयलीं. पारो ह्या जिल्ह्यांतल्या देंगणांत पारो विमानतळ आसा. ड्रुक विमान सेवा हांगा चलता. आमी थंय पावलीं तेन्ना निकतेंच एक विमान देंविल्लें आनी रनवेचेर घोळटालें. हांगा विमान देंवतना विमानांतल्यान भुतानाचें सोबीत दर्शन जाता खंय! केन्नाय परत आयलों जाल्यार विमानान येवप आनी पळोवप असो मनांत विचार आयले बगर रावलो ना. पारोक आमी दोन राती काडपाचे आशिल्ले. आमची वेवस्ता जांका रिसोर्टांत केल्ली. सरभोंवतणी शेतांच शेतां, हीं शेतां चारूय वटेनच्या पर्वतांनी आपल्या पोशांत घेतल्यांत अशीं दिसतालीं. आमी ज्या रिसोर्टांत आयिल्लीं थंय तर अशी एकूय सुवात नाशिल्ली जंय फुलां नांत. गुलाबांच्या वेलीचीं आर्कां, व्हड व्हड ताजे टवटवीत, दोनूय हातांत मावचे नात येद्र्या व्हडल्या गुलाबांचे ताटवे. आनीक कितल्याऽ तरांचीं फुलां. शिंयाचो कुडकुडो. स्वेटर चडोवन लेगीत दांतार दांत वाजताले. कॉटेजी लेगीत सुंदर सजयल्ल्यो. पूण जमनीर फरशी नाशिल्ली. लाकडांचीं फळीं बसयल्लीं आनी चलतना स्प्रिंग बसयल्ल्यावरी वयर सकयल जातालें. गांवचे तात्पुरते फळयां स्टेजीर नाटक करतां असो भास जातालो.

हांगा सकाळीं पासयेक गेल्लेकडेन शेतकारां वांगडा गजालीय करूंक मेळ्ळ्यो. जेन्ना हांगा शेत पिकता तेन्ना सगळे गांवकार आपआपल्या कामगारांक घेवन दरएकल्याच्या शेतांत लुवणेक वतात खंय! लुवून जालें तशें, त्या शेताचो धनी, जाणीं लुवपाक आदार दिला तांचे खातीर एक व्हडली पार्टी करता खंय मागीर. हो सगळ्यांनी एकठांय जावन केल्लो वावर म्हळ्यार एक उत्सवूच चलता थंयसर! घरांचें बांदकाम चलता आसतनाय पुराय गांव एक जावन घर बांदपाक हात-बोट लायतात. आमच्या गोंयांतूय हांवें म्हजे भुरगेपणार असलोच प्रकार पळयल्लो. पूण आतां कोणूच एकमेकाक वळखना. भूतानाक ही रीत तिगल्या. तशीच तिगून उरची अशी एक प्रार्थना म्हजे मनांत उदेली.

ही प्राथना कित्याक? भूतानान जी आपली फिलॉसाफी मानून घेतल्या, जें तत्वगिन्यान आपणावन ताची देख संवसारा मुखार दवरल्या तें जीएन्एच् धोरण म्हळ्यार ग्रॉस नॅशनल हॅपीनेस फुलता म्हणपाचो अणभव म्हाका पारोंत आयिल्लो. तांचें हें धोरण फकत फुलचें न्हय तर फळचें आनी उप्रांत त्या फळाच्यो बियो संवसारभर पातळून थंयीय त्यो रूजवणाक येवंच्यो ह्याच हावेसान म्हजी ही प्रार्थना आशिल्ली.

दोन दीस ह्या पारो गांवांत म्हाका निवांत वेळ मेळपाचो लोकां लागीं इश्टागत जोडूंक. पुनाखा गांवांत लोकांकडेन संपर्क आयिल्लो म्हजो. पूण तो गर्देंतलो संपर्क. गर्देंत मनीस विशेश असो मेकळो जायना. भूतानचे लोक तर निजाचेच सैमीक लोक. जशे थंयचे पर्वत, थंयच्यो घळी, थंयची रूखावळ तशेच थंयचे लोकूय. भूतानचें सैम तशें कोणा मुखारूय किरयना. ताका पयलीं समजून घेवन खुलोवंचें पडटा आनी तेन्नाच तें मुक्तपणान फुलता. लोकांचेंय तशेंच आसता. हांगा ग्रॉस नॅशनल हॅपीनेस तत्वाचो आरंभ १९७४त केलो. ह्या धोरणाचो खऱ्यानीच लोकांक लाभ जाला काय होय 'अच्छे दिन आनेवाले है' अशांतलोच प्रकार काय कितें हें जाणून घेवप गरजेचें आशिल्लें.

पारोक येवचे आदीं आमचो राबितो पुनाखांत आशिल्लो. आमी एके दोंगुल्लेवेल्या रिसोर्टांत राविल्ले. प्रत्येकान आपले सभावा प्रमाण आनी गरजे प्रमाण रूम निवडिल्लो. म्हजो रूम एका कोनशाक सो आशिल्लो आनी ताका जनेलाकडेन एक ल्हानशी बाल्कनीय आशिल्ली. ते बाल्कनींत बसून हांवें सांजवेळार भायर नदर मारिल्ली. तो गांव म्हणपाचें कळटालें. गांव कसलो? एक घर ह्या पोताक जाल्यार

दुसरें त्या पोताक. दोंगरावेलीं तीं घरां म्हजे गॅलरींतल्यान पळोवंक लागीं लागीं दिसतालीं खरीं. पूण एकल्याक दुसऱ्याच्या घरांत वतलो जाल्यार पयलीं सकयल येवन मागीर वयर चडचें पडटालें. तांकां शेजारी म्हूण एकामेकागेर वचपा खातीर बी लागशिल्ली वाट आसा काय पळयतालों. पूण तशें कांय दिसनाशिल्लें. आसून दोगूय शेजारी, भेट ना संवसारी असलीच एकंदर परिस्थिती आसूंक जाय!

तांच्या घरांनी बारीक बारीक उजवाड दिवपी दिवे पेट्टाले. दोंगराच्या माथ्या मेरेन वीज गेल्ली आनी एकूच घर आशिल्ले लोकूय उपभोग घेताले म्हणपाचें कळटालें.

भूतानांत जेन्ना हांवें पांय दवरिल्लो वो दवरचे आदीं जी कितें म्हायती घेतिल्ली ताचे वेल्यान भूतान हें जगा पासून स्वताक अलिप्त, एकमुळें दवरूंक सोदपी, सरभोंवतणी आशिल्ल्या दोंगरांच्या वणटींचे कोट उभारून तांचे मदले कुपयेंत आपल्याक धांपून दवरून रावंक सोदपी असो कितें तरी म्हजो समज जाल्लो. पूण हांगा भूतानाक लागीं वतकच ताचे अंतरंग फुलान एक एक पाकळी उसोवची तशे उसवत वचून भूतान खरें कितें तें कळूंक लागलें. पुराय संवसार, हें पुराय जग एके विचित्र सर्तींत देंवलां. एकविसाव्या शेकड्याक वेंगावंक जगांतलें दरेक राष्ट्र धडपडटा. पूण भूतान ही सर्त आपले पासत न्हय हें पुरायेन जाणून आसा. ताणें आपली दिका थारायल्या, आपली मोख ताणें नदरे मुखार दवरल्या.

भूतानाक उत्कर्श, भरभराट बी सगळें जाय. पूण तें भूतानच्या फुलोराक आयिल्ल्या गिरेस्त दायजाचो आनी संस्कृतायेचो बळी दिवन न्हय. भूतानचो दरेक मनीस सांगता, आपल्याक अर्विल्ल्या तंत्रगिन्यानाचो लाव जाय. पूण आमचे स्वताचे गती प्रमाण, आमच्या गरजां प्रमाण आनी सगळ्यांत म्हत्वाचें म्हणल्यार जेन्ना ह्या गरजांची आपल्या राष्ट्राक गरज उप्रासल्या हें खरायेन दिसपाक लागतलें तेन्नाच.

हांव ज्या पारो देंगणांत आशिल्लों थंय विमानतळ आशिल्लो. पूण भूतान सरकाराक ताची गरज दिसली ना. हालीं हालींच १९८३ साल उजवाडचें पडलें तसो निर्णय घेवंक. ताका आपल्या देशांत पर्यटक हाडपाची कसलीच घाई लागूंक ना. भूतानान थोडे थोडे करून पर्यटकांक प्रवेश दिलो. १९७४ मेरेन फक्त दोनशीं लोकांचो आंकडो मर्यादीत दवरलो. २००५त ही संख्या १४ हजारां मेरेन व्हेली.तेच पासत दूरदर्शन सुरू करूंक सरकारान १९९९ सालांत मान्यताय दिली. अशें करूंक नाशिल्ल्यान भूतानचें कांय अडूंक नाशिल्लें. कोणूच उपाशीं वळवळ्ळो ना. उरफाटें,

भूतान आपली खाशेली अस्मिताय तिगोवन दवरूंक पावलें.

आमच्या देशांतल्या अर्विल्ल्या राजांक आपल्या मतदारांक मेळूंक वचूंक, तांच्यो समस्या जाणून घेवंक गाडी–घोडे जाय पडटात. रस्ते जाय पडटात. पूण हांगचो राजा खंय अमूकच गांवांत रस्तो ना म्हूण त्या गांवाक भेट दिनासतना रावना. थंय आपली गाडी वचूंक रस्तोय करिना. राजा आपलो चडसो वेळ पुराय देशाची भोंवडी करपाक सारता. चडसो पांयांनी. जे कांय प्रकल्प राबयल्यात तांची प्रगती खंय मेरेन पावल्या, लोकांचें कितें मत आसा हें तो स्वता आयकता. दरेक भूतानी नागरिकाक राजाकडेन संपर्क करूंक, आपली कागाळ सांगूंक वो आपलें मत मांडपाचो अधिकार आसा.

पारो रिसोर्टांत काम करपी एके चलयेक हांवें जीएन्एच् चो अर्थ विचारलो. तिणें कितें सांगचें? म्हणूंक लागली, 'दरेकाच्यो गरजो वेगवेगळ्यो आसतात. तांचे अपेक्षे प्रमाण जर त्यो गरजो भागल्योना जाल्यार ताची पिरपीर सुरू जाता. पूण ती व्यक्तीगत आसता. ताचो राष्ट्राकडेन संबंद नासता. एक तर ताणें आपली गरज उणी करपाची वो ती पुराय करपा पासत अदीक श्रम करपाचे. ताचो राष्ट्रीय खुशालकाये कडेन संबंद जोडचो न्हय. राष्ट्र एक व्यक्ती अशें मानून ताच्या गरजां कडेन आमी पळयतात, त्यो गरजो पुर्णायेक पावल्यात काय ना हाचेर आमची खुशालाय निंबून आसता!'

हें तत्वगिन्यान म्हजे सारक्या भारतीयांक विचित्रच लागतलें. आमी भारतीय आपल्या देशान कितें दिलां हाचेर विचार करीत सतत पीर पीर करतात. आपणें देशाखातीर कितें दिलां, कितें दिवंक जाय हाचेर मात्तूय विचार करिनात.

भूतानात आदीं जिविताची अपेक्षा फक्त ४७ वर्सां आशिल्ली. आयज हें जीवनमान ६६ वर्सां मेरेन पावलां. साक्षरतेचें प्रमाण २३ टक्क्यांवेल्यान ५४ टक्क्यांचेर पावलां. मुळाव्या शाळांत ९० टक्के मेरेन भरती प्रमाण वाडलां. जीएन्एच् धोरण आपणायत सावन हो बदल दिसून आयला. देशांत आयज चाळीसेक हॉस्पीटलां आसात, पाचशेक शिक्षणीक संस्था आसात.

भूतानच्या ह्या धोरणान गांवगिऱ्या उदरगतीक उंचेलें प्राधान्य दिलां. तातूंत चड प्राधान्य दिलां तें भलायकेचेर... आनी शिक्षणाचेर. ह्यो दोनूय गजाली प्रत्येकाक सहजतायेन उपलब्ध जावंच्यो हाचेर कटाक्षान लक्ष दवरलां.

आमच्या गोंयांत, काणकोण, खोतीगांव सारके कांय गांव हांवें पळयल्यात

त्या गांवांत भलायकी केंद्रां नात, वीज पावूंक ना. शाळा नात. पूण हांगा सामक्या दुर्गम वाठारांतल्या गांवांत लेगीत ही उपलब्धी आसा.

भूतानान पर्यटनाचेर भर दिवपाचो सोडून शेतकी उदरगत, जनावरां पोसपाचे उदरगतीक प्रोत्साहन दिवपी येवजण्यो चालीक लायल्यात. पारंपारीक हस्तकला बी गजालींक प्रोत्साहन दिवन नव्यो वेवसाय संदी दिवपाचेर भर दिला. हें म्हाका खरायेन जाणवलें तें आमचें गोंय पर्यटना बगर आमकां पर्याय ना अशें म्हणटा देखून.

भूतानान आपल्या शेजारच्या राष्ट्रांनी पर्यावरणाचो इबाड करपाची चूक कशी केल्या हें नदरे मुखार दवरून त्यो टाळपाचें धोरण आपणायलां. भूतानान भूतानची रानसंपत ६० टक्क्यां परस सकयल केन्नाच येवचिना, उद्योग पर्यावरणाक, रानटी जिवावळीक धोको निर्माण करपी आसचेनांत हाचेर कडक लक्ष दवरलां. हाकाच लागून भूतानचे हायड्रो इलेक्ट्रीक प्रकल्प न्हंयांच्या उदकाचेर चलतात. मोठीं मोठीं धरणां बांदून जीवसृश्ट आनी पर्यावरणाचेर हावळ हाडलीना ताणीं. पर्यावरणाचे राखणे पासत राबयल्लें हें अती संवेदनशीलतायेचें धोरण भूतानाक फायद्याचें थारता. तरी ह्या वीज प्रकल्पांतल्यान भूतानाक राष्ट्रीय महसुलांपयकीं ४० टक्के महसूल मेळटा. भूतान उदकाक देशांतलें धवें भांगर कित्याक म्हणटा हें हाचेवेल्यान समजून येता.

भूतान ३८३९४ चौखण किलोमिटर वाठारांत वसलां. लागीं लागीं आमच्या गोंयां इतलोच म्हणल्यार जाता हो वाठार. लोकसंख्या लागीं लागीं साडेपांच लाखांची. म्हणचे एक चौखण किलो मिटराक फक्त १४लोक पडटात. हांगा दरेक भूतानी नागरीकाची स्वताचे मालकीची जमीन आसा. हांगचे ७० टक्के लोक शेतकी वेवसायाचेर निंबून आसात. एकूण जमनी पयकी ८ टक्के जमीन लागवड करपा सारकी आसा. ७२ टक्के जमीन जंगलान व्यापल्या आनी लागीं लागीं २० टक्के जमीन सासणाची बर्फापोंदा लिपून बसल्या. अशें आसतनाय भूतान हॅपी! तांचो हॅपीनेस, खुशालकाय तांच्या मुखामळार वसता.

पारोंतल्या एका पुस्तक संग्रहालयांत भितर सरलों. म्हाका भूतानांत हेरां सारकें कांयच खरेदी करपाचें नाशिल्लें. भूतानविशीं म्हायती दिवपी एखाद्रें पुस्तक मेळत जाल्यार पळोवया म्हूण हांव यत्न करतालों. फुडें-फाटीं भूतानचेर एखाद्रें प्रवासवर्णन बरोवपाचें थारायलें जाल्यार ताची गरज पडटा. ह्या देशांतलीं मनशांचीं, जाग्यांचीं नांवां हीं लक्षांत दवरप कठीणूच आसतात. उच्चारूय वेगळे आसतात. एकलो

सांगता एक, हांव आयकतां एक आनी बरयतना भलतेंच बरयतां अशें जावंक फावना. ताणें अर्थाचो अनर्थ जावं येता. ते पासत अधिकृत नांवां असल्या लिखित स्वरूपांतल्या दस्तऐवजांचेर सोदप समा आसता.

पुस्तक संग्रहालय नेहरूंच्या जिविता संबंदी पुस्तकांचें आशिल्लें. थंय आशिल्ल्या क्युरेटराक असल्या पुस्तकांविशीं कांयच खबर नाशिल्ली. हांवूय म्हूण कितलो मस्तो पळय! वतां नेहरू पुस्तक संग्रहालयांत आनी चवकशी करतां भूतानविशींच्या पुस्तकांची.

भूतानी लोकांक, सरकाराक नेहरूविशीं आदर आसा. भूतानचे उभारणीक नेहरूचो हात आसा अशें तांचें म्हणणें. कसो काय विचारल्यार ताका सांगूंक आयलेंना. पूण हांवें ताका जेन्ना भूतानचे खुशालकाये विशीं विचारलें तेन्ना मात तो पोपट कसो उलोवंक लागलो. ताच्या मुखामळार जीएन्‌एच्‌ उफेवंक लागली. हें राष्ट्रप्रेम काय खऱ्यानीच तो खोशी आशिल्लो हें कळपाक मार्ग नाशिल्लो. हांवें होच प्रस्न पारोंतल्या जांका रिसोर्टांतल्या हाऊस किपर म्हूण काम करतले चलयेक विचारिल्लो, शेतांत काम करपी कामगाराकूय विचारिल्लो आनी आतां नेहरू पुस्तक संग्रहालयाच्या एका क्युरेटराक विचारिल्लो. तिगांयच्याय तोंडार म्हाका खंयच पिरंगण दिसूंक नाशिल्ली. आपल्या देशाक कोणूच गाळी घाली नाशिल्लो. आपली खोशालकाय वाडोवंक आपूणच खंय तरी उणो पडटा, तातूंत देशाची कांयच चूक ना हीच भावना तांचे मदीं वसताली. कितें हें जीएन्‌एच्‌? मोजप कशी ही राष्ट्रीय सुखाची कल्पना? ती कल्पना काय सत्य?

आरंभाक ती कल्पना आसूं येता. भूतानच्या राजान जिगो सिंगाय नामग्येल हाणीं ती मांडली आनी कांय दसकां भितर सत्यसृश्टींत हाडली. ताचे फाटलें कारण कितें? तर दरेक भूतानी नागरीकान हो देश हो आपलो देश ही भावना काळजांत बळायली. हें कित्याक जावंक पावलें तर बुध्द तत्वज्ञानाचो वापर ताणीं मनीस कुळयेचे उदरगती पासत सगळ्या आंगानी वापरपाचो निर्णय घेतलो देखून. बुध्द तत्वगिन्यानाचो खोलायेन अभ्यास करून ताची जिविताकडेन सांगड घालपाच्या ध्यासाक लागून हें घडूंक पावलें.

भूतानान आपली संस्कृताय राखल्या, आपली भास राखल्या. देशाची उदरगत मनीस हो केंद्रबिंदू मानून करपाचो प्रामाणिक प्रयत्न केला. सगळ्यांत म्हत्वाचें म्हणल्यार सैमाचेर हांवळ आयली जाल्यार मनीसजीण सोंपली हो विचार

ल्हानाव्हडांच्या काळजां भितर रिगोवंक भूतान यशस्वी थारलां. तीच खोशालकाय जण एकल्याच्या काळजांत वसल्या आनी जें काळजांत वसता तेंच मुखामळार निशेता. जीएन्एच् चो अर्थ कोणाक सांगचो पडना.

पारोंतल्या आमच्या निमण्या दिसा म्हळ्यार दुसरे दिसा तकत्संग मठाचो ट्रेक आशिल्लो. टूर आयोजकांचें दीस भरपा नदरेन हें एक आयोजन आसूं येता असो म्हजो अदमास! म्हाका ट्रेकींग आवडटा. देशांत खूब कडेन ट्रेकींगाक गेलां. गोंयांतूय आनी हिमालयांतल्या खूबश्या देंगणांतूय. पूण बायपास केल्या उप्रांत ह्या ट्रॅकींग कार्यावळींतल्यान आंग काडून घेतलां. पर्वत चडप जमना म्हूण न्हय, तर जांच्या वांगडा वतां तांकां त्रास जावचो न्हय म्हूण! वाटेर समज कितेंय त्रास जालो जाल्यार 'खबर आसतनाय हो आयलो आनी आमचेय उमेदीचो विरूस केलो' अशें कोणाक दिसचें न्हय म्हूण!

पूण हांगा जे कोण आमी एकठांय आयिल्ले तांतल्या भोवतेकाची अवतिकाय तीच आशिल्ली. कोणाचें बायपास जाल्लें, कोणाचीं धोपरां बदलून हाडिल्लीं. म्हणटकच नज म्हूण रावल्यार कोणाचें कांयच लुकसाण जावपाचें नाशिल्लें. वचूच तूं म्हण कोण फोर्सार करचो नाशिल्लो. गिर्यारोहणांतल्या हेर कार्यावळीनी कितें जातालें, तर मुखार मुखार वचप जातालें. मुखार वचपी परत फाटल्यान येवंक शकनाशिल्लो. जर खऱ्यानीच कोणाक चलप जमना जाल्यार मागीर वाहनाची वेवस्ता करून फुडल्या कॅम्पार वो बेस कॅम्पार व्हरप जातालें. हांगा तो प्रस्न नाशिल्लो. त्या तकत्संग मठांत – टायगर नेस्टांत वचपाचें जांकां ना ताणीं बसींत बसून रावूं येतालें वो परत रिसोर्टांत वो बाजारांत वचूं येतालें. जे कोण वयर मठांत वतात ते परत फाटींच येवपाचे आशिल्ले.

बस एका पर्वताच्या मुळसांत हाडून दवरली. आमच्या राबित्या पासून हें अंतर लागींच म्हळ्यार पांचेक किलोमिटरांचेर आशिल्लें. मठांत वचपाच्या हावेसान सगळीं बसींतल्यान सकयल देंवलीं. मुळसांतल्यान तोंड आंऽ करून दोंगरा माथ्यावेल्या त्या मठाकडेन पळोवंक लागलीं. दोंगर माथ्यार तळपां कोराथून सो एक विहार तयार केल्लो. रंग रंगयाळो. त्या काळश्या, धंवशा, तिकतिकपी पाशाण प्रस्तरांत तो रंगरंगयाळो मठ म्हळ्यार मुकुटांत थिकां, वज्रां बसयिल्लेवरी दिसतालो. ताच्या जळामळाक रंगरंगयाळ्या कपड्यांच्या कुडक्यांचीं, तिराट्यांचीं बोंदेरां लायिल्लीं. तांचो आकार कळनाशिल्लो. फक्त रंग तितलो दिसतालो. टायगर नेस्ट काय

तकत्संग मठ म्हूण जें कितें आशिल्लें तें आमी उबे आशिल्ले थंयच्यान ८०० मिटर वयर आशिल्लें. वाट सामकी उबी कशी! सरळ पांयवाट. घोड्यांक वचपाची! वो घोड्यानीच ती केल्ली जावंक जाय. ते वाटेन झाडां-झोपांचो आधार घेत वचपाचें. सगळेच जाण, वचप काय नाका? ह्या विचारांनी मळबा कडेन कशे दोळे लावन त्या मठाक पळयताले. पाचू मेनन हार्टाचो पेशंट. बायलेन ताका नाका म्हणचे आदींच तो फाटल्या पांयानी पर्थून बसींत वचून बसलो. नेवरेकाराची घरकान्न धोंपरांचे समश्येक लागून बसींतल्यान देंवलीच ना. तिणें बसींतल्यानूच वयर नदर मरून 'ना' म्हणत मान हालयली. सकयल देंवपाची लेगीत तकालस घेतली ना. अजित केरकाराची बायलूय तिच्या सांगाताक रावली. भट जोडपेंय रावलें. तांची धूव कृपा वचपाक तयार जालें हेरां वांगडा. नेवरेकार सत्तर वर्सां हुपिल्लो, तोय सगळ्यांत पयलीं चलपाचे तयारेक लागिल्लो.

आमचे वांगडा आशिल्लो गायड म्हळ्यार एक शॅम्पल आशिल्लें. तो आदीं थंय केन्ना गेला काय कोणाकूच खबर नाशिल्लें. तो ते वाटेचें जें वर्णन करतालो तें आयकत जाल्यार म्हजे सारक्यान थंय न वचप हेंच शाणेपणाचें दिसतालें. पांयवाट जेमतेम एकट्याक वचपा इतली, सकयल दरय. घसरल्यार गेलोच सकयल. तातूंत म्हाका व्हर्टीगोची पिडा. घुंवळ येतकच कितें अवतिकाय जाता हाचो अणभव हांवें घेतिल्लो. जंय एकल्याक चलपाची मारामारी थंय म्हाका उबारून हे लोक हाडटले कशे सकयल? नाकाच ती भानगड अशें एक मन सांगतालें. दुसरें मन सांगतालें, आयलाच इतले पयस! आयुश्यांत पर्थून काय पावचो ना. जाता नज करून कसो चल. जमना जालें जाल्यार मुखार वचूं नाका.

सकाळचीं धा जावन गेल्लीं. वत खर जायत वतालें. घोडेकार म्हजेकडेन येवन येवन घोड्यार बसपाक फोर्स करताले 'नही चाहिए नही, नो नो' म्हणत हांव उबगल्लों. तातूंत बडयेकार भुरगीं - बायलां पिडटालीं. चलतना आधाराक बडी घेवंची पडटा खंय! त्या लोकांनी बऱ्योऽ बडयो तासून दवरिल्ल्यो. कंबरभर उंचायेच्यो लाठयो कश्यो. वयर चडटना आनी खास करून देंवतना हे बडयेचो आधार घेवप सुरक्षितततायेचे नदरेन गरजेचें अशें आमच्या गायडान सांगलें. बडयेचें भाडें वीस रुपया. वयर वतना व्हरपाची आनी देंवतना हाडून तांकां दिवपाची. भाडें आदीं दिवपाचें. आमी घासाघीस करून बडयो घेतल्यो भाड्याक. ताणींय आमची काकळूटशी करून दरेक बडी पंदरा रूपयांक दिली.

आमचो टायगर नेस्टाचो प्रवास सुरू जालो. आयच्या दिसाक आमकां दुसरो कार्यक्रम नाशिल्लो. टायगर नेस्टाचो ट्रेक जालो काय रिसोर्टांत येवपाचें, गरम गरम जेवपाचें आनी ताणून दिवपाचें! जांकां कोणाक जाय ताणीं शॉपिंगाक बी वचपाचें!

टायगरनेस्ट माथ्यावयर दिसतालें. खूब लोक त्या मठांत वचपाक आयिल्ले. थोडे सकाळ फुडें गेल्ले ते परततालें. तांचे भितर विदेशीय आशिल्ले, देशीय आशिल्ले आनी थळावेय आशिल्ले. हांगा वयर वचूंक घोड्यांची वेवस्ता आसा. घोडो भाड्याक घेवन वयर वचप! पूण तेंय सामकें वयर न्हय. अदूर्या मेरेन. मागीर थंयच्यान चलून वचप मठा मेरेन. हांवें घोड्यांचेर नदर मारली. घोडे कपलाचे! घोड्या सारकीं दिसपी तीं खेचरां. सामान व्हरपी! वजन व्हांवोवन व्हरपी. तांकां मनशांय सारकीं आनी हेर सामानूय सारकें. तांकां भावना कसली? धनयाच्या आनी आपल्या पोटा पासत वजन व्हरप होच तांचो धर्म. ती थंयची वाट पळयत जाल्यार म्हजे सारको प्राणीप्रेमी, त्या घोड्याचेर बसचे परस त्या घोड्याक त्रास नाका म्हूण जमता जाल्यार ताकाच खांदार मारून चलपी. पूण जाण्टे विदेशी ह्या खेचरांचेर बसून वयर वताले. खर्शेंत खर्शेंत वयर चडटाले आनी मागीर घडाघडा धांवत सकयल देंवताले, दुसऱ्यांक व्हरपाक. ते देंवतना तांचे मालक आड्डताले, कुशीन सरात म्हूण सांगत! कसलीं मस्तेपणा! मनशांकूय वचपाक तीच वाट आनी घोड्यांचीय वचपा-येवपाचीय तीच वाट. धांवत सकयल येवपी त्या खेचराचो कोणाकूय धक्को लागलो जाल्यार खेचर वयर आनी मनीस सकयल, घळयंत!

असल्या सुवातांची भोंवडी करतना केन्नाच घाई गडबड करूंक फावना. मोख अंतीम थळ आसूंक फावना. त्या थळा मेरेन पेणे करीत करीत वचूंक जाय. मातशें वयर वचप, हड्ड्यांत शुध्द प्राणवायु भरून घेवप, तो घेतना वयल्यान सकयल मेरेन नदर फिरयत सृश्टीचो अविश्कार दोळेभर तोखेवप आनी मागीर फुडली वाट चलप हो असो हो कार्यक्रम आसूंक जाय!

पूण भोवतेक पर्यटक सर्तींत पडटात. येदी व्हडली चडण आपणें कितल्या उण्या वेळांत काडली, आपल्यांत कितलो दम आसा हेंच तांकां सिध्द करपाचें आसता. हाका लागून सैमाचें आपल्याक पडूंक ना, निमणें थळ हेंच आपलें ध्येय मानून हे लोक चलतात. घोड्यावेल्यान वचपी आपलो जीव मुठींत धरून बशिल्ले आसतात. जीव जर मुठींत बंदीस्त जाल्यार मागीर तो सैमाचें रूप तोखेतलो केन्ना?

तिर्थयात्रेच्या नांवान जे कोण येतात ते हेंच करतात. ते पर्वतमाथ्यावेल्या देवाक सोदूंक थंयसर ध्यान केंद्रीत करून् चडत आसतात. पूण आपल्या सरभोंवतणी आपल्या सांगातानूच सैमा भितर देव वावुरता हें तांकां दिश्टी पडना, थंय तांचें लक्षूच नासता.

हेरांक वचूंदी जाता तितले फास्ट आमी सवकासायेन वचपाचें हें पयलींच थारिल्लें. जंय प्राणवायु कमी जायत वता, चलतना धाप मारूंक लागता अशे सुवातेर हांव खंयमेरेन वचूंक शकतां हें अजमावपाक पळयतालों. टायगर नेस्ट वयर माथ्यार रावून यो यो करीत खुणायतालें.

जितलें वयर चडटां तितलें वताचे चटके आंग भाजून काडटाले. वयर वयर वतना सकयलो पारो वाठार नदरेक भरतालो. थंयचीं घरां वताच्या किरणांनी चकचकतालीं. पांचवीं शेतां, जीं आतांच रोवंक घेतल्यांत जावंये गालीचो घाल्लेवरी दिसतालें.सगळेंच अप्रूप हांगा. तरातरांचीं फुलां रूखांक. रूखांचेय आकार, पानां बी अप्रूपच. कितें पळोवं आनी कितें नाका अशें जावन वतालें. पूण चड वेळ बडी कुल्यांक तेंकोवन उबें रावपूय शक्य नाशिल्लें. वयर वचप काय सकयल देंवप हो निर्णय घेवपाचो आसतालो. उबो रावलो, बसलो खंयच्याय फातरार जाल्यार सोंपलो.

चलून चलून भूक लागिल्ली. पयलीं निर्णय घेतिल्लो अद्र्या मेरेन येवन पळोवप. ४०० मिटर उंचायेर पावले उपरांत थोडो सपाट सो वाठार आशिल्लो. थंयीय कितें कितें उबारिल्लें. चोर्तेन, झोंग काय आनीक कितें! म्हत्वाची गजाल म्हळ्यार थंय हॉटेल आशिल्लें. हांगा आमचे मुखार धांवपळ करीत आयिल्ले आराम करताले. च्या-फराळ घेताले. हांगाच आमकां निर्णय घेवपाचो आशिल्लो, मुखार वचप काय फाटीं परतप! आमी जंय च्या घेवंक बशिल्लीं थंयच्यान सकयल नदर मारीत जाल्यार खोल देंगण दिसतालें आनी सरळ मुखार पळयत जाल्यार मातशें मुखार वयर तकसंग मठ म्हळ्यार टायगर नेस्ट दिसतालो. सामको लागीं. पूण थंय वचपाची वाट पळयत जाल्यार दोंगराचे कडेन बोकड्यांक बी वचपाक ल्हानशी पांयवाट आसता तशी वाट दिसताली. पयलीं कितले तरी सकयल आनी मागीर वाकडी वाकडी जायत ओल्तां घेत घेत मठा मेरेन पाविल्ली. मठांत आशिल्ले लोक नदरेक पडटाले. पूण सकयल वाट चलपी फक्त झळकताले, ल्हान बावल्यो कश्यो.

आमी अर्दी वाट काडून इतले पयस आयिल्लीं. पोटांत थोडें पडटकच आनीकूय उर्मी आयली. यस् आय कॅन डू इट! म्हज्यांत आत्मविश्वास बळावल्लो. फक्त भंय मनांत आशिल्लो तो वाटेचो. ते वाटेन वतना सकयल नदर पडून आल्तो फोबियाचो उद्रेक जालो जाल्यार? व्हर्टीगोच्या पेशन्टाक तसो भंय आसता अशें आयकल्लें! भंय! सत्या परस कल्पनेंतलो भंय मनशाक चड पिडटा. वचप, रावप ना. फाटीं सरप ना. चडांत चड कितें जातलें? पडटलों सकयल. तिर्थयात्रेक वचपी, असल्या रस्त्यान वचपी वाटेर खपताय! तांकां मोक्ष मेळटा, ते सर्गार वतात बी म्हूण आयकल्लें. म्हजो सर्ग हो हांगाच आशिल्लो. हें सर्गीय सूख म्हज्या दोळ्यांक भावतालें. इतले वयर येवन त्या तकसंग मठांत गेल्याबगर परतप म्हळ्यार म्हजे इतलो कर्मकट्टो दुसरो नासपाचो.

घाई ना. सवकास वचप. एकमेकाच्या आदारान मुखार सरप. कामिनी गडगंज खांबो कसो म्हजे वांगडा आशिल्लें. मानसीक शक्त दिवंक आनी गरज पडटा तेन्ना हात दिवन सांबाळूंक! जाता नज करून आमी तकत्संग मठांत पावलीं. वर्णन करूं येना असो मठ! ताचें स्थापत्य, तातूंतली कलाकुसर आनी बांदलां खंय म्हळ्यार दोंगराच्या उब्या पृश्ठभागार. त्या तळपांनी खांचो मारून बांदिल्लेवरी. कशें काम केलां आसतलें कामगारांनी? खंय उबे रावल्यात आसतले? येदे व्हडले फातर खंयच्यान हाडले? हजार प्रस्न! पूण हांवें ते प्रस्न सकयल्या देंगणांत मोखून मारले. अक्षरशा दोंगराचो आदार घेत घेत इतली वाट चडून आयलां तो हे असले हुसके काडूंक न्हय, हांगचें भव्य-दिव्य वातावरण अणभवूंक म्हणपाचें हांवें म्हाकाच समजायलें.

आमी पारो देंगणांतल्या ८०० मिटर उंचायेवेल्या तकत्संग मठांत पाविल्लीं. जो मठ काळ्या काळ्या पाषाणी भांगरांत थिकाचें कोंदण केल्लेवरी दिसतालो. कोणें बांदलो हो मठ? कित्या पासत?

ख्रिस्ताआदीं ७४७ वर्सा भारतांतलो एक व्हड साधू गुरू पद्मसंभव, जाणें तिबेटांत निंगमापा वाठारांत बुध्द धर्माची थापणूक केली तो भूतानांत आयलो. ताचेविशीं हांगा एक आख्यायिका प्रचलीत आसा. तो उडपी वागाचेर बसून ह्या पर्वतार आयलो आनी हांगचे एक होंवरेंत बसून ध्यान करूंक लागलो. उडट्या वागार बसून आयिल्लो देखून ह्या तकत्संग वाठाराक टायगर नेस्ट हेंय नांव पडलें

गुरू पद्मसंभवान हांगा तपश्चर्या पुराय केल्या उप्रांत तो हांगच्या बुमथांग

वाठारांत बुध्द प्रचार करीत भोंवलो. थंय त्या काळार सेंधा ग्याब हो राजा राज्य करतालो. ताका सिंधू राजा म्हण्णूय वळखताले. ताणें गुरू पद्मसंभवाची नामना आयकल्ली. ताणें ताका आपले मानेर जीं भुतां बसल्यांत तांकां धांवडावन घालचे पासत आपल्या राज्यांत आपोवन व्हेलो.

गुरू पद्मसंभवाक भुतानांत गुरू रिम्पोचे ह्या नांवान वळखतात. खरें म्हणल्यार रिम्पोचे हाचो अर्थू गुरू. पद्मसंभव हें एक भूतानचें ऐतिहासीक व्यक्तीमत्व. ताचो जल्म उद्दीयानात जालो. ही सुवात आयज पकिस्तानांतल्या स्वात देंगणांत आसा. ताका तिबेटी आनी भारतीय एक व्हडलो बुदवंत म्हूण वळखतात. तो भूतानांत खूब कडेन भोंवलो. ताणें लोकां पासत अद्भूत अचंबीत करपी करण्यो केल्यो. लोकांचीं काळजां जिंकून तांचे मदीं बौध्द मत्तांचो प्रचार केलो.

गुरू रिम्पोचेक आयज बुध्दा फाटोफाट भूतानांत मान आसा. भूतानच्या सगळ्या विहारांनी, मठांनी, देवळांनी गुरू रिम्पोचेचे पुतळे, प्रतिमा आसात. गुरू रिम्पोचेच्या दोनय वटयां ताचे दोन सहकारी सातत्यान दिसतात. एक भारतीय राजकुंवर मेंधारवा आनी दुसरी तिबेटी राजकुंवर येशे शोगेल. दोगीय रिध्दी-सिध्दी कश्यो वावुरताल्यो जावंक जाय. हांगा मठांनी, झोंगानी वर्सुकी शेच्यूंचें आयोजन जाता. शेच्यू म्हळ्यार धर्मीक उत्सव. ह्या शेच्यूंत गुरू रिम्पोचेक खास मानवंदना दिवपाचो सुवाळो घडोवन हाडटात. ताचो पुर्णाकृतीं पुतळो आनी ताच्यो आठ शिकवण्यो हांचे सयत पुरसांव काडटात. भूतानचे दरेक देंगणांत, दरेक होंवरेंत फातरांचेर, तपांचेर गुरू रिम्पोचेच्या पावलांचे, हातांचे ठसे वो हेर कुरवो दिसतात. आमचे सारक्या भोंवडेकारांक तें सगळें अजापीत करपी वो भंकस दिसतूय बी. पूण दरेक भूतानीक त्या गजालीनी पवित्रताय, देवपण दिसून येता.

तकत्संग मठांतूय गुरू रिम्पोचेची भव्य प्रतिमा आशिल्ली. पूण ती हालींची. कित्याक ह्या मठाक १९८८ वर्सा मोठे प्रमाणात उजो लागलो आनी तो पुरायेन नश्ट जालो. उजो कित्याक लागलो कोणाकूच खबर ना! मठाची देखभाल करपी भिक्खू ह्या उज्यांत लासून मेलो. शेकड्यांनी वर्सां पोरणी आशिल्ली कलाकुसर, वस्तू, प्रतिमा सगळें सगळें उज्याचे भकीक पडलें. मठाचो इतिहास आनी परंपरा उज्याच्या जिबांनी ल्हेंवून पुसून उडयल्यो. फक्त तकत्संगची संरक्षक देवता सिग्ये सामदु जी त्या मठांत आशिल्ली तीच एकटी ह्या उज्यांतल्यान वाटावली!

आठव्या शेकड्यांतलो हो ऐतिहासीक दस्तऐवज उज्यान खावन उडयलो.

आनीक कोणूय जाल्यार आसूं आतां हें, सोडून दिवया म्हणटले आशिल्ले. पूण एकान एक भूतानचो नागरीक एकवटलो. राजान फुडाकार घेतलो. लोकांनी आपापलें योगदान दिलें. २००१ वर्सा हो मठ पर्थून उबारपाक आरंब जालो. २००५त नवो तकत्संग मठ उबो जालो. त्या मठांत हांव आतां उबो आशिल्लों. उज्यांत हो मठ काबार जाल्लो हाची एकूय खूण थंय दिश्टी पडनाशिल्ली. दिश्टी पडटाली मठाची भव्यदिव्यताय, आसमंतांत फडफडपी जैताचीं रंगरंगयाळीं बोंदेरां. मठांतलो एक मंद मंद आवाज संगीत जावन कानार सादतालो. एक हयन्हयसो सुवास जो झडी-बुटींचो आसता तो नाका मेरेन वतालो. ती उंचाय, मठाची ती देखणाय, ताची रंगरंगोटी आनी थंय येवपी तो पारो देंगणांतलो झणझणीत वारो. सगळेंच भव्य-दिव्य. हांव भान विसरप म्हळ्यार कितें हाचो अणभव घेतालों. भूतानाक येवन जायतेकडेन जळामळाक जायतें पळयलें. पूण हांगचो हो मठ, ह्या मठांतलें वातावरण, मठांत रावून देंगणांत दिसपी भूतान, थंयची रूखावळ, थंयचे दोंगर, न्हंयो... सगळें हांव काळजांत साठयतालों. हांगा म्हजी ही निमणी भेट आशिल्ली. पर्थून हांगा येवपाक म्हाका संद नाशिल्ली. येवपाचें जाल्यार वागार बसूनच येवचें पडपाचें उडत. कित्याक उडत येवपाक आनीक कसलेंच हेर साधन थंय येवंक पावऽनाशिल्लें. परत आयलोंच भूतानांत जाल्यार हांगा येवपा इतली शक्त कुडींत आसतलीच अशें सांगू येना. आनी येवप तरी कित्याक परत? तिर्थयात्रा करूंक? सर्गाचे अपेक्षेन? हांवें तर आतांच सर्गाची प्रचिती घेतिल्ली. होच सर्ग तर म्हज्या काळजांत सासणाचो तिगोवन दवरपाचो आशिल्लो. म्हज्या मनांत भूतानचें जें रूप आतां थिरावल्लें तेंच अंतीम आसप गरजेचें आशिल्लें.

दोळे बंद करून जर म्हाका तकत्संग दोंगर देवूंक मेळिल्लो जाल्यार काय बरें जावपाचें! हांवें अणभवल्लो शान्तम्, शिवम्- अद्वैतम् भूतान चिरंजीव जावन म्हज्या मनांत वसपाचो!

(शान्तम्, शिवम्, अद्वैतम् भूतान ह्या प्रवास वर्णनांतले कांय वांटे.)

******

माधवी सर्देसाय्
कोंकणिक् समर्पिल्ले जिणियेक् शृद्धांजली

अधिकृत् कोंकणी बरव्पिण् आनी भाशाशास्त्री माधवी सर्देसायी २०१४ दसेंबर् २२ तारिकेर् आप्लें संसारी जिणे संपन्न् कोंकणी संसारांत् ऐक् दुखाभरित् रितो स्थान् आसा करुन् गेली. तिच्या मरणाच्या तीन्ंच् दिसां आदीं साहित्य अकाडेमी, न्यू ढेल्ली हाणीं तिच्या 'मंथन्' कृतियेक् २०१४ वर्साचो साहित्य पुरस्कार् घोषीत् केल्लो. थोड्या वर्सां आदीं हेच्च अकाडेमीन् महात्म गांधिचे जिणियेचेर् लिखल्ल्या तिच्या 'ऐका विचाराची जिवीत् कथा' कृतियेक् उत्तीम् भाषांतर् कृती पुरस्कार् प्राप्त् केल्लो. ती गोवा युनिवर्सिटींत् कोंकणी विभागाची मुकेल्न् जाव्न् आशिल्ली.

ज्ञानपीठ् पुरस्कृत् आनी फामाद् कोंकणी विद्वांस रवींद्र केळेकार् हांची भाची जाव्नासल्ले माधवीन्, रवींद्रबाब् संपल्या उप्रांत् 'जाग्' म्हयन्याळ्याचें संपादकपण् आपल्या खांदार् घेतलें आनी यशस्वी रितीर् हो मेगझीन् चलय्लो.

हालिंच्या पुरस्काराची खबर् मेळ्तेच् तिचें प्रतिक्रियें जाव्नाशिल्लें विबिन्न. 'अशें जातेलें म्हण् कळित् आसल्लें तर् हांव् प्रेतन् करुन् आनिकी सुदारीत् पुस्तक् लिक्तीं आशिल्लीं कित्याक् हो पुरस्कार् आसा वर्त्या मानाचो आनी घमंडायेचो.'

तिणे आपल्या साहितिक् अबियानाचे वाटेर् कोंकणी भाशेचो संसोद् विंचल्लो आनी तिचो ऐकच्च मक्सद् आसल्लोकी कोंकणी भाशेची विविधाय् आनी गिरेसतकाय् चडयतेलीं, असो.

तिचें चिंतप् आसल्लें अशें--जरितरी संसोदां मुकांत्र् भाशे ग्यानाक् देणगी लाबली तवळ् भाशेच्या हेर् आनी सरव् वर्तुलांनी सुद्राप् जातेलेंच्च. ही आवड् पुरस्काराची बिलकुल् नय् पूण् आपले मांय् भाशेक् देणगी दिंव्चें ऐक् अल्बें प्रेतन्; देकुन् कसलेंच् आशेनास्तां, कसलेच् चुरचूरेनास्तां हांवें मजें प्रेतन् केलां.म्हजीं बरपां हांवें जातातितलीं ललित् केल्यांत् कित्याक् फाल्यां कांय् तीं वाच्तेल्यांक् संसोदाची वोडणी येतेली म्हळ्ळ्या आशेन्. ही आशा तरी ज्यारी जाली तर् म्हाका वर्तो संतोस् जातोलो. संसोद् म्हळ्याफरा तो अभ्यास् सुको या अळणी जाय्जे म्हण् ना. संसोदाक् आप्लिंच् म्हळ्ळीं खास् लक्षणां आसात्. ऐक् बरवपी

आपल्याच् थोरायेंत् जियेंव्क् सोद्ता, आपल्या ऊंच् बुरुजाथान् देंवोंक् आय्काना तेद्नां तो साहिताच्या तीबाक् जक्मी कर्ता. हें सत् तरी म्हज्या चिंतपान् म्हाका शिकय्लां, अशें ती म्हणता.

तिणे आपली "मंथन्" कृती साहित्य अकाडमी पुरस्कार् वीजेत् अशोक् केल्कार् हाका अर्पिल्या आनी ती ताका आपलो भाशा विग्यानाचो गुरु मांद्ता.

ज्ञानपीठ् पुरस्कृत् रवींद्र केळेकार् माधविचो माळ्ळो. ताचे विशांत् उलवन् ती म्हणता – संसोधीक् वाव्रांत् सबार् असले आसात् की तांच्या निस्रपांक् हेरांचो धिगो घेंव्चें प्रेतन् कर्तात्. पूण् रवींद्रबाब् तसलो न्हय्. तो आपणें कर्च्या हर् फोड्णिशींत् शीदा आनी खडाखड्. ताच्या ह्या व्यक्तित्वाचें ऐक् किसर् पुणी म्हजेथंय् आसा म्हण् हांव् पात्येतां कित्याक् ताची समीपायच् हाचें काराण्. देकून् हो पुरस्कार् हांव् ताका अर्पितां.

थोड्या नामवर् कोंकणी बरवप्यांनी तांचीं सिंतिमेंतां अशीं उचाल्यांत्

उदय् बेंब्रे

तिचे विषांत् फामाद् बरवपी, चिंतपी आनी कोंकणी चळवळेगार् अद्वोगाद् उदय् बेंब्रे अशें उलयता:

माधवी आपल्या मावळ्या रवींद्र केळेकाराच्या आंग्णांत् वागली. हांगासर् तिका बर्पूर् साहितीक् उगतड् लाबलो आनी स्वतंत्र् चिंतप् आनी अर्थपूर्ण् मुद्रे उग्ते जाले. युवती जाव्नास्तांच् तिचे थंय् सार्कें आनी चूक् ह्या मद्लें फरक् जाणां जांवची सकत् आसल्ली ती हांवें पळेल्या.

तिणे सृजनातमक् साहिताक् कांय् व्हड् देणगी दिल्ली ना कित्याक् तिचें क्षेत्र् जाव्नासल्लें संसोदाचें. तरी तिणे भाशांत्राचो वाव्र् केला आनी तिच्या ऐके भाशांतर् कृतियेक् साहित्य अकाडमिचो पुरस्कार् मेळ्ळा तरी तिणे आपलो कोंकणी वाव्र् कोंकणी भाशेचें विग्यान् आनी चरित्रा हांचेरच् केलो. हांचेर् तिचीं संसोदिक् बरपां कोंकणी व्याकरण्, भाशे उद्बव् आनी वाडावळ् जाव्नासात् इतलीं सादीं आनी सोंपीं, सामान्य् वाचप्याक् तीं कसल्याच् मानसिक् त्रासांविणें समजतात्. तिणे उजार् केल्ल्या विसिश्ट् बर्पा रितींत्, जी तिणे संपादन् केल्ल्या "जाग्" मासिकांत् उटोन् दिस्ता, ऐक् खाशेलेंपण् दिसून् येता. आतांच्या संपादकांक् तिणे जाय्ते इसारे दिल्यात् आनी ऐका नेमाळ्याचें संपादकपण् कशें यशेन् सांबाळ्येत् म्हळ्ळे दाक्ले दिल्यात्.

शीला कोळंब्कार (मटवी कथांची कर्त्र आनी साहित्य अकाडमी पुरस्कृत्)

म्हज्या यादिंत् आसा, हांव् माधवीक् पयिल्लेपाटीं भेट्ताना ती कांय् सात् वर्सां प्रायेची. दुस्रे पाटीं तिका भेट्ताना ती कांय् बारा वर्सांची. तवळ् ऐका कोंकणी सम्मेळनांत् तिचें कविता वाचन् आसल्लें आनी ती "मिठाकण्" म्हळ्ळी कविता वाच्ताली. आनी आय्कोप्यां मदें आशिल्ले मान् मनीस्, बरवपी आनी कवी – बाकिबाब् बोर्कार्, मनोहरराय् सर्देसायी आनी रवींद्र केळेकार्. तिचें वाचन् भारिच् आपूर्बायेन् आनी उमाळ्यांनी स्वीकृत् जालें. कवितेचो तीर्ल् आसल्लो असो – ऐक् मिठाकण् सागोराक् भेटोंक् वेता आनी तिचें चिंतप् आस्ता आपूण् सागोराक् भेट्ताना ताच्या उद्कांत् हांव् मिस्ळातेलीं आनी सागोरच्च जातेलीं.

उप्रांत् ती म्हाका भेटली, कोलेजिचें शिकप् कर्तास्ताना; आनी हरऐक् पावटीं तिका पळेताना म्हाका ऐका ग्रीक् देवतेचें रुप्णें दिस्तालें, तिचो तो दुलोबी आनी गुलोबी वर्ण्, मुदियाळे केंस् आनी नितळ्, निर्मळ् कसलिच् मालिसाय् नातल्ले निस्कळ् दोळे.

तिच्या वोंटाचेर् कायाम् आसचो हासो खंचायी आनी कसल्यायी आतंकाक्, बिरांतेक् या धुविदांक् पय्स् करचे तसलो. तसलें निस्कळपण् माधवीचें, नितळ् आनी निर्मळ्.

तिचें चिंतपयी तितलेंच् सुडाळ् आनी "जाग्" मयन्याळ्याचेर् तिणे लिक्चीं बर्पां आपुट्ट कोंकणी भाशेच्या सोबायेन् भारादीक्. हर्येका लिख्पांत् संसोद् उटोन् दिस्तालो, जांव् तो हिंदी, मराटी या इंग्लिष् भासां थावन् तिणे आपणायिल्लो.

रवींद्रबाब् केळेकर् संपल्या उप्रांत् "जाग्" नेमाळें चलंवची आनी संपादन् कर्ची जवब्दारी माधविचेर् पडली. हो वाव्र् कांय् उण्या त्रासाचो न्हय्. पाट्ल्याच् वर्सा निश्चीत् अंत्याच्या पिडेक् लागुन् ती कष्टाताना सय्त् तिणे "जाग्" पत्राचो दिवाळी अंक् भाय्र् काड्लो म्हणतकूच्, तिच्या निष्टेचो आनी शिश्टेचो अंदाज् आमी कर्येत्.

तिणे कोंकणी भाशेचीं कंत्राळां भर्ल्यांत्, तिची कोंकणिक् देणगी शीममेरो नातल्ली.

फ्रेडरिक् न्होरोना (पत्रकार् आनी प्रकाशक्)

आप्णें संपादन् कर्च्या 'जाग्' पत्रा मुकांत्र माधावीन् कोंकणी भाशेक्

ऐका उबार् आगसाचेर् चडय्ल्या तरी तिका (भाशेक्) आपल्या बर्पांच्या सुललित् शय्लेवर्वीं सामान्यांच्या गिन्यानाक सम्जासार्कें केल्या. असल्या नाजूक् कालेतिची, मोवांळ् आनी मोगाळ् उत्रांची, आपल्या चिंतपाक् आनी पात्येणेंक् (चड् करुन् लिपिंच्या वादांत्) सदांच् पार्टिबो दिंवची असली भाशातज्ञ आसची भारिच् अप्रूब.

<u>मुखेश् थळी</u> (कोंकणी बरवपी, भाषांतर् कर्पी आनी शब्दकोश् परिणत्)

ज्ञानपीठ् पुरस्कृत् रवींद्र केळेकाराच्या साव्ळेंत् वागल्ली माधवी खरिच् नशीब्वंत्. रवींद्रबाबान् तिका साहित्, भास् आनी तिची चरित्रा ह्या प्रमुक् विषयांचेर् दिल्ली तर्बेति अव्वल् दर्ज्याची. रवींद्राबाबा लागीं आसल्ले पुस्तक् भंडार् माधवीक् ऐक् साहितीक् दिर्वें आनी तुपें जाल्ल्यांत् नवाल् ना. हांवें हें भंडार् खुद्द पळेलां.

पुणेंत् भाशाशास्त्र् परिणत् अशोक् केल्कार् हाच्या मार्गदर्शनाखाल् माधवीन् भाशा विग्यान् जोडुन् घेतलें मात्र् न्हय् आपल्या चिंतपाक् स्पष्ट उच्चार् दिंवच्यांतयी तिका तालीम् मेळ्ळें. पूण् हें कांय् त्रासां आनी सोस्णिकायेविणे न्हय्, तिणें खरेंच् 'साधनां' केल्लीं आनी आपली खाशेली, सादी आनी सुललित् शयली आप्णायली. तिची ही शयली परम् म्हळ्यार् अतिशय् जांव्चें ना.

भाशाविग्यानांत् परिणता जोड्ल्या उप्रांत् तिणे आप्णो वापर्च्या कोंकणीक् ऐक् नवेंच् रूप् आनी सुवाद् दिलो. तिची शयली खड्प् व्हय् पूण् नितळ् आनी पारदर्शक्. चड् करुन् तिचीं बर्पां कुर्कुरित्, उत्रां उजळाचीं आनी तिणे जोड्लेली ही बर्पां–कला शेणय् गोंयबाब्, रवींद्र केळेकार् हांच्या कृतियांचो तिचेर् पड्ललो प्रभाव् जाग्र् कर्ता.

तिचो संसोदिक् गृंथ् 'मंथन्' प्रबंदाचो ऐक् पुंजो आनी तिणे विंच्लेले विषय् आसात् – भास्, साहित्, अस्थित्व्, शिकप्, समाजिक् आनी चारित्रिक् दृष्टिकोन्. ह्या तिच्या बर्पांनी तिणे दाकल् केल्लो संसोधिक् वाव्र् उटोन् दिस्ता.

तिचें पुस्तक् 'भासाभास्', हांतु कोंकणी भाशेची वाडावळ्, भाशाविग्यानाच्या परिधीं आनी सिद्दांताच्या विस्तीर्णायेंत आसची दिसून् येता. कोंकणी व्याकरण् आनी उत्रां मेळावणेचीं सूत्रां माधवीन दिल्लीं दिसुन् येतात्.

"जाग्" नेमाळें चलय्ताना तिणे सबार् बरवप्यांक् साहिताची वळक्

आनी दिका दाकयल्या. गोवा युनिवर्सिटिंत् कोंकणी ज्ञानकोशाचो सहायक् संसोदपी जाव्न् हांवें माधवी वांग्डा वाव्र् केला आनी तिचो सांगात्, जाण्वाय् आनी कसलेंच् घमंड्, थोराय् नातल्लो तिचो जिनोस् हांव् विस्रोंचेपरीं ना. तवळ् माधवी युनिवर्सिटिच्या कोंकणी विभागांत् प्रोफेसर् जाव्न् आशिल्ली.

तिचें हात् बरप् कोणे तरई पळेव्न् सोबाय् पार्कुंची आनी मांदुन् घेंवची! पाट्ल्या चाळीस् वर्सां थाव्न् तिका लाग्शिल्यान् वळ्कोच्या हांवें इतलेंच् म्हण्येत् की तिचें आचानक् आयिल्लें अंत्य् कोंकणी संसारांत् व्हड् ऐक् सुकिदाड् हाडून् आय्लां.

***

सां. लुवीस् कोलेज् (स्वायत्त्) मंगळूरु हाच्या कोंकणी संस्थ्याथाव्न् पाट्ल्या ३२ वर्सांथाव्न् प्रगट् जांव्च्या 'अमर् कोंकणी' संसोदिक् शण्मासिका तर्फेन् दिवंगत् माधवी सर्देसायिक् आमी दुखिभरित् शृद्दांजली अर्पितांव् आनी सासण् विशेव् मागतांव्. म्हाका, खास्केन् ती भोव् आप्त् मित्रीण् आनी तिणे संपादन् केल्ल्या 'जाग्' नेमाळ्यान् म्हज्यो सबार्शो मट्व्यो कथा प्रगट् केल्यात्.

तिच्या मानाक् आनी उडासाक् आमीं मानेस्तिण् पद्मावति प्रभु हिणे २०१४ दसेंबर् २८ तारिकेच्या 'नव हिंद् टायम्स्' पत्राचेर् लिखल्ल्या Madhavi Sardesai: A life dedicated to Konkani लेखाची तरजण् (पर्वणगी मागल्या) आमी हांगासर् दितांव्.

तर्जण् करपीः एड्वीन जे.एफ्.डिसोजा, संपादक् 'अमर् कोंकणी' संसोधिक् शण्मासिक्.

****